Gesetz-Sammlung
für die
Königlichen Preußischen Staaten.
1817.

(Von No. 401. bis No. 455.)

ZBIÓR PRAW
DLA
PANSTW KROLESTWA PRUSKIEGO.
1817.

(Od Nru. 401. do Nru. 455.)

W BERLINIE,
Drukiem Jerzego Deckera, Król. Taynego Nadwornego Naczelnego Drukarza.

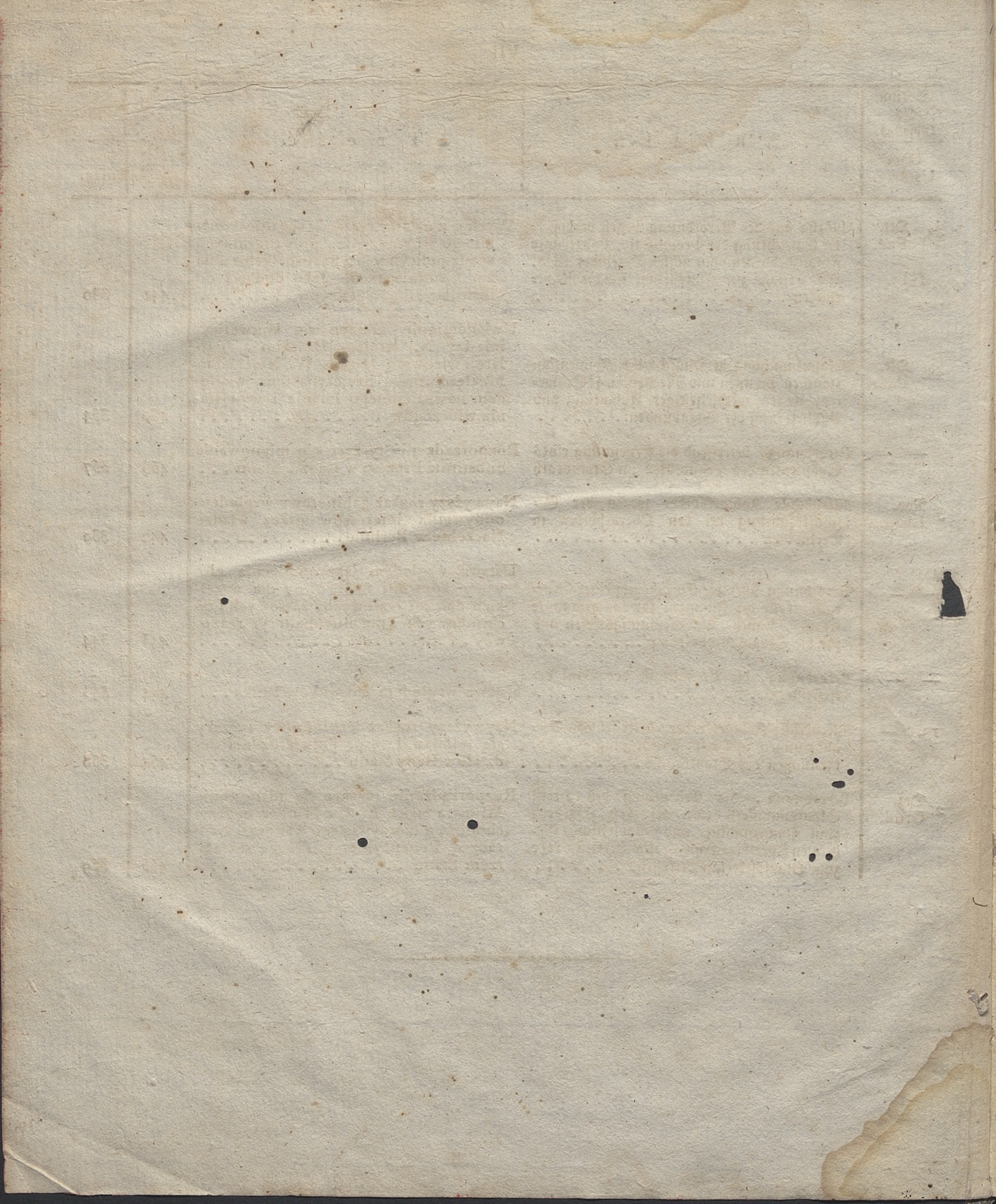
Chronologische Uebersicht

der in der Gesetz-Sammlung für die Königlichen Preußischen Staaten vom Jahre 1817 enthaltenen Verordnungen.

Wykaz Chronologiczny

Ustaw w Zbiorze Praw dla Państw Królestwa Pruskiego na rok 1817. zawartych.

Datum des Gesetzes. / Data Ustawy.	Inhalt.	Treść.	No. des Gesetzes / Nr. Ustawy.	Seite. / Stronica.
1816. 25. Mai / Maia	Kartel-Konvention, abgeschlossen zwischen Preußen und Rußland; imgleichen die dazu gehörigen Additional-Artikel vom 5. April / 24. März 1817	Konwencya o kartel zawarta między Prusami i Rossyą; również i należące do niey artykuły dodatkowe z dnia 5. Kwietnia / 24. Marca 1817	435	238
6. Dez. / Grud.	Durchmarsch- und Etappen-Konvention, gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Hannover	Konwencya zawarta między Prusami i Hanowerem tycząca się przechodów i etap dla woyska	412	67
24. —	Verordnung, die Verwaltung der den Gemeinden und öffentlichen Anstalten gehörigen Forsten in den Provinzen Sachsen, Westphalen, Kleve, Berg und Niederrhein betreffend	Ustawa tycząca się zarządzenia borami i lasami w prowincyach Saxonii, Westfalii, Kliwii, Berg i dolnego Renu własnością gmin i publicznych instytutow będącemi	409	43
31. Dez. / Grud.	Durchmarsch- und Etappen-Konvention, gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Weimar	Konwencya zawarta między Prusami i Weymarem względem przechodów i etap dla woyska	413	78
1817. 3. Jan. / Stycz.	Durchmarsch- und Etappen-Konvention, gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Gotha	Konwencya zawarta między Prusami i Gotha względem przechodu i etap dla woyska	414	89
17. Jan. / Stycz.	Durchmarsch- und Etappen-Konvention zwischen Preußen und dem Großherzogthum Hessen	Konwencya względem przechodu i etap dla woyska między Prusami i W. Xięstwem Hassyi	415	99
— —	Durchmarsch- und Etappenkonvention zwischen Preußen und Nassau	Konwencya względem przechodu i etap dla woyska między Prusami a Nassau	416	114
31. —	Verordnung, betreffend das rechtliche Verhältniß der vormaligen Konskribirten zu ihren Stellvertretern in den Rheinprovinzen	Ustawa tycząca się prawnego stosunku byłych popisowych w prowincyach Nadreńskich względem ich zastępcy	401	36
7. Febr. / Lut.	Verordnung wegen der den Civilbeamten beizulegenden Amtstitel und der Rangordnung der verschiedenen Klassen derselben	Ustawa względem godności i stopniowania różnych klas urzędników cywilnych	410	47
8. —	Allerhöchste Deklaration des Allg. Landrechts Th. II. Tit. 20. §. 1298 et seqq., die auf Hazardspiele gesetzte Strafe betreffend	Deklaracya Naywyższa Powszechnego Prawa kraiowego Cz. II. Tyt. 20. §. 1298. et sequ. względem kary na gry hazardowę postanowioney	402	38
9. —	Verordnung, betreffend die Justizverwaltung im Großherzogthum Posen	Ustawa tycząca się Sądownictwa w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem	408	1
12. —	Erklärung wegen Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen den Königlich-Preußischen und Königlich-Baierschen Landen	Obwieszczenie względem uchylenia opłat tak zwanych gabella hereditatis i census emigrationis między kraiami Królewsko Pruskiemi i Bawarskiemi	403	38
12. —	Erklärung wegen Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen den Königlich-	Obwieszczenie względem uchylenia opłat tak zwanych gabella haereditatis i emi-		

Gesetz-Sammlung
für die
Königlichen Preußischen Staaten.

Jahrgang 1817.

(No. 408.) Verordnung betreffend die Justizverwaltung im Großherzogthum Posen. Vom 9ten Februar 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen rc. rc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

In dem Publikationspatent vom 9ten November vorigen Jahres, haben Wir bereits bestimmt, daß die Justiz in Unserm Großherzogthum Posen durch Friedensgerichte, durch Landgerichte, und durch ein in Posen einzurichtendes Ober-Appellations-Gericht verwaltet, und das mündliche Verfahren in den dazu geeigneten Fällen beibehalten werden soll. Ueber die hierdurch entstehenden Abweichungen des Geschäftsganges von der allgemeinen Gerichtsordnung Unserer Staaten haben Wir Uns die näheren Bestimmungen vorbehalten, welche Wir in der gegenwärtigen Verordnung ertheilen wollen.

Wir verordnen demnach wie folgt:

Erster Abschnitt.
Von dem Verfahren bei den Landgerichten in Prozessen.

§. 1.

Allgemeine Vorschriften. In welchen Rechtssachen das mündliche Verfahren statt findet.

In den Prozessen, die auf einfachen Thatsachen beruhen, soll das mündliche Verfahren beibehalten werden.

§. 2.

Dahin gehören besonders folgende Rechtsangelegenheiten:

a) Wechsel-Exekutiv-Prozesse, und klare Schuldsachen,
b) Possessorien-Sachen,
c) Miethe- oder Pachträumungssachen,
d) Arrest-Sachen,
e) Alimenten-Prozesse,
f) Klagen aus einem Judikate,

(No. 408.) Ustawa tycząca się Sądownictwa w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém. Dnia 9go Lutego 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszem wobec i każdemu w szczególności, komu o tém wiedzieć należy, wiadomo czyniemy:

W Patencie Naszym z dnia 9. Listopada roku zeszłego postanowiliśmy iuż, iż sprawiedliwość w Naszém Wielkiém Xięstwie Poznańskiém, przez Sądy Pokoiu, Sądy Ziemiańskie i uorganizować się maiący w Poznaniu Naywyższy Sąd Appellacyiny wymierzaną, i ustna rozprawa w przypadkach do tego uwłaściwionych zachowaną bydź ma. Względem wynikaiących ztąd w postępowaniu Sądowém odmian Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy Państwa Naszego, zastrzegliśmy sobie wydanie bliższych w téy mierze przepisów, które w ninieyszém Urządzeniu udzielamy.

Postanawiamy zatém co następuie:

Rozdział pierwszy.
O postępowaniu przy Sądach Ziemiańskich w Processach.

§. 1.

Przepisy ogólne. W iakich sprawach ustna rozprawa ma mieysce.

W sprawach na czynach i wypadkach niezawikłanych zasadzaiących się, ustna rozprawa ma bydź zachowaną.

§. 2.

Do tych należą w szczególności następuiace interessa prawne:

a) sprawy wexlowe, exekucyine i sprawy o prosty dług;
b) sprawy possessoryine;
c) sprawy z naymu lub dzierżawy o exmissyą;
d) sprawy aresztowe;
e) sprawy o alimenta;
f) skargi z wyroku prawomocnego;

g) Diffamations- und Provokations-Prozesse,
h) Prioritäts-Streitigkeiten außer dem Konkurse und Liquidations-Prozesse, und
i) Streitigkeiten, welche bei Vollstreckung der Exekution entstehen.

§. 3.

In den übrigen Prozessen, namentlich in den Konkurs- und Liquidations-Prozessen, bleibt es dagegen bei der schriftlichen Verhandlung nach Anleitung der Vorschriften der allgemeinen Gerichts-Ordnung.

§. 4.

Sobald eine Klage eingehet, prüft das Gericht nach dem Vorstehenden: ob sie zum mündlichen Vortrage geeignet ist, oder ob sie zur schriftlichen Verhandlung nach Vorschrift der allgemeinen Gerichtsordnung verwiesen werden muß, und giebt der Sache hiernach die erforderliche Einleitung. Findet sich im Laufe des mündlichen Verfahrens, daß der Rechtsstreit zu weitläuftig oder zu verwickelt wird, um auf dem vorgeschriebenen Wege fortgesetzt zu werden; so verfügt das Gericht die Instruktion im schriftlichen Verfahren.

§. 5.

Oeffentlichkeit des mündlichen Verfahrens.

Der mündliche Vortrag geschieht vor versammeltem Gerichte und öffentlich, so daß Jedermann als Zuhörer zugelassen werden muß. Ist indessen der Inhalt der Sache von der Art, daß Anstoß und öffentliches Aergerniß befürchtet werden kann; so bestimmt das Gericht, daß die Verhandlung bei verschlossenen Thüren erfolge, und niemandem weiter, als den Partheien und ihren Bevollmächtigten, der Zutritt verstattet werde.

§. 6.

Das Gericht ist vollständig besetzt, wenn, mit Einschluß des Dirigenten, drei Mitglieder anwesend sind.

§. 7.

Durch wen der Vortrag gehalten wird.

Der mündliche Vortrag geschieht entweder von der Parthei selbst, wenn sie sich fähig hält, ihre Rechte selbst wahrzunehmen, auszuführen und zu vertheidigen; oder von einem Stellvertreter derselben, welchen die Parthei sich aus der Zahl der bei

g) procesa diffamacyine i prowokacyine;
h) spory o pierwszeństwo, nie w sprawach konkursowych i likwidacyinych, i
i) spory przy exekucyach wynikaiące.

§. 3.

We wszystkich innych zaś sprawach, mianowicie w sprawach konkursowych i likwidacyinych, zachowuie się postępowanie piśmienne stósownie do przepisów Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy.

§. 4.

Skoro skarga iakowa podaie się, rozpoznaie Sąd według wyżéy oznaczonych przepisów: czyli takowa do ustnéy kwalifikuie się rozprawy, lub czyli do piśmiennego, stósownie do przepisów Powszechnéy Ordinacyi Sądowéy, odesłaną bydź musi działania, i według tego sprawie potrzebny nadaie kierunek. Jeżeli w ciągu ustnéy rozprawy okazuie się, iż zachodzący spor staie się zbyt obszernym lub zawikłanym, aby w przepisanéy drodze mógł bydź daléy toczonym, na ten czas Sąd nakazuie Instrukcyą na piśmie.

§. 5.

Rozprawa ustna odbywać się będzie publicznie.

Ustne wprowadzenie spraw odbywać się będzie przed zgromadzonym Sądem i publicznie, tak, iż każdy iako słuchacz przypuszczonym bydź powinien. Gdy z powodu publicznego wprowadzenia sprawy obawiać się należy nieprzyiemnego wrażenia lub zgorszenia publicznego, wtakim razie Sąd nakaże, aby się takowa przy zawartych drzwiach odbyła, i aby nikomu iak samym tylko stronom i ich Pełnomocnikom przystęp nie był dozwolonym.

§. 6.

Komplet Sądu składa się z trzech członków; licząc w to Prezyduiącego.

§. 7.

Przez kogo sprawa wprowadzoną bydź może.

Ustne wprowadzenie sprawy dzieie się albo przez samą stronę, skoro ta zdolną bydź czuie się, iż praw swych należycie pilnować, takowe popierać i bronić potrafi, lub przez iey zastępcę, którego strona sobie z pomiędzy

dem Landgericht angestellten Justiz-Kommissarien oder Advokaten wählen muß. Im letzteren Fall darf sie sich nicht durch mehr als einen Bevollmächtigten bei dem mündlichen Vortrage vertreten lassen.

§. 8.

Jeder Parthei wird gestattet, dem mündlichen Vortrage ihrer Sache durch den von ihr gewählten Bevollmächtigten, persönlich beizuwohnen.

§. 9.

Denjenigen Partheien, die ihre Armuth vorschriftsmäßig nachweisen (allgemeine Gerichtsordnung Th. 1. Tit. 23. §. 30. seq.), ordnet das Gericht, wenn sie sich selbst nicht vertreten wollen oder können, aus der Zahl der Justiz-Kommissarien, Advokaten, oder Referendarien, einen Rechtsbeistand von Amtswegen zu.

§. 10.

Zu welcher Zeit.

Zum mündlichen Vortrage werden in jeder Woche besondere Tage bestimmt, und jede Sache zu einem derselben ausdrücklich verwiesen, ohne daß es der Bezeichnung einer bestimmten Stunde bedarf.

§. 11.

Die Sitzung beginnt um 8 Uhr Morgens, und währet so lange, bis die für den Tag bestimmten Sachen aufgerufen und verhandelt sind.

§. 12.

Ist Letzteres aus besondern Ursachen nicht möglich; so werden die ausfallenden Sachen, je nachdem sie besondere Beschleunigung erfordern oder nicht, zum nächstfolgenden Tage oder zum nächsten gewöhnlichen Gerichtstage verwiesen, und den Partheien oder den Mandatarien solches zum Protokoll bekannt gemacht, ohne daß es besonderer Vorladung bedarf.

§. 13.

Betragen der Partheien, Mandatarien und Zuhörer beim mündlichen Vortrage.

Wer beim öffentlichen Vortrage die Ruhe und Ordnung, sey es durch unzeitiges Lautseyn, oder durch Aeußerungen von Beifall oder Mißbilligung, stört, und der Ermahnung, sich ruhig zu verhalten, kein Gehör giebt; wer die Ehrerbietung, welche er dem Orte und den Richtern schuldig ist, verletzt, und wer sich Beleidigung und Bedrohung der Gerichtspersonen erlaubt, der soll auf Anordnung des Dirigen-

ustanowionych przy Sądzie ziemiańskim Justyc-Kommissarzy lub Adwokatów obrać winna. W razie ostatnim obronę swoią przy ustnéy rozprawie iednemu tylko Pełnomocnikowi zlecać iéy wolno.

§. 8.

Dozwala się każdéy stronie, aby przy ustném wprowadzeniu iéy sprawy przez obranego sobie pełnomocnika, także osobiście była przytomną.

§. 9.

Tym zaś stronom, które ubóstwo swoie stósownie do przepisów udowodniły, (Powszechna Ordynacya Sądowa Cz. I. Tyt. 23. §. 30. i następne) przydaie Sąd, skoro same siebie bronić nie chcą lub niemogą, z liczby Justyc-Kommissarzy, Adwokatów lub Referendarzy, obrońcę z urzędu.

§. 10.

Kiedy.

Do rozpraw ustnych wyznaczaią się w każdym tygodniu pewne dnie, i każda sprawa odsyła się do którego z nich wyraźnie, bez oznaczenia w téy mierze godziny.

§. 11.

Posiedzenia Sądu zaczną się o osméy zrana, i dopóty trwać będą, dopóki wyznaczone na ten dzień sprawy nie będą przywołane i odbyte.

§. 12.

Gdy to dla szczególnych przyczyn nastąpić niemoże, na ten czas sprawy nieodbyte, odsyłaią się do dnia następuiącego lub do nayblizszéy zwyczaynéy audyencyi, w miarę, ile wymagaią szczególnego pośpiechu, i strony lub ich Pełnomocnicy uwiadomiaią się o tem w protokóle, i niepotrzeba, aby osobne do nich wydane były zapozwy.

§. 13.

Zachowywanie się stron, Pełnomocników i słuchaczów przy ustném spraw wprowadzaniu.

Kto przy publicznéy rozprawie przerywa spokoyność i porządek, bądź przez niewczesne odezwanie się, bądź przez oznaki ukontentowania lub nieukontentowania, i po napomnieniu, do porządku nie wraca; kto uchybia uszanowaniu, iakie mieyscu i Sędziom winien, i kto znieważa osoby sądowe i im odgraża, ten za rozkazem prezyduiącego

ken, augenblicklich entfernt, und von dem versammelten Gericht mit einer, sogleich zu vollziehenden Geld- oder Gefängnißstrafe, welche jedoch eine Geldbuße von zwanzig Thalern oder achttägigem Arrest nicht übersteigen darf, belegt, oder zum Zwecke der förmlich einzuleitenden Untersuchung verhaftet werden.

§. 14.

Die Partheien und ihre Bevollmächtigten sollen sich, bei Vermeidung einer nach dem Maaßstabe des vorigen §. sofort zu vollziehenden Ordnungsstrafe, gegen einander anständig und gesittet betragen, sich aller persönlichen und leidenschaftlichen Aeußerungen enthalten, und den gegenseitigen Vortrag unter keinem Vorwande unterbrechen.

§. 15.

Justiz-Kommissarien und Advokaten, welche es sich zur Gewohnheit werden lassen, dieser Vorschrift entgegen zu handeln, sollen ferner zum mündlichen Vortrage nicht zugelassen werden.

§. 16.

Eine Parthei, welche dem Vortrage ihres Bevollmächtigten beiwohnt, hat die Befugniß, am Schlusse desselben ihren Anwald darauf aufmerksam zu machen, was etwa in der Sache übergangen, oder derselben noch hinzuzufügen ist. Unterbricht sie ihn im Vortrage, und giebt der erfolgenden Zurechtweisung des Dirigenten nicht augenblicklich Gehör; so soll sie aus dem Sitzungssaale entfernt werden.

§. 17.

Besondere Vorschriften. Anstellung der Klage.

Die klagende Parthei hat die Verpflichtung, eine, nach den Vorschriften der allgemeinen Gerichtsordnung vollständig entworfene Klage einzureichen. In den Sachen, in welchen der Sühneversuch beim Friedensgericht vorangehen muß, geht die Klage mit den Verhandlungen von dort ein. Wo dies nicht der Fall ist, muß die Parthei eine Abschrift des Klageberichts und seiner Beilagen, zur Mittheilung an den Gegner beifügen.

Tritt ein Bevollmächtigter auf, so kann ohne Beifügung einer förmlichen Vollmacht, in der Regel die Klage nicht eingeleitet werden.

natychmiast oddalonym, i od zgromadzonego Sądu na wykonać się niezwłocznie maiącą karę pieniężną lub więzienia, która iednak 20 talarów lub ośmiodniowego aresztu przechodzić niepowinna, wskazanym, albo w celu rozpoczęcia przeciw niemu formalnéy indagacyi, do aresztu wziętym będzie.

§. 14.

Strony i ich pełnomocnicy zachowywać się powinni na wzaiem względem siebie z przyzwoitą przystoynością, wstrzymywać się od wszelkich, osobistości dotyczących się i z namiętności pochodzących uszczypliwych wyrazów, i nieprzerywać iedna drugą przy wzaiemném przedstawianiu obron pod żadnym pozorem, a to pod karą porządkową, w stosunku do poprzedniczego paragrafu natychmiast wykonać się maiącą.

§. 15.

Justyc-Kommissarze i Adwokaci, którzy z nałogu wbrew powyższemu przepisowi postępować zwykli, nadal do ustnych rozpraw dopuszczonemi niebędą.

§. 16.

Stronie, przy wprowadzeniu sprawy przez iéy pełnomocnika, obecnéy, służy wolność, przy zakończeniu zwrócić uwagę obrońcy swoiego na to, coby w sprawie opuszczoném lub ieszcze dodaném bydź mogło. Jeżeli go zaś w ciągu przedstawienia przerywa, i na nastąpić maiącą przestrogę dyryguiącego natychmiast do porządku niewraca; z sali posiedzeń będzie oddaloną.

§. 17.

Przepisy szczególne. Podanie skargi.

Strona powodowa obowiązaną iest, podać skargę swoią podług przepisów powszechnéy ordynacyi Sądowéy dokładnie ułożoną. W sprawach, w których poiednanie w Sądzie Pokoiu poprzedzić powinno, Sąd ziemiański odbiera skargę od tegoż wraz z aktami. W sprawach zaś przez Sąd Pokoiu nieprzechodzących, strona załączyć powinna odpis wywodu skargi i iego annexów, w celu udzielenia ich stronie przeciwnéy.

Gdy stawa pełnomocnik, na ten czas bez dołączenia formalnego pełnomocnictwa, na podaną skargę pospolicie daléy postąpioném bydź niemoże.

§. 18.

Der Klagebericht wird von dem zu ernennenden Deputirten der Sache, im Collegio ordnungsmäßig vorgetragen.

Unzuläßige Ansprüche werden ohne weiteres durch ein Dekret zurückgewiesen. Bei unvollständigen Klagen aber belehrt das Collegium zuvörderst die Parthei, was sie zur Substantiirung derselben noch beizubringen habe.

§. 19.
Ansetzung des Termins.

Wird sie aber vollständig und substantiirt befunden, so wird zum mündlichen Vortrage ein Termin anberaumt.

§. 20.

Die Bestimmung des Tages (§. 10.) geschieht durch den Dirigenten des Collegii, welcher den Termin in ein, zu diesem Zweck angelegtes Buch (Termins-Kalender) einträgt, und die zu beschleunigenden Sachen besonders auszeichnet.

§. 21.

Bei Ansetzung der Termine wird darauf geachtet, daß nicht mehr Termine auf einen Tag anberaumt werden, als in dem bestimmten Zeitraum mit Wahrscheinlichkeit werden abgehalten werden können.

§. 22.
Vorladung der Partheien.

Zu dem Termine werden beide Theile, der Verklagte unter Mittheilung der vom Kläger eingereichten Abschrift der Klage und ihrer Beilagen, den Fall ausgenommen, wo diese Kommunikation durch das betreffende Friedensgericht schon geschehen ist, mit der Warnung des vorschriftsmäßigen Kontumazial-Verfahrens für die ausbleibende Parthei, vorgeladen.

§. 23.

Die Vorladungen werden förmlich ausgefertiget, wenn sie an die Partheien unmittelbar gerichtet sind; an die Bevollmächtigten, wenn sie Justiz-Kommissarien oder Advokaten sind, ergehen sie dagegen durch Abschrift des Dekrets.

§. 24.

Die Insinuation geschieht nach den Vorschriften der allgemeinen Gerichts-Ordnung, und die etwanige Aussetzung eines Termins, muß nach den eben daselbst

§. 18.

Wywód skargi przez wyznaczyć się maiącego w sprawie delegowanego należycie w Sądzie przedstawionym zostanie.

Żądania prawu sprzeciwiaiące się oddalaią się bez dalszey formalności przez rezolucyą. Co do podanych zaś skarg niedokładnych, oświadcza Sąd nasamprzód stronie, co w celu iéy uzasadnienia ieszcze uczynić powinna.

§. 19.
Wyznaczenie terminu.

Jeżeli zaś skarga okazuie się bydź dokładną i uzasadnioną, wyznacza się do ustnego iéy wprowadzenia termin.

§. 20.

Dzień, w którym sprawa przywołaną bydź ma, (§. 10.) wyznacza się przez dyryguiącego Sądu, który termin w założoney na ten koniec księdze, (Terminarz) zapisuie, i sprawy pośpiechu wymagaiące szczególnie oznacza.

§. 21.

Przy wyznaczaniu terminów na to należy mieć uwagę, aby ich nie więcey na dzień ieden wyznaczono, iak w określonym przeciągu czasu z wszelkiém podobieństwem będzie można odbyć.

§. 22.
Zapozywanie stron.

Do terminu zapozywaią się obiedwie strony, przy udzieleniu zaskarzonemu załączonego przez powoda odpisu skargi wraz z iéy annexami, wyiąwszy, gdy to iuż przez właściwy Sąd Pokoiu nastąpiło, z ostrzeżeniem, iż w razie niestawienia się, przeciw stronie niestawaiącéy zaocznie postąpiono będzie.

§. 23.

Zapozwy wydaią się w formalnéy expedycyi, skoro do stron bezpośrednio wystosuią się; do pełnomocników zaś, skoro ci są Justyc-Kommissarzami lub Adwokatami, wydaią się tylko przez kopią rezolucyi.

§. 24.

Wręczenie uskutecznia się według przepisów powszechnéy ordinacyi Sądowéy, a nastąpić mogące odroczenie iakowego terminu,

bei den einzelnen Prozeßarten gegebenen Bestimmungen beurtheilt werden.

§. 25.

Beantwortung der Klage.

Nach erfolgter Insinuation der Klage, muß der Verklagte in allen Fällen, Wechselsachen allein ausgenommen, besonders aber, wenn er eine Gegenforderung anzubringen, oder bei der Klagebeantwortung Thatsachen anzuführen, oder Beweismittel anzugeben hat, worüber die Erklärung des Gegners nöthig ist, die Rekonventionsschrift oder die Beantwortung der Klage mit der Abschrift, binnen einer gleich in der Vorladung zu dem Termin (§. 22) zu bestimmenden Frist, vor dem Termine dem Gerichte dergestalt einreichen, daß letzteres selbige frühzeitig genug dem Kläger oder dessen Bevollmächtigten mittheilen, und dieser gehörig vorbereitet erscheinen kann. Die Mittheilung erfolgt von Seiten des Gerichts augenblicklich durch eine Verfügung des Dirigenten. Läßt aber der Verklagte die obgedachte Frist verstreichen, und wirkt auch nicht in Gemäßheit des §. 24. eine Prorogation des Termins aus: so kann in diesem über die Gegenforderung, oder über Thatsachen und Beweismittel, welche zu spät zur Kenntniß des Gegentheils gelangt, bei dem Widerspruch des Letztern, weder verhandelt, noch überhaupt für diese Instanz Rücksicht genommen werden.

§. 26.

Aufruf der Prozesse im Termin.

Zu jedem Gerichtstage, und zwar 24 Stunden vor dem Eintritte desselben, wird ein Auszug aus dem Terminkalender (§. 20.) gefertigt, und an die Thür des Versammlungszimmers geheftet. Ein Exemplar desselben erhält der Gerichtsbote, um die Partheien aufzurufen.

§. 27.

Der Aufruf geschieht in folgender Ordnung: Vor allen gehen die Wechsel- und Arrest-Prozesse. Alsdann folgen die Sachen, welche schon in andern Terminen prorogirt worden, die Exekutiv-Prozesse, die Mieths- und Pachträumungssachen, die Possessorien- und Alimenten-Prozesse; die übrigen folgen sich

rozpoznaném bydź powinno podług obiętych tamże względem szczególnych rodzaiów spraw rozporządzeń.

§. 25.

Odpowiedź na skargę.

Po nastąpioném wręczeniu skargi, powinien pozwany we wszystkich przypadkach, wyiąwszy li tylko sprawy wexiowe, w szczególności zaś, kiedy wzaiemną zamyśla zastawiać się pretensyą, lub przy odpowiedzeniu na skargę iakowe przytoczyć czyny (facta), albo podać dowody, względem których oświadczenie się strony przeciwnéy iest potrzebném, wywod wzaiemnéy iego pretensyi lub odpowiedź na skargę wraz z kopią, w ciągu oznaczyć się maiącego zaraz w zapozwie do terminu (§. 22.) czasu, tak wcześnie przed terminem do Sądu podać, aby ostatni takowe za wczasu ieszcze powodowi lub iego pełnomocnikowi udzielić, i tenże należycie przygotowany mógł stanąć. Udzielenie to uskutecznia się z strony Sądu natychmiast przez rozporządzenie dyryguiącego. Skoro zaś zapozwany z dozwolonego mu podług powyższego rozporządzenia czasu niekorzysta, ani też stósownie do §. 24. odroczenia terminu niewyiedna, tedy na tymże względem wzaiemnéy pretensyi, lub czynów i dowodów, zapoźno do wiadomości strony przeciwnéy doszłych, wrazie iéy sprzeciwiania się, ani postępowano, ani też w ogólności w teyże Instancyi iakowy na nie wzgląd mianym bydź nie może.

§. 26.

Przywoływanie spraw na terminie.

Na 24 godzin przed każdym dniem audyencyonalnym sporządza się wyciąg z terminarza (§. 20.) i wywiesza się na drzwiach izby audyencyonalnéy. Exemplarz ieden tegoż wyciągu otrzyma woźny Sądowy dla przywoływania stron.

§. 27.

Sprawy w następuiącym przywołuią się porządku: Przed wszystkiemi przychodzą sprawy wexlowe i aresztowe. Po nich następuią sprawy w poprzedzaiących terminach iuż odroczone, sprawy exekucyine, sprawy z naymu i dzierzawy o exmissyą, sprawy

nach der Präsentation der Klage. Von dieser Ordnung kann zwar der Dirigent in einzelnen Fällen, die wegen eigenthümlicher Verhältnisse eine besondere Beschleunigung fordern, abgehen; es muß jedoch jedesmal der Grund der Abweichung in dem Aushang des Terminkalenders bemerkt werden.

possessoryine i o alimenta; inne zaś następuią po sobie podług prezentaty skargi. Od porządku tego może wprawdzie dyryguiący wszczególnich przypadkach, dla zachodzących okoliczności szczególnego przyśpieszenia wymagaiących odstępować, lecz w każdym takowym przypadku musi bydź wyrażona przyczyna tego w wywieszonym wyciągu terminarza.

§. 28.

Verfahren in contumaciam.

Wenn ein Prozeß aufgerufen wird, und die Partheien oder ihre Bevollmächtigten melden sich nicht; so wird gegen den Ausbleibenden sofort in contumaciam verfahren. Der Deputirte der Sache nimmt eine Verhandlung auf, und es erfolgt, je nachdem Kläger oder Verklagter ausgeblieben ist, entweder die Weglegung der Akten, oder das Kontumazial-Erkenntniß, zu welchem Ende der Deputirte, nachdem die Partheien sich entfernt, die Sache dem Collegio vorträgt, und das Erkenntniß sofort absetzt. Hat der ausbleibende Verklagte die Klage schriftlich beantwortet (§. 25.); so muß sich der Kläger darauf auslassen, und das mündliche Verfahren wird in contumaciam fortgesetzt und geschlossen.

§. 28.

Postępowanie zaoczne.

Skoro się sprawa przywołuie, a strony lub ich Pełnomocnicy niezgłaszaią się, postępuie się natychmiast przeciw niestawaiącemu zaocznie. Delegowany w sprawie sporządza Protokół, i w miarę tego, czyli Powód lub Pozwany niestanął, nakazuie się albo reponowanie akt, albo wydaie się wyrok zaoczny, w którym to celu Delegowany, po ustąpieniu stron, sprawę Sądowi przedstawia, i wyrok natychmiast, wygotuie. Jeżeli zaś niestawaiący Pozwany odpowiedź swoią na skargę na piśmie podał, (§. 25.) Powód na takową oświadczyć się powinien, i rozprawa ustna daley się toczy i ukończy się zaocznie.

§. 29.

Erscheint die verklagte Parthei durch einen Bevollmächtigten; so muß dieser vor Eröffnung der Verhandlung Vollmacht überreichen, oder sich vorläufig über die Bevollmächtigung durch schriftlichen Auftrag ausweisen, weil er sonst nicht zugelassen werden kann. Ist die Parthei selbst gegenwärtig; so genügt es, wenn sie zu Protokoll erklärt, daß der ebenfalls anwesende Anwald ihr Mandatar seyn solle.

§. 29.

Jeżeli strona pozwana przez Pełnomocnika stawa, tenże przed rozpoczęciem działania złożyć powinien Pełnomocnictwo, albo względem umocowania swoiego tymczasem wylegitymować się przez zlecenie piśmienne, gdyż inaczéy przypuszczonym bydz niemoże. Skoro strona sama iest przytomna, na ten czas dosyć na tém, gdy do Protokułu oświadcza, iż obecny również Obrońca ma bydź iéy Pełnomocnikiem.

§. 30.

Vortrag der Sache.

Erscheinen beide Theile; so wird zum wechselseitigen mündlichen Vortrage geschritten. Dieser Vortrag, nämlich die Klage, Beantwortung und Replik, muß vorher ausgearbeitet seyn, und sich in den Manual-Akten befinden. Der Kläger beginnt ihn, und der Verklagte antwortet, beide unter Vorlegung der zur Sache gehörenden Original-Dokumente.

§. 30.

Wprowadzenie sprawy.

Jeżeli obiedwie strony stawaią, tedy przystępuie się do wzaiemnéy rozprawy ustnéy. Skarga, odpowiedź i replika, wprzód wypracowane, znaydować się powinny w aktach doręcznych. Powód rozpoczyna rozprawę, a Pozwany odpowiada, obydway przy złożeniu należących do sprawy Dokumentów oryginalnych.

Es ist nicht nöthig, die Klageschrift und ihre Beilagen vorzulesen, weil Richter und Parthei von ihrem Inhalte schon unterrichtet sind; es genügt vielmehr eine kurze Darstellung des Gegenstandes der Sache und der Beweismittel.

Wenn hiernächst, in sofern es nöthig ist, worüber dem Dirigenten des Gerichts die Entscheidung zustehet, der Kläger wiederum geantwortet, und der Verklagte darauf erwiedert hat; so wird der Vortrag geschlossen, ohne schriftliche Rechtsausführungen zu gestatten.

Ungeachtet die Leitung des mündlichen Vortrages in der Regel zu dem Amte des Dirigenten gehört, und dieser dabei allenthalben auf bestimmte Einlassung und Erklärung der Partheien über die erheblichen Thatsachen zu sehen, und ihnen die nöthigen Vorhaltungen zu machen hat; so kann doch auch der Dirigent, wenn es die Umstände erfordern, die spezielle Leitung des mündlichen Vortrages in der einzelnen Sache dem Deputirten übertragen. Auf jeden Fall ist es die Pflicht des Letztern, über den mündlichen Vortrag eine Verhandlung aufzunehmen, welche das Erscheinen der Partheien, die Uebergabe der Vollmachten, und den Hergang beim Vortrage im Allgemeinen zum Gegenstande hat. Kommen jedoch beim Vortrage Zugeständnisse, Entsagungen, oder andere wesentliche Erklärungen der Partheien vor, welche von dem Inhalte ihrer schriftlichen Auslassungen abweichen; so müssen auch diese zum Protokoll genommen werden. Nach beendigtem Vortrage versucht der Dirigent des Collegii, oder der Deputirte, wenn diesem die Leitung des Vortrages übertragen gewesen, die Sühne. Kommt eine gütliche Einigung zu Stande; so wird der Vergleich vom Deputirten sofort aufgenommen, und hiernächst in Ausfertigungen den Interessenten zugestellt.

§. 31.

Mehrere Litis-Konsorten, gleichviel, ob Kläger, oder Verklagte, oder accessorische Intervenienten, müssen sich vor dem Aufrufe der Sache vereinigen, wer von ihnen, oder wer von ihren Bevollmächtigten den Vortrag halten soll, widrigenfalls der Dirigent des Gerichts denjenigen bestimmt, welcher zum Vortrag gelassen werden soll. Hat indessen einer von ihnen besondere Gründe oder Thatsachen

Niepotrzeba, aby wywód skargi i iego Annexa były przeczytane, gdyż Sędziowie i strony o ich osnowie iuż są zainformowani; dosyć owszem skoro przedmiot sprawy i dowody w krótkości przedstawiaią się.

Gdy potém, ieżeli potrzeba, względem czego Dyryguiącemu Sądu służy decyzya, Powód znowu odpowiedział, i Pozwany na to replikował, rozprawa kończy się, bez dopuszczenia wywodów piśmiennych.

Lubo kierunek ustnych rozpraw należy w ogólności do Urzędu Dyryguiącego, i lubo tenże przy takowych w szczególności tego przestrzegać winień, aby strony względem czynów ważnieyszych iasno i dokładnie odpowiadały i oświadczały się, a w tym względzie potrzebne im czynić powinien zapytania i uwagi, iednakże Dyryguiący gdy okoliczności tego wymagaią, szczególne kierowanie ustną rozprawą w tym Procesie zlecać także może Delegowanemu. Zawsze zaś obowiązkiem iest Delegowanego, aby względem ustnéy rozprawy spisał Protokół, który stawiennictwo stron, złożenie Pełnomocnictw i tok rozprawy w ogóle ma za przedmiot. Jeżeli zaś przy rozprawie zachodzą przyznania, zrzeczenia lub inne istotne oświadczenia się stron, które się od osnowy ich piśmiennych wywodów różnią, w takim razie i te także w Protokóle zapisanemi bydź winny. Po ukończoney rozprawie proponuie Dyryguiący Sądu lub Delegowany, skoro temuż kierunek rozprawy był poleconym, stronom zgodę. Jeżeli ta przyidzie do skutku, Delegowany natychmiast ią zapisze, która się potém Interessentom w Expedycyach wydaie.

§. 31.

Jeżeli kilka osób, wspólny interes maiących bądź iako powodowie, bądź iako pozwani, lub iako przystępuiący Interwenienci (*intervenientes accessorii*) do sprawy wchodzą, przed iey przywołaniem, między sobą ułożyć się powinni, kto z nich, lub który z ich Pełnomocników sprawę ma wprowadzić, w przeciwnym albowiem razie Dyryguiący Sądu oznaczy tego, kto do ustnego rzeczy przedstawienia ma bydź przypuszczonym. Jeżeli zaś kto z nich szczególne iakowe dowody

anzuführen, welche seine Person allein betreffen; so muß auch er zum Vortrage verstattet werden.

lub okoliczności zechce przytoczyć, które się li tylko osoby iego dotyczą, takowe również przedstawić mu będzie wolno.

§. 32.

Bei Litis-Denunciationen, Adcitationen und Nominationen erfolgt die mündliche Verhandlung gleichfalls nach vorstehenden Anordnungen.

§. 32.

W litis denuncyacyach, adcytacyach i nominacyach, rozprawa ustna również podług powyższych odbywa się urządzeń.

§. 33.

Der Klagegrund kann beim mündlichen Vortrage eben so wenig geändert werden, als der Klage-Antrag auf eine andere Leistung gerichtet werden kann, als diejenige ist, welche im Klagebericht gefordert worden.

§. 33.

Przy rozprawie ustney ani zasada skargi zmienioną bydź nie może, ani też wolno żądać czego innego, iak to, co w wywodzie skargi było żądaném.

§. 34.

Schluß des mündlichen Vortrages.

Sobald der mündliche Vortrag geschlossen, und die Sache durch Vergleich nicht beigelegt ist; so überreichen die Partheien oder ihre Bevollmächtigten dem Gerichte ihre Privat-Akten, welche nothwendig mit einem Inhaltsverzeichnisse versehen seyn müssen, und werden sodann nebst den, im Gerichtssaale befindlichen Zuhörern entlassen, wenn das Gericht es nicht vorzieht, sich in ein besonderes Deliberations-Zimmer zu begeben.

§. 34.

Ukończenie rozprawy ustnéy.

Skoro rozprawa ustna ukończoną została, i spór pomiędzy stronami przez ugodę niemógł bydź załatwionym, też ostatnie lub ich Pełnomocnicy podaią Sądowi Akta swe prywatne, które koniecznie Spisem ich osnowy opatrzone bydź powinny, poczém strony wraz z obecnemi słuchaczami z Sali audyencyonalnéy ustępuią, chyba żę Sąd woli udać się do osobnéy izby obrady.

§. 35.

Alsdann prüft das Gericht auf den Vortrag des Deputirten der Sache

a) ob die Sache zur Definitiv-Entscheidung vorbereitet ist, oder ob sie
b) zur nochmaligen mündlichen Verhandlung, oder zur förmlichen Instruktion zu verweisen, oder
c) ob der Beweis durch Ableistung zugeschobener Eide, oder Vernehmung von Zeugen u. s. w. aufzunehmen ist.

§. 35.

Po przedstawieniu przez Delegowanego sprawy, Sąd rozważa:

a) czyli takowa do stanowczego zawyrokowania iest przygotowaną, lub czyli
b) do powtórnéy rozprawy ustnéy albo do formalney Instrukcyi ma bydź odesłaną, alboliteż
c) czyli dowód przez wykonanie deferowanych przysiąg, lub przez wysłuchanie świadków i t. d. przyiąć wypada.

§. 36.

Entscheidung der Sache.

Im ersten Fall beschließt das Collegium das Erkenntniß, der Deputirte entwirft die Erkenntnißformel, die Partheien oder ihre Bevollmächtigten werden herbeigerufen, und es wird ihnen das Urtel mit Belehrung des Rechtsmittels eröffnet. Dies geschieht durch den Deputirten der Sache, der in dem obengedachten Protokolle (§. 30.) den Akt der Publikation nachträglich verzeichnet.

§. 36.

Zawyrokowanie.

W przypadku pierwszym Sąd stanowi wyrok, Delegowany układa Sentencyą, strony lub ich Pełnomocnicy przywołuią się, i ogłasza im się wyrok z obiaśnieniem ich, względem służących im ieszcze środków prawnych. To uskutecznia się przez wyznaczonego w sprawie Delegowanego, który w wyżéy wspomnionym Protokole (§. 30.) Akt Publikacyi dodatkowo ieszcze zapisuie.

§. 37.

Eben dieser Deputirte der Sache arbeitet in den nächsten, vom Dirigenten sogleich zu bestimmenden

§. 37.

Tenże sam Delegowany w sprawie, wygotuie potém w następuiących dniach, przez

Tagen, das Erkenntniß mit den Gründen aus, und befördert es zur Unterschrift des Gerichts. Sodann wird es ausgefertiget, und den Partheien unter Rückgabe ihrer Privat-Akten eingehändiget.

§. 38.

Ist nach der Ansicht des Collegii eine Sache wegen verwickelter Thatsachen, oder wegen ihrer Wichtigkeit zur sofortigen Entscheidung nicht angethan; so wird der darüber zu fassende Beschluß den Partheien sofort bekannt gemacht, die Akten werden zum Spruch vorgelegt, und es wird ein anderes Mitglied des Gerichts, als der Deputirte ist, zum Referenten ernannt.

Verlangt es eine der Partheien, oder wird es wegen Wichtigkeit der Sache vom Dirigenten für nöthig gefunden: so muß der Referent einen vollständigen Vortrag über den Inhalt der Akten, und was jede Parthei für sich angeführt hat, im Collegio öffentlich halten, worauf es den anwesenden Mandatarien der Partheien freisteht, sofort mittelst kurzer Noten dem Collegio anzuzeigen, wovon sie glauben, daß es beim Vortrage übersehen, oder anders in den Akten enthalten sey. Alsdann wird nach Entfernung der Partheien und Zuhörer, wenn auch das Votum des Referenten vorausgegangen, vom Collegio gewöhnlichermaaßen deliberirt und beschlossen.

§. 39.

Sobald hiernächst das Urtel abgefaßt ist, werden die Partheien oder ihre Bevollmächtigten zum Publikations-Termin vor den Deputirten vorgeladen, und die Publikation erfolgt unter Aushändigung der Ausfertigungen des Erkenntnisses, und unter Rückgabe der Manual-Akten.

§. 40.

Wenn die Erörterung der Sache mangelhaft befunden.

Wird die Sache wegen mangelhafter Erörterung noch nicht spruchreif gefunden (§. 35. litt. b.); so wird sie entweder zum fernern mündlichen Vortrage, oder zur förmlichen Instruktion (§. 3.) verwiesen. Im erstern Falle werden durch eine Verfügung die Gegenstände bezeichnet, auf deren Erörterung es noch ankommt, und es wird, wenn anders nicht durch die noch anwesenden Partheien das Fehlende ergänzt werden kann, ein neuer Termin anberaumt (§. 12.), im letztern Falle wird dagegen ein anderweitiger Deputirter

Dyryguiącego zaraz wyznaczyć się maiących, Wyrok wraz z zasadami, i podaie go Sądowi do podpisu. Po czém wyexpedyuie się, i wręcza się stronóm przy zwrocie ich Akt prywatnych.

§. 38.

Jeżeli podług zdania Sądu sprawa dla zawikłanych czynów, lub dla iéy ważności do niezwłocznego zawyrokowania niekwalifikuie się; tedy strony uwiadomiaią się natychmiast o wypadłém w téy mierze postanowieniu Sądu, Akta przedstawią się do zawyrokowania, i inny członek Sądu, aniżeli Delegowany, wyznacza się za Referenta.

Na domaganie się iednéy z stron, lub skoro dla ważności sprawy Dyryguiący tego uzna potrzebę, Referent uczynić winien *publicznie* w Sądzie dokładną Relacyą o osnowie Akt, i o tém, co każda strona na obronę swoią przytoczyła, na którą obecnym Pełnomocnikóm stron wolno donieść Sądowi natychmiast w krótkich Notach o tém, o czém sądzą, iż w Relacyi zostało opuszczonèm lub inaczéy przedstawionèm, aniżeli w Aktach iest obiętém. Po czém Sąd, po ustąpieniu stron i słuchaczów, lubo Referent zdanie swe pierwey oświadczył, w sposobie zwyczaynym deliberuie, i stanowi.

§. 39.

Skoro wyrok został wygotowanym, strony lub ich Pełnomocnicy zapozywaią się przed Delegowanego na termin publikacyiny, na którym im się wydaią Expedycye wyroku, przy zwrocie Akt manualnych.

§. 40.

Ieżeli się okazuie, iż sprawa ieszcze nie dostatecznie została wyiaśnioną.

Skoro się okazuie, iż sprawa ieszcze dostatecznie niezostała wyiaśnioną, aby w niéy wyrok mógł bydź wydanym, (§. 35. litt. b.) odsyła się, albo do dalszéy ustney rozprawy, albo do formalney Instrukcyi. (§. 3.) W przypadku pierwszym wymieniaią się w Rezolucyi przedmioty, które ieszcze wyiaśnienia potrzebuią, i ieżeli to przez obecne może ieszcze strony uzupełnionèm bydź nie może, wyznacza się nowy Termin; (§. 12.) w ostatnim zaś

des Gerichts, oder ein Kommissarius ernannt, und diesem die fernere Verhandlung nach Anleitung der Allgemeinen Gerichts-Ordnung überlassen.

§. 41.

Wenn es auf Beweisaufnahme ankommt.

Kommt es auf Beweis-Aufnahme (§. 35. litt. c.) an, so erhält dazu eine Gerichtsperson den Auftrag. Diese entwirft zur Leitung des Geschäfts einen Status Controversiae, ladet die Partheien oder ihre Bevollmächtigten zu einem Termin vor, und verhandelt überhaupt unter ihrer Zuziehung bis zum Schlusse der Sache. In denjenigen schleunigen Prozessen, in welchen die Beweismittel sofort zur Stelle gebracht werden müssen, erfolgt deren Aufnahme sofort, und in demselben Termin.

Auch müssen zugeschobene und angenommene Eide, deren Erheblichkeit außer Zweifel liegt, von der gegenwärtigen Parthei sogleich im Termine des mündlichen Vortrags abgenommen werden.

§. 42.

Sobald die Akten nach der Beweisaufnahme eingehen, wird auf den Vortrag des Dezernenten das Erkenntniß abgefaßt, und mit der Eröffnung des Urtels nach Anleitung des §. 39. verfahren.

§. 43.

Ist eine förmliche Instruktion veranlaßt worden, so wird beim Eingange der geschlossenen Akten ein besonderer Referent ernannt. Was in Betreff des öffentlichen Vortrags oben (§. 38.) bestimmt ist, bleibt auch hier zu beobachten.

§. 44.

Zulässigkeit der Litisdenunziationen.

Litisdenunziationen, Adzitationen und Nominationen, müssen, so weit sie überhaupt zulässig sind, vor dem ersten in der Hauptsache anstehenden Termine dergestalt frühzeitig angebracht werden, daß nicht nur überhaupt darauf eine Verfügung erfolgen, sondern noch eine Mittheilung und Vorladung des Litisdenunziaten, Adzitaten oder Nominaten zu dem anstehenden Termine erfolgen kann.

Sonst gelten in Ansehung ihrer alle die Vorschriften, welche für Anbringung der Klage und deren Einleitung gegeben sind. (§. 17. u. f.)

przypadku inny wyznacza się Delegowany Sądu lub Kommissarz, i temu poleca się dalsze działanie podług przepisów Powszechnéy Ordynacyi Sądowey.

§. 41.

Ieżeli potrzebne iest przyięcie Dowodow.

Skoro przyięcie dowodów okazuie się bydź potrzebném, (§. 35.) tedy takowe poleca się Urzędnikowi Sądowemu. Ten układa dla kierunku dzieła stan sporu, zapozywa strony lub ich Pełnomocników na termin, i w ogóle działa za ich przyzwaniem aż do zupełnego rzeczy ukończenia. W tych zaś sprawach pośpiechu wymagaiących, w których dowody zaraz złożone bydź muszą, przyimuią się takowe natychmiast i na tymże samym terminie.

Także i przysięgi zadane i przyięte, których ważność żadnemu niepodlega powątpiewaniu, od strony obecnéy zaraz na Terminie ustnéy rozprawy, odebranemi bydź powinny.

§. 42.

Skoro Akta po nastąpionèm przyięciu dowodów Sądowi podaią się, po przedstawieniu przez Delegowanego sprawy, wydaie się Wyrok, i względem Publikacyi iego postępuie się według przepisu §. 39.

§. 43.

Gdy formalna nakazaną była Instrukcya, wyznacza się po nadeyściu Akt Referent. Co wyżéy (§. 38.) względem publicznéy rozprawy przepisano, także i tu zachowuie się.

§. 44.

Kiedy litis denuncyacya wniesioną bydź powinna.

Litisdenuncyacye, Adcytacye i Nominacye ile takowe w ogólności mieysce maią, tak wcześnie przed pierwszym w sprawie główney wyznaczonym Terminem wniesione bydź powinny, aby nietylko w ogólności potrzebne w tèy mierze wydanem bydź mogło rozporządzenie, ale też, iżby dosyć ieszcze pozostało czasu do kommunikacyi, i zapozwania Litisdenuncyatów, Adcytatów i Nominatów na wyznaczony Termin.

Zresztą względem nich wszystkie zachowuią się przepisy, iakie względem podania skargi i iéy wprowadzenia są udzielone. (§. 17. i następ.)

§. 45.

Accessorische Interventionen können ebenfalls nur schriftlich angemeldet werden, und dies muß so frühzeitig geschehen, daß den beiden Hauptpartheien vor dem in der Sache anstehenden Termine, es mag der erste oder ein folgender seyn, von der Intervention Nachricht gegeben werden kann. Ist dies nicht möglich, oder die Verhandlung ist in der Hauptsache schon geschlossen; so wird die Intervention zurückgewiesen.

§. 46.

Die Interventio principalis wird als ein besonderer Prozeß verhandelt. Ihre Einleitung erfolgt daher wie bei jeder andern Klage.

§. 47.

Appellation.

Wegen Zulässigkeit des Rechtsmittels der Appellation, und wegen der Frist zur Einlegung desselben, werden die Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung und ihres Anhangs befolgt. In Ansehung des Objekts, finden bei Landgerichten die Grundsätze statt, welche dort für die Untergerichte festgestellt sind.

§. 48.

Anmeldung und weiteres Verfahren.

Die Anmeldung der Appellation geschiehet bei dem Gerichte erster Instanz, und letzteres benachrichtiget den Gegner von dem eingewandten Rechtsmittel.

§. 49.

Das Gericht leitet das Verfahren nach den Vorschriften der Allgemeinen Gerichts-Ordnung, nur müssen die Partheien alle Anträge und Gesuche schriftlich einreichen, und zwar doppelt, um die Mittheilung an den Gegner zu befördern.

§. 50.

Ist der Appellant mit dem Appellationsberichte präkludirt worden, oder ist die Sache, bei welcher keine neuen erheblichen Thatsachen, oder neue Beweismittel vorkommen, im Deduktionsverfahren geschlossen; so werden die gerichtlichen Verhandlungen mit den Manual-Akten der Partheien, an das Gericht der zweiten Instanz befördert.

§. 51.

Sind neue Thatsachen oder Beweismittel vorgetragen, so ist zu unterscheiden: ob in erster Instanz eine schriftliche Instruktion, oder nur mündliches Ver-

§. 45.

Interwencye akcessoryine również tylko na piśmie wniesione bydź mogą, a to tak wcześnie nastąpić powinno, aby obiedwie strony główne przed wyznaczonym w sprawie terminem, bądź pierwszym, bądź innym następuiącym, o Interwencyi uwiadomione bydź mogły. Jeżeli to nastąpić niemoże, lub gdy działania w sprawie główney iuż są ukończone, Interwencya oddala się.

§. 46.

Interwencya główna wprowadza i odbywa się sposobem oddzielnego procesu.

§. 47.

Appellacya.

Względem dopuszczania prawnego środka Appellacyi, i względem przeciągu czasu do iey założenia dozwolonego zachowuią się przepisy Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy i iey Dodatku. Co do Objektu, przy Sądach ziemiańskich te same służą zasady, iakie tam dla Sądów niższych są ustanowione.

§. 48.

Zgłoszenie się z appellacyą i dalsze w téy mierze postępowanie.

Chcący założyć appellacyą, zgłasza się w téy mierze do Sądu pierwszéy Instancyi, i ten uwiadomia stronę przeciwną o założonym środku prawnym.

§. 49.

Sąd kieruie postępowaniem według przepisów Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy, strony iednakże obowiązane są wszystkie swe wnioski i żądania podać na piśmie, a to w podwóynych exemplarzach, dla załatwienia ich kommunikacyi stronie przeciwnéy.

§. 50.

Jeżeli appelluiący z wywodem appellacyinym został prekludowanym, lub gdy sprawa, przy którey żadne nowe czyny ważne lub dowody nowe niezachodzą, w postępowaniu dedukcyiném została ukończoną, akta sądowe odsyłaią się wraz z aktami manualnemi stron, do Sądu drugiéy Instancyi.

§. 51.

Jeżeli nowe czyny lub dowody zostały wniesione, rozróżnić należy: czyli w Instancyi pierwszéy Instrukcya na piśmie lub tylko ustna

fahren statt gefunden hat. Im ersten Falle wird die Instruktion des Appellatorii bei dem Richter erster Instanz, jedoch durch einen anderen Deputirten geführt, und die geschlossenen Akten werden zum Appellationsrichter abgesandt. Im letzten Falle gehen die Akten gleich nach eingegangenem Appellationsberichte, zur neuen mündlichen Verhandlung an den Appellationsrichter. Jedoch werden in diesem Fall die Manual-Akten nicht mit versandt.

§. 52.
Abfassung des Appellationserkenntnisses.

Sobald nach dem Vorstehenden schon geschlossene Akten bei dem Gerichte der zweiten Instanz eingehen, werden sie zur Abfassung des Erkenntnisses vorgelegt; es wird ein Referent ernannt, und das demnächst abgefaßte Urtel oder Resolut, wird in einer Ausfertigung dem Gerichte erster Instanz, unter Rücksendung der Akten, zur Publikation mitgetheilt.

Kommt es dagegen noch auf ein neues mündliches Verfahren in zweiter Instanz an; so wird zu dem Ende vom Appellations-Richter das Erforderliche verfügt, und die Partheien müssen ihre Mandatarien aus den bei den Gerichten zweiter Instanz angestellten Justizkommissarien oder Advokaten wählen.

§. 53.

Schriftliche Deduktionen finden auch bei dem mündlichen Appellationsverfahren nicht statt. Ueber die Abfassung und die Publikation des Erkenntnisses gelten die Vorschriften für die erste Instanz. (§. 34 — 39.) Hierbei hat das Collegium die Vorschrift §. 38. besonders zu beachten, und wenn ihm eine Sache wegen verwickelter Thatsachen, Zweifelhaftigkeit des Rechtspunkts, Wichtigkeit des Objekts, oder sonst irgend bedenklich scheint, sollen die Akten durch einen zu fassenden Beschluß, der den Partheien sofort bekannt zu machen, zum Spruch vorgelegt werden.

§. 54.
Revision.

Die Zulässigkeit des Rechtsmittels der Revision, richtet sich nach den Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung. Es wird bei dem Gerichte angebracht, wo die Publikation des zweiten Urtels erfolgt ist.

rozprawa mieysce miała. — W pierwszym przypadku odbywa się Instrukcya względem appellacyi u Sądu pierwszéy Instancyi, lecz przez innego Delegowanego, i po iéy ukończeniu odsyłaią się akta do Sądu drugiéy Instancyi. W razie ostatnim zaś przesyłaią się akta zaraz po podaniu wywodu appellacyinego Sądowi drugiéy Instancyi do nowego ustnego postępowania. W tym iednak przypadku akta manualne nieodsyłaią się razem.

§. 52.
Wydanie wyroku appellacyinego.

Skoro podług powyższych rozporządzeń Sąd drugiéy Instancyi odbiera akta ukończone, tedy takowe przedstawiaią się do ferowania wyroku; wyznacza się Referent, i zapadły potém wyrok lub resolut przesyła się w expedycyi Sądowi pierwszéy Instancyi przy zwrocie akt, w celu uskutecznienia publikacyi.

Jeżeli zaś w drugiéy Instancyi ieszcze potrzebna iest nowa rozprawa ustna, Sędzia appellacyiny potrzebne w tey mierze wydaie rozporządzenia, i strony obowiązane są obrać sobie Pełnomocników z pomiędzy Justyc-Kommissarzy lub Adwokatów przy Sądach drugiéy Instancyi ustanowionych.

§. 53.

W postępowaniu ustném w appellacyi, rownież wywody na piśmie nie maią mieysca. Co do wydania i ogłoszenia wyroku stanowią przepisy względem pierwszey instancyi. (§. 34—39). Przy tem Sąd szczególniey zważać powinien na przepis §. 38., a gdy sprawa, iaka z powodu zawikłanych czynności, dla wątpliwości punktu prawnego, dla ważności przedmiotu lub z innego względu, zdawać się będzie szczególnego zastanowienia godną, Akta w moc decyzyi, o którey strony natychmiast zawiadomić należy, w celu zawyrokowania przedstawione być maią.

§. 54.
Rewizya.

Przypuszczenie środka prawnego rewizyi uważa się wedle Przepisów Powszechney Ordynacyi Sądowey. Wnosić go należy do Sądu tego, w którym był ogłoszony drugiéy instancyi wyrok.

§. 55.

Anmeldung und weiteres Verfahren.

Auch wegen Anmeldung der Revision, und bei Leitung des Verfahrens in dritter Instanz, bleiben die Vorschriften jenes Gesetzes unverändert.

§. 56.

Es wird daher weder mündliche Verhandlung, noch förmliche Instruktion gestattet.

§. 57.

Die Schriften müssen, um die Mittheilung an den Gegner zu erleichtern, doppelt eingereicht werden.

§. 58.

Ist das Verfahren durch den Schriftwechsel geschlossen, oder sind die Partheien oder ihre Bevollmächtigten mit den Schriften präkludirt: so werden nach erfolgter Inrotulation der Akten, die Verhandlungen zur Abfassung des dritten Erkenntnisses an das Ober-Appellationsgericht abgesandt.

§. 59.

Abfassung des Revisions-Urtels.

Das von dieser Behörde abgefaßte Erkenntniß wird mit den Akten dem Gerichte, von welchem die Sache eingegangen ist, mitgetheilt.

§. 60.

Ist es das Gericht der zweiten Instanz, so wird auch von diesem die Publikation besorgt, und die Manual-Akten werden der Parthei ausgehändigt.

§. 61.

Wenn dies geschehen ist, so verfügt das Gericht die Rücksendung der gerichtlichen Akten an den Richter der ersten Instanz, und legt Abschriften der in beiden Instanzen ergangenen Urtel bei.

§. 62.

Von dem Rechtsmittel gegen ein Kontumazial-Erkenntniß.

Jedes Kontumazial-Erkenntniß wird dem anwesenden Kläger unmittelbar nach der Abfassung (§. 28.) publizirt, und die Ausfertigungen desselben werden demnächst beiden Theilen ausgehändigt.

§. 63.

Bei der Zufertigung an den Verklagten bedarf es keiner besondern Verfügung; sondern die Belehrung wegen des zustehenden Rechtsmittels wird dem Urtel am Schlusse beigefügt.

§. 64.

Wegen Einwendung der Restitution und der

§. 55.

Zgłoszenie się do rewizyi i dalsze postępowanie.

Zachowuią się rownież Przepisy rzeczonego prawa tak co do zgłoszenia się do rewizyi, iako też co do postępowania w trzeciey instancyi.

§. 56.

Niema więc mieysca ani ustna rozprawa, ani formalna instrukcya.

§. 57.

Dla załatwienia kommunikacyi stronie przeciwney wywody podwóynie podawane być muszą.

§. 58.

Po ukończeniu postępowania przez wzaiemne kommunikacye, lub też po preklузyi stron albo ich Pełnomocników z podać się mianymi wywodami, inrotulacya akt uskutecznioną a potem takowe do sądu naywyższego Appellacyinego w celu zawyrokowania w trzeciey instancyi przesłane być maią.

§. 59.

Wydanie wyroku rewizyinego.

Wyrok rzeczoney władzy wraz z aktami przesłany zostanie do Sądu, od którego sprawa odesłaną została.

§. 60.

Jeżeli Sąd ten był Sądem drugiey instancyi, tam też wyrok ogłoszony i Akta doręczne stronie zwrócone bydź maią.

§. 61.

Po dopełnieniu tego, Sąd rozkaże zwrócić Sądowi pierwszey instancyi akta Sądowe, przy załączeniu odpisu wyroków w obydwóch instancyach zapadłych.

§. 62.

O środku prawnym naprzeciw wyrokowi zaocznemu.

Każdy wyrok zaoczny zaraz po napisaniu go, Powodowi przytomnemu ogłoszony a następnie expedycye onegoż stronom obydwóm doręczone zostaną.

§. 63.

Przy przesyłaniu wyroku Pozwanemu, nie potrzeba oddzielney rozolucyi sądowey; i owszem obiaśnienie o służącym środku prawnym umieszcza się w końcu wyroku.

§. 64.

Co do założenia restytucyi i czasu, wktó-

Frist, binnen welcher sie zulässig ist, werden die Vorschriften der Allgemeinen Gerichts-Ordnung befolgt.

§. 65.

Jedes Restitutions-Gesuch muß mit seinen Beilagen doppelt eingereicht werden.

§. 66.

Wird es nicht begründet befunden, so weiset das Gericht die Parthei sofort zurück.

§. 67.

Im entgegengesetzten Falle verfügt es die Vorladung beider Theile zum mündlichen Verfahren.

§. 68.

Kommt es in dem, in der Allgemeinen Gerichts-Ordnung (§. 125. des Anhanges) ausgedrückten Falle, noch auf die Erklärung des Klägers an, ob er die Verhandlung der Sache in erster Instanz gestatten wolle oder nicht; so muß dennoch die Vorladung zum Verfahren über das Restitutionsgesuch, und eventualiter zum Verfahren in Appellatorio, erfolgen.

§. 69.

Fällt jene Erklärung verneinend aus, so wird durch eine bloße Resolution des Gerichts, der Verklagte mit dem Restitutionsgesuche abgewiesen, und das Appellationsverfahren sofort eingeleitet.

§. 70.

Erfolgt dagegen die Verhandlung in erster Instanz, so werden im Fortgange der Sache sämmtliche Vorschriften beobachtet, welche oben für diesen Gegenstand gegeben sind.

Zweiter Abschnitt.

Von den Friedens-Gerichten.

§. 71.

Zweck der Friedensgerichte.

Die Friedensgerichte sind, außer der Kognition über die Streitsachen, von welchen weiter unten (§. 106. seq.) die Rede seyn wird, dazu bestimmt, um in allen Rechtsangelegenheiten, welche zur Entscheidung des ordentlichen Richters gelangen sollen, vor Anstellung des förmlichen Prozesses, die gütliche Beilegung unter beiden Theilen zu versuchen.

rego przeciągu taż zaniesioną być może, zachowane bydź maią przepisy Powszechney Ordynacyi Sądowey.

§. 65.

Każda prozba o restytucyą wraz z annexami, podwóynie podaną być musi.

§. 66.

Gdy Sąd takową znayduie nieuzasadnioną, zaraz stronę z nią oddala.

§. 67.

W preciwnym razie nakaże zapozwać strony w celu ustney rozprawy.

§. 68.

Chociaż w razie §. 125. w dodatku do Powsz. Ordyn. Sąd. wytkniętym, na oświadczeniu Powoda zależy, czyli zechce zezwolić na postępowanie w sprawie torem pierwszey instancyi lub nie; wszelakoż zapozwanie, w celu postępowania względem prozby restytucyiney a *eventualiter in Appellatorio*, nastąpić powinno.

§. 69.

Gdy Powód oświadcza się naprzeciw postępowaniu w pierwszéy instancyi, w tym razie prozba o restytucyą przez rezolucyą tylko Sądową oddala się, a postępowanie w drodze appellacyi natychmiast zaprowadzonèm zostanie.

§. 70.

Gdy przeciwnie postępowanie w pierwszey instancyi ma mieysce, w dalszym toku sprawy, wszystkie powyżey w przedmiocie tym dane przepisy, zachowane być maią.

Rozdział drugi.

O Sądach Pokoiu.

§. 71.

Przeznaczenie Sądów Pokoiu.

Sądy Pokoiu, prócz poruczonego im rozsądzenia sporów, o których poniżey (w §. 106. seq.) będzie mowa, są na to przeznaczone, aby w wszełkich okolicznościach prawnych, które maią przyiść pod rozsądzenie należytego Sądu, aby, mówię, przed rozpoczęciem formalnego processu, starały się strony poiednać.

§. 72.
Ihr Wirkungskreis.

Jede Parthei ist schuldig, vor prozessualischer Einleitung einer Rechtssache, ihren Gegner zum Versuch der Sühne vor das Friedensgericht vorladen zu lassen.

Ausgenommen sind folgende Gegenstände:

a) Alle Angelegenheiten, welche ohnehin zur Kognition des Friedensgerichts gehören;
b) Wechsel-, Arrest-, Alimenten- und Exekutiv-Prozesse;
c) Klagen des Fisci und wider denselben;
d) Klagen der öffentlichen Anstalten und Gemeinden, und wider dieselben;
e) Streitigkeiten über die Räumung einer Pacht oder Miethe, wenn der jährliche Zins 50 Rthlr. übersteigt;
f) Konkurse, Liquidations-Prozesse, General-Moratorien, Güter-Abtretungen und Behandlung der Gläubiger;
g) Syndikats-Klagen;
h) Grenz-Streitigkeiten;
i) Gegenforderungen, welche im Haupt-Prozesse erörtert werden;
k) Prozesse, bei welchen Personen konkurriren, die unter Vormundschaft oder Kuratel stehen;
l) Die vormundschaftlichen Prozesse, die Prodigalitäts- und Blödsinnigkeits-Erklärungen.

§. 73.

Erscheinen Gerichts-Eingesessene vor dem Friedensrichter, um einen schon verabredeten Vergleich aufnehmen zu lassen; so ist er, auch wenn die Sache zu den im §. 72. bezeichneten gehört, verpflichtet, sich dem Geschäfte zu unterziehen.

§. 74.
Anstellung der Klage.

Derjenige, welcher die Anstellung eines Prozesses beabsichtiget, reicht bei dem Friedensgerichte entweder eine vollständige Klage ein, oder läßt sich bei demselben mündlich zum Protokoll vernehmen.

§. 75.

Das Friedensgericht kann keinen Antrag auf den Versuch der Sühne zurückweisen, wenn auch der angemeldete Anspruch gesetzlich unzulässig erscheint. Es muß vielmehr

§. 72.
Ich obręb działania.

Każda strona przed wprowadzeniem processu względem sporu iakiego, winna żądać zapozwania strony przeciwney przed Sąd Pokoiu w celu poiednania.

Wyłączone są przedmioty następuiące:

a) wszelkie spory i tak iuż pod rozsądzenie Sądów Pokoiu oddane;
b) processa wexlowe, aresztowe, exekucyine, i o alimenta;
c) skargi Rządu i naprzeciw onemu;
d) skargi Instytutów publicznych i Gmin, i skargi naprzeciw onymże;
e) spory względem ustąpienia z dzierzawy lub naymu, gdy roczna zapłata 50 Tal. przenosi;
f) processa konkursowe, likwidacyine, moratoriów generalnych, o ustąpienie maiątku i układanie się z Wierzycielami;
g) skargi o odpowiedzialność urzędników;
h) spory graniczne;
i) pretensye nawzaiem wnoszone; a do rozpoznania ich w sprawie główney należące;
k) processa, do których wchodzą osoby pod opieką lub kuratelą zostaiące;
l) processa opiekuńcze i te, które maią za przedmiot uznanie kogo za marnotrawcę lub niedołężnego na umyśle.

§. 73.

Gdy mieszkaiący w obwodzie Sądu Pokoiu stawaią przed nim, z wnioskiem o przyięcie iuż umówioney ugody, winien takową czynnością się zaiąć, chociażby przedmiot należał do wytkniętych w §. 72.

§. 74.
Zaniesienie skargi.

Ktokolwiek zamierza rozpocząć proces, powinien albo dokładną skargę do Sądu Pokoiu podać, albo ustnie swe podać wnioski, do zapisać się maiącego w Sądzie wywodu słownego.

§. 75.

Sąd Pokoiu żadnego wniosku o przedsięwzięcie poiednania odrzucić nie może, chociażby zaniesiona pretensya okazała się prawu przeciwną. I owszem

§. 76.

Vorladung der Partheien.

beide Theile, den Verklagten unter Mittheilung der Klage und ihrer etwanigen Beilagen, zu einem, für die Vergleichsunterhandlung bestimmten, aber möglichst nahen Termin, durch eine Abschrift der Verfügung vorladen.

§. 77.

Wenn der Kläger ausbleibt, so wird angenommen, daß er von seinem Antrage zurücktrete, und erscheint der Verklagte nicht, so wird vorausgesetzt, daß er zum Vergleiche nicht geneigt sey.

Beide Warnungen sind in die zu erlassende, und durch den Gerichtsboten zu insinuirende Vorladungen aufzunehmen.

§. 78.

Wahrnehmung des Termins.

Die Partheien sind verpflichtet, den Sühne-Termin in der Regel persönlich wahrzunehmen.

§. 79.

Die, welche am persönlichen Erscheinen verhindert sind, können sich durch Bevollmächtigte aus der Zahl der Justizkommissarien oder Advokaten, welche dem Gerichte zugewiesen sind, oder durch sonst gesetzlich zulässige Mandatarien, (vergl. Allgemeine Gerichtsordnung Th. 1. Tit. 3. §. 25. 26.) oder von Assistenten, die das Gericht auf ihr Ansuchen ihnen zuordnet, vertreten lassen.

§. 80.

Die Mandatarien müssen aber mit gerichtlicher Vollmacht zur Abschließung eines Vergleichs versehen seyn, oder, wenn sie mit außergerichtlichem Auftrage erscheinen, unter dem Versprechen, die fehlende gerichtliche Vollmacht nachzubringen, durch schriftliche Information des Machtgebers nachweisen, daß und wie sie zu gütlicher Unterhandlung authorisirt sind.

§. 81.

Sind sie auf diese Weise nicht legitimirt, so wird es angesehen, als wäre die bevollmächtigende Parthei ungehorsam ausgeblieben.

§. 82.

In der Hoffnung der künftigen Genehmigung, kann daher in der Regel kein Vergleich geschlossen werden. Treten indessen Umstände ein, welche es dem Gerichte wahrscheinlich machen, daß die Genehmigung erfolgen werde, oder ist der Fall vorhanden, daß es dem Bevollmächtigten nur in Nebenverabredungen an

§. 76.

Zapozwanie stron.

winien przez Kopią Rezolucyi zapozwać strony obydwie, a Pozwanego przy udzieleniu mu skargi z Annexami, ieżeli są iakie, na termin, ile można, naybliższy, w celu traktowania ugody.

§. 77.

Na przypadek niestawienia się Powoda, uważano będzie, iż ten od swego wniosku odstępuie a w razie niestawania Pozwanego, iż nie iest skłonnym do zgody.

Obydwa te zagrożenia powinny bydź umieszczone w zapozwach, które Woźny Sądowy wręczy,

§. 78.

Odbywanie terminu.

Pospolicie strony są obowiązane w terminach wyznaczonych do poiednania stawać osobiście.

§. 79.

Tym, którzy osobiście stawić się nie mogą, wolno stawać w osobie Pełnomocnika z liczby Justyc-Kommissarzy lub Adwokatów przy Sądzie będących, albo przez innych podług prawa ustanowionymi bydź mogących Mandataryuszów, (patrz Powsz. Ordyn. Sąd. Cz. I. Tyt. 3. §. 25. 26.) lub też przez Assystenta na wniosek ich przez Sąd wyznaczonego.

§. 80.

Mandataryusze muszą bydź opatrzeni w sądowe Pełnomocnictwo do zawarcia ugody, albo, gdy stawaią na mocy za sądowego polecenia, popisywać się piśmienną informacyą Mocdawcy opiewaiącą, iż i iak dalece w układy wchodzić mogą, niemniey zobowiązać się do złożenia zbywaiącey Plenipotencyi Sądowey.

§. 81.

Jeżeli tym sposobem legitymacyi swey nie wykażą, uważa się iakoby strona pełnomocnictwo takowe daiąca, uporczywie nie stawała.

§. 82.

Żadna więc ugoda w nadziei następnego iey przyięcia zawartą bydź nie może. Gdy iednak zachodzące okoliczności czynią Sądowi prawdopodobném: iż nastąpi akceptacya, albo gdy zbywa tylko Pełnomocnikowi na upoważnieniu go co do potocznych umów, lub

Authorisation mangelt; oder ist die Sache von solcher Bedeutung oder Weitläuftigkeit, daß sie in einem Termine nicht abgeschlossen werden kann, oder sind endlich beide Theile über die Anberaumung eines folgenden Termins einverstanden; so hat es kein Bedenken, die Verhandlung an einem andern Tage fortzusetzen.

§. 83.
Prorogation.

Auf den Antrag des Klägers hat die Aussetzung eines, zum Sühneversuche anstehenden Termins, keine Schwierigkeit. Wenn sie aber durch seine Schuld so spät erfolgt, daß dem Gegner davon vor dem Termin keine Nachricht gegeben werden kann; so muß ihm der Kläger die dadurch entstehenden Kosten ersetzen. Auf das Gesuch des Verklagten kann dagegen ein Termin nicht anders ausgesetzt werden, als wenn er die Genehmigung des Klägers beibringt, oder dringende Gründe anführt und bescheinigt, welche ihn verhindern, den Termin persönlich, oder durch einen Bevollmächtigten wahrzunehmen.

Nach abgelaufenem Termine kann der Verklagte die Anberaumung eines neuen nicht mehr nachsuchen.

§. 84.
Verhandlung im Termine.

Erscheint einer von beiden Theilen nicht, oder bleiben beide aus; so wird darüber eine Verhandlung aufgenommen.

§. 85.

Gestellen sich dagegen die beiderseitigen Interessenten, so wird über den Gegenstand des Streits, über die Erklärung des Verklagten in Rücksicht der Richtigkeit des Anspruchs, über die gegenseitigen Vergleichs-Anträge, und wenn die Partheien nicht zu einigen sind, über die Vorschläge des Richters zur Beilegung der Sache, vollständig zu Protokoll verhandelt.

§. 86.

Die Vorschläge des Richters müssen durch Kenntniß der Sache und der Gesetze geleitet werden. Er muß sich dabei übereilter Einmischung in die Angelegenheiten der Partheien enthalten, und sich bemühen, durch unpartheiische Theilnahme das Vertrauen der Interessenten zu gewinnen. Er darf keinen von ihnen übereilen, und seine Vorhaltungen müssen auch den Schein des Zwanges vermeiden.

też gdy sprawa tyle iest ważną i obszerną, iż na iednym terminie odbytą bydź niemoże, albo gdy na koniec strony obydwie względem wyznaczenia innego terminu są zgodne, na tenczas bez wątpienia dalsze działanie do innego dnia odłożoném bydź może.

§. 83.
Odroczenie.

Odroczenie terminu do poiednania wyznaczonego, na wniosek Powoda, żadney niepodlega trudności. Gdy iednak z winy iego odroczenie tak dalece się spoźniło, iż strona przeciwna o tém przed terminem zawiadomioną bydź niemogła, Powod iey koszta ztąd wynikłe wynagrodzić iest obowiązany.

Na prożbę zaś Pozwanego termin nie inaczey odroczonym bydź może, iak tylko za zezwoleniem Powoda, które złożyć powinien, albo gdy poda i wykaże ważne powody, które mu były na przeszkodzie w odbyciu terminu osobiście lub przez Pełnomocnika.

Po upłynionym iuż terminie Pozwany wyznaczenia nowego iuż domagać się nie może.

§. 84.
Postępowanie na terminie.

Względem niestawienia się iedney lub stron obydwóch, czynność sporządzoną bydź ma.

§. 85.

Gdy zaś stawaią obustronni interesenci, zdziałanym zostanie dokładny wywód słowny, który zawierać w sobie będzie przedmiot sporu, oświadczenie się Pozwanego względem prawdziwości wniesioney pretensyi, obustronne podania do poiednania zmierzaiące a gdyby zgoda do skutku nie przyszła, propozycye przez Sędziego podane w celu załatwienia sprawy.

§. 86.

Propozycye Sędziego oparte bydź powinny na poznaniu spraw i na prawie. Powinien bydź w tey mierze dalekim od zawczesnego wdawania się w stosunki stron i starać się o to, aby bezstronnym interesowaniem się ziednał sobie zaufanie stron. Nie powinien żadney z nich naglić i w wszelkich swych przedstawieniach unikać nawet pozoru przymusu.

§. 87.

Aeußert der Verklagte, daß er die Forderung des Gegners gar nicht anerkenne; so wird diese Erklärung niedergeschrieben, und die Verhandlung geschlossen.

§. 88.

Der Kläger kann im Termin seine Anträge ändern, und der Verklagte kann Gegenforderungen anbringen, nicht nur um zu kompensiren, sondern auch um seinen Anspruch überhaupt geltend zu machen, und die Sache zur prozessualischen Erörterung vorzubereiten.

§. 89.

Litis-Denunciationen, Interventionen, Adcitationen und Nominationen finden im Laufe des Sühneversuchs nicht statt.

§. 90.

Aufnahme des Vergleichs.

Vereinigen sich die Partheien über den Gegenstand des Streites; so wird das Abkommen so vollständig niedergeschrieben, daß die Verhandlung als ein selbstständiges Dokument angesehen werden kann.

§. 91.

Die Interessenten erhalten auf ihr Verlangen Ausfertigungen derselben.

§. 92.

Soll ein Vergleich unter der Bedingung zu Stande kommen, daß ein Theil über irgend eine Thatsache noch einen Eid leiste; so muß mit Abnahme des Eides sofort verfahren werden. Mit Vorladung und Vernehmung vorgeschlagener Zeugen und Aufnahme anderer Beweismittel, kann sich aber der Friedensrichter nicht befassen.

§. 93.

Alle von dem Friedensgerichte aufgenommene Verhandlungen haben die Eigenschaft gerichtlicher Dokumente.

§. 94.

Wirkung des Vergleichs.

Auf den Grund eines vor dem Friedensrichter geschlossenen Vergleichs (§. 90.) kann und soll von demselben die Exekution in allen Graden verfüget und vollstreckt werden.

§. 95.

Wenn kein Vergleich zu Stande kommt.

Sind die Partheien nicht zu vereinigen, oder erscheint der Verklagte auf gehörig bescheinigte Vorladung nicht; so muß der Kläger darüber vernommen

§. 87.

Oświadczenie Pozwanego, iż pretensyi Przeciwnika nie przyznaie cale, zapisanem bydź powinno i na tém kończy się czynność.

§. 88.

Na terminie Powód wnioski swe zmienić i Pozwany wzaiemne pretensye podawać może, a to nietylko w celu Kompensacyi, ale też tym końcem: iżby ogólnie swą pretensyą wniósł i rzecz do dochodzenia iey torem processu przysposobił.

§. 89.

Litisdenuncyacye, Interwencye, i Nominacye, w ciągu godzenia sprawy, nie maią mieysca.

§. 90.

Przyięcie ugody.

Gdy się strony względem przedmiotu sporu ugadzaią, układ w tey mierze tak dokładnie zapisanym bydź powinien, aby czynność takowa iako samodzielny dokument uważaną bydź mogła.

§. 91.

Interesentom na ich żądanie Expedycye oneyże wydane bydź maią.

§. 92.

Gdy ugoda ma przyiść do skutku pod warunkiem wykonania przez stronę przysięgi względem czynu iakiego, takowa natychmiast odebraną bydź powinna. Zapozwaniem zaś i słuchaniem świadków i przyimowaniem innych dowodów nie może się zaiąć Sędzia Pokoiu.

§. 93.

Wszystkie w Sądach Pokoiu przyimowane czynności zaszczycaią się powagą dokumentów Sądowych.

§. 94.

Dzielność ugody.

Na mocy ugody przed Sędzią Pokoiu zawartey, Exekucya w wszystkich iey stopniach, przez niego nakazaną i dopełnioną bydź może i powinna.

§. 95.

Gdy poiednanie niema mieysca.

Gdy strony poiednać się nie dadzą, lub też Zaskarżony pomimo należycie zaświadczonego zapozwania nie stawa, słuchać należy

werden, ob er die Rechtssache sofort zur gerichtlichen Einleitung bringen will oder nicht. Im ersten Falle sendet das Friedensgericht sämmtliche Verhandlungen an das betreffende Landgericht, im letztern dagegen werden die Akten bis auf fernern Antrag des Klägers weggelegt.

§. 96.

Dieser Antrag ist an keine Frist gebunden. Treten indessen bis zu dem Zeitpunkte, wo er erfolgt, Veränderungen in der Person des Verklagten ein, oder wird ein und derselbe Anspruch aus einem andern Fundamente verfolgt, so muß der Sühneversuch wiederholt werden.

§. 97.

Die Verjährung wird durch die dem Verklagten geschehene Behändigung der, vom Friedensgerichte erlassenen Vorladung unterbrochen.

§. 98.

Kosten.

Jeder Vergleich muß auch den Kostenpunkt zum Gegenstande haben.

§. 99.

Kommt der Vergleich zwischen den Partheien in der Hauptsache zu Stande, ohne daß dieselben wegen der Kosten sich vereinigen können; so soll der Vergleich dennoch Bestand haben, und der Friedensrichter entscheidet durch eine bloße Verfügung den Kostenpunkt nach Analogie der Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung Th. 1. Tit. 23. §. 2 bis 5. In der Regel sollen in diesem Falle die außergerichtlichen Kosten kompensirt, und die gerichtlichen von jedem Theile zur Hälfte getragen werden.

§. 100.

Die Kosten der exekutivischen Vollstreckung eines Vergleichs entrichtet der Schuldner unmittelbar an das Gericht.

§. 101.

Kommt kein Vergleich zu Stande, oder der Verklagte erscheint im Sühne-Termin nicht; so wird in dem demnächst anzustellenden Prozesse über die Verpflichtung zur Zahlung und zur Erstattung der durch die Verhandlung im Friedensgerichte entstandenen Kosten mit entschieden.

§. 102.

Bis dahin kann weder der Kläger noch der Verklagte den Ersatz der Kosten fordern, welche ihm durch die Verhandlung bei dem Friedensgericht verursacht sind.

Powoda, czyli sprawę natychmiast przed Sąd wprowadzoną mieć chce, lub nie. W pierwszym razie Sąd Pokoiu czynności wszelkie prześle do przyzwoitego Sądu Ziemiańskiego, w drugim zaś razie Akta aż do dalszego wniosku Powoda zachowane bydź maią.

§. 96.

Wniosek takowy nie iest ograniczony żadnym przeciągiem czasu.

Gdy iednak aż do czasu podania go zaszła zmiana w osobie Oskarzonego, albo taż sama pretensya z inney zasady poszukiwaną zostaie, natenczas powtórnie do poiednania stron przystąpić należy.

§. 97.

Wręczenie zaskarzonemu zapozwu przez Sąd Pokoiu wydanego przerywa zadawnienie.

§. 98.

Koszta.

Wszelka ugoda zawierać w sobie powinna ustanowienie czyli układ względem kosztów.

§. 99.

Gdy strony ugodziwszy się co do głównego sprawy przedmiotu, o koszta poiednać się nie mogą, ugoda przecież utrymuie się a Sędzia Pokoiu przez prostą tylko rezolucyą podług Analogii Przepisów Powszechney Ordynacyi Sądowey (Cz. I. Tyt. 23. §. 2 — 5.) rozwiąże spór względem kosztów.

Pospolicie w takowym razie koszta zasądowe się znoszą, a sądowe przez każdą z stron w połowie ponoszone bydź maią.

§. 100.

Koszta z wyexekwowania ugody wynikaiące Dłużnik bezpośrednio do Sądu zapłaci.

§. 101.

Na przypadek niepoiednania się lub niestawienia się Pozwanego na terminie poiednania, w procesie następnie wprowadzić się maiącym, zarazem co do obowiązku zapłacenia i powrócenia kosztów z postępowania przed Sądem Pokoiu wynikłych, zawyrokowano zostanie.

§. 102.

Dopóki to nie nastąpi, żadna z stron nie może żądać zwrotu kosztów przez postępowanie w Sądzie Pokoiu dla niey zrządzonych.

§. 103.

Verzögert indessen der Kläger den Antrag auf gerichtliche Einleitung der Sache (§. 95.) über drei Monate, vom Tage der abgebrochenen Vergleichsunterhandlung an gerechnet; so kann von ihm die Erstattung der Kosten, welche er nicht selbst veranlaßt hat, vorläufig gefordert werden; das Friedensgericht muß sie festsetzen, und die Einziehung veranlassen.

§. 104.

Stempel.

Die Verfügungen und Verhandlungen der Friedensgerichte sind stempelfrei.

§. 105.

Wird indessen ein Vergleich geschlossen, so wird die Hälfte des durch besondere Gesetze bei Prozessen vorgeschriebenen Werthstempels erlegt.

§. 106.

Sonstiger Wirkungskreis der Friedensgerichte.

Zur Kognition der Friedensgerichte gehören:

a) Alle Prozesse, deren Gegenstand ohne Hinzurechnung der etwa rückständigen Zinsen die Summe von Funfzig Thalern in Kourant oder in Golde nicht übersteigt. Konkurs- und Liquidationssachen sind ausgenommen;

b) Alle Real- und Verbal-Injurien-Sachen, in sofern sie nicht zur kriminellen oder fiskalischen Einleitung geeignet sind;

c) Alle Holz-Defraudationen in Königlichen und Privatforsten;

d) Alle Pacht- und Miethssachen, bei welchen die jährliche Pacht oder Miethe die Summe von Funfzig Thalern in Kourant oder in Golde nicht übersteigt;

e) Mit gleicher Einschränkung die Gesindesachen;

f) Possessorien-Prozesse, welche städtische oder bäuerliche Grundstücke betreffen;

g) Kriminalsachen, jedoch nur in so weit, als es auf Feststellung des Thatbestandes und Verhaftung des Verbrechers ankommt.

§. 107.

Zum Wirkungskreise der Friedensgerichte gehören auch Vormundschaftssachen und Erbregulirungen, wenn die Masse ohne Rücksicht auf die etwa vorhandenen Schulden nicht über Zweihundert Thaler beträgt.

§. 103.

Gdy iednak Powód nie popiera wprowadzenia sprawy przed Sąd, (§. 95.) przez więcey trzy miesiące od dnia niedoszłey ugody, może Pozwany od niego tymczasowo zażądać zwrotu kosztów, których sam nie zrządził. Sąd Pokoiu takowe ustanowi i ściągnienie onychże nakaże.

§. 104.

Stempel.

Rezolucye i czynności Sądów Pokoiu wolne są od opłaty Stępla.

§. 105.

Od zawartey iednak ugody, opłaca się połowa Stępla Szacunkowego oddzielném prawem co do Procesów postanowionego.

§. 106.

Inne przedmioty działania Sądów Pokoiu.

Do rozsądzenia w Sądach Pokoiu należą:

a) wszelkie Procesa, których przedmiot nie licząc Prowizyi, które by były zaległemi, Summy pięćdziesiąt Talarow w grubey monecie lub Złocie nie przenosi. Wyięte iednak są sprawy Konkursowe i likwidacyine;

b) wszelkie sprawy o injurie realne lub słowne, ieżeli takowe dochodzenia Kryminalnego lub Fiskalnego za sobą nie pociągaią;

c) wszelkie defraudacye leśne w borach Królewskich i prywatnych;

d) wszystkie sprawy o dzierżawę lub naym, w ktorych roczna dzierżawa lub naym summy pięćdziesiąt Talarów w grubey monecie lub Złocie nieprzenosi;

e) z równém ograniczeniem sprawy z czeladzią;

f) sprawy Possessoryine co do gruntów Mieyskich lub Włościańskich;

g) sprawy kryminalne, iednak tylko tak dalece, ile zależy na ustanowieniu istoty czynu i zchwytaniu występcy.

§. 107.

Do obrębu działań Sądów Pokoiu należą również interesa opiekuńcze i regulowania spadków, gdy massa bez względu na bierny maiątek, dwóch set talarów nie przenosi.

§. 108.

Desgleichen sind sie zur Ausübung der freiwilligen Gerichtsbarkeit bei Gegenständen, welche nicht über Zweihundert Thaler hinausgehen, befugt und verpflichtet. Letztwillige Verfügungen und einseitige Handlungen unter Lebendigen, als Vollmachten, Schuldverschreibungen und Quittungen, können dagegen von ihnen ohne Unterschied des Gegenstandes auf- und angenommen werden.

§. 109.

Werden in Prozessen Rekonventionen angebracht, über welche im Haupt-Prozesse nach gesetzlicher Vorschrift mit verhandelt werden muß; so gehört die Erörterung und Entscheidung, sowohl der Konvention als der Rekonvention, ohne Rücksicht auf die Höhe des Gegenstandes, vor das Friedensgericht.

§. 110.

Requisitionen auswärtiger jedoch einländischer Gerichte, soll von den Friedensgerichten, das Objekt möge seyn welches es wolle, genügt werden.

§. 111.

Ueberschreitet ein Friedensgericht die Grenzen der, diesen Behörden verliehenen Gerichtsbarkeit; so sind zwar die Verhandlungen und Entscheidungen deshalb nicht ungültig; es sollen aber in Prozessen die Vorschriften zur Richtschnur dienen, welche die Allgemeine Gerichtsordnung Th. 1. Tit. XVI. §. 7. enthält, und bei den Verhandlungen freiwilliger Gerichtsbarkeit, die Vorschriften der Allgemeinen Gerichts-Ordnung Th. 2. Tit. 2. §. 10.

§. 112.

Die Friedensgerichte sind verpflichtet, von den betreffenden Landgerichten Aufträge anzunehmen.

§. 113.

Verfahren in Prozeßsachen.

Bei Einleitung und Behandlung der Prozeßsachen sollen im Allgemeinen die Vorschriften der Gerichtsordnung und ihres Anhanges, besonders aber die Bestimmungen derselben Th. 1. Tit. XXV. §. 45. seq. und Tit. XXVI. Abschnitt 2. befolgt werden. Es findet daher bei den Friedensgerichten kein öffentliches Verfahren statt.

§. 114.

Anbringung der Klagen.

Klagen müssen entweder schriftlich substantiirt

§. 108.

Również Sądy Pokoiu maią prawo i obowiązek przyimowania czynności dobrey woli w przedmiotach dwuchset Talarów nie przenoszących. Wszelakoż ostateczne rozporządzenia, oraz czynności iednostronne pomiędzy żyiącymi, iako to: plenipotencye, zapisy długów i kwity, bez względu na ilość przedmiotu, od nich przyimowane bydź mogą.

§. 109.

Gdy w procesach będą wnoszone rekonwencye, które wraz z sprawą główną rozsądzone bydź powinny, i dochodzenie i rozsądzenie, co do pretensyi wzaiemnie do siebie roszczonych, (*in conventione* i *in reconventione*), bez względu na ilość przedmiotu, należy do Sądów Pokoiu.

§. 110.

Rekwizycye Sądów zamieyscowych kraiowych, bez wszelkiego względu na iakikolwiek przedmiot, przez Sądy Pokoiu uskutecznione bydź winny.

§. 111.

Nie staią się wprawdzie nieważnemi czynności i decyzye Sądów Pokoiu dla tego, iż przekroczyły granice Władzy im nadaney, wszelakoż co do processów, przepisy Powszechney Ordynacyi Sąd. w Części I. Tit. XVI. §. 7., a co do czynności dobrey woli przepisy teyże ordynacyi w Cz. II. Tit. 2. §. 10. za prawidło służyć maią.

§. 112.

Sądy Pokoiu są obowiązane przyimować polecenia od właściwych Sądów Ziemiańskich.

§. 113.

Postępowanie w processach.

Co do wprowadzenia processów i postępowania w onychże, w ogóle zastósowane będą przepisy ordynacyi Sądowey i iey dodatku, szczególniey zaś przepisy teyże Ordyn. w Cz. I. Tit. XXV. §. 45. seq. i Tit. XXVI. Oddz. 2. Publiczne zatem postępowanie w Sądach Pokoiu nie ma mieysca.

§. 114.

Zaniesienie skarg.

Skargi uzasadnione, albo na piśmie poda-

eingereicht, oder beim Gerichte zu Protokoll angebracht werden.

§. 115.

Die für zulässig erachtete Klage wird dem Verklagten zugefertiget, und beide Theile werden zum Versuch der Sühne, für den Fall aber, daß sie nicht Statt haben sollte, zugleich zur Instruktion der Sache, unter gesetzlicher Warnung, durch eine schriftliche Vorladung, zu einem bestimmten Termin vorgeladen, den sie entweder in Person, oder durch einen gesetzlich zulässigen Mandatar wahrnehmen müssen.

§. 116.

Instruktion.

Erscheinen beide Theile, so wird nach Anleitung der oben gegebenen Vorschriften, die Sühne versucht, und wenn diese nicht gelingt, zur Instruktion übergegangen.

§. 117.

Urtel.

In allen zur Entscheidung vorbereiteten Sachen wird, ohne Zulassung schriftlicher Rechts-Ausführungen, das Erkenntniß im letzten Termine sogleich abgefaßt, und den noch anwesenden Partheien eröffnet.

§. 118.

Ist wegen anderer dringender Geschäfte oder wegen Weitläuftigkeit oder Verwickelung der Sache, die sofortige Abfassung des Urtels nicht möglich; so kann solche ausgesetzt, die Partheien müssen aber sogleich zu einem der nächsten Gerichtstage, oder wenn in der Allgemeinen Gerichts-Ordnung bei einzelnen Prozeßarten ein kürzerer Termin bestimmt ist, zu einem andern nähern Tage zum Zweck der Publikation des Erkenntnisses vorgeladen werden.

§. 119.

Wegen Abfassung der Kontumazial-Erkenntnisse, und in Ansehung der gegen sie statt findenden Rechtsmittel, hat es bei den Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung sein Bewenden.

§. 120.

Appellationsverfahren.

Die Appellationsfrist wird von dem Tage an gerechnet, wo die Aushändigung des Erkenntnisses an die Partheien geschehen ist.

§. 121.

In Ansehung des Gegenstandes, bei welchem das Rechtsmittel der Appellation nur zulässig ist, die-

wane, albo też w Sądzie do Protokółu wnoszone bydź powinny.

§. 115.

Skarga za uzasadnioną uważana, Pozwanemu ma bydź przesłana i strony obydwie zapozwem piśmiennym maią bydź wezwane, pod zagrożeniem prawném na dzień pewny, a to w celu poiednania, a gdyby to do skutku nie przyszło, zarazem do instrukcyi sprawy. Na terminie takowym strony albo osobiście, albo przez prawnie dozwolonego Pełnomocnika stawić się powinny.

§. 116.

Instrukcya sprawy.

Gdy strony obydwie stawaią, podług przepisów powyższych przystępuie się do poiednania. W razie niepoiednania nastepuie instrukcya sprawy.

§. 117.

Wyrok.

W wszystkich do rozsądzenia przygotowanych sprawach, zaraz na ostatnim terminie, bez dozwolenia wywodów na piśmie, wyrok napisany i stronom iescze przytomnym ogłoszony bydź ma.

§. 118.

Gdy dla innych nagłych zatrudnień lub też dla obszerności i zawikłania sprawy, napisanie natychmiast wyroku staie się niepodobném, można ie odłożyć; iednak strony zaraz zapozwane bydź maią na ieden z nadchodzących dni sądowych, albo, gdzie Powsz. Ordyn. Sądowa spiesznieyszego terminu wyznaczenia wymaga, na inny krótszy termin w celu ogłoszenia wyroku.

§. 119.

Co do wydania wyroków zaocznych i względem środkow prawnych naprzeciw onymże, pozostawia się przy przepisach Powsz. Ordyn. Sądowéy.

§. 120.

Postępowanie w appellacyi.

Czas do założenia appellacyi rachuie się do dnia wręczenia stronom wyroku.

§. 121.

Co do przedmiotu, względem którego appellacya zaniesioną bydź może, stanowią

nen die in der Allgemeinen Gerichtsordnung und dessen Anhange enthaltenen, für die Untergerichte gegebenen Bestimmungen zur Richtschnur.

§. 122.

Die zweite Instanz bildet das Landgericht, zu dessen Geschäfts-Bezirk der Kreis des betreffenden Friedensgerichts gehört.

§. 123.

Die Appellations-Beschwerden können mündlich zu Protokoll, oder schriftlich angebracht werden.

§. 124.

Sind keine neuen Thatsachen zu erörtern, oder neue Beweismittel aufzunehmen, oder sind die angegebenen von der Art, daß sie dem Richter sachdienlich nicht erscheinen, oder wird der Bevollmächtigte einer Parthei mit dem Appellationsberichte präkludirt; so werden die Akten sofort an die zweite Instanz befördert, und der Gegenparthei wird unter Mittheilung der eingegangenen Schriften oder der aufgenommenen Verhandlungen, hiervon Nachricht gegeben.

§. 125.

Kommt es dagegen darauf an, eine neue Instruktion zu veranlassen, oder Beweis aufzunehmen; so geschieht dies ohne Ausnahme bei dem Friedensgerichte. In sofern es möglich ist, wird aber einer, von dem Deputirten erster Instanz verschiedenen Gerichtsperson, die Verhandlung in Appellatorio aufgetragen.

§. 126.

Ist dies Verfahren geschlossen, so werden, ohne Zulassung von Deduktionsschriften, die Akten zur Abfassung des zweiten Erkenntnisses abgesandt.

§. 127.

Sobald von dem Landgerichte das Urtel zweiter Instanz eingehet, wird es den Partheien in einem anzuberaumenden Termine eröffnet.

§. 128.

Verfahren in der Revisionsinstanz.

Von dem Tage des, den Partheien behändigten zweiten Urtels, läuft die Frist zur Einlegung des Rechtsmittels der dritten Instanz in den Fällen, wo sie nach Vorschrift der Allgemeinen Gerichtsordnung in Sachen, welche bei den Untergerichten schweben, mit Rücksicht auf die §. 106. näher bestimmte Kognition der Friedensgerichte, zulässig ist.

przepisy dla Sądów niższych wydane, Powszechną Ordynacyą Sądową i iey dodatkiem objęte.

§. 122.

Drugą instancyą iest Sąd Ziemiański, do którego Obwodu należy Powiat wyrokuiącego Sądu Pokoiu.

§. 123.

Uciążliwości Appellacyine albo ustnie do protokułu, albo na piśmie podawane bydź mogą.

§. 124.

Skoro nie idzie o wyiaśnienie nowych czynów lub o przyięcie nowych dowodów, albo gdy te, które wniesione zostały, zdawaią się Sędziemu niemaiącemi wpływu do sprawy, albo też, gdy Pełnomocnik strony z podaniem wywodu appellacyinego prekludowany zostaie; natenczas akta natychmiast do drugiey instancyi przesłane i strona przeciwna przy załączeniu podanych pism, albo zapisanych czynności, o tem zawiadomioną bydź ma.

§. 125.

Gdy zaś iest potrzeba wyprowadzenia nowey instrukcyi lub przyięcia dowodu, bez wyiątku w Sądzie Pokoiu nastąpić to powinno. Jednak, ieżeli to bydź może, innemu urzędnikowi Sądowemu, nie Deputowanemu w pierwszéy instancyi, działanie *in appellatorio* poleconém zostanie.

§. 126.

Po załatwieniu takowego postępowania, akta bez dozwolenia piśmiennych wywodów, w celu wydania wyroku, drugiéy Instancyi odesłać należy.

§. 127.

Skoro Sąd Ziemiański nadeśle wyrok drugiey Instancyi, takowy stronom na terminie wyznaczyć się maiącym, ogłoszonym zostanie.

§. 128.

Postępowanie in Revisorio.

Gdzie środek trzeciéy Instancyi wedle przepisów Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy, w sprawach, które w Sądach niższych się toczą, z względem na nadane powyżéy w §. 106 Sądom Pokoiu prawo sądzenia iest dozwolony, tam czas założenia go rachuie się od dnia wręczenia stronom drugiéy Instancyi wyroku.

§. 129.

Haben die Partheien Rechtsbeistände, so wird der gewöhnliche Schriftwechsel eingeleitet.

§. 130.

Tritt der entgegengesetzte Fall ein, so wird der Revident über seine Revisionsbeschwerden, und der Revise mit seiner Antwort darauf, vom Richter in einem und demselben Termine zu Protokoll vernommen.

§. 131.

Ist die Sache in dritter Instanz geschlossen, und ist mit Zuziehung beider Theile die Inrotulation der Akten geschehen; so werden die Akten unmittelbar an das Ober-Appellationsgericht zu Posen zur letzten Entscheidung abgesandt.

§. 132.

Das von dort eingehende Urtel wird den Partheien in einem besondern Termin eröffnet.

§. 133.

Deposital-Verwaltung.

Die Deposital-Verwaltung geschiehet bei den Friedensgerichten nach den Vorschriften der Deposital-Ordnung von 1783; sie beschränkt sich aber auf die ihnen verliehene Gerichtsbarkeit dergestalt, daß über die Grenzen derselben hinaus, keine Gegenstände zur Deposition angenommen werden können.

§. 134.

Ein General-Depositum soll bei den Friedensgerichten nicht konstituirt werden.

§. 135.

Letztwillige Verordnungen werden unmittelbar nach ihrer Auf- oder Annahme, mit den sie begleitenden Verhandlungen, zur Aufbewahrung an das vorgesetzte Landgericht eingesandt.

§. 136.

Sportulkasse.

Jedes Friedensgericht zieht zu einer besondern Kasse die Gerichtskosten ein, welche von demselben deservirt werden.

Dritter Abschnitt.

Von dem Verfahren in Kriminal- und fiskalischen Sachen.

§. 137.

Wer die Untersuchungen führt.

Die Inquisitoriate sind in allen Kriminal- und fiskalischen Sachen, jedes in dem ihm angewiesenen

§. 129.

Gdy strony maią Obrońców prawnych, Sąd podanie wywodów nakaże.

§. 130.

W przeciwnym zaś razie wyznacza się termin, w którym Rewidenta względem uciążliwości iego rewizoryinych, a Powołanego z odpowiedzią na nie, do protokułu wysłuchać należy.

§. 131.

Po zawarciu sprawy w trzeciéy Instancyi i następnéy za przywołaniem stron inrotulacyi akt, takowe bezpośrednio do Sądu Naywyższego Appellacyinego w Poznaniu dla ostatecznego zawyrokowania przesłane sostaną.

§. 132.

Wyrok ztamtąd nadesłany stronom na oddzielnym terminie zostanie ogłoszonym.

§. 133.

Zarządzenie Depozytalne.

Zarządzenie Depozytalne w Sądach Pokoiu odbywać się ma wedle przepisów Ustawy Depozytalnéy z 1783 r. Sciąga one się tylko do nadanéy onymże jurisdykcyi, a to jw ten sposób, iż nad iey obręb żadne przedmioty niemogą bydź przyięte do depozytu.

§. 134.

Depozyt generalny w Sądach Pokoiu niema bydź utworzony.

§. 135.

Ostateczne rozporządzenia, zaraz po ich w Sądzie przyięciu lub złożeniu, wraz z czynnościami do nich ściągaiącemi się, w celu ich zachowania do przełożonego Sądu Ziemiańskiego przesłane bydź maią.

§. 136.

Kassa szportlowa.

W każdym Sądzie Pokoiu będzie oddzielna kassa, do którey opłaty należne wpłynąć powinny.

Rozdział trzeci.

O postępowaniu w sprawach kryminalnych i fiskalnych.

§. 137.

Kto wyprowadza indagacyą.

W wszelkich sprawach kryminalnych i fiskalnych, Inkwizytoryaty — każdy w wska-

Geschäftskreise, diejenigen Behörden, welche die Untersuchungen führen.

§. 138.

Wo die Straferkenntnisse abgefaßt werden.

Die Abfassung der Erkenntnisse gebührt den Landgerichten.

§. 139.

Der Ort, wo ein Verbrechen begangen oder attendirt worden, oder in den Fällen, wo das Verbrechen im Auslande begangen ist, der Ort, wo der Thäter sich hat betreten lassen, entscheidet in jeder vorkommenden Sache darüber, welchem Landgerichte die Abfassung des Urtels erster Instanz gebührt.

§. 140.

Bei eingewandtem Rechtsmittel der weiteren Vertheidigung wird der Instanzenzug beobachtet, welcher für die Civilsachen zwischen den Landgerichten regulirt ist.

§. 141.

Nur in den Sachen, wo in erster Instanz auf eine, zehn Jahre übersteigende Beraubung der Freiheit erkannt ist, gebührt dem Ober-Appellationsgerichte des Großherzogthums die Entscheidung in zweiter Instanz.

§. 142.

Im übrigen hat es bei den Vorschriften der Kriminalordnung, und den spätern erläuternden Bestimmungen oder Ergänzungen, sein Bewenden.

Vierter Abschnitt.

Von der Geschäftssprache in den Gerichten.

§. 143.

Beide Sprachen, die deutsche und die polnische, sind nach dem Bedürfnisse der Partheien, die Geschäftssprachen der Gerichte.

§. 144.

Bei der Korrespondenz mit öffentlichen Behörden, das Königreich Polen ausgenommen, und in ihren Berichten an die vorgesetzten Collegia, bedienen sie sich der deutschen Sprache ausschließlich.

§. 145.

Bei Prozessen.

Sind in einem Prozesse beide Theile nur der polnischen Sprache mächtig, so erfolgt in derselben der öffentliche Vortrag, und die Aufnahme der Verhand-

zanym mu Obwodzie — są Władzami temi, do których wyprowadzanie indagacyi należy.

§. 138.

Gdzie ma bydź zawyrokowano.

Zawyrokowanie należy do Sądów Ziemiańskich.

§. 139.

Mieysce, gdzie popełniony został występek lub popełnienie tego zamierzono, a w przypadkach, gdy występek za granicą został popełniony, mieysce schwytania występcy, oznacza w każdym zachodzącym razie, do którego Sądu Ziemiańskiego zawyrokowanie w pierwszéy Instancyi należy.

§. 140.

W użyciu prawnych śrzodków dalszéy obrony, takie stopniowanie w Instancyach zachowane bydź powinno, iakie względem spraw cywilnych między Sądami Ziemiańskiemi iest ustanowione.

§. 141.

Naywyższy Sąd Appellacyiny Wielkiego Xięstwa w tych tylko sprawach iako druga Instancya wyrokować powinien, w których, w pierwszéy Instancyi, nie więcéy iak dziesięcioletnie odięcie wolności, osądzono.

§. 142.

Z resztą, przepisy Ordynacyi kryminalnéy, i późnieysze iéy obiaśnienia lub uzupełnienia, zachowane bydź powinny.

Rozdział czwarty.

O ięzyku urzędowym w Sądach.

§. 143.

Ze względu na Strony, obadwa ięzyki, tak niemiecki iak polski, urzędowemi w Sądach są ięzykami.

§. 144.

W pismach z Władzami publicznemi, wyiąwszy Królestwo Polskie, i w doniesieniach Władzom przełożonym czynionych, Sądy wyłączeni ięzyka tylko Niemieckiego używać będą.

§. 145.

W sprawach.

Gdy obiedwie spór wiodące strony ięzyk tylko polski posiadaią; publiczne sprawy wniesienie, czynności na piśmie iey się tyczące, i

lungen nebst der Entscheidung; doch kann der Vortrag durch die Sachwalter auch in deutscher Sprache geschehen, wenn die der polnischen Sprache nur kundigen Partheien nicht zugegen sind.

wyrok w tym samym języku oddane będą; iednakże w nieprzytomności język tylko polski posiadaiących stron, obrońcy mogą także i po niemiecku sprawę wprowadzać.

§. 146.

Ist zwischen beiden Theilen eine Verschiedenheit in Ansehung der Sprache, so entscheidet die Sprache des Klägers, in welcher verhandelt und erkannt werden soll, in sofern er nur der deutschen oder der polnischen mächtig ist. Ist er keiner gewachsen, so wird in deutscher Sprache verfahren.

§. 146.

W przypadku różności języka między stronami, język Powoda iedynie w postępowaniu i wyrokowaniu użytym będzie, ieżeli Powod iedynie niemiecki lub polski tylko posiada. Lecz gdy żadnego z nich dobrze nie umie, cała czynność w Nimieckim oddaną będzie.

§. 147.

Der Aufnahme eines deutschen oder polnischen Neben-Protokolls bedarf es nicht.

§. 147.

Przy czynnościach na piśmie w iednym z tych dwóch języków, dołączenie ich w niemieckim lub polskim języku, nie iest potrzebne.

§. 148.

Bei Zeugen, Sachverständigen und andern dergleichen Personen, werden die Protokolle in ihrer Sprache, wenn sie der deutschen oder polnischen kundig sind, sonst aber in deutscher Sprache ohne alle Einschränkung aufgenommen.

§. 148.

Zeznania świadków, zdania znawców i innych tym podobnych osob, w ich języku, ieżeli niemiecki lub polski posiadaią, a w przeciwnym zdarzeniu w niemieckim bez żadnego ograniczenia przyymowanemi bydź powinny.

§. 149.

Beim Schriftwechsel wird die Festsetzung des §. 146. ebenfalls beobachtet; es steht jedoch jeder Parthei frei, ihre zur Mittheilung an den andern Theil geeigneten Eingaben und Schriften, in beiden Sprachen einzureichen.

Geschieht dies, so werden sie dem Gegner in seiner, und wenn er keine von beiden Sprachen versteht, in der deutschen mitgetheilt.

§. 149.

Przy wzaiemnem pism sobie udzielaniu ustanowienie §. 146 również zachowane bydź powinno; każda iednak strona, podania i pisma, drugiey stronie udzielić się maiące, wobydwóch językach przesłać może.

W takiem zdarzeniu, wzaiemne pism udzielenie przeciwnikowi, w iemu znanym, a gdy żadnego z dwóch językow nie rozumie, w Niemieckim nastąpi.

§. 150.

Ist der Kläger der deutschen und polnischen Sprache gleich mächtig, so soll in der deutschen verfahren werden.

§. 150.

Gdy powód równie niemiecki iak polski język posiada, postępowanie w niemieckim odbywać się powinno.

§. 151.

Bei Verhandlungen der freiwilligen Gerichtsbarkeit.

Bei zweiseitigen Handlungen der freiwilligen Gerichtsbarkeit, bei Aufnahme von Vergleichen, bei Erbregulirungen und Auseinandersetzungen in Vormundschaftssachen, werden, wenn Interessenten zum Theile der deutschen, und zum Theile nur der polnischen Sprache mächtig sind, die Verhandlungen in beiden Sprachen aufgenommen.

§. 151.

Przy dobrey woli sądowych czynnościach.

Dwustronne czynności dobrey woli, ugody, spadkow wyiaśnienia i działy, do których wpływa Opieka, a strony wchodzące częścią tylko niemiecki, częścią iedynie polski posiadaią język, w obydwóch językach sporządzone bydź powinny.

§. 152.

Bei einseitigen Akten der freiwilligen Gerichtsbarkeit dient die Sprache der Erklärenden zur Richtschnur.

§. 153.

Ist aber die Verhandlung zum Gebrauche beim Hypothekenbuche bestimmt, so muß sie, wenn der Aussteller ihrer auch nicht mächtig ist, dennoch in deutscher Sprache mit aufgenommen werden.

§. 154.

Verlangt ein, der polnischen oder deutschen Sprache nicht kundiger Interessent, daß ein Akt neben der seinigen, auch in polnischer oder deutscher Sprache aufgenommen werde; so muß es geschehen.

§. 155.

Bei Notariatsverhandlungen.

Notarien, Justizkommissarien und Advokaten haben bei Aufnahme von Dokumenten, vorstehende Anordnungen ebenfalls zu befolgen.

§. 156.

In Kriminalsachen.

In Kriminal- und fiskalischen Sachen werden zwar die Vorschriften des §. 58. u. f. der Kriminal-Ordnung beobachtet; es sollen jedoch bei Angeschuldigten, welche der polnischen Sprache allein kundig sind, die Protokolle über ihre Vernehmung blos in ihrer Sprache aufgenommen werden, es sey denn, daß die künftige Entscheidung zur Bestätigung eingereicht werden müßte. Alsdann soll eine deutsche Nebenverhandlung beigefügt werden.

Die Abfassung der Erkenntnisse soll dagegen ohne Unterschied in deutscher Sprache erfolgen.

Fünfter Abschnitt.

Von der Aufsicht über die Gerichte.

§. 157.

Dem Ober-Appellationsgerichte zu Posen wird, unter den Befehlen des Chefs der Justiz, die obere Aufsicht über die Justizbehörden und die Justiz-Offizianten im Großherzogthum Posen, in Ansehung ihrer Geschäftsführung, und in allen Angelegenheiten der Disziplin übertragen, und in dem Collegio durch eine darin zu formirende Sektion ausgeübt.

§. 152.

Jednostronna czynność dobrey woli przyiętą będzie w ięzyku oświadczaiącego.

§. 153.

Lecz czynność każda gdy ma bydź użyta przy Xięgach hypotecznych, w niemieckim także ięzyku zdziałaną bydź powinna, choćby nawet oświadczaiący się iego nie rozumiał.

§. 154.

Gdy nieznaiący polskiego lub niemieckiego ięzyka, żąda aby czynność obok iemu znanego, ieszcze w po[illegible] niemieckim ięzyku, była sporządzoną, nastąpić to powinno.

§. 155.

Przy czynnościach Notaryackich.

Notaryusze, Justyckommissarze i Adwokaci, w przyymowaniu czynności rownież do powyższych przepisów, stosować się powinni.

§. 156.

W sprawach kryminalnych.

W sprawach kryminalnych i fiskalnych, przepisy w §. 58. i następnych, Ordynacyi Kryminalney, obięte, są wprawdzie obowiązuiącemi, iednakże wszystkie czynności i zeznania obwinionego, ięzyk polski iedynie posiadaiącego, w iego tylko ięzyku przyymowane będą; chyba gdyby zapaśdź maiący wyrok, do potwierdzenia przesłanym bydź musiał, na ten czas wszystkie czynności również w niemieckim ięzyku obok, dołączyć należy.

Przeciwnie zaś, wszystkie wyroki bez różnicy, w niemieckim ięzyku wygotowane, i wydawane będą.

Rozdział piąty.

O Dozorze nad Sądami.

§. 157.

Naywyższy dozor nad Władzami Sądowemi i ich Urzędnikami, w Wielkiem Xięstwie Poznańskim, z względu na ich urzędowanie, i w wszystkich karności stosunkach, Naywyższemu Sądowi Appellacyynemu w Poznaniu, pod rozkazami Naczelnika Sprawiedliwości, iest polecony i wykonywanym będzie przez Wydział ustanowić się maiący ze Składu tegoż Sądu.

§. 158.

Dem gemäß sind alle Justizbehörden des Landes und alle Beamten der Justiz, zum Gehorsam und zur Subordination gegen das Ober-Appellationsgericht verpflichtet.

§. 159.

Die Friedensgerichte sind den Landgerichten zunächst im Dienste untergeordnet.

§. 160.

Zwischen den Landgerichten und Inquisitoriaten findet keine Subordinations-Verbindung statt.

§. 161.

Die Landgerichte und Inquisitoriate werden der unmittelbaren Leitung des Ober-Appellationsgerichts anvertraut.

§. 162.

Das Ober-Appellationsgericht und die Landesgerichte üben die Dienstaufsicht nach den Vorschriften, welche die Allgemeine Gerichtsordnung Th. 3. Tit. 1. und 8. enthält.

§. 163.

Beschwerden über die Friedensgerichte gehören vor die Landgerichte, und die über die Landgerichte, so wie über die Inquisitoriate, vor das Ober-Appellationsgericht.

§. 164.

Alle die Justizverwaltung betreffenden, und von höherer Entscheidung abhängenden Angelegenheiten werden dem Chef der Justiz durch das Ober-Appellationsgericht vorgetragen.

Sechster Abschnitt.

Von Besetzung der Stellen im Justizdienste und Bildung der Beamten.

§. 165.

Bei Besetzung der Aemter in der Justiz-Verwaltung des Großherzogthums Posen soll künftig diejenige Qualifikation gefordert werden, welche die Allgemeine Gerichts-Ordnung im dritten Theile vorschreibt.

§. 158.

W skutek tego, wszystkie Władze Sądowe kraiowe, i wszyscy Urzędnici Sądowi, winni są posłuszeństwo i podległość Naywyższemu Sądowi Appellacyynemu.

§. 159.

Sądy Pokoiu, ze względu na ich służbę, stoią bezśrzednio pod Sądami Ziemiańskiemi.

§. 160.

Między Sądami Ziemiańskiemi i Inkwizytoriatami, żadne nie zachodzą podległości stósunki.

§. 161.

Naywyższemu Sądowi Appellacyynemu powierza się bezśrzedni kierunek Sądów Ziemiańskich i Inkwizytoryatów.

§. 162.

Dozór w urzędowaniu, przez Naywyższy Sąd Appellacyyny, i Sądy Ziemianskie, wykonywanym będzie, stósownie do przepisów Części III. Tytułu 1., i 8. ogólney Ordynacyi Sądowey.

§. 163.

Zażalenia na Sądy Pokoiu, do Sądów Ziemiańskich, a na Sądy Ziemiańskie, Inkwizytoryaty, do Naywyższego Sądu Appellacyynego, podać należy.

§. 164.

Naywyższy Sąd Appellacyyny przedstawiać będzie Naczelnikowi Sprawiedliwości wszystkie te wykonania sprawiedliwości tyczące się stósunki, których ustanowienie od wyższey tylko zależy Władzy.

Rozdział szósty.

O osadzeniu mieysc w służbie Sądowey i uzdatnieniu Urzędników.

§. 165.

Udzielenie Urzędów wykonawczey Sprawiedliwości w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, w przyszłości na takiem uzdatnieniu zasadzać się powinno, iakiego wymagaią przepisy Części trzeciey Ogólney Ordynacyi Sądowey.

§. 166.

Die Mitglieder des Ober-Appellationsgerichts und der Landgerichte müssen dem gemäß in der Folge die angeordneten drei Prüfungen bestanden haben.

§. 167.

Die Eingebornen des Großherzogthums, welche sich zum richterlichen Dienste bestimmen, sollen auf einer Deutschen Universität die Rechte studiren.

§. 168.

Ist diese Bestimmung erfüllt, so hängt es von ihrer Wahl ab, ob sie bei den Gerichten der ältern Königlichen Staaten, oder bei den Justizbehörden des Großherzogthums sich praktisch ausbilden wollen.

§. 169.

Im letztern Falle können sie sich bei den Landgerichten, nach vorher gegangener Prüfung, anstellen lassen.

§. 170.

Die Prüfung zum Amte eines Auskultators und Referendarii geschieht durch die Landgerichte.

§. 171.

Die Ernennung zum Auskultator erfolgt durch das Ober-Appellationsgericht auf den Bericht des betreffenden Landgerichts, welchem die Verhandlung über das abgelegte Examen und das Gutachten der Examinatoren beigefügt seyn muß.

§. 172.

Die Referendarien bestellt der Chef der Justiz auf den Bericht des Ober-Appellationsgerichts. Diesem werden von dem betreffenden Landgerichte die Verhandlung über die bestandene mündliche Prüfung, das Gutachten der Prüfenden über den Ausfall des Examens, die Probe-Relation, und die Censur derselben eingereicht.

§. 173.

Um den angehenden Geschäftsmännern diejenige Bildung zu geben, welche ihre Bestimmung erfordert; so sollen sie als Auskultatoren nicht allein mit Dekretiren, Instruiren und Referiren beschäftigt; sondern auch in mündlichen Vorträgen als Stellvertreter der Parthei geübt werden, und verbunden seyn, wenigstens vier Monate hindurch bei einem Inquisitoriate zu arbeiten.

§. 166.

W skutek tego członki Naywyższego Sądu Appellacyinego, i Sądów Ziemiańskich, w przyszłości trzy przepisane zdatnosci badania, wprzod odbydź będą powinni.

§. 167.

Kraiowcy Wielkiego Xięstwa, którzy się przeznaczaią do Służby Sądowey, w niemieckiey Akademii praw się uczyć powinni.

§. 168.

Po spełnieniu takiego siebie przeznaczenia, zależy od ich wyboru, uzdatnić się praktycznie, albo przy Sądach dawnieyszych Królewskich kraiów, lub też przy Władzach Sądowych Wielkiego Xięstwa.

§. 169.

W ostatnim przypadku po odbytem badaniu mogą żądać umiesczenia siebie przy Sądach Ziemiańskich.

§. 170.

Badanie na Urząd Auskultatora i Referendarza przed Sądem Ziemiańskim odbywać się będzie.

§. 171.

Na wniosek właściwego Sądu Ziemiańskiego, przy ktorym dołączoną bydź musi czynność odbytego badania i opinia badaiących, Naywyższy Sąd Appellacyiny, mianować będzie Auskultatora.

§. 172.

Naczelnik sprawiedliwości miannie Referendarzów na wniosek Naywyższego Sądu Appellacyinego. Do tego wniosku załączone będą czynności odbytego przed Sądem Ziemiańskim ustnego badania, zdanie badaiących względem iego wypadku, Relacya i iey recenzya.

§. 173.

Aby poczynaiący zyskał uzdatnienie, przyszłemu iego przeznaczeniu odpowiadaiące, Auskultator nie tylko dekretowaniem, instruowaniem, i referowaniem się zaymować, lecz także w ustnem spraw wprowadzaniu, iako zastępca strony, cwiczyć się powinien, i naymniey cztery Miesiące czasu bez przerwy w Inkwizytoryacie pracować obowiązany.

§. 174.
Die dritte Prüfung erfolgt bei der Immediat-Examinationskommission zu Berlin. Nur ausnahmsweise (Allgemeine Gerichtsordnung Th. 3. Tit. 4. §. 34. Anhang §. 463.) kann diese Prüfung dem Ober-Appellationsgerichte vom Justizminister übertragen werden.

§. 175.
Um diese Prüfung vorzubereiten, muß der Referendar nicht allein bei dem Landgericht, bei welchem er zu seiner Ausbildung angestellt gewesen, zur Probe instruirt haben, und darüber, so wie über seine Qualifikation überhaupt, von dem Direktor des Landgerichts das vorschriftsmäßige Attest beibringen; sondern auch bei dem Ober-Appellationsgericht zu Posen sich eine Zeitlang im Referiren üben, wenn nicht die besondere Qualifikation des zu Prüfenden davon eine Ausnahme erlaubt. Auf jeden Fall wird von dem Präsidio der letztgedachten Behörde das Gesuch des Kandidaten, zur dritten Prüfung verstattet zu werden, mittelst Berichts an den Chef der Justiz begleitet.

Siebenter Abschnitt.
Von den Sportel-Taxen.

§. 176.
Allgemeine Vorschriften.
Die durch das Patent vom 23sten August 1815. in den Preußischen Staaten eingeführten allgemeinen Gebühren-Taxen sollen auch den Gerichten des Großherzogthums Posen, so wie den bei denselben angestellten Justizkommissarien, Advokaten und Notarien, zur Richtschnur dienen.

§. 177.
Das Ober-Appellationsgericht erhebt die Gebühren nach der Taxe für die Landes-Justizkollegia.

§. 178.
Den Landgerichten dient die Gebührentaxe für die Stadtgerichte in den großen Städten zur Norm, und nach dieser achten sich auch die Friedensgerichte als solche, da sie den Vergleich nur in solchen Sachen

§. 174.
Trzecie zdatności badanie odbędzie w bezpośrzedniey Kommissyi Examinacyiney w Berlinie, Może iednak Minister Sprawiedliwości zlecić ie Naywyższemu Sądowi Appellacyinemu sposobem wyiątku. (Ogólna Ordyn. Sąd. C. 3. Tyt. 4. §. 34. dodatek §. 463.)

§. 175.
Końcem przygotowania takiego zdatności badania, Referendarz nie tylko sporządzić Instrukcyą wzorową w Sądzie Ziemiańskim, przy którym celem wydoskonalenia się pracował i tak względem iey, iako też w ogóle względem swego uzdatnienia, od Dyrektora Sądu Ziemiańskiego stósowne do przepisów świadectwo złożyć obowiązany, lecz także przy Naywyższym Sądzie Appellacyinym w Poznaniu, przez pewny ciąg czasu, w referowaniu wprawiać się powinien, ieżeli szczególne iego uzdatnienie wyiątku w tym względzie uczynić niepozwoli. W każdem iednak zdarzeniu, Prezydium Naywyższego Sądu Appellacyinego, do prośby żądaiącego przypuszczenia siebie do trzeciego badania Naczelnikowi Sprawiedliwości przesłaney, swóy wniosek dołączy.

Rozdział Siódmy.
O taxach opłat Sądowych.

§. 176.
Przepisy ogólne.
Powszechne taxy opłat Patentem z dnia 23. Sierpnia 1815 w kraiach Pruskich wprowadzone, również tak dla Sądów w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém, iako też dla Justyc-Kommissarzy, Adwokatów i Notaryuszów przy Sądach tychże ustanowionych, za zasadę służyć będą.

§. 177.
Naywyższy Sąd Appellacyiny, pobiera opłaty podług taxy dla Sądów głównych kraiowych przepisanych.

§. 178.
Sądom Ziemiańskim należą się opłaty podług taxy dla Sądów Mieyskich większych Miast, ustanowioney, i również do nich stósować się będą Sądy Pokoiu, iako Sądy poie-

versuchen, die der Entscheidung der Landgerichte unterworfen sind.

§. 179.

In ihren übrigen Funktionen befolgen die Friedensgerichte die, sämmtlichen Untergerichten, mit Ausnahme der Stadtgerichte in den großen Städten, vorgeschriebene Gebühren-Taxe.

§. 180.

Ob die Verhandlungen in deutscher oder polnischer Sprache erfolgen, macht in der Regel keinen Unterschied, und es soll auch da, wo vorschriftsmäßig in beiden Sprachen verhandelt werden muß, für die Aufnahme und Ausfertigung keine Erhöhung der Gebühren statt finden.

Werden aber auf ausdrückliches Verlangen einer Parthei, in Fällen, wo es nur in einer Sprache geschehen darf, Verhandlungen auch in der zweiten aufgenommen und ausgefertigt: so soll der Gebührensatz dafür um ein Drittheil erhöhet, und von der antragenden Parthei eingezogen werden.

§. 181.

Die Justizkommissarien und Advokaten bei den Landgerichten und bei den Friedensgerichten erhalten die Gebühren nach der für die Justizkommissarien bestimmten Taxe. Wird in dieser, in Rücksicht der anzusetzenden Gebühren ein Unterschied gemacht, je nachdem die Verhandlung bei einem Obergerichte, oder bei Stadtgerichten in den großen Städten, oder bei andern Untergerichten erfolgt; so werden den Justizkommissarien und Advokaten für die Arbeiten bei dem Ober-Appellationsgerichte, in Rekurssachen die Gebühren wie für Verhandlungen bei den Obergerichten zugebilliget, wogegen sie solche für die Verhandlungen bei den Landgerichten, nach der Gebühren-Taxe für die Land- und Stadtgerichte in großen Städten erhalten. Nach derselben liquidiren sie auch für Bemühungen bei den Friedensgerichten, wenn sie bei denselben, als eigentlich die Sühne versuchende Behörden, ihr Amt verwaltet haben. Bei den Friedens-Gerichten, als entscheidende Behörden, können sie aber nur nach der Gebührentaxe für sämmtliche Untergerichte, mit Ausnahme der Stadtgerichte in den großen Städten, ihre Liquidationen einrichten.

dnawcze, gdyż tylko w takich sprawach godzić będą, w których wyrokowanie do Sądów Ziemiańskich należy.

§. 179.

We wszystkich innych swoich działaniach Sądy Pokoiu, używać będą taxy, Sądom niższym służącey, z wyłączeniem taxy dla Sądów Mieyskich większych miast.

§. 180.

W ogóle żadney nie ma różnicy, czy iaka czynność przyiętą iest po Niemiecku, lub po Polsku, dla tego także od czynności, stósownie do przepisów, w obydwóch językach zdziałanych, żadne opłaty podwyższenie, ani od ich przyięcia, ani od ich wydania, mieysca mieć nie może.

Gdy iednak czynności, przy których tylko ieden ięzyk miał bydź użytym, na wyraźne strony żądanie, w drugim także przyięte i wydane będą, należność opłaty o Część trzecią się podwyższa, i od strony, która ten wniosek uczyniła, ściągniętą bydź powinna.

§. 181.

Justyc-Kommissarze i Adwokaci, tak przy Sądach Ziemiańskich, iako i przy Sądach Pokoiu biorą swe należytości podług taxy, Justyc-Kommissarzom służącey. Lecz gdy w niey, względem ustanowić się maiących należności iaka zachodzi różnica, dla tego, że czynność, w Sądzie wyższym, lub sądzie Mieyskim większych Miast, lub też na koniec, że w Sądach niższych nastąpiła; na ten przypadek Justyc-Kommissarze i Adwokaci za ich prace w sprawach Rekursowych przy Naywyższym Sądzie Appellacyinym, iak za czynności w Sądach wyższych; a za działania przy Sądach Ziemiańskich, należytości podług taxy Sądów Ziemsko-Mieyskich większych Miast, ustanowione będą. Podług teyże samey taxy, żądać mogą nagrody za prace przez nich podięte, przy Sądach Pokoiu, iako Władzach poiednawczych. Lecz przy Sądach Pokoiu iako Władzach sądzących, tylko podług taxy wszystkich Niższych Sądów, z wyłączeniem Sądów Mieyskich większych Miast, nagrody żądać mogą.

§. 182.

Besondere Vorschriften.

1) für die Landgerichte.

Die Landgerichte sollen die Taxe für die Stadtgerichte in großen Städten in allen Prozessen, deren Einleitung und Instruktion nach Vorschrift der allgemeinen Gerichtsordnung erfolgt, ohne Einschränkung zur Anwendung bringen.

§. 183.

Wo das mündliche Verfahren statt findet, soll für die erste Vorladung der Partheien, der Gebührensatz genommen werden, welcher für Vorladungen zum Beantwortungs- und Instruktions-Termin angeordnet ist.

§. 184.

Werden im Laufe eines solchen Prozesses Verfügungen und Entscheidungen erlassen; so tritt der gewöhnliche Gebührensatz nach der Taxe ein.

§. 185.

Erfolgt auf den Grund des mündlichen Vortrags die Entscheidung der Hauptsache; so soll für das mündliche Verfahren der niedrigste Satz der Instruktionsgebühren nach den verschiedenen Kolonnen genommen werden.

§. 186.

Dagegen sind in solchem Falle für das Erkenntniß die vollen Urtelsgebühren anzusetzen. Für die Publikation des Erkenntnisses werden aber nur dann die taxmäßigen Gebühren gestattet, wenn sie nicht gleich nach dem mündlichen Vortrage erfolgen kann, sondern ein besonderer Termin dazu angesetzt werden muß.

§. 187.

Der Aufruf der Sachen zum mündlichen Vortrage geschieht kostenfrei.

§. 188.

Die Bestimmungen der §§. 182. bis 187. gelten auch von dem Verfahren in der Appellations-Instanz.

§. 189.

2) für die Friedensgerichte.

Wenn das Friedensgericht einen Vergleich auf den Antrag der sich meldenden Gerichtseingesessenen,

§. 182.

Przepisy szczególne.

1) Dla Sądów Ziemiańskich.

We wszystkich sprawach podług ogólney Ordynacyi Sądowey, zaczętych i wyinstruowanych, taxa dla Sądów Mieyskich większych Miast przepisana, przez Sądy Ziemiańskie bez żadnego ograniczenia, zastósowaną bydź powinna.

§. 183.

W sprawach ustnego postępowania, tyle za pierwszy Pozew do stron będzie rachowane, ile się należy od wezwania na termin odpowiedzi i Instrukcyi.

§. 184.

Gdy w ciągu takiey sprawy iakie wypadną Rezolucye lub Decyzye, zwyczayna od nich opłata podług taxy nastąpi.

§. 185.

Gdy w skutek ustnego postępowania, iuż w samey sprawie zawyrokowano; nayniższa opłata od Instrukcyi podług różnych rzędów, za ustne sprawy wprowadzenie, wziętą bydź powinna.

§. 186.

Przeciwnie zaś od Wyroku w takiey sprawie, cała zwyczayna od wyroków opłata, ma się stanowić. Ogłoszenie wyroku w ten czas tylko podług taxy opłacane bydź powinno, gdy to zaraz po ustnem sprawy wprowadzeniu nastąpić nie mogło, i termin oddzielny na ten koniec wyznaczonym bydź musi.

§. 187.

Przywołanie sprawy dzieie się bezpłatnie.

§. 188.

Przepisy §§. 182. aż do 187, obowiązuią także względem postępowania w Appellacyi.

§. 189.

2) Dla Sądów Pokoiu.

Gdy Sąd Pokoiu bez poprzedniczego zapozwania, na wniosek stron, do iego Okręgu

ohne vorhergegangene Vorladung, sogleich aufnimmt; so tritt der Gebührensatz unter 85. des fünften Abschnitts der Taxe für die Stadtgerichte in großen Städten ein.

należnych, zaraz przyimie ugodę; opłata pod 85. Oddziału V. taxy dla Sądów Mieyskich większych Miast, przepisana, iemu za to się należy.

§. 190.

Läßt eine Parthei den Antrag zur Veranlassung des Sühne-Versuchs zum Protokoll aufnehmen; so werden die Gebühren nach dem Satze für die Aufnahme einer Klage-Anmeldung liquidirt.

§. 190.

Gdy na żądanie strony, iey podanie w celu się poiednania do Protokulu będzie przyięte, taka opłata za to się należy, iak od przyięcia do Protokołu zgłoszenia się do skargi.

§. 191.

Wird die vollständige Klage bei dem Friedensgerichte zum Protokoll aufgenommen; so treten die Sätze der Taxe für die Aufnahme der Klage ein.

§. 191.

Zupełne skargi przyięcie do Protokułu przez Sąd Pokoiu, opłaconém będzie podług ustanowienia taxy za przyięcie skargi.

§. 192.

Die Gebühren für die Vorladung zum Sühne-Termin werden nach den Sätzen der Taxe für die Vorladungen zum Instruktionstermine liquidirt.

§. 192.

Należytość za wezwanie na termin poiednania ustanowi się w ilości, taxą za wezwanie na termin Instrukcyiny przepisanéy.

§. 193.

Wird die Sache vom Friedensgerichte verglichen, so sind die Gebühren nach der Bestimmung unter 41. des 4ten Abschnitts der Taxe für die Stadtgerichte in großen Städten anzusetzen.

§. 193.

Gdy w Sądzie Pokoiu rzecz zagodzona, należność za to oznacza się ustanowieniem pod 41. Oddziału IV. taxy dla Sądów Mieyskich większych Miast przepisanéy.

§. 194.

Kommt der Vergleich nicht zu Stande, so wird, Falls die Partheien erschienen sind, wie für einen einzelnen Termin in Prozeßangelegenheiten, Falls aber ein Theil oder beide ausgeblieben sind, wie für einen Termin, welcher durch die Schuld der Partheien vereitelt worden, nach 40. Abschnitt 4. der Taxe liquidirt.

§. 194.

Gdy poiednanie do skutku nieprzyszło, a strony obiedwie się stawiły, opłata, iak za poiedyńczy w sprawie termin; a gdy tylko iedna lub obiedwie strony nie stanęły, iak za termin z winy stron uchybiony, podług 40, Oddziału IV. taxy, ustanowi się.

§. 195.

Erfolgt die gütliche Beilegung nicht sogleich im ersten Termine, sondern werden zwei oder mehrere Termine abgehalten; so finden außer den §. 193. bezeichneten Vergleichsgebühren, die Sätze der Taxe für jeden einzelnen Termin ebenfalls statt, vorausgesetzt, daß ein oder beide Theile die Ansetzung des zweiten oder mehrerer Termine veranlaßt haben.

§. 195.

Jeżeli końcem poiednania, dwa lub więcey terminów było odbytych, więc oprócz §. 193 oznaczonéy za poiednanie należności, opłaty taxą ustanowione za każdy oddzielny termin, również się ieszcze należą, lecz tylko w tém zdarzeniu gdy iedna ze stron, lub obiedwie, dały powód do wyznaczenia drugiego, lub więcéy terminów.

§. 196.

Für die durch Prorogationsgesuche der Partheien, oder sonst im Laufe der Sache durch sie veranlaßten

§. 196.

Żądaniem stron o odroczenie, lub z iakiéykolwiek ich przyczyny w ciągu sprawy, wyda-

Verfügungen, werden die Gebühren so, wie für die im Laufe eines Prozesses ergehenden Verfügungen angesetzt.

§. 197.

Die allgemeine Festsetzung des §. 179. findet Rücksichts der nach §. 106. vor die Friedensgerichte gehörigen Prozesse, auch in den Fällen statt, wo die Sache verglichen wird.

§. 198.

3) In Hinsicht auf die Justizkommissarien und Advokaten.

In den Sachen, welche bei den Landgerichten mündlich vorgetragen werden, erhalten die Justizkommissarien und Advokaten die Gebühren wie in Prozessen, die schriftlich verhandelt werden, für die Einziehung der Information, für die Instruktion und pro cura instantiae.

§. 199.

Die in der Gebühren-Taxe für die Justizkommissarien Abschnitt 1. No. 22. Anmerkung 2. aufgenommene Ausnahme, nach welcher die Parthei, welche sich ohne Nothwendigkeit in Sachen der ersten, zweiten und dritten Kolonne der Taxe, eines Justizkommissarii bedient hat, den Ersatz der Gebühren vom Gegentheil nicht fordern kann, soll Rücksichts der, bei den Landgerichten zum mündlichen Vortrage gebrachten Prozesse, nicht statt finden.

§. 200.

Für die bei den Friedensgerichten erfolgenden Sühneversuche und Vergleiche können die Justizkommissarien und Advokaten nur dann Gebühren von dem Gegentheil ersetzt fordern, wenn ihre Parthei nach der diesfälligen Vorschrift persönlich zu erscheinen nicht verbunden war, sondern sich durch einen Sachwalter vertreten lassen konnte.

§. 201.

Für die Einziehung der Information kann der Justizkommissarius auch bei dem Friedensgerichte die vollen Gebühren liquidiren, wogegen ihm für die Abwartung der Termine zum Sühneversuche nur die in der Taxe für einzelne Termine in Prozessen angesetzten Gebühren, zugebilliget werden können.

§. 202.

Bedient sich die Parthei, wenn die Sache bei dem Friedensgerichte nicht verglichen wird, zur Fortsetzung derselben bei dem Landgericht des nemlichen

wane rezolucye, tak iak rezolucye w biegu sprawy czynione, będą opłacane.

§. 197.

Ogólne ustanowienie §. 179 zastósowanem będzie także i względem spraw podług §. 106 do Sądu Pokoiu należnych, na przypadek ich zagodzenia.

§. 198.

3) Ze względu na Justyc-Kommissarzów i Adwokatów.

Od spraw ustnie w Sądach Ziemiańskich wnoszonych, należy się Justyc-Kommissarzom i Adwokatom nagroda, iak w sprawach na piśmie prowadzonych, za powzięcie informacyi, za Instrukcyą i *pro cura Instantiae*.

§. 199.

Przyięte wyłączenie w taxie opłat dla Justyc-Kommissarzów, w Oddziale 1. Nro. 22 uwaga 2., w skutek którego strony w sprawach pierwszego, drugiego i trzeciego rzędu taxy, bez potrzeby Justyc-Kommissarzów używaiące, zapłaty ich należności od strony przeciwnéy żądać nie może, względem spraw przed Sądy Ziemiańskie ustnie wnoszonych, nie iest obowiązuiącém.

§. 200.

Justyc-Kommissarze i Adwokaci, w tym tylko przypadku, za ich pracę przy iednaniach i ugodach w Sądach Pokoiu, żądać mogą zapłaty ich należności, od strony przeciwnéy, gdy ich strona podług teraźnieyszych przepisów, do osobistego się stawienia, nieobowiązaną, i do użycia obrońcy w celu iéy zastąpienia, upoważnioną była.

§. 201.

Mogą także Justyc-Kommissarze i przy Sądach Pokoiu za powzięcie informacyi zupełnéy żądać należytości, lecz też dla tego za odbywanie terminów przy iednaniach iedynie opłaty, taxą za oddzielne w sprawach termina ustanowione, przyznane im bydź mogą.

§. 202.

Gdy sprawa w Sądzie Pokoiu nieugodzona, a strona w niéy tego samego do Sądów Ziemiańskich użyła Obrońcy, na ten czas on

Sachwalters; so kann er nicht von neuem für die Einziehung der Information liquidiren.

§. 203.

4) In Kriminaluntersuchungen.

In Kriminaluntersuchungen wird die Gebührentaxe in Anwendung gebracht, welche der Kriminalordnung angehängt ist.

Wir befehlen Unsern Gerichten im Großherzogthum Posen, dieses Gesetz zur Ausführung zu bringen, und allen Unsern Unterthanen, solches auf das Genaueste zu befolgen.

Urkundlich haben Wir diese Verordnung Höchsteigenhändig vollzogen, und mit Unserm Königlichen Insiegel bedrucken lassen.

Gegeben Berlin, den 9ten Februar 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

powtórnie należytości za powzięcie informacyi, żądać niemoże.

§. 203.

4) W sprawach kryminalnych.

W sprawach kryminalnych używana będzie taxa opłat, do Ordynacyi Kryminalnéy załączona.

Rozkazuiemy naszym Sądom w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém ninieyszéy ustawy wykonanie, a naszym poddanym, nayściśleysze iéy dopełnienie.

Ustawę tę, po własnoręczném podpisaniu, pieczęcią Naszą Królewską opatrzyć kazaliśmy.

Dan w Berlinie dnia 9. Lutego 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann.
W. Fürst z. Wittgenstein. v. Boyen.

(No. 401.) Verordnung, betreffend das rechtliche Verhältniß der vormaligen Konskribirten zu ihren Stellvertretern in den Rheinprovinzen. Vom 31sten Januar 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen 2c. 2c.

Thun kund und fügen hierdurch jedermann zu wissen:

Um das rechtliche Verhältniß der vormaligen Konskribirten zu ihren Stellvertretern in den Rheinprovinzen aus der Verschiedenheit der Bestimmungen, welche mittelst der Verordnungen des ehemaligen General-Gouvernements des Nieder- und Mittel-Rheins d. d. Aachen den 29sten Juli 1814. und der Kaiserlich-Königlich-Oesterreichschen und Königlich-Baierschen gemeinschaftlichen Landes-Administrations-Kommission d. d. Kreuznach den 21sten Februar 1815. darüber ergangen sind, auf eine solche übereinstimmende Beurtheilung nach den Gesetzen, unter welchen jenes Verhältniß eingegangen, zurückzuführen, wie sie der allgemeinen Natur der geschlossenen Einstands-Verträge, als gewagter Verträge, gemäß ist, verordnen Wir hierdurch für diejenigen Unserer Rheinprovinzen, in welchen das französische Recht noch in Anwendung ist:

(No. 401.) Ustawa tycząca się prawnego Stosunku byłych Popisowych w Prowincyach nadreńskich względem ich Zastępcy. z dnia 31. Stycznia 1817. roku.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski, Król Pruski etc. etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy:

Względem stosunku prawnego, byłych popisowych w Prowincyach Nadreńskich, w moc urządzeń, bywszego generalnego Gubernium dolnego i sredniego Renu d. d. Achen z dnia 29. Lipca 1814. i wspólnéy Cesarsko-Królewsko-Austryiackiéy y Królewsko-Bawarskiéy Kommis-yi Administracyi Krajowéy d. d. Kreuznach z dnia 21. Lutego 1815., różne powydawane zostały Postanowienia. Wzamiarze przywrócenia iednostaynego roztrzygnienia stosunku takowego podług Praw, pod których Rządem powstał z względem na powszechną istotę zawartych w téy mierze umów, iako Kontraktów na Zysk lub Stratę, postanawiamy ninieyszém dla Prowincyi Naszych Nadreńskich, dotychczas prawem francuzkim rządzących się to, co uastępuie:

§. 1.

Die beiden Verordnungen des General-Gouvernements vom Nieder- und Mittel-Rhein d. d. Aachen den 29sten Juli 1814. und der Kaiserlich-Königlich-Oesterreichschen und Königlich-Baierschen gemeinschaftlichen Landes-Administrations-Kommission d. d. Kreuznach den 21sten Februar 1815. werden aufgehoben.

§. 2.

Sofern rechtskräftige Erkenntnisse bereits auf den Grund jener Verordnungen ergangen sind, hat es dabei sein Bewenden.

§. 3.

In allen übrigen Fällen soll das rechtliche Verhältniß der Konskribirten zu ihren Stellvertretern zunächst nach den Bestimmungen des Einstands-Vertrages beurtheilt werden.

§. 4.

In Ermangelung solcher Bestimmungen soll den Stellvertretern, oder deren Erben, die volle vertragsmäßige Vergütigung in der Regel zukommen, sobald der Stellvertreter vom Regiment angenommen worden ist.

§. 5.

Ausgenommen sind blos die Fälle, in welchen der Vertretene deshalb in Person eintreten, oder einen andern Mann stellen mußte, weil der Stellvertreter eigenmächtig die Fahne verlassen hatte, oder aus Gründen, welche zur Zeit seiner Einverleibung vorhanden gewesen, entlassen worden war.

§. 6.

Wegen Uebertretung der ehemaligen französischen Konskriptions-Gesetze, sollen keine Untersuchungen eröffnet, und die etwa eröffneten niedergeschlagen werden. Alle dieserhalb etwa noch zu vollziehenden Strafen werden erlassen.

§. 7.

Wenn aus diesem Grunde ein Beschlag auf das Vermögen eines Eingesessenen gelegt seyn mögte, so ist derselbe sofort durch die kompetente Behörde aufzuheben, jedoch unter Vorbehalt der Privatrechte, welche aus jenen Verhältnissen entsprungen seyn könnten.

So geschehen und gegeben Berlin, den 31sten Januar 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen.

§. 1.

Ustawy obydwie Generalnego Gubernium dolnego i średniego Renu d. d. Achen z dnia 29. Lipća 1814. y wspolnéy Cesarsko-Krolewsko-Austryackiéy y Krolewsko-Bawarskiéy Kommissyi Administracyinéy Krajowéy d. d. Kreuznach z dnia 21. Lutego 1815. uchylaią się.

§. 2.

Utrzymuią się iednak w swéy mocy, wyroki prawomocne, htóre na Zasadzie tychże Ustaw pozapadały.

§. 3.

W wszelkich innych przypadkach, stosunek prawny popisowych, względem ich Zastępcow przedewszystkiem podług postanowień umowy o Zastępstwo zawartéy ocenionym być ma.

§. 4.

W Niedostatku takowych Postanowień, Zastępcy lub iego Dziedzicom powszechnie, całkowita nagroda umówą oznaczona, należeć się ma, skoro Tamten w Pułku przyiętym został.

§. 5.

Wyięte są tylko przypadki, wktórych zastąpiony z powodu Dezercyi Zastępcy, sam stanąć, lub innego za siebie musiał postawić, albo gdy z powodów iuz w czasie zaciągnienia go, będących, uzyskał był uwolnienie.

§. 6.

Nie maią być zaprowadzone Indagacye żadne, z powodu przekroczenia, byłych francuskich Ustaw popisowych, i owszem zaprowadzone iuz, być umorzonymi; Kary w tym względzie ieszcze nie wykonane, daruią się.

§. 7.

Areszt, któryby z takowego Powodu na Majątek Krajowca był połozonym, natychmiast przez przyzwoitą Władzę, ma być zniesiony, z zastrzeżeniem iednak Praw prywatnych, z stosunków takowych pochodzących.

Działo się i Dan w Berlinie dnia 31go Stycznia 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg. de Kircheisen.

(No. 402.) Allerhöchste Deklaration des Allg. Landrechts Th. II. Tit. 20. §. 1298 et seqq., die auf Hazardspiele gesetzte Strafe betreffend. De dato den 8. Februar 1817.

Die Vorschriften des Allgemein. Landrechts Theil II. Tit. 20. §. 1298 bis 1307., wegen der Hazardspiele, sind bisher auch auf solche Fälle angewendet worden, in denen die bestimmte hohe Geldstrafe mit dem möglichen Gewinn in keinem Verhältnisse stehet, und von dem Schuldigen nach seinem Stande und seinen Vermögensumständen nicht beigetrieben werden kann. Dies ist der Absicht des Gesetzes zuwider, und Ich will daher, daß für diese Fälle, wohin besonders das Spielen verbotener Spiele in Tabagien gehört, folgende Bestimmungen zur Anwendung kommen sollen:

1) Jeder Spieler wird mit einer Geldstrafe von Zehn bis Hundert Thalern, oder, im Unvermögensfalle, mit Gefängniß von Vierzehn Tagen bis zu Sechs Monaten belegt.

2) Gast- und Kaffeewirthe, welche verbotene Spiele bei sich dulden, trifft dieselbe Strafe, jedoch in geschärfterem Grade. Im Wiederholungsfalle verlieren sie außerdem ihr Gewerbe.

Das Staatsministerium hat die Bekanntmachung dieser Bestimmungen zu verfügen.

Berlin, den 8ten Februar 1817.

Friedrich Wilhelm.

An das Staatsministerium.

(No. 402.) Deklaracyia Naywyższa Powszechnego Prawa kraiowego Cz. II. Tit. 20. §. 1298. et seq. względem Kary na Gry hazardowe postanowioney, z dnia 8. Lutego 1817.

Przepisy Powszechnego Prawa Krajowego Cz. II. Tit. 20. §. 1298. do 1307. względem gry hazardowych, były dotychczas przystosowane y do tych Przypadków, w których oznaczona znaczna Kara pieniężna, w żadnym nie zostawa stosunku z podobną wygraną, y takowa z względu na stan i maiątek winnego, od niego ściągnioną być nie może. Postępowanie to sprzeciwia się Zamiarowi Prawa, a zatem na Przypadki takowe, dokąd też należy zakazane granie po kawiarniach y oberzach, postanawiam, co następuie:

1) Każdy graiący, Karą pienięźną dziesięciu do stu Talerow, lub w razie niemożności Karą więzienia dni czternastu, aż do sześciu Miesięcy złożonym być ma.

2) Domy goscinne i Kawiarnie utrzymuiący, a którzy dopuszczaią zakazanych u siebie gry, wten sam sposób, lecz wstopniu ostrzeyszym ukarani być maią. Procz tego na przypadek powtórzenia utracaią Prawo do Procederu swego.

Ministerium stanu nakaże ogłoszenie obecnego Postanowienia.

Berlin d. 8. Lutego 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do Ministerium Stanu.

(No. 403.) Erklärung vom 12ten Februar 1817. wegen Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen den Königlich-Preußischen und Königlich-Baierschen Landen.

Die Königlich-Preußische Regierung und die Königlich-Baiersche Regierung sind miteinander dahin übereingekommen und erklären hiermit: daß gegenseitig der Abschoß bei Erb- und Vermächtniß-Fällen, und das Abfahrtsgeld in allen denjenigen Fällen, in welchen die Auswanderungen aus den Königlich-Preußischen nach den Königlich-Baierschen Landen und aus diesen in jene erlaubt sind, ohne Unterschied, ob die Erhebung dem Fiskus oder Privatberechtigten, Kommunen oder Patrimonialgerichten zustehe, aufhören

(No. 403.) Obwieszczenie z dnia 12. Lutego 1817. względem uchylenia Opłat tak zwanych Gabella hereditatis, y Census emigrationis pomiędzy krajami Królewsko-Pruskiemi i Bawarskiemi.

Rządy Królewsko-Pruski i Bawarski ugodziły się i oswiadczaią ninieyszém, iż Opłata od Sukcessyi i Legatów, oraz i Opłata wtych Przypadkach, gdy wyniesienié sie z Państwa Królewsko-Pruskiego, do Krajow Królestwa Bawarskiego, i z tychtu, do tamtych iest dozwolone, bez oglądania sie nato czyli taź do Skarbu, czyli też osobom prywatnym, Gminom i Sądóm Patrymonialnym się należy, wzaiemnie iest uchyloną, i że Konwencya wtey mierze, mię-

soll, und daß die dieserhalb den $\frac{4}{26}$ Juni 1811. zwischen der Königl. Preußischen und der Königl. Baierschen Regierung abgeschlossene Uebereinkunft auf sämmtliche jetzige Königl. Preußische und Königl. Baiersche Staaten Anwendung finden; daß mithin in allen denjenigen innerhalb der beiden resp. Lande jetzt anhängigen und künftig vorkommenden Erbschafts-, Vermächtniß- und Vermögens-Verabfolgungsfällen aus dem einen in den andern Staat in Gemäßheit jener Uebereinkunft verfahren werden soll.

Gegenwärtige Erklärung soll, nachdem sie in gleichlautenden Exemplarien von dem Königl. Preußischen und Königl. Baierschen Ministerio vollzogen und ausgewechselt worden, durch öffentliche Bekanntmachung in den beiderseitigen Staaten Kraft und Wirksamkeit erhalten.

Berlin, den 12ten Februar 1817.

Der Staatskanzler

(L. S.) C. Fürst v. Hardenberg.

dzy Rządem Królewsko-Pruskim i Bawarskim w dniu $\frac{4}{24}$ Czerwca 1811 zawarta do wszystkich krajow teraznieyszych, Królestwa Pruskiego i Bawarskiego, sciągać sié ma, że zatém we wszystkich w obrębie Państw rzeczonych teraz zawisłych, lub na przyszłość wydarzaiących się przypadkach wydawania i wyprowadzenia Spadków, Zapisów i innego maiątku z Kraiu iednego do drugiego, stosownie doteyże Konwencyi, ma być postępowano.

Deklaracya obecna w dwóch zgodnych Exemplarzach, przez Ministerium Królestwa Pruskiego i Bawarskiego podpisana i ratyfikowana, po publiczném obwieszczeniu oneyże w obydwóch Państwach do Skutku przyprowadzoną być ma.

Berlin dnia 12. Lutego 1817.

Kanclerz Stanu

(L. S.) C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 404.) Erklärung vom 12ten Februar 1817, wegen Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen den Königlich-Preußischen und Herzoglich-Oldenburgschen Landen.

Nachdem die Königlich-Preußische Regierung mit der Herzoglich-Oldenburgschen Regierung dahin übereingekommen ist, gegenseitig den Abschoß und das Abfahrtsgeld aufzuheben; so erklären jetzt beide gedachte Regierungen, daß

1) bei keinem Vermögens-Ausgang aus den Königlich-Preußischen Landen in die Herzoglich-Oldenburgschen Lande, oder aus diesen in jene, es mag sich solcher Ausgang durch Auswanderung, oder Erbschaft, oder Legat, oder Brautschatz, oder Schenkung, oder auf andere Art ergeben, irgend ein Abschoß (gabella hereditaria) oder Abfahrtsgeld (census emigrationis) erhoben werden soll;

2) daß die vorstehend bestimmte Freizügigkeit sich sowohl auf denjenigen Abschoß und auf dasjenige Abfahrtsgeld, welche in die landesherrlichen Kassen fließen würden, als auf denjenigen Abschoß und auf dasjenige Abfahrtsgeld erstrecken soll, welche in die Kassen der Städte, Märkte, Kämmereien, Stifter, Klöster, Gotteshäuser, Patrimonialgerichte und Korporationen fließen würden.

(No. 404.) Obwieszczénie z dnia 12. Lutego 1817. względem uchylenia Opłat tak zwanych Gabella Hereditatis i Census Emigrationis pomiędzy Krajami Królestwa Pruskiego i Xięstwa Oldenburgskiego.

Rządy Królewsko-Pruski i Xięstwa Oldenburgskiego ugodziwszy się o wzaiemne uchylenie Opłat Gabellae Hereditatis i Census Emigrationis, oswiadczaią ninieyszém:

1) że w żadnym Przypadku wynieśienia Maiątku z Państwa Pruskiego do Krajów Xięstwa Oldenburgskiego, i z tych tu nawzaiem do tamtego, czyli to przez wyprowadzenie się, czyli przez Sukcessyią, Legat, Posag, Darowiznę, lub innym iakim sposobem wydarzoném, żadna Opłata od Sukcessyow (gabella hereditaria) lub za wyprowadzenie się (census emigrationis) nie ma być pobieraną.

2) Że uwolnienie dopiero wyrzeczone, ma się sciągać, nie tylko do Opłat wzmiankowanych, któreby do Skarbu rządowego, ale też do tych, ktoreby do Kassy Miast, Miasteczek, Kamlaryi, Instytutow, Klasztorów, Kosciołów, Sądow patrymonialnych i Gmiń wpływały.

Die Rittergutsbesitzer in den beiderseitigen resp. Königl. Preuß. und Herzogl. Oldenburgschen Landen werden demnach, gleich allen Privatberechtigten in den gedachten Landen, der gegenwärtigen Vereinbarung untergeordnet, und dürfen bei Exportationen in die gegenseitigen vorbenannten Lande weder Abschoß noch Abfahrtsgeld fordern noch nehmen;

3) daß die Bestimmungen der obstehenden Artikel 1. und 2. sich auf alle jetzt anhängige und auf alle künftige Fälle erstrecken sollen;

4) daß die Freizügigkeit, welche im obigen 1sten, 2ten und 3ten Artikel bestimmt ist, sich nur auf das Vermögen beziehen soll.

Es bleiben demnach, dieses Uebereinkommens ungeachtet, diejenigen Königl. Preußischen und diejenigen Herzoglich-Oldenburgschen Gesetze in ihrer Kraft bestehen, welche die Person des Auswandernden, seine persönlichen Pflichten, seine Verpflichtungen zum Kriegsdienste betreffen, und welche jeden Unterthan bei Strafe auffordern, vor der Auswanderung um die Bewilligung derselben seinen Landesherrn, der vorgeschriebenen Ordnung gemäß, zu bitten.

Es wird auch für die Zukunft in dieser Materie der Gesetze über die Pflicht zu Kriegsdiensten und über die persönlichen Pflichten der Auswandernden, die Königl. Preußische Regierung in Ansehung der Gesetzgebung in den zum deutschen Bunde nicht gehörigen Preußischen Landen gar nicht beschränkt, und in den zum deutschen Bunde gehörigen Landen werden in jener Hinsicht die Königl. Preuß. Regierung und die Herzoglich-Oldenburgsche Regierung nicht weiter beschränkt, als durch den Art. 18. Nr. 2. a. b. der deutschen Bundesakte geschehen ist.

Gegenwärtige, im Namen Sr. Majestät des Königs von Preußen und Sr. Durchlaucht des Herrn Herzogs zu Oldenburg, zweimal gleichlautend ausgefertigte Erklärung soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, Kraft und Wirksamkeit in den gesammten Königlich-Preußischen und Herzoglich-Oldenburgschen Landen haben.

So geschehen Berlin, den 12ten Februar 1817.

Der Staatskanzler

(L. S.) C. Fürst v. Hardenberg.

Właściciele zatem Dóbr szlacheckich w Państwach obydwoch, podlegaią wraz z wszelkiemi innymi prywatnymi, prawo do Pobierania opłat rzeczonych maiącemi, obecney Konwencyi, i przy wyniesieniu Maiątku do wzaiemnych rzeczonych Krajow, opłaty zadney, ani zażądać, ani przyimować nie mogą.

3) Że Postanowienia artykułów poprzedzaiących 1. y 2. maią być przystósowane do wszystkich Przypadków iuż zawisłych, lub też na Przyszłość wydarzyć się mogących.

4) Że uwolnienie, w Artykułach 1., 2., 3. wyrażone, na sam sciąga się Maiątek.

Pomimo iednak teraznieyszéy Konwencyi, zostaią w swéy mocy Prawa wszystkie Królestwa Pruskiego i Xięstwa Oldenburgskiego, które się tyczą osoby wychodzącego, powinności iego osobistych, i z obowiązania do służby woyskowéy, i które Poddanego każdego obowięzuią, pod karą, aby chcąc się wyprowadzić, wprzód poszukiwał w przepisanym porządku, Zezwolenia nato Panuiącego.

Również Rząd Królestwa Pruskiego w takowym Przedmiocie Prawodawstwa w Urządzeniach swych przyszłych, względem obowiązku do Służby woyskowéy i osobistych powinności wyprowadzaiącego się, w Kraiach iego, do Związku niemieckiego nie należących w niczém, a co do Krajów do Związku Niemieckiego należących, Rządy Królestwa Pruskiego i Xięstwa Oldenburgskiego w ten sposob tylko zostaią ograniczone, iak to w Art. 18. Nr. 2. a. b. Aktu związku niemieckiego zostało przepisaném.

Obecna Deklaracyia w Imieniu Nayiaśnieyszego Pana i Jego Xiążęcéy Mości Xięcia Oldenburgskiego w podwóyuych zgodnych exemplarzach, sporządzona, po nastąpionéy Ratyfikacyi oneyże, ma mieć moc i Dzielność, w wszystkich Kraiach Pruskich y Xięstwa Oldenburgskiego.

Działo się w Berlinie dnia 12. Lutego 1817.

Kanclerz Stanu

(L. S.) C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 405.) Allerhöchste Deklaration des Allgemeinen Landrechts Th. II. Tit. 8. §§. 958 und 1093 et seq., daß auch der Indossatar seinem Wechselverkäufer im exekutiven Prozesse verhaftet ist, und die Zahlungsverbindlichkeit bei Dato-Wechseln betreffend. De dato den 16ten Februar 1817.

Auf Ihren gemeinschaftlich erstatteten Bericht vom 16ten Januar d. J. bestimme Ich, zur Ergänzung der Vorschriften des Allgemeinen Landrechts Th. II. Tit. 8. §§. 958 und 959. und §§. 1093 und 1094., daß:

1) nicht blos der Remittent dem Trassanten, sondern auch ein jeder Indossatar seinem Wechselverkäufer für die verabredete Valuta des gekauften Wechsels bis zum Ablauf eines Jahres, vom Tage des geschlossenen Handels an gerechnet, im exekutiven Prozesse verhaftet bleiben, und dem Verkäufer des Wechsels bei ausbrechendem Konkurs über das Vermögen des Käufers binnen eben dieser Frist wegen der rückständigen Valuta das Vorzugsrecht der privilegirten Schuld-Instrumente gebühren soll, und endlich auch, daß:

2) bei allen Dato-Wechseln, welche auf eine Zahlungsfrist von 8 Tagen oder weniger gestellt sind, keine Respittage bewilligt werden dürfen.

Sie haben hiernach, zur gesetzlichen Anwendung dieser Bestimmungen, die erforderliche Bekanntmachung durch die Gesetzsammlung zu veranlassen.

Berlin, den 16ten Februar 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
die Geheimen Staatsminister der Justiz und Finanzen
v. Kircheisen und Grafen v. Bülow.

(No. 405.) Deklaracyia naywyższa Powszechnego Prawa Krajowego Cz. II. Tit. 8. §§. 958. y 1093. et seq. stanowiąca, iż również i Indossataryiusz, przedaiącemu mu Wexel odpowiadać powinien in processu executivo, tycząca się oraz obowiązku zapłaty z wexli, na pewną Datę wystawionych, z dnia 16. Lutego 1817.

W Skutek wspólnego W. W. P. P. Raportu z dnia 16. Stycznia r. b. w celu uzupełnienia Przepisów Powszéchnego Prawa Krajowego Cz. II. Tit. 8. §§. 958. y 959. y §§. 1093. 1094., postanawiam niniéyszém:

1) iż nie tylko Remittent (ten ktory ciągnie Wexel) trassantowi (który go wystawia) ale też każdy Indossataryiusz przedaiącemu mu Wexel, winien odpowiadać in processu executivo za umowioną Kupionego Wexlu Walutę, a to aż do upłynienia Roku, od dnia zawartéy umowy rachuiącego się y że Przedawcy Wexlu na przypadek otworzenia zbiegu wierzycieli nad maiątkiem nabywcy, względem zaległey Waluty służyć ma, wtym samym przeciągu czasu, prawo pierwszeństwa uprzywilejowanym zapisóm długów nadane; nakoniec

2) iż przy wszystkich Wexlach wypłatę na pewny Dzień w przeciągu dni osmiu lub mniéy naznaczaiących, żadne dni dodatkowe (Respittage) mieysca mieć nie mogą.

Polecam W. W. P. P. abyście stósownie do tego, wcelu prawnego Zachowania postanowień obecnych, takowe w Zbiórze Praw do Wiadomości podali.

Berlin dnia 16. Lutego 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Taynych Ministrów Stanu, Sprawiedliwosci y Finansow, de Kircheisen y Hrabiego de Buelow.

(No. 406.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 23sten Februar 1817., betreffend den durch Rechtsurtheile verwirkten Verlust von Kriegesdenkmünzen, welche den vertragsmäßig aus andern Diensten übernommenen Militairpersonen von ihren bisherigen Landesherrn verliehen worden.

In Verfolg Meiner Verfügung vom 15ten März v. J., wodurch Ich den aus Herzoglich-Nassauischen und andern Diensten vertragsmäßig übernommenen Militairpersonen gestattet habe, die früher erworbenen Ehrenzeichen zu tragen, bestimme Ich hierdurch in Ansehung der Denkmünzen für den Krieg von 1813. bis 1815., welche diesen Personen von ihren bisherigen Landesherrn verliehen sind: daß in eben den Fällen, wo die Preußischen Kriegsdenkmünzen, nach den Verordnungen vom 30sten Oktober und 24sten Dezember 1814. verloren gehen, auch der Verlust jener fremden Kriegsdenkmünzen eintreten und von den Gerichten darauf mit erkannt werden soll; wogegen Ich die Entscheidung über den Verlust wirklicher Orden und Ehrenzeichen solcher Personen, Mir eben so, wie bei den diesseitigen Orden, vorbehalte. Ich überlasse Ihnen, diese Bestimmung zur allgemeinen Kenntniß zu bringen und die Civil- und Militairgerichte danach mit Anweisung versehen zu lassen.

Berlin, den 23sten Februar 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Fürsten v. Hardenberg.

(No. 406.) Naywyższy Rozkaz Gabinetowy z dnia 23. Lutego 1817. względem Utraty w skutek wyroku Medalow woiennych, które osobom woyskowym, podług Traktatów z inney do naszey służby przyiętym przez dotychczasowych ich Panuiących nadane zostały.

W Skutek rozrządzenia Mego z dnia 15. Marca r. p. którem pozwoliłem osobóm woyskowym z służby Xięstwa Nassauskiego y innych do Naszéy w moc Traktatów przyiętym, postanawiam ninieyszém, co do Medalow za Woynę w r. 1813. do 1815. tymże Osobom przez ich dotychczasowych Panuiących nadanych: iż w tych samych przypadkach, które podług ustaw z d. 30. Października i 24. Grudnia 1814. daią wstęp do utraty Pruskich Medalów woiennych, również i utrata tychże zagranicznych Medalow ma nastąpić y przez Sądy być zawyrokowaną; przeciwnie zaś co do Utraty istotnych Orderów y znaków honorowych tychże Osob, zastrzegam Sam Sobie Decyzyią, rownie iak co do Utraty Orderów Krajowych. Zostawiam W. W. P. P. ogłoszenie obecnego Postanowienia Moiego, i oraz zawiadomienie o tém Sądow cywilnych i Woyskowych.

Berlin dnia 23. Lutego 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xięcia de Hardenberg.

(No. 407.) Allerhöchste Deklaration des Allg. Landrechts Theil II. Tit. 20. §. 191 et seqq. wegen Bestrafung der in die hiesigen Lande wieder zurückkehrenden, über die Grenze gebrachten fremden Landstreicher. De dato den 28sten Februar 1817.

Auf Ihren Bericht vom 26sten Februar d. J. finde Ich es für nöthig, daß die gesetzlichen Vorschriften Th. II. Tit. 20. §. 191. und folgende des Allgemeinen Landrechts, wegen Bestrafung fremder Landstreicher, wenn sie, des Verbots und der Bestrafung ungeachtet, zurückkehren, ergänzt werden. Ich verordne daher, daß fremde Landstreicher, welche, mit Androhung zweijähriger Festungs- oder Zuchthausstrafe, über die Grenze gebracht, dennoch zurückkommen und zu zweijähriger Strafe verurtheilt werden, nach vollzogener zweijähriger Festungs- oder Zuchthausstrafe, im Falle

(No. 407.) Deklaracyia Naywyższa Powszechnego Prawa Krajowego Cz. II. Tit. 20. §. 191. et seq. względem ukarania Włóczęgów zagranicznych z Kraiu wyprowadzonych, a znowu tu dotąd powracaiących. z dnia 28. Lutego 1817.

Raport W. W. P. P. z dnia 26. Lutego r. b. przekonywa mnie o potrzebie, uzupełnienia Przepisów prawnych Cz. II. Tit. 20. §. 191. y następnych Powszechnego Prawa Krajowego, względem ukarania Włóczęgow zagranicznych, pomimo zakazu i Kary do Kraiu powracaiących. Postanawiam zatém: aby Tułacze zagraniczni pod zagrożeniem dwuletniey kary forteczney, lub w Domu Poprawy, za Granice wyprowadzeni, a przecież do Kraju powracaiący, i na dwuletnią Karę osądzeni, po dopełnieniu na

des §. 192. über die Grenze gebracht und ihnen zehnjährige Festungsstrafe auf den Fall der Rückkehr angekündigt werden soll. Lassen sie sich nichts desto weniger in den hiesigen Landen betreten, so haben sie zehnjährige Festungs- oder Zuchthausstrafe verwirkt. Wird am Ende dieser Strafzeit der Bestrafte abermals über die Grenze gebracht, so ist ihm lebenswierige Festungsstrafe anzukündigen und im Falle der abermaligen Rückkehr an ihm zu vollziehen. Zugleich autorisire Ich Sie, den Justizminister, dafür zu sorgen, daß die aus diesem Grunde bisher zu lebenswieriger Einsperrung bereits verurtheilten Landstreicher, nach Ablauf zehnjähriger Strafzeit, entlassen, und mit der Warnung lebenswieriger Einsperrung über die Grenze gebracht werden.

Berlin, den 28sten Februar 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
das Staats-Ministerium.

(No. 408. siehe pagina 1.)

nich dwuletniéy Kary forteczney lub w Domu poprawy, na Przypadek §. 192. za Granicę byli wyprowadzonymi, pod zagrożeniem im na przypadek Powrotu, dziesięcioletniéy kary forteczney. Gdyby ich pomimo tego w Kraiach Naszych schwytano, Dziesięcioletnią karę forteczną lub w Domu Poprawy, złożeni być maią. Po upłynieniu czasu kary, ukarany znowu za Granicę wyprowadzony być ma, pod zagrożeniem mu wiecznego go osadzenia w fortecy, y na Przypadek powrotu, taż kara na nim do Skutku przyprowadzoną byc winna. Zarazem upoważniam W. W. P. P. na, Ministra Sprawiedliwości abyś dopilnował: aby z powodu tego dotychczas na wieczne uwięzienie osądzeni tułacze zagraniczni, po upłynieniu lat Dziesięciu, uwolnieni, i z ogrożeniem wiecznego Uwięzienia za Granicę wyprowadzeni zostali.

Berlin dnia 28. Lutego 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministeriium Stanu.

(Nr. 408 patrz na karcie 1.)

(No. 409.) Verordnung, die Verwaltung der den Gemeinden und öffentlichen Anstalten gehörigen Forsten in den Provinzen Sachsen, Westphalen, Kleve, Berg und Nieder-Rhein betreffend. Vom 24sten Dezember 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

Die Forsten der Gemeinden und öffentlichen Anstalten in den, mit Unserm Reiche wieder vereinigten und in den neu erworbenen Provinzen sind bisher zum Theil nach solchen Vorschriften öffentlich verwaltet worden, welche die Dispositions-Freiheit der Eigenthümer beinahe gänzlich ausschließen, und dem Forst-Grundeigenthume ganz unverhältnißmäßige Lasten und Abgaben auflegen. Da solche Einschränkungen in der Benutzung dieses wichtigen Gemeinde-Eigenthums mit den Grundsätzen des Rechts unvereinbar sind, der Gebrauch desselben aber eben so wenig einer schädlichen Willkühr Preis gegeben werden kann; so verordnen Wir, um einerseits den Gemeinden und öffentlichen Anstalten das Dispositionsrecht über die ihnen zuge-

(No. 409.) Ustawa, tycząca się zarządzenia Borami y Lasami, w Prowincyiach Saxonii, Westfalii, Kliwii, Berg, i dolnego Renu własnością Gmin i publicznych Instytutow będącymi, z dnia 24. Grudnia 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Przepisy, podług których zarządzano dotychczas publicznie borami i lasami Gmin i publicznych Instytutów w Prowincyach z Państwem Naszém, na nowo połączonych y nabytych, zupełnie prawie wyłączały wolnosć zarządzenia własicieli i nakładały na własńość leśną Ciężary i podatki, w żadnym prawie nie będące stosunku. Poniewaź ograniczenia takowe w użytkowaniu tego znakomitego własności gminnéy gatunku, zostaią w sprzeczności, z zasadami Prawa, użytkowanie zaś same, prywatnéy Dowolności zostawione, uszczerbek by przyniosło; przeto w zamiarże powrócenia z iednéy strony Gminom i Instytutom publi-

hörigen Waldungen, da wo ihnen solches genommen war, wiederzugeben, andrerseits aber, eine dem Wesen und den Zwecken der öffentlichen Korporationen entsprechende Benutzungsart zu sichern, hierdurch Folgendes:

czym Prawa zarządzenia względem Borów i Lasow ich własnych, gdzie im takowe odebraném było, y zabespieczenia z drugiéy strony sposobu użytkowania Istocie y całości korporacyi publicznych odpowiadaiącego, postanawiamy nineiyszém, co następuie.

§. 1.

Aufhebung der bisher statt gefundenen Einschränkungen in der Administration, und der auferlegten besondern Abgaben.

Alle in den genannten Provinzen bisher statt gefundene Einschränkungen des Forst-Eigenthums der Gemeinden und öffentlichen Anstalten sollen, wo solche durch die Gouvernements nicht schon aufgehoben sind, vom Tage der eintretenden allgemeinen Organisation der Verwaltung Unserer landesherrlichen Forsten in den genannten Provinzen an gerechnet, völlig aufhören, und die unter den vorigen Regierungen den Gemeinde-Waldungen, als solchen, aufgelegten besondern Abgaben an den Staat fernerhin nicht weiter erhoben werden.

Vorzüglich gehören hierher:

- Die Zehn-Prozent-Gelder, welche bei Holzverkäufen an den Meistbietenden von dem Käufer zur landesherrlichen Kasse bezahlt werden mußten;
- die sogenannten Vakationsgebühren oder Anweisegelder zur Gratifikationskasse;
- ferner die außerordentlichen Hauungen, deren Ertrag zur landesherrlichen Kasse eingezogen oder verzinslich deponirt wurde, so wie alle jährliche direkte Geldbeiträge zu den Besoldungen der landesherrlichen Forstbedienten, und endlich die Auszichung der vorzüglichsten Stämme für öffentliche Zwecke.

§. 1.

Uchylenie dótychczasowych ograniczeń w zarządzaniu, i zniesienie nałozonych szczególnych Podatków.

Wszystkie ograniczenia dotychczasowe w Prowincyach rzeczonych, co do Własności leśnéy do Gmin i publicznych Instytutow należącéy, tam, gdzie ieszcze przez Guberniia zniesione nie zostały, zupełnie ustać maią od dnia, wktórym, w tychże prowincyiach zaprowadzoném zostanie ogolne urządzenie administracyi borów i Lasów Krajowych. Podatki szczególne przez byłe Rządy na Bory i Lasy gminne, iako takie nałozone, nadal, nie maią być pobierane, a szczególniey:

- opłata Dziesięciu od sta, które przy sprzedawaniu Drzewes na Rzecz więcydaiącego, tenże do Kass Rządowych musiał opłacać;
- tak zwana Należytośc Vakacyina, czyli Assygnacyine do Kassy gratifikacyiney dawane,
- nadzwyczayne spuszczania Drzewa, z których Dochód wpływał do Kassy Rządowéy, lub za Procentem bywał złożony, również wszelkie roczne, stałe składki pieniężne, na Pensyie dla Urzędników leśnych rządowych, i nakoniec wybieranie pni naylepszych dla Dobra publicznego.

§. 2.

Verwaltungsrecht der Gemeinden und öffentlichen Anstalten, hinsichtlich ihrer Forst-Ländereien.

Den Gemeinden und öffentlichen Anstalten werden, Kraft dieser Verordnung, ihre Forstländereien zur eigenen Verwaltung überlassen. Sie sind jedoch dabei eben so, als bei der Verwaltung der übrigen Gemeindegüter, in höherer Instanz der Oberaufsicht der Regierungen unterworfen, und müssen sich nach den Anweisungen derselben wegen eines regelmäßigen Betriebs und der vortheilhaftesten Benutzungsart genau richten. In der Regel sind die Forstländereien auch fernerhin dieser Bestimmung zu widmen. Wenn die Gemeinden, Korporationen oder öffentlichen Anstalten aber, die Verwandlung ihres Forstlands in Acker

§. 2.

Prawo zarządzenia Gmin i Instytutow publicznych, ich Borami i Lasami.

Bory i Lasy Gmin y Instytutów publicznych własné, onymże, mocą obecnéy Ustawy do własnego Zarządzenia zostaią oddane. Iednakże tak względem nich, iako i względem zarządzenia inną własnością gminną, zostaią w wyższéy Instancyi pod Dozorem Regencyi, y sciśle do urządzeń iéy względem regularnego zagospodarowania i sposobu naykorzystnieyszego użycia, stosować się maią. Powszechnie grunta leśne y nadal na ten koniec użyte być maią. Gdyby iednak Gminy, Korporacyie lub Instytuta publiczne miały uznać zamienienie grun-

und Wiese für zuträglicher als die Benutzung zur Holzerziehung, halten; so haben sie den deshalb gefaßten Beschluß mit Darstellung der rechtfertigenden Gründe der vorgesetzten Kreisbehörde bekannt zu machen, welche hierauf die Prüfung desselben vorzunehmen und die Entscheidung hierüber bei der betreffenden Regierung zu veranlassen hat.

§. 3.

Nähere Bestimmungen über die Verwaltung selbst.

Die Gemeinden und öffentlichen Anstalten sind verpflichtet, die in ihrem Besitz befindlichen Forstländereien

1) nach den von der Regierung genehmigten Etats zu bewirthschaften;

2) solche Wälder und beträchtliche Holzungen, die nach ihrer Beschaffenheit und Umfang zu einer forstmäßigen Bewirthschaftung geeignet sind, durch gehörig ausgebildete Forstbediente administriren zu lassen; auch können sie

3) außerordentliche Holzschläge, Rodungen und Veräußerungen nur mit Genehmigung der Regierung vornehmen.

§. 4.

Oberaufsichtsrecht der Regierungen.

Die Oberaufsicht, welche die Regierungen über diese Güter und deren Verwaltung zu führen haben, ist zum Ressort der ersten Abtheilung derselben gehörig. Sie beschränkt sich im Wesentlichen darauf, daß die Forsten, gleich jeder andern Gattung des Gemeinde-Vermögens, den öffentlichen Zwecken des Gemeinwesens erhalten, und weder durch unwirthschaftliche Verwaltung zerstört oder sonst verschleudert, noch mit Hintenansetzung des fortwährenden Besten der Korporationen und zum Vortheile einzelner Mitglieder oder Klassen derselben verwendet werden. Nach diesen Rücksichten haben sie daher auch die von den Gemeinden einzureichenden Forst-Etats und deren Anträge auf außerordentliche Holzschläge und Rodungen oder anderweitige Dispositionen über die Substanz selbst durch Sachverständige prüfen zu lassen, und nach deren Befinden darüber zu bestimmen.

§. 5.

Untersuchung der Forst-Bewirthschaftung selbst, und Abstellung zweckwidriger Verwaltung.

Zu gleichem Behuf steht denselben auch zu, die in den Forsten der Gemeinden und öffentlichen Anstalten

tow leśnych na Role lub łąki, za korzystniéysze, iak hodowanie Drzewa, więc Uchwałe w tey mierze nastąpioną, z wykazem usprawiedliwiaiących ią Powodów podać powinny do przełożonéy władzy Powiatowéy, która po roztrząśnieniu oneyże, takową do Decyzyi właściwéy Rejencyi odeśle.

§. 3.

Przepisy szczególnieysze co do samego Zarządzenia.

Gminy y Instytuta publiczne, są obowiązane co do Gruntów leśnych, przez nie posiadanych

1) Co do zagospodarowania onychże, stosować się do Etatów przez Rząd zatwierdzonych,

2) Administracyią Borow y Lasow z względu ich rozległości y Natury do leśnego zagospodarowania kwalifikuiących się, powierzyć nalezycie usposobionym Urzędnikom leśnym; a

3) za zezwoleniem tylko Rządu, przedsięwziąść mogą, nadzwyczayne Spuszczania Drzewa, rudunki y Aliienacyie.

§. 4.

Prawo wyższego Dozoru Rejencyów.

Dozór wyższy nad tąz Własnością gminną y iéy zarządem, Regencyom poruczony, do pierwszego ich należy wydziału. Zasadza się na tém, aby Bory i lasy porówno z inną własnością Gminną, zgodnie z publicznym Interessem Gminy utrzymane, y ani przez niegospodarne zarządzenie zniszczone lub zmarnotrawione nie były, ani też z nieoglądaniem się na Dobro ciągłe korporacyi, na Użytek poiedynczych członków lub Klass nie były obracane. Na takowe to zważaiąc względy Rejencyie badać będą Etaty leśne przez Gminy podać się maiące, y wnioski ich o nadzwyczayne spuszczanie Drzewa, o rudunki, lub inne zarządzenia istotą borów y Lasów y wysłuchawszy w tey mierze zdania znawców, podług niego zadecyduią.

§. 5.

Dochodzenia sposobu zagospodarowania leśnego, y uprzątnienie zarządzenia niestósownego.

Rejencyie tymże Célem, również dochodzić będą mogły to z Urzędu, co dla szcze-

statt habende Bewirthschaftung von Amts wegen oder auf spezielle Veranlassung untersuchen, und gegen forstwidrige Verwaltungen, durch Anordnung einer speziellen Beaufsichtigung oder sonst zweckmäßige Vorkehrungen treffen zu lassen.

§. 6.

Bestimmung, ob zur zweckmäßigen Verwaltung die Anstellung eigener Forstbedienten nothwendig ist.

Ganz vorzüglich aber werden sie, mit Hinsicht auf Oertlichkeit und die individuelle Beschaffenheit der Kommunal- und Instituts-Waldungen, bestimmen, ob zu deren, dem im §. 4. angedeuteten Zwecke entsprechenden Bewirthschaftung die Anstellung eines eigenen Forstbedienten unumgänglich erforderlich sey, oder ob solche eben so gut und zweckmäßig durch die Gemeindeglieder ausgeführt, oder nach den Wünschen der Gemeinden und öffentlichen Anstalten gegen eine angemessene Remuneration einem benachbarten Königlichen Forstoffizianten übertragen werden könne. Wenn die Regierung die Annahme eines eigenen gehörig ausgebildeten Forstbedienten nach den Umständen nothwendig findet; so steht den Gemeinden und öffentlichen Anstalten die Wahl eines qualifizirten Sachverständigen zu. Sie haben aber dabei vorzugsweise auf die bisher schon angestellt gewesenen Forstbedienten, die zur Versorgung bestimmten Subjekte des Jägerkorps, und die mit Versorgungsansprüchen entlassenen freiwilligen Jäger, wenn solche übrigens die erforderlichen Eigenschaften dazu besitzen, Rücksicht zu nehmen. Die gewählten Subjekte sind der Regierung vorzustellen, deren erste Abtheilung ihre Prüfung durch Sachverständige zu veranstalten, und sie, wenn sie tüchtig und geschickt befunden worden, als Kommunal- oder Institutsbeamte zu bestätigen hat, worauf solche in den ihnen übertragenen Posten eingewiesen werden können.

§. 7.

Den Gemeinden und öffentlichen Anstalten liegt im Allgemeinen ob, die gegenwärtig ausschließlich bei ihren Waldungen angestellten Offizianten anderweit zu versorgen, oder zu pensioniren, in sofern solche zu dem einen oder andern individuell geeignet befunden werden. Dahingegen theilt sich diese Verbindlichkeit pro rata zwischen dem Staate und den betreffenden Korporationen in Rücksicht derjenigen Forstbedienten, welche bisher für landesherrliche und Kommunal-Waldungen

gólnieyszych pobudek, zagospodarowania leśnego w Borach i Lasach własnością Gmin i Instytutow będących. Ich będzie rzeczą przez postanowienie szczególnieyszego Dozorowania lub inne przyzwoite urządzenia zapobiegać zarządzeniu z porządkiem leśnym niezgodnemu.

§. 6.

Ustanowienie potrzeby wyznaczenia oddzielnych Urzędnikow leśnych dla stósownego zarządzenia.

Szczególniey zaś z względu na mieyscowe lub oddzielne stosunki borów tychże y lasow, Rejencyie maią postanowić, czyli celem zagospodarowania stósownego wedle celów w §. 4. wskazanych wyznaczenie oddzielnego Urzędnika leśnego staie się nieuchronnie potrzebném, czyli też takowe równie stosownie przez członkow Gminy prowadzone, albo stósownie do życzeń Gmin i Instytutow publicznych, sąsiedzkiemu Królewskiemu Urzędnikowi leśnemu za przyzwoitą nagrodę poruczoném być może. Gdy Rejencyia uzna potrzebę, ustanowienia oddzielnego należycie usposobionego Urzędnika leśnego, więc Gminy i Instytuta publiczne maią Prawo do wyboru zdatnéy osoby. Jednakże w tym względzie szczególniey zważać powinny na Urzędnikow leśnych, którzy dawniey iuż byli umieszczeni, na ludzi z Korpusu Strzelców do pomieszczenia ich przeznaczonych, y na Strzelców ochotników prawo do umieszczenia ich maiących, skoro oni tylko posiadaią przedmioty do urzędowania potrzebné. Osoby wybrane, Rejencyiom przedstawione, w pierwszym iéy wydziale przez Znawćow o zdatność badane, y wrazie iéy uznania, iako Uyzędnicy Gminni lub Instytutowi zatwierdzone, a następnie do przeznaczonych dla nich mieysc wprowadzone być maią.

§. 7.

Gminy y Instytuta publiczne maią wogóle Obowiązek opatrzenia lub wymierzenia Pensyi urzędnikom na teraz wyłącznie w ich borach ustanowionym, skoro do iednego lub drugiego osobiście kwalifikuią się. Przeciwnie zaś obowiązek takowy spada pro rata, na Rząd y Gminy właściwe, co do Urzędników leśnych, którzy dotychczas wspólnie dla borow i lasow rządowych, y gminnych byli ustanowieni; pod

zugleich angestellt waren; vorausgesetzt, daß ihre Tüchtigkeit zur Wiederanstellung, oder ihre Berechtigung zum Pensionsgenuß, nachgewiesen und anerkannt worden.

§. 8.

Die Regierungen können sich zur Beaufsichtigung der Kommunal- und Instituts-Waldungen, da wo sie es nothwendig finden, Unserer Ober-Forstmeister und der denselben untergeordneten Forstoffizianten bedienen. Wenn letztere bei ihren Forstbereisungen in den Kommunal-Waldungen Uebelstände bemerken, so haben sie solche ex officio den Regierungen anzuzeigen, welche den nöthigen Gebrauch davon machen werden.

§. 9.

Die Bestimmungen dieses Gesetzes sollen in den genannten Provinzen zu der im §. 1. bemerkten Zeit zur Anwendung kommen, und von Unseren Ministerien der Finanzen und des Innern deshalb die erforderlichen Verfügungen getroffen werden. Jedoch verordnen Wir ausdrücklich, daß dieses Gesetz nicht anwendbar sey auf die in Verbindung mit dem Staate besessenen Kommunal- oder sogenannten Marken-Waldungen und Gemeinheiten; indem diese vielmehr nach wie vor und bis zu weiterer gesetzlicher Verfügung der allgemeinen Forstverwaltung von Seiten des Staats, in der bisherigen Art, unterworfen bleiben soll.

So geschehen Berlin, den 24sten Dezember 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. Graf v. Bülow.
v. Schuckmann.

warunkiem: iż zdatność ich, wcelu na nowo ich umieszczenia, lub Prawo do pobierania Pensyi udowodnionėm y przyznanėm zostanie.

§. 8.

Celem uskutecznienia dozoru nad borami y lasami Gmin y Instytutow publicznych, Rejencyie, gdzie tego uznaią Potrzebę, użyć maią Naszych Nadleśnych i podległych onymże urzędnikow leśnych. — Ci tu odwiedzaiąc bory takowe, zdrożności przez nich postrzeżone, z Urzędu Rejencyiom donieść, a te z doniesień takowych korzystać powinny.

§. 9.

Przepisy, prawa obecnego w czasie §. 1. oznaczonym w prowincyiach rzeczonych do Skutku przyprowadzone być maią a Ministeriia Nasze finansów y wewnętrzne, potrzebne w tey mierze wydadzą urządzenia. Postanawiamy iednak wyraźnie, iż prawo obecne, stosować się nie ma do borów y lasow gminnych przez Rząd i Gminy wspólnie posiadanych, gdyż te aż do dalszego postanowienia Naszego pozostać maią na dal pod dotychczasową ogólną administracyią leśną rządową.

Działo się w Berlinie dnia 24. Grudnia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg. Hrabia de Buelow.
de Schuckmann.

(No. 410.) Verordnung wegen der den Civilbeamten beizulegenden Amtstitel und der Rangordnung der verschiedenen Klassen derselben. Vom 7ten Februar 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

In der Erwägung, daß die bisherigen Amtstitel der auf die Staats-Minister, und auf diejenigen Beamten, welchen das Prädikat: Excellenz, beigelegt worden ist, folgenden Civilbeamten, besonders bei den Ministerial-Behörden, nicht überall ihrem Wirkungskreise angemessen sind, und daß das Verhältniß derselben gegen einander, durch die zeitherigen Ungestal-

(No. 410.) Ustawa względem godności y stopniowania rożnych Klass urzędników cywilnych. Z dnia 7. Lutego 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc.

Zważaiąc, iż dotychczasowe tytuły urzędowe urzędników następuiących po ministrach stanu, y tych, którym tytuł Jaśnie Wielmożny (Exellence) został nadany, nie ze wszystkiem są stosówne do obrębu ich działań, szczególniey co do Urzędników w władzach Ministeryialnych; również, że stosunek onychze wzglę-

tungen der Behörden, theilweise so unbestimmt geworden ist, daß dadurch Rangstreitigkeiten veranlaßt werden könnten; haben Wir es für nothwendig erachtet, bei der jetzt größtentheils vollendeten Organisation der Behörden, auch wegen der Titel und der Rangordnung der Beamten, bestimmte Vorschriften zu ertheilen, und dadurch eine allgemeine Uebereinstimmung aller Behörden in den Amts- und Charakter-Bezeichnungen herzustellen.

Mit Aufhebung der dieserhalb bestandenen Vorschriften und Gebräuche, verordnen Wir daher, wie folgt:

§. 1.

Die höhern Beamten der Ministerien sollen künftig in drei Klassen eingetheilt, und folgendermaßen unterschieden werden:

I. Klasse. Chefs und Direktoren einzelner Abtheilungen.

Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

a) Wirklicher Geheimer Legations-Rath und Chef einer Abtheilung.

b) Wirklicher Geheimer Legations-Rath.

Ministerium der Justiz.

Der älteste Geheime Ober-Justizrath, mit dem Prädikat: Wirklich.

Ministerium der Finanzen und des Handels.

Wirklicher Geheimer Ober-Finanz-Rath und Direktor.

Ministerium des Krieges.

Wirklicher Geheimer Kriegsrath und Direktor.

Ministerium der Polizei. Ministerium des Innern.

Wirklicher Geheimer Ober-Regierungsrath und Direktor.

II. Klasse. Vortragende Räthe.

Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

Geheimer Legationsrath.

Ministerium der Justiz.

Geheimer Ober-Justizrath.

Geheimer Ober-Tribunalsrath.

dem siebie w skutek dotychczasowych zmian w Urządzeniu Władz w części tak stał się niepewnym: iż ztąd spory o Pierwszeństwo wyniknąć by mogły, zapatrzywszy się na prawie iuż zupełnie ukończoną organizacyą władz krajowych, uznaliśmy za potrzebną; wydać również przepisy pewne, co do godności y stopniowania urzędnikow, a to, aby tym sposobem powszechna zgodność władz wszelkich względem oznaczeń w téy mierze, postanowioną została.

Uchylaiąc przepisy y zwyczaie w téy mierze dotychczas będące, postanawiamy zatém, co następuie:

§. 1.

Urzędnicy wyżsi w Ministeryiach, na przyszłość na trzy Klassy podzieleni, y w następuiącym sposobie rozróznieni bydz maią.

I. Klassa. Naczelnicy y Dyrektorowie poiedyńczych wydziałów.

Ministeriium inreresów zagranicznych.

a) Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz legacyiny y naczelnik wydziału.

b) Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz legacyiny.

Ministeriium Sprawiedliwości.

Naystarszy tayny wyższy Konsyliiarz Sprawiedliwości, z predykatem: Rzeczywisty.

Ministeriium finansow i Handlu.

Rzeczywisty Tayny wyższy Konsyliiarz finansow y Dyrektor.

Ministeriium Woyny.

Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz woienny i Dyrektor.

Ministeriium Policyi. Ministeriium wewnętrzne.

Rzeczywisty Tayny wyższy Konsyliiarz rejencyiny y Dyrektor.

II. Klassa. Konsyliarze Referenci.

Ministeriium interesow zagranicznych.

Tayny Konsyliiarz legacyiny.

Ministeriium Sprawiedliwości.

Tayny wyższy Konsyliiarz Sprawiedliwości.

Tayny Konsyliiarz Trybunału Naywyższego.

Ministerium der Finanzen und des Handels.
Geheimer Ober-Finanzrath.

Ministerium des Krieges.
Wirklicher Geheimer Kriegsrath.

Ministerium der Polizei. Ministerium des Innern.
Geheimer Ober-Regierungsrath.

III. Klasse. Vortragende Räthe.

Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.
Wirklicher Legationsrath.

Ministerium der Justiz.
Geheimer Justizrath.

Ministerium der Finanzen und des Handels.
Geheimer Finanzrath.

Ministerium des Krieges.
Geheimer Kriegsrath oder wirklicher Kriegsrath.

Ministerium der Polizei. Ministerium des Innern.
Geheimer Regierungsrath.

§. 2.

Die Räthe der Isten Klasse sollen den Rang und die Prärogativen haben, welche zeither den Geheimen Staatsräthen beigelegt waren, und es gehören in diese Klasse zugleich:

die Geheimen Kabinetsräthe,

die vortragenden Räthe im Büreau des Staatskanzlers, in sofern ihnen, bei ihrer Anstellung in diesem Büreau, oder nachher, die Eigenschaft eines Raths der ersten Klasse ausdrücklich beigelegt wird,

der General-Postmeister, in sofern Wir nicht demselben, durch Ertheilung des Prädikats: Excellenz, eine höhere Kathegorie anweisen,

der Chef-Präsident der Ober-Rechnungskammer,

der Chef-Präsident des Geheimen Ober-Tribunals, in sofern Wir nicht demselben durch Ertheilung des Prädikats: Excellenz, eine höhere Kathegorie anweisen,

der Chef-Präsident des ganzen Kammergerichts, wenn diese Stelle besetzt ist,

Ministeriium finansów i Handlu.
Tayny wyższy Konsyliarz finansów.

Ministeriium Woyny.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz woienny.

Ministeriium Policyi. Ministeriium wewnętrzne.
Tayny wyższy Konsyliiarz rejencyiny.

III. Klassa. Konsyliiarze Referenci.

Ministeriium zewnętrzne.
Rzeczywisty Konsyliiarz legacyiny.

Ministeriium Sprawiedliwości.
Tayny Konsyliiarz Sprawiedliwości.

Ministeriium finansów i Handlu.
Tayny Konsyliiarz finansow.

Ministeriium Woyny.
Tayny Konsyliiarz woienny, czyli rzeczywisty Konsyliiarz woienny.

Ministeriium Policyi. Ministeriium wewnętrzne.
Tayny Konsyliiarz rejencyiny.

§. 2.

Konsyliiarze Klassy pierwszéy maią godność i pierwszeństwo Taynym Radzcom Stanu dotychczas nadanę. Do Klassy tey również należą:

Tayni Konsyliiarze Gabinetu.

Konsyliiarze Referenci w Biórze Kanclerza Stanu, gdy przy mianowaniu ich do tegoż Biόra, albo też potém, godność Konsyliiarza Klassy pierwszéy wyraźnie im zostanie nadaną,

Generalny Pocztmistrz, ieżeli go nadaniem mu Predikatu: Jaśnie Wielmożny (Excellence) wyższém nie zaszczyciemy znaczeniem;

Główny Prezes, Izby głowného obrachunkowéy,

Głowny Prezes taynego Trybunału naywyższego, ieżeli tenże, nadaniem mu Predikatu: Jaśnie Wielmożny (Excellence) wyższém znaczeniem zaszczycony nie zostanie.

Główny Prezes całego Sądu Kameralnego (Kammergericht) gdy takowy zostanie mianowany.

der Ober-Berghauptmann,

der Staatssekretair, in sofern Wir nicht demselben durch Ertheilung des Prädikats: Exzellenz, eine höhere Kathegorie anweisen,

die Oberpräsidenten in den Provinzen,

welche sämmtlich unter sich und mit den Räthen Erster Klasse, nach dem Datum des Patents oder der Kabinetsbestimmung, rangiren.

Die Räthe der IIten Klasse sollen den Rang und die Prärogativen erhalten, welche bisher die Staatsräthe hatten, und es gehören in diese Klasse:

die wirklichen Regierungspräsidenten,

die Präsidenten des Kammergerichts,

die Präsidenten der Oberlandesgerichte,

die Direktoren der Oberrechnungskammer,

welche sämmtlich unter sich und mit den Räthen zweiter Klasse, nach dem Datum des Patents oder der Kabinetsbestimmung, rangiren.

Bis hieher einschließlich gehet die Kourfähigkeit der Civilbeamten.

Mit den Räthen der IIIten Klasse rangiren

der General-Münzdirektor,

die Direktoren der Bank,

die Direktoren der Seehandlung,

die Vizepräsidenten und Direktoren bei den Provinzialkollegien, und

die Generalkommissarien für die bäuerlichen Verhältnisse,

welche sämmtlich unter sich und mit den Räthen dritter Klasse, nach dem Datum des Patents oder der Kabinetsbestimmung, rangiren.

§. 3.

Den Bestimmungen dieser Verordnung gemäß, in sofern sie die bei den Ministerialbehörden vortragenden Räthe betrifft, sollen die Ministerien Berichte über die Vertheilung der vortragenden Räthe in die drei Klassen vorlegen, auf welche durch den Staatskanzler die auszufertigenden Patente Uns zur Vollziehung zu überreichen sind.

Die bisher verliehenen Titel, namentlich der Titel: Geheimer Staatsrath und Staatsrath, können von den damit bekleideten Beamten nur in soweit beibehalten werden, als ihr wirkliches Dienstverhältniß,

Naczelny Dyrektor Górnictwa (Oberberghauptmann)

Sekretarz Stanu gdy takowy przez nadanie mu Predykatu: Jaśnie Wielmożny (Excellence) wyższéy nie będzie miał godności.

Naczelni Prezesowie w Prowincyiach.

Wszyscy ci pomiędzy sobą y z Konsyliiarzami Klassy pierwszéy liczą pierwszeństwo, podług dnia Nominacyi, lub podług osnowy rozkazu gabinetowego.

Konsyliiarze Klassy II. mieć będą godność y pierwszeństwo, któremi dotąd zaszczycali się Radzcy Stanu y do Klassy tey należą:

rzeczywiści Prezesowie Rejencyiów.

Prezesowie sądu Kameralnego (Kammergerichtu).

Prezesowie sądów głównych Krajowych.

Dyrektorowie Izby główney obrachunkowéy, którzy pomiędzy sobą i Konsyliiarzami Klassy drugiéy liczą pierwszeństwo, podług daty Nominacyi, lub rozkazu gabinetowego.

Urzędnicy cywilni aż dotąd wymienieni, maią Prawo przystępu do Dworu.

Z Konsyliiarzami Klassy III. równą maią godność:

Generalny Dyrektor mennicy,

Dyrektorowie Banku,

Dyrektorowie handlu morskiego,

Wiceprezesowie y Dyrektorowie władz prowincyionalnych i

Kommissarze Generalni do Urządzenia stosunków włościańskich wyznaczeni;

którzy wszyscy pomiędzy sobą y z Konsyliiarzami trzeciéy Klassy liczą pierwszeństwo, podług dnia Nominacyi, lub Rozkazu gabinetowego.

§. 3.

Ministeriia stósownie do przepisów obecnéy Ustawy, co do Konsyliiarzy Referentów w ich biórach, podadzą swe wnioski o przeznaczenie onychże do rzeczonych trzech Klass, a nominacyie w tey mierze przez Kanclerza Stanu wygotować się maiące, Nam do zatwierdzenia przedstawione być maią.

Tytuły dotychczas nadane, mianowicie tytuł: Tayny Radzca Stanu, y Radzca Stanu, posiadacze onychże zotrzymać tylko mogą, ile istotny ich stosunek służbowy podług stopnio-

nach obiger Klassifikation, nicht die Annahme eines andern Titels erfordert.

§. 4.

Die Mitglieder der höhern Verwaltungsbehörden, welche nicht eigentliche Ministerial-Behörden sind, rangiren mit den Mitgliedern der Ministerien in folgender Art:

1) die Geheimen Oberbergräthe sind Mitglieder des Finanzministerii, behalten diesen Titel und rangiren mit der IIten Klasse,

2) die Geheimen Seehandlungsräthe, Geheimen Oberbauräthe und Geheimen Rechnungsräthe, behalten ihre Titel und rangiren mit der IIIten Klasse,

3) die Geheimen Ober-Rechnungsräthe der Ober-Rechnungskammer, die Geheimen Posträthe des Generalpostamts, rangiren mit der IIIten Klasse der Ministerialräthe,

4) die Geheimen Obermedizinalräthe haben, wenn sie gleichzeitig vortragende Räthe des Ministerii sind, den Rang der IIten Klasse, außerdem rangiren sie mit der IIIten Klasse.

Die Ober-Bauräthe, Ober-Medizinal- und Ober-Konsistorialräthe bei den Ministerien, rangiren mit der IIIten Klasse.

§. 5.

Die höhern Beamten der Provinzialkollegien werden in fünf Klassen getheilt:

Iste Klasse, Oberpräsidenten,
IIte „ Chefpräsidenten,
IIIte „ Direktoren,
IVte „ Räthe,
a) Kammergerichtsräthe und wirkliche Ober-Landesgerichtsräthe,
b) wirkliche Regierungsräthe,
Vte „ Assessoren.

Die Oberforstmeister und die Polizeipräsidenten der größeren Städte rangiren nach den Direktoren der Provinzialkollegien und vor den Räthen derselben.

wania powyższego nie wymaga przyięcia innego tytułu.

§. 4.

Członkowie władz wyższych administracyinych, nie będących istotnymi Władzami ministeriialnymi, liczą pierwszeństwo z członkami władz ministeriialnych, iak następuie:

1) Tayni wyżsi Konsyliiarze Gornictwa, są członkami Ministerii finansów, zostaią przy tymże ich tytule, i liczą pierwszeństwo z osobami Klassy drugiéy.

2) Tayni Konsyliiarze Handlu morskiego, tayni wyżsi Konsyliiarze budownictwa y Izby obrachunkowéy, zostaią przy swych tytułach y liczą pierwszeństwo z Konsyliiarzami ministeryalnymi Klassy trzeciéy.

3) Tayni wyżsi Konsyliiarze główney Izby Obrachunkowéy, Tayni Konsyliiarze generalnego Pocztamtu, liczą pierwszeństwo z Konsyliiarzami ministeryialnymi Klassy trzeciéy.

4) Tayni wyżsi Konsyliarze lekarscy, będący Konsyliiarzami Referentami w Miniseriium, w Klassie II., prócz tego zaś w Klassie III. liczą pierwszeństwo.

Konsyliiarze wyżsi budowniczi, Konsyliiarze wyżsi lekarscy, y Konsystoryialni w Ministeryiach, liczą pierwszeństwo z osobami Klassy trzeciéy.

§. 5.

Urzędnicy wyżsi władz prowincyionalnych, dzielą się na pięć Klass:

I. Klassa, Prezesowie Naczelni,
II. — Prezesowie Główni,
III. — Dyrektorowie,
IV. — Konsyliiarze,
a) Sądu Kameralnego (Kammergerichtu) y rzeczywiści Konsyliiarze Sądów głównych,
b) rzeczywiści Konsyliiarze Rejencyini.
V. — Assessorowie.

Nadleśni y Prezydentowie Policyi w Miastach większych liczą pierwszeństwo po Dyrektorach, a przed Konsyliiarzami władz prowincyionalnych.

Die Oberbergämter stehen in ganz gleichem Range mit den Regierungen und Oberlandesgerichten; die Berghauptleute stehen daher im Grade der Präsidenten, die Ober-Bergamtsdirektoren in dem der Regierungs- und Ober-Landesgerichtsdirektoren, die Oberbergräthe in dem der Oberlandesgerichts- und Regierungsräthe, die Ober-Bergamtsassessoren, wenn sie auch, wie zum Theil der Fall ist, den Titel: Bergräthe, haben, in dem Grade der Regierungs- und Ober-Landesgerichtsassessoren.

Die Obermedizinal- und Medizinalräthe, die Oberkonsistorial- und Konsistorialräthe bei den Provinzialkollegien, haben mit den wirklichen Regierungs- und Ober-Landesgerichtsräthen gleichen Rang.

Die Landräthe und Kreisdirektoren, auch die Direktoren der Land- und Stadtgerichte und die Polizeidirektoren in größern Städten, desgleichen die Lotteriedirektoren rangiren mit den wirklichen Regierungs- und Ober-Landesgerichtsräthen, nach ihren Patenten.

Die Rechnungsräthe der Provinzialkollegien, die Kreissteuerräthe, die Land- und Stadtgerichtsräthe, die Polizeiräthe in der Hauptstadt und in den Provinzen, die Polizeidirektoren in den übrigen Städten, stehen in der Kathegorie der Regierungs- und Ober-Landesgerichtsassessoren.

§. 6.

A. Die Titularräthe zerfallen in zwei Klassen:

1ste Klasse

a) Legationsräthe,
b) Geheime Justizräthe,
c) Geheime Finanzräthe,
d) Geheime Kriegesräthe,
e) Geheime Polizeiräthe,
f) Geheime Regierungsräthe,
g) Geheime Rechnungsräthe,
h) Geheime Hofräthe,
i) Geheime Kommerzienräthe,
k) Geheime Kommissionsräthe,

Dyrekcyie górnicze (Oberbergämter) w równym są stopniu, z Rejencyiami, y głównymi sądami Krajowymi; a zatem Dyrektorowie Górnictwa (Berghauptleute) w stopniu Prezesów, Dyrektorowie nadgornictwa (Oberbergamts-Direktoren) w stopniu Dyrektorów rejencyinych y głównych sądow Krajowych, Konsyliiarze nadgorniczi (Oberberg-Räthe) w stopniu Konsyliiarzy, a Assessorowie przy Dyrekcyi gorniczéy, chociażby wczęści nawet mieli tytuł Konsyliiarzy, w stopniu Assessorów rzeczonych Władz.

Konsyliiarze wyżsi lekarscy, i Konsyliiarze lekarscy, Konsyliiarze wyżsi Konsystoriialni, i Konsyliiarze Konsystoriialni przy Rejencyiach w równym są stopniu z rzeczywistymi Konsyliiarzami Rejencyi y głównych sądow Krajowych.

Konsyliiarze Ziemiańscy, i Dyrektorowie powiatowi, również Dyrektorowie sądow wieysko-mieyskich y Dyrektorowie Policyi w miastach większych, nie mniéy Konsyliiarze Lotteryi, liczą pierwszeństwo z rzeczywistymi Konsyliiarzami Rejencyiow, y głównych sądów Krajowych a to podług Nominacyi.

Konsyliiarze rachunkowi, przy władzach prowincyionalnych, Konsyliiarze poborowi w Powiatach, Konsyliiarze w sądach wieysko-mieyskich, Konsyliiarze policyini w stolicy y w Powiatach, Dyrektorowie policyi w innych Miastach, w równym są stopniu z Assessorami rejencyinymi y głównych sądow krajowych.

§. 6.

A. Konsyliiarze Tytularni, na dwie dzielą się Klassy:

I. Klassa

a) Konsyliiarze legacyini,
b) Tayni Konsyliiarze sprawiedliwości,
c) Tayni Konsyliiarze finansów,
d) Tayni Konsyliiarze Woienni,
e) Tayni Konsyliiarze policyini,
f) Tayni Konsyliiarze rejencyini,
g) Tayni Konsyliiarze rachunkowi,
h) Tayni Konsyliiarze nadworni,
i) Tayni Konsyliiarze handlowi,
k) Tayni Konsyliiarze Kommissyini.

IIte Klasse.
a) Justizräthe,
b) Finanzräthe,
c) Rechnungsräthe,
d) Kriegsräthe,
e) Polizeiräthe,
f) Forsträthe und Forstmeister,

g) Hofräthe,
h) Kommerzienräthe,
i) Kommissionsräthe,
k) Amtsräthe.

Die Mitglieder der ersten Klasse rangiren, wenn sie bei den Ministerialbehörden fungiren, zwischen den Regierungsdirektoren und wirklichen Regierungs- und Oberlandesgerichtsräthen, sonst aber nur mit letzteren.

Die Mitglieder der zweiten Klasse, desgleichen die Landrentmeister, rangiren unmittelbar nach den wirklichen Regierungs- und Oberlandesgerichtsräthen und vor den Assessoren.

B. Die Subalternen zerfallen in Vier Klassen.

I. Folgende Subalternen der Ministerien, sey es, daß sie das Prädikat: Geheim, haben oder nicht haben:
expedirende Sekretaire,
Journalisten,
Kalkulatoren,
Registratoren,
Rendanten,
Kontrolleure,
Vorsteher der Kanzleien,
und mit den Genannten in gleicher Kathegorie stehenden Personen.

Diese rangiren mit den Assessoren des Kammergerichts, der Regierungen und Oberlandesgerichte.

Nach diesen rangiren:

II. Die Referendarien und Auskultatoren der Landeskollegien.

III. Die Subalternen der Landeskollegien, wie sie Klasse I. bezeichnet sind, und die Kanzleisekretarien und Kanzlisten der Ministerien.

IV. Kanzleisekretarien und Kanzlisten der Landeskollegien.

II. Klassa
a) Konsyliiarze sprawiedliwości,
b) Konsyliiarze finansów,
c) Konsyliiarze Rachunkowi,
d) Konsyliiarze woienni,
e) Konsyliiarze policyini,
f) Konsyliiarze leśni, y Leśni obwodowi (Forstmeister),
g) Konsyliiarze nadworni,
h) Konsyliiarze handlowi,
i) Konsyliiarze kommissyini,
k) Amtsraci (Amtsräthe).

Członkami Klassy pierwszéy w czynnéy przy ministeriiach będący służbie, pomiędzy Dyrektorami y Konsyliiarzami rejencyinymi, i sądow głównych Krajowych, procz tego zaś z tymi tu tylko liczą pierwszeństwo.

Członkowie Klassy drugiéy, również i Rentmistrze krajowi (Landrentmeister) zaraz po Konsyliiarzach i przed Assessorami Rejencyiów y głownych sądów Krajowych liczą pierwszeństwo.

B. Subalterni dzielą się na cztery Klassy.

I. Następuiący Subalterni w Ministeriach, czyli maią Predikat: Tayny, lub nie, iako to:
Sekretarzi expedyieńci,
Dziennikarze,
Rachmistrze,
Archiwiści,
Rendańci,
Kontrolerowie
Przełożeni Kancellaryi,
y do iednéy z nimi należący Kategorii, w równym są stopniu z Assessorami sądu Kameralnego (Kammergerichtu), Rejencyiow y sądów głownych Kraiowych.

Po nich idą:

II. Referendaryiusze y Auskultatorowie przy władzach prowincyionalnych.

III. Subalterni przy dopiero rzeczónych władzach w porządku ad I. oznaczónym, Sekretarze Kancellaryi i Kancelliści w Ministeryiach.

IV. Sekretarze Kancellaryi y Kancelliści przy Władzach prowincyionalnych,

§. 7.

Zur Vermeidung aller fernern Rangstreitigkeiten und zur Aufrechthaltung vorstehender allgemeinen Bestimmungen, sind folgende Grundsätze zu beobachten:

1) alle vortragende, bei den Ministerien angestellte Räthe, haben vor den Titularräthen den Vorrang; dasselbe gilt analogisch bei den Provinzialbehörden, und es sollen bei gemeinschaftlichen Dienstverhandlungen die Titularräthe den vortragenden Räthen, wenn ihnen nach Vorstehendem mit diesen auch gleicher Rang eingeräumt ist, nachstehen müssen.

2) Die Mitglieder einer Klasse in den Ministerien haben bei allen Ministerien unter sich gleichen Rang; das Datum des Patents oder der Kabinetsbestimmung, giebt den Vorrang, so daß z. B. in der 2ten Klasse ein Geheimer Oberfinanzrath des Finanzministerii (bisheriger Geheimer Obersteuerrath oder Geheimer Oberrechnungsrath) vor einem wirklichen Geheimen Kriegsrath des Kriegsministerii den Vorrang hat, wenn jener früher, als dieser, in dieser Klasse patentirt ist.

3) Die Klassen haben den Rang unter sich nach ihrer Nummer, so auch ihre Mitglieder, so daß ein Mitglied der 1sten Klasse allemal den Vorrang vor einem Mitgliede der 2ten Klasse hat, ohne daß das Alter des Patents etwas entscheidet.

4) Die Beamten der Ministerien und Oberbehörden einer Klasse, welche mit einer Klasse der Beamten der Provinzialbehörden in gleichem Range stehen, sind gegenseitig unter sich gleich im Range, und der Vorrang wird hier nur durch das Datum des Patents bestimmt.

5) Sollten zweifelhafte Fälle eintreten, wo die Bestimmungen dieser Verordnung nicht ausreichen, so wollen Wir solche, so weit sie die Klassen der vortragenden Räthe und die in dieser Kathegorie stehenden Personen betreffen, auf den Vortrag Unsers Staatskanzlers Selbst entscheiden; für die übrigen Klassen aber die Entscheidung, so wie die

§. 7.

Dla Uniknienia wszelkich dalszych sprzeczności o pierwszeństwo, y dla zachowania powyższych przepisów powszechnych, następuiące oznaczaią się prawidła:

1) wszyscy Konsyliiarze Referenci, przy Ministeriiach maią pierwszeństwo przed Konsyliiarzami tytularnymi, to samo sciąga się stosunkowo do władz prowincyionalnych, i wrazie wspólnych działań urzędowych, Konsyliiarze tytularni, chociażby im podług powyższego Postanowienia równy z Konsyliiarzami Referentami był stopień nadany, przecież po nich iść muszą.

2) Członkowie iednéy Klassy w Ministeryiach, równy przy wszystkich pomiędzy sobą maią stopień, dzień Nominacyi, lub rozkazu gabinetowego stanowi pierwszeństwo, a to w ten sposob, iż n. p. w drugiéy Klassie Tayny wyższy Konsyliiarz Ministeryi finansów (który był dotychczas Taynym wyższym Konsyliiarzem poborowym, lub taynym wyższym Konsyliiarzem rachunkowym) skoro rychleyszą ma posobie w Klassie tey Nominacyią, ma pierwszeństwo przed rzeczywistym taynym Konsyliiarzem woiennym w Ministeriium woyny.

3) Klassy pomiędzy sobą liczą Pierwszeństwo podług liczby, również y członkowie onymiż obięci, tak, iż członek klassy pierwszéy zawsze i bez względu na Daté Nominacyi ma pierwszeństwo przed członkiem Klassy drugiéy.

4) Urzędnicy w Ministeryiach y władzach wyższych Klassy iednéy, w równym będący stopniu, z Klassą Urzędników w władzach prowincyionalnych, wzaiemnie po między sobą, równy maią stopień, a pierwszeństwo oznacza dzień Nominacyi.

5) Gdyby wydarzyć sie miały przypadki wątpliwe, podług przepisów obecnéy ustawy rozwiązanymi być nie mogące, więc co do Klass Konsyliiarzy Referentów y z nimi w równym stopniu będących, na Raport Naszego Kanclerza Stanu Sami rzecz roztrzygniemy; co do innych zaś Klass, y co

Rangbestimmung der bei den Provinzialunterbehörden angestellten Beamten, Unserm Staatskanzler überlassen.

6) Uebrigens wird ein nächstens zu erlassendes Reglement auch die Uniformen bestimmen, welche die verschiedenen Beamten nach ihren Rang-Abstufungen tragen sollen.

Urkundlich haben Wir die gegenwärtige Verordnung Höchsteigenhändig vollzogen und mit Unserm Königl. Insiegel bedrucken lassen.

So geschehen und gegeben zu Berlin, den 7ten Februar 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

do stopniowania Urzędników władz prowincyonalnych wątpliwości zachodzących, rozwiązanie polecamy Naszemu Kanclerzowi Stanu.

6) Regulamen w Krotce wydać się maiący oznaczy mundur dla Urzędników w miarę ich stopniowania przepisany.

Ustawa obecna przez Nas własnorecznie, przy Pieczęci Naszéy Królewskiéy podpisaną została.

Działo się i Dan w Berlinie dnia 7. Lutego 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 411.) Verordnung wegen Einführung des Staatsraths. Vom 20sten März 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

haben in Unserer Verordnung vom 27sten Oktober 1810., die veränderte Verfassung der obersten Staatsbehörden betreffend, die Bestimmungen gegeben, nach welchen die obere Verwaltung Unsers Staats unter der Oberaufsicht und Kontrolle des Staatskanzlers geführt werden soll. Späterhin haben Wir durch einen Kabinets-Befehl vom 3ten Juni 1814. unter dem Vorsitz des Staatskanzlers ein Staatsministerium angeordnet und dabei seine Verhältnisse als solcher, im Ganzen unverändert gelassen, insonderheit aber verordnet, daß alle Berichte des Ministerii und der Minister an Uns, ihm ohne Ausnahme zugeschickt werden sollen, damit er die Uebersicht der ganzen Verwaltung behalte und Uns nöthigenfalls seine Meinung darüber abgeben könne. Wir haben ihm überlassen, Uns sodann nach Beschaffenheit der Gegenstände, diese Berichte Selbst vorzulegen und Uns Vortrag daraus zu machen, oder solches den Ministern, oder den bei Unserm Militair- und Civilkabinet angestellten vortragenden Personen, zu übertragen.

(No. 411.) Ustawa względem wprowadzenia Rady Stanu. Z dnia 20. Marca 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski, Król Pruski etc. etc.

Oznaczyliśmy w Ustawie Naszéy z dnia 27. Pazdziernika 1810. r. względem zmiany w Urządzeniu naywyższych władz Rządowych wydaney postanowienie te, podług których wyższa Administracyia Kraiów Naszych pod naywyższym Dozorem i Kontrolą Kanclerza Stanu prowadzoną być ma. Poźniey rozkazem gabinetowym z dnia 3. Czerwca 1814. urządziliśmy Ministeriium Stanu pod Prezydencyią Kanclerza Stanu, stosunków iego iako Takiego w ogóle nienaruszaiąc, szczególniey zaś postanowiliśmy, aby wszelkie do Nas uczynione Raporta od Ministeriium y Ministrów bez wyiątku do Niego były podawane, a to tym Końcem, aby ogół całey Administracyi, miał sobie obecny, y wrazie potrzeby był wstanie, oświadczenia Nam w téy mierze zdania swoiego. Zostawiliśmy Mu, iżby Raporta takowe w miarę Okoliczności, albo sam Nam przedstawił, i z nich zdał sprawę, lub też dopełnienie tego polecił Ministrom, albo osobóm przy Gabinecie Naszym militarnym y cywilnym do zdania sprawy przeznaczonym.

Alle diese Einrichtungen bestätigen Wir und wollen, daß sie auch fernerhin genau beobachtet werden. Wir setzen auch fest, daß jeder Staatsminister mit dem Ende des Februars eine Darstellung seiner Verwaltung im abgelaufenen Jahre an Uns ablege und bei dem Staatskanzler einreiche.

Wir wollen aber nunmehr auch den schon in der oberwähnten Verordnung vom 27sten Oktober 1810. und in Unserm Kabinetsbefehl vom 3ten Juni 1814. bestimmten Staatsrath in Wirksamkeit treten lassen, nachdem die Hindernisse jetzt gehoben sind, die sich derselben in den Begebenheiten der Zeit entgegengesetzt haben und die Organisation der verwaltenden Behörden so weit vorgeschritten ist, daß der Staatsrath den beabsichtigten Zweck erfüllen kann.

Diesemnach setzen wir Folgendes hiermit fest:

1.

Der Staatsrath wird den 30sten März 1817. eröffnet, und tritt von diesem Tage an in Wirksamkeit. Er wird seine Sitzungen in Unserm Königlichen Schlosse in der Residenzstadt Berlin halten.

2.

Der versammelte Staatsrath ist für Uns die höchste berathende Behörde; er hat aber durchaus keinen Antheil an der Verwaltung.

Zu seinem Wirkungskreise gehören die Grundsätze, nach denen verwaltet werden soll, mithin:

a) Alle Gesetze, Verfassungs- und Verwaltungs-Normen, Plane über Verwaltungs-Gegenstände, durch welche die Verwaltungs-Grundsätze abgeändert werden, und Berathungen über allgemeine Verwaltungs-Maaßregeln, zu welchen die Ministerialbehörden verfassungsmäßig nicht autorisirt sind, dergestalt, daß sämmtliche Vorschläge zu neuen oder zur Aufhebung, Abänderung und authentischer Deklaration von bestehenden Gesetzen und Einrichtungen, durch ihn an Uns zur Sanktion gelangen müssen.

Die Einwirkung der künftigen Landesrepräsentanten bei der Gesetzgebung, wird durch die, in Folge Unserer Verordnung vom 22sten Mai 1815. auszuarbeitende Verfassungsurkunde näher bestimmt werden.

b) Streitigkeiten über den Wirkungskreis der Ministerien.

Wszystkie takowe potwierdzamy urządzenia, stanowiąc, aby się y na-dal ściśle do nich stosowano. Postanawiamy również; iżby Każdy Minister Stanu złożył Nam z Końcem Lutego wykaz swéy administracyi z upłynionego Roku, y takowy do Kanclerza Stanu podał.

Prócz tego iest wolą Naszą, aby postanowiona w wyżey rzeconéy Ustawie z dnia 27. Października 1810. y w Rozkazie gabinetowym z dnia 3. Czerwca 1814. Rada Stanu czynną być poczęła, albowiem ustały przeszkody, z wydarzeń czasu naprzeciw temu wynikłe y organizacyia władz administracyinych do tego postąpiła stopnia, iż Rada Stanu zamierzonego dopełnić może celu.

Postanowiamy zatem, co, następuie:

1.

Rada Stanu w dniu 30. Marca 1817. zagaioną zostanie, y w dniu tym rozpocznie swe działania. Posiedzenia iey odbywać się będą w Królewskim Zamku Naszym w Stolicy Berlinie.

2.

Zgromadzona Rada Stanu, iest dla Nas naywyższą władzą naradzaiącą, cale iednak żadnego nie ma udziału administracyi.

Do działań iey należą zasady administracyi, a zatem

a) wszelkie prawa, ustawy urządzenia, y administracyi Krajowey, Plany względem przedmiotów administracyi, którymi zasady administracyine zostaią zmienione, y naradzenia względem działań administracyinych, władzom ministeryialnym z przepisu nie ulegaiących, a to w ten sposob: iż wszelkie projekta do Praw nowych, lub też do uchylenia, zmiany lub autentycznéy Deklaracyi praw i urządzeń będących, przez tę Radę Stanu do Nas do Sankcyi przychodzić powinny.

Ustawa Konstytucyina, która wskutek urządzenia Naszego z dnia 22. Maja 1815. wypracowaną być ma, bliżéy oznaczy udział działania przyszłych Reprezentantów kraiu, co do Prawodawstwa.

b) Spory względem obrębu działań Ministeriiow.

c) Alle Gegenstände, welche durch schon bestehende gesetzliche Bestimmungen vor den Staatsrath gehören (z. B. Entsetzung eines Staatsbeamten §. 101. Tit. X. P. II. L. R.).

d) Alle Sachen, welche Wir in einzelnen Fällen an den Staatsrath weisen werden, welches dem Befinden nach besonders in Absicht auf die von Unsern Unterthanen eingehenden Beschwerden über die Entscheidung der Ministerien geschehen wird. Wir werden jedesmal bestimmen, ob die Sache dem Staatsrath zur Entscheidung überlassen wird, oder ob Wir dessen Gutachten verlangen.

Die auswärtigen Angelegenheiten sollen nur dann an den Staatsrath gebracht werden, wenn Wir es in wichtigen Fällen besonders verordnen.

3.

Den Vorsitz im Staatsrath werden Wir, in solchen Fällen, wo Wir es für nöthig erachten, Selbst führen, außerdem aber haben Wir Unsern Staatskanzler bereits in der Verordnung vom 27sten Oktober 1810. unter Unserm Befehl zum Präsidenten bestellt. Er wird diesemnach die Berathungen leiten.

4.

Der Staatsrath soll bestehen:

I. Aus den Prinzen Unsers Hauses, sobald sie das achtzehnte Lebensjahr erreicht haben.

II. Aus Staatsdienern, welche durch ihr Amt zu Mitgliedern desselben berufen sind; für jetzt nämlich:
- der Staatskanzler und Präsident des Staatsraths;
- Unsere Feldmarschälle;
- die, die Verwaltung leitenden wirklichen Staatsminister;
- der Minister-Staatssekretair, welcher die Feder im Staatsrath führen, die Protokolle und Gutachten desselben zu fassen und das Formelle des Geschäftsganges zu besorgen haben wird;
- der Generalpostmeister;
- der Chef des Obertribunals;
- der erste Präsident der Oberrechnungskammer;
- Unser Geheimer Kabinetsrath;
- der, den Vortrag in Militairsachen bei Uns habende Offizier;

c) Przedmioty wszelkie, które w moc trwaiących przepisów prawnych, należą do Rady Stanu (n. p. złożenie Urzędnika Krajowego §. 101. Tit. X. P. II. Pow. Pr. Krajowego).

d) Rzeczy wszystkie, które w zachodzącym razie odeślemy do Rady Stanu, co nastąpi szczegolnie, co do zażaleń Poddanych Naszych, na Decyzyie przez Ministrow onymże udzielone. Oznaczemy w każdym razie: czyli Rada Stanu zadecydować rzecz, czyli też tylko zdanie swe oswiadczyć Nam ma.

Interesa zewnętrzne w tenczas tylko, gdy w ważnych przypadkach szczególniéy tak postanowiemy, do Rady Stanu wniesione być maią.

3.

W przypadkach, gdy tego uznamy potrzebę Sami w Radzie Stanu prezydować będziemy. Procz tego iuż w Ustawie z dnia 27. Października 1810. mianowaliśmy Naszego Kanclerza Stanu Prezesem pod Naszym rozkazem. On zatem kierować będzie Naradzeniem.

4.

Rada Stanu składać się będzie:

I. z Xiążąt Domu Naszego, skoro ci dośli ośmnastego Roku wieku swoiego;

II. z Urzędników kraiu, przez Urząd swoy na członka powołanych; tymi są nateraz:
- Kanclerz Stanu y Prezes Rady Stanu,
- Marszałkowie Nasi woyskowi;
- Rzeczywisci Ministrowie Stanu, administracyią kieruiący;
- Minister-Sekretarz Stanu, który będzie trzymał pióro w Radzie Stanu, i do ktorego sporządzenie wywodów słownych y zdań iey, oraz i prowadzenie czynności pod względem formalności należeć będzie;
- Generalny Pocztmistrz;
- Szef Trybunału naywyższego;
- pierwszy Prezes głowney Izby obrachunkowéy;
- Tayny Nasz Konsyliiarz gabinetowy;
- Officer przedstawieniem Nam rzeczy militarnych trudniący się;

die kommandirenden Generale in Unsern Provinzen, jedoch nur dann, wenn sie besonders berufen werden;

die Oberpräsidenten in den Provinzen, jedoch ebenfalls nur dann, wenn sie besonders berufen werden.

III. Aus Staatsdienern, welchen Unser besonderes Vertrauen Sitz und Stimme im Staatsrath beilegt. Für jetzt bestimmen Wir dazu die in der Anlage A. aufgeführten Personen.

5.

Diese bilden sämmtlich das Plenum des Staatsraths und wohnen den Sitzungen desselben regelmäßig bei, wenn sie nicht abwesend und durch unvermeidliche Abhaltung daran behindert werden. Solchenfalls müssen sie dem Präsidenten Anzeige davon machen.

Keine Sitzung kann statt finden, wenn nicht wenigstens funfzehn Mitglieder, außer den Prinzen Unsers Hauses, zugegen sind.

6.

Sämmtliche Mitglieder des Staatsraths behalten ihre, ihnen sonst in ihrem Dienstverhältniß beigelegten Titel.

Rangverhältnisse werden im Staatsrath nicht beachtet. Ein jeder, außer den Prinzen Unsers Hauses, nimmt seinen Sitz, wo er einen Platz offen findet. Nur der Präsident hat einen bestimmten Platz; ihm zur Rechten bleibt einer für den jedesmal Vortragenden oder Sprechenden leer, und ihm zur Linken sitzt der Minister-Staatssekretair.

Besondere Besoldungen für die Mitglieder des Staatsraths, als solche, finden nicht statt.

Dem Minister-Staatssekretair wird das nöthige Hülfspersonal überwiesen werden.

7.

Zur gründlichen Erörterung der bei dem Staatsrathe vorkommenden Gegenstände und zur Vorbereitung derselben für das Plenum, wo keine andere als völlig zur Entscheidung instruirte Sachen vorkommen dürfen, wird der Staatsrath in sieben besondere Abtheilungen zertheilt:

1) Für die auswärtigen Angelegenheiten;
2) Für das Kriegswesen;
3) Für die Justiz;

Generałowie Kommenderuiący w prowincyiach Naszych, iednak to w tenczas tylko, gdy szczególnie powołanymi zostaną;

Naczelni Prezesowie w Prowincyiach, również tylko wtenczas, gdy szczególniéy zostaną powołanymi;

III. z Urzędników krajowych, szczególném zaufaniem Naszém do Zasiadania y głosowania w Radzie Stanu, wezwanych. Nateraz pawołuiemy do tego osoby w Annexie pod A wyrażone.

5.

Wszyscy ci składaią Plenum Rady Stanu, y regularnie na Posiedzeniach iey znaydować się maią, chybaby nieprzytomność lub nieuchronne zatrudnienie, były im na Przeszkodzie. W takowym razie Prezesowi o tém donieść powinni.

Żadne Posiedzenie mieć mieysca nie może, gdy przynaymniéy Piętnascie członków procz Xiążąt krwi, nie będzie przytomnych.

6.

Wszyscy członkowie Rady Stanu zachowuią Tytuł z powodu ich innych stosunków służbowych, onymże służący.

Stopniowania w Radzie Stanu nie ma. Każdy, procz Xiążąt domu Naszego zasiędzie, gdziekolwiek mieysce zastanie wolne. Prezes tylko ma przeznaczone dla siebie mieysce, jemu po prawéy Referent, lub zabieraiący głos, a po lewéy zasiędzie Minister Sekretarz Stanu.

Pensyie oddzielne dla członków Rady Stanu jako takich, nie maią mieysca.

Ministrowi Sekretarzowi Stanu osoby do Pomocy potrzebne przekazane zostaną.

7.

Wcelu dobitnego roztrząśnienia przedmiotów do Rady Stanu przychodzących y przygotowania onychże dla Plenum, w którém li tylko wniesione być mogą rzeczy, zupełnie do Decyzyi przysposobione, Rada Stanu na siedm oddzielnych Sekcyi podziela się:

1) dla Interesów zewnętrznych;
2) dla przedmiotów woyskowych;
3) dla Sprawiedliwości;

4) Für die Finanzen;
5) Für den Handel und die Gewerbe;
6) Für die Gegenstände der Ministerien des Innern und der Polizei;
7) Für den Kultus und die öffentliche Erziehung.

Einer besonderen Abtheilung für die Gesetze bedarf es nicht, da die erwähnten entweder einzeln, oder wenn es der Gegenstand erfordert, zusammentretend den Zweck der ehemaligen Gesetzkommission erfüllen.

8.

Jede dieser Abtheilungen soll aus fünf Mitgliedern bestehen. Die Mitglieder sollen zum Theil nicht in dem Zweige der Verwaltung angestellt seyn, für deren Gegenstände die Abtheilung bestimmt ist. Der erste im Range führt in der Abtheilung den Vorsitz und leitet den Geschäftsgang. Er kann auf die Zuziehung fremder nicht zum Staatsrath gehörender Personen, als Staatsbeamte, Gelehrte, Kaufleute, Grundbesitzer, bei dem Präsidenten antragen und dieser kann sie anordnen. Sie haben aber keine Stimme, sondern werden nur über einzelne Gegenstände gehört.

9.

Die für jetzt auf das Jahr 1817. zu Mitgliedern der sieben Abtheilungen ernannten Personen erhellen aus der Anlage B. Wir behalten Uns vor, sie zu Anfang eines jeden Jahres zu verändern oder zu bestätigen.

10.

Die verwaltenden Staatsminister können in den Abtheilungen, wo Sachen ihrer Verwaltungszweige vorkommen, gegenwärtig seyn und müssen einen Rath aus ihrem Departement auf jeden Fall in die Abtheilung schicken, um über alles Auskunft zu geben. Weder dieser noch der Minister aber, dürfen eine Stimme in der Abtheilung führen.

11.

Der Vorsitzende der Abtheilung übernimmt entweder selbst den Vortrag der eingehenden Sachen, oder giebt ihn einem seiner Mitarbeiter auf. Vor dem Vortrage müssen die Sachen bei sämmtlichen Mitgliedern der Abtheilung zirkuliren.

4) dla Finansów;
5) dla Handlu i przemysłu;
6) dla przedmiotów Ministerii wewnętrznego y Policyi;
7) dla obrządków religiinych y oświecenia publicznego.

Nie potrzeba oddzielnéy Sekcyi dla Praw, albowiem wzmiankowane wydziały albo poiedynczo, albo gdzie tego przedmiot wymaga, w ogolném zgromadzeniu dopełnią celu byłéy Kommissyi Prawodawczéy.

8.

Każda z tychże Sekcyi, składać się ma z pięciu członków, maią oni bydz wczęści powołani, nie z wydziału administracyi względem zachodzących przedmiotów właściwego. Pierwszy w stopniu prezydować będzie w Sekcyi, y kierować iey działaniem. Może uczynić wniosek do Prezesa, y ten zezwolić na przybranie Osób do Składu Rady Stanu nie należących, iako to: Urzędników, Uczonych, Kupców, Właścicieli gruntowych. Nie maią iednak głosu, tylko zdanie ich względem poiedyńczych przedmiotów słuchane być ma.

9.

Annex sub B wskazuie osoby na teraz za Rok 1817. na członków do siedmiu Sekcyi mianowane. Zachowuiemy Sobie z rozpoczęciem każdego Roku, albo zmienić, albo zatwierdzić listę takową.

10.

Ministrowie administracyią maiący, mogą znaydować się w Sekcyiach, do których Przedmioty z ich wydziału wniesione zostały i na wszelki przypadek Konsyliiarza z wydziału ich wysłać powinni do Sekcyi, aby względem wszystkiego dał obiaśnienie. Jednak ani Minister ani Konsiliiarz głosować w Sekcyi nie mogą.

11.

Prezyduiący w Sekcyi, albo sam zaymie się przedstawieniem rzeczy do niéy przychodzących, albo też iednemu z współczłonków to poleci. W przód iednak u wszystkich członków Sekcyi cyrkułować były powinny.

12.

Nach vollständig gehaltenem Vortrage in der Abtheilung, wird über den Gegenstand gestimmt, wobei die Mehrheit der Stimmen entscheidet. Der Vorsitzende hat, gleich den Mitgliedern der Abtheilung, nur Eine Stimme.

13.

In den Abtheilungen führt entweder der Vorsitzende oder dasjenige Mitglied, dem er es zu übertragen für gut findet, das Protokoll und faßt die Gutachten und anderen schriftlichen Aufsätze.

14.

Die Prüfungen und Gutachten der Abtheilungen müssen bei minder erheblichen Gegenständen spätestens in vierzehn Tagen, bei wichtigeren Sachen aber in vier Wochen beendigt und dem Präsidenten übergeben seyn. Wird längere Zeit erfordert, so sind ihm die Gründe anzuzeigen.

15.

Der Präsident bestimmt, nach genommener Rücksprache mit dem Vorsitzenden der Abtheilung, den Referenten, welcher das Gutachten derselben im Pleno des Staatsraths vortragen soll; das Gutachten muß aber jederzeit vollständig schriftlich abgefaßt seyn.

16.

Bevor das Gutachten in das Plenum gelangt, wird der Entwurf zum Gesetz von dem Minister-Staatssekretair und einem vom Präsidenten zu bestimmenden Mitgliede der Justizabtheilung in Absicht auf die Fassung geprüft, und Ausstellungen werden gemeinschaftlich mit der betreffenden Abtheilung berichtigt.

17.

Die Vorsitzenden der Abtheilungen des Staatsraths sind berechtigt, die über einen Gegenstand bei den Ministerial- oder andern Behörden verhandelten Akten oder Nachrichten einzufordern, damit die Abtheilung Kenntniß davon nehme.

18.

Gehört ein zu erörternder Gegenstand vor mehrere Abtheilungen, so ordnet der Präsident eine gemeinschaftliche Berathung an.

19.

Die Prinzen Unsers Königlichen Hauses können zu keiner Abtheilung gehören. Sie sitzen und stimmen nur im Pleno des Staatsraths.

12.

Po dokładném przedstawieniu rzeczy w Sekcyi, przystąpi się do głosowania, a większość głosów iest stanowiąca. Prezyduiący porówno z członkami Sekcyi, ieden tylko głos ma.

13.

Sporządzenie Protokułu, Opinii, lub innych wywodów piśmiennych w Sekcyi, należy do Prezyduiącego, lub do tego, którego on wyznaczy.

14.

W Przedmiotach mnieyszéy Wagi, naypoźniéy w dni czternaście, w rzeczach ważnieyszych w czterech tygodniach, roztrząśnienie i danie opinii załatwioném i Prezesowi podaném być powinne. Gdyby potrzeba było dłuższego czasu, o powodach donieść mu należy.

15.

Prezes umówiwszy się z Prezyduiącym w Sekcyi, wyznaczy Referenta, który zdanie iey dokładnie na pismie wypracowane, przedstawi w Plenum Rady Stanu.

16.

Przed wniesieniem rzeczy do Plenum, Minister Sekretarz Stanu i członek Sekcyi Sprawiedliwości przez Prezesa wyznaczony, zaymą się badaniem projektu do Prawa pod względem napisania go, a napomnienia w tey mierze w znoszeniu się z właściwą Sekcyią załatwione zostaną.

17.

Dla zainformowania Sekcyiow Rady Stanu, Prezyduiący w onychże będą mogli zażądać Akt lub wiadomości względem przedmiotu w mowie będącego zebranych u Władz ministeriialnych lub innych będących.

18.

Gdy Przedmiot pod roztrząśnienie przychodzący, do Kilku należy Sekcyi, natenczas wskaże Prezes wspólne naradzenie się.

19.

Xiążęta Domu Naszego do żadnéy nie maią należeć Sekcyi. Zabieraią tylko mieysce y głos w plenum na ogolném zgromadzeniu Rady Stanu.

20.

Keine Sache kann im Staatsrathe zur Erwägung kommen, die Wir demselben nicht Selbst zuweisen; jedoch sind die oben §. 2. unter b. und c. hievon ausgenommen, welche vom Präsidenten zum Vortrag gebracht und nach Befinden den Abtheilungen zur Prüfung gegeben werden.

21.

Der Präsident bestimmt die Reihefolge, in welcher die Gegenstände und die Gutachten der Abtheilungen zur Verhandlung vor den versammelten Staatsrath gebracht werden sollen. Der Minister-Staatssekretair unterrichtet hievon die Mitglieder, besonders aber den betreffenden Departementsminister und den Referenten.

22.

Ohne die Gegenwart des Präsidenten ist keine Sitzung des Staatsraths zulässig. In Behinderungsfällen werden Wir ihm ein Mitglied als Präsident substituiren. In dringenden Fällen soll er dieses selbst zu thun befugt seyn, bis Unsere Bestimmung erfolgen kann.

23.

Da es von den Arbeiten der Abtheilungen abhängt, wie oft das Plenum des Staatsraths zusammenkommen muß, so werden Wir solches Selbst durch den Präsidenten zusammenberufen lassen.

Die Abtheilungen bestimmen ihre Versammlungen nach Maaßgabe ihrer Geschäfte.

24.

Die Referenten halten nach der vom Präsidenten bestimmten und von dem Minister-Staatssekretair vermerkten Reihefolge, ihre Vorträge im Pleno. Sind die Mitglieder der Abtheilung in ihren Ansichten nicht übereinstimmend gewesen, so kann nach dem Vortrage ein Mitglied von der entgegengesetzten Meinung das Wort nehmen, die Gründe der Gegner gehörig erörtern und solche der Entscheidung des versammelten Staatsraths unterwerfen.

Nach den Vorträgen der Mitglieder der Abtheilung soll der Minister, zu dessen Verwaltung der Gegenstand gehört, das Wort haben. Ist man allgemein einig, so wird der Beschluß vom Minister-Staatssekretair zu Protokoll gefaßt. Sind aber abweichende Meinungen, so müssen diejenigen, welche solche auseinanderzusetzen wünschen, es dem Präsidenten anzeigen,

20.

Żadna rzecz do roztrząśnienia w Radzie Stanu wniesioną być nie może, iak tylko, która do niéy odeślemy. Wszelakoż wyimuią się Przedmioty powyżéy w §. 2. pod b. y c. wytknięto, które przez Prezesa wniesione, przedstawione, i w miarę okoliczności Sekcyiom do roztrząśnienia ich oddane zostaną.

21.

Prezes oznaczy porządek, w którym przedmioty i zdania Sekcyiow, wcelu roztrząśnienia ich wogólném zgromadzeniu Rady Stanu wniesione być maią, o czém Minister Sekretarz Stanu iak członków, tak szczególniéy właściwego wydziału Ministra y Referenta zawiadomi.

22.

Żadne Posiedzenie Rady Stanu bez przytomności Prezesa odbytém być nie może. Wrazie przeszkody wyznaczemy w Jego mieyscu członka iako Prezyduiacego. W nagłych wypadkach sam to uczynić może, ażby Nasze w téy mierze zaszło postanowienie.

23.

Ponieważ ogólne zgromadzenie Rady Stanu zawisło od prac Sekcyi, więc Sami przez Prezesa rozkażemy ią zwołać.

Sekcyie oznaczą zgromadzenie swe, w miarę ich czynności.

24.

W porządku przez Prezesa oznaczonym, a przez Ministra Sekretarza Stanu zapisanym, Referenci przedstawienia swe in Pleno wnosić będą. Gdyby członkowie Sekcyi nie iednego byli zdania, więc po przedstawieniu rzeczy, członek innego będący zdania, zabrać może głos, y roztrząsnąć należycie Powody przeciwników, poddaiąc ie pod rozsądzenie ogólnego zgromadzenia Rady Stanu.

Po przedstawieniu sprawy przez członków Sekcyi, Minister, do którego wydziału administracyi rzecz należy, głos zabrać może. Wrazie iednomyślności, Minister Sekretarz Stanu decyzyią zapisze do Protokułu. Jeżeli zaś rożność zdań zachodzi, więc chcący takowe roztrząsnąć, zgłosić się maią do Prezesa,

welcher sodann die Reihefolge, nach welcher ein jeder seine Stimme ablegen kann, bestimmen wird. Zuletzt faßt der Referent die verschiedenen geäußerten Meinungen zusammen und stellt jeden streitig gebliebenen Gegenstand kurz und deutlich dar, worauf der Präsident abstimmen läßt. Die Mehrheit der Stimmen entscheidet.

25.

Bei gleicher Anzahl der Stimmen auf beiden Seiten, giebt der Präsident durch die seinige den Ausschlag, und die Gutachten oder Beschlüsse werden nach der vorhandenen Mehrheit der Stimmen im Staatsrathe abgefaßt.

26.

Der Minister-Staatssekretair verzeichnet sie, unter namentlicher Bemerkung der anwesenden Mitglieder, in das Protokoll, welches von sämmtlichen anwesenden Mitgliedern unterzeichnet wird.

27.

Bei Vertretungsfällen muß das Protokoll dem Präsidenten nachträglich durch den Minister-Staatssekretair zur Unterschrift vorgelegt werden.

28.

Wenn Wir nicht Selbst anwesend im Staatsrathe entscheiden, wird Uns das Gutachten desselben durch Unsern Staatskanzler vorgelegt. Wir werden alsdann bestimmen, ob Wir den Beschluß des Staatsraths genehmigen, oder die Genehmigung verweigern, oder solchen mit Bemerkungen dem Staatsrathe zur anderweiten Berathung zurückgeben.

Die Gutachten des Staatsraths und die [illegible]orfenen Gesetze und Verordnungen, sind ohne Ausnahme Unserer Bestätigung unterworfen, und erhalten für die ausübenden Behörden nur dann Kraft, wenn Unsere Sanktion erfolgt ist. Jedes Gesetz wird vom Präsidenten kontrasignirt und vom Minister-Staatssekretair beglaubigt.

29.

Wird erst mit den Ständen verhandelt, so geschieht dieses durch den Staatsrath, welcher eins oder mehrere seiner Mitglieder dazu nach der Auswahl des Präsidenten deputirt. Nach Beendigung der Verhandlung wird Uns die Sache wieder vorgelegt.

który wskaże porządek w którym każdy zdanie swoie może wynurzyć. Nakoniec Referent różne zdania zebrawszy, Każdy przedmiot sporny krótko y wyraźnie przedstawia, a Prezes wskaże głosowanie. Wiekszość głosów stanowi.

25.

Rowności głosów Prezes swoim rozwięzuie, y zdania lub Decyzyie Rady Stanu podług większości głosów napisane zostaną.

26.

Minister Sekretarz Stanu, zapisawszy imiennie członków przytomnych, zdania lub Decyzyie zapisze do Protokułu, który wszyscy przytomni członkowie podpiszą.

27.

Wrazie Zastępstwa, Minister Sekretarz Stanu następnie protokuł Prezesowi przedstawi do podpisu.

28.

Gdy Sami nie będąc w Radzie Stanu, nie zadecyduiemy, zdanie iey przez Naszego Kanclerza Stanu przedstawionem Nam być ma. Postanowiemy następnie, czyli Uchwałę Rady Stanu zechcemy potwierdzić, lub potwierdzenia odmowić albo też takową z Uwagami Radzie Stanu do powtórnego naradzenia zwrócić.

Zdania Rady Stanu y zaproiektowane Prawa y Ustawy bez wyiątku, Naszego wymagaią zatwierdzenia i dla władz wykonawczych dopiero od czasu Sankcyi nabywaią mocy obowiezuiącéy. Prawo Każde Prezes Kontrasignuie a Minister Sekretarz Stanu zaświadczy.

29.

Obrada z Stanami następuie przez iednego lub kilku członków Rady Stanu przez nią podług wyboru Prezesa delegowanych. Po załatwieniu czynności rzecz Nam przedstawioną być ma.

30.

Die Beurlaubung der Mitglieder des Staatsraths geschieht nach den bestehenden Verordnungen, entweder von Uns Selbst, oder durch den Präsidenten.

31.

In den Monaten Juni, Juli und August werden die Sitzungen des ganzen Staatsraths suspendirt, wenn nicht dringende Angelegenheiten dessen Zusammenberufung erfordern. Die Arbeiten in den Abtheilungen können aber fortgehen.

32.

Wir beauftragen Unsern Staatskanzler, den Fürsten v. Hardenberg, dafür zu sorgen, daß gegenwärtige Verordnung in allen ihren Theilen zur Ausführung gebracht werde.

So geschehen und gegeben zu Berlin, den 20sten März 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

30.

Urlop dla członków Rady Stanu podług trwaiących ustaw, albo przez Nas, albo przez Prezesa danym zostanie.

31.

W Miesiącach Czerwcu, Lipcu, y Sierpniu, ogólne zgromadzenie Rady Stanu zawiesza się, ieżeli nagłe okoliczności zwołania iey nie wymagaią. Prace iednak w Sekcyiach daléy iść mogą.

32.

Polecamy Kanclerzowi Naszemu Stanu Xięciu de Hardenberg, aby obecna Ustawa w wszystkich iey szczegółach do Skutku doprowadzoną została.

Działo się i Dan w Berlinie dnia 20. Marca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

A.

Mitglieder des Staatsraths.

I. Staatsdiener, welche durch ihr Amt zu Mitgliedern des Staatsraths berufen sind.

- der Staatskanzler Fürst von Hardenberg — Präsident.
- der Feldmarschall Graf von Kalkreuth.
- der Feldmarschall Fürst Blücher v. Wahlstatt.
- der Staats- und Justizminister von Kircheisen.
- der Staats- und Finanzminister Graf v. Bülow.
- der Staats- und Minister des Innern von Schuckmann.
- der Ober-Kammerherr, Staats- und Polizeiminister Fürst von Wittgenstein.
- der Staats- und Kriegsminister, Generalmajor von Boyen.
- der Minister-Staatssekretair von Klewitz.
- der Generalpostmeister von Seegebarth.
- der Chef des Ober-Tribunals von Grollmann.
- der Chefpräsident der Ober-Rechnungskammer von Schlabrendorff.

A.

Członkowie Rady Stanu.

I. Urzędnicy Krajowi z mocy ich Urzędu na członków Rady Stanu powołani.

- Kanclerz Stanu Xiąże de Hardenberg — Prezes.
- Marszałek Hrabia de Kalkreuth.
- Marszałek Xiąże Blücher de Wahlstatt.
- Minister Stanu i Sprawiedliwości de Kircheisen.
- Minister Stanu i finansów Hrabia de Bülow.
- Minister Stanu i Interessów wewnętrznych de Schuckmann.
- Wielki szambelan Minister Stanu i Policyi, Xiąże de Wittgenstein.
- Minister Stanu i Woyny, Generałmaior de Boyen.
- Minister Sekretarz Stanu de Klewitz.
- Generalny Poczmistrz de Seegebarth.
- Szef Trybunału naywyższego de Grollmann.
- Szef Prezes Izby głowney obrachunkowey de Schlabrendorff.

der Geheime Kabinetsrath Albrecht.
der Oberst von Witzleben, vortragender Offizier im Militairkabinet.

II. Die sieben kommandirenden Generale in den Provinzen, jedoch nur, wenn sie besonders berufen werden.

Die zehn Oberpräsidenten in den Provinzen, jedoch ebenfalls nur, wenn sie besonders berufen werden.

III. Staatsdiener, welche durch besonderes Vertrauen Sitz und Stimme als Mitglieder im Staatsrath erhalten.

der Herzog Carl von Meklenburg.
der Fürst Radzivill, Statthalter des Großherzogthums Posen.
der Fürst Putbus, General-Gouverneur in Neu-Vorpommern.
der Staats- und Kabinetsminister, auch Ober-Marschall Graf von der Goltz.
der General der Infanterie Graf von Gneisenau.
der Staatsminister von Brockhausen.
der Staatsminister Freiherr von Altenstein.
der Staatsminister von Beyme.
der Staatsminister Freiherr von Humboldt.
der Generallieutenant und Generaladjutant von dem Knesebeck.
der Staatsminister und Generallieutenant Graf von Lottum.
der Bischof Sack.
der Domdechant Graf von Spiegel.
der Geheime Staatsrath von Stägemann.
der Generalmajor von Grollmann.
der wirkliche Geheime Legationsrath von Jordan.
der wirkliche Geheime Legationsrath Ancillon.
der Generalmajor von Schöler IIte.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath von Kamptz.
der Generalintendant Ribbentrop.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath Nicolovius.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath Friese.

Tayny Konsyliiarz gabinetowy Albrecht.
Półkownik de Witzleben officer referuiący w Gabinecie woyskowym.

II. Siedmiu Generałów Kommenderuiących w Prowincyiach, lecz tylko, gdy szczególniéy wezwani zostaną.

Dziesięciu Prezesów naczelnych w Prowincyiach, iednak również tylko w tenczas, gdy szczególniéy powołani zostaną.

III. Urzędnicy krajowi przez szczególnieysze zaufanie do zasiadania y głosowania iako członkowie Rady Stanu powołani.

Xiążę Karol Meklenburski.
Xiążę Radziwiłł, Namiestnik w wielkiem Xięstwie Poznańskim.
Xiążę Puttbus Generalny Gubernator, w nowéy Pomeranii przedniéy.
Minister Stanu i Gabinetowy, oraz i wielki Marszałek Hrabia de Goltz.
General Infanteryi Hrabia de Gneisenau.
Minister Stanu de Brockhausen.
Minister Stanu Baron de Altenstein.
Minister Stanu de Beyme.
Minister Stanu Baron de Humboldt.
Generałlieutenant y Generaładjutant de Knesebeck.
Minister Stanu y Generałlieutenant Hrabia de Lottum.
Biskup Sack.
Dziekan Kapitularny Hrabia de Spiegel.
Tayny Radzca Stanu de Staegemann.
Generałmajor de Grollmann.
Rzeczywisty Tayny Konyliiarz legacyiny de Jordan.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz legacyiny Ancillon.
Generałmajor de Schoeler II.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz Rejencyiny wyższy de Kamptz.
Generałintendant Ribbentrop.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz Rejencyiny wyższy Nicolovius.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz Rejencyiny wyższy Friese.

der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Ladenberg.
der wirkliche Geheime Ober-Justizrath von Diedrichs.
der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Rother.
der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Maaßen.
der Geheime Legationsrath Hoffmann.
der Staatsrath von Rehdiger.
der Staatsrath Scharnweber.
der Geheime Ober-Finanzrath von Beguelin, junior.
der Geheime Ober-Regierungsrath von Dewitz.
der Geheime Ober-Finanzrath Ferber.
der Geheime Legationsrath Eichhorn.
der Geheime Justizrath und Professor von Savigny.

Berlin, den 20sten März 1817.

Friedrich Wilhelm.
C. Fürst v. Hardenberg.

B.
Abtheilungen des Staatsraths.

I. Auswärtige Angelegenheiten.
der General der Infanterie Graf v. Gneisenau.
der Staatsminister von Brockhausen.
der Generallieutenant und Generaladjutant von dem Knesebeck.
der wirkliche Geheime Legationsrath von Jordan.
der wirkliche Geheime Legationsrath Ancillon.

II. Militair-Angelegenheiten.
der General der Infanterie Graf v. Gneisenau.
der Generallieutenant und Generaladjutant von dem Knesebeck.
der Generalmajor von Grollmann.
der Generalmajor von Schöler IIte.
der Generalintendant Ribbentrop.

III. Justiz-Angelegenheiten.
der Staatsminister von Beyme.
der wirkliche Geheime Ober-Justizrath von Diedrichs.

Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Finansów Ladenberg.
Rzeczywisty Tayny wyższy Konsyliiarz Sprawiedliwości de Diedrichs.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Rother.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Maassen.
Tayny Konsyliiarz legacyiny Hoffmann.
Radzca Stanu de Rehdiger.
Radzca Stanu Scharnweber.
Tayny Konsyliiarz wyższy finansów de Beguelin, młodszy.
Tayny Konsyliiarz wyższy Rejencyiny de Dewitz.
Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Ferber.
Tayny Konsyliiarz legacyiny Eichhorn.
Tayny Konsyliiarz Sprawiedliwości i Professor de Savigny.

Berlin, dnia 20. Marca 1817.

FRYDERYK WILHELM.
C. Xiąże de Hardenberg.

B.
Sekcyie Rady Stanu.

I. Dla interesów zagranicznych.
Generał Infanterii Hrabia de Gneisenau.
Minister Stanu de Brockhausen.
Generałlieutenant i Generaładjutant de Knesebeck.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz legacyiny de Jordan.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz legacyiny Ancillon.

II. Dla Interesów militarnych.
Generał Infanteryi Hrabia de Gneisenau.
Generałlieutenant y Generaładjutant de Knesebeck.
Generałmajor de Grollmann.
Generałmajor de Schoeler II.
Generałintendant Ribbentrop.

III. Dla Interesów Sprawiedliwości.
Minister Stanu de Beyme.
Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Sprawiedliwości de Diedrichs.

der Geheime Legationsrath Eichhorn.	Tayny Konsyliiarz legacyiny Eichhorn.
der Geheime Justizrath und Professor von Savigny.	Tayny Konsyliiarz Sprawiedliwości y Professor de Savigny.
ein noch zu ernennendes Mitglied aus den Rhein-Provinzen.	Członek z nadreńskich prowincyi mianować się maiący.
IV. Finanz-Angelegenheiten.	IV. Dla Finansów.
der Staatsminister, Generallieutenant Graf von Lottum.	Minister Stanu Generałlieutenant Hrabia de Lottum.
der Geheime Staatsrath von Stägemann.	Tayny Radzca Stanu de Staegemann.
der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Ladenberg.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Ladenberg.
der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Rother.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Rother.
der Geheime Ober-Finanzrath Ferber.	Tayny Konsyliiarz wyższy finansów Ferber.
V. Handels-Angelegenheiten.	V. Dla Interesów Handlu.
der Minister-Staatssekretair von Klewitz.	Minister Sekretarz Stanu de Klewitz.
der wirkliche Geheime Ober-Justizrath von Diedrichs.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz Sprawiedliwości wyższy de Diedrichs.
der wirkliche Geheime Ober-Finanzrath Maaßen.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Finansów Maafsen.
der Geheime Legationsrath Hoffmann.	Tayny Konsyliiarz legacyiny Hoffmann.
der Geheime Ober-Finanzrath von Beguelin, junior.	Tayny Konsyliiarz wyższy finansów de Beguelin, mlodszy.
VI. Innere Angelegenheiten.	VI. Dla Interesów wewnętrznych.
der Staatsminister Freiherr von Altenstein.	Minister Stanu Baron de Altenstein.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath von Kamptz.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Rejencyiny de Kamptz.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungrath Friese.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Rejencyiny Friese.
der Staatsrath Scharnweber.	Radzca Stanu Scharnweber.
der Geheime Ober-Regierungsrath von Dewitz.	Tayny Konsyliiarz wyższy Rejencyiny de Dewitz.
VII. Kultus und Erziehung.	VII. Dla obrządków religiinych y oświecenia publicznego.
der Minister-Staatssekretair von Klewitz.	Minister Sekretarz Stanu de Klewitz.
der Bischof Sack.	Biskup Sack.
der Dombechant Graf von Spiegel.	Dziekan Kapitularny Hrabia de Spiegel.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath von Kamptz.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy de Kamptz.
der wirkliche Geheime Ober-Regierungsrath Nicolovius.	Rzeczywisty Tayny Konsyliiarz wyższy Nikolovius.
Berlin, den 20sten März 1817.	Berlin, dnia 20. Marca 1817.
Friedrich Wilhelm.	**FRYDERYK WILHELM.**
C. Fürst v. Hardenberg.	C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 412.) Durchmarsch- und Etappenkonvention, gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Hannover. Vom 6ten Dezember 1816; ratifizirt am 18ten Dezember desselben Jahres.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun hiemit kund, daß Wir, um die, in dem zu Wien am 29sten Mai 1815. zwischen Uns und Seiner Majestät dem Könige von Großbritannien und Hannover abgeschlossenen Verträge und zwar in dessen sechsten Artikel enthaltene Bestimmung, wegen künftig zu treffender Verabredung rücksichtlich der Einrichtung gegenseitiger Militairstraßen, in Ausführung zu bringen, Unsern Staatskanzler Fürsten v. Hardenberg beauftragt haben, Unsern Generalmajor von Wolzogen, Ritter Unsers Orden pour le mérite ꝛc. zu autorisiren, alles, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher, und der Königlich-Großbritannisch-Hannövrische Bevollmächtigte, Herr Freiherr v. Ompteda, am 6ten d. M. eine Durchmarsch- und Etappenkonvention abgeschlossen und unterzeichnet haben, deren Inhalt folgender ist:

Nachdem Se. Majestät der König von Preußen und Se. Majestät der König von Großbritannien und Hannover in den unterm 29sten Mai 1815. abgeschlossenen Traktaten beliebt haben, gegenseitig den Durchmarsch ihrer Truppen durch die respektiven Lande zu gestatten, und rücksichtlich der Einrichtung der Militairstraßen die nöthigen Verabredungen gemeinschaftlich treffen zu lassen;

So ist deshalb, unter Vorbehalt höchster Ratifikation, von den zu diesem Geschäfte speziell kommittirten und bevollmächtigten Unterzeichneten, namentlich dem Freiherrn v. Wolzogen, Königl. Preußischen Generalmajor, Ritter des Königl. Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserl. Russischen St. Annenordens 1ster Klasse, des Großherzogl. Weimarischen weißen Falkenordens 1ster Klasse, Kommandeur des Kaiserl. Oesterreichischen St. Leopold-Ordens und Ritter des Königl. Baierischen Militair-Max-Joseph-Ordens, und dem Freiherrn v. Ompteda, Königl. Großbritannisch-Hannövrischen außerordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister, Kommandeur des Königl. Großbritannisch-Hannövrischen Guelphenordens, Nachstehendes auf das Verbindlichste verabredet und abgeschlossen worden.

(No. 412.) Konwencyia zawarta między Prusami i Hannoverem z dnia 6. Grudnia y ratifikowana dnia 18. Grudnia 1816., tycząca się Przechodów y Etap dla Woyska.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém, iż wzamiarze doprowadzenia do Skutku, umowy, maiącéy za Przedmiot urządzenie wzaiemnych dróg militarnych, w traktacie w dniu 29. Maja 1815. r. w wiedniu pomiędzy Nami y JKról: Mością Królem Wielkiéy Brytannii y Hanoveru zawartym, a mianowicie w artykule szóstym obiętéy, poleciliśmy Naszemu Kanclerzowi Państwa Xięciu Hardenberg, upoważnić Naszego Generałmajora de Wolzogen, Kawalera Orderu Naszego zasługi etc. aby wszystko, co przedmiotu takowego się tycze, działał, układ zawarł y podpisał, wskutek czego tenże y Pełnomocnik J. K. M. Króla Wielkiéy Brytanii y Hannoveru Pan Baron de Ompteda w dniu 6. m. b. zawarli i podpisali Konwencyią względem Przechodu y Etap dla Woyska w osnowie następuiącéy:

Gdy J. K. M. Król Pruski i Król Brytannii y Hannoweru mocą Traktatów w dniu 29. Maja 1815. r. zawartych, raczyli sobie nawzaiem pozwolić Przechód ich Woyska, przez Kraie drugiego y oraz postanowić, aby względem urządzenia dróg militarnych potrzebne warunki wspolnie umówione zostały;

Więc przy zastrzeżeniu naywyższéy Ratifikacyi Podpisani do Dzieła tego, szczególniéy umocowani, mianowicie Baron de Wolzogen, Królewsko-Pruski Generałmajor, Kawaler Orderów Król. Pruskiego Zasługi, Cesarsko Rossyiskiego, S. Anny Klassy I., Wielko Xiażeca-Weymarskiego białego Sokoła I. Klassy, Kommandor Cesarsko-Austryiackiego S. Leopolda y Królewsko-Bawarskiego Orderu woyskowego Maximiliiana Jozefa Kawaler, y Baron de Ompteda, Król. Wielkobrytańsko-Hannowerski nadzwyczayny Poseł y pełnomocny minister, Kommandor Król. Wielko-Brytańsko-Hanowerskiego Orderu Gelfow, umowili i zawarli, co następuie.

I.

Feststellung der Linie der beiden Königlich-Preußischen Militairstraßen und der Königlich-Hannövrischen Militairstraße, der Etappen-Hauptörter und Konstituirung der Etappenbezirke.

1. Die Linie der Militairstraße, welche über Halberstadt und Hildesheim führt, berührt in den Königl. Hannövrischen Landen folgende Etappen-Hauptorte mit den dazu gelegten Etappenbezirken:

Von Wolfenbüttel nach Groß-Lafferde 3½ Meile, mit Groß-Lafferde, Klein-Lafferde, Gudenstedt, Lengede, Münstedt, Oberg, Groß-Ilsede, Adenstedt, Steinbrück, Söhlde, Groß-Himstedt, Klein-Himstedt, Bettrum, Feldbergen, Oedlum, Mollme, Garmissen mit Garbolzum, Hoheneggelsen.

Von Groß-Lafferde nach Hildesheim (wo auch den Truppen der Ruhetag auf ihrem Marsch durch die Königl. Hannövrischen Staaten gegeben wird) 2½ Meile, mit Stadt Hildesheim, Steuerwald, Himmelsthür, Sorsum, Emmerde, Groß-Escherde, Klein-Escherde, Groß-Giesen, Klein-Giesen, Bettmar, Drispenstedt, Bavenstedt, Einum, Dinklar, Kemme, Achtum und Uppen, Schelverten, Moritzberg, Ochtersum, Harsum, Honnersum, Borsum, Hasede, Asel, Machtsum.

Von Hildesheim nach Coppenbrügge 3½ Meile, mit Coppenbrügge, Brunnighausen, Brullsen, Neustadt, Hohnsen, Herkensen, Bentorf, Dorpe, Marienau mit Wolldagsen, Hemmendorf, Salzhemmendorf, Lauenstein, Bessingen, Diddessen, [illegible]nsen, Oldendorf, Bensdorf, Oersem, Bisperode.

Außerdem werden die Ortschaften Elze, Mehle, Sehle, Esbeck in denjenigen Fällen, wo die Truppen über Hameln nach Lemgo gehen, dem Etappen-Arrondissement von Coppenbrügge annoch zugelegt.

Von Coppenbrügge nach Oldendorf 3½ Meile, oder nach Hameln 2 Meilen, mit Groß-Berkel, Klein-Berkel, Selksen, Ohr, Erzen.

Bei starken Durchmärschen, wie dieses namentlich bei der Rückkehr sämmtlicher Truppen aus Frankreich der Fall seyn könnte, werden dem Etappen-

I.

Ustanowienie Linii obydwoch dróg militarnych dla Król. Pruskiego woyska, i drógi militarnéy Król. Hanowerskiéy, Ustanowienie mieysc głównych etapowych y Oznaczenie Okręgów etapowych.

1. Liniia drógi militarnéy przez Halberstadt y Hildesheim prowadzącéy, dotyka się w kraiach Królestwa Hanowerskiego następuiących głównych mieysc etapowych z przyłączonymi do nich okręgami etapowymi:

z Wolfenbüttel do Gros-Lafferde 3½ mili wraz z Gros-Lafferde, Klein-Lafferde, Gudenstedt, Lengede, Münstedt, Oberg, Gros-Ilsede, Adenstedt, Steinbrück, Söhlde, Gros-Himstedt, Klein-Himstedt, Bettrum, Feldbergen, Oedlum, Mollme, Garmissen z Garbolcum, Hoheneggelsen.

Z Gros-Lafferde do Hildesheim (gdzie woysko przez kraje Krolewstwa Hanowerskiego przechodzące miéc będzie Rasztak) 2½ mili z miastem Hildesheim, Steuerwald, Himmelsthür, Sorsum, Emmerde, Gros-Escherde, Klein-Escherde, Gros-Giesen, Klein-Giesen, Bettmar, Drispenstedt, Bavenstedt, Einum, Dinklar, Kemme, Achtum i Uppen, Schelverten, Morytzberg, Ochtersum, Harsum, Honnersum, Borsum, Hasede, Asel, Machtsum.

Z Hildesheim do Koppenbrügge 3½ mili wraz z Koppenbrügge, Brunnighausen, Brullsen, Neustadt, Hohnsen, Herkensen, Bentorf, Dorpe, Marienau z Wolldagsen, Hemmendorff, Salzhemmendorff, Lauenstein, Bessingen, Diddessen, Behrensen, Oldendorf, Bensdorff, Oersem, Bisperode.

Prócz tego na przypadek, gdy woysko przez Hameln do Lemgo przechodzić będzie, mieysca Eltze, Mehle, Sehle, Esbeck do Okręgu etapowego Koppenbrügge przydaią się.

Z Koppenbrügge do Oldendorff 3½ mili, albo do Hameln 2 Mili wraz z Gros-Berkel, Klein-Berkel, Selksen, Ohr, Erzen.

Wrazie wielkich Transmarszów, które mianowicie wydarzyć się mogą, przy powrócie wszystkiego woyska z francyi, Okręgowi

Arrondissement von Hameln noch folgende Ortschaften zugelegt: Rohesen, Afferde, Wehrbergen, Groß- und Klein-Hiltigsfeld, Hastenbek, Tündern, Watzen, Königsförde.

Von Hameln nach Alverdissen 3 Meilen.

2. Die Militairstraße, welche in Gemäßheit der oben erwähnten Traktaten, über Gifhorn, Celle u. s. w. führt, ist vom Königl. Preußischen Gouvernement für die Zeit des Friedens völlig aufgegeben, und wird nur für den Fall eines Krieges und der dadurch veränderten Truppendirektionen reservirt. Dagegen wird dem Königl. Preußischen Gouvernement eine südlichere Militairstraße zugestanden, welche von Heiligenstadt auf Minden führt und folgende Etappenorte berührt:

Von Heiligenstadt nach Nörthen 4 Meilen;
Von Nörthen nach Einbeck 3 Meilen;
Von Einbeck nach Alfeld 2½ Meile;
Von Alfeld nach Coppenbrügge 3½ Meile;
Von Coppenbrügge nach Oldendorf 3½ Meile.

Diese Straße soll nur selten und nie zum Marsche von starken Truppenkorps gebraucht werden, deren Maximum circa auf 1 bis 2 Bataillone und eben so viel Eskadrons bestimmt wird. Es ist daher auch nicht nothwendig, auf den genannten Etappenorten besondere dauernde Einrichtungen zu treffen, so wie es überflüssig seyn würde, den Etappenorten für jetzt besondere Rayons zuzulegen; es sollen vielmehr dergleichen Rayons in einzelnen Fällen, wo es nöthig seyn sollte, zu seiner Zeit bestimmt werden.

Die Königl. Hannövrische Regierung soll auch jedesmal drei Wochen vorher requirirt und benachrichtigt werden, wenn die erwähnte Straße gebraucht werden soll.

3. Die Linie der Militairstraße für die Königl. Hannövrischen Truppen durch die Königl. Preußischen Lande berührt folgende Etappenbezirke:

Von Osnabrück nach Ippenbuhren 3½ Meile, mit Lehen, Kloster Grafenhorst, Pusselbühren, Langenbeck, West-Cappel nebst Dependenz, Lotte, Mettingen, Bevergen;

Von Ippenbuhren nach Rheine 3 Meilen, mit dem Kirchspiel Rheine und Dependenz, Mesum nebst Dependenz, Neuenkirchen nebst Dependenz;

Von Rheine nach Bentheim 3 Meilen.

etapowemu w Hameln, przydaią się ieszcze następuiące włości: Rohesen, Afferde, Wehrbergen, Gros- i Klein Hiltigsfeld, Hastenbeck, Tundern, Watzen, Königsförde.

Z Hameln do Alverdissen 3 mile.

2. Rząd Królewsko-Pruski na czas pokoiu nie żąda wcale drógi militarnéy, w mòc powyżéy rzeczonych Traktatów przez Gifhorn, Celle i. t. d. prowadzącéy y tylko ią sobie na przypadek woyny y z tąd wynikaiącéy zmiennéy Dyrekcyi woyska zostawuie sobie. Przeciwnie zaś pozwala się Rządowi Pruskiemu droga militarna, która bardziéy ku południowi od Heiligenstadt do Minden prowadzi, y następuiących dotyka się mieyśc etapowych

z Heiligenstadt do Nörthen 4 mile,
z Nörthen do Einbek 3 mile,
z Einbek do Alfeld 2½ mili
z Alfeld do Koppenbrügge 3½ mili,
z Koppenbrügge do Oldendorff 3½ mili.

Droga ta rzadko tylko, a nigdy do przechodu znacznych Oddziałów woyska ieden do dwóch Batalionów, y tyleż szwadronów, przenoszących, nie ma bydz użyta. Niema zatem potrzeby przedsięwziąc w rzeczonych mieyscach szczególnych w téy mierze trwałych Urządzeń y zbytecznie by było, tymże mieyścom etapowym przydać nateraz oddzielne Okręgi, które tylko w wydarzaiącym się razie potrzeby w swym czasie oznaczone być maią.

Rząd Królestwa Hannowerskiego, wkażdym razie trzema tygodniami wprzód o to wezwanym i zawiadomionym być ma.

3. Liniia drogi militarnéy dla Woysk Królewsko-Hannoverskich przez kraie Królestwa Pruskiego, dotyka się następuiących Okręgów etapowych:

z Osnabrück do Ippenbuhren 3½ mili wraz z Lehen, z Klasztorem Grafenhorst, Pusselbühren, Langenbeck, Westkappel łącznie z przyległosciami, Lotte, Mettingen, Bevergen.

Z Ippenbühren do Rheine 3 mile, z Parafiią Rheine i przynależytościami Mesum y Neuenkirchen y ich przyległościami.

Z Rheine do Bentheim 3 mile.

Die durchmarschirenden Truppen, mit Ausnahme von kleinen Detaschements bis 50 Mann (welche in die Baracken kommen, sobald dieselben eingerichtet sind), sind gehalten, nach jedem als zum Bezirk gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von der Etappenbehörde angewiesen wird, es sey denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. Diesen Transporten, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. Andere Ortschaften, als die oben erwähnten, dürfen den Truppen nicht angewiesen werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. In sollen Fällen werden sich die mit der Dislokation beauftragten Offiziere mit den Etappenbehörden über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschroute.

Sämmtliche respektive durch die Königl. Preußischen und Königl. Hannövrischen Lande marschirende Truppen müssen auf einer der drei genannten Militairstraßen mit genauer Berücksichtigung der nunmehro festgestellten Etappen-Hauptörter instradirt seyn, indem sie sonst weder auf Quartier noch auf Verpflegung Anspruch machen können. Sollten etwa in der Folge hin und wieder abweichende Bestimmungen nothwendig werden; so kann nur in Gefolge einer Vereinigung beider kontrahirenden hohen Theile eine Aenderung darunter erfolgen. Was die Einrichtung der Marschrouten betrifft, so können die Marschrouten für die Königl. Preußischen Truppen, welche durch die Königl. Hannövrischen Lande marschiren, nur von dem Königl. Preußischen Kriegsministerio und dem Generalkommando in Sachsen oder Westphalen mit Gültigkeit ausgestellt werden; dagegen können für die durch die Königl. Preußischen Staaten marschirenden Königl. Hannövrischen Truppen die Marschrouten nur von dem Königl. Hannövrischen Generalkommando und dem bei demselben angestellten General-Quartiermeister oder Kassen-Aide mit Gültigkeit ertheilt werden. Auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

In den von den oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft

Przechodzące woysko, prócz małych oddziałów, aż do 50 ludzi (które w urządzić się maiących Barakach pomieszczone zostaną) udać się musi do mieyśca, przez władzę etapową wskazanego, iako do Okręgu iey należącego, wyiąwszy iednak, gdy Artilleriią, Municiią, lub inne znaczne Transzporta z sobą prowadzi. Dla takich to Transzportów y ludzi do straży potrzebnych, zawsze mieysca, lecz nad drógą militarną położone, przeznaczone być maią. Inne prócz wzmiankowanych mieyśca, woysku tylko wtenczas przeznaczone zostaną, gdy znaczne iego Oddziały w licznych szeregach ukośno (en Echellons) postępuiących maszeruią. W takowym razie Officerowie trudniący się dislokacyią, znosić się maią z władzami Etapowymi, względem powiększenia Etapu.

II.

O Prowadzeniu Woyska drógą militarną y Urządzeniu Kart dróżnych.

Wszystkie Woyska, respective przez Król. Pruskie y Król. Hannoverskie Kraie przechodzące, iedną z oznaczonych trzech dróg militarnych z ścislém zważaniem nateraz postanowione główne mieysca etapowe, prowadzone być muszą, inaczéy bowiem ani kwatery ani żywności dopominać się nie mogą. Gdyby wrazie wydarzyć się miała potrzeba wydania odmiennych postanowień, więc to za Ukladem tylko wysokich obydwoch stron Kontraktuiacych nastąpić będzie mogło. Co się tycze urządzenia Kart dróżnych, więc takowe dla Woyska Pruskiego, przez Kraie Królewstwa Hannowerskiego przechodzącego, tylko przez Królewsko-Pruskie ministerium woyny y przez generalne Dowództwo w Saxonii lub Westfalii, a co do Woyska Hanoverskiego, przez Kraje Pruskie przechodzącego przez Król. Hanoverskie Dowództwo generalne y przy nim znayduiącego się Generalnego Kwatermistrza, czyli tak zwanego: Kassen-Aide ważnie wydane być mogą. Na Karty dróżne od innych dane władz, ani kwatera, ani żywność dawaną nie będzie.

Karty dróżne, przez powyżéy wzmiankowane władze, wystawić się maiące, zawie-

(Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Die Detaschements unter 20 Mann können nur den 1sten und 15ten eines jeden Monats von dem letzten Preußischen Haupt-Etappenorte abgehen (widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten), sollen aber nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Bataillon oder einer Eskadron müssen die Etappenbehörden wenigstens 3 Tage vorher benachrichtigt werden. Wenn ganze Bataillons, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so müssen nicht allein die Etappenbehörden wenigstens 8 Tage zuvor benachrichtigt werden, sondern es sollen auch die gegenseitigen Landesregierungen wenigstens 8 Tage zuvor benachrichtigt und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier wenigstens 3 Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Gestellung der Transportmittel u. s. w., mit der die Direktion über die betreffende Militairstraße führenden Behörde gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmtlichen Etappen-Hauptörtern für das ganze Korps zu treffen. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau instruirt seyn.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung betreffend.

A. Verpflegung der Mannschaft.

Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienst befindlichen Militairpersonen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben; diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpfle-

rać wsobie maią dokładne oznaczenie liczby ludzi (Officerów, Podofficerów y Żołnierzy) y Koni, oraz należącéy się dla nich żywności y potrzeb transportu. Szczególniéy zaś na to zważać należy, aby władze, o przechodzie woyska wcześnie zawiadomione zostały, y w tym względzie postanawia się, co następuie:

Oddziały niżéy ludzi 20 tylko w dniach 1. y 15. każdego Miesiąca, a to pod Kommendą, iakiegokolwiek przełożonego, z ostatniego głównego mieyśca etapowego Pruskiego mogą wychodzić, inaczéy ani Kwatery, ani też żywności nie dostaną. Przy oddziałach aż do 50 ludzi, dniém wprzod Kwatermistrz naprzod wysłany być ma, dla Doniesienia otém władzy Etapowéy. O Przechodzie oddziałow większych, aż do Batalionu lub Szwadronu, władze etapowe naymniéy trzema dniami wprzód zawiadomione być powinny. Gdy razem maią przechodzić całkie Bataliony, Szwadrony, lub więcéy Woyska, więc nie tylko władze Etapowe, ale też wzaiemne Rządy Krajowe naymniéy tygodniém wprzod otém zawiadomione y zarekwirowane być maią. Procz tego, gdy ieden, lub Kilka Pułkow razem przechodzić będą, officer przynaymniéy trzema dniami oddział takowy powinien poprzedzić, a to dla umówienia wspólnego, z władzą nad drogą militarną przełożoną, potrzebnych przysposobień na wszystkich głównych mieyścach etapowych, tak co do Dislokacyi, iako też żywności i dostarczenia potrzeb transporta i. t. d. dla całego Korpusu. Officer tym Końcem wykommenderowany, posiadać powinien dokladną wiadomość, o Ilości Pułków y ich Ludności, o ich potrzebach żywności y Transżportu, o dniu Przybycia y. t. d.

III.

Pomieszczenie y Żywność dla Woyska, y wynagrodzenie za nie należne.

A. Żywność dla Ludzi.

Poiedyńczym urlopowanym woyskowym, y innym w służbie nie będącym, ani kwatera, ani też żywność dawaną nie będzie. Woyskowi zaś prawo do iednego y drugiego ma-

gung berechtigt sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern oder in den Baracken, deren Anlage der betreffenden Regierung überlassen bleibt. Die Utensilien in den Baracken bestehen für den Unteroffizier und die Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, Stühlen oder hinreichenden hölzernen Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Baracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtigt ist. Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Etappenbehörden und gegen auszustellende Quittung der Kommandirenden die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll. Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgestellt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische seines Wirths zufrieden seyn muß. Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirths wie übermäßigen Forderungen von Seiten des Soldaten vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartier, sey es bei dem Einwohner oder in den Baracken, verlangen: 2 Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ½ Pfund Fleisch und Zugemüse, so viel des Mittags und Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtigt ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Ortsobrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird. Die Subaltern-Offiziere bis zum Kapitain excl. erhalten, außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ½ Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends bei jeder Mahlzeit eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ⅛ Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen. Für diese Verpflegung wird gegenseitig nach vorgängiger Liquidation von dem resp. Gouvernement folgende Vergütung bezahlt:

iący, mieć będą Kwaterę y żywność, albo u Mieszkańców, albo po Barakach, któreby Rządy założyć chciały. Do Sprzętow czyli potrzeb w Barakach, należą słoma na posłanie dla Podofficera y Żołnierza, listwa do powieszenia rzeczy, stołki, lub dostateczne ławki drewnianne. Podofficer każdy y żołnierz powinien poprzestać na Kwaterze y żywności w Barakach, skoro iedno i drugie przepisóm w téy mierze będącym odpowiada. Woysko przechodzące, podług karty dróżnéy u Mieszkańców Kwaterowane, za assygnacyią władz Etapowych, y za Kwitem Kommenderuiącego, mieć będzie żywność wyticzną u Gospodarza, albowiem iuż odtąd nikt bez żywności Kwaterowanym być nie ma. Postanawia się za powszechne wtéy mierze Prawidło, iż officer i żołnierz stołem Gospodarza swego, kontentować się powinien. Aby iednak Gospodarz podłéy nie dostarczał żywności, a woyskowi nad Prawo nie wymagali, ustanawia się, co następuie:

Podofficer y Żołnierz y Każdy woyskowy, nie będący w Randze Officera, na Kwaterze; bądź to u Gospodarza, bądź w Barakach żądać może: 2 funty dobrze wypieczonego chleba rzannego, poł funta Mięsa, y warzywa tyle, ile go, na Obiad y wieczerzą do dostatecznego nasycenia potrzeba. Na śniadanie, niczego żołnierz żądać nie może równie, iak nie ma prawa dopominania się, od Gospodarza piwa, wódki, lub wcale Kawy; władze iednak mieyscowe, starać się o to powinny: iżby znaydował się w każdém mieyscu dostateczny zapas Piwa y wódki, y aby Żołnierz w cenie nie był przeciązony. Officerowie Subalterni, aż do Kapitana, iego nie rachuiac, mieć będą prócz Kwatery, Drzewa i Swiatła, chleb potrzebny, zupę czyli Rosół, warzywo, y poł funta Mięsa, wszystko należycie przez Gospodarza ugotowane, na Obiad i wieczerzą po butelce Piwa, iakiego sie robi w Okolicy, z rana na śniadanie, Kawę, Chleb z masłem y ⅛ Kwarty wódki: Kapitan prócz tego wszystkiego na Obiad, potrawę ieszcze iedną może zażądać. — Za takową to żywność, po poprzedniczém onéyże od właściwego Rządu zalikwidowaniu, następuiąca będzie zapłata:

Für den Soldaten . . . . 4 gGr. Gold,
— Unteroffizier . . . . . 4 — —
— Subaltern-Offizier . . 12 — —
— Kapitain . . . . 16 — —

Staabsoffiziere, Obersten und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten, wo dieses nicht thunlich seyn sollte, bezahlt der Staabsoffizier 1 Rthlr. Gold, der Obrist und General 1 Rthlr. 12 gGr. Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabsoffizieren unmittelbar berichtigt.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dieses nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder gleich den Soldaten gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

Sollten hin und wieder durchmarschirende Soldaten unterweges krank werden, so sollen dieselben auf Kosten ihres Gouvernements in einem Etappen-Hospitale verpflegt werden, welches für die Königl. Preußischen Truppen zu Hildesheim seyn soll, und worüber der Etappen-Inspektor die Aufsicht und Berechnung führt. Das Lokal zu diesem Etappen-Hospitale soll von der Königl. Hannövrischen Regierung unentgeldlich angewiesen werden.

Für die Anschaffung der erforderlichen Effekten, so wie für alle andere Bedürfnisse hat aber das Königlich-Preußische Gouvernement selbst zu sorgen.

B. Verpflegung der Pferde.

Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten müssen gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute, reinliche Stallung angewiesen wird. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen ist es bei nachdrücklicher Strafe zu untersagen, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle jagen, und ihre Pferde hineinbringen lassen. Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der

za Żołnierza . . . . . . 4 dgl. w złocie,
za Podofficera . . . . . 4 — — —
za Officera Subalterna 12 — — —
za Kapitana . . . . 16 — — —

Officerowie sztabowi, Półkownicy y Generałowie po domach goscinnych swym utrzymuią się Kosztem. Gdzieby to być nie mogło, Officer sztabowy Talara w złocie, Półkownik i Generał po półtora Talara zapłacą, a za to przyzwoita y dostateczna żywność przez Gospodarza, dawaną im być winna. Zapłata należy do Officerów, y nastąpi zaraz po wydaney im żywności.

Kobiety i Dzieci powszechnie nie maią dostać ani kwatery, ani Żywności. Gdyby przecież wyiątkowo udzielić ią wypadało, więc otém wyraźna wzmianka w karcie dróżney uczynioną być powinna, a na tenczas tak kobiety iako i Dzieci porówno z żołnierzami mieć będą Kwaterę y Żywność, za nadgrodą powyżey oznaczoną. Przeciwnie zaś Żony i Dzieci Officerów Kwaterę y Żywność na żaden przypadek żądać nie mogą.

Żołnierze, którzyby wczasie przechodu zachorowali, kosztem ich Rządu w Spitalu etapowym pielęgnowani być maią. Dla Woyska Pruskiego będzie Spital w Hildesheim pod Dozorem i rachunkiem Dozorcy Etapowego. Lokal na Spital takowy etapowy Rząd Krolestwa Hanoverskiego bezpłatnie wyznaczy,

Rząd zaś Pruski sam dostarczy potrzebne Effekta, y wszelkie inne potrzeby.

B. Żywność dla Koni.

Staraniem będzie władz etapowych y Zwierzchności mieyścowych, aby dla Koni, staynie, ile tylko bydź może, dobre i czyste były wyznaczone. Gdyby woyskowy nie był kontent z przeznaczoney dla Koni iego Stayni, z zażaleniem swém do Zwierzchności mieyścowey udać się powinien, przeciwnie zaś pod ostrą karą zakazano będzie, aby woyskowi, bądź iakiegokolwiek stopnia, Koni Gospodarza samowładnie z stayni nie wypędzali, a swe wprowadzali. Racyie furażo-

Etappenbehörde und gegen Quittung des Empfängers aus einem in jedem Etappen-Hauptorte zu etablirenden Magazine in Empfang genommen, und die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten werden von der Etappenbehörde sofort regulirt. Wollen die Gemeinden die Fourage selbst ausgeben, welches ihnen jederzeit frei steht, oder machen die Umstände es in den zum Etappenbezirk gehörenden bequartierten Ortschaften nothwendig, daß weil die Fourage aus dem Etappenmagazine nicht geholt werden kann, die Rationen im Orte selbst geliefert werden müssen, so hat ebenfalls ein Kommandirter des Detaschements die Fourage zur weitern Distribution von der Ortsobrigkeit in Empfang zu nehmen. Von den Quartierwirthen selbst darf in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage gefordert werden. Die Lieferung der Rationen soll von der mit der Direktion über die betreffende Militairstraße beauftragten Behörde jährlich öffentlich lizitirt und den Mindestfordernden übertragen werden. Der Königl. Preußische Etappeninspektor muß zu dieser Lizitation eingeladen werden, und kann darauf antragen, daß ein zweiter Lizitationstermin anberaumt wird, wenn ihm die Preise zu hoch scheinen, welches die Königl. Hannövrische Behörde nicht verweigern kann. In denjenigen Fällen, wo die Fourage nicht aus dem Magazine genommen, sondern besonderer Umstände wegen, von der Ortsobrigkeit geliefert ist, erhält diese denselben Preis, welchen der Lieferant erhalten haben würde, wenn aus dem Magazine fouragirt wäre.

Die durch die Fouragelieferung, wie auch die übrigen durch die Mundverpflegung und Gestellung des Vorspanns entstehenden Kosten, werden vierteljährig berechnet, und in soweit dieselben nicht kompensirt werden können, von dem betreffenden Gouvernement baar berichtigt. Die mit der Liquidation zu beauftragenden gegenseitigen Behörden werden sich über die Form des Rechnungswesens noch weiter verständigen und einigen.

IV.

Verabreichung des Vorspanns und Gestellung der Fußboten.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Etappenbehörden und gegen Quittung nur in sofern verabreicht, als deshalb in den förmlichen Marschrouten das Nöthige bemerkt worden.

we pobierane będą z Magazynów, wkażdém głownem mieyscu etapowém założyć się maiących, a to za Assygnacyią władzy Etapowéy y za Kwitem odbieraiącego. Spory w téy mierze zachodzące załatwi natychmiast władza Etapowa. Jeżeli Gminy samę chcą wydać furaż, co im każdego czasu iest wolno, albo gdy okoliczności wskazuią potrzebę dostawienia furaziu na mieyscu, dla tego, iż takowy z Magazynu etapowego do mieysc okręgiem etapowym zaiętych y Kwaterunek maiących sprowadzonym być nie może, więc również Wykommenderowany z oddziału, odbierże furaż od zwierżchności mieyscowéy do dalszego Podziału. Od Gospodarzy iednak furaż ani w ziarnie, ani w sianie lub słomie żądanym być nie może. Dostawa Racyiów przez władzę zarządzaiącą drógą militarną rokrocznie publicznie licytowaną, i naymniey żądaiącemu wypuszczoną być ma. Królewsko-Pruski Dozorca Etapowy, powinien być przywołany do teyże Licytacyi, i wyznaczenia drugiego Terminu może żądać, gdy cena zbyt wysoką zdawać mu się będzie, i Rząd Krolestwa Hanoverskiego odmowić tego nie może. W przypadkach, gdy Furaż nie z magazynu, lecz dla zachodzących okoliczności szczególnych przez Zwierżchność mieyscową został dostawiony, cena taka, iakąby był dostał Liferant w razie dostawy z Magazynu, wynadgrodzoną bydźma.

Koszta z dostawy Furaziu, żywności y podwód wynikaiące, co ćwierć Roku porachowane, a ile takowe potrącone być nie mogą, przez właściwy Rząd zaspokoione być maią. Władze, którym Likwidacyia takowych Kosztów poleconą zostanie, porozumieią się pomiędzy sobą względem sposobu, ktorym Rachunki takowe prowadzone, y ułożone być maią.

IV.

Dostawa Podwód i Posłańców pieszych.

W Miarę formalnych Kart dróżnych, władze etapowe dostarczą dla woyska przechodzącego, i za kwitem ich to, co do Transportu iest potrzebném.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterweges erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Attest eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Etappenhospital Anspruch machen. Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dieses muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die bei der Gestellung sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird. Die quartiermachenden Kommandirten dürfen auf keine Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sey denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des Regimentskommandeurs, als dazu berechtigt, legitimiren können.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartier bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Gestellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartier sofort zu entlassen; dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisenden Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen. Den betreffenden Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterweges nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner übeln Behandlung ausgesetzt sind.

Als Vergütung für den Vorspann wird von dem resp. Gouvernement für jede Meile und für jedes Pferd incl. des Wagens, wenn ein solcher erforderlich ist, die Summe von 6 gGr. Gold bezahlt.

Prócz tego ci tylko woyskowi, którzy w Marszu zachorowali, i niesposobność dalszego chodzenia zaświadczeniem approbowanego Lekarza lub Chirurga udowodnią, żądać mogą Podwód za Kwitem, wcelu sprowadzenia ich do naybliższego Spitalu etapowego. Gdy przy przechodach znacznych oddziałów woyska, potrzebna Ilość Podwód dla każdego pewno oznaczoną nie została, a zatém porządek takowy sciśle zachowanym być nie może; natenczas Kommenderuiący oddziałem Inkwaterowanym, może wprawdzie na własną swą odpowiedzialność zażądac dostawy Podwód, iednak tylko drogą piśmiennéy Rekwizycyi, do Zwierżchności mieyscowéy wydanéy, ktora to zaymie się dostawą fur, za Kwitem przy dostawie natychmiast udzielić się maiącym. Wykommenderowani furyierowie, ani fur, ani koni wierzchowych zażądać dla siebie nie mogą, chybaby piśmiennym Rozkazem Kommendanta Połku do tego się wylegitymowali.

Fury i Konie dostawione będą od Noclegu do noclegu, to iest od iednego Okręgu etapowego, aż do naybliższego. Sposób dostawienia zupełnie iest zostawiony Władzom Krajowym. Woysko przechodzące, stanąwszy na Noclegu, natychmiast Podwody uwolnić musi, a władze starać się o to powinny; aby nie zbywało na swieżych Podwodach, y aby takowe były w swym czasie. Woysko przechodzące, lub poiedynczi woyskowi, gdy przybędą na Etapie, na zaiutrz daley wyprawionymi być maią. Tylko wtenczas, gdy dniem wprzód należyte w tey mierze donisienie uczynioném zostało, żądać mogą dalszego ich odesłania wten sam dzień, inaczéy bowiem swym kosztem wziąć muszą Konie extrapocztowe, chociażby daley y podwoyne nawet Etapy chcieli przebyć. Szczególnieyszéy Staranności właściwych Officerów poleca się pod własną odpowiedzialnością, aby fury w Marszu nie były obciążone przez Osoby, prawa do nich nie maiące, y aby Ludzie podwodowi złego nie doznawali obchodzenia się. —

Rząd resp. każdy za Podwodę od każdéy mili, y każdego Konia incl. Wozu, ieżeli takowy był potrzebnym po 6 dgl. w złocie zapłaci.

Die Entfernung von einem Nachtquartier in das andere wird der Entfernung des Etappen-Hauptortes, nach der oben angegebenen Entfernung, bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben. Der Weg der Fuhrpflichtigen bis zum Anspannungsorte wird nicht mit in Anrechnung gebracht. Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden; sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg geht, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Nach vorgängiger und richtig befundener Liquidation, welche jedesmal dem Etappeninspektor vorzulegen ist, um die Richtigkeit der angegebenen Entfernungen zu prüfen und zu attestiren, soll das Botenlohn für jede Meile mit 4 gGr. Gold vergütet werden, wobei der Rückweg nicht gerechnet wird.

Odległość od iednego Noclegu do drugiego, rachowaną będzie podług odległości iednego mieysca głownego etapowego od drugiego powyżey wskazanéy, bądź, że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli Podroż. Odległość podwodowych od mieysca zaprzęgu rachowaną nie będzie. Woyskowi samowładnie brać nie mogą posłańcow pieszych, lub Przewodników, a tém mniéy ich zmuszać, owszem takowych w drodze Rekwizycyi piśmiennéy od Zwierżchności mieysca noclegu zażądać y natychmiast zakwitować powinni. Po poprzedniczéy i należycie sprawdzonéy Likwidacyi, Dozorcy Etapowemu, wcelu przekonania się o podanéy odległości y zaświadczenia oneyże przedstawić się maiącey, od Posłańca za każdą milę, nierachuiąc iednak Podroży napowrot odbytey, 4 dg. wzłocie zapłacone być maią.

V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

Um die gute Ordnung auf den Etappen aufrecht zu halten, soll in Hildesheim ein Königl. Preußischer Etappeninspektor angestellt werden, dessen Bestimmung dahin geht, für die Aufrechthaltung der Ordnung und Richtigkeit der Liquidationen Sorge zu tragen, und etwanigen Beschwerden, so viel wie möglich, abzuhelfen. Er hat aber keine Autorität über die Königl. Hannövrischen Unterthanen. Dem Etappeninspektor wird die Portofreiheit bei Dienstsiegel und Kontrasignatur der Militairbriefe zugestanden. Er soll ein angemessenes Quartier, ohne Verpflegung, gegen eine billige Vergütung in Hildesheim erhalten. Sollten hin und wieder Differenzen zwischen dem Bequartierten und dem Soldaten entstehen, so werden dieselben von der betreffenden Etappenbehörde und den kommandirenden Offizieren, wie auch von dem oben erwähnten Etappeninspektor, gemeinschaftlich beseitigt. Die Etappenbehörde ist berechtigt, jeden Unteroffizier oder Soldaten, welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirths oder eines andern Unterthanen erlaubt, zu arretiren, und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Den gegenseitigen Etappenbehörden wird es noch zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß

V.

Utrzymanie Porządku y Policyi militarnéy.

Dla utrzymania Porządku dobrego, ustanowionym być ma w Hildesheim Królewsko-Pruski Dozorca Etapowy, którego będzie przeznaczeniem, aby czuwał nad utrzymaniem Porządku y rzetelnością Likwidacyi, oraz aby zachodzące Zażalenia, ile w iego będzie mocy, uprzątał. Żadnéy iednak nie ma władzy, nad Poddanymi Krolestwa Hannoverskiego. Będzie mogł listy militarne przesyłac Pocztą, bez opłaty Portorii, skoro takowe pieczęcią służby y zawidymowaniem opatrzone będą. Ma mieć za słuszną zapłatą, przyzwoitą Kwaterę w Hildesheim, iednak bez żywności. Sprzeczki pomiędzy Gospodarzem y żołnierzem wydarzyć się mogące, właściwa władza Etapowa y Officerowie Kommenderuiący wraz z dopiero rzeczonym Dozorcą etapowym wspolnie załatwią. Władza Etapowa może aresztować każdego Podofficera i Żołnierza, który się dopuszcza czynnéy obrazy na Gospodarzu swoim, lub innym Poddanym, y tegoż do Kommenderuiącego po dalszą Indagacyą y ukaranie odesłać.

Szczególniéyszą będzie powinnością wzaiemnych władz Etapowych, czuwać nad tém:

die Wege stets in gutem Stande erhalten werden, und überhaupt haben dieselben ihre stete Sorgsamkeit darauf zu richten, daß es den durchmarschirenden Truppen an nichts fehle, was dieselben mit Recht und Billigkeit verlangen können, über welchen Gegenstand der Etappeninspektor gleichfalls zu wachen hat und bei den Landesbehörden Beschwerde führen kann.

 Die kommandirenden Offiziere sowohl, wie die Etappenbehörden, sind anzuweisen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner in Beziehung auf ihre deutschen Brüder willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

Die resp. Königl. Preußischen und Königl. Hannövrischen Truppen, welche auf eine der genannten Militairstraßen instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf allen Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden sollen.

Die vorstehende Etappenkonvention soll mit dem 1sten Januar 1817. in Kraft treten, auch auf 10 Jahre von besagtem Dato an gerechnet als gültig abgeschlossen seyn. Es wird dabei festgesetzt, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft regulirt werden sollen. Auch macht sich die Königl. Hannövrische Regierung verbindlich, auf die Zeit des Aufenthalts der Okkupationsarmee in Frankreich von der Hälfte der auf der Straße von Halberstadt nach Minden durchmarschirenden Truppen nur die Hälfte der oben angeführten Preise für Portionen, Rationen, Vorspann rc. zu liquidiren, eben so wie auch bei einem dereinstigen Rückmarsche der aus Frankreich zurückkehrenden Armeekorps für sämmtliche zurückkehrende Truppen gleichfalls nur die Hälfte der Vergütungspreise liquidirt und berichtigt werden soll, wogegen die Königl. Preußische Regierung sich verpflichtet, für sämmtliche aus Frankreich zurückkehrende und dorthin marschirende Königl. Hannövrische Truppen gleichfalls nur die Hälfte der oben festgesetzten Vergütungspreise zu liquidiren.

aby drogi zawsze w dobrym stanie były utrzymywane, y aby przechodzącym woyskowym nie zbywało na niczém, czego prawnie i słusznie dopomnieć się mogą. Baczność w téy mierze również należy do Dozorcy Etapowego, który o to do władz Krajowych zażalenia swe podać może.

Tak officerowie Kommenderuiący, iako i władze Etapowe, odbiorą Rozkaz, aby z gorliwością starali się o to, iżby pomiędzy Gospodarzem y żołnierzem, trwały duch iedności panował, y aby Mieszkańcy z względu na ich niemieckich braci, chętnie ponosili ciężary, które podług natury rzeczy, nie mogą być zupełnie uchylone, iednak przez słuszne obustronne znoszenie się, znacznie zmnieyszone być mogą.

Woysko resp. Pruskie i Hanowerskie, którakolwiek z rzeczonych dróg militarnych przechodzić maiące, każdego razu o osnowie obecnéy Konwencyi, ile do nich należy, dokładnie zawiadomione, iako też potrzebne wyciągi z onéyże po wszystkich Etapach do wiadomości podane y przybite być maią.

Obecna Konwencyia etapową od dnia 1. Stycznia 1817. na lat dziesięć ma być obowiązuiącą. Przytém postanawia się; iż na przypadek woyny w tymze czasie wydarzyć się mogącéy, postanowienie inne, któreby z powodu Okoliczności okazały się potrzebnymi, przez oddzielny Układ umówione być maią. Również Rząd Królestwa Hannoverskiego obowięzuie się: iż za czas zostawania Armii okkupacyinéy w Francyi, likwidować tylko będzie połowę powyżey ustanowioną zapłaty za Porcyie, Racyie, Podwody y t. d. co do połowy woyska, które traktem od Halberstadt do Minden przechodzić będzie, niemniéy iż wrazie przyszłego powrotu oddziałów woyska z francyi, również tylko połowa zapłat umówionych, a to za wszystkie woysko powracaiące likwidowaną i zaspokoioną być ma; w zamianę czego Rząd Królewsko-Pruski obowięznie się, iż co do wszystkich woysk Hanoverskich z Francyi powracaiących y tam dotąd idących na połowie tylko zapłat powyżey ustanowionych poprzestanie.

Zu Urkund dessen ist dieses reziproke Durchmarschreglement in duplo ausgefertigt, und unter Vorbehalt höchster Ratifikation vollzogen, und gegen einander ausgewechselt worden.

So geschehen Berlin, den 6ten Dezember 1816.

(L. S.) Ludwig v. Wolzogen.

(L. S.) Ludwig Conrad Georg v. Ompteda.

Wir haben, nachdem Wir diesen auf Zehn Jahr vom 1sten Januar 1817. ab gültigen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt davon Unserm Willen gemäß befunden, und daher angenommen, bestätigt und ratifizirt, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen zu thun, daß er genau und getreulich erfüllt werde.

Urkundlich dessen haben Wir diese Ratifikationsurkunde eigenhändig unterzeichnet und mit Unserm Königlichen Insiegel bedrucken lassen.

So geschehen zu Berlin, den 18ten Dezember Eintausend Achthundert und Sechszehen.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Na Dowód tego, obecny wzaiemny Regulamen przechodu wpodwoynych Exemplarzach sporządzony i z zastrzeżeniem naywyższéy Ratifikacyi podpisany y zamieniony został.

Działo się w Berlinie dnia 6. Grudnia 1816.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.

(L. S.) Ludwik Konrad Jerzy d'Ompteda.

Po Przedstawieniu Nam y zważeniu obecnego na Lat dziesięć od dnia 1. Stycznia 1817. r. układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą Naszą, y takowy przyięliśmy, potwierdziliśmy, y ratyfikowaliśmy, iako go nineyszém za Nas y Następcow Naszych, przyimuiemy, potwierdzamy, i ratyfikuiemy, Królewskiem Naszém przyrzekaiąc słowem, iż tenże ściśle y wiernie dotrzymanym być ma.

Działo się w Berlinie dnia 18. Grudnia Tysiąc Ośmset szesnastego Roku.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

No. 413.) Durchmarsch- und Etappen-Konvention vom 31sten Dezember 1816., gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Weimar.

Nachdem Seine Majestät der König von Preußen ꝛc. und Seine Königliche Hoheit der Großherzog zu Sachsen-Weimar-Eisenach in dem am 22sten September 1815. zu Paris abgeschlossenen Staatsvertrage Artikel IX. den Truppen-Durchmarsch auf mehreren Militairstraßen stipulirt und rücksichtlich der Einrichtung derselben die nöthigen nähern Verabredungen treffen zu lassen beliebt haben;

So ist deshalb, unter Vorbehalt Höchster Ratifikation, von den, zu diesem Geschäfte ausdrücklich Bevollmächtigten, namentlich dem Freiherrn von Wolzogen, Königlich-Preußischen General-Major,

(No. 413.) Konwencyia zawarta między Prusamy y Weymarem, względem Przechodu y Etap dla Woyska z daty 31. Grudnia 1816. roku.

Gdy J. K. M. Król Pruski etc. y Jego Królewiczewska Mość Wielki Xiąże Sasko-Weymarski-Eisenach w Art. IX. Traktatu w dniu 22. Września 1815. roku w Paryżu zawartego raczyli zastrzedz sobie nawzaiem Przechód ich Woyska po Kilku drogach militarnych, y iż względem Urządzenia ich potrzebne bliższe warunki umówione być maią, więc w tym względzie przy zastrzeżeniu Naywyższéy Ratyfikacyi, Pełnomocnicy do Dzieła tego szczególniéy umocowani, mianowicie Baron de Wolzogen, Królewsko-Pruski Generałmajor,

Ritter des Königlich-Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserlichen Russischen St. Annen-Ordens 1ster Klasse, des Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen weißen Falken-Ordens Großkreuz, Kommandeur des Kaiserlich-Oestreichischen St. Leopold-Ordens und Ritter des Königlich-Baierschen Militair-Max-Joseph-Ordens; und dem Freiherrn von Fritsch, Großherzoglich-Sachsen-Weimar-Eisenachischen wirklichen Geheimen Rath und Staatsminister, des Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen weißen Falkenordens Großkreuz, Nachstehendes auf das Verbindlichste verabredet und abgeschlossen worden.

Orderów, Królewsko-Pruskiego pour le mérite, Cesarsko-Rossyiskiego S. Anny I. Klassy Kawaler, Wielki Krzyż wielko Xiążęco-Sasko-Weymarskiego, Orderu białego Sokoła, Kommandor Cesarsko-Austryiackiego Orderu S. Leopolda, y Królewsko-Bawarskiego orderu militarnego Maximiliiana Jozefa Kawaler y Baron de Fritsch, rzeczywisty Wielko-Xiążęco-Sasko-Weymarsko-Eisenachski Taynny Radzca y Minister Stanu, Wielki Krzyż, Wielko-Xiążęco-Saśko-Weymarskiego, Orderu białego Sokoła; umowili y zawarli, co następuie:

I.

Feststellung der Linie der Königlich-Preußischen Militairstraßen, der Etappen-Haupt-Oerter, und Bestimmung der Etappen-Bezirke.

1) Buttstedt, welches drei Meilen von Erfurt und $3\frac{1}{2}$ Meile von Naumburg entfernt liegt, wird in der Regel, und so lange als die Wege in jener Gegend nicht verdorben sind, als der Etappen-Ort zwischen Naumburg, dem Herzogthume Sachsen und Erfurt angenommen, und nur bei sehr übler Witterung und dadurch sehr verschlimmertem Wege wird der Truppenmarsch über Weimar dirigirt. Zu dem Etappenbezirke Buttstedt gehören: Hardisleben, Olbersleben, Guthmannshausen, Großbrembach, Krautheim, Neumark, Buttelstedt, Nermsdorf, Schwerstedt, Niederreißen, Mannstedt, Rudersdorf, Nirmsdorf, und Oberreißen.

2) Von Erfurt nach Koblenz trifft die Militairstraße Eisenach als Etappenort, zu deren Etappenbezirk Fischbach, Eichrodt, Stedtfeld, Förtha, Melborn, Wenigen-Lupnitz, Groß-Lupnitz, Stockhausen, Hetzelsroda, Stregda, Seebach, Farnroda, Kittelsthal, Mosbach, Eppichnellen, Markfehl und Burkhardtsroda gerechnet werden.

3) Vacha, $3\frac{1}{2}$ Meile von Eisenach. Zu deren Etappenbezirk gehört: Ober- und Unter-Zella, Dorndorf, Frauensee, Dönges, Kieselbach, Niederbreitsbach, Ettenhausen, Tiefenorth, Merkers, Pferdsdorf, und, wenn stärkere Truppenmärsche erfolgen, Berka an der Werra, Gerstungen, Dankmarshausen, Großensee, Wün-

I.

Ustanowienie Linii Królewsko-Pruskich dróg militarnych, głównych mieysc Etapowych, y oznaczenie Okręgów etapowych.

1) Buttstedt o trzy mile od Erfurta, y $3\frac{1}{2}$ mili od Naumburga odległy, powszechnie y dopóki drogi w teyże okolicy nie zepsuią się, będzie mieyscém etapowém, między Naumburg, Xięstwém Saskiem y Erfurtem, y tylko na przypadek złych pogód, y ztąd zepsutych dróg, Przechód woyská, na Weymar obrócóny zostanie. Do Etapy Buttstedt, należą: Hardisleben, Olbersleben, Guthmannshausen, Grosbrembach, Krautheim, Neumark, Buttelstedt, Nermsdorff, Schwerstedt, Niederreissen, Mannstedt, Rudersdorf, Nirmsdorf y Oberreissen.

2) Od Erfurta do Koblenz, droga militarna trafia na Eisenach iako mieysce etapowe, do którego Okręgu rachuią się — Fischbach, Eichrodt, Stedtfeld, Foertha, Melborn, Wenigen-Lupnitz, Gros-Lupnitz, Stockhausen, Hetzelsroda, Stregda, Seebach, Farnroda, Kittelsthal, Mosbach, Eppichnellen, Marksehl i Burkhardtsroda.

3) Wacha, o $3\frac{1}{2}$ mili od Eisenach. Do Okręgu tego etapowego należą: Ober- y Unter-Zella, Dorndorf, Frauensée, Dönnges, Kieselbach, Niederbreitsbach, Ettenhausen, Tiefenorth, Merkers, Pferdsdorf y wrazie większych Przechodów, Berka nad Werrą, Gerstungen, Dankmarshau-

schensuhl, Fernbreitenbach, Dippach, Horschlitt, Oberellen, Hurda, Unterellen, Lauchröden und Hausbreitenbach.

Die Entfernung von Vacha nach Hersfeld beträgt 3 Meilen, von Berka nach Hersfeld 3 Meilen, dagegen von Berka nach Eisenach nur 2½ Meile.

4) Die Militairstraßen von den Königlichen Preußischen Staaten nach den Königlichen Preußischen Theilen des Neustädter Kreises, welche in dem im Eingange erwähnten abgeschlossenen Staatsvertrage bestimmt sind, werden Königlich-Preußischer Seits vorbehalten, und sollen auf diesen Straßen dieselben Grundsätze der Verpflegung, Vergütung der Preise und polizeilichen Einrichtungen statt finden, wie solche in gegenwärtiger Konvention bestimmt worden sind.

Dagegen wird

5) Königlich-Preußischer Seits Erfurt als Etappenort für die Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Truppen auf ihrer Marschroute von Weimar nach Eisenach oder Vacha, und von da wieder zurück zugestanden, jedoch soll in Rücksicht, daß die Festung mit fremden Truppen nicht belegt werden kann, das Nachtquartier und die Verpflegung in den nächst an der Chaussee nach Gotha gelegenen Dörfern des Erfurtschen Gebiets angewiesen werden.

Die durchmarschirenden Truppen, mit Ausnahme von kleinen Detaschements bis 50 Mann (welche in die Baracken kommen, sobald dieselben eingerichtet sind), sind gehalten, nach jedem als zum Bezirk gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von der Etappenbehörde angewiesen wird; es sey denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. Diesen Transporten, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. Andere Ortschaften, als die oben erwähnten, dürfen den Truppen nicht angewiesen werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. In solchen Fällen werden sich die mit der Dislokation beauftragten Offiziere mit den Etappenbehörden über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

sen, Grossensée, Wünschensuhl, Fern breitenbach, Dippach, Horschlitt, Oberellen, Hurda, Unterrellen, Lauchröden i Hausbreitenbach.

Odległość od Wacha do Hersfeld, wynosi mil trzy, od Berka do Hersfeld trzy mile, a od Berka do Eisenach tylko 2½ mili.

4) Drógi militarne z Krajów Państwa Pruskiego, do Królewsko-Pruskich części Powiatu Nowomieyskiego (Neustadt) prowadzące, a Traktatem w wstępie rzeczonym oznaczone, zastrzegaią się dla Pruss, y wszystko, co obecną Konwencyią, względem zasad, dostarczenia żywności, zapłaty zato, y Urządzeń policyinych, umówionėm zostało, również do tychże dróg militarnych przystosowane być ma.

Przeciwnie zaś

5) Z strony Pruskiéy dla Woysk Sasko-Weymarskich na trakcie ich z Weymaru do Eisenach lub Wacha y ztamtąd na powrót, Erfurt za mieysce Etapowe oznacza się. Gdy iednak w fortecy obce woysko znaydować się nie może, więc Nocleg i żywność przeznaczone być maią po wsiach nad wielką drógą (chaussée) do Eisenach, w Okręgu Erfurta położonych. —

Przechodzące woysko, prócz małych oddziałów aż do 50 ludzi (które w urządzié się maiących barakach pomieszczone będą) udać się musi do mieysc, które mu przez władzę etapową, iako do iey Okręgu należące wskazanémy zostaną, wyiąwszy iednak, gdy Artylleryią, Municyią, lub inne znaczne Transzporta z sobą prowadzi. Dla takich to Transzportów i ludzi do Straży potrzebnych, zawsze mieysca lecz nad drogą militarną położone, przeznaczone być maią. Inne prócz wzmiankowanych, mieysca dla Woyska wtenczas tylko zostaną przeznaczone, gdy znaczne iego oddziały w licznych ukośno postępuiących Szeregach (Echellons) maszeruią. W takowym razie Officerowie, trudniący się Dyslokacyią, znosić się maią z władzami etapowymi względem powiększenia Okręgu.

II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschrouten.

Sämmtliche durch die Königlich-Preußischen und Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Lande marschirende Truppen müssen auf einer der genannten Militairstraßen mit genauer Berücksichtigung der nunmehro festgestellten Etappenörter instradirt seyn, indem sie sonst weder auf Quartier noch auf Verpflegung Anspruch machen können.

Sollten etwa in der Folge hin und wieder abweichende Bestimmungen nothwendig werden; so kann nur in Folge einer Vereinigung beider kontrahirenden hohen Theile eine Aenderung darunter erfolgen.

Was die Einrichtung der Marschrouten betrifft, so können die Marschrouten für die Königlich-Preußischen Truppen, welche durch die Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Lande marschiren, nur von dem Königlich-Preußischen Kriegesministerio und dem Generalkommando in Sachsen oder am Rhein mit Gültigkeit ausgestellt werden; dagegen können für die durch Erfurt marschirenden Großherzoglich-Sächsischen Truppen die Marschrouten nur von dem Großherzoglich-Sächsischen Generalkommando zu Weimar oder zu Eisenach mit Gültigkeit ertheilt werden. Auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

In den von den oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel, genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden; und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Die Detaschements unter 20 Mann, jedoch mit Ausnahme der Arrestaten, in Ansehung deren es bei der zeitherigen Einrichtung fernerhin verbleibt, können nur den 1sten und 15ten eines jeden Monats von dem letzten Preußischen Etappenhauptorte abgehen (widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten), sollen aber nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Ba-

II.

O Prowadzeniu Woyska drógą militarną y Urządzeniu Kart drożnych.

Wszystkie Woyska przez Król. Pruskie y wielko-Xiążęco-Sasko-Weymarskie Kraje przechodzące, iedną z oznaczonych dróg militarnych, z scisłém zważaniem na teraz postanowione główne mieysca etapowe, prowadzone być muszą, inaczéy bowiem ani Kwatery, ani Żywności dopominać się nie mogą.

Gdyby wczasie wydarzyć się miała potrzeba, wydania postanowień odmiennych, więc to tylko za układem wysokich obydwoch stron Kontraktuiących nastąpić będzie mogło.

Co się tycze urządzenia Kart dróżnych, więc takowe dla Woyska pruskiego przez Kraie W. Xięstwa Sasko-Weymarskiego przechodzącego, tylko przez Królewsko-Pruskie ministeriium Woyny y przez generalne Dowództwo w Saxonii lub nadreńskie, a co do Woyska Wielko-Xiążęco-Saskiego przez Erfurt idącego, Karty dróżne tylko przez Wielko-Xiążęco-Saskie Generalne Dowództwo w Weymar lub Eisenach ważnie wydane być mogą. Na Karty dróżne od innych władz dane, ani kwatera, ani żywność dostarczaną nie będzie.

Karty dróżne przez powyżéy rzeczone władze wystawić się maiące, zawierać w sobie musza dokładne Oznaczenie liczby ludzi (Officerów, Podofficerów y Żołnierzy) y Koni, oraz należącéy im się żywności y Potrzeb Transportu. Szczególniéy zaś na to zważać należy, aby władze o przechodzie Woyska wcześnie zostały uwiadomione, y wtym względzie postanawia się, co następuie:

Oddziały mniey ludzi 20 (z wyiątkiem iednak aresztantów, względem których dotychczasowe urządzenie utrzymuie się) tylko w dniach 1. y 15. każdego Miesiąca, a to pod Kommendą iakiegokolwiek przełożonego, z ostatniego głównego mieysca etapowego Pruskiego mogą wychodzić, inaczéy, nie dostaną ni żywności ni Kwatery. Przy oddziałach aż do 50 ludzi, musi dniem wprzód być wysłany Kwatermistrz, dla doniesiena otém władzy Etapowéy. O Przybyciu oddziałów większych,

taillon oder einer Eskadron, müssen die Etappenbehörden wenigstens drei Tage vorher benachrichtiget werden.

Wenn ganze Bataillons, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so müssen nicht allein die Etappenhörden wenigstens acht Tage zuvor benachrichtigt werden, sondern es sollen auch die gegenseitigen Landesbehörden (in Erfurt die Regierung, in Weimar oder Eisenach die Landesdirektion) wenigstens acht Tage zuvor benachrichtigt und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier wenigstens drei Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Stellung der Transportmittel u. s. w. mit der die Direktion über die betreffende Militairstraße führenden Behörde gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmtlichen Etappen-Hauptörtern für das ganze Korps zu treffen. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau instruirt seyn.

aż do Bataliionu lub szwadronu, władze Etapowe naymniéy trzema dniami wprzód zawiadomione być powinny.

Gdy razem maią przechodzić całe Bataliony, Szwadrony, lub więcey woyska, więc nie tylko władze Etapowe, ale też wzaiemne władze rządowe (w Erfurcie Rejencyia, w Weymarze lub Eisenach Dyrekcyia Krajowa) naymniey tygodniem wprzód o tém zawiadomione y zarekwirowane być maią. Prócz tego, gdy ieden lub kilka Pułków razem przechodzić będą, Officer przynaymniéy trzema dniami oddział takowy powinien poprzedzić, a to dla umówienia wspólnego z władzą nad drogą militarną przełożoną, potrzebnych przysposobień, na wszystkich głównych mieyscach etapowych, tak co do Dyslokacyi, iako też co do żywności y dostarczenia potrzeb transzportu y t. d. dla całego Korpusu. Officer tym Końcem wykommenderowany, posiadać powinien dokładną wiadomość, o Ilosci Pułków y ich ludzi, o ich Potrzebach żywności y transzportu, o dniu Przybycia, y t. d.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung.

A. Verpflegung der Mannschaft.

Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienst befindlichen Militair-Personen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben. Diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpflegung berechtigt sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern, oder in den Baracken, deren Anlage der betreffenden Regierung überlassen bleibt. Die Utensilien in den Baracken bestehen für den Unteroffizier und die Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, Stühlen oder hinreichenden hölzernen Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Baracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtigt ist.

Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß, bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Etappenbehörden und gegen auszustellende Quittung der Komman-

III.

Pomieszczenie y żywność dla Woyska, y wynagrodzenie za to należne.

A. Żywność dla Ludzi.

Poiedyńczym Urlopowanym woyskowym, y innym w służbie nie będącym, ani Kwatera ani też żywność dawaną nie będzie. Woyskowi zaś prawo do iednego y drugiego maiący, mieć będą Kwaterę y żywność, albo u mieszkańców, albo po Barakach, któreby Rządy wystawić chciały. Do Sprzętow czyli potrzeb w Barakach, należą dla Podofficera y Żołnierza słoma na posłanie, lisztwa do powieszenia rzeczy, stołki, lub dostateczne ławki drewnianne. Podofficer każdy i Żołnierz powinien poprzestać na Kwaterze y żywności w barakach skoro iedno i drugie przepisom w tey mierze będącym odpowiada.

Woysko przechodzące, podług Karty drożnéy u Mieszkańców kwaterowane, za Assygnacyią władz Etapowych y Kwitem Kommenderuiącego, mieć będzie żywność wyły-

direnden, die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll.

Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgesetzt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische seines Wirths zufrieden seyn muß.

Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirths, wie übermäßigen Forderungen von Seiten des Soldaten, vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartier, sey es bei den Einwohnern oder in den Baracken, verlangen: zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halb Pfund Fleisch und Zugemüse, soviel des Mittags und des Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtigt ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Obrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird. Die Subalternoffiziere bis zum Hauptmann exclusive, erhalten, außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ein halbes Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends, bei jeder Mahlzeit, eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ein Achtel-Quart Branntwein. Der Hauptmann kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen.

Für diese Verpflegung wird, nach vorgängiger Liquidation, von dem Königlich-Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt, als:

Für den Soldaten	 4	gute Groschen in Gold;
— — Unteroffizier	 4	— — —
— — Subaltern-Offizier	12	— — —
— — Hauptmann	. . . 16	— — —

Staabsoffiziere, Obersten und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten aber, wo dieses nicht thunlich seyn sollte, bezahlt der Staabsoffizier einen Reichsthaler in Gold, der Oberst und General einen Reichsthaler zwölf gute Groschen in Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabsoffizieren unmittelbar berichtigt.

czną u Gospodarza, albowiem iuż odtąd nikt bez żywności Kwaterowanym być nie ma.

Postanawia się, za powszechne w téy mierże prawidło, iż Officer y Żołnierz stołem Gospodarza swego, kontentować się powinni.

Aby iednak Gospodarz, podłéy nie dostarczał żywności, a woyskowi nad Prawo nie wymagali, postanawia się, co następuie:

Podofficer i Żołniery y każdy woyskowy nie będący w randze Officera, na kwaterże, bądz to u Gospodarza, bądz w barakach, może żądać dwa funty dobrze wypieczonego rzannego chleba, pół funta Mięsa, y warzywa tyle, ile go na Obiad y wieczerzą do dostatecznego nasycenia się potrzeba. Na Śniadanie niczego Żołnierz żądać nie może, równie iak niema prawa dopominania sie od Gospodarza piwa, wódki lub wcale Kawy; władze iednak mieyscowe starać się o to powinny, iżby wkażdém mieyscu znaydował się dostateczny zapas piwa y wódki, y aby Żołnierz w cenie nie był przeciążony. Officerowie subalterni, aż do Kapitana wyłącznie, prócz Kwatery, drzewa i światła, mieć będą potrzebny Chleb, zupę czyli Rosół, warzywo y poł funta Mięsa należycie przez Gospodarza ugotowane, na obiad y wieczerzą po butelce piwa, iakiego się robi w okolicy, na Śniadanie Kawę, chleb z masłem y $\frac{1}{8}$ kwarty wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego, iedna ieszcze potrawa na Obiad należy się.

Za takową to żywność po poprzedniczém onéyże od właściwego Rządu zalikwidowaniu, następuiąca będzie zapłata:

za Żołnierza	 4	dgr. w złocie
za Podofficera	 4	— — —
za Officera Subalterna	. 12	— — —
za Kapitana	 16	— — —

Officerowie sztabowi, Półkownicy y Generałowie po Domach gościnnych swym utrzymaią się Kosztem. Gdzieby to być nie mogło, Officer sztabowy Talara w złocie, Półkownik i Generał po połtora Talara zapłacą a zato przyzwoita y dostateczna żywność, przez Gospodarza dawaną im być winna. Obowiązek zapłaty należy do Officerów, y nastąpi zaraz po wydanéy im żywności.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dieses nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder, gleich den Soldaten, gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

Sollten hin und wieder durchmarschirende Soldaten krank werden, und nicht fähig seyn, in die eigenen Hospitäler, respektive zu Erfurt oder zu Weimar, zurückgebracht zu werden, so sollen dieselben auf Kosten ihres Gouvernements in einem Etappenhospitale verpflegt werden.

B. Verpflegung der Pferde.

Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten müssen gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute, reinliche Stallung angewiesen wird. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen ist es bei nachdrücklicher Strafe zu untersagen, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle jagen, und ihre Pferde hineinbringen lassen.

Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der Etappenbehörde und gegen Quittung des Empfängers aus einem in jedem Etappen-Hauptorte zu etablirenden Magazine in Empfang genommen, und die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten werden von der Etappenbehörde sofort regulirt. Wollen die Gemeinden die Fourage selbst ausgeben, welches ihnen jederzeit frei steht, oder machen es die Umstände in den zum Etappenbezirk gehörenden bequartierten Ortschaften nothwendig, daß weil die Fourage aus dem Etappenmagazine nicht geholt werden kann, die Rationen im Orte selbst geliefert werden müssen, so hat ebenfalls ein Kommandirter des Detaschements die Fourage zur weitern Distribution von der Ortsobrigkeit in Empfang zu nehmen.

Von den Quartierwirthen selbst darf in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage gefordert werden.

Kobiety i Dzieci powszechnie ani Kwatery, ani żywności dostać nie maią. Gdyby przecież wyiątkowo udzielić ią wypadało, więc wyraźna o tém wzmianka w karcie dróżnéy uczynioną być powinna, a natenczas tak kobiety iako i Dzieci porówno z Żołnierzami mieć będą Kwaterę y żywność za nadgrodę wyżéy oznaczoną. Przeciwnie zaś Żony i Dzieci Officerów Kwatery y Żywności na żaden sposób żądać nie mogą.

Gdyby przechodzący żołnierze, mieli zachorować y nie być wstanie sprowadzenia ich na powrót do własnych Spitalów resp. w Erfurcie lub Weymarze. na tenczas Kosztem ich Rządu w którym z Spitalów etapowych umieszczeni bydz maią.

B. Żywność dla Koni.

Staraniem będzie władz etapowych y Zwierzchności mieyścowych, aby dla Koni, staynie, ile bydź tylko może dobre i czyste były wyznaczone. Gdyby Woyskowy nie był kontent, przeznaczonéy dla Koni iego stayni, z zażaleniem swém do Zwierzchności mieyścowéy udać się powinien; przeciwnie zaś pod ostrą karą zakazano będzie, aby Woyskowi bądz iakiego kolwiek stopnia, koni Gospodarza samowładnie z stayni nie wypędzali y swe wprowadzili.

Racyie furaziowe pobierane będą z Magazynów w każdém główném mieyscu Etapowém założyć się maiących, a to za Assygnacyią władzy etapowéy y za Kwitem odbieraiącego. Spory w téy mierze zachodzące, Władza etapowa natychmiast załatwi. Iézeli Gminy same chcą wydać furaż, co im każdego czasu iest wolno, albo, gdy okoliczności wskazuią potrzebę dostawiania furaziu w mieyścu dla tego, iż takowy z magazynu etapowego do mieysc okręgiem etapowym zaięttych y Kwaterunek maiących, sprowadzonym być nie może, więc również wykommenderowany z oddziału odbierze furaż od Zwierzchności mieyscowéy do dalszego podziału.

Od Gospodarzy iednak furaż ani w Ziarnie, ani w Sianie lub w słomie żądanym być nie może.

Die Lieferung der Rationen soll nach denselben Preisen, wonach solche in Erfurt den Lieferanten bezahlt werden, in dem Großherzogthum Weimar vergütet werden. Die durch diese Fouragelieferung, wie auch die übrigen durch die Mundverpflegung, Stellung der Vorspanne und der Fußboten u. s. w. entstehenden Kosten werden vierteljährig nach den konventionsmäßigen Vergütungspreisen berechnet und, in so weit dieselben nicht kompensirt werden können, von dem betreffenden Gouvernement von drei zu drei Monaten baar berichtigt. Die mit der Liquidation zu beauftragenden gegenseitigen Behörden werden sich über die Form des Rechnungswesens noch weiter verständigen und einigen.

Podług ceny, która Liferantóm w Erfurcie płaconą będzie, dostawa Racyi w W. Xięstwie Weymarskim wynagrodzoną być ma. Koszta z takowéy dostawy furaziu y inne z powodu dostarczenia żywności, podwód y pieszych Posłańcow y t. d. wynikaiące, podług umówionych cen, ćwierć rocznie obrachowane, i ieżeli potrącone bydź nie mogą, przez właściwy Rząd od trzech do trzech Miesięcy w gotowiźnie wypłacone być maią. Władze w zaiemne, którym Likwidacyia takowa zostanie poleconą, porozumieią się po między sobą y ugodzą względem sposobu, w którym Rachunki prowadzone y ułożone być maią.

IV.
Verabreichung des Vorspanns und Stellung der Fußboten.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Etappenbehörden und gegen Quittung nur in sofern verabreicht, als deshalb in den förmlichen Marschrouten das Nöthige bemerkt worden.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterweges erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Attest eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Etappenhospital Anspruch machen.

Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann; so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dieses muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die bei der Stellung sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird.

Quartiermachende Kommandirte dürfen auf keine Weise Wagen- oder Reitpferde für sich requiriren, es sey denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des

IV.
Dostawa Podwód y pieszych Posłańców.

W Miarę formalnych Kart drożnych, władze etapowe dostarczą dla przechodzącego woyska za Kwitem wszystko to, co do Transzportu iest potrzebnem.

Prócz tego, ci tylko woyskowi, którzy w Marszu zachorowali, y niesposobność dalszego chodzenia, zaświadczeniem approbowanego Lekarza lub Chirurga udowodnią, żądać mogą za Kwitem, podwód, w celu sprowadzenia ich do naybliższego Spitalu etapowego.

Gdy przy przechodach znacznych oddziałów woyska potrzebna dla Każdego ilość podwód z pewnością oznaczoną, nie została, a zatém porządek takowy sciśle zachowanym być nie może, na tenczas Kommenderuiący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną swą odpowiedzialność zażądać dostawy Podwód, iednak tylko drogą Rekwizycyi piśmiennéy do zwierzchności mieyscowéy wydanéy, która to zaymie się dostawą fur, za Kwitem przy dostawie natychmiast wydać się maiącym.

Wykommenderowani do zrobienia Kwater, ani fur ani Koni wierzchowych zażądać dla siebie nie mogą, chybaby piśmiennym

Regimentskommandeurs, als dazu berechtigt, legitimiren können.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartier bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartier sofort zu entlassen; dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisenden Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen.

Den betreffenden Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterweges nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner übeln Behandlung ausgesetzt sind.

Als Vergütung für den Vorspann wird von dem resp. Gouvernement für jede Meile und für jedes Pferd incl. des Wagens, wenn ein solcher erforderlich ist, die Summe von 6 guten Groschen Gold bezahlt.

Die Entfernung von einem Nachtquartier in das andere wird der Entfernung des Etappen-Hauptortes, nach der oben angegebenen Entfernung, bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben. Der Weg der Fuhrpflichtigen bis zum Anspannungsorte wird nicht mit in Anrechnung gebracht. Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden; sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg geht, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Nach vorgängiger und richtig befundener Liquidation, welche jedesmal dem Etappeninspektor vorzulegen ist, um die Richtigkeit der angegebenen Entfernungen zu prüfen und zu attestiren, soll das Botenlohn für jede Meile

Rozkazem Kommendanta Pułku wtym względzie się wylegitymowali.

Fury i Konie dostawione będą od Noclegu do Noclegu, to iest od iednego Okręgu etapowego, aż do naybliż zego. Sposób dostawienia, zupełnie iest zostawiony władzóm krajowym. Woysko przechodzące, skoro stanie na Noclegu, natychmiast musi uwolnić Podwody, a władze o to starać się powinny, aby na swieżych nie zbywało, y aby takowe były w swym czasie. Woysko przechodzące, lub poiedyńczi woyskowi, gdy staną na Etapie, nazaiutrz daléy wyprawionymi być maią. Wrazie tylko donieszenia dniem wprzód, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, inaczéy bowiem, y chociażby daléy y podwoyne nawet przebyć chcieli Etapy, Konie extrapocztowe na Koszt własny wziąć muszą.

Szczególniéy Officeróm własciwym, poleca się pod własną odpowiedzialnością aby fury nie były obciążone w Marszu przez Osoby, prawa do nich niemające, y aby ludzie podwodowi złego nie doznawali obchodzenia się.

Rząd resp. każdy za podwodę od każdéy mili y każdego Konia incl. Wozu, ieżeli takowy był potrzebnym po 6 dgr. w złocie zapłaci.

Odległość od iednego Noclegu do drugiego, rachowaną będzie podług odległości iednego mieyśca głównego etapowego do drugiego powyżéy oznaczonéy, bądź, że ludzie Podwodowi dalszą lub bliższą odbyli Podróż. Odległość Podwodowych od mieyśca zaprzęgu rachowaną nie będzie. Woyskowi brać nie mogą samowładnie Posłańców pieszych lub Prowadników, a tém mniéy ich zmuszać, owszem takowych w drodze Rekwizycyi piśmiennéy u źwierzchności mieyścowéy Noclegu zażądać y natychmiast zakwitować powinni. Po poprzedniczém sprawdzeniu Likwidacyi, Dozorcy etapowemu, wcelu przekonania się o podanéy Odległości y zaświadczenia oneyże, przedstawić się maiącéy, za Posłańca, za każdą milę, nierachuiąc iednak podroży

mit 4 guten Groschen Gold vergütet werden, wobei jedoch der Rückweg nicht gerechnet wird.

V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

Um die gute Ordnung auf den Etappen aufrecht zu halten, soll in Erfurt ein Königlich-Preußischer Etappeninspektor angestellt werden, dessen Bestimmung dahin geht, für die Aufrechthaltung der Ordnung und Richtigkeit der Liquidationen Sorge zu tragen, und etwanigen Beschwerden, so viel möglich, abzuhelfen. Er hat aber keine Autorität über die Großherzoglich-Sächsischen Unterthanen. Dem Etappeninspektor wird die Portofreiheit bei Dienstsiegel und Kontrasignatur der Militairbriefe zugestanden. Sollten hin und wieder Differenzen zwischen dem Bequartierten und dem Soldaten entstehen, so werden dieselben von der betreffenden Etappenbehörde und den kommandirenden Offizieren, wie auch von dem erwähnten Etappeninspektor, gemeinschaftlich beseitigt. Die Etappenbehörde ist berechtigt, jeden Unteroffizier oder Soldaten, welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirths oder eines andern Unterthanen erlaubt, zu arretiren, und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Den gegenseitigen Etappenbehörden wird es noch zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wege stets in gutem Stande erhalten werden, und überhaupt haben dieselben ihre stete Sorgsamkeit darauf zu richten, daß es den durchmarschirenden Truppen an nichts fehle, was dieselben mit Recht und Billigkeit verlangen können, über welchen Gegenstand der Etappeninspektor gleichfalls zu wachen hat und bei den Landesbehörden Beschwerde führen kann.

Die kommandirenden Offiziere sowohl, als die Etappenbehörden, sind anzuweisen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner in Beziehung auf ihre deutschen Brüder willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

na powrót odbytéy, 4 dgr. w złocie zapłacone być maią.

V.

Utrzymanie Porządku y Policyi militarnéy.

Dla Utrzymania dobrego Porządku, ustanowionym być ma w Erfurcie Królewsko-Pruski Dozorca Etapowy, którego będzie przeznaczeniem, aby czuwał nad utrzymaniem porządku y sprawdzeniem Likwidacyi, oraz, aby zachodzące zażalenia wedle możności uprzątał. Żadnéy iednak nie ma władzy nad Poddanymi W. Xięstwa Sasko-Weymarskiego. Będzie mógł posyłać listy militarne pocztą, bez opłaty Portoryi, skoro takowe pieczęcią służby przez niego opatrzone y zawidymowane będą. Sprzeczki pomiędzy Gospodarzem i Żołnierzem wydarzyć się mogące, właściwa władza etapowa y Kommenderuiący Officerowie wraz z dopiero rzeczonym Dozorcą etapowym wspólnie załatwią. Władza etapowa może aresztować Każdego Podofficera y Żołnierza, który się dopuszcza czynnéy Obrazy na swoim Gospodarzu, lub innym Poddanym, y tegoż do Kommenderuiącego po dalszą Indagacyią y ukaranie odesłać.

Wzaiemnym Władzóm etapowym szczególniéy poleca się staranie o to, aby drogi w dobrym zawsze stanie były utrzymywane, y aby przechodzącym woyskowym nie zbywało na niczém, czego prawnie i słusznie dopomnieć się mogą. Baczność w tey mierze równie, do Dozorcy etapowego należy, który zażalenia swe o to, do władz Krajowych podać może.

Tak Officerowie Kommenderuiący, iako y władze etapowe, odbierą rozkaz, aby zgorliwością, starali się o to, aby pomiędzy Gospodarzem y Żołnierzem, trwały duch iedności panował, y aby mieszkańcy, z względu, na ich niemieckich Braci, chętnie ponosili ciężary, które podług natury rzeczy uchylone być nie mogą, przez słuszne iednak obustronne znoszenie się znacznie staią się łżeyszymi.

Die Königl. Preußischen Truppen, welche auf eine der genannten Militairstraßen und die Großherzoglich-Sächsischen Truppen, welche in Erfurt instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf allen Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden sollen.

Diese vorstehende Etappenkonvention soll mit dem 1sten Januar 1817. in Kraft treten, auch auf zehen Jahre von besagtem Dato an gerechnet, als gültig abgeschlossen seyn.

Es wird dabei festgesetzt, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft regulirt werden sollen. Auch macht sich die Großherzoglich-Sächsische Regierung verbindlich, auf die Zeit des Aufenthalts der Okkupationsarmee in Frankreich, von der Hälfte der auf den genannten Militairstraßen nach Frankreich durchmarschirenden Truppen nur die Hälfte der oben angeführten Preise für Portionen, Rationen, Vorspann rc. rc. zu liquidiren, eben so wie auch bei einem dereinstigen Rückmarsch der aus Frankreich zurückkehrenden Armeekorps für sämmtliche zurückkehrende gleichfalls nur die Hälfte der Verpflegungspreise liquidirt und berichtigt werden soll.

Zu Urkund alles dessen ist dieses reziproke Durchmarsch-Reglement in duplo ausgefertigt, und unter Vorbehalt Allerhöchster Ratifikation von den beiderseitigen Bevollmächtigten vollzogen und gegen einander ausgewechselt worden.

So geschehen Weimar, den 31sten Dezember 1816.

(L. S.) Ludwig v. Wolzogen.

(L. S.) Carl Wilhelm Freiherr v. Fritsch.

Ratifikationsurkunde

zu der unterm 31sten Dezember 1816. zwischen Preußen und Weimar abgeschlossenen gegenseitigen Durchmarsch- und Etappenkonvention.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

Thun hiermit kund, daß Wir, nachdem zwischen Uns und Seiner Königl. Hoheit dem Großherzog zu

Woyska Królewsko-Pruskie którąkolwiek z rzeczonych dróg militarnych, a Wielko-Xiążęco-Saskie, przez Erfurt przechodzące, każdego razu o osnowie obecnéy Konwencyi, ile do nich należy, dokładnie zawiadomione, iako też potrzebne wyciągi z oneyże po wszystkich etapach do wiadomości podane y po przybiiane być maią.

Obecna Konwencyia etapowa od dnia 1. Stycznia 1817. roku na lat dziesięć ma być obowięzuiącą.

Na przypadek woyny, w tym czasie wydarzyć się mogącéy, postanowienia inne z okoliczności nawiiaiące się przez oddzielny Układ umowione być maią. Również Rząd Wielkiego-Xięstwa Saskiego obowięzuie się, iż na czas Pobytu armii okkupacyinéy w Francyi, połowa tylko powyzéy ustanowionéy zapłaty, za Porcyie, Racyie, Podwody, y t. d. co do połowy woysk rzeczonymi traktami militarnymi do Francyi przechodzących likwidowaną, niemniéy wrazie przyszłego powrotu oddziałów woyska z francyi, również tylko połowa zapłat umówionych, za wszystkie powracaiące woysko rachowaną być ma.

Dla Wiary publicznéy, obecny wzaiemny Regulamen przechodów, w podwóynych Exemplarzach sporządzony z zastrzeżeniem naywyższéy Ratyfikacyi, przez obustronnych Pełnomocników podpisany y zamieniony został.

Działo się w Weymarze dnia 31. Grudnia 1816.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.

(L. S.) Karol Wilhelm Baron de Fritsch.

Akt Ratifikacyi

Konwencyi, względem wzaiemnego Przechodu y Etap dla Woyska między Prusami y Weymarem w dniu 31. Grudnia 1816. zawartéy.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski, Król Pruski etc. etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém, iż gdy w moc Traktatu, pomiędzy Nami, y Jego

Sachsen-Weimar-Eisenach mittelst des am 22sten September 1815. zu Paris abgeschlossenen Staatsvertrages Artikel 9. der Truppendurchmarsch auf mehreren Militairstraßen stipulirt, und rücksichtlich der Einrichtung derselben die nöthige nähere Verabredung vorbehalten worden ist, Unsern Generalmajor Freiherrn v. Wolzogen ernannt haben, um Alles dasjenige, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher und der, von Seiner Königlichen Hoheit bevollmächtigte wirkliche Geheimerath und Staatsminister, des Großherzoglich-Weimarschen weißen Falken-Ordens Großkreuz Freiherr v. Fritsch am 31sten Dezember 1816. den hier vorgehefteten, aus fünf Abschnitten bestehenden Durchmarsch- und Etappenvertrag abgeschlossen und unterzeichnet haben.

Wir haben, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt desselben Unserm Willen gemäß befunden, und daher angenommen, genehmigt, bestätigt und ratifizirt, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen, zu thun und darauf zu halten, daß er genau und getreulich in Erfüllung gebracht werde.

Zu Urkund dessen haben Wir Gegenwärtiges, von Uns eigenhändig unterzeichnet, und durch Unsern Staatskanzler kontrasignirt, mit Unserm Königlichen Wappen bedrucken lassen.

So geschehen zu Berlin, den 28sten Februar Eintausend Achthundert und Siebenzehn.

(L. S.) **Friedrich Wilhelm.**

C. Fürst v. Hardenberg.

Krolewiczowską Mością Wielkiem Xiążęciem Sasko - Weymarsko - Eisenachskim w dniu 22. Września 1815. roku w Paryżu zawartego, a szczególniéy Art. 9. tegoż Traktatu, przechód Woyska Kilku Traktami militarnymi umowiony, y względem Urządzenia onychże, szczególnieysza Umowa została zastrzeżoną, mianowaliśmy Naszego Generałmajora Barona de Wolzogen, aby wszystko, co przedmiotu tego sie tycze, działał, układ zawarł y podpisał, który to y umocowany przez Jego Krolewiczowską Mość aktualny Tayny Radzca y Minister Stanu, Baron de Fritsch, wielkim Krzyżem wielko-Xiążęco-Weymarskiego, Orderu Białego Sokoła ozdobiony, w dniu 31. Grudnia 1816. roku zawarli y podpisali, układ o Przechód y Etapy dla Woyska, powyżéy znayduiący się, y z pięciu oddziałów się składaiący.

Po przedstawieniu Nam y zważeniu tego to Układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą Naszą, y takowy przyięliśmy, potwierdziliśmy, y ratyfikowaliśmy, iako goниеyszém za Nas i Następców Naszych przyimuiemy, potwierdzamy, i ratifikuiemy, Królewskiem Naszém przyrzekaiąc słowem, iż tenże ściśle y wiernie dotrzymanym być ma.

W Dowód tego Akt obecny przez Nas własnorecznie podpisany, po zawidymowaniu go przez Kanclerza Naszego Stanu, kazaliśmy opatrzyć pieczęcią y Herbem Naszym Królewskim. Działo się w Berlinie dnia 28. Lutego Tysiąc ośmset siedemnastego Roku.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 414.) Durchmarsch- und Etappen-Konvention zwischen Preußen und Gotha. Vom 3ten Januar 1817.; ratifizirt am 5ten März dieses Jahres.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen 2c. 2c.

Thun hiermit kund, daß Wir (um in Gemäßheit Unsers und des Wunsches Seiner Durchlaucht des

(No. 414.) **Konwencyia w dniu 3. Stycznia 1817. zawarta, między Prussami, y Gotha, względem Przechodu y Etap dla Woyska, ratifikowana w dniu 5. Marca t. roku.**

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém: iż stosownie do życzenia Naszego y J. X. Mości Xię-

Herzogs zu Sachsen-Gotha und Altenburg, diejenigen Bestimmungen, welche die Einrichtung einer durch das Gebiet des Herzogthums Gotha führenden Militairstraße für Unsere Truppen nöthig macht, mittelst gemeinschaftlicher Verabredung festsetzen zu lassen) Unsern Generalmajor Freiherrn v. Wolzogen ernannt haben, um Alles dasjenige, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher, und der von Seiner Durchlaucht dem Herzog zu Sachsen-Gotha und Altenburg zu diesem Ende bevollmächtigte Herzoglich-Sächsische Wirkliche Geheimerath und Minister, Großkreuz des Königlich-Sächsischen Verdienstordens, v. Minckwitz, am 3ten Januar d. J. einen aus fünf Abschnitten bestehenden Durchmarsch- und Etappenvertrag abgeschlossen und unterzeichnet haben, dessen Inhalt folgender ist:

In Gemäßheit des Wunsches Seiner Majestät des Königs von Preußen und Seiner Durchlaucht des Herzogs zu Sachsen-Gotha und Altenburg, diejenigen Bestimmungen, welche die Einrichtung einer durch das Gebiet des Herzogthums Gotha führenden Militairstraße für die Königlich-Preußischen Truppen nöthig macht, vermittelst gemeinschaftlicher Verabredungen festsetzen zu lassen, ist, unter Vorbehalt beiderseitiger höchster Ratifikation, von den zu diesem Geschäfte speziell kommittirten und bevollmächtigten Unterzeichneten, namentlich dem Freiherrn Ludwig v. Wolzogen, Königlich-Preußischem Generalmajor, Ritter des Königlich-Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserlich-Russischen St. Annenordens erster Klasse, des Großherzoglich-Weimarischen Falkenordens erster Klasse, Kommandeur des Kaiserlich-Oesterreichischen St. Leopoldordens und Ritter des Königlich-Baierischen Militair-Max-Joseph-Ordens, und dem Herrn Friedrich August v. Minckwitz, Herzoglich-Sächsischem Wirklichen Geheimenrathe und Minister, Ober-Steuerdirektor zu Gotha, Großkreuz des Königlich-Sächsischen Verdienstordens, Nachstehendes auf das Verbindlichste verabredet und abgeschlossen worden.

I.

Festsetzung der Etappenlinie durch das Gothaische Land.

Die Militairstraße für die Königl. Preußischen Truppen geht von Erfurt nach Gotha, 3 Meilen, und von Gotha nach Eisenach, $3\frac{1}{2}$ Meile.

cia de Saxe-Gotha y Altenburg, w celu umówienia wzaiemnych postanowień, względem urządzenia drogi militarnéy, przez Kray Xięstwa Gota prowadzącéy potrzebnych, mianowaliśmy Naszego Generałmajora Barona de Wolzogen, aby wszystko to, co rzeczonego Przedmiotu się tycze, zdziałał, zawarł y podpisał, który to wraz z umocowanym przez J. X. Mość Xięcia de Saxe-Gotha y Altenburg, Xiążęco-Saskim rzeczywistym Taynym Radzcą y Ministrem de Minkwitz, Wielkim Krzyżem Królewsko-Saskiego orderu Zasługi ozdobionym, w dniu 3. Stycznia r. b. zawarli y podpisali umowy, względem Przechodu i Etap dla Woyska, Ktora z pięciu Oddziałów się składa, i iest treści następuiącéy:

Stósownie do życzenia J. K. Mości Króla Pruskiego y J. X. M. Xiążęcia de Saxe-Gotha y Altenburg, aby postanowienia z powodu urządzenia drogi militarnéy dla Woyska pruskiego przez Kray Xięstwa Gotha prowadzącéy potrzebne, wspólnie umówione zostały; Podpisani do Dzieła takowego szczególniéy upoważnieni y umocowani, mianowicie: Baron Ludwik de Wolzogen, Królewsko-pruski Generałmajor, orderów Król. Pruskiego pour le mérite, Cesarsko-Rossyiskiego S. Anny Klassy I., Wielko-Xiążęco-Weymarskiego białego Sokoła Klassy pierwszéy Kawaler, Kommandor Cesarsko-Austryiackiego Orderu S. Leopolda y Król. Bawarskiego orderu militarnego Maximiliiana Jozefa Kawaler, z iednéy, y Fryderyk August de Minkwitz, rzeczywisty Xiążęco-Saski Tayny Radzca, y Minister, Główny naczelnik poborowy w Gotha, ozdobiony wielkim krzyżem Królewsko-Saskiego orderu zasługi, z drugiéy strony, przy zastrzeżeniu wzaiemnéy naywyższéy Ratifikacyi, umówili y zawarli, co następuie:

I.

Ustanowienie Linii etapowéy przez Kray Xięstwa Gotha.

Droga militarna dla Woyska Król. Pruskiego idzie od Erfurta do Gotha, mil trzy, y z Gotha do Eisenach $3\frac{1}{2}$ mili.

Der Etappe Gotha werden zum Behufe der Einquartierung der durchmarschirenden Königl. Preußischen Truppen folgende Ortschaften zugegeben: Gamstädt, Tüttleben, Siebleben, Trügleben, Aspach, Teutleben, Machterstädt, Pferdingsleben, Friemar, Warja, Remstädt, Sonneborn, Brüheim, Großrettbach, Lobstädt, Grabsleben, Senbergen, Günthersleben, Wechmar, Schwabhausen, Emleben, Uelleben, Boilstädt, Sundhausen, Leina, Hörselgau, Fröttstädt und Laucha.

Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, nach jedem dieser, der Etappe Gotha beigegebenen Orte zu gehen, welcher ihnen von der Etappenbehörde angewiesen wird, es sey denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. Diesen Transporten selbst, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. Andere Ortschaften, als die oben erwähnten, dürfen den Truppen nicht angewiesen werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. In solchen Fällen werden sich die mit der Dislokation beauftragten Offiziere mit der Etappenbehörde über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

W celu inkwaterowania przechodzącego Woyska Pruskiego przeznaczaią się do Etapy w Gota, mieyśca następuiące: Gamstädt, Tüttleben, Siebleben, Trügleben, Aspach, Teutleben, Machterstädt, Pferdingsleben, Friemar, Warja, Remstädt, Sonneborn, Brüheim, Grossrettbach, Lobstädt, Grabsleben, Senbergen, Günthersleben, Wechmar, Schwabhausen, Emleben, Uelleben, Boilsädt, Sundhausen, Leina, Hörselgau, Fröttstädt y Laucha.

Przechodzące Woysko udać się musi do każdego z mieyśc rzeczonych do Etapy w Gotha przydanych, które przez władzę etapową zostanie wskazaném. Gdyby iednak prowadziło z sobą Artilleryią, Municyią, lub inne znaczne Transporta, natenczas dla onychże y dla ludzi do straży potrzebnych, muszą być wskazane mieysca, lecz nad drogą militarną położone. Inne prócz wymienionych, mieysca, dla woyska przeznaczone być nie mogą, ten tylko wyiąwszy przypadek, gdy znaczne oddziały woyska w licznych szeregach ukośno postępuiących (en Echellons) przechodzą. W takowym razie będzie rzeczą Officerów, dislokacyią trudniących się, znieść się z władzą etapową względem wyznaczenia obszernieyszego Okręgu.

II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschrouten.

Sämmtliche Königlich-Preußische durch das Gothaische Land marschirende Truppen müssen blos auf diese Militairstraße und den Etappenort Gotha instradirt werden, indem sie außerdem weder auf Quartier noch auf Verpflegung Anspruch machen können. Die Marschrouten für die auf dieser Straße marschirenden Königlich Preußischen Truppen können blos von dem Königlich-Preußischen Kriegs-Ministerium, imgleichen dem Königlich-Preußischen Generalkommando in Sachsen und von dem am Niederrhein mit Gültigkeit ausgestellt werden. Auf die von anderen Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

In den von oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf

II.

O Prowadzeniu woyska drogą militarną, y urządzeniu Kart drożnych.

Wszystkie Królewsko-Pruskie Woyska, przez Kray Xięstwa Gotha prowadzące, iedynie tylko wskazaną drogą militarną y przez Etapę w Gotha, prowadzone być muszą, inaczey bowiem ani Kwatery ani żywności dopominać się nie mogą. Karty drożne dla Woyska pruskiego, tymże Traktém przechodzącego, tylko przez Król. Pruskie Ministerium woyny y przez Generalne Dowództwo w Saxonii i Dolnego Renu ważnie wydawane być mogą. Na Karty drożne, od innych wystawione władz, ani Kwatera, ani żywność dawaną nie będzie.

Karty drożne, przez powyżey wzmiankowane władzy, wystawić się maiące, zawierać w sobie muszą, dokładne oznaczenie Liczby ludzi (Officerów, Podofficerów y żołnierzy)

12 *

der Transportmittel genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Die Detaschements unter 20 Mann, — jedoch mit Ausnahme der Arrestaten, in Ansehung deren es bei der zeitherigen Einrichtung fernerhin verbleibt, und für welche die Verpflegungsvergütung von den Königlich-Preußischer Seits anzustellenden Etappeninspektoren und nicht mit der Vergütung für die Verpflegung der durchmarschirenden Truppen liquidirt wird, — können nur den ersten und funfzehnten eines jeden Monats von dem letzten Preußischen Haupt-Etappenorte abgehen (widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten), sollen aber nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Bataillon oder einer Eskadron muß die Etappenbehörde wenigstens drei Tage zuvor benachrichtiget werden. Wenn ganze Bataillone, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so muß nicht allein die Etappenbehörde wenigstens acht Tage zuvor benachrichtiget werden, sondern es soll auch die Herzogliche Landesregierung zu Gotha wenigstens acht Tage zuvor benachrichtiget und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier wenigstens drei Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Stellung der Transportmittel u. s. w. mit der die Direktion über die Militairstraße führenden Behörde gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf dem Etappen-Hauptorte für das ganze Korps zu treffen. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau instruirt seyn.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu zahlende Vergütung betreffend.

A. Verpflegung der Mannschaft.

Die durchmarschirenden Truppen können blos Ein Nachtquartier verlangen; Ruhetage oder ein

y Koni, oraz należący im się żywności y potrzeb transportu. Szczególniey zaś na to uważać należy, aby władze o przechodzie woyska wcześnie zawiadomione zostały, y w tym względzie postanawia się, co następuie:

Oddziały niżey ludzi 20 (z wyiątkiem iednak Aresztańtów względem których dotychczasowe urządzenie utrzymuie się, y względem których nagroda za żywność przez ustanowić się maiących Król. Pruskich Dozorcy etapowych, a nie wraz z nagrodą za żywność dla przechodzącego woyska, likwidowaną być ma) tylko w dniach 1. i 15. każdego miesiąca, a to pod Kommendą iakiegokolwiek przełożonego, z ostatniego głównego mieysca Pruskiego etapowego mogą wychodzić, inaczey nie dostaną ni żywności, ni kwatery. Przy oddziałach, aż do 50 ludzi, musi dniem wprzód być wysłany Kwatermistrz, dla doniesienia otém władzy etapowéy. O Przybyciu oddziałow większych, aż do Bataliionu, lub Szwadronu, władza etapowa naymniey trzema dniami wprzód zawiadómioną być ma. Gdy razem maią przechodzić całe Bataliony, Szwadrony, lub więcéy Woyska, więc nie tylko władza etapowa, ale też Xiążęca Rejencyia Krajowa w Gotha, naymniéy tygodniem wprzód o tém zawiadomioną i zarekwirowaną być ma. Prócz tego, gdy ieden, lub Kilku Pułków razem przechodzić będą, Officer przynaymniéy trzema dniami, oddział takowy powinien poprzedzić, a to dla umówienia wspólnego z władzą nad drogą militarną przełożoną, potrzebnych przysposobień na główném mieyscu etapowém, tak co do Dislokacyi, iako też co do żywności y dostarczenia potrzeb Transportu y t. d. dla całego Korpusu. Officer tym końcem wykommenderowany posiadać powinien dokładną wiadomość o Ilości pułkow y ich ludności o potrzebach żywności y transportu dla nich, o dniu przybycia y t. d.

III.

Pomieszczenie y Żywność dla Woyska y wynagrodzenie za to należne.

A. Żywność dla Ludzi.

Przechodzące Woyska, ieden tylko mieć mogą nocleg: Rasztaki lub wcale dłuższy po-

noch längerer Aufenthalt findet nicht statt. Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienst befindlichen Militairpersonen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben; diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpflegung berechtiget sind, erhalten solche bei den Einwohnern. Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß, bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Etappenbehörden und gegen auszustellende Quittung des Kommandirenden, die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll. Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgestellt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische seines Wirthes zufrieden seyn muß. Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirths, wie übermäßigen Forderungen von Seiten der Soldaten vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartier verlangen: 2 Pfund gut ausgebackenes Brot, ½ Pfund Fleisch und Zugemüse, so viel des Mittags und Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtigt ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Ortsobrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird. Die Subalternoffiziere bis zum Kapitain excl. erhalten außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brot, Suppe, Gemüse und ½ Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends bei jeder Mahlzeit eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ⅛ Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der oben erwähnten Verpflegung noch ein Gericht verlangen. Für diese Verpflegung wird, nach vorgängiger Liquidation, von dem Königlich-Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt:

Für den Soldaten	4 gGr.	Gold,	
— Unteroffizier	4	—	—
— Subaltern-Offizier . .	12	—	—
— Kapitain	16	—	—

Staabsoffiziere, Obristen und Generale beköstigen

byt nie maią mieysca. Poiedyńczym urlopowanym woyskowym y innym w służbie nie będącym, ani Kwatera ani żywność dawaną nie będzie. Woysko zaś, prawo do iednego i drugiego, maiące, mieć będzie żywność u Mieszkańców. Woysko przechodzące podług karty drożnéy u Mieszkańców kwaterowane, za assygnacyią władz etapowych i Kwitem Kommenderuiącego mieć będzie żywność wyteczną u Gospodarza, albowiem iuż odtąd nikt bez Żywności Kwaterowanym być niema. Za powszechną w tey mierze postanawia się zasadę, iż Officer y Żołnierz stołem Gospodarza swego Kontentować się powinni. Zapobiegaiąc iednak dostarczeniu podłey żywności z strony Gospodarza a natrętności woyskowych nad Prawo, postanawia się co następuie:

Podofficer y Żołnierz y każdy Woyskowy, nie będący w Randze Officera na każdym noclegu żądać może dla siebie: dwa funty dobrze wypieczonego chleba, pół funta mięsa, y warzywa tyle, ile go na Obiad y wieczerzą do sowitego nasycenia iest potrzeba. Na śniadanie niczego Żołnierz żądać nie może, równie, iak nie ma prawa dopominania się od Gospodarza, Piwa, Wódki, lub wcale Kawy; władze iednak mieyscowe, starać się o to powinny, iżby w każdém mieyscu znaydował się dostateczny zapas Piwa i wódki, y aby Żołnierz w cenie przedrożonym nie był. Officerowie Subalterni, aż do Kapitana wyłacznie, prócz Kwatery, Drzewa y Swiatła, mieć będą potrzebny Chleb, zupę czyli Rosół, warzywa i pół funta mięsa, wszystko przez Gospodarza należycie ugotowane, na Obiad i wieczerzą po butelce piwa, iakiego się robi w Okolicy, na śniadanie Kawę, Chleb z masłem y ⅛ kwarty Wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego, należy się iedna ieszcze potrawa więcéy na Obiad. Za takową to żywność, Rząd Król. Pruski, po poprzedniczém oneyże zalikwidowaniu, zapłaci:

za Żołnierza	4 dgl.	w złocie,		
za Podofficera	4	—	—	—
za Officera Subalterna	12	—	—	—
za Kapitana	16	—	—	—

Officerowie od sztabu, Pułkownicy, y

sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten, wo dies nicht thunlich seyn sollte, bezahlt der Staabsoffizier 1 Rthlr. Gold, der Obrist und General 1 Rthlr. 12 gGr. Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabsoffizieren unmittelbar und sofort berichtiget.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dies nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt.

Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

Sollten hin und wieder durchmarschirende Soldaten im Gothaischen krank werden, so sollen selbige, in sofern sie transportirt werden können, ohne Anstand in die Königl. Preußischen Lazarethe nach Erfurt geschafft und die dazu erforderlichen Fuhren gegen die §. 4. bestimmte Vergütung Herzogl. Sachsen-Gothaischer Seits gestellt; diejenigen Kranken aber, deren Gesundheitszustand den Transport nach Erfurt nicht gestattet, in eine von der Etappenbehörde zu Gotha zu bestimmende Krankenanstalt daselbst untergebracht, und so lange bis sie transportabel sind, in selbiger auf Kosten des Königl. Preußischen Gouvernements verpflegt werden, wobei dem Königl. Preußischen Etappeninspektor zu Erfurt frei bleibt, so oft es ihm nöthig dünkt, selbst nachzusehen, daß die in Gotha befindlichen Kranken gut abgewartet und behandelt werden.

B. Verpflegung der Pferde.

Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten müssen gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute, reinliche Stallung angewiesen werde. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden angewiesenen Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerden bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen ist es bei nachdrücklicher Strafe zu untersagen, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle jagen und ihre Pferde hineinbringen lassen.

Generałowie po domach gościnnych, swym utrzymuią się kosztem. Gdzieby to być nie mogło, Officer sztabowy Talara w złocie, Połkownik i Generał po połtora Talara zapłacą, za co im przyzwoita y dostateczna żywność przez Gospodarza dawaną być winna. Obowiązek zapłaty należy do Officerów, y nastąpi zaraz po wydaney onymże żywności.

Kobiety y Dzieci powszechnie, ani kwatery, ani żywności dostać nie maią. Gdyby przecież wyiątkowo udzielić ie wypadało, więc wyraźna o tém wzmianka wkarcie dróżney uczynioną być powinna, a natenczas tak kobiety, iako y Dzieci porówno z Żołnierzami mieć będą kwaterę y żywność za nagrodę wyżey oznaczoną. — Żony iednak y Dzieci Officerów Kwatery y Żywności na żaden sposób żądać nie mogą. —

Gdyby Żołnierze w czasie przechodu przez Kray Xięstwa Gotha mieli zachorować, więc byleby tylko transzportowanymi być mogli, bezwłocznie do Król. Pruskich Spitałów w Erfurcie, furami za nagrodą w §. 4. oznaczoną przez władze Gothaskie dostawić się maiącymi, sprowadzeni być maią. Chorzy nie mogący być transzportowanymi do Erfurtu, na tak długo, aż stan zdrowia ich wyprawienia nie dozwoli, w którymkolwiek Instytucie dla chorych przez władzę etapową w Gotha oznaczyć się maiącym, umieszczeni y tamże Kosztem Rządu Pruskiego utrzymywani być maią, przy czém zostawia się Król. Pruskiemu Dozorcy etapowemu w Erfurcie, podług upodobania swego dozierać tego, aby Chorzy w Gotha będący, należycie opatrywani byli.

B. Żywność dla Koni.

Staraniem będzie władz etapowych y Zwierzchności mieyścowych, aby dla koni staynie, ile tylko bydź może dobre y czyste były wyznaczone. Woyskowy nie kontent z przeznaczoney dla niego stayni, z zażaleniem swém do zwierzchności mieyścowey udać się powinien, a pod ostrą karą zakazano być ma, aby woyskowi, bądz iakiego kolwiek stopnia, Koni Gospodarza z stayni samowładnie nie wypędzali a swe wprowadzali. Racyie fura-

Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der Etappenbehörde und gegen Quittung des Empfängers aus einem in dem Etappenhauptorte zu etablirenden Magazine in Empfang genommen, und die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten werden von der Etappenbehörde sofort regulirt. Wollen die Gemeinden die Fourage selbst ausgeben, welches ihnen jederzeit frei steht, oder machen die Umstände es in den zum Etappenbezirk gehörenden bequartierten Ortschaften nothwendig, daß weil die Fourage aus dem Etappenmagazine nicht geholt werden kann, die Rationen im Orte selbst geliefert werden müssen, so hat ebenfalls ein Kommandirter der Detaschements die Fourage zur weitern Distribution in Empfang zu nehmen. Von den Quartierwirthen selbst darf in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage gefordert werden. Die Lieferung der Rationen soll von der mit der Direktion über die Militairstraße beauftragten Behörde halbjährig, oder zu welcher Zeit es vortheilhaft, öffentlich lizitirt und dem Mindestfordernden übertragen werden. Der Königlich-Preußische Etappeninspektor muß zu dieser Lizitation eingeladen werden, und kann darauf antragen, daß ein zweiter Lizitationstermin anberaumt wird, wenn ihm die Preise zu hoch scheinen, welches die Herzogl. Sachsen-Gothaische Behörde nicht verweigern kann. In denjenigen Fällen, wo die Fourage nicht aus dem Magazine genommen, sondern besonderer Umstände wegen von der Ortsobrigkeit geliefert ist, erhält diese denselben Preis, welchen der Lieferant erhalten haben würde, wenn aus dem Magazine fouragirt wäre.

Die durch die Fouragelieferung, wie auch die übrigen durch die Mundverpflegung und Stellung der Vorspanne entstehenden Kosten, werden vierteljährig berechnet und vom Königl. Preußischen Gouvernement baar berichtiget. Die mit der Liquidation zu beauftragenden gegenseitigen Behörden werden sich über die Form des Rechnungswesens noch weiter verständigen und einigen.

IV.

Verabreichung der Vorspanne und Stellung der Fußboten.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Etappenbehörde und gegen Quittung nur in sofern verabreicht, als deshalb in den förmlichen Marschrouten das Nöthige bemerkt worden.

ziowe pobierane będą z magazynu, w głównem mieyscu etapowém założyć się maiącego, a to za Assygnacyią władzy etapowéy y za kwitem odbieraiącego. Spory w tey mierze zachodzące, władza etapowa natychmiast załatwi. Jeżeli Gminy, co im każdego czasu iest wolno, same chcą wydać furaż, albo gdy okoliczności wskazuią potrzebę dostarczenia furaziu, na mieyscu, dla tego, iż z Magazynu etapowego, do mieyśc okręgiem etapowym zaiętych, y kwaterunek maiących sprowadzonym być nie może, więc wykommenderowany z oddziału odbierze furaż do dalszego podziału. Od Gospodarzy iednak, ani w ziarnie, ani w sianie, lub słomie żadanym być nie może. Dostawa Racyiów przez władzę zarządzaiącą, drogą militarną połrocznie publicznie licytowaną y naymniey żądaiącemu, wypuszczoną być ma. Królewsko-Pruski Dozorca etapowy powinien być przywołany do teyże Licytacyi y on, gdy mu się cena zbyt wysoką zdawać będzie, wyznaczenia drugiego Terminu żądać ma Prawo, z czego y Xiążęco-Sasko-Gothaska Zwierzchność wymówić się nie może. W przypadku gdy dla zachodzących okoliczności furaż nie z Magazynu, lecz przez zwierzchność mieyścową został dostawiony, tegóż cena taka, iaką by był dostał Liferant w razie dostawy z Magazynu, wynadgrodzoną być ma.

Koszta z dostawy żywności, furaziu i Podwód wynikaiące, co ćwierć roku porachowane, y przez Rząd Pruski w gotowiźnie zapłacone zostaną. Władze, którym likwidacyia tychże kosztów poleconą zostanie, porozumieią się pomiędzy sobą względem sposobu, którym Rachunki prowadzone y ułożone być maią.

IV.

Dostawa Podwód i pieszych Posłańców.

W Miarę formalnych kart drożnych, władze etapowe dostarczą dla przechodzącego woyska wszystko to; co do transportu iest potrzebném.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterweges erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Attestat eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Etappenhospital Anspruch machen. Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Ort bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dies muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die bei der Stellung sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird. Die quartiermachenden Kommandirten dürfen auf keine Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sey denn, daß sie sich durch schriftliche Order des Regimentskommandeurs, als dazu berechtiget, legitimiren können. Die Transportmittel werden von einem Nachtquartier bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirk bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartier sofort zu entlassen; dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es bei dem Abmarsche der Truppen an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisenden Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen. Den betreffenden Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterweges nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner übeln Behandlung ausgesetzt sind.

Als Vergütung für die Vorspanne wird von dem Königl. Preußischen Gouvernement für jede Meile und

Prócz tego ci tylko Woyskowi, którzy zachorowali w Marszu, i niesposobność dalszego chodzenia udowodnią, zaświadczeniem approbowanego lekarza lub Chirurga, żądać mogą za Kwitem, podwód w celu sprowadzenia ich do nayblizszego Spitala etapowego. Gdy wrazie przechodu znacznych oddziałów woyska, potrzebna dla każdego, ilość podwód, z pewnością oznaczoną nie została, a zatém porządek ściśle zachowanym być nie może, natenczas Kommenderuiący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy Podwód, iednak tylko drogą rekwizycyi piśmiennéy do źwierzchności mieyscowéy wydanéy, która to zaymie się dostawą fur, za kwitem natychmiast wydać się maiącym. Wykommenderowani do zrobienia Kwater, ani fur ani koni wierzchowych zażądać dla siebie nie mogą, chybaby piśmienny do tego mieli rozkaz Kommendanta Pułku. Fury i konie dostawione będą od noclegu iednego do drugiego, to iest od iednego Okręgu etapowego, aż do nayblizszego, a sposób dostawienia zostawiony iest zupełnie władzom krajowym. Woysko przechodzące, skoro stanie na noclegu, natychmiast uwolnić musi podwody, a władze o to starać się powinny, aby na świeżych w swym czasie nie zbywało. Woysko przechodzące, lub poiedyńczi woyskowi, gdy staną na etapie, nazaiutrz daléy wyprawionymi być maią. Tylko gdy dniem wprzód o tém doniosą, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, inaczéy bowiem y chociażby daley y podwoyne nawet przebyć chcieli etapy, Konie extrapocztowe, własnym kosztem wziąć muszą. Szczególniéy Officierom właściwym pod odpowiedzialnością się poleca, aby fury w Marszu nie były obciężone przez osoby, prawa do nich nie maiące, y aby ludzie podwodowi złego nie doznawali obchodzenia się z nimi.

Rząd Pruski za Podwodę od każdéy mili y każdego Konia incl. wozu, ieżeli

für jedes Pferd incl. des Wagens, wenn ein solcher erforderlich ist, die Summe von 6 gGr. Gold bezahlt.

Die Entfernung von einem Nachtquartier in das andere, wird der Entfernung des Etappenhauptortes, nach der oben angegebenen Entfernung, bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben. Der Weg der Fuhrpflichtigen bis zum Anspannungsorte wird nicht mit in Anrechnung gebracht.

Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg geht, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Nach vorgängiger und richtig befundener Liquidation, welche jedesmal dem Etappeninspektor vorzulegen ist, um die Richtigkeit der angegebenen Entfernung zu prüfen und zu attestiren, soll das Botenlohn für jede Meile mit 4 gGr. Gold vergütet werden, wobei der Rückweg nicht zu rechnen ist.

takowy był potrzebnym po 6 dgr. w złocie zapłaci.

Odległość od iednego Noclegu do drugiego, rachowaną będzie podług odległości mieysca głównego etapowego do drugiego powyżéy oznaczonéy, bądź, że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli podróż. Odległość podwodowych od mieysca zaprzęgu rachowaną nie będzie. —

Woyskowi brać samowładnie nie mogą Posłańców pieszych, lub prowadników, a tém mniéy ich z muszać, owszem o takowych zwierzchność mieyscową noclegu zarekwirować i zakwitować natychmiast powinni. Po poprzedniczém sprawdzeniu likwidacyi, Dozorcy etapowemu, w celu przekonania się o podanéy odległości, y zaświadczenia oneyże przedstawić się maiącey, za posłańca, za każdą milę, nie rachuiąc iednak podróży na powrot odbytey 4 dgr. w złocie zapłacone bydź maią.

V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

Es soll in Erfurt ein Königl. Preußischer Etappeninspektor angestellt werden, dessen Bestimmung dahin geht, für die Aufrechthaltung der Ordnung und Richtigkeit der Liquidationen Sorge zu tragen, und etwanigen Beschwerden, so viel wie möglich abzuhelfen. Er hat aber keine Autorität über die Herzoglich-Sachsen-Gothaischen Unterthanen. Sollten hin und wieder Differenzen zwischen den Bequartierten und den Soldaten entstehen, so werden solche von der Etappenbehörde und den kommandirenden Offizieren, wie auch von dem oben erwähnten Etappeninspektor, in soweit dessen Aufenthalt in Erfurt solches gestattet, gemeinschaftlich beseitigt. Die Etappenbehörde ist berechtigt, jeden Unteroffizier und Soldaten, welcher sich thätliche Mißhandlung seines Wirths oder eines andern Unterthanen erlaubt, zu arretiren und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Den Etappenbehörden wird es noch zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wege stets in gutem Stande erhalten werden, und überhaupt haben dieselben ihre stete Sorgsamkeit darauf zu

V.

Utrzymanie Porządku y Policyi militarnéy.

Ustanowionym będzie w Erfurcie Królewsko-Pruski dozorca etapowy, którego będzie przeznaczeniem, aby czuwał nad utrzymaniem dobrégo Porządku, nad sprawdzeniem likwidacyi, oraz aby zachodzące zażalenia wedle możności uprzątał. Żadnéy iednak mieć nie będzie władzy nad Poddanymi Xięstwa Sasko-Gothaskiego. Sprzeczki pomiędzy Gospodarzem y żołnierzem wydarzyć się mogące, władza właściwa etapowa y Kommenderuiący officerowie, wraz z dopiero rzeczonym Dozorcą etapowym, gdy będzie się znaydował w Erfurcie, wspólnie załatwią. Władza etapowa może aresztować każdego Podofficera i Żołnierza, który dopuści się czynnéy obrazy na swoim Gospodarzu, lub innym poddanym, y tégoż do Kommendanta po dalszą Indagacyą y ukaranie odesłać.

Władzom etapowym szczególniéy się ieszcze poleca, staranie o to, aby drogi w dobrym zawsze stanie były utrzymywane, y aby przechodzącym woyskowym nie zbywało na

richten, daß es den durchmarschirenden Truppen an nichts fehle, was dieselben mit Recht und Billigkeit verlangen können, über welchen Gegenstand der Etappeninspektor gleichfalls zu wachen hat und bei den Landesbehörden Beschwerde führen kann.

Die kommandirenden Offiziere sowohl, wie die Etappenbehörden, sind anzuweisen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner, in Beziehung auf ihre deutschen Brüder, willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

Die Königl. Preußischen Truppen, welche auf dieser Militairstraße instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet werden, so wie die erforderlichen Auszüge, sowohl in der Etappe, als in den selbiger zur Aushülfe beigegebenen Ortschaften, zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden können.

Die vorstehende Etappenkonvention soll vom Ersten dieses Monats an in Kraft treten, auch auf zehn Jahre vom besagten Datum an gültig seyn, in sofern nicht bei dem Bundestage in Rücksicht der Etappenstraßen und der Verpflegung der Truppen allgemeine Einrichtungen getroffen werden. Es wird dabei festgesetzt, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft regulirt werden sollen.

Auch macht sich die Herzoglich-Sächsische Regierung verbindlich, auf die Zeit des Aufenthalts der Okkupationsarmee in Frankreich, von der Hälfte der auf der obgedachten Straße durch das Gothaische Land marschirenden Königl. Preußischen Truppen, nur die Hälfte der oben angeführten Preise für Portionen, Rationen, Vorspann u. s. w. zu liquidiren, eben so wie auch bei einem dereinstigen Rückmarsch der in Frankreich stehenden Armeekorps für sämmtliche zurückkehrende Truppen gleichfalls nur die Hälfte der Vergütungspreise liquidirt und berichtigt werden soll.

Zu Urkund dessen ist diese Uebereinkunft in duplo ausgefertiget, und unter Vorbehalt höchster

niczém, co im się prawnie i słusznie należy. Baczność wtey mierze y do Dozorcy etapowego należy, który zażalenia swe o to do władz krajowych podać może.

Tak officerowie Kommenderuiący, iako i władze etapowe będą sobie mieli polecone, aby z gorliwością starali się oto, iżby trwały duch iedności pomiędzy Gospodarzem i Żołnierzem panował, y aby mieszkańcy, z względu na ich niemieckich braci, chętnie ponosili Ciężary, które podług natury rzeczy wprawdzie nie mogą być uprzątnione, przez słuszne iednak wzaiemne znoszenie się, znacznie ulżone być mogą.

Woyska Królewsko-Pruskie, ustanowioną tu drogą militarną przechodzące, każdego czasu o osnowie obecnéy Konwencyi, ile do nich należy, dokładnie uwiadomione, a potrzebne z onéyże wyciągi, tak na Etapie, iako i po mieyscach do niey przeznaczonych, do wiadomości podane y poprzybiiane być maią.

Obecna Konwencyia etapowa od dnia 1. Miesiąca bieżącego, na lat dziesięć ma być obowięzuiącą, ieżeli na Seymie Niemieckim względem dróg militarnych y utrzymania Woyska powszechne urządzenia umowionymi nie zostaną. Na przypadek woyny, wczasie tym wydarzyć się mogącéy, postanowienia inne, z okoliczności nawiiaiące się, przez oddzielny Układ umówione być maią.

Również Rząd Xięstwa Saskiego przyrzeka, iż na czas pobytu armii okkupacyinéy w Francyi, połowa tylko powyżéy ustanowionéy zapłaty za porcyie, Racyie, podwody, y t. d. co do połowy woysk rzeczonym Traktem militarnym do Francyi przechodzących likwidowaną, niemniéy w razie przyszłego Powrotu oddziałów woyska z francyi, również tylko połowa umówionych zapłat, za wszystkie powracaiące woysko rachowaną i zapłaconą być ma.

W Dowód tego obecna Konwencyia in duplo sporządzoną y przy zastrzeżeniu Nay-

Ratifikation vollzogen und gegen einander ausgewechselt worden.

So geschehen Gotha, den 3ten Januar 1817.

(L. S.) Ludwig v. Wolzogen.

(L. S.) Friedrich August v. Minckwitz.

Wir haben, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt desselben Unserm Willen gemäß befunden und daher angenommen, genehmiget, bestätiget und ratifiziret, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen, zu thun und darauf zu halten, daß er genau und getreulich in Erfüllung gebracht werde.

Zu Urkund dessen haben Wir Gegenwärtiges, von Uns eigenhändig unterzeichnet und durch Unsern Staatskanzler kontrasignirt, mit Unserm Königlichen Wappen bedrucken lassen.

Geschehen zu Berlin, den 5ten März 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

wyższey Ratyfikacyi podpisaną y zamienioną została.

Działo się w Gotha dnia 3. Stycznia 1817.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.

(L. S.) Fryderyk August de Minckwitz.

Po przedstawieniu Nam y zważeniu powyższego Układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą Naszą, y takowy przyięliśmy, potwierdziliśmy, y ratifikowaliśmy, iako go ninieyszem za Nas y następców Naszych przyimuiemy, potwierdzamy y ratifikuiemy, Królewskiém Naszém przyrzekaiąc słowem, iż tenże ściśle y wiernie dotrzymanym być ma.

W Dowód tego Akt obecny przez Nas własnoręcznie podpisany, po zawidymowaniu go przez Naszego Kanclerza Stanu, Pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie dnia 5. Marca 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 415.) Durchmarsch- und Etappen-Konvention zwischen Preußen und dem Großherzogthum Hessen. Vom 17ten Januar 1817.; ratifizirt am 5ten März dieses Jahres.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

Thun hiermit kund, daß Wir, nachdem zwischen Uns und Seiner Königlichen Hoheit mittelst des 24sten Artikels des unterm 30sten Juni 1816. abgeschlossenen Staatsvertrages Unsern von Erfurt nach Koblenz und von Koblenz nach Mainz marschirenden Truppen durch das Großherzoglich-Hessische Gebiet besondere Militairstraßen stipulirt, und rücksichtlich der Einrichtung derselben die nöthigen Verabredungen vorbehalten worden sind, Unsern Generalmajor Freiherrn von Wolzogen ernannt haben, um Alles dasjenige, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher und der, von Seiner Königlichen Hoheit des Herrn Großherzogs zu Hessen

(No. 415.) Konwencyia względem Przechodu y Etap dla Woyska pomiędzy Prusami y W. Xięstwém Hassyi z dnia 17. Stycznia 1817., a ratyfikowana w dniu 5. Marca t. r.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém; iż gdy w Art. 24. Traktatu pomiędzy Nami y Jego Królewiczowską Mością w dniu 30. Czerwca 1816. roku zawartego, dla Woysk Naszych z Erfurta do Koblenz y z Koblenz do Moguncyi, przez Wielkie Xięstwo Hassyi przechodzących oddzielne drógi militarne umówione y potrzebne względem urządzenia onychże umowy zastrzeżone zostały, mianowaliśmy Naszego Generałmajora Barona de Wolzogen, aby wszystko, co rzeczonego Przedmiotu się tycze, działał, Układ zawarł, y podpisał, który to y umocowany przez Jego Królewiczowską Mość

und bei Rhein, zu diesem Ende bevollmächtigte und im Vertrage näher bezeichnete Freiherr Heinrich von Münch am 17ten Januar dieses Jahres einen aus Fünf und Dreißig Artikeln bestehenden Durchmarsch- und Etappenvertrag abgeschlossen und unterzeichnet haben, dessen Inhalt folgender ist.

Nachdem Seine Königliche Hoheit der Großherzog von Hessen in dem 24sten Artikel des zwischen Seiner Majestät dem Könige von Preußen und Allerhöchstdenselben unterm 30sten Juni 1816. abgeschlossenen Staatsvertrage eingewilligt haben, daß Preußen sich einer Militairstraße durch das Großherzogthum für diejenigen Königlichen Truppen bediene, die von Erfurt nach Koblenz und für jene die von Koblenz nach Mainz marschiren, die Bestimmungen wegen der Etappenplätze, Verpflegung und Disziplin aber durch eine weitere Konvention festgestellt werden sollten; so sind zu Abschließung einer solchen Konvention: von Seiten Sr. Majestät des Königs von Preußen,

Freiherr von Wolzogen, Königlich-Preußischer General-Major, Ritter des Königlich-Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserlichen Russischen St. Annenordens 1ster Klasse, des Großherzoglich-Weimarschen weißen Falken-Ordens 1ster Klasse, Kommandeur des Kaiserlich-Oesterreichischen St. Leopold-Ordens, und Ritter des Königlich-Baierschen Militair-Max-Joseph-Ordens; und von Seiten Sr. Königlichen Hoheit des Großherzogs zu Hessen und bei Rhein, Freiherr Heinrich von Münch, Großherzoglich-Hessischer Geheimer-Rath, Hofkammerdirektor, Direktor des Landeskriegskommissariats der Provinz Oberhessen, Kommandeur des Großherzoglich-Hessischen Hausordens, und des Kurfürstlich-Hessischen goldenen Löwenordens, zu Bevollmächtigten ernannt worden, welche, nach Auswechselung ihrer Vollmachten, Folgendes verbindlich abgeredet und abgeschlossen haben.

I.

Feststellung der Königlich-Preußischen Militairstraßen, der Etappen-Haupt-Oerter, und der Etappen-Bezirke.

§. 1.

A. Militairstraße von Erfurt nach Koblenz.

Die Linie der Militairstraße, welche von Koblenz nach Erfurt führt, berührt im Großherzogthum Hessen

Wielkiego Xięcia Hassyi y Nadrenu, a w układzie wzmiankowany Baron Henryk de Münch w dniu 17. Stycznia r. b. zawarli y podpisali układ względem przechodu y Etap z trzydziestu pięciu Artykułów składaiący się, w osnowie następuiącéy:

Gdy Jego Królewiczowska Mość Wielki Xiąże Hassyi w 24. Artykule Traktatu w dniu 30. Czerwca 1816. z Jego Król. Mością Królem Pruskim zawartego, na Udzielenie Prusom drógi militarnéy, przez W. Xięstwo prowadzącéy dla Woyska z Erfurta do Koblenz y z tąd do Moguncyi przechodzącego zezwolił, postanowienia zaś względem mieyśc etapowych, utrzymania Woyska y względem Karności dalszą Konwencyią umówione być maią, przeto do zawarcia teyże Konwencyi, z strony J. Król. Mości Pruskiéy Baron de Wolzogen, Król. Pruski Generałmajor, Orderów Królewsko-Pruskiego pour le mérite, Cesarsko-Rossyiskiego S. Anny I. Klassy Kawaler, Kommandor Cesarsko-Austryiackiego orderu S. Leopolda y Kawaler Królewsko-Bawarskiego orderu woyskowégo Maximiliiana Jozefa; a z strony J. Królewiczowskiéy Mości Wielkiego Xiążęcia Hassyi i nad Renem, Baron Henryk de Münch, wielko-Xiążęco-Hassyiski, Tayny Radzca, Nadworny Dyrektor Kameralny, Dyrektor generalnego Kommissaryatu woyskowego prowincyi górnéy Hassyi, Kommandor Wielko-Xiążęco-Hassyiskiego orderu domowego, y Elektorsko-Hassyiskiego orderu złotego Lwa, iako Pełnomocnikowie mianowani zostali, którzy zamieniwszy swe Plenipotencyie, umowili y zawarli, co następuie:

I.

Ustanowienie Król. Pruskich dróg militarnych, głównych mieyśc etapowych y okręgów onychże.

§. 1.

A. Dróga militarna z Erfurta do Koblenz.

Liniia drógi militarnéy z Koblenz do Erfurta, prowadzącéy, dotyka się w W. Xię-

folgende Etappenhauptörter, mit den dazu bestimmten Etappenbezirken.

Von Hersfeld nach Alsfeld zu 4 Meilen gerechnet, ist Alsfeld der Etappenhauptort. Der Etappenbezirk besteht aus den Orten: Romord, Linderbach, Altenburg, Zell, Billerthausen, Eudorf, Eifa, Elbenrod, Dotzelrod und Reibertenrod.

Von Alsfeld nach Grünberg zu 4 Meilen gerechnet, ist Grünberg der Etappenhauptort. Der Etappenbezirk besteht aus den Orten: Reiskirchen, Lindenstruth, Ettingshausen, Münster, Saasen, Harbach, Göbelnrod, Queckborn, Wetterfeld, Lauter, Wirberg, Stangenrod, Flensungen, Weitpertshain, Merlau und Ilsdorf.

Von Grünberg nach Gießen zu 3 Meilen gerechnet, ist Gießen zwar der Etappenhauptort; er nimmt aber blos den Staab und die Hauptquartiere auf, und kommt mit seinen Feuerstellen nicht in Aufrechnung. Der Etappenbezirk besteht weiter:

aus den Großherzoglich-Hessischen Orten: Heuchelheim, Kleinlinden, Großlinden, Leihgestern, Wieseck, Großenbuseck, Burkhardsfelden, Annerod, Trohe, Rödchen und Altenbuseck. An Königlich-Preußischen Ortschaften wird diesem Etappenbezirke beigegeben:

Atzbach, Dudenhofen, Münchholzhausen, Garbenhain, Lützenlinden, Groß- und Kleinrechtenbach.

Von Gießen nach Braunfels werden 3 Meilen gerechnet. Zu den Etappenbezirken dieser letzteren Etappe, so wie zu dem Rayon von Wetzlar, werden keine Großherzoglich-Hessischen Orte zugezogen.

B. Militairstraße von Koblenz nach Mainz.

Auf dieser Militairstraße ist St. Goar die nächste Königlich-Preußische Etappe.

Von St. Goar bis Bingen zu 4 Meilen gerechnet, ist Bingen der Etappenhauptort. Der Etappenbezirk besteht sodann nebst Bingen noch aus den Großherzoglich-Hessischen Orten: Kempten, Galshain, Ober- und Nieder-Ingelheim, und wird aus den Königlich-Preußischen Orten zu dem Etappenbezirke beigegeben: Bacharach, Rheindiebach, Niederheimbach und Dreieckshausen.

stwie Hassyi następuiących mieysc głównych etapowych, z przyłączonymi do nich okręgami etapowymi.

Z Hersfeld do Alsfeld, rachuiąc mil cztery, Alsfeld głowném iest mieyscem etapowém. Okręg etapowy zawiera w sobie mieysca Romord, Linderbach, Altenburg, Zell, Billerthausen, Eudorff, Eifa, Elbenrod, Dotzelrod, y Reibertenrod.

Z Alsfeld do Grünberg, rachuiąc mil cztery, Grünberg iest głowném mieyścem etapowém. Do Okręgu iego należą, Reiskirchen, Lindenstruth, Ertingshausen, Münster, Saasen, Harbach, Göbelnrod, Quekborn, Wetterfeld, Lauter, Wirberg, Stangenrod, Flensungen, Weitpertshain, Merlau y Ilsdorff.

Z Grünberg do Giessen, rachuiąc mil trzy, Giessen wprawdzie iest głowném mieyscem etapowém, iednak tu tylko Sztab i główne kwatery, mieszczone być mogą y z Resztą z Ilości swych Dymow rachowanym być niema. Okręg etapowy zaymuie:

następuiące mieysca Wielko-Xiążęco-Hassyiskie: Heuchelheim, Kleinlinden, Grosslinden, Leihgestern, Wiesek, Grosenbusek, Burkhardsfelden, Annerod, Trohe, Rödchen y Altenbusek. Następuiące mieysca Pruskie do tegoż przyłączaią się okręgu:

Atzbach, Dudenhofen, Münchholzhausen, Garbenhain, Lützenlinden, Rechtenbach wielkie y małe.

Z Giessen do Braunfels rachuie się mil trzy. Do Okręgu tey tu Etapy y do Obwodu Wetzlarskiego, żadne Wielko-Xiążęco-Hassyskie mieyśca należeć nie maią.

B. Droga militarna z Koblenz do Moguncyi.

Na tey tu drodze militarnéy, St. Goar iest naybliższą pruską Etapą. Z St. Goar do Bingen, rachuiąc mil cztery, Bingen iest głowném Mieyscém etapowém. Okręg etapowy zaymuie prócz Bingen, następuiące W Xiążęco-Hassyiskie mieysca: Kempten, Galshain, Ingelheim-gorny y dolny. Z Królewsko-Pruskich mieyśc przydaią się do tegoż okręgu: Bacharach, Rheindiebach, Niederheimbach y Dreieckshausen.

Bei den Etappenbezirken, bei denen die Rayons gemeinschaftlich sind, wird die Einquartierung nach der Anzahl der Feuerstellen repartirt, und jede Feuerstelle, das Haus mag groß oder klein seyn, als eine Einheit angenommen. Rücksichtlich der einzuquartierenden Mannschaft wird der Soldat und Unteroffizier als eine Einheit, für den Subaltern-Offizier das Dreifache, und für den Kapitain das Vierfache derselben in Ansatz gebracht, und nach diesen Verhältnissen die Vertheilung der Einquartierung auf die einzelnen Ortschaften des Etappenbezirks durch die Großherzogliche Etappenbehörde vorgenommen. Dem betreffenden Königlich-Preußischen Etappeninspekteur steht in solchen gemeinschaftlichen Rayons die Einsicht der Etappenbücher zu, um sich hieraus zu überzeugen, daß die Vertheilung der Einquartierung durchgehends nach den Grundsätzen dieser Konvention geschehen sey, und sich im Zeitraume von drei Monaten die Last auf sämmtliche Gemeinden des Etappenbezirks thunlichst vertheilet habe.

§. 2.

Da man Königlich-Preußischer Seits gewünscht hat, zur Erleichterung der Stadt Mainz einen Theil der dortigen Königlichen Garnison auf so lange nach Wetzlar zu verlegen, bis der Kasernenbau zu Mainz so weit vorgerückt ist, um den Königlich-Preußischen Antheil an der Besatzung vollständig aufnehmen zu können; so haben Seine Königliche Hoheit der Großherzog von Hessen zu dieser Absicht gern die Hand geboten, und bewilligen bis zur Beendigung des Kasernenbaues, daß die Königlichen Truppen der Garnison von Mainz, welche von da nach Wetzlar und von dort wieder zurückmarschiren, ihre Nachtlager in Friedberg nehmen. Auch gestatten Seine Königliche Hoheit eben dieses Nachtlager zu Friedberg für diejenigen zur Garnison von Mainz gehörigen Königlichen Truppen, welche über Höchst und Grünberg nach den rückwärts liegenden Königlichen Landen, oder von dort nach Mainz marschiren, mit der Bemerkung, daß diese Bewilligung auf andere, zur Garnison von Mainz nicht gehörige, Königlich-Preußische Truppen keine Anwendung findet. Für dieses Nachtlager treten alle jene Bedingungen und Vergütungspreise ein, welche diese Konvention für die auf den beiden Militairstraßen marschirenden Königlich-Preußischen Truppen festgesetzt. Es wird übrigens zur Unterstützung der Stadt Friedberg derselben ein Rayon beigegeben, der aus den Ortschaften Ober- und Niederwöllstadt, Ockstadt, Ober-

W Okręgach etapowych wspólne obwody maiących Inkwaterunek, rozłożonym zostanie podług Liczby Dymów, y dym każdy bez względu na to: czy dom wielki, lub iest małym, za iedno się uważa. Co do ludzi Kwaterowanymi być maiących, Żolnierz y Podofficer za iednego, Officer subaltern za trzech, Kapitan za czterech się rachuie, y podług tego to stosunku Wielko-Xiążęca Władza etapowa, inkwaterunek do szczególnych mieysc okręgiem etapowym zaiętych, rozłoży. Właściwy Królewsko-Pruski Dozorca etapowy, co do rzeczonych wspólnych obwodów, ma Prawo do przeyrzenia Ksiąg etapowych, w celu przekonania się, iż Rozkład inkwaterunku, nastąpił wszędzie, podług zasad obecnéy Konwencyi, y że ciężar takowy, w czasie trzech Miesięcy dotknął podług możności zarówno, wszystkie Gminy okręgu etapowego.

§. 2.

Poniewaź Jego Królewska Mość Pruska oswiadczył swoy Zamiar, iż dla ulżenia Miasta Moguncyi, część pewną tamze będącego Garnizonu Pruskiego na tak długo chce pomieścić w Wetzlarze, ażby Budowla Koszar w Moguncyi do tego doszła, iżby część woyska Pruskiego obsady moguńskiéy w nich pomieszczoną być mogła; więc Jego Królewiczowska Mość Wielki Xiąże Hassyi chętnie odpowiadaiąc takowemu zamiarowi, zezwala na to; aby aż do ukończenia budowy Koszar, Woyska pruskie do Garnizonu Moguncyi należące, a z tąd do Wezlar y na powrot idące, miały nocleg w friedbergu. Również nocleg ten, służyć ma dla Królewskiego woyska do Garnizonu Moguncyi należącego, które poydzie przez Höchst y Grünberg, do Krajów Pruskich w tył leżących, albo z tamtąd do Moguncyi, wszelakoż to, do innych woysk pruskich do Garnizonu Moguncyi nie należących, wcale się nie sciąga. Co do noclegu rzeczonego wszystkie warunki y wypłaty, obecną Konwencyią względem woysk pruskich, rzeczonemi dwiema drogami militarnymi przechodzących umowione; przystosowane być maią. Dla ulżenia Miasta Friedberg, przydaie mu się obwód składaiący się z mieysc:

und Niedermörle, Fauerbach und Bruchenbrücken besteht. Die Entfernung von Höchst nach Friedberg wird hierbei zu 4 Meilen, jene von Friedberg nach Grünberg zu 4 Meilen, und jene von Friedberg nach Wetzlar zu $4\frac{1}{2}$ Meilen angenommen.

§. 3.

Die Königlich Preußischen Truppen sind gehalten, auf keinen andern als den bezeichneten Etappenstraßen zu marschiren, und nur die benannten Orte als Etappenorte zu betrachten. Kleinere dagegen handelnde Detaschements und einzeln marschirende Militairpersonen werden von den Landesbehörden an die zunächst gelegene Preußische Militairbehörde abgeliefert. Größere Korps, welche nicht angehalten werden können, werden der Preußischen Liquidationsbehörde angezeigt, welche die an dieselbe geschehenen Leistungen aller Art nicht in den Preisen dieser Konvention, sondern in den von den Beamten attestirten kostenden Preisen, so wie allen durch den Marsch entstandenen Schaden, nach der unter Zuziehung der Königlich-Preußischen Etappeninspekteurs vorzunehmenden pflichtmäßigen Taxation Dreier Taxatoren, bezahlen wird.

§. 4.

Die Königl. Preußischen Truppen, mit Ausnahme von kleinen Detaschements bis 50 Mann (welche in die Baracken kommen, sobald dieselben eingerichtet seyn werden), sind gehalten, nach jedem als zum Etappenbezirk gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von der Großherzoglichen Etappenbehörde angewiesen wird; es sey denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. Diesen Transporten, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. In andere Ortschaften, als die oben erwähnten, dürfen die Truppen nicht gelegt werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. In solchen Fällen werden sich die, mit der Dislokation beauftragten Königl. Preußischen Offiziers, mit den Großherzoglichen Etappenbehörden über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

§. 5.

An jeden Etappenort wird eine Großherzogliche Hessische Etappenbehörde, aus einem Etappenkommandanten, und einem Etappenkommissair bestehend, er-

Wöllstadt gorny y dolny, Ockstadt, Mörle Gorne y dolne, Fauerbach y Bruchenbrücken. Odległość z Höchst do Friedberg, na mil cztery, z Friedberg do Grünberg na tyleż, a z Friedberg do Wetzlar na $4\frac{1}{2}$ mili się rachuie.

§. 3.

Woyska Królewsko-Pruskie, iedynie tylko oznaczonymi traktami etapowymi przechodzić, y wzmiankowane mieyśca, iako mieyśca etapowe uważać są obowiązane. Oddziały mnieysze, y poiedyńczo idący woyskowi, wbrew temu działaiący, przez władze krajowe przytrzymani, y do nayblizszéy Pruskiéy zwierzchności, woyskowéy oddani zostaną. O oddziałach większych, przytrzymanymi być niemogących, doniesie się do Pruskiéy władzy likwidacyinéy, która dostawy wszelkie dla nich poczynione, nie podług cen obecnéy Konwencyi, ale podług zaświadczeń urzędników względem istotnéy popłaty, również szkodę wszelką z takowego Marszu wynikłą, podług urzędowéy Taxy za przyzwaniem Królewsko-Pruskiego Dozorcy etapowego, sporządzić się maiącéy, zapłaci.

§. 4.

Woysko Królewsko-Pruskie, wyiąwszy małe oddziały aż do 50 ludzi (Ktore zostaną pomieszczone w Barakach, skoro te urządzone będą) udać się musi do mieyśca, przez władzę etapową wskazanego, iako do iey okręgu należącego. Gdyby iednak prowadziło z sobą Artilleryią, Municyią, lub inne znaczne Transporta, natenczas dla tychże y dla ludzi do straży potrzebnych, muszą być przeznaczone mieysca, tuż nad drogą militarną położone. Inne prócz wzmiankowanych mieysca, w tenczas tylko dla Woyska przeznaczone być mogą, gdy znaczne iego oddziały, w licznych szeregach ukośno postępuiących (en echellons) maszeruią. W takowym razie Officerowie Król. Pruscy, trudniący się Dyslokacyią, znosić się maią z Wielko-Xiążęcymi władzami etapowymi, względem powiększenia Okręgu.

§. 5.

W każdém mieyscu etapowém ustanowioną zostanie Wielko-Xiążęco-Hassyiska władza etapowa, z Kommendanta y Kommis-

nannt, welche gemeinschaftlich und ausschließlich die Einquartierungs=, Verpflegungs= und Transportan=gelegenheiten, so wie die Etappenpolizei, leiten und besorgen.

§. 6.

Die Königl. Preußischen Etappeninspektoren zu Mainz, Hersfeld und Wetzlar, und zwar ersterer in Hinsicht auf die Etappe Bingen, der zweite auf die Etappe Alsfeld, und letzterer in Hinsicht auf die übrigen Etappen, unterstützen die Großherzoglichen Etappenbehörden in der Weise, daß sie alle bei ihnen angebrachte Beschwerden gegen die durchmarschirenden Königlichen Truppen auf der Stelle zu entscheiden, zu schlichten, oder sonst zu beseitigen, besonders beauftragt sind. Es ist ferner ihres Amtes, durch die geeignete Requisition und Einleitung bei den Großherzoglichen Landesbehörden dahin zu wirken, daß die Königlichen Truppen auf den Etappen nach den Bestimmungen dieser Konvention behandelt, und die Wege allenthalben in fahrbarem Stande erhalten werden.

II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschrouten.

§. 7.

Die Marschrouten für die Königl. Preußischen Truppen können allein von dem Königl. Preußischen Kriegsministerium, und von dem Königl. Generalkommando in Sachsen zu Merseburg, und am Niederrhein zu Koblenz, mit Gültigkeit ertheilt werden. Auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

§. 8.

In den von den obenerwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Großherzoglichen Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Die Detaschements unter 20 Mann, mit Ausnahme jedoch der Arrestaten, deren Absendung in drin=

sarza etapowych składaiąca się. Obydway wspólnie y wyłącznie prowadzić będą y załatwią Interessa Inkwaterunku, żywności y Transzportu tyczące się, y oraz policyią etapową.

§. 6.

Królewsko - Pruscy Dozorcy etapowi w Moguncyi Hersfeld y Wetzlar, pierwszy względem Etapy Bingen, drugi względem Etapy Alsfeld, a ostatni względem wszystkich innych Etap, wspierać będą Wielko - Xiążęce władze etapowe, w ten sposob: iż zostaią umocowanymi do rozwiązania, roztrzygnienia, lub w inny sposób załatwienia a to natychmiast, zażaleń wszelkich, naprzeciw przechodzącym woyském pruskim, do nich podanych. Również do nich należeć będzie pieczołowitość o to: aby w skutek rekwizycyi y wniosków od nich do Wielko - Xiążęcych władz Krajowych, podać się maiących, Woyska Królewskie po etapach podług postanowień obecnéy Konwencyi przyimowane, y drógi wszędzie w stanie przyzwoitym utrzymywane były.

II.

O Prowadzeniu woyska drogą militarną y Urządzeniu Kart drożnych.

§. 7.

Dla Woysk Królewsko - Pruskich, Karty drożne iedynie tylko przez Król. Pruskie ministeryium woyny, y przez generalne Dowództwo Saskie w Merseburg y dolnego Renu w Koblenz, ważnie wydawane być mogą. Na karty drożne od innych wydawane władz, ani kwatera, ani żywność dawaną nie będzie.

§. 8.

Karty drożne przez dopiero rzeczone władze wystawić się maiace, zawierać w sobie powinny dokładne oznaczenie liczby ludzi (Officerów, Podofficerów y Żołnierzy) y Koni, oraz należącey im się żywności y potrzeb transzportu. Szczególniéyszy zaś na to mieć wzgląd należy, aby Wielko - Xiążęce Władze wcześnie dosyć o przechodzie woyska zawiadomione zostały, y w tym względzie, postanawia się, co następuie:

Oddziały niżéy ludzi 20, wyiąwszy Aresztantów, których wyprawienie w nagłych

zenden Fällen an keinen Tag gebunden ist, können nur den 1sten und 15ten eines jeden Monats von Merseburg, Koblenz oder Mainz abgehen (widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten) und sollen nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Großherzoglichen Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Bataillon oder einer Eskadron müssen die Großherzoglichen Etappenbehörden wenigstens drei Tage vorher benachrichtigt werden.

Wenn ganze Bataillons, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so müssen nicht allein die Großherzoglichen Etappenbehörden wenigstens acht Tage zuvor hiervon in Kenntniß gesetzt werden, sondern es sollen auch die Großherzoglichen Landesbehörden, nämlich: für die Provinz Oberhessen das Großherzogliche Landes-Kriegeskommissariat zu Gießen, und für den überrheinischen Theil des Großherzogthums: die Großherzogliche Regierungskommission zu Mainz, wenigstens acht Tage zuvor benachrichtigt und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier, oder Kriegskommissair, wenigstens drei Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Stellung der Transportmittel u. s. w., mit den erwähnten Landesbehörden gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmtlichen Etappenörtern für das ganze Korps zu bereden; hierbei soll jedoch solche Einrichtung getroffen werden, daß an einem Etappenorte niemals mehr als ein Regiment Infanterie oder Kavallerie an demselben Tage eintrifft. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau unterrichtet seyn.

§. 9.

Die Dislokation der größern Korps, und die Marschroute bei kleinern, wird so eingerichtet, daß auf die Großherzoglichen Staaten kein Rasttag fällt.

przypadkach do pewnego dnia, nie iest przywiązaném, w dniach tylko 1. y 15. każdego Miesiąca z Merseburga, Koblenz, lub Moguncyi, a to pod Kommendą Przełożonego, mogą wychodzić, inaczéy nie dostaną ni kwatery, ni żywności. Przy oddziałach, aż do 50 ludzi, dniem wprzód, wysłany być musi kwatermistrz, dla doniesienia otém Wielko-Xiążęcéy władzy etapowéy. O Przybyciu oddziałow większych, aż do Batalionu, lub Szwadronu, władze etapowe, przynaymniéy trzema dniami wprzód zawiadomione być powinny.

Gdy razem przechodzić maią całe Bataliony, Szwadrony, lub więcéy Woyska, więc nie tylko Wielko-Xiążęce władze etapowe, ale też władze Krajowe Wielkiego-Xięstwa, mianowicie, co do Prowincyi górnéy Hassyi, Wielko-Xiążęcy, Krajowy Kommissaryiat woienny w Giessen, co do zareńskiey części, Wielkiego-Xięstwa, Wielko-Xiążęca Kommissyia Rejencyina w Moguncyi, naymniey tygodniem wprzód, zawiadomione o tém y zarekwirowane być maią. Prócz tego, gdy ieden lub więcéy pułków razem przechodzić będą, Officer wykommenderowany, lub Kommissarz woienny trzema dniami oddział takowy powinien poprzedzić, a to dla umówienia wspólnego z władzami dopiero rzeczonymi, potrzebnych przysposobień na wszystkich Etapach, tak co do Dyslokacyi, iako też co do żywności y dostarczenia potrzeb transzportu y t. d. dla całego Korpusu, wszelakoż to wyraźnie się zastrzega, iż w ieden dzień nigdy więcey, nad ieden Pułk Piechoty lub Konnicy, do iednéy Etapy przybyć nie ma. Wykommenderowany Officer, posiadać powinien dokładną wiadomość o Ilości Pułków y ich ludzi, o ich potrzebach żywności, y transportu, o dniu przybycia y t. d.

§. 9.

Dislokacyia Oddziałow większych y Karta drózna dla mniéyszych tak urządzoną być powinna, iżby na kraie Wielkiego-Xięstwa żaden rasztak nie przypadł.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung betreffend.

A. Einquartierung und Verpflegung der Mannschaft.

§. 10.

Einzelnen Beurlaubten und sonst im Dienst befindlichen Militairpersonen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben. Diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpflegung berechtiget sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern, oder in den Baracken, deren Anlagen der Großherzoglichen Regierung überlassen bleibt. Die Geräthschaften in den im Winter zu heizenden Baracken bestehen für den Unteroffizier und Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, um seine Armatur daran aufzuhängen, Stühlen oder hinreichenden hölzernen Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Baracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtigt ist.

Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß, bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden und gegen auszustellende Quittung der Kommandirenden, die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll. Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgestellt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische seines Wirths zufrieden seyn muß.

§. 11.

Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirths, wie übermäßigen Forderungen von Seiten des Soldaten, vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartier, sey es bei den Einwohnern oder in den Baracken, verlangen: zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halb Pfund Fleisch und Zugemüse, so viel des Mittags und des Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtiget ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern;

III.

Pomieszczenie y żywność dla Woyska, y wynagrodzenie za to należne.

A. Inkwaterunek y Żywność dla Ludzi.

§. 10.

Poiedynczym urlopowanym woyskowym y innym w służbie nie będącym, ani Kwatera, ani też żywność dawaną nie będzie. Woyskowi zaś prawo do iednego y drugiego maiący, mieć będą kwaterę y żywność, albo u Mieszkańców, albo po Barakach, któreby Rząd Wielkiego-Xięstwa zechciał wystawić. Do Sprzętow w barakach na czas zimy, należą dla Podofficera y Żołnierza, słoma na Posłanie lisztwa do powieszenia, stołki, lub dostateczne ławki drewnianne. Podofficer każdy y Żołnierz poprzestać powinien na kwaterze, y żywności w barakach, skoro iedno y drugie przepisóm, w téy mierze będącym, odpowiada.

Przechodzące woysko, podług Karty dróżnéy u mieszkańcow kwaterowane, za assygnacyią Wielko-Xiążęcych władz etapowych y za kwitem kommenderuiącego, mieć będą żywność wytyczną u Gospodarza, albowiem iuż nikt odtąd kwatery bez żywności mieć nie ma. Za powszechne wtym względzie ustanawia się prawidło, iż Officer y Żołnierz stołem Gospodarza swego kontentować się powinien.

§. 11.

Zapobiegaiąc iednak dostarczeniu, podłey żywności z strony Gospodarza, a niesłusznéy woyskowych natrętności, postanawia się, co następuie:

Podofficer y Żołnierz y każdy woyskowy, nie będący w randze Officera, na każdym noclegu, bądź u mieszkańcy, bądz w barakach, żądać może dla siebie: dwa funty dobrze wypieczonego chleba, pół funta Mięsa, y warzywa tyle, ile go na Obiad y wieczerzą do sowitego nasycenia się potrzeba. Na śniadanie niczego Żołnierz żądać nie może, równie iak prawa nie ma, dopominania się od Gospodarza, piwa, wódki, lub wcale kawy; władze

dagegen sollen die Obrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird. Die Subalternoffiziere bis zum Kapitain exclusive, erhalten, außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ein halbes Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends, bei jeder Mahlzeit eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; in der Etappe Bingen aber eine Bouteille Wein, Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ein achtel Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen.

§. 12.

In der Regel erhält der General Drei, der Staabsoffizier Zwei und der Subalternoffizier Ein Zimmer. Wenn jedoch, nach dem Ermessen der Etappenbehörde, die Anzahl der Truppen oder des Orts Gelegenheit nicht gestattet, die bemerkten Zimmer zu geben, so werden die Königl. Offiziere sich auch mit Wenigerm gern begnügen.

§. 13.

Für diese Einquartierung und Verpflegung wird nach vorgängiger Liquidation, von dem Königl. Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt:

Für den Soldaten	 4	gute Groschen in Gold;
— — Unteroffizier	. . . 4	— — —
— — Subaltern-Offizier	12	— — —
— — Capitain	 16	— — —

Die übrigen Königl. Militairbeamten werden nach ihrem militairischen Rang behandelt.

Staabsoffiziere, Obersten und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten, wo dies nicht thunlich seyn sollte, bezahlt für seine Person der Staabsoffizier einen Reichsthaler in Gold, der Oberst und General einen Reichsthaler zwölf gute Groschen in Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabsoffizieren unmittelbar an die Quartierträger berichtigt.

§. 14.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dieses nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden

iednak mieyścowe starać się o to powinny, aby w każdém miéyścu znaydował się dostateczny zapas piwa y wódki, y aby Żołnierz w cenie nie był przedrożonym. Officerowie subalterni aż do Kapitana wyłącznie prócz kwatery, Drzewa y światła, mieć będą potrzebny chleb, zupe czyli rosół, warzywo y pół funta mięsa, wszystko przez Gospodarza należycie ugotowane, na obiad y wieczerzą po butelce piwa, iakiego się robi w okolicy, na Etapie zaś Bingen, butelkę wina, na śniadanie kawę, chleb z masłem y ⅛ kwarty wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego należy się iedna ieszcze potrawa więcey na obiad.

§. 12.

Powszechnie generałowi trzy, Officerowi sztabowemu dwa, a Officerowi niższemu ieden należy się pokoy. Jeżeli iednak w zdaniu władzy etapowéy, liczba woyska y stosunki mieyścowe nie dozwalaią, rzeczone udzielić pokoie, na ten czas Officerowie królewscy y mniéy Pokoiami kontentować się będą.

§. 13.

Za takowe to pomieszczenie y żywność, po poprzedniczém onychże zalikwidowaniu, Rząd Król. Pruski zapłaci:

za Żołnierza	 4	dgr. w złocie
za Podofficera	 4	— — —
za Officera Subalterna	. 12	— — —
za Kapitana	 16	— — —

Inni królewscy urzędnicy woyskowi, stosownie do ich Rangi uważani być maią.

Officerowie od sztabu, Pułkownicy y Generałowie, utrzymuią się swym kosztem po domach gościnnych. Gdzieby to być nie mogło, Officer sztabowy Talara w złocie, Pułkownik y General po półtora Talara zapłacą, za co im przyzwoita y dostateczna żywność przez Gospodarza dawaną być winna. Wypłatę takową Officerowie sztabowi natychmiast uskutecznią.

§. 14.

Kobiety i dzieci powszechnie ani kwatery, ani żywności dostać nie maią. Gdyby przecież wyiątkowo udzielić ią wypadało, więc wyraźna o tém wzmianka w karcie dróżnéy uczynioną być powinna, a natenczas tak ko-

alsdann sowohl die Frauen als die Kinder, gleich den Soldaten, gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

§. 15.

Sollten durchmarschirende Soldaten unterweges krank werden, so sollen dieselben an die nächsten Königl. Preußischen Etappeninspekteurs überwiesen werden.

B. Einquartierung und Verpflegung der Pferde.

§. 16.

Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten werden gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute, reinliche Stallung angewiesen wird. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen wird es Königl. Preußischer Seits bei großer Verantwortung untersagt werden, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle ziehen und die ihrigen dagegen hineinbringen lassen.

§. 17.

Der Fouragebedarf wird durch Lieferanten in ein, in dem Etappenhauptorte zu errichtendes Etappenmagazin, für dessen Lokal die Lieferanten selbst zu sorgen haben, beigeschafft; die Lieferung soll von der Großherzoglichen Etappenbehörde für einen, von dem Königl. Preußischen Etappeninspektor zu bestimmenden Zeitraum öffentlich versteigert, und dem Mindestfordernden übertragen werden. Nur wenn der Königl. Preußische Etappeninspektor mit dem Erfolg dieser ersten Versteigerung zufrieden ist, hat es bei dieser Versteigerung sein Bewenden; wenn ihm aber die Preise zu hoch scheinen, so kann er auf einen zweiten Versteigerungstermin antragen, welcher jedoch entscheidend ist. Den Gemeinden, in denen kein Etappenort ist, die aber zu den Etappenbezirken gehören, wird auf den Fall, wenn die Fourage von ihnen geliefert werden muß, solche im Preis der letzten Versteigerung vergütet.

§. 18.

Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden und gegen Quit-

biety iako i Dzieci, porówno z Żołnierzami mieć będą kwaterę y żywność za nagrodę wyżéy oznaczoną. Żony iednak y dzieci Officerów nigdy żądać nie mogą ani kwatery ani żywności.

§. 15.

Żołnierze, którzyby zachorowali w czasie przechodu, do nayblizszych Król. Pruskich Dozorcy etapowych maią bydź przekazani.

B. Umieszczenie y Żywność dla Koni.

§. 16.

Staraniem będzie władz etapowych, y Żwierzchności mieyscowych, aby staynie, ile tylko bydz może, dobre y czyste dla Koni wyznaczone były. Woyskowy niekontent z przeznaczonéy dla niego stayni, z zażaleniem swém do Żwierzchności mieyscowéy udać się ma, a z strony Rządu pruskiego pod wielką odpowiedzialnoscią będzie zakazano, aby woyskowi, bądz iakiegokolwiek stopnia, niepoważyli się samowładnie konie Gospodarza z stayni wypędzać, a swe na to mieyśce wprowadzić.

§. 17.

Liferanci maią dostarczyć potrzebny zapas furaziów, a to do magazynu w główném mieyscu etapowém założyć się maiącego, na który o lokal sami starać się muszą. Dostawa sama, a to na czas, przez Król. Pruskiego Dozorcę etapowego, oznaczyć się maiący, licytowaną będzie przez władze etapowe W. Xięstwa, y naymniéy żądaiącemu zostanie poleconą. Tylko, gdy Król. Pruski Dozorca etapowy oświadczy, iż na teyże pierwszéy licytacyi poprzestaie, przy niéy pozostać się ma; ieżeli mu iednak cena zbyt wysoką zdawać się będzie, więc żądać może wyznaczenia drugiego terminu licytacyi, który iednak iuż będzie stanowczym. Gdy gminy, wktórych etapy niema, ale do iey okręgu należą, same są obowiązane dostarczyć furaż, więc im takowy podług ceny ostatniéy Licytacyi zapłaconym być ma.

§. 18.

Racyie furaziowe dla woyska Królewskiego assygnacyią W. Xiążęcych władz etapo-

tung des Empfängers von den Lieferanten an die Königlichen Truppen verabreicht, und die dabei entstehenden Streitigkeiten von der Etappenbehörde sofort entschieden. In Fällen, in denen die Zeit nicht erlaubt, die Fourage aus dem Etappenmagazine beizuschaffen, diese also von den Gemeinden geliefert werden muß, empfängt solche ein Kommandirter des Detaschements von der Ortsobrigkeit und besorgt die weitere Vertheilung.

§. 19.

Die Königl. Preußische Regierung bezahlt an die Großherzogl. Hessische und diese an die Lieferanten den Werth der abgelieferten Fourage, worüber sich letztere mit ordnungsmäßigen Quittungen ausweisen, nach dem Versteigerungspreise.

§. 20.

Für kranke zurückgelassene Pferde werden die Kurkosten auf, durch die Großherzoglichen Etappenbehörden attestirten Rechnungen von dem Königl. Preußischen Gouvernement vergütet.

Alle Bedürfnisse an Wagenreparaturen, Beschlagen der Pferde, Schuhen und andern Dingen mehr, werden von den Truppen baar bezahlt.

IV.

Verabreichung des Vorspanns und Stellung der Fußboten.

§. 21.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden und gegen Quittung nur in sofern verabreicht, als deshalb in den, im §. 7. näher bezeichneten Marschrouten das Nöthige bemerkt worden; und werden in den Marschrouten nur Fuhren und Vorspann zum Transport von Artillerie, schwerer Bagage und Kranken, nicht aber für nicht erkrankte Personen, für Tornister und Gewehre gefordert werden.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterwegs erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Zeugniß eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Königl. Preußische Hospital Anspruch machen.

§. 22.

Die Großherzoglichen Etappenbehörden werden

wych, y za kwitem odbieraiącego przez Liferantów będą wydawane, a spory w teymierze zachodzące, władza etapowa roztrzygnie natychmiast. W przypadkach, gdy czas nie dozwala sprowadzić furaż, z magazynu etapowego, a zatem tenże przez Gminy dostarczonym być musi, Wykommenderowany z oddziału odbierze go od Zwierzchności mieyscowéy y dalszym podzialem się zaymie.

§. 19.

Wartość dostarczonego furaziu podług formalnych Kwitow przez Liferantów złożyć się maiących, onymże przez Rząd Wielkiego-Xięstwa, a temu tu przez Rząd Królestwa Pruskiego podług ceny licytacyinéy zapłaconą, zostanie.

§. 20.

Koszta leczenia Koni chorych w dródze zostawionych, Rząd Pruski zapłaci, podług rachunków, przez władze etapowe W. Xięstwa zaświadczonych.

Wszelkie potrzeby naprawy wozów, podkowania Koni, za trzewiki y inne, woysko natychmiast w gotowiźnie zapłaci.

IV.

Dostawa Podwód y Posłańców pieszych.

§. 21.

Potrzeby transzportu, dla przechodzącego woyska, za assygnacyią władz etapowych W. Xięstwa, y za Kwitem, iedynie tylko podług osnowy Kart drożnych w §. 7. oznaczonych będą dostarczane. Karty zaś drożne zawierać tylko mogą wniosek o fury y podwody pod artylleryą, tabory y chorych, nie zaś pod osoby niechore, tornistry y broń.

Ci tylko woyskowi, ktorzy zachorowali w Marszu y niesposobność dalszego chodzenia udowodnią zaświadczeniem approbowanego lekarza lub Chirurga, żądać mogą Podwód, wcelu sprowadzenia ich do naybliższego Król. Pruskiego Spitalu.

§. 22.

Władze etapowe W. Xięstwa będą miały

dafür sorgen, daß die nöthigen und verlangten Transportmittel zur rechten Zeit gestellt werden. Unter Transportmitteln werden nur zweiräderige und vierräderige Karren und Leiterwagen, angeschirrte Vorspannpferde, und in dringenden Fällen Reitpferde für die Offiziers gerechnet. Chaisen können nicht verlangt, und darf auf ein Pferd nicht mehr als vier und ein halber bis fünf Zentner gerechnet werden.

§. 23.

Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dieses muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die hierbei sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird.

§. 24.

Quartiermachende Kommandirte dürfen auf keine Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sey denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des kommandirenden Offiziers, als dazu berechtigt, legitimiren können.

§. 25.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartier bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Großherzoglichen Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartier sofort zu entlassen; dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisenden Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft.

Sie können nur dann verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen.

staranie o to: aby potrzebne y żądane podwody w swym czasie były dostawione. Pod wyrazem; potrzeby transzportowe, rozumieią się tylko wózki o dwoch y czterech kołach, wozy w drabki, Konie ubrane, y w nagłych przypadkach Konie wierzchowe dla Officerów. Powozy żądane być nie mogą, y na Konia iednego nie więcey połpięta do pięciu rachuie się cętnarow.

§. 23.

Gdy wrazie przechodu znacznych oddziałów woyska, potrzebna dla każdego ilość podwód, z pewnością oznaczoną, a zatem przepisany porządek ściśle zachowanym być nie może, na tenczas Kommenderuiący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy Podwód, iednak tylko przez podanie Rekwizycyi piśmienney do Zwierzchności mieyscowey, która to zaymie się dostawą potrzeb transzportowych za Kwitem natychmiast wydać się maiącym.

§. 24.

Wykommenderowani do zrobienia Kwater, pod żadnym pozorem ani fur, ani Koni wierzchowych dla siebie zażądać nie mogą, chybaby mieli piśmienny do tego rozkaz Kommenderuiącego.

§. 25.

Fury y Konie dostawione będą od noclegu iednego Okręgu etapowego, aż do nayblizszego, a sposób dostawienia zupełnie iest zostawiony Władzóm W. Xięstwa. Woysko przechodzące, skoro stanie na noclegu, natychmiast podwody uwolnić musi, a władze o to starać się maią, aby na swieżych w swym czasie nie zbywało. Woysko przechodzące, lub poiedyńczo idący woyskowi, nazaiutrz po ich przybyciu na Etapie, daley wyprawionymi bydź maią.

Tylko gdy dniém wprzód o tém doniosą, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, inaczéy bowiem i chociażby daléy y podwoyne nawet przebyć chcieli etapy, ich będzie rzeczą, wziąć Konie extrapocztowe własnym swym kosztém.

§. 26.

Den Königlich-Preußischen Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterwegs nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner übeln Behandlung ausgesetzt, auch im Selbstfahren nicht gestört werden.

§. 27.

Als Vergütung für den Vorspann wird von dem Königlich-Preußischen Gouvernement an das Großherzoglich-Hessische für jede Meile und für jedes Pferd, einschließlich des Wagens, Sechs gute Groschen in Gold, für einen einspännigen Karren aber Neun gute Groschen in Gold vergütet.

Die Entfernung von einem Nachtquartier in das andere, wird der Entfernung des Etappenhauptortes, bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben.

§. 28.

Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg gehet, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Die Königl. Preußische Regierung bezahlt das Botenlohn für jede Meile mit vier guten Groschen Gold, wobei jedoch der Rückweg nicht gerechnet wird.

V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

§. 29.

Die Anstände, welche zwischen den Bequartierten und den Soldaten entstehen könnten, werden von den Großherzoglichen Etappenbehörden und den kommandirenden Königl. Preußischen Offizieren, wie auch, wo es nöthig seyn sollte, unter der Dazwischenkunft des Königlich-Preußischen Etappeninspekteurs, gemeinschaftlich beseitigt. Die Großherzogliche Etappenbehörde ist berechtigt, jeden Unteroffizier oder Soldaten, welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirths

§. 26.

Officerom Królewsko-Pruskim, szczególniéy pod odpowiedzialnością się poleca, aby fury w marszu nie były obciążone przez Osoby prawa do nich nie maiące, y aby ludzie Podwodowi przykrego nie doznawali z nimi obchodzenia się, y onymże nie czyniono trudności w sampowożeniu.

§. 27.

Rząd Pruski, Rządowi W. Xięstwa za podwodę, od każdéy mili y Każdego Konia, incl. wozu, ieżeli takowy był potrzebnym po 6 dgr., za podwodę w iednego Konia zaś dziewięć dobrych groszy w złocie zapłaci.

Odległość iednego Noclegu od drugiego, rachowaną będzie podług powyżéy oznaczonéy odległości głównego mieysca etapowego od drugiego, bądź, że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli Podróż. Odległość Podwodowych od mieysca zaprzęgu rachowaną nie będzie.

§. 28.

Woyskowi brać samowładnie nie mogą Posłańców, pieszych lub Prowadników, a tém mniéy ich zmuszać, owszem o takowych, Zwierzchność mieyscową noclegu zarekwirować y zakwitować natychmiast powinni. Rząd Pruski, za każdą milę posłańcowi, nie rachuiąc podróży napowrót odbytéy, po cztery dobre grosze w złocie zapłaci.

V.

Utrzym[illegible] Porządku y Policyi militarnéy.

§. 29.

Sprzeczki pomiędzy Gospodarzém y Żołnierzem wydarzyć się mogące, Władze W. Xięstwa etapowe y Król. Pruscy Officerowie Kommenderuiący, y gdzie tego będzie potrzeba, Król. Pruski Dozorca etapowy wspólnie załatwią. Wielko-Xiążęca-Władza etapowa może aresztować Każdego Podofficera y Żołnierza, którýby się dopuścił czynnéy obrazy na swoim Gospodarzu, lub innym W. Xiestwa

oder eines andern Großherzogl. Unterthanen erlauben sollte, zu arretiren, und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Ein durch Exzesse der durchmarschirenden Truppen etwa entstandener Schaden, wird durch drei verpflichtete und ihrer Unterthanenpflichten für diesen Akt entlassene Taxatoren mit Zuziehung des Königlich-Preußischen Etappeninspekteurs, abgeschätzt, und der Durchschnittsbetrag der Abschätzungen von der Königlich-Preußischen Behörde vergütet.

§. 30.

Die Königlich-Preußischen kommandirten Offiziers sowohl, wie die Großherzoglich-Hessischen Etappenbehörden sind angewiesen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner, in Beziehung auf ihre deutschen Brüder, willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach, nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

§. 31.

Die Königlich-Preußischen Truppen, welche auf eine der genannten Militairstraßen instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet, und zu deren Befolgung angewiesen werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf allen Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden sollen.

VI.

Liquidation der zu leistenden Vergütungen.

§. 32.

Nach Ablauf jeden Vierteljahrs wird zwischen dem Königl. Preußischen Etappeninspekteur zu Wetzlar und einem Großherzogl. Hessischen Kommissair über sämmtliche geschehene Leistungen der Rayons von Alsfeld, Grünberg, Gießen, Friedberg und Bingen, die Liquidation vorgenommen, und nach deren Abschluß die Zahlung dafür sogleich geleistet. Wenn hierbei Quittungen vorkommen sollten, denen die ordnungsmäßige Form fehlen würde; so soll das Fehlende aus den pflichtmäßig geführten Etappenbüchern der Großherzoglichen Etappenbehörden ergänzt werden.

Poddanym, y tegoż do Kommendanta po dalszą Indagacyią y ukaranie odesłać.

Szkoda, ktoraby przez wykroczenie przechodzącego woyska zrządzoną została, przez trzech Znawców, tym Końcem zobowiązanych y od powinności poddańskiéy uwolnionych, z przybraniem Król. Pruskiego Dozorcy etapowego, ma być océniona, y podług średniéy Ilości taxy, przez władze Pruskie wynagrodzona.

§. 30.

Tak Kommenderuiący Król. Pruscy Officerowie, iako też W. Xiążęco-Hassyiskie władze etapowe, polecono sobie maią, aby z gorliwoscią starali się o to, aby pomiędzy Gospodarzem y Żołnierzem panował trwały duch iedności y iżby Mieszkańcy z względu na ich niemieckich braci, z dobrą wolą ponosili cieżary które iak z natury rzeczy uprzątnione być nie mogą, tak przecież przez słuszne stron obydwóch znoszenie się, znacznie ulżone być mogą.

§. 31.

Woyska Król. Pruskie, którąkolwiek z powyżéy rzeczonych dróg militarnych przechodzące, w każdym razie, o osnowie obecnéy Konwencyi, ile do nich należy, dokładnie uwiadomione, y im zachowanie onéyże polecone być ma, iako też potrzebne z niéy wyciągi po wszystkich etapach do wiadomości podane y poprzybiiane być maią.

VI.

Likwidacyia przypadaiących wynagrodzeń.

§. 32.

Po upłynieniu każdego ćwierćroczna likwidacyia dostaw wszelkich w obwodach Alsfeld, Grünberg, Giefsen, Friedberg y Bingen, pomiędzy Król. Pruskim Dozorcą etapowym w Wetzlar y Kommissarzem Wielko-Xiążęco-Hassyiskim przedsięwziętą, y po iéy zawarciu zaraz wypłata uskutecznioną być ma. Kwity przy Likwidacyi takowéy składane, a w przepisaną nie opatrzone formę, uzupełnione być maią podług urzędownie prowadzonych ksiąg etapowych władz W. Xięstwa.

VII.

Allgemeine Bestimmungen.

§. 33.

Die vorstehende Etappenkonvention tritt mit dem 1sten Januar 1817. in Kraft, und ist bis zum 1sten Januar 1827. mit dem Vorbehalt jedoch abgeschlossen, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft festgesetzt werden sollen.

§. 34.

Da ein Theil der Königl. Preußischen Armee in diesem Augenblicke an der militairischen Besetzung von Frankreich, zum gemeinsamen Besten Deutschlands, Antheil nimmt, so bewilligen Seine Königl. Hoheit der Großherzog von Hessen, daß für die dahin gehenden, oder von dort zurückmarschirenden Truppen, nur die Hälfte des im §. 13. bestimmten Verpflegungstarifs angerechnet werde. Um bei der Liquidation die desfallsige Abrechnung zu erleichtern, wird bis zur Evakuirung von Frankreich festgesetzt, daß die eine Hälfte der von Erfurt nach Koblenz oder von Koblenz nach Erfurt marschirenden Königl. Truppen als nach Frankreich gehend oder daher kommend angesehen und für die Hälfte des Tarifs verpflegt werden sollen; die andere Hälfte der Truppen aber, welche diese Militairstraße berühren, sodann diejenigen, welche über Friedberg und Bingen marschiren, folglich zur Garnison von Mainz gehören, sollen dagegen mit dem vollen Verpflegungsbetrag in Rechnung gebracht werden. Wenn seiner Zeit der Rückmarsch des Königl. Armeekorps aus Frankreich erfolgt, so wird für das gesammte Korps nur die Hälfte der Verpflegungspreise liquidirt; dagegen werden nach diesem Rückmarsch alle auf dem Wege von Koblenz nach Erfurt und von Erfurt nach Koblenz marschirende Truppen mit dem vollen Verpflegungsbetrage angesetzt.

§. 35.

Gegenwärtige Konvention wird ratifizirt und die Ratifikationen binnen vier Wochen, oder früher, wenn es möglich ist, in Berlin gegen einander ausgewechselt werden.

VII.

Postanowienia ogólne.

§. 33.

Obecna Konwencyia etapowa z dniem 1. Stycznia 1817. r. nabywa moc obowięzuiącą, a to aż do dnia 1. Stycznia 1827., z tém iednak zastrzeżeniem, iż na przypadek woyny wczasie tym wydarzyć się mogącéy postanowienia inne, któreby się podług zachodzących natenczas okoliczności potrzebnymi okazały, przez oddzielny układ ustanowione być maią.

§. 34.

Ponieważ część Król. Pruskiéy armii, na teraz a to dla powszechnego Niemiec dobra, należy do militarnéy okkupacyi państwa francuskiego, więc J. Królewiczowska Mość W. Xiąże Hassyi zezwala na to, iż co do woysk tam dotąd i na powrót idących, połowa tylko wypłaty w §. 13 umowionéy, rachowaną być ma. Dla załatwienia likwidacyi takowéy postanawia się ninieyszém: iż aż do czasu opuszczenia francyi, połowa woysk Królewskich z Erfurta do Koblenz, y z Koblenz do Erfurta idących, iako udaiące się do francyi lub z tamtąd powracaiące uważaną, i za połowę taryfy utrzymywaną być ma; względem drugiéy zaś połowy, tąż drogą militarną idącéy y woysk przez Friedberg i Bingen maszeruiących, a zatém do garnizonu Moguńskiego należących, cała należytość ma być rachowaną. Gdy Korpus Armii Pruskiéy w swym czasie powracać będzie z Francyi, połowa tylko wypłat więcéy rzeczonych, za cały Korpus rachowaną będzie, potém iednak, wszystkie drogą z Koblenz do Erfurt, y z Erfurta do Koblenz idące do całkowitéy opłaty pociągnione zostaną.

§. 35.

Konwencyia obecna ma być ratifikowaną, y Ratifikacyie w ciągu czterech tygodni, lub prędzéy w Berlinie zamienione być maią.

Zu Urkund dessen ist diese Konvention doppelt ausgefertigt, und von beiderseitigen Bevollmächtigten unterzeichnet worden.

So geschehen Frankfurt, den 17ten Januar 1817.

(L. S.) Ludwig v. Wolzogen.

(L. S.) Heinrich Freiherr v. Münch.

Wir haben, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt desselben Unserm Willen gemäß befunden und daher angenommen, genehmigt und bestätigt und ratifizirt, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen, zu thun und darauf zu halten, daß er genau und getreulich in Erfüllung gebracht werde.

Zu Urkund dessen haben Wir Gegenwärtiges, von Uns eigenhändig unterzeichnet, und durch Unsern Staatskanzler kontrasignirt, mit Unserm Königlichen Wappen bedrucken lassen.

Geschehen zu Berlin, den 5ten März 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

W dowód tego Konwencyia ta w dwóch exemplarzach sporządzona y przez obustronnych pełnomocników podpisaną została.

Działo się w Frankforcie dnia 17go. Stycznia 1817.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.

(L. S.) Henryk Baron de Münch.

Po przedstawieniu Nam i roztrząśnieniu obecnego układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą Naszą, i takowy przyięliśmy, potwierdziliśmy i ratifikowali, iako go ninieyszém za Nas i Naszych Następców przyznaiemy, przyimuiemy, zatwierdzamy i ratifikuiemy, przyrzekaiąc słowem Naszém Królewskiém, iż tenże ściśle i wiernie wykonywanym być ma. W dowód czego podpisaliśmy Ratifikacyą takową własnoręcznie podpisaliśmy i przez Naszego Kanclerza Stanu zawidymować, i pieczęć Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie dnia 5go Marca 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 416.) Durchmarsch- und Etappen-Konvention zwischen Preußen und Nassau. Vom 17ten Januar 1817.; ratifizirt am 5ten März dieses Jahres.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen 2c. 2c.

Thun hiermit kund, daß Wir, nachdem in Gefolge des zwischen Uns und Seiner Durchlaucht dem Herzoge und Fürsten zu Nassau am 31sten Mai 1815. zu Wien abgeschlossenen Staatsvertrages, die große Landstraße von Gießen nach Ehrenbreitstein Unseren Truppen zu einer Militairstraße, von Erfurt nach Koblenz ausbedungen, und rücksichtlich deren Einrichtung die nöthige Verabredung vorbehalten worden ist, Unsern Generalmajor, Freiherrn von Wolzogen, ernannt haben, um alles dasjenige, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher, und der von Seiner Durchlaucht dem

(No. 416) Konwencyia względem Przechodu y Etap dla Woyska między Prusami y Nassau z dnia 17. Stycznia 1817. y ratifikowana dnia 5. Marca t. r.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém, iż gdy w skutek traktatu pomiędzy Nami i Jego Xiążęcą Mością Xiążęciem de Nassau w dniu 31. Maia 1815 w Wiedniu zawartego, trakt wielki z Giessen do Ehrenbreitstein dla woysk Naszych na drogę militarną z Erfurta do Koblenz przeznaczony, y potrzebna względem onéyże urządzenia umowa zastrzeżoną została, mianowaliśmy Naszego Generał-Majora Barona de Wolzogen, aby wszystko, co rzeczonego przedmiotu się tycze, działał, układ zawarł y podpisał, który to i umocowany przez Jego Xiążęcią

Herzoge und Fürsten zu Nassau, zu diesem Ende bevollmächtigte und in dem Vertrage näher bezeichnete Freiherr Marschall von Bieberstein, am 17ten Januar d. J. einen aus fünf Abschnitten bestehenden Durchmarsch- und Etappenvertrag abgeschlossen und unterzeichnet haben, dessen Inhalt folgender ist:

In Gefolge der Bestimmung des Artikels 15. des zwischen Seiner Majestät dem Könige von Preußen und Ihre Durchlauchten dem Herzoge und Fürsten zu Nassau am 31sten Mai 1815. zu Wien abgeschlossenen Staatsvertrages, nach welcher

die große Landstraße von Gießen nach Ehrenbreitstein eine Militairstraße für die Krone Preußen zwischen Erfurt und Koblenz bilden, und für dieselbe eben die Bestimmungen gelten sollen, welche für die Preußischen Militairstraßen durch die Königlich-Hannövrischen und Kurfürstlich-Hessischen Staaten angenommen worden;

ist unter Vorbehalt Allerhöchster und Höchster Ratifikation von den zu diesem Geschäft bevollmächtigten Unterzeichneten, namentlich

dem Freiherrn von Wolzogen, Königl. Preußischem Generalmajor, Ritter des Königlich-Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserl. Russischen St. Annenordens erster Klasse, des Großherzoglich-Weimarischen weißen Falkenordens erster Klasse, Kommandeur des Kaiserlich-Oesterreichischen St. Leopoldordens und Ritter des Königlich-Baierischen Militair-Max-Joseph-Ordens,

und dem Freiherrn Marschall von Bieberstein, Herzoglich-Nassauischem dirigirenden Staatsminister, des Großherzoglich-Badischen Ordens der Treue Großkreuz rc.

unter zu Grundlegung der mit dem Königreich Hannover Königlich-Preußischer Seits am 6ten Dezember 1816. vollzogenen Uebereinkunft, Nachstehendes auf das Verbindlichste verabredet und abgeschlossen worden:

I.

Feststellung der Linie der Königlich-Preußischen Militairstraße, der Etappenhauptorte und Konstituirung der Etappenbezirke.

Für die Königlich-Preußischen Truppen, welche von Erfurt nach Koblenz oder von da zurückmarschiren, sind im Herzogthume Nassau als Haupt-Etappenplätze

Mość Xiążęcia de Nassau, a w układzie wzmiankowany Baron Marszał de Bieberstein w dniu 17. Stycznia r. b. zawarli y podpisali układ względem przechodu y etap z pięciu oddziałów składaiący się, w osnowie następuiący:

W skutek postanowienia art. 15. Traktatu między Jego Król. Mością Królem Pruskim, y Jego Xiążęcią Mością Xiążęciem de Nassau, w dniu 31. Maia 1815, r. w Wiedniu zawartego:

według którego trakt wielki z Giessen do Ehrenbreitstein dla korony pruskiéy na drogę militarną pomiędzy Erfurtem y Koblenz z przeznaczony, y względem niéy wszystkie postanowienia co do Król. Pruskich dróg militarnych przez kraie Królestwa Hanowerskiego, i Elektoratu Hassyiskiego umowione, przyięte być maią,

podpisani do dzieła tego umocowani, mianowicie:

Baron de Wolzogen, Król. Pruski General-Major, orderów Król. Pruskiego pour le mérite, Cesarsko-Rossyiskiego S. Anny Iszéy klassy, Wielko-Xiążęco-Weymarskiego białego Sokoła I. klassy kawaler, Kommandor Cesarsko-Austryackiego orderu S. Leopolda, y Królewsko-Bawarskiego orderu woyskowego Maximiliana Józefa kawaler;

y Baron Marschall de Bieberstein, Xiążęco-Nassauski dyryguiący Minister, wielkim krzyżem Wielko-Xiążęco-Badeńskiego orderu wierności ozdobiony etc.

Stósuiąc się do konwencyi z strony Król. Pruskiey z Królestwem Hanowerskim w dniu 6. Grudnia 1816 zawartéy, przy zastrzeżeniu naywyższéy ratifikacyi umowili i zawarli, co następuie:

I.

Ustanowienie linii Królewsko-Pruskiéy drogi militarnéy, głownych mieysc etapowych i okręgów onychże.

Dla woysk Król. Pruskich z Erfurta do Koblenz, lub z tąd napowrót idących, ustanowione zostały miasta Montabaur y Limburg

festgesetzt worden, die beiden Städte Montabaur und Limburg.

Die Bezirke dieser beiden Etappen sind folgendergestalt bestimmt:

1) für Montabaur die Ortschaften Heiligenroth, Groß-Holbach, Klein-Holbach, Girod, Virod, Nomborn, Nendershausen, Görpershausen, Steinefrenz, Heilberscheid, Eppenrode;

2) für Limburg die Orte Ahlbach, Ober-Tiefenbach, Nieder-Tiefenbach, Eschofen, Ennerich, Mühlen, Dietkirchen, Dehren, Hofen, Stedten, Schedrick und Runkel.

Die Entfernung von Koblenz nach Montabaur wird zu 3 Meilen, die von Montabaur nach Limburg ebenfalls zu 3 Meilen angenommen.

Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, nach jedem als zum Bezirk gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von dem Herzoglich-Nassauischen Beamten, als der konstituirten Etappenbehörde angewiesen wird.

Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte werden, so viel es thunlich ist, auf der Straße selbst, oder in deren Nähe untergebracht werden.

Sollten stärkere Truppenmärsche eine größere Ausdehnung der Etappenbezirke erforderlich machen, so wird deshalb für einzelne Fälle zwischen den Etappenbehörden und den mit der Dislokation beauftragten Offizieren besondere Verabredung getroffen werden.

Da Königlich-Preußischer Seits zwischen Limburg und Gießen eine Etappe zu Braunfels angelegt werden wird, so sollen dieser Etappe die Herzoglich-Nassauischen Ortschaften Philippstein, Bernbach, Hirschhausen, Drommershausen und Selters auf den Fall beigegeben werden, wenn Truppen von Erfurt nach Koblenz marschiren, deren Vorans[illegible]ung gegen die Etappe Limburg erforderlich wird. Die Entfernung der Etappe Limburg von der zu Braunfels wird zu 4 Meilen angenommen.

So wie in jedem Haupt-Etappenort eine fortlaufende Etappenkontrolle zu führen ist, aus welcher ersehen werden kann, daß die Vertheilung der Truppen in dem Etappenbezirke nach gleichem Maaßstabe statt findet; so soll diese Kontrolle auch von der Etappenbehörde zu Braunfels vollständig geführt, und am Schlusse jeden Monats dem Herzoglich-Nassauischen Beamten zu Weilburg mitgetheilt werden.

w Xięstwie Nassauskiém, iako główne mieysca etapowe.

Okręgi tychże etap w następuiący sposób oznaczaią się:

1) dla Montabaur, mieysca Heiligenroth, Grosholbach, Kleinholbach, Girod, Virod, Nomborn, Nendershausen, Görpershausen, Steinefrenz, Heilberscheid, Eppenrode;

2) dla Limburga, włoście Ahlbach, Tiefenbach gorny i dolny, Eschofen, Ennerich, Mühlen, Dietkirchen, Dehren, Hofen, Stedten, Schedrik i Runkel.

Odległość z Koblenz do Montabaur na mil trzy z Montabaur do Limburg na tyleż rachuie się.

Woyska przechodzące udać się muszą do mieysca, które im przez urzędy Xięstwa Nassauskiego, iako wyznaczoną władzę etapową, iako należące do okręgu etapowego wskazaném zostanie.

Artyllerya, transporta municyi i inne wedle możności na samym trakcie, lub w iego bliskości pomieszczone być maią.

Gdyby znacznieysze przechody woyska, miały wymagać powiększenia okręgów etapowych, natenczas w zachodzącym razie oddzielna umowa, pomiędzy władzami etapowemi, y officerami dislokacyią trudniącemi się nastąpić powinna.

Ponieważ z strony pruskiéy pomiędzy Limburgiem i Giessen, etapa w Braunfels ustanowioną być ma, więc do teyże, mieysca następuiące Xięstwa Nassauskiego: Philippstein, Bernbach, Hirschhausen, Drommershausen y Selters na ten przeznaczaią się przypadek, gdyby woyska szły z Erfurta do Koblenz, a ich posunięcie ku etapie Limburgskiéy było potrzebném. Odległość etapy w Limburg od Braunfels przyimuie się na mil cztery.

Jak w każdém główném mieyscu etapowém ciągła kontrolla etapowa prowadzoną być ma, w celu przekonania się o rozłożeniu podług iednostaynych zasad woyska w okręgu etapowym, tak podobna kontrola przez władzę etapową w Braunfels utrzymywaną i w końcu każdego miesiąca urzędnikom Xięstwa Nassauskiego w Weilburg udzieloną być musi.

Die Vertheilung der Einquartierung auf die einzelnen Orte geschieht lediglich nach der Zahl der Häuser.

II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschroute.

Die auf der Militairstraße marschirenden Truppen müssen mit genauer Berücksichtigung der nunmehr festgestellten Etappenhauptorte instradirt seyn, indem sie sonst weder auf Quartier noch auf Verpflegung Anspruch machen können. Sollte etwa in der Folge hin und wieder eine abweichende Bestimmung nothwendig werden, so kann nur in Gefolge einer Vereinigung beider kontrahirenden hohen Theile eine Aenderung erfolgen.

Was die Einrichtung der Marschrouten betrifft, so können dieselben nur allein von dem Königlich-Preußischen Kriegsministerium, dem Königlich-Preußischen Generalkommando im Großherzogthum Niederrhein zu Koblenz, oder dem des Herzogthums Sachsen zu Merseburg mit Gültigkeit ausgestellt werden. Auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

In den von den oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel genau zu bestimmen.

Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesezt werden, und wird zu dem Ende Folgendes bestimmt:

Die Detaschements unter 20 Mann können nur den ersten und funfzehnten eines jeden Monats von dem letzten Preußischen Haupt-Etappenorte abgehen (widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten), sollen aber nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Von dieser Regel sind allein ausgenommen diejenigen Militairarrestanten, deren Transport keinen Aufschub leidet.

Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Bataillon oder einer Eskadron müssen die Etappenbehörden wenigstens drei Tage vorher benachrichtiget

Rozkład inkwaterunku do poiedyńczych włości iedynie do liczby domów stósować się będzie.

II.

O prowadzeniu woyska drogą militarną y urządzeniu kart drożnych.

Woyska drogą militarną idące z ścisłém zważaniem, na ustanowione teraz główne mieysca etapowe prowadzone bydź muszą, inaczéy bowiem, ani kwatery, ani żywności dopominać się nie mogą. Gdyby w czasie wydarzyć się miała potrzeba odmiennych postanowień, to tylko za ugodzeniem się obydwóch wysokich stron kontraktuiących, umowione być będą mogły.

Co się tycze urządzenia kart drożnych, więc te iedynie tylko przez Król. Pruskie Ministerium woyny, przez Król. Pruskie Dowództwo generalne dólnego Renu w Koblenz lub Xięstwa Saskiego w Merseburgu, ważnie wystawione być mogą. Na karty drożne od innych dane władz, ani kwatera, áni żywność dawaną nie będzie.

Karty drożne, przez powyższe władze wystawić się maiące, zawierać w sobie powinny dokładne oznaczenie liczby ludzi (officerów, podofficerów i żołnierzy) y koni, oraz należącéy im się żywności y potrzeb transzportowych.

Szczególniéy na to zważać należy, aby władze, o przechodzie woyska, wcześnie zawiadomione zostały, i w tym względzie postanawia się, co następuie:

Oddziały niżéy ludzi 20, tylko w dniach 1. y 15. każdego miesiąca, a to pod kommendą przełożonego, z ostatniego pruskiego mieysca głównego etapowego mogą wychodzić, inaczéy nie dostaną ani kwatery ani żywności. Z pod téy reguły, wyimuią się iedynie aresztanci woyskowi tacy, których transport nie cierpi zwłoki.

Przy oddziałach, aż do 50 ludzi, kwatermistrz dniem wprzód, w celu zawiadomienia o tém władzy etapowéy, wysłany być ma. O przechodzie oddziałów większych, aż do batalionu lub szwadronu przynaymniéy trzema dniami naprzód władzom etapowym donie-

werden. Wenn ganze Bataillons, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so müssen nicht allein die Etappenbehörden wenigstens acht Tage zuvor benachrichtiget werden, sondern es soll auch die Herzoglich-Nassauische Landesregierung wenigstens acht Tage zuvor benachrichtiget und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier wenigstens drei Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Gestellung der Transportmittel u. s. w. mit der die Direktion über die Militairstraße führenden Behörde gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmtlichen Etappenhauptörtern für das ganze Korps zu treffen. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau instruirt seyn.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung betreffend.

A. Verpflegung der Mannschaft.

Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienst befindlichen Militairpersonen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben; diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpflegung berechtiget sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern oder in den zu ihrer Aufnahme besonders aptirten Häusern größeren Lokales, Baracken rc., deren Anlage der Herzoglich-Nassauischen Regierung überlassen bleibt. Die Utensilien in solchen allgemeinen Bequartierungslokalen bestehen für den Unteroffizier und Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, Stühlen oder hinreichenden hölzernen Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Baracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtiget ist. Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Etappenbehörden und gegen auszustellende Quittung der Kommandirenden, die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll. Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgestellt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische sei-

siono zostanie. Gdy razem maią przechodzić całkie bataliony, szwadrony, lub więcéy woyska, więc nie tylko władze etapowe, ale też Xiążęco-Nassauska Regencyia naymniéy tygodniem wprzód o tém zawiadomione i zarekwirowane być maią. Prócz tego, gdy ieden lub więcéy pułków razem przechodzić będą, officer wykommenderowany, przynaymniéy trzema dniami, oddział takowy poprzedzić powinien, w celu umowienia wspólnego z władzą nad drogą militarną przełożoną, potrzebnych przysposobień na wszystkich głównych mieyscach etapowych, tak co do Dislokacyi, iako też żywności i dostawy potrzeb transportu i t. d. dla całego korpusu. Officer ten posiadać powinien dokładną wiadomość o ilości pułków, o ich ludności, o ich potrzebach żywności i podwód, o dniu przybycia y t. d.

III.

Pomieszczenie y Żywność dla Woyska y wynagrodzenie za to należne.

A. Żywność dla Ludzi.

Poiedyńczym urlopowanym woyskowym, y innym w służbie nie będącym, ani kwatera, ani też żywność dawaną nie będzie. Woyskowi zaś prawo do iednego i drugiego maiący, mieć będą kwaterę y żywność, albo u mieszkańców, albo w domach większych tym końcem przysposobionych, iako to w Barakach y t. d. których wystawienie zostawia Rządowi Nassauskiemu. Sprzęty, które w takowych do ogólnego inkwaterowania przeznaczonych mieyscach, znaydować się powinny, są dla Podofficera i żołnierza, słoma na posłanie, listwa do powieszania, stołki lub dostateczne ławki drewniane, Podofficer każdy i żołnierz poprzestać powinien na kwaterze y żywności w Barakach, skoro iedno y drugie przepisom, w téy mierze będącym, odpowiada. Przechodzące woyska według karty drożnéy kwaterowane u mieszkańców, za assyguacyią władz etapowych, y za kwitem kommenderuiącego mieć będą żywność wytyczną u gospodarza, albowiem iuż odtąd nikt kwatery bez żywności mieć nie ma. Za powszechne w tym względzie ustanawia się prawidło, iż officer i żołnierz, stołem swego

nes Wirths zufrieden seyn muß. Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirths, wie übermäßigen Forderungen von Seiten der Soldaten vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartier, sey es bei den Einwohnern oder in den Baracken, verlangen: zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halb Pfund Fleisch und Zugemüse, soviel des Mittags und des Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtiget ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Ortsobrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird. Die Subalternoffiziere, bis zum Kapitain exklusive, erhalten, außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ein halb Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends bei jeder Mahlzeit eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ein achtel Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen. Für diese Verpflegung wird von dem Königlich-Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt:

Für den Soldaten	4	gGr.	Gold,
— Unteroffizier	4	—	—
— Subaltern-Offizier ..	12	—	—
— Kapitain	16	—	—

Staabsoffiziere, Obristen und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten, wo dies nicht thunlich seyn sollte, bezahlt der Staabsoffizier einen Gulden acht und vierzig Kreuzer, der Obrist und General zwei Gulden zwei und vierzig Kreuzer, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabsoffizieren unmittelbar berichtiget.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dies nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder gleich

gospodarza kontentować się powinien. Zapobiegaiąc iednak dostarczeniu podłéy żywności z strony gospodarza, niesłusznéy woyskowych natrętności, postanawia się co następuie:

Podofficer y żołnierz y każdy woyskowy, niebędący w randze officera, na każdym noclegu, bądź u mieszkańców, bądź w Barakach żądać może dla siebie: dwa funty dobrze wypieczonego chleba, puł funta mięsa y warzywa tyle, ile go na obiad y wieczerzą do sowitego nasycenia się potrzeba. Na śniadanie niczego żołnierz żądać nie może, równie iak prawa nie ma dopominania się od gospodarza, piwa, wódki, lub wcale kawy, władze iednak mieyscowe, o to starać się powinny, aby w każdém mieyscu, znaydował się dostateczny zapas piwa y wódki, y aby żołnierz w cenie przedrożonym nie był. Officerowie subalterni aż do kapitana wyłącznie, prócz kwatery, drzewa i światła, mieć będą chleb potrzebny, zupę czyli rosół, warzywo y pół funta mięsa, wszystko przez gospodarza należycie ugotowane, na obiad y wieczerzą po butelce piwa, iakiego się robi w okolicy, na śniadanie kawę, chleb z masłem y $\frac{1}{8}$ kwarty wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego, należy się, iedna ieszcze potrawa więcéy na obiad. Za takową to żywność Rząd Król. Pruski zapłaci:

za Żołnierza	4	dgr.	w złocie,	
za Podofficera	4	—	—	—
za Officera Subalterna	12	—	—	—
za Kapitana	16	—	—	—

Officerowie sztabowi, Pułkownicy, y Generałowie własnym swym kosztem po domach gościn[illegible] utrzymywać się winni. Gdzieby to być nie mogło, tam officerowi sztabowemu za zapłatą talara w złocie, Pułkownikowi i Generałowi za zapłatą półtora talara przyzwoita i dostateczna żywność przez gospodarza dawaną być ma. Wypłatę takową officerowie uskutecznią natychmiast.

Kobiety i dzieci powszechnie, ani kwatery, ani żywności dostać nie maią. Gdyby przecież wyiątkowo udzielić ią wypadało, więc wyraźna o tém wzmianka w karcie dróżnéy uczynioną być powinna, a natenczas porówno z żołnierzami mieć będą kwaterę y żywność za

den Soldaten gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

Sollten hin und wieder durchmarschirende Soldaten unterwegs krank werden, so sollen sie in eins der zunächst gelegenen Hospitäler zu Koblenz oder Wetzlar gebracht, im Falle sie aber nicht mehr transportabel sind, auf Kosten des Königlichen Preußischen Gouvernements verpflegt und zur Heilung das Erforderliche angewendet werden. Ueber die Zahlung der Verpflegungsgelder werden sich die Regierungen zu Koblenz und Wiesbaden weiter mit einander benehmen.

B. Verpflegung der Pferde.

Die Herzoglich-Nassauischen Beamten und Ortsobrigkeiten müssen gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute, reinliche Stallung angewiesen wird. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen ist es bei nachdrücklicher Strafe zu untersagen, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle jagen und ihre Pferde hineinbringen lassen. Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der Etappenbehörde und gegen Quittung des Empfängers aus einem in jedem Etappenhauptorte zu etablirenden Magazine in Empfang genommen, und die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten werden von der Etappenbehörde sofort regulirt. Wollen die Gemeinden die Fourage selbst ausgeben, welches ihnen jederzeit freisteht, oder machen die Umstände es in den zum Etappenbezirk gehörenden bequartierten Ortschaften nothwendig, daß weil die Fourage aus dem Etappenmagazine nicht geholt werden kann, die Rationen am Orte selbst geliefert werden müssen, so hat ebenfalls ein Kommandirter des Detaschements die Fourage zur weitern Distribution von der Ortsobrigkeit in Empfang zu nehmen. Von den Quartierwirthen selbst darf in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage gefordert werden.

Die Herzoglich-Nassauische Etappenbehörde hat in Gemeinschaft mit dem Königlich-Preußischen Etappeninspektor die Lieferung der Fourage auf einen nach dem Ermessen des Letztern zu bestimmenden Zeitraum hinaus an den Wenigstnehmenden öffentlich zu versteigern. Der Königlich-Preußische Etappeninspektor kann darauf antragen, daß ein zweiter Lizitationstermin

nagrodę wyżéy oznaczoną. Żony iednak y dzieci officerów, nigdy ani iednego ani drugiego żądać nie mogą.

Żołnierze, którzyby zachorowali w czasie przechodu, do iednego z naybliższych spitalów w Koblenz lub Wetzlar wyprawieni być maią, gdyby iednak transzportowanymi być nie mogli, więc na koszt Rządu Pruskiego utrzymani y leczeni być powinni. Względem wypła y za to przypadaiącéy, Rejencyie w Koblenz y Wisbaden z sobą się zniosą.

B. Żywność dla koni.

Staraniem będzie Xiążęco - Nassauskich urzędników i źwierzchności mieyscowych, aby staynie dla koni, ile bydź tylko może, dobre y czyste wyznaczone były. Woyskowy nie kontent z wskazanéy mu stayni z zażaleniem swém do źwierzchności mieyscowéy udać się ma, a pod ostrą zakazuie się karą, aby woyskowi, bądź iakiegokolwiek stopnia, nie poważyli się samowładnie konie gospodarza z stayni wypędzać, a swe na to mieysce wprowadzić. Racyie furażowe pobierane będą z magazynu w każdém główném mieyscu etapowém, urządzić się maiącego, a to za assygnacyią władzy etapowéy y kwitem odbieraiącego; spory w téy mierze zachodzące, władza etapowa rozstrzygnie natychmiast. Gdy gminy same chcą furaż dostarczyć, co im każdego czasu iest wolno, lub też okoliczności nie dozwalaią tego: iżby z magazynu był sprowadzonym, a zatém w mieyscu pobieranym być musi, więc wykommenderowany z oddziału, odbierze go od źwierzchności mieyscowéy, do dalszego podziału. Od gospodarza zaś nigdy furaż ani w ziarnie ani w sianie, lub słomie żądanym być nie ma.

Xiążęco-Nassauska władza etapowa, wspólnie z Królewsko-Pruskim Dozorcą etapowym publicznie wypuści dostawę furażu na czas przez tego tu oznaczyć się maiący, naymniéy żądaiącemu. Król. Pruski Dozorca etapowy mniemaiąc, iż cena dostawy iest zbytnie wysoką, wyznaczenia powtórnego terminu licy-

anberaumt wird, wenn ihm die Preise zu hoch scheinen, welche weitere Versteigerung die Herzoglich-Nassauische Behörde unterstützen und anordnen wird. In denjenigen Fällen, wo die Fourage nicht aus dem Magazine genommen, sondern besonderer Umstände wegen von der Ortsobrigkeit geliefert ist, erhält diese denselben Preis, welchen der Lieferant erhalten haben würde, wenn aus dem Magazin fouragirt wäre.

Die durch die Fouragelieferung entstehenden Kosten werden in den von dem Königlich-Preußischen Etappeninspektor bei der Lizitation zu bedingenden Termin nach vorgängiger Liquidation von dem Königlich-Preußischen Gouvernement baar berichtiget. Die mit der Liquidation zu beauftragenden gegenseitigen Behörden werden sich über die Form des Rechnungswesens noch weiter verständigen.

IV.

Verabreichung des Vorspanns und Gestellung der Fußboten.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Etappenbehörden und gegen Quittung nur in sofern verabreicht, als deshalb in den förmlichen Marschrouten das Nöthige bemerkt worden.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterwegs erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Attest eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Etappenhospital Anspruch machen. Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dieses muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die bei der Gestellung sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird. Die quartiermachenden Kommandirten dürfen auf keine Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sey denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des Regimentskommandeurs, als dazu berechtiget, legitimiren können.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartier bis zum andern, d. h. von einem Etappenbe-

tacyi domagać się może, do czego władza Xięstwa stósuiąc się, dalsze wyda urządzenie. W przypadkach, gdy furaż nie z magazynu, ale dla szczególnieyszych powodów przez zwierzchność mieyscową dostawionym zostanie, cena taka, iakąby był dostał liferant na przypadek dostarczenia furażu z magazynu, zapłaconą iéy być winna.

Koszta z dostawy furażów wynikaiące na terminie przez Król. Pruskiego Dozorcę etapowego zaraz przy licytacyi, ustanowić się maiącym terminie, po poprzedniczém onychże wylikwidowaniu, przez Rząd Pruski w gotowiźnie będą zapłacone. Władze którym likwidacyia takowa poleconą zostanie zniosą się pomiędzy sobą względem sposobu, którym rachunki takowe prowadzone i ułożone być maią.

IV.

Dostawa Podwód i Posłańców pieszych.

W miarę formalnych kart dróżnych, władze etapowe dostarczą dla woyska przechodzącego i za ich kwitem to, co do transzportu iest potrzebném.

Prócz tego ci tylko woyskowi, którzy w marszu zachorowali, i niesposobność dalszego chodzenia, zaświadczeniem approbowanego lekarza lub chirurga udowodnią, żądać mogą za kwitem, podwód, w celu sprowadzenia ich do naybliższego spitalu etapowego. Gdy w razie przechodu znacznych oddziałów woyska, potrzebna dla każdego ilość podwód z pewnością oznaczoną, a zatém przepisany porządek ściśle zachowanym bydź nie może, natenczas kommenderuiący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy podwód, iednak przez podanie tylko rekwizycyi piśmiennéy do zwierzchności mieyscowéy, która to zaymie się dostawą potrzeb transzportowych za kwitem natychmiast wydać się maiącym. Wykommenderowani do zrobienia kwater, pod żadnym pozorem ani fur, ani koni wierzchowych, dla siebie zażądać nie mogą, chybaby mieli piśmienny na to rozkaz Kommendanta pułku.

Fury i konie dostawione będą od noclegu iednego do drugiego, to iest: od

zirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Gestellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartier sofort zu entlassen; dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisenden Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen. Den betreffenden Offizieren wird es bei eigener Verantwortung, zur besonderen Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterwegs nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner übeln Behandlung ausgesetzt sind.

Als Vergütung für den Vorspann wird von dem Königlich-Preußischen Gouvernement für jede Meile und für jedes Pferd, inklusive des Wagens, wenn ein solcher erforderlich ist, die Summe von sechs guten Groschen Gold bezahlt. Die Ladung für eine einspännige Fuhre kann nie über zehn Zentner betragen.

Die Entfernung von einem Nachtquartier in das andere, wird der Entfernung des Etappen-Hauptortes, nach der oben angegebenen Entfernung, bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben. Der Weg der Fuhrpflichtigen bis zum Anspannungsorte wird nicht mit in Anrechnung gebracht.

Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, viel weniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg gehet, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Nach vorgängiger und richtig befundener Liquidation, welche jedesmal dem Etappeninspektor vorzulegen ist, um die Richtigkeit der angegebenen Entfernungen zu prüfen und zu attestiren, soll das Botenlohn für jede Meile mit vier guten Groschen Gold vergütet werden, wobei der Rückweg nicht gerechnet wird.

Die Zahlung für Vorspann und Boten erfolgt vierteljährig nach gehörig gepflogener Liquidation.

iednego okręgu etapowego aż do naybliższego, a sposób dostawienia zupełnie iest zostawiony władzom kraiowym. Woysko, skoro stanie na noclegu, natychmiast musi uwolnić podwody, a władze starać się o to powinny, aby na świeżych w swym czasie nie zbywało. Woysko przechodzące, lub poiedyńczo idący woyskowi nazaiutrz ich przybycia na etapie, daléy wyprawionemi być maią. Tylko gdy dniem wprzód o tém doniosą, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, inaczéy bowiem i chociażby daléy, a nawet podwóyne przebyć chcieli etapy, rzeczą ich będzie, wziąć konie extrapocztowe własnym ich kosztem. Officerom Król. Pruskim szczególniéy pod odpowiedzialnością się poleca, aby fury w marszu nie były obciążone przez osoby prawa do nich nie maiące, i aby ludzie podwodowi przykrego z niemi nie doznawali obchodzenia się.

Rząd Pruski w sposobie wynagrodzenia za podwody od każdéy mili i każdego konia incl. wozu, ieżeli takowy był potrzebnym po 6 dgr. w złocie zapłaci. Cieżar dla podwody w iednego konia nigdy dziesięć cetnarów przenosić nie może.

Odległość noclegu iednego od drugiego, rachowaną będzie podług powyżéy oznaczonéy odległości głównego mieysca etapowego od drugiego, bądź że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli podróż. Odległość podwodowych od mieysca zaprzęgu rachowaną nie będzie.

Woyskowi brać samowładnie nie mogą posłańców pieszych lub prowadników, a tém mniéy ich zmuszać, owszem o takowych zwierzchność mieyscową noclegu zarekwirować i zakwitować natychmiast powinni. Po poprzedniczém sprawdzeniu likwidacyi, Dozorcy etapowemu dla przekonania się o podanéy odległości i zaświadczenia onéyże, przedstawić się maiącéy, Rząd Pruski od posłańca za każdą milę, nierachuiąc iednak podroży na powrót odbytéy, po cztery dobre grosze w złocie zapłaci.

Zapłata za podwody i posłańców ćwierćrocznie po należytém wylikwidowaniu, uskutecznioną być ma.

V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

Von Herzoglich-Nassauischer Seite sollen die Herzoglichen Beamten zu Montabaur und Limburg in diesen beiden Etappenbezirken für die Leitung des Bequartierungs- und Verpflegungs-Geschäfts angeordnet werden. Sie haben die Etappenkontrollen zu führen, darauf zu sehen, daß die Mundverpflegung allenthalben konventionsmäßig geleistet werde; den in einzelnen Fällen entstehenden Beschwerden gegen die Einwohner, nach vorgängiger Untersuchung, abzuhelfen; Klagen gegen das Militair anzuhören und an den resp. Königlich-Preußischen Etappeninspektor oder den Kommandirenden zur Abhülfe gelangen zu lassen. Sie haben ferner die Fourage-Lizitationen gemeinschaftlich mit den Etappeninspektoren anzuordnen und über die pünktliche Erfüllung der Lieferungsakkorde zu wachen.

Sollte bei vorfallenden thätlichen Differenzen zwischen Unteroffizieren und Soldaten und Einwohnern eine Arretirung der Ersteren oder sonstige militairische Einschreitung erforderlich werden; so haben die Herzoglichen Beamten den als Platz-Kommandanten an jedem Etappen-Hauptorte befindlichen Herzoglichen Reserve-Kompagniechef zu requiriren, welcher die betreffenden Individuen den Kommandirenden zur weiteren Untersuchung und Bestrafung abzuliefern hat.

Die Königlich-Preußischen Etappeninspektoren werden zu Wetzlar und zu Koblenz angestellt, deren Bestimmung dahin geht, für die Aufrechthaltung der Ordnung und Richtigkeit der Liquidationen Sorge zu tragen, und etwanigen Beschwerden, so viel wie möglich, abzuhelfen. Sie haben aber keine Autorität über die Herzoglich-Nassauischen Unterthanen, sondern können nur, im Fall den Truppen verweigert wird, was dieselben mit Recht und Billigkeit verlangen können, bei den Herzoglich-Nassauischen Landesbehörden Beschwerde führen.

Was die zu dem Etappenbezirk von Braunfels gehörigen Herzoglich-Nassauischen Ortschaften betrifft, so wird der Herzoglich-Nassauische Beamte zu Weilburg für die Erhaltung der Ordnung in denselben Sorge tragen, und hat die Etappenbehörde zu Braunfels vorkommenden Falls denselben zu requiriren.

V.

Utrzymanie porządku i policyi militarnéy.

Z strony Xięstwa Nassauskiego, urzędnicy Xiążęcy w Montabaur i Limburg do prowadzenia interessów inkwaterunkowych y żywności w obydwóch rzeczonych okręgach etapowych ustanowieni być maią. Do nich należeć będzie prowadzenie kontrolli etapowéy, i dozór nad dostarczeniem żywności wedle postanowień obecnéy konwencyi. Zachodzące naprzeciw mieszkańców zażalenia, po ich dochodzeniu załatwić, skargi naprzeciw woyskowym przyimować, i te Król. Pruskiemu Dozorcy etapowemu lub kommenderuiącemu po rozstrzygnienie przesyłać powinni. Niemniéy wspólnie z Dozorcami etapowemi urządzić maią licytacye furażów i ścisłego dopełnienia układów w téy mierze zawartych dozierać.

Gdyby w razie czynnych obraz między podofficerami i żołnierzami a mieszkańcami, aresztowanie tamtych, lub iakiekolwiek wdanie się władz woyskowych stać się miało potrzebném, więc urzędnicy Xięstwa zarekwiruią Xiążęcego Szefa kompanii rezerwowéy w każdém główném mieyscu etapowém, w znaczeniu Kommendanta placu będącego, który osoby wskazane do kommenderuiącego po dalsze dochodzenie i ukaranie odeśle.

Królewsko-Pruscy Dozorcy etapowi, ustanowieni będą w Wetzlar i Koblenz, i przeznaczeniem ich będzie utrzymać dobry porządek, czuwać nad rzetelnością likwidacyi i zachodzące zażalenia wedle możności pozałatwiać. Żadnéy jednak nie maią powagi nad poddanemi Xięstwa Nassauskiego, mogą tylko, gdy woysko nieodbiera tego, co mu z prawa i słuszności się należy, podać swe zażalenia do Xiążęco-Nassauskich władz kraiowych.

Co się tycze włości Xięstwa Nassauskiego do okręgu etapowego w Braunfels należących, więc utrzymywanie w nich porządku należeć będzie, do Xiążęco-Nassauskiego urzędnika w Weilburg, którego w zachodzącym razie władza etapowa w Braunfels zarekwirować powinna.

Die kommandirenden Offiziere sowohl, wie die Etappenbehörden, sind anzuweisen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner, in Beziehung auf ihre deutschen Brüder, willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

Die Königlich-Preußischen Truppen, welche auf der genannten Militairstraße instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf den Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden können.

Die vorstehende Etappenkonvention soll mit dem ersten Januar eintausend achthundert und siebenzehn in Kraft treten, auch auf zehn Jahre vom besagten Datum an gerechnet als gültig abgeschlossen seyn. Es wird dabei festgesetzt, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft regulirt werden sollen.

Die oben stipulirte Vergütung für Portionen, Rationen, Vorspann u. s. w. wird das Königlich-Preußische Gouvernement auch von denen zu der in Frankreich noch befindlichen Okkupationsarmee gehörigen Truppen ganz ausbezahlen, wogegen man sich Herzoglich-Nassauischer Seits anheischig macht, den Betrag der Hälfte der gedachten Preise auf die Dauer des Aufenthalts jener Armee in Frankreich aus allgemeinen Landesmitteln vierteljährig dem Königlich-Preußischen Gouvernement zu restituiren.

Zu Urkund dessen ist diese Uebereinkunft doppelt ausgefertiget, und unter Vorbehalt Allerhöchster und Höchster Ratifikationen vollzogen und gegeneinander ausgewechselt worden.

So geschehen Wiesbaden, den 17ten Januar 1817.

(L. S.) Ludwig v. Wolzogen.

(L. S.) Ernst Franz Ludwig Marschall v. Bieberstein.

Tak kommenderuiący officerowie, iako i władze etapowe polecono sobie maią, aby z gorliwością starali się wzniecić trwałego ducha iedności pomiędzy gospodarzem i żołnierzem, i aby mieszkańcy z względu na ich niemieckich braci z dobrą wolą ponosili ciężary, które, iak podług natury rzeczy uprzątnione bydź nie mogą, tak przecież przez słuszne stron obydwóch znoszenie się, znacznie ulżone bydź mogą.

Woyska Król. Pruskie powyżéy rzeczonemi drogami militarnemi przechodzące w każdym razie o osnowie obecnéy konwencyi, ile do nich należy zawiadomione, i zachowanie onéyże im polecone bydź ma, iako też potrzebne z niéy wyciągi po etapach do wiadomości podane i poprzybiiane bydź maią.

Obecna konwencyia etapowa od dnia pierwszego Stycznia Tysiąc ośmset siedmnastego roku ma moc obowięzuiącą, a to na lat dziesięć, z tym iednak dodatkiem, iż na przypadek woyny, w czasie tym wydarzyć się mogącéy postanowienia inne, ktoreby się podług okoliczności w tenczasowych potrzebnymi okazały, przez oddzielny układ umowione bydź maią.

Zapłatę powyżéy za porcyie, racyie, podwody i t. d. ustanowioną, Rząd Król. Pruski, i za woyska do armii okkupacyinéy w Francyi należące całkowicie zapłaci, Rząd iednak Xięstwa Nassauskiego obowięzuie się, na czas pobytu rzeczonéy armii w Francyi połowę rzeczonych wypłat z funduszów kraiowych w ćwierćrocznych ratach Rządowi Pruskiemu powrócić.

W dowód tego konwencyia obecna w dwóch exemplarzach sporządzona i przy zastrzeżeniu naywyższéy ratyfikacyi podpisaną i zamienioną została.

Działo sie w Wisbaden, dnia 17. Stycznia 1817.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.

(L. S.) Ernest Franciszek Ludwik Marszall de Bieberstein.

Wir haben, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt desselben Unserem Willen gemäß befunden und daher angenommen, genehmiget, und bestätiget und ratifiziret, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen, zu thun und darauf zu halten, daß er genau und getreulich in Erfüllung gebracht werde.

Zu Urkund dessen haben Wir Gegenwärtiges, von Uns eigenhändig unterzeichnet und durch Unsern Staatskanzler kontrasignirt, mit Unserm Königlichen Wappen bedrucken lassen.

Geschehen zu Berlin, den 5ten März 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Po przedstawieniu Nam i roztrząśnieniu obecnego układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą Naszą, i takowy przyięliśmy, przyznaliśmy, potwierdziliśmy, i ratifikowali, iako go ninieyszém za Nas i Następców Naszych przyimuiemy, przyznaiemy, zatwierdzamy, i ratifikuiemy, przyrzekaiąc Królewskiém słowem Naszém, iż tenże ściśle i wiernie wykonanym być ma.

W dowód czego podpisaliśmy ratifikacyą óbecną własnoręcznie, i przez Naszego Kanclerza Stanu zawidymowáć ią i pieczęć Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie dnia 5. Marca 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 417.) Verordnung wegen Gültigkeit der in dem Zeitraum vom 5ten Juni 1815. bis 1sten Juni 1816. ergangenen und publizirten Entscheidungen der Königlichen Sächsischen Dikasterien und Gerichtshöfe in den mit den Preußischen Staaten vereinigten ehemals Sächsischen Provinzen und Distrikten. Vom 20sten März 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Um jede Ungewißheit über Handlungen der Rechtspflege in den mit Unserm Staate vereinigten ehemals Sächsischen Provinzen und Distrikten für den Zeitraum zu heben, in welchem daselbst Unsere Allgemeine Gerichtsordnung noch nicht eingeführt gewesen; verordnen Wir hierdurch: daß auch alle nach dem 5ten Juni 1815. von Gerichtshöfen und Spruchkollegien des Königreichs Sachsen in Sachen Unserer Unterthanen an sich, nach der Sächsischen Verfassung zu rechtbeständig ergangenen Erkenntnisse, ob sie gleich von Behörden herrühren, deren Kompetenz mit der Abtretung der obgedachten Provinzen aufgehört hatte, dennoch in so weit für gültig angesehen werden sollen, als sie vor dem 1sten Juni 1816. zur Publikation im gesetzlichen Wege ge-

(No. 417) Ustawa względem ważności wyroków, ktore w czasie od 5. Czerwca 1815. aż do 1. Czerwca w Sądach i Dikasteryiach Królestwa Saskiego, co do byłych Krolestwa Saskiego Prowincyi i Distryktów z Państwem Naszém połączonych, pozapadały i ogłoszone zostały, z dnia 20. Marca 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski, Król Pruski etc. etc.

Wszem w obec wiadomo czyniemy ninieyszém:

W celu uprzątnienia wszelkiéy niepewności względem aktów sądowych w byłych Królestwa Saskiego Prowincyiach i Distryktach z Państwem Naszém połączonych, a to z czasu, w którym powszechna Nasza Ordynacyia Sądowa, tamże ieszcze wprowadzona nie była, postanawiamy ninieyszém, iż wszystkie i po piątym dniu Czerwca 1815. roku w Sądach i władzach wyrokuiących Królestwa Saskiego w sprawach poddanych Naszych, podług urządzeń saskich, ważnie wydane wyroki, lubo są dziełem władz, których właściwość z ustąpieniem rzeczonych prowincyi, ustała była, za ważne iednak uznane być maią, ieżeli przed

kommen sind. Wir befehlen Unsern Gerichten, sich hiernach gebührend zu achten.

Gegeben Berlin, den 20sten März 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen.

iszym Czerwca 1816. roku podług przepisów prawa ogłoszone zostały. Rozkazaliśmy Sądom Naszym, aby się należycie do tego stosowały.

Dań w Berlinie dnia 20. Marca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg. de Kircheisen.

(No. 418.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 31sten März 1817., daß der im Herzogthum Sachsen geleistete Huldigungseid auch als Lehnseid angesehen werden soll.

Nachdem in dem Herzogthume Sachsen, der Niederlausitz und dem Preußischen Antheil der Ober-Lausitz, die allgemeine Landeshuldigung statt gefunden hat; so will Ich diesen geleisteten Huldigungseid zugleich ansehen als geleisteten Lehnseid aller derjenigen Gutsbesitzer, Vasallen und Gesammthänder, welche eigentlich den Lehnseid in Hinsicht auf den in manu dominante durch die Abtretung jener Lande erfolgten Fall der Veränderung des Lehnsherrn, annoch vom Huldigungseide abgesondert zu leisten, verbunden gewesen wären. Hierdurch will Ich dem Lande sowohl in Rücksicht der von demselben früherhin erlittenen vielfachen Krieges-Drangsale, als Meiner demselben gewidmeten landesväterlichen Gesinnungen, einen Beweis Meiner Königlichen Gnade geben, wobei es sich versteht, daß der Lehnseid von allen denjenigen Haupt-Vasallen, Mitbelehnten und Gesammthändern geleistet werden muß, welche den Huldigungseid nicht geleistet haben, und daß in den Fällen der in manu serviente eintretenden Veränderungen es bei dem bisher gesetzlichen Verfahren lediglich sein Bewenden hat. Hiernach haben Sie das Weitere zu verfügen.

Berlin, den 31sten März 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Fürsten v. Hardenberg, und den Staats- und Justizminister von Kircheisen.

(No. 418) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 31. Marca 1817. stanowiący, iż złożona w Xięstwie Saskim przysięga hołdownicza i za przysięgę lenną ma być uważaną.

Gdy powszechny hółd kraiowy w Xięstwie Saskiém w Luzacyi niższéy i w części Pruskiéy, wyższéy Luzacyi został dopełnionym, więc uznać chcę zarazem takową już złożoną przysięgę hółdowniczą, iako przysięgę lenną wszystkich posiadaczów gruntowych, Wazali i współlenników, którzyby z powodu zaszłéy w skutek odstąpienia kraiów rzeczonych zmiany w osobie Panuiącego, właściwie ieszcze prócz przysięgi hołdowniczéy przysięgę lenną wykonać obowiązani byli. Tak względem poniesionych przez niego dawniéy cierpień woiennych, iako też oycowskich Mych dla niego uczuć, chcę ninieyszém kraiowi dać dowód Moiéy Królewskiéy Łaski, przyczém się iednak rozumie, iż wszyscy ci głowni Wazale i Współlennicy, którzy przysięgi hołdowniczéy nie wykonali, przysięgę lenną złożyć muszą, i że w przypadku zmian w osobach lenników zachodzących, dotychczasowe prawne postępowanie zachowaném bydź winno. Podług tego WWPanowie dalsze wydacie rozporządzenia.

Berlin, dnia 31. Marca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xięcia de Hardenberg, i Ministra Stanu i Sprawiedliwości de Kircheisen.

(No. 419.) Deklaration vom 5ten April 1817., betreffend die Vorrechte der in Berlin anwesenden kommandirenden Generale und Ober-Präsidenten zum Staatsrath.

Seine Majestät der König haben die Verfügung §. 4. der Verordnung wegen Einführung des Staatsraths, wodurch die kommandirenden Generale und die Ober-Präsidenten in den Provinzen als Mitglieder des Staatsraths, vermöge ihres Amts, wenn sie besonders berufen werden, ernannt worden, Allerhöchstselbst dahin zu erklären geruhet: daß sie, wenn sie in Berlin anwesend sind, Sitz und Stimme im Staatsrath haben sollen.

Berlin, den 5ten April 1817.

Der Staatskanzler

C. Fürst v. Hardenberg.

(No. 419) Deklaracyia z dnia 5. Kwietnia 1817, tycząca się upoważnienia przytomnych w Berlinie kommenderuiących Generałow i Naczelnych Prezesów do zasiadania w Radzie Stanu.

Jego Królewska Mość raczyła urządzenie §. 4. ustawy względem wprowadzenia Rady Stanu, którém kommenderuiący Generałowie i Naczelni Prezesowie Prowincyi mianowani zostali członkami Rady Stanu z urzędu, gdy szczególnie będą powołanemi, w ten sposób obiaśnić: iż Ciż pod swą bytność w Berlinie mieysce i głos w Radzie Stanu mieć maią.

Berlin, dnia 5. Kwietnia 1817.

Kanclerz Stanu

C. Xiaże de Hardenberg.

(No. 420.) Erklärung wegen Abschließung eines Freizügigkeits-Vertrages zwischen der Königlich-Preußischen Regierung und der Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Regierung. Vom 3ten Mai 1817.

Nachdem die Königlich-Preußische Regierung mit der Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Regierung dahin übereingekommen ist, gegenseitig den Abschoß und das Abfahrtsgeld aufzuheben; so erklären jetzt beide gedachte Regierungen, daß

1.

Bei keinem Vermögensausgang aus den Königlich-Preußischen Landen, sowohl denjenigen, welche zum deutschen Bunde gehören, als allen übrigen dazu nicht gehörigen, in die Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Lande, oder aus diesen in jene, es mag sich solcher Ausgang durch Auswanderung, oder Erbschaft, oder Legat, oder Brautschatz, oder Schenkung, oder auf andere Art ergeben, irgend ein Abschoß (gabella hereditaria), Abfahrt- oder Abzugsgeld (census emigrationis) erhoben werden soll.

2.

Daß die vorstehend bestimmte Freizügigkeit sich sowohl auf denjenigen Abschoß und auf dasjenige Abfahrtsgeld, welche in die landesherrlichen Kassen fließen als auf denjenigen Abschoß und auf dasjenige Ab-

(No. 420) Obwieszczenie względem układu o wolne wyprowadzenie się, pomiędzy Rządem Królestwa Pruskiego i Xięstwa Sasko-Hildburghausen zawartego, z dnia 3. Maia 1817.

Rządy Królestwa Pruskiego i Xięstwa Sasko-Hildburghausen zgodziwszy się na wzaiemne uchylenie opłat tak zwanych Gabellae hereditatis i census emigrationis oświadczaią ninieyszém: iż

1.

W każdym przypadku wyniesienia maiątku z kraiów pruskich, tak do związku Niemiec należących, iako też i wszystkich innych do tegoż związku nie należących, do kraiów Xięstwa Sasko-Hildburghausen, i z tych tu nawzaiem do tamtych, czyli to przez wyprowadzenie się, czyli przez sukcessyią, legat, posag, darowiznę, lub w inny sposób wydarzonym, żadna opłata od sukcessyi (Gabella hereditaria) lub za wyprowadzenie się (census emigrationis), pobieraną bydź niema.

2.

Że uwolnienie dopiero rzeczone, ma się ściągać nie tylko do opłat wzmiankowanych, któreby do skarbu rządowego, ale też i do tych, któreby do kass miast, miasteczek,

fahrtsgeld erstrecken soll, welche in die Kassen der Städte, Märkte, Kämmereien, Stifter, Klöster, Gotteshäuser, Patrimonialgerichte und Korporationen fließen würden.

Die Rittergutsbesitzer in den beiderseitigen resp. Königlich-Preußischen und Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Landen, werden demnach, gleich allen Privatberechtigten, in den gedachten Landen der gegenwärtigen Vereinbarung untergeordnet, und dürfen bei Exportationen in die jenseitigen, vorbenannten Lande, weder Abschoß noch Abfahrtsgeld fordern noch nehmen.

3.

Daß die Bestimmungen der oben stehenden Artikel 1. und 2. sich auf alle seit dem 8ten Juni 1815. vorgegangenen, so wie auf alle künftigen Fälle, erstrekken sollen.

4.

Daß die Freizügigkeit, welche im obigen 1sten, 2ten und 3ten Artikel bestimmt ist, sich nur auf das Vermögen beziehen solle.

Es bleiben demnach, dieses Uebereinkommens ungeachtet, diejenigen Königlich-Preußischen und diejeninigen Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Gesetze in ihrer Kraft bestehen, welche die Person des Auswandernden, seine persönlichen Pflichten, seine Verpflichtungen zum Kriegsdienste betreffen, und welche jeden Unterthan bei Strafe auffordern, vor der Auswanderung um die Bewilligung derselben, seinen Landesherrn, der vorgeschriebenen Ordnung gemäß, zu bitten.

Es wird auch für die Zukunft in dieser Materie der Gesetze über die Pflicht zu Kriegesdiensten und über die persönlichen Pflichten des Auswandernden, keine der beiden, die gegenwärtige Erklärung abgebenden Regierungen, in Ansehung der Gesetzgebung, in den resp. Staaten beschränkt.

Gegenwärtige, im Namen Seiner Majestät des Königs von Preußen und Seiner Durchlaucht des Herzogs von Sachsen-Hildburghausen, zweimal gleichlautend ausgefertigte Erklärung, soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, Kraft und Wirksamkeit in den gesammten Königlich-Preußischen und Herzoglich-Sachsen-Hildburghausenschen Landen haben.

So geschehen Berlin, den 3ten Mai 1817.

Der Staatskanzler
(L. S.) C. Fürst v. Hardenberg.

kamlaryi, instytutów, klasztorów, kościołów, Sądów patrymoniialnych i gmin wpływały.

Właściciele zatém dóbr szlacheckich w państwach obydwóch, wraz z wszelkiemi innemi prywatnymi, prawo do pobierania rzeczonych opłat maiącemi, podlegaią obecnéy konwencyi, i przy wyprowadzeniu maiątku do wzaiemnych rzeczonych kraiów, opłaty żadnéy ani zażądać, ani przyimować nie mogą.

3.

Że postanowienia powyższych artykułów 1. i 2. ściągać się maią tak do wszystkich od dnia 8. Czerwca 1815. wydarzonych, iako też i do wszystkich na przyszłość wydarzyć się mogących przypadków.

4.

Że oznaczone w powyższych artykułach 1, 2 i 3. wolne wyprowadzenie się, iedynie tylko do maiątku się ściąga.

Pozostaią się zatém w swéy mocy wszystkie prawa Królestwa Pruskiego i Xięstwa Sasko-Hildburghausen, które się tyczą osoby wyprowadzaiącego się, powinności iego osobowych i zobowiązania do służby woyskowéy, i które każdego obowięzuią poddanego, pod karą, aby chcąc się z kraiu wynieść, poszukiwał wprzody w przepisanym porządku, Panuiącego na to zezwolenia.

Również Rządy obecną czyniące deklaracyią, w takowym przedmiocie prawodawstwa, nie zostaią ograniczone w urządzeniach swych przyszłych co do obowiązku do służby woyskowéy, i osobowych powinności wyprowadzaiącego się.

Deklaracyia obecna w imieniu Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego i JX. Mości Xięcia de Saxe-Hildburghausen w dwóch zgodnych exemplarzach sporządzona, po nastąpionéy Ratifikacyi onéyże, ma mieć moc i dzielność w wszystkich kraiach Pruskich i Xięstwa de Saxe-Hildburghausen.

Działo się w Berlinie dnia 3. Maja 1817.

Kanclerz Stanu
(L. S.) C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 421.) Kartel-Konvention zwischen Preußen und Sachsen. Vom 18ten April 1817.; ratifizirt am 3ten Mai dieses Jahres.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen 2c. 2c.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Nachdem Wir mit Seiner Majestät dem Könige von Sachsen, zur Beförderung des zwischen Unsern Staaten bestehenden freundnachbarlichen Vernehmens, übereingekommen sind, eine Konvention wegen gegenseitiger Auslieferung der beiderseitigen Deserteurs und sonst austretenden militairpflichtigen Mannschaft abschließen zu lassen, und die zu diesem Behufe ernannten Bevollmächtigten, nämlich: Unserer Seits, Unser Geheimer Staatsrath und Kammerherr, auch außerordentlicher Gesandter und bevollmächtigter Minister am Königlich-Sächsischen Hofe, Johann Christian Magnus Freiherr von Oelssen; und Seitens Sr. Majestät des Königs von Sachsen, Höchstdero Kabinets-Minister und Staats-Sekretär, Dettlev Graf v. Einsiedel, nach vorheriger Auswechselung ihrer als richtig anerkannten Vollmachten, unter dem 18ten April d. J. eine Konvention unterzeichnet haben, welche wörtlich folgendermaßen lautet:

Nachdem Ihre Königliche Majestäten von Preußen und von Sachsen, zu mehrerer Beförderung des zwischen beiden Staaten bestehenden nachbarlichen Vernehmens, eine Konvention, wegen gegenseitiger Auslieferung der beiderseitigen Deserteurs und sonst austretenden militairpflichtigen Mannschaft, zu errichten beschlossen haben; so sind zu dem Ende mit Auftrag versehen und ausdrücklich bevollmächtiget worden: von Seiner Majestät dem Könige von Preußen Allerhöchstdessen Geheimer Staatsrath und Kammerherr, auch außerordentlicher Gesandter und bevollmächtiger Minister am Königlich-Sächsischen Hofe, Johann Christian Magnus Freiherr von Oelssen, Ritter des St. Johanniter-Ordens, und von Seiner Majestät dem König von Sachsen Allerhöchstdessen Kabinets-Minister und Staats-Sekretär, Dettlev Graf von Einsiedel, Ritter des Ordens der Rautenkrone, Großkreuz des Königl. Sächsischen Civil-Verdienst-, dann des Königlich-Ungarischen St. Stephans-Ordens;

(No. 421) Konwencyia o kartel między Prusami i Saxoniią, z dnia 18. Kwietnia 1817 ratif. dnia 3. Maja t. r.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy ninieyszém:

Gdyśmy się z J. K. Mością Królem Saskim ugodzili na to, aby w celu pomnożenia przyiaźnych pomiędzy kraiami Naszymi stosunków, konwencyia względem wzaiemnego wydawania dezerterów i innych zbiegów woyskowych zawartą została, a pełnomocnicy tym końcem mianowani, iako to z strony Naszéy, Tayny Nasz Radzca Stanu i Szambelan i Nadzwyczayny Poseł i Minister pełnomocny przy Dworze Królewsko-Saskim Jan Krystiian Magnus Baron de Oelssen, a z strony Króla Jmci Saskiego, Minister J. K. Mości gabinetowy, i Sekretarz Stanu Dettlev Hrabia de Einsiedel, po zamienieniu plenipotencyi ich za ważne uznanych, podpisali w dniu 18. Kwietnia r. b. konwencyią, która brzmi w osnowie następuiącéy;

Gdy JJ. KK. M. Król Pruski i Saski, w celu ustalenia sąsiedzkich, między obydwiema kraiami stosunków, postanowili zawrzeć konwencyią, względem wzaiemnego wydawania obustronnych dezerterów i innych zbiegów woyskowych, więc tym końcem upoważnieni i umocowani zostali przez Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego, Tayny J. K. Mości Radzca Stanu i Szambelan, Nadzwyczayny Poseł i Minister pełnomocny przy dworze Król. Saskim Jan Krystiian Magnus Baron de Oelssen, orderu S. Jana Jerozolimitańskiego kawaler, a przez N. Króla Saskiego Minister J. K. Mości gabinetowy i Sekretarz Stanu, Dettlev Hrabia de Einsiedel, kawaler orderu ruty, wielki krzyż Król. Saskiego cywilnego orderu zasługi, i Królewsko-Węgierskiego S. Stefana,

Welche, nach Auswechselung ihrer Vollmachten, nachstehende Vertragspunkte, unter Vorbehalt beiderseitiger Allerhöchsten Ratifikation, abgeschlossen haben.

Artikel 1.

Alle in Zukunft, und zwar vom Tage der Publikation gegenwärtiger Konvention, nach vorausgegangener Ratifikation, an gerechnet, von den Armeen der beiden hohen kontrahirenden Theile, unmittelbar oder mittelbar in des Andern Lande, oder zu dessen Truppen, wenn diese auch außerhalb ihres Vaterlandes sich befinden sollten, desertirenden Militairpersonen sollen gegenseitig ausgeliefert werden.

Artikel 2.

Als Deserteurs werden, ohne Unterschied des Grades oder der Waffe, alle diejenigen angesehen, welche zu irgend einer Abtheilung des stehenden Heeres oder der bewaffneten Landesmacht, nach den gesetzlichen Bestimmungen eines jeden der beiden Staaten, gehören und derselben mit Eid und Pflicht verwandt sind, mit Inbegriff der bei der Artillerie oder sonstigem Fuhrwesen angestellten Knechte.

Artikel 3.

Sollte der Fall vorkommen, daß ein Deserteur der hohen kontrahirenden Mächte früher schon von einer andern Macht desertirt wäre; so wird dennoch, selbst wenn mit der letztern ebenfalls Auslieferungsverträge beständen, die Auslieferung stets an diejenige der hohen kontrahirenden Mächte erfolgen, deren Dienste er zuletzt verlassen hat. Wenn ferner ein Soldat von den Truppen eines der paciscirenden Souverains zu denen eines dritten, und von diesen wiederum in die Lande des andern paciscirenden Souverains, oder sonst zu dessen Truppen, desertirt; so kommt es darauf an, ob letzterer Souverain mit jenem dritten ein Kartel hat. Ist dieses der Fall, so wird der Deserteur dahin abgeliefert, woher er zuletzt entwichen ist; im entgegengesetzten Falle aber wird er dem paciscirenden Souverain, dessen Dienste er zuerst verlassen hat, ausgeliefert.

Artikel 4.

Nur folgende Fälle werden als Gründe, die Auslieferung eines Deserteurs zu verweigern, anerkannt:

a) Wenn der Deserteur aus den Staaten des jenseitigen hohen Souverains, so wie sie durch die neuesten Verträge begrenzt sind, gebürtig ist, und also vermittelst der Desertion nur in seine Heimath zurückkehrt.

którzy po wydaniu sobie nawzaiem swych pełnomocnictw, pod zastrzeżeniem obustronnéy Naywyższéy ratifikacyi, na następuiące zgodzili się punkta:

Artykuł 1.

Wszystkie osoby woyskowe, któreby na przyszłość, a to od dnia ogłoszenia obecnéy konwencyi po poprzedniczéy ratifikacyi oneyże, z armiiów obydwóch wysokich stron układaiących się, bezpośrednio lub pośrednio do kraiów drugiego, lub Jego woyska, chociażby te za granicą znaydowały się zbiegły, wzaiemnie wydawane być maią.

Artykuł 2.

Bez względu na stopień lub broń, wszyscy ci za dezerterów uważaią się, którzy podług prawnych przepisów każdego resp. państwa do iakiegokolwiek oddziału liniiowego woyska lub zbroynéy siły kraiowéy należą, i przysięgą i obowiązkiem do nich są przywiązani, również i ludzie przy artylleryi i wozach woyskowych będący.

Artykuł 3.

Gdyby się miał wydarzyć przypadek, iż dezerter którego z mocarstw kontraktuiących wprzód iuż od innego był zbiegł mocarstwa, więc chociażby nawet z tém konwencyia o wydawanie podobnych zbiegów była zawartą, zbieg zawsze temu z układaiących się mocarstw ma być wydany, któréy służbę na ostatku opuścił. Daléy gdy żołnierz z woyska iednego z układ zawieraiących monarchów zbiegnie do woyska trzeciego, a z tego tu do kraiów drugiego układ zawieraiącego monarchy, zważyć należy, czyli ten tu Panuiący z owym trzecim ma kartel. w którym to razie, zbieg tam dotąd oddany być ma, zkąd na ostatku uciekł, a w razie przeciwnym temu z Monarchów kontraktuiących, którego służbę nayprzód opuścił.

Artykuł 4.

Następuiące powody uznaią się za dostateczne do niewydawania dezertera:

a) gdy zbieg iest rodem z kraiów drugostronnego Monarchy, iak na mocy naynowszych układów ograniczone zostały, a zatém w skutek dezercyi do swéy tylko powraca oyczyzny;

b) Wenn ein Deserteur in dem Staate, in welchen er entwichen ist, ein Verbrechen begangen hat, dessen Bestrafung vor seiner Auslieferung die Landesgesetze erfordern. Wenn nach überstandener Strafe der Deserteur ausgeliefert wird, sollen die denselben betreffenden Untersuchungsakten, entweder im Original oder auszugsweise, und in beglaubten Abschriften, übergeben werden, damit ermessen werden kann, ob ein dergleichen Deserteur noch zum Militairdienst geeignet sey oder nicht.

Schulden oder andere von einem Deserteur eingegangene Verbindlichkeiten geben dagegen dem Staat, in welchem er sich aufhält, kein Recht, dessen Auslieferung zu versagen.

Artikel 5.

Die Verbindlichkeit zur Auslieferung erstreckt sich auch auf die Pferde, Sattel und Reitzeug, Armatur- und Montirungsstücke, welche von den Deserteurs etwa mitgenommen worden sind, und tritt auch dann ein, wenn der Deserteur selbst, nach den Bestimmungen des vorhergehenden Artikels, nicht ausgeliefert wird.

Artikel 6.

Um durch die möglichste Regelmäßigkeit die Auslieferung zu beschleunigen, werden beide hohe kontrahirenden Theile wegen bestimmter, an ihren Grenzen belegenen gegenseitigen Ablieferungsorte (wozu solche Städte gewählt werden sollen, in welchen sich Garnison befindet) übereinkommen, an welchen eine gegenseitig bekannt zu machende Behörde mit der Empfangsnahme der Deserteurs und sofortigen Bezahlung aller in den nachfolgenden Artikeln 10. und 12. stipulirten Kosten beauftragt seyn wird.

Artikel 7.

Die Auslieferung geschieht in der Regel freiwillig und ohne erst eine Requisition abzuwarten. Sobald daher eine Militair- oder Civilbehörde einen jenseitigen Deserteur entdeckt, wird derselbe, nebst den etwa bei sich habenden Effekten, Pferden, Waffen ꝛc. ꝛc. sofort, unter Beifügung eines aufzunehmenden Protokolls, an die jenseitige Behörde, im nächsten Ablieferungsorte, gegen Bescheinigung übergeben.

Artikel 8.

Sollte aber ein Deserteur der Aufmerksamkeit der Behörden desjenigen Staates, in welchen er übergetreten ist, entgangen seyn, so wird dessen Auslieferung sogleich auf die erste desfallsige Requisition erfolgen, selbst dann, wenn er Gelegenheit gefunden hätte, in

b) gdy dezerter w kraiu, do którego zbiegł, popełnił występek taki, za któryby przed wydaniem go, podług prawa ukaranym być musiał. W czasie wydania dezertera, po odniesioney karze, akta indagacyine iego tyczące się, albo w oryginale, albo w extraktach lub wierzytelnych odpisach, udzielone być winny, w celu roztrząśnienia, czyli takowy zbieg nadal do służby woyskowéy użytym być może.

Długi zaś lub inne przez zbiega zaciągnione obowiązki nie daią Rządowi, w którego kraiu przebywa, prawa do odmówienia wydania onegoż.

Artykuł 5.

Obowiązek wydania ściąga się także i do koni, siodła i sprzętów konia, broni i munduru, które z sobą zbieg zabrał, które nawet i w tenczas napowrót oddane być muszą, gdyby podług przepisów poprzedzaiącego artykułu dezerter wydanym nie został.

Artykuł 6.

Obydwie strony kontraktuiące dla śpiesznego w naylepszym porządku wydawania, porozumieią się pomiędzy sobą względem wyznaczenia mieysc pewnych na granicy położonych takich, w których garnizon się znayduie, w których ustanowione będą władze, wzaiemnie donieść się maiące, a do których przyimowanie zbiegów i niezwłoczna wypłata wszystkich w następnych art. 10 12 umowionych kosztów należeć będzie.

Artykuł 7.

Wydanie nastąpić powinno bez oczekiwania rekwizycyi, skoro więc władza woyskowa lub cywilna postrzeże dezertera, zaraz go wraz z będącemi przy nim rzeczami, końmi, bronią i t. d. przy dołączeniu, sporządzić się maiącego wywodu słownego, do drugostronnéy władzy, w naybliższém na to przeznaczoném mieyscu, za kwitem odda.

Artykuł 8.

Gdyby dezerter uszedł baczności władz kraiu tego, do którego przeszedł, więc chociażby nawet był znalazł porę przyięcia służby woyskowéy u tegoż mocarstwa, za pierwszą o to rekwizycyą natychmiast wydanym być ma.

dem Militairdienste des gedachten Staats angestellt zu werden. Nur wenn über die Richtigkeit wesentlicher in der Requisition angegebener Thatsachen, welche die Auslieferung überhaupt bedingen, solche Zweifel obwalten, daß zuvor eine nähere Aufklärung derselben zwischen der requirirenden und der requirirten Behörde nöthig wird, ist der Auslieferung Anstand zu geben.

Artikel 9.

Die in vorstehendem Artikel erwähnten Requisitionen ergehen Preußischer Seits an die Sächsische Landesregierung und resp. das Oberamt zu Budissin, oder das Königliche General-Kommando, und Sächsischer Seits an die nächste Provinzial-Regierung, oder an das General-Kommando der Preußischen Provinz, wohin der Deserteur sich begeben. Von den Militairbehörden werden diejenigen Deserteurs, welche etwa zum Dienste angenommen seyn sollten, von den Civilbehörden aber diejenigen, bei denen dies der Fall nicht ist, ausgeliefert.

Artikel 10.

An Unterhaltungskosten werden der ausliefernden Macht für jeden Deserteur, vom Tage seiner Verhaftung an, bis zum Tage der Auslieferung einschließlich, für den Tag Drei Groschen Preußisch Kourant; für ein Pferd aber täglich Sechs Pfund Hafer, Acht Pfund Heu und Drei Pfund Stroh, Dresdener Gewicht, den Zentner zu ein Hundert und zehen Pfund, gut gethan.

Die Berechnung der Futterkosten geschiehet nach den Marktpreisen des Orts, oder der nächsten Stadt, wo die Arretirung geschehen ist, und die Bezahlung erfolgt, ohne die geringste Schwierigkeit, gleich bei der Auslieferung.

Artikel 11.

Außer diesen Kosten und der im nachfolgenden Artikel 12. bemerkten Belohnung, kann ein mehreres unter irgend einem Vorwand, wenn auch gleich der auszuliefernde Mann unter den Truppen des Souverains, der ihn auszuliefern hat, angeworben seyn sollte, etwa wegen des Handgeldes, genossener Löhnung, Bewachung und Fortschaffung, oder wie es sonst Namen haben möchte, nicht gefordert werden.

Artikel 12.

Dem Unterthan, welcher einen Deserteur einliefert, soll eine Gratifikation von Fünf Thalern Preußisch

W ten czas tylko, gdy wątpliwość względem istotnych w rekwizycyi wzmiankowanych czynów a warunkiem wydania będących, zachodzi, wydanie wstrzymaném być ma, aż do wyiaśnienia zachodzących okoliczności między władzą rekwiruiącą i rekwirowaną.

Artykuł 9.

Rekwizycye w poprzedzaiącym artykule wzmiankowane z strony Pruskiéy wydane być maią do Saskiéy Regencyi kraiowéy, i resp. do głównego urzędu w Budissin, albo też do Król. generalnego Dowództwa, a z strony Saskiéy do nayblizszéy Regencyi prowincyonalnéy, albo też do generalnego dowództwa, prowincyi Pruskiéy téy, do któréy dezerter przeszedł. Zbiegi, którzy służbę przyięli woyskową, przez władze militarne, inni zaś przez władze cywilne wydanemi zostaną.

Artykuł 10.

Rządowi zbiega wydaiącemu, koszta utrzymania, a to od każdego dezertera od dnia zchwytania go, aż do dnia wydania włącznie, za dzień po trzy dobre grosze w pruskiéy grubéy monecie, od konia zaś na dzień za sześć funtów owsa, ośm funtów siana i trzy funty słomy wagi drezdeńskiéy, cetnar sto dziesięć funtów rachuiąc, wynagrodzone być maią.

Furaż obrachowanym będzie podług cen targowych mieysca lub nayblizszego miasta, gdzie aresztowanie nastąpiło, a zapłata zaraz przy wydaniu bez naymnieyszéy trudności nastąpi.

Artykuł 11.

Prócz kosztów dopiero rzeczonych i nagrody w następuiącym artykule 12 wzmiankowanéy, żadne inne, chociażby wydać się maiący człowiek był zaciągnionym do służby wydaiącego go mocarstwa, iako to zadatek na rękę, pobierany żółd, koszta strzeżenia go i odsyłania i iakiegokolwiek nazwiska, pod żadnym pozorem żądane być nie mogą.

Artykuł 12.

Poddany oddaiący dezertera, odbierze za człowieka bez konia gratifikacyi pięć talerów

Kourant für einen Mann ohne Pferd, und von Zehn Thalern Preußisch Kourant für einen Mann mit dem Pferde gereicht, von dem ausliefernden Theile vorgeschossen und sofort bei der Auslieferung wieder erstattet werden. In Rücksicht anderer ausgetretenen Militairpflichtigen, die nicht nach Art. 2. in die Klasse der eigentlichen Deserteurs gehören, fällt dieses Kartelgeld weg.

Artikel 13.

Ueber den Empfang der Art. 10. und 12. gedachten Kosten- und Gratifikationserstattung hat die ausliefernde Behörde zu quittiren. Des etwa nicht sofort auszumittelnden Betrages der zu erstattenden Unkosten halber, ist aber die Auslieferung des Deserteurs, wenn derselben sonst kein Bedenken entgegen steht, nicht aufzuhalten.

Artikel 14.

Allen Behörden, besonders den Grenzbehörden, wird es strenge zur Pflicht gemacht werden, auf die jenseitigen Deserteurs ein wachsames Auge zu haben, und daher einen jeden, aus dessen Aussagen, Kleidung, Waffen, oder andern Anzeichen, sich ergiebt, daß er ein solcher Deserteur sey, sogleich, ohne erst eine Requisition deshalb abzuwarten, unter Aufsicht zu stellen, oder nach Umständen zu verhaften.

Artikel 15.

Alle, nach der Verfassung der beiderseitigen Staaten, Reserve- oder Landwehr- und überhaupt militairpflichtige Unterthanen, welche sich, von Zeit der Publikation dieser Konvention an, in die Lande des andern Souverains oder zu dessen Truppen begeben, sind, auf vorgängige Reklamation, der Auslieferung ebenfalls unterworfen, und es soll mit dieser Auslieferung im übrigen, sowohl in Hinsicht der dabei zu beobachtenden Form, als auch wegen der zu erstattenden Verpflegungskosten, eben so gehalten werden, wie es wegen der Auslieferung militairischer Deserteurs in dieser Konvention bestimmt ist.

Bei allen solchen Auslieferungen aber, welche von der Obrigkeit auf jenseitige Requisition bewirkt werden, wird ein Karteigeld nicht entrichtet.

Artikel 16.

Diejenigen Individuen, welche, nach den Gesetzen eines jeden der paciscirenden Staaten im militairpflichtigen Alter sind, und bei Ueberschreitung der

w pruskim kurancie, a za człowieka z koniem talerów dziewięć, które Rząd wydaiący założy, a które przy wydaniu zaraz zwrócone zostaną. Względem innych do służby woyskowéy należących zbiegów, którzy podług art. 2. do klassy właściwych dezerterów nie należą, opłata takowa nie ma mieysca.

Artykuł 13.

Władza wydaiąca, z odebranych a w art. 10 i 12 wzmiankowanych kosztów i gratifikacyi zakwituie. Gdyby ilość kosztów natychmiast wynalezioną być nie mogła, z tego iedynie powodu, ieżeli innych nie będzie zawad, wydanie zbiega wstrzymaném być nie może.

Artykuł 14.

Władzom wszystkiém, a szczególniéy władzom pogranicznym nayostrzéy polecono będzie, aby na dezerterów drugostronnych, baczne miały oko, a zatém każdego, z którego opowiadania, ubioru, broni lub innych oznaków okaże się, iż to dezerter, bez oczekiwania rekwizycyi w téy mierze, natychmiast brali pod dozór, i wedle okoliczności aresztowały.

Artykuł 15.

Wszyści poddani podług urządzeń mocarstw obustronnych, do rezerwy, lub siły zbroynéy kraiowéy, albo w ogóle do służby woyskowéy należący, a którzyby od dnia ogłoszenia obecnéy konwencyi, do kraiów drugiego mocarstwa lub woyska iego prześli za poprzedniczém o to wezwaniem również wydani być maią. Przy wydawaniu onychże, tak co do formalności zachować się maiących, iako i co do wynagrodzenia kosztów za utrzymywanie, tak postąpiono być ma, iak względem wydawania dezerterów woyskowych powyżéy postanowiono.

Jednak w razie wydania, na drugostronną rekwizycyą nastąpionego, opłata kartelowa dawaną nie będzie.

Artykuł 16.

Osoby te, które podług praw kraiu każdego z układaiących się mocarstw, zostaią w wieku do służby woyskowéy ie obowięzuią-

gegenseitigen Grenzen, ohne eine hinreichende Legitimation vorzeigen zu können, den Verdacht auf sich ziehen, daß sie sich der Militairpflicht gegen ihren Staat entziehen wollen, sollen sofort zurückgewiesen, und dergleichen Personen weder Aufenthalt noch Zuflucht in dem jenseitigen Staate gestattet werden.

Artikel 17.

Den beiderseitigen Behörden und Unterthanen wird strenge untersagt werden, Deserteurs oder solche Militairpflichtige, die ihre desfallsige Befreiung nicht hinlänglich nachweisen können, zu Kriegsdiensten anzunehmen, deren Aufenthalt zu verheimlichen, oder dieselben, um sie etwanigen Reklamationen zu entziehen, in entferntere Gegenden zu befördern. Auch soll es nicht gestattet werden, daß von irgend einer fremden Macht dergleichen Individuen innerhalb der Staaten der hohen Souverains angeworben werden.

Artikel 18.

Wer sich der wissentlichen Verhehlung eines Deserteurs oder Militairpflichtigen und der Beförderung der Flucht desselben schuldig macht, wird mit einer nachdrücklichen Geld- oder Gefängnißstrafe belegt.

Artikel 19.

Gleichmäßig wird es den Unterthanen beider hohen kontrahirenden Mächte untersagt werden, von einem jenseitigen Deserteur Pferde, Sattel und Reitzeug, Armatur- und Montirungsstücke zu kaufen oder sonst an sich zu bringen. Der Uebertreter dieses Verbots wird nicht allein zur Herausgabe dergleichen an sich gebrachten Gegenstände, ohne den mindesten Ersatz, oder zu Erstattung des Werths angehalten, sondern noch überdem mit willkührlicher Geld- oder Gefängnißstrafe belegt werden, wenn bewiesen wird, daß er wissentlich von einem Deserteur etwas gekauft oder an sich gebracht hat.

Artikel 20.

Indem auf diese Art eine regelmäßige Auslieferung der gegenseitigen Deserteurs und Militairpflichtigen eingeleitet ist, wird jede eigenmächtige Verfolgung eines Deserteurs auf jenseitigem Gebiete, als eine Verletzung des letztern streng untersagt und sorgfältig vermieden werden. Wer sich dieses Vergehens schuldig macht, wird, wenn er dabei betroffen wird, sogleich

cym i przestępuiąc granice obustronne, bez okazania dostateczney legitymacyi, ściągaią podeyrzenie na się: iż z pod obowiązku służby woyskowey względem ich kraiu wyśliznąć się zamyślaią, natychmiast oddaleni zostaną, i onymże ani pobyt, ani przytułek w kraiu drugiego Mocarstwa danym być nie ma.

Artykuł 17.

Surowo zalecono będzie władzom obustronnym i poddanym, aby dezerterów, lub do obowiązku służby woyskowey należących, a uwolnienia ich w tey mierze okazać nie mogących, nie przyimowali do służby woyskowey, ich pobytu nie ukrywali, lub onychże dla zwątlenie przyszłych reklamacyi w odleglejsze strony nie wysyłali. Również nie będzie pozwolono, aby osoby takowe w kraiach obustronnych przez bydź którekolwiek obce Mocarstwo zawerbowane zostały.

Artykuł 18.

Ktokolwiek dopuści się umyślnego ukrywania dezertera, lub innego do służby woyskowey należącego człowieka, i sprzyiania ucieczce iego, karą ostrą pieniężną lub więzieniem, ukarany być ma.

Artykuł 19.

Również poddanym mocarstw obustronnych zakupienie, lub nabycie od dezerterów koni, siodeł i sprzętów konia, broni i munduru będzie zakazane. Przestępuiący takowy zakaz, nie tylko do bezpłatnego wydania takowych, przez niego nabytych przedmiotów, lub do powrocenia wartości, przytrzymanym być ma, ale też dowolną karą pieniężną lub więzienia, na ten przypadek złożonym zostanie, gdy dowiedziono mu będzie, iż z własną wiadomością cokolwiek zakupił lub od dezertera nabył.

Artykuł 20.

Ponieważ tym sposobem porządne wydawanie obustronnych dezerterów i innych do obowiązku służby woyskowey należących, urządzoném zostało, więc tém samém surowo zabrania się wszelkie samowładne ściganie dezertera w kraiu drugiego, i takowe z obrazą tego tu mieysca mieć nie może. Ktokolwiek zdybany zostanie na takowém zakazaném ści-

verhaftet, und zur gesetzlichen Bestrafung an seine Regierung abgeliefert werden.

Artikel 21.

Als eine Gebietsverletzung ist jedoch nicht anzusehen, wenn von einem Kommando, welches einen oder mehrere Deserteurs bis an die Grenze verfolgt, ein Kommandirter in das jenseitige Gebiet gesandt wird, um der nächsten Ortsobrigkeit die Desertion zu melden.

Diese Obrigkeit muß vielmehr, wenn der Deserteur sich in ihrem Bereiche findet, denselben sofort verhaften; und wird in diesem Falle, wie überhaupt jedesmal, wenn ein Deserteur von der Obrigkeit verhaftet wird, kein Kartelgeld gezahlt. Der Kommandirte darf sich aber keinesweges an den Deserteteur vergreifen, widrigenfalls er nach Artikel 20. zu behandeln ist.

Artikel 22.

Jede gewaltsame oder heimliche Anwerbung im jenseitigen Territorio, Verführung jenseitiger Soldaten zur Desertion, oder anderer Unterthanen zum Austreten mit Verletzung ihrer Militairpflicht, ist streng untersagt. Wer eines solchen Beginnens wegen in dem Staate, wo er sich dessen schuldig gemacht, ergriffen wird, ist der gesetzlichen Bestrafung desselben unterworfen. Wer sich aber dieser Bestrafung durch die Flucht entzieht, oder von seinem Vaterlande aus auf obige Art auf jenseitige Unterthanen zu wirken sucht, wird auf desfallsige Requisition in seinem Vaterlande zur Untersuchung und nachdrücklichen Strafe gezogen werden.

Artikel 23.

Diejenigen, welche vor Bekanntmachung dieser Konvention von den Truppen der einen der hohen kontrahirenden Mächte desertirt sind, und entweder bei der Armee des andern Souverains Militairdienste genommen haben, oder sich, ohne dergleichen wiederum ergriffen zu haben, in dessen Landen aufhalten, sind der Reklamation und Auslieferung nicht unterworfen.

Artikel 24.

Den Landeskindern beider Theile, welche zur Zeit der Publikation wirklich in dem Militairdienst des andern Souverains sich befinden, soll die Wahl freistehen, entweder in ihren Geburtsort zurückzukehren, oder

ganiu, schwytany natychmiast po prawne ukaranie do Rządu swego odesłany być ma.

Artykuł 21.

Nie ma być iednak uważano za napadanie granicy, gdy z kommendy ścigaiącéy iednego lub więcéy dezerterów do granicy, wykommenderowany za granicę dla doniesienia nayblizszéy zwierzchności mieyscowéy o popełnionéy dezercyi wysłany zostanie.

I owszem zwierzchność takowa natychmiast przytrzymać musi zbiega, ieżeli w iéy znayduie się obwodzie, a w tym przypadku, iako i w każdym razie, gdy dezerter przez zwierzchność przytrzymanym zostanie, żadna opłata kartelowa należeć się nie będzie. Wykommenderowany iednak imać dezertera nie może, inaczéy na przeciw niemu podług art. 20. postąpi się.

Artykuł 22.

Wszelkie gwałtowne lub potaiemne zawerbowanie w kraiu drugostronnym, naprowadzenie tamteyszych żołnierzy do dezercyi lub innych poddanych do opuszczenia z obrazą powinności woyskowéy kraiu, surowo się zakazuie. Ktokolwiek o podobny zamach zchwytanym zostanie w kraiu, w którym go się dopuszcza, sciąga na się ukaranie prawami tegoż kraiu wyrzeczone. Kto zaś przez ucieczkę z pod kary się wysuwa, albo w oyczyźnie swéy w sposobie powyższym podobne na przeciw poddanym drugiego kraiu wywiera zamachy, na rekwizycyią o to i w oyczyźnie swéy do indagacyi i surowéy kary pociągnionym być ma.

Artykuł 23.

Ci, którzy przed ogłoszeniem obecnéy konwencyi zbiegli z woyska iednego z kontraktuiących mocarstw, i albo w woysku drugiego służbę przyięli, albo też w kraiu tylko zostaią, ani reklamowanemi bydź mogą, ani wydanemi bydź nie maią.

Artykuł 24.

Rodacy państw obydwóch, w czasie ogłoszenia obecnéy konwencyi w służbie woyskowéy drugiego będący, mieć maią wybor, albo powrócenia do swéy rodziny, albo też pozo-

in den Diensten, in welchen sie sich befinden, zu bleiben. Doch müssen sie sich längstens binnen Einem Jahre nach Publikation gegenwärtiger Konvention diesfalls bestimmt erklären, und es soll denjenigen, welche in ihre Heimath zurückkehren wollen, der Abschied unweigerlich ertheilt werden.

Bei freiwilligen Kapitulanten treten diese Bestimmungen erst nach Ablauf der Kapitulation ein.

Artikel 25.

Gegenwärtige Konvention, deren Ratifikation binnen Drei Wochen umgewechselt werden soll, wird von den hohen kontrahirenden Mächten, beiderseits zu gleicher Zeit, zur genauesten Befolgung publizirt werden, und ist gültig und geschlossen auf Sechs Jahre, mit stillschweigender Verlängerung bis zu erfolgender Aufkündigung, welche sodann jederzeit jedem der hohen kontrahirenden Theile Ein Jahr voraus freisteht.

So geschehen und unterzeichnet, Dresden am 18ten April 1817.

(L. S.) Freiherr von Oelssen.

(L. S.) Dettlev Graf von Einsiedel.

So haben Wir diese Konvention, nach vorheriger Durchsicht, genehmigt und ratifizirt, wie Wir sie durch die gegenwärtige Urkunde genehmigen und ratifiziren, indem Wir, für Uns und Unsere Nachfolger, Unser Königliches Wort geben, sie zu erfüllen und aufrecht zu erhalten, auch keine Eingriffe in dieselbe zu gestatten.

Des zu Urkund haben Wir die gegenwärtige Ratifikations-Urkunde Höchsteigenhändig unterschrieben und mit Unserm Königlichen Insiegel versehen lassen.

Gegeben Berlin, den 3ten Mai 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

stania w służbie dotychczasowéy. Jednak nay-daléy w przeciągu roku po ogłoszeniu teyże konwencyi pewne swe w téy mierze oświadczenie zdać muszą, i bez oporu od służby uwolnieni być maią ci, którzyby do swéy chcieli powrocić oyczyzny.

Co do tych, którzy dobrowolnie zaciągneli się do woyska, postanowienia takowe dopiero po upłynieniu umowionego czasu służby maią mieysce.

Artykuł 25.

Konwencyia obecna, po ratifikacyi onéyże w przeciągu trzech tygodni wzaiemnie wydać się maiącéy, w iednym czasie z stron obydwóch do nayściśleyszego do niéy stósowania się, ogłoszoną być ma. Jest ona ważną i zawartą na lat sześć z przedłużeniem aż do iéy wypowiedzenia, które po upłynieniu tego czasu przez każdą z stron kontraktuiących rokiem wprzód nastąpić powinno.

Działo się i podpisano w Drezdnie, dnia 18tego Kwietnia 1817.

(L. S.) Baron de Oelssen.

(L. S.) Dettlev Hrabia de Einsiedel.

Przeto konwencyią takową po przedstawieniu Nam i roztrząśnieniu onéyże, przyieliśmy i ratifikowali, iako ią ninieyszém przyimuiemy i ratyfikuiemy zapewniaiąc za Nas i Następców Naszych Królewskiém słowém Naszém, iż zostanie wykonaną i naprzeciw niéy działano być nie ma.

W dowód czego obecny akt ratifikacyiny własnorecznie podpisawszy, pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Dań w Berlinie, dnia 3. Maia 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 422.) Erklärung wegen Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen sämmtlichen Königlich-Preußischen und Königlich-Sächsischen Landen. Vom 17ten Mai 1817.

Nachdem die Königlich-Preußische Regierung mit der Königlich-Sächsischen Regierung dahin übereingekommen ist, gegenseitig den Abschoß und das Abfahrtsgeld zwischen sämmtlichen beiderseitigen Staaten, und daher auch in Absicht der nicht zu Deutschland gehörigen, den Stipulationen des Artikels 18. der deutschen Bundesakte nicht unterworfenen Königlich-Preußischen Lande aufzuheben; so erklären gedachte beide Regierungen Folgendes:

1. Bei keinem Vermögens-Ausgang aus den beiderseitigen Landen, es mag sich solcher durch Auswanderung, oder Erbschaft, oder Legat, oder Brautschatz, oder Schenkung, oder auf andere Art ergeben, soll ein Abschoß (gabella hereditaria) oder Abfahrtsgeld (census emigrationis) erhoben werden.

2. Diese Freizügigkeit erstreckt sich sowohl auf denjenigen Abschoß und auf dasjenige Abfahrtsgeld, welche in die landesherrlichen und öffentlichen Kassen fließen, als auch auf denjenigen Abschoß und dasjenige Abfahrtsgeld, welche die Patrimonial- und Munizipal-Obrigkeiten, die Stifter, Klöster, Gotteshäuser, und andere Korporationen zu erheben haben würden.

3. Die Bestimmungen des obstehenden Artikels 1. und 2. finden auf alle jetzt anhängige und auf alle künftige Fälle volle Anwendung.

4. Unerachtet dieser stipulirten auf das Vermögen sich beziehenden Freizügigkeit verbleiben zwar die persönlichen Verpflichtungen des Auswandernden, und insbesondere die Verpflichtungen zum Militairdienste, so weit sie in beiderseitigen Landen gesetzlich bestehen, und künftig annoch bestimmt werden möchten, bei Kräften; es soll dabei jedoch die in dem 13ten Artikel des Wiener Traktates vom 18ten Mai 1815. den beiderseitigen Unterthanen zugesicherte Auswanderungs-Freiheit nicht beschränkt werden.

5. Von der gegenwärtigen Uebereinkunft bleiben ausgeschlossen, die nicht zum alleinigen Nachtheile derjenigen, welche Vermögen oder Erbschaften aus dem Lande ausführen, sondern überhaupt und allgemein auf jedes Vermögen oder jede Erbschaft im Lande zu

(No. 422) Obwieszczenie względem uchylenia opłat od sukcessyi i za wyprowadzenie się pomiędzy wszystkiemi kraiami Królestw Pruskiego i Saskiego, z dnia 17. Maia 1817.

Rządy Królestwa Pruskiego i Królestwa Saskiego zgodziwszy się na wzaiemne zniesienie opłat od sukcessyi i za wyprowadzenie się, a to w wszystkich obustronnych kraiach, a zatém i tych, które do Niemiec nie należą, a zatém warunkami art. 18. aktu związku niemieckiego nie są obięte, oświadczaią ninieyszém co następuie:

1. W każdym przypadku wyniesienia maiątku z obustronnych kraiów, czyli to przez wyprowadzenie się, czyli przez sukcessyią, legat, posag, darowiznę, lub w inny sposób wydarzonym, żadna opłata od sukcessyi (Gabella hereditaria), lub za wyprowadzenie się (census emigrationis), pobieraną być nie ma.

2. Uwolnienie dopiero wyrzeczone ściąga się nie tylko do opłat wzmiankowanych, któreby do kass rządowych i publicznych, ale też do tych, któreby do kass zwierzchności patrymonialnych i mieyskich, instytutów, klasztorów, kościołów i korporacyi innych wpływały.

3. Postanowienia powyższych art. 1. i 2. do wszystkich iuż wydarzonych i na przyszłość wydarzyć się mogących przypadków, przystósowane być maią.

4. Pomimo tak umowionéy i iedynie do maiątku ściągaiącéy się wolności wyprowadzenia go, obowiązki osobowe wyprowadzaiącego się szczególniéy pod względem powinności do służby woyskowéy, prawami iuż będącemi, albo na przyszłość wydać się maiącemi oznaczone, w swéy zostaią mocy, iednak przez to zapewniona dla obustronnych poddanych w art. 13. Traktatu Wiedeńskiego z dnia 18. Maia 1815. roku wolność wyprowadzenia się ograniczoną być nie ma.

5. Konwencyą obecną nie są obięte podatki i taxy, które nie na szkodę wyprowadzaiącego z kraiu maiątek i sukcessyie, ale raczéy ogólnie na każdy maiątek lub sukcessyią w kraiu dla dobroczynnych zamiarów lub w inny

milden Zwecken oder sonst in beiderseitigen Staaten bestehenden oder noch einzuführenden Abgaben und Taxen.

6. Gegenwärtige, im Namen Seiner Majestät des Königs von Preußen und Seiner Majestät des Königs von Sachsen zweimal gleichlautend ausgefertigte und von den resp. Ministerien unterzeichnete Erklärung soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, Kraft und Wirksamkeit in den gesammten beiderseitigen Landen haben und öffentlich bekannt gemacht werden.

So geschehen Berlin, den 17ten Mai 1817.

Der Staatskanzler

C. Fürst v. Hardenberg.

sposób założone zostały, lub na przyszłość nałożone by zostały.

6. Deklaracya obecna w imieniu Nayiaśnieyszych Króla Pruskiego i Saskiego w dwóch zgodnych exemplarzach sporządzona, i przez Ministerya obustronne podpisana, po nastąpioney ratifikacyi onéyże, ma mieć moc i dzielność w wszystkich kraiach obustronnych, i być do publiczney wiadomości podaną.

Działo się w Berlinie dnia 17. Maia 1817.

Kanclerz Stanu

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 423.) Durchmarsch- und Etappenkonvention, gegenseitig abgeschlossen zwischen Preußen und Kurhessen. Vom 9ten Mai 1817.; ratifizirt am 16ten desselben Monats.

Nachdem zwischen Seiner Majestät dem Könige von Preußen und Sr. Königlichen Hoheit dem Kurfürsten von Hessen in dem 28sten Artikel des, unterm 16ten Oktober 1815. abgeschlossenen Staatsvertrages festgesetzt worden, daß zwei Militairstraßen, die eine von Heiligenstadt über Witzenhausen und Kassel nach Warburg, und die andere von Eisenach über Berka nach Hersfeld, auf Alsfeld für Preußen auch in Friedenszeiten offen bleiben, und Kurhessen dagegen eine Militärstraße durch das Preußische Gebiet von Karlshafen nach Rinteln behalten soll, die Bestimmungen wegen der Etappenplätze, Verpflegung und Disziplin aber durch eine weitere Konvention festgestellt werden sollen; so sind zu Abschließung einer solchen Konvention von Seiten Sr. Majestät des Königs von Preußen

der Freiherr Ludwig von Wolzogen, Königl. Preußischer Generalmajor, Ritter des Königlich-Preußischen Ordens pour le mérite, des Kaiserlich-Russischen St. Annenordens 1ster Klasse, des Großherzoglich-Weimarischen weißen Falkenordens 1ster Klasse, Kommandeur des Kaiserl. Oesterreichischen St. Leopoldordens, und Ritter des Königlich-Baierschen Militair-Max-Joseph-Ordens,

(No. 423.) Konwencyia względem przechodów i etap dla woyska między Prusami i Elektoratem Hassyi. z dnia 9. Maia 1817. i ratifikowana dnia 16. tegoż miesiąca.

Gdy w moc Traktatu z dnia 16. Października 1815. r. pomiędzy J. K. Mością Królem Pruskim, i J. Królewiczowską Mością Elektorem Hassyi zawartego, a mianowicie w art. 28. postanowiono zostało, iż i na czas pokoiu, drogi dwie militarne dla Pruss, iedna z Heiligenstadt przez Witzenhausen i Kassel do Warburga, druga z Eisenach przez Berka do Hersfeld, ku Alsfeld, Elektorat zaś Hassyi drogę militarną przez kraie Pruskie z Karlshafen do Rinteln mieć ma, a postanowienia względem mieysc etapowych, żywności i karności, dalszą konwencyą umowione bydź maią, przeto do zawarcia onéyże z strony Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego:

Beron Ludwik de Wolzogen Królewsko-Pruski Generał-Maior, orderów Król. Pruskiego pour le mérite, Cesarsko-Rossyiskiego S. Anny I. klassy, Wielko-Xiążęco-Weymarskiego białego Sokoła I. klassy kawaler, Kommandor Cesarsko-Austryackiego orderu S. Leopolda i kawaler Królewsko-Bawarskiego orderu militarnego Maximiliiana Józefa;

und von Seiten Sr. Königl. Hoheit des Kurfürsten von Hessen,

der Herr Richard von Lorentz, Kurhessischer außerordentlicher Gesandter und bevollmächtigter Minister, Geheimerrath und Direktor des 2ten Departements des Kurhessischen General-Kriegskollegiums, Kommandeur des Kurhessischen goldenen Löwenordens,

ernannt worden, welche nach Auswechselung ihrer Vollmachten, unter Vorbehalt der Allerhöchsten Ratifikation, über folgende Punkte übereingekommen sind.

a z strony J. Królewiczowskiéy Mości Elektora Hassyi;

Pan Richard de Lorentz, Elektorsko-Hassyiski Nadzwyczayny Poseł i Minister pełnomocny, Tayny Radzca i Dyrektor drugiego wydziału Hassyiskiego Generalnego Collegium woiennego, Kommandor Elektorsko-Hassyiskiego orderu złotego Lwa,

zostali mianowani, którzy po wydaniu sobie nawzaiem swych pełnomocnictw, przy zastrzeżeniu naywyższéy ratifikacyi, na następuiące zgodzili się punkta:

I.

Feststellung der Militärstraßen, der Etappen-Hauptorte und Bezirke, wie auch der wechselseitigen Entfernung derselben.

Art. 1. Die Militärstraße von Heiligenstadt über Witzenhausen und Kassel nach Warburg wird zwar Königlich-Preußischer Seits vertragsmäßig vorbehalten, jedoch hiermit erklärt, daß diese Straße nicht anders benutzt werden soll, als wenn das Kurfürstliche Gouvernement zwei Monat zuvor davon benachrichtiget worden ist. Die Entfernung von Heiligenstadt nach Witzenhausen soll zu 3 Meilen, von Witzenhausen nach Kassel zu 4½ Meilen, und von Kassel nach Warburg zu 4½ Meilen gerechnet werden. Dagegen wird

Art. 2. Kurhessischer Seits eine Militärstraße von Koppenbrügge nach Minden, über Oldendorf nachgegeben, und die Stadt Oldendorf mit den Ortschaften Engern, Ahe, Westendorf, Deckbergen, Großenwieden, Kleinenwieden, Ostendorf, Welsede, Fischbeck, Weibke, Höfingen, Haddensen, Bensen, Krükkenberg, Roden, Barksen, Kohlenstädt, Segelhorst, Rosenthal, Coverden, Plötzen, Wieckboldsen und Zersen als Etappenorte bestimmt, auch die Entfernung von Koppenbrügge nach Oldendorf auf 3½ Meilen und von Oldendorf nach Minden auf 3¾ Meilen festgesetzt.

Art. 3. Auf der Straße von Eisenach nach Alsfeld, welche sowohl über Berka als Vach geht, wird die Stadt Hersfeld mit Nieder-Aula, Asbach, Beyershausen, Hattenbach, Ober-Jossa, Nieder-Jossa, Lautenhausen, Sorge, Katus, Petersberg, Kalkobes, Friedewald und Eichhoff, als Etappenorte bestimmt;

I.

Ustanowienie dróg militarnych głównych mieysc etapowych i okręgów onychże, iako też wzaiemnych od siebie odległości.

Art. 1. Droga militarna z Heiligenstadt przez Witzenhausen i Kassel do Warburg w prawdzie podług Traktatu dla Pruss się zastrzega, iednak ninieyszém postanawia się: iż droga ta do przechodu inaczéy użytą bydź nie może, iak gdy Rząd Elektorstwa dwiema miesięcami naprzód uwiadomiony zostanie. Odległość od Heiligenstadt do Witzenhausen na mil trzy, z Witzenhausen do Kassel 4½ mili, a z Kassel do Warburg na 4½ mili rachować się ma. Przeciwnie

Art. 2. Rząd Elektorstwa zezwala na drogę militarną z Koppenbrügge do Minden przez Oldendorff, i miasto na ostatku rzeczone z włościanami Engern, Ahe, Westendorff, Dekbergen, Grossenwieden, Kleinenwieden, Ostendorff, Welsede, Fischbeck, Weibke, Höfingen, Haddensen, Bensen, Krükkenberg, Roden, Barksen, Kohlenstädt, Segelhorst, Rosenthal, Koverden, Plötzen, Wiekboldsen i Zersen przeznaczaią się na mieysca etapowe, a odległość z Koppenbrügge do Oldendorff, na 3½ mili a z Oldendorf do Minden na 3¾ mili postanawia się.

Art. 3. Na drodze z Eisenach do Alsfels tak przez Berka iako i Wach idącéy, miasto Hersfeld z Niederaula, Asbach, Beyershausen, Hattenbach, Ober-Jossa, Nieder-Jossa, Lautenhausen, Sorge, Katus, Petersberg, Kalkobes, Friedewald i Eichhoff, na mieysca etapo-

bei größeren Durchmärschen sollen aber folgende Ortschaften noch zugezogen und mit belegt werden, als: Mengshausen, Kirchheim, Reckrode, Kerspenhausen, Geershausen, Klebe, Heddersdorf, Goßmannsrode, Rotterterode, Solmes, Oberhaune, Unterhaune, Kohlhausen, Hilpershausen, Motzfeld, Malkomes, Eitra, Rotensee, Heenes, Almershausen, Tann, Rohrbach, Meisebach, Gittersdorf, Obergeiß, Untergeiß, Frielingen, Aue, Buchenau, Sieglos, Wippershain, Holzheim, Kruspis, Stärcklos, Oberstoppel, Unterstoppel, Bodes, Wehrda, Wetzlos, Schlezzerode, Meckbach, Mecklar, Neuenkirchen und Mauers. Die Entfernung beträgt von Berka nach Hersfeld 4 Meilen, von Vacha nach Hersfeld 3½ Meilen, und von Hersfeld nach Alsfeld 4 Meilen.

Art. 4. Auf der Seiner Königlichen Hoheit dem Kurfürsten von Hessen vertragsmäßig von Karlshafen nach Rinteln und umgekehrt zustehenden Militärstraße werden die Stadt Höxter nebst Boffsen, Godelheim, Schloß Corvey, Luchtringen, Albaxen, Brenkhausen, Böxen und Fürstenau, wie auch Lüde und Gegend als Etappenplätze bestimmt. Die Entfernung von Karlshafen nach Höxter ist auf 2½ Meilen und die von Höxter nach Lüde auf 3 Meilen festgesetzt.

Art. 5. Die Königlich-Preußischen Truppen dürfen nur die vorgenannten Etappenorte berühren. Kleinere dagegen handelnde Abtheilungen werden an die nächste Königlich-Preußische Militärbehörde abgeliefert. Größere Abtheilungen werden der Königlich-Preußischen Liquidationsbehörde angezeigt, welche die Leistungen aller Art, so dieselben verursacht haben, in den kostenden von den Kurfürstlichen Beamten attestirten Preisen, nicht weniger jeden durch einen solchen Marsch entstandenen Schaden, nach der pflichtmäßigen Taxation dreier im 49sten Artikel dieser Konvention näher bezeichneten Taxatoren, zu bezahlen verbunden ist. Eben diese Bestimmungen finden auch bei den Kurfürstlich-Hessischen Truppen auf der Militär-Route von Karlshafen nach Rinteln statt.

Art. 6. Die Königlich-Preußischen Truppen sind gehalten, auf jeden zum Etappenbezirke gehörenden, und von der Kurfürstlichen Behörde ihnen angewiesenen Ort zu gehen. Nur müssen diejenigen, welche Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Trans-

we się przeznaczaią. Na przypadek przechodów większych, następuiące ieszcze dodaią się mieysca, iako to: Mengshausen, Kirchhaim, Rekrode, Kerspenhausen, Geershausen, Klebe, Heddersdorf, Gossmansrode, Rotterterode, Solmes, Oberhaune, Unterhaune, Kohlhausen, Hilpershausen, Motzfeld, Malkomes, Eitra, Rotensee, Heenes, Almershausen, Tann, Rohrbach, Meisebach, Gittersdorf, Obergeis, Untergeis, Frielingen, Aue, Buchenau, Sieglos, Wippershain, Holzheim, Kruspis, Stärklos, Oberstoppel, Unterstoppel, Bodes, Wehrda, Wetzlos, Schlezzerode, Mekbach, Meklar, Neuenkirchen i Mauers. Odległość z Berka do Hersfeld cztery mile, z Wacha do Hersfeld 3½ mili, a z Hersfeld do Alsfeld cztery mile wynosi.

Art. 4. Na drodze militarnéy z Karlshafen do Rinteln i napowrót dla J. Królewiczowskiéy Mości Elektora Hassyi w moc Traktatu zastrzeżonéy, miasto Höxter wraz z Boffsen, Godelheim, Zamkiem Corvey, Luchtringen, Albaxen, Brenkhausen, Böxen i Fürstenau, iako też Lüde i Gegend na mieysca etapowe przeznaczaią się. Odległość z Karlshafen do Höxter na 2½ mili, a z Höxter do Lüde na trzy mile się postanawia.

Art. 5. Woyska Król. Pruskie tylko powyżéy rzeczonemi mieyscami etapowemi mogą przechodzić. Oddziały mnieysze wbrew temu działaiace, do naybliższéy Król. Pruskiéy władzy militarnéy oddane bydź maią. O oddziałach większych do tego nie stósuiących się, doniesiono będzie Król. Pruskiéy władzy likwidacyinéy, która obowiązaną będzie, dostawy wszelkie dla nich poczynione, podług istotnéy popłaty, przez urzędników elektoralnych zaświadczyć się maiacéy, zapłacić, niemniéy szkodą z przechodu takowego wynikłą, podług taxy trzech w art. 49. bliżéy oznaczonych taxatorów wynagrodzić. Takie same postanowienia ściągaią się także do woysk elektorskich drogą militarną z Karlshafen do Rinteln idących.

Art. 6. Woyska Król. Pruskie udać się muszą do każdego okręgiem etapowym zaiętego, a przez władzę elektoralną wskazanego im mieysca. Dla tych tylko, które prowadzą artilleryią, municyią i inne znaczne transporta,

porte mit sich führen, stets an solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militärstraße liegen.

Kleinere Detaschements bis zu 50 Mann werden auch in solche Barackenstuben gelegt, als im 16ten Art. dieser Konvention erwähnt sind, sobald dergleichen Barackenstuben eingerichtet seyn werden.

Art. 7. An jedem Etappen-Hauptorte wird eine Kurfürstliche Etappenbehörde ernannt, welche aus einem Etappenkommandanten und Etappenkommissär besteht, um alle Einquartierungs-, Verpflegungs- und Transport-Angelegenheiten gemeinschaftlich zu besorgen, so wie die Etappenpolizei zu leiten.

Art. 8. Zur Aufrechthaltung der guten Ordnung bei den durchmarschirenden Truppen, so wie zur Liquidation und Bezahlung der Verpflegungs-, Transport- und anderen Kosten, wird von Seiten der Königlich-Preußischen Regierung ein eigener Etappeninspektor zu Hersfeld angestellt, welcher daselbst ein angemessenes Quartier gegen eine von ihm zu leistende billige Vergütung erhalten soll; er darf aber von der Stadt weder Verpflegung noch sonstige Vortheile verlangen, auch sich in keine die Landesbehörden angehende Geschäftsführung mischen. Kurhessischer Seits wird gewünscht, daß dieser Königliche Inspektor eine Civilperson seyn möge, welcher über die Kurfürstlich-Hessischen Unterthanen keine Autorität hat.

Art. 9. Königlich-Preußischer Seits sollen zur Unterhaltung der Kommunikation keine stehende Truppenkommandos aufgestellt werden, noch irgend eine Einrichtung zu solchem Zwecke auf dem Kurhessischen Gebiete statt finden.

II.

Instradirung der Truppen, Einrichtung der Marschrouten rc.

Art. 10. Die Marschrouten für die Königl. Preuß. Truppen, welche durch die Kurhessischen Lande marschiren, können nur allein von dem Königlich-Preußischen Ministerio und dem Königlichen Generalkommando in Sachsen, Westphalen und am Rhein mit Gültigkeit ertheilt werden, weil den benannten Truppen auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten weder Quartier noch Verpflegung rc. verabfolgt wird.

Von Kurhessischer Seite ertheilt das General-Kriegskollegium in Kassel allein die Marschrouten für

zawsze mieysca tuż nad drogą militarną położone, przeznaczone być maią.

Oddziały mnieysze, aż do 50 ludzi pomieszczone też bydź mogą w barakach w art. 16 obecnéy konwencyi wzmiankowanych, skoro takowe urządzone będą.

Art. 7. Dla wspólnego prowadzenia i załatwienia interessów inkwaterunku, żywności, transzportu i policyi etapowéy tyczących się, w każdém mieyscu główném etapowém, Elektoralna władza etapowa z Kommendanta i Kommissarza etapowych składaiąca się, ustanowioną zostanie.

Art. 8. Dla utrzymania dobrego porządku przy woysku przechodzącém, oraz do likwidacyi i wypłaty kosztów za żywność, transzport i innych postanowionym będzie w Hersfeld oddzielny Królewski Pruski Dozorca etapowy, któremu tamże stósowne pomieszczenie za słuszną zapłatę wyznaczoném bydź ma. Wszelakoż ani żywności ani innych od miasta żądać nie może korzyści, ani też mieszać się w działania do władz kraiowych należące. Elektor życzy sobie, aby tenże Królewski Dozorca był osobą cywilną, który żadnéy nad elektorskiemi poddanemi nie będzie miał powagi.

Art. 9. Nie maią być z strony Pruskiéy postawiane żadne stałe Kommendy pod pozorem utrzymania kommunikacyi, ani też żadne tym celem urządzenie w kraiach Elektoratu mieć nie ma.

II.

O Prowadzeniu woyska drogą militarną y Urządzeniu Kart drożnych i t. d.

Art. 10. Dla woysk Król. Pruskich przez kraie Elektoratu Hassyi przechodzących, karty drożne iedynie tylko przez Król. Pruskie Ministerium woyny i przez Król. Generalne Dowództwo w Saxonii, Westfalii i nad Renem ważnie wydawane bydź mogą, albowiem na karty drożne, od innych dane władz, ani kwatera ani żywność dawaną nie będzie.

Z strony Elektoratu iedynie tylko generalne Kollegium woienne w Kassel wyda karty

die durch die Königlichen Staaten auf der bestimmten Militärstraße marschirenden Kurhessischen Truppen.

Art. 11. In den solchergestalt ausgestellten Marschrouten wird die Zahl der Mannschaft und Pferde, der Knechte und sonstiger Militärpersonen, wie auch der Soldatenweiber und Kinder, imgleichen die ihnen zukommende Verpflegung, nicht weniger der Bedarf an Transportmitteln, auf das Genaueste bestimmt, und kann über das darin angegebene Quantum nichts verlangt noch gegeben werden.

Die Kurfürstlichen Behörden sollen von den Durchmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und ist in dieser Hinsicht Folgendes festgesetzt: die Detaschements unter 20 Mann können nur den 1sten und 15ten eines jeden Monats von dem letzten Preußischen Haupt-Etappenorte abgehen, widrigenfalls sie weder Quartier noch Verpflegung erhalten, sie sollen aber nie ohne einen Vorgesetzten marschiren. Die Absendung von Arrestaten ist dagegen an keine besondere Zeit gebunden.

Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden.

Größere Detaschements sollen drei Tage zuvor angezeigt werden.

Ganze Bataillons, Eskadrons u. s. w., müssen nicht allein wenigstens acht Tage vorher angemeldet, sondern es soll auch das Kurfürstliche General-Kriegskollegium in Kassel acht Tage zuvor durch die Königlichen Behörden von dem Durchmarsche benachrichtiget und requirirt werden.

Einer solchen Truppenabtheilung, und wenn eins oder mehrere Regimenter durchmarschiren sollen, muß ein Offizier oder Kommissär, welcher von der Zahl und Stärke der Regimenter, und von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau unterrichtet ist, drei Tage vorausgehen, um die Dislokation dergestalt zu bewirken, daß an ein und demselben Tage an einem Etappen-Hauptorte nie mehr als ein Regiment Fußvolk oder Reiterei eintreffe.

Art. 12. Da eine hinreichende Anzahl Kurhessischer Dorfschaften angewiesen ist, und die Stadt Hersfeld denen Kurhessischen Truppen zu einem Garnisonsorte dient, so soll die erwähnte Stadt von Einquartierung, so viel möglich, verschont bleiben, und nur bei

dróżne dla woysk elektoralnych oznaczoną drogą militarną przez kray Pruski przechodzących.

Art. 11. Karty takowe dróżne zawierać w sobie powinny dokładne oznaczenie liczby i koni, parobków i innych osób woyskowych, iako też kobiet żołnierskich i dzieci, niemniéy należącéy im się żywności i potrzeb transportu. Nad takową to ilość oznaczoną więcéy ani żądaném bydź nie może.

Władze elektoralne wcześnie dosyć o nastąpić maiących przechodach zawiadomione bydź maią; i w tym względzie postanawia się co następuie: Oddziały niżéy ludzi 20 w dniach tylko 1. i 15. każdego miesiąca, a to pod kommendą przełożonego, wychodzić mogą z ostatniego Pruskiego głównego mieysca etapowego, inaczéy nie dostaną ni kwatery ni żywności. Wysyłanie zaś więźniów każdego czasu może nastąpić.

Przy oddziałach aż do 50 ludzi dniem wprzód wysłany bydź musi kwatermistrz, dla doniesienia o tém władzy etapowéy.

O przybyciu oddziałów większych przynaymniéy trzema dniami wprzód doniesiono bydź ma.

Gdy przechodzić maią całe bataliony, szwadrony i t. d. więc nie tylko władze etapowe, ale też Elektoralne generalne Kollegium woienne, naymniéy tygodniem wprzód zawiadomione o tém i zarekwirowane bydź powinno.

Takowe oddziały woyska, i gdy ieden lub więcéy pułków maią przechodzić, poprzedzić powinien trzema dniami officer iako kommissarz, o liczbie i ludności pułków, o ich potrzebach żywności, transportu i dniu przybycia i t. d. dokładną maiący wiadomość, a to dla urządzenia dyslokacyi w ten sposób, iżby w ieden dzień nigdy więcéy iak ieden pułk piechoty lub konnicy na główném mieyscu etapowém nie stanął.

Art. 12. Ponieważ dostateczna liczba włości elektoralnych wyznaczoną została, a miasto Hersfeld zaięte iest garnizonem Hassyiskiem, więc miasto to, ile tylko bydź może od inkwaterunku ma bydź wolne, i tylko w ra-

großen Durchmärschen mit dem Staabe belegt werden können; auch soll hier wegen der bekannten Unfruchtbarkeit der Gegend, und des dadurch entstehenden Mangels an Lebensmitteln, von Königlich-Preußischer Seite kein Rasttag verlangt werden, wenn nicht gar zu große Ermüdung der Leute und Pferde, allzuschlechtes Wetter, oder die unvermeidliche Reparatur an Artillerie, Bagage und Fuhrwerk denselben unumgänglich nöthig machen.

Art. 13. In der Regel erhält der General drei, der Staabsoffizier zwei, und der Subalternoffizier ein Zimmer; wenn jedoch die Anzahl der Truppen, oder des Orts Gelegenheit so viel Zimmer zu geben nicht gestattet, so müssen die Truppen sich mit wenigerm begnügen und das Zusammenlegen gefallen lassen.

zie znacznych przechodów Sztab tam pomieszczonym bydź będzie mogł. Również z powodu wiadoméy nieurodzayności téy okolicy, a ztąd wynikaiącego niedostatku żywności, z strony Pruskiéy rasztak żądanym bydź nie ma, chybaby zbyteczne znużenie ludzi i koni, zła pogoda, lub nieodzowne naprawy artylleryi, bagażów i wozów, potrzebę takowego rasztaku wskazały.

Art. 15. Powszechnie Generałowi trzy, officerowi sztabowemu dwa, a officerowi niższemu ieden należy się pokóy. Jeżeli iednak z powodu liczby woyska, i stósunków mieyscowych, tyle wyznaczyć nie można, natenczas woysko mnieyszém kontentować się i na wspólném ich pomieszczeniu poprzestać powinny.

III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung betreffend.

Art. 14. Einzeln reisende mit Marschrouten versehene Offiziere und Militärbeamte erhalten zwar Quartier und Vorspann, die Frauen und Kinder derselben sind dazu jedoch nie berechtigt.

Art. 15. Beurlaubte und nicht im Dienste befindliche Militärpersonen haben weder auf Quartier noch auf Verpflegung und Transportmittel Anspruch zu machen.

Art. 16. Die zum Quartier und Verpflegung berechtigten Truppen, welche die Unteroffiziere und Soldaten, auch Knechte, desgleichen die in den Marschrouten ausdrücklich bemerkten Soldatenweiber und Kinder in sich begreifen, und wobei zwei Kinder für einen Kopf zu rechnen sind, werden auf die Anweisung der Etappenbehörden entweder bei den Einwohnern oder in Barackenstuben einquartiert und verpflegt; es findet aber von Seiten des Preußischen Gouvernements weder im Ganzen noch in einzelnen Artikeln einige Naturallieferung Statt. Die Anlage solcher Barackenstuben, welche in Wirths- oder sonstigen dazu schicklichen Häusern Statt finden soll, bleibt dem Kurfürstlichen Gouvernement überlassen und anheim gestellt. An Geräthschaften in diesen für Unteroffiziere und Gemeine bestimmten Barackenstuben werden nur hinreichende Stühle oder Bänke, Hakenbretter und Lagerstroh erfordert.

III.

Pomieszczenie y żywność dla Woyska, y wynagrodzenie za to należne.

Art. 14. Officerowie i urzędnicy woyskowi, poiedyńczo idący i karty drożne maiący, dostaną wprawdzie kwaterę i podwodę, żony ich iednak i dzieci prawa do nich żadnego nie maią.

Art. 15. Woyskowym urlopowanym i innym w służbie nie będącym, ni kwatera ni żywność, ni też podwody nie maią bydź dawane.

Art. 16. Woyskowi, maiący prawo do kwatery i żywności, iako to podofficerowie i żołnierze, również parobcy i wyraźnie kartą drożną obięte, kobiety i dzieci (z których to ostatnich dwoie za iedną rachuią się osobę) za assygnacyą władz etapowych mieć będą żywność i kwaterę, albo u mieszkańców, albo po barakach, iednak żadna dostawa wytyczna, ani w ogóle ani w szczególnych przedmiotach, z strony Rządu Pruskiego mieysca mieć nie będzie. Założenie takowych to baraków, które w domach gościnnych lub innych do tego zdatnych, urządzone bydź maią, zostawia się iedynie Rządowi Elektorstwa. W takowych to, na pomieszczenie podofficerów i żołnierzy przeznaczonych barakach, znaydować się powinny dostateczne stołki lub ławki, listwy do powieszania i słoma na posłanie.

Art. 17. Die Kommandirenden haben über die von den Quartierwirthen gestellte Naturalverpflegung und über die sonstigen Leistungen ordnungsmäßige, deutliche und hinreichend spezielle Bescheinigungen zu ertheilen; sollten diese nicht gehörig ausgestellt oder ganz verweigert werden, so soll die von der Etappenbehörde pflichtmäßig geschehene Attestation der auf der Marschroute geleisteten Lieferungen aller Art bei der Liquidation als gültige Quittung angenommen werden.

Art. 18. Zur allgemeinen Regel dient zwar, daß der Offizier, so wie der Soldat, mit dem Tische seines Quartierwirths zufrieden seyn muß, jedoch kann jeder Unteroffizier und Soldat, auch jede andere zu diesem Grade gehörige Person, in jedem ihm angewiesenen Nachtquartier, sey es bei den Einwohnern oder in den Barackenstuben, verlangen:

zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halbes Pfund Fleisch und Zugemüse, soviel des Mittags und Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört;

Frühstück, Bier, Branntwein und Kaffee kann aber nicht anders als gegen baare Bezahlung an den Unteroffizier und Soldaten gereicht, dagegen soll von den Ortsobrigkeiten dafür gesorgt werden, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in den Etappenorten vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert wird.

Art. 19. Jeder Subalternoffizier bis zum Kapitain ausschließlich, erhält, außer Quartier, Holz und Licht, zur Mahlzeit Brod, Suppe, Gemüse und ein halbes Pfund Fleisch, auch zu Mittag und Abend jedesmal eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; zum Frühstück aber Kaffee, Butterbrod, und ein achtel Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der vorerwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen. Die Frauen und Kinder der Offiziere haben aber auf Verpflegung kein Recht.

Art. 20. Staabsoffiziere, Obersten und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern, und berichtigen ihre Beköstigung unmittelbar selbst. An solchen Orten, wo die Wirthshäuser nicht dazu geeignet sind, wo aber der eine oder andere Quartierträger für anständige Kost zu sorgen im Stande ist, soll der letztere von jedem Staabsoffizier täglich einen Reichsthaler und von jedem Obersten und General einen und einen halben Reichsthaler, alles in Golde,

Art. 17. Kommenderuiący obowiązani będą wydawać porządne, wyraźne i iak nayszczególnieysze zaświadczenia, względem danéy przez gospodarza żywności wytycznéy i innych dostaw. Gdyby takowe należycie wydanemi nie zostały, lub odmówione były, natenczas zaświadczenie urzędowe władzy etapowéy z dostaw wszelkiego gatunku, podług karty dróżnéy poczynionych w czasie likwidacyi, za kwit ważny ma bydź przyięte.

Art. 18. Za powszechną w prawdzie ustanawia się regułę, iż officer, równie i żołnierz stołem gospodarza swego kontentować się powinien. iednak podofficer każdy i żołnierz i wszelka osoba, równego stopnia, na noclegu, bądź to u mieszkańców, bądź w barakach żądać może dla siebie

dwa funty dobrze wypieczonego chleba rzannego, pół funta mięsa, i warzywa tyle, ile go na obiad i wieczerzą do sowitego nasycenia się potrzeba,

śniadanie, piwo, wódka i kawa nie inaczéy, tylko za gotową zapłatę podofficerowi i żołnierzowi dostarczone bydź mogą, władze iednak mieyscowe staranne o to bydź powinny, iżby w mieyscach etapowych, dostateczny znaydował się zapas piwa i wódki, i żołnierz w cenie nie był przedrożonym.

Art. 19. Officerowie subalterni aż do kapitana wyłącznie, prócz kwatery, światła i drzewa, mieć będą na każde iedzenie chleb, zupę czyli rosół, warzywo i pół funta mięsa, na obiad i wieczerzą po butelce piwa w okolicy zwyczaynego, na śniadanie kawę, chleb z masłem i $\frac{1}{8}$ kwarty wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego, iedna ieszcze więcéy potrawa na obiad się należy. Żony i dzieci officerów żadnéy nie mogą się dopominać żywności.

Art. 20. Officerowie sztabowi, Pułkownicy i Generałowie winni się swym kosztem utrzymać w domach gościnnych, i za to natychmiast zapłacić. W mieyscach, gdzie przyzwoitych domów gościnnych nie ma, a ieden i drugi gospodarz żywność należytą dostarczyć iest w stanie, tenże za dostarczenie iéy officerowi sztabowemu po talarze, a Pułkownikowi i Generałowi po półtora talara w złocie (Fry-

der Friedrichsd'or zu fünf Reichsthaler gerechnet, für die Beköstigung zu fordern und gleich baar zu empfangen berechtigt seyn.

Art. 21. Für die Einquartierung und Verpflegung der Kapitaine und Subaltern-Offiziere, wie auch der Unteroffiziere und Soldaten, imgleichen anderer berechtigten Militärpersonen wird nach vorgängiger Liquidation von dem Königlich-Preußischen Gouvernement vergütet und durch den Königlichen Etappeninspektor in Hersfeld oder in Preußisch-Minden baar bezahlt:

von jedem Nachtquartier für jeden Soldaten und eine jede in solchem Grade stehende Person 4 gute Groschen
für jeden Unteroffizier . . . . . . 4 — —
— — Subaltern-Offizier . . 12 — —
— — Capitain . . . . 16 — —

alles in Golde, der Reichsthaler zu vier und zwanzig guten Groschen und der Friedrichsd'or zu fünf Rthlr. gerechnet.

Für die Soldatenweiber und Kinder wird die nämliche Vergütung wie für die Soldaten, jedoch mit dem Unterschied geleistet, daß für zwei Kinder mehr nicht als für eine Frau bezahlt wird.

Art. 22. Die Liquidation für die durch das Königl. Preuß. Gebiet durchmarschirenden und beköstiget werdenden Kurhessischen Truppen wird nach dem im 21sten Artikel dieser Konvention festgesetzten Vergütungsfuße berichtiget.

Art. 23. Sollten hin und wieder durchmarschirende Königl. Preuß. Soldaten unterwegs krank werden, oder Verwundungen erhalten, und ohne Gefahr bis zur nächsten Preußischen Etappeninspektion nicht zu transportiren stehen, so sollen dieselben auf Kosten ihres Gouvernements in einem Etappenhospitale verpflegt werden, welches in Hersfeld seyn, und worüber der Königl. Etappeninspektor die Aufsicht und Berechnung führen soll.

Das Lokal zu diesem Etappenhospital soll von der Kurhessischen Regierung unentgeldlich angewiesen werden; für die Anschaffung der erforderlichen Effekten, Verköstigung, Arznei, so wie für alle andere Bedürfnisse hat das Königlich-Preußische Gouvernement aber selbst zu sorgen und die Kosten durch den Königl. Etappeninspektor unmittelbar entrichten zu lassen.

Art. 24. Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten sollen für gute und reinliche Stallung sorgen. Königl. Preußischer Seits ist es dagegen bei nachdrück-

drychsdora rachuiąc pięć talarów) żądać i wziąć natychmiast w gotowiźnie prawo mieć ma.

Art. 21. Rząd Pruski po poprzedniczéy likwidacyi, za inkwaterunek i utrzymanie kapitanów, officerów subalternów, podofficerów i żołnierzy, i innych do żądania kwatery i żywności upoważnionych osób woyskowych, wynagrodzi, przez Krolewskiego Dozorcę etapowego w Hersfeld, lub Prenssich Minden w gotowiźnie zapłaci:

od każdego noclegu za żołnierza lub w iego stopniu będącą osobę . . . . . . 4 dgr.
za Podofficera . . . . 4 —
za Officera Subalterna . . . . . . 12 —
za Kapitana . . . . 16 —

wszystko w złocie, talara na dwadzieścia cztery dobre grosze, a frydrychsdora na pięć talarów rachuiąc.

Za żony żołnierzów i dzieci, taka sama będzie zapłata, z tą tylko różnicą, iż dwoie dzieci za iedną rachuie się kobietę.

Art. 22. Likwidacya należytości za woyska elektoralne Hassyiskie przez kraie Pruskie przechodzące i tamże utrzymywane, podług zasad w art. 21. obecnéy konwencyi wytkniętych, załatwioną zostanie.

Art. 23. Gdyby woyskowi pruscy w czasie przechodu mieli zachorować lub bydź rannemi, a zatém nie zdolnemi do sprowadzenia ich do nayblizszéy Inspekcyi Pruskiéy etapowéy, na ten czas kosztem swego Rządu opatrywani bydź maią w spitalu etapowym w Hersfeld, który pod dozorem i rachunkiem Królewskiego Dozorcy etapowego, zostawać będzie.

Mieysce na spital takowy Rząd Elektoralny bezpłatnie wyznaczy, co się zaś tycze potrzebnych sprzętów, żywności lekarstwa, i wszelkich innych potrzeb, więc o takowe Rząd Pruski sam wystarać się, i koszta na to potrzebne przez Król. Dozorcę etapowego bezpośrednio zapłacić winien.

Art. 24. Władze etapowe i zwierzchności mieyscowe o dobre i czyste staynie, starać się muszą. Zakazano zaś będzie surowo, aby

licher Strafe untersagt, daß die Preußischen Militär-Personen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartiergeber aus den Ställen ziehen und die ihrigen hineinbringen lassen.

Art. 25. Der Fouragebedarf wird in das in dem Etappen-Hauptorte zu errichtende verhältnißmäßige Etappenmagazin durch eingeborne Lieferanten beigeschafft, und das zum Magazin erforderliche Lokal durch letztere gestellt.

Von den Quartiergebern darf aber in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage anders als in der im folgenden 28sten Artikel bestimmten Art verlangt werden.

Art. 26. Die Fouragelieferung wird für einen von dem Königl. Preuß. Etappeninspektor zu bestimmenden Zeitraum, in desselben oder seines Bevollmächtigten Gegenwart durch die Kurfürstlichen Behörden öffentlich an den Mindestfordernden nach Hessischem Maaß und Gewicht versteigert. Der nurerwähnte Königliche Inspektor ist berechtigt, einen zweiten Versteigerungstermin zu verlangen und abhalten zu lassen, wenn die Preise des ersten Termins ihm zu hoch scheinen, in welchem Falle auch Ausländer konkurriren können. Der letzte Termin ist aber in jedem Falle entscheidend und darf der Lieferant die im Kurfürstlich-Hessischen Lande angekaufte Fourage ohne Erlaubniß der Landesbehörde nach auswärtigen Etappen nicht ausführen.

Die Bezahlung für die von den Lieferanten aus den Magazinen verabreichte Fourage wird durch die Königliche Etappeninspektoren sofort nach erfolgter Liquidation der darüber vorgelegten Rechnung und Quittungen rc. an die Lieferanten ohne Abzug entrichtet.

Art. 27. Die Fourage wird gegen ordnungsmäßige von den Königl. Etappeninspektoren zu visirende Quittungen der Empfänger aus den Magazinen nach obigem Maaß und Gewicht abgegeben. Die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten sollen von der Etappenbehörde sofort regulirt und entschieden werden.

Art. 28. Wenn die Zeit es nicht erlaubt, die Fourage aus den Etappenmagazinen beizuschaffen, und die zu dem Etappenbezirke gehörende bequartierte Ortschaften müssen unvermeidlicherweise die Fourage im Orte selbst liefern, so stehet es den Gemeinden jederzeit frei, solche nach Hessischem Maaß und Gewicht selbst auszugeben, und haben die Kommandirten der Detaschements dieselben von den Ortsobrigkeiten zur weitern Distribution gegen ordnungsmäßige gehörig autorisirte Quittungen in Empfang zu nehmen.

woyskowi Pruscy bądź iakiegokolwiek stopnia, nie wypędzali z stayni koni gospodarza, a swe na to mieysce wprowadzali.

Art. 25. W głównem mieyscu etapowém założony zostaie stósowny magazyn, do którego liferańci kraiowcy, potrzeby furażowe i oraz mieysce na magazyn potrzebne, dostarczą.

W żadnym zaś przypadku furaż ani w ziarnie ani w słomie, prócz w sposobie w art. 28. oznaczonym, nie może bydź żądanym.

Art. 26. Dostawa furażów przez władze Elektoralne Hassyiskie na czas przez Król. Pruskiego Dozorcę etapowego oznaczyć się maiąca, w iego lub pełnomocnika iego przytomności, a to podług miary i wagi Hassyiskiéy, naymniéy żądaiącemu wypuszczoną zostanie. Gdyby Dozorcy, cena w pierwszym terminie żądana, zbyt wysoką zdawać się miała, żądać może wyznaczenia terminu drugiego, do którego i zagraniczni przypuszczeni bydź mogą. Termin ostatni w każdym razie iest stanowczym, a liferant zakupionego w kraiu Hassyiskim furażu, bez pozwolenia zwierzchności kraiowéy do zagranicznych etap wywozić nie-może.

Królewscy Dozorcy etap, za dostawiony z magazynu przez liferantów furaż, zaraz po nastąpionéy likwidacyi rachunków w téy mierze złożonych, kwitów etc. onymże całkiem zapłacą.

Art. 27. Furaż wydawanym będzie podług powyżéy rzeczonéy miary i wagi z magazynów, a to za kwitami przyzwoitemi pobieraiących, które przez Król. Dozorcy etapowych wizowane bydź muszą.

Art. 28. Gdy dla niedostatku czasu furaż z magazynu sprowadzonym bydź nie może, i włoście do okręgu etapowego zaięte, inkwaterunek maiące same go w mieyscu dostawić muszą, więc każdego czasu gminy podług miary i wagi Hassyiskiéy wydawać go mogą, a wykommenderowani z oddziałów odbiorą furaż od zwierzchności mieyscowych, do dalszego podziału i kwity należycie uprawnione, natychmiast wystawić są obowiązani.

Im Falle die Quittungen überhaupt verweigert oder vor dem Abmarsche der Truppen den Ortsobrigkeiten gar nicht eingehändiget werden, so soll die im 17ten Artikel für einen solchen Fall bestimmte Verfügung und Abhülfe ohne gegenseitige Einwendung erfolgen.

Art. 29. Die Königl. Preuß. Etappenbehörde bezahlt an die Kurhessische Regierung zur weitern Vertheilung an die Ortsobrigkeiten für die von diesen letzteren unvermeidlich gelieferte Fourage den nämlichen Preis, welchen die Lieferanten erhalten haben würden, wenn aus den Magazinen wäre fouragirt worden.

Art. 30. Das Königl. Preuß. Gouvernement vergütet die Kurkosten für die etwa krank zurückgelassenen Pferde auf die von den Kurfürstlichen Behörden attestirten Rechnungen.

Art. 31. Die durchmarschirenden Truppen bezahlen selbst alle Wagenreparaturen, Pferdebeschlag und sonstige Bedürfnisse an Schuhen ꝛc. gleich baar in den kostenden Preisen.

IV.

Vorspann- und andere Transport-Mittel auch Fußboten betreffend.

Art. 32. Die Transpormittel werden gegen ordnungsmäßige und zur rechten Zeit ertheilte Quittungen den durchmarschirenden Truppen nur auf Anweisung der Etappenbehörden, und in soweit verabreicht, als das deshalb Nöthige in den förmlichen Marschrouten bemerkt worden.

Art. 33. Für Kranke (mit Ausnahme derer, welche unterwegs krank geworden sind, und ihre Unfähigkeit zu marschiren durch das Attest eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen haben), für Tornister und Gewehre kann in den Marschrouten kein Transportmittel verlangt und eben so wenig von den Quartiermachern oder von den Kommandeurs der Truppen selbst requirirt werden.

Art. 34. Die Etappenbehörden haben dafür zu sorgen, daß es an den nöthigen und gehörig verlangten Transportmitteln nicht fehle, und daß sie an den ihnen vorgeschriebenen Orten zur rechten Zeit eintreffen.

Art. 35. Unter Transportmitteln werden nur zweirädrige und vierrädrige Karren und Leiterwagen, desgleichen angeschirrte Vorspannpferde auch Zugochsen

Gdyby odmówiono wydania kwitów, lub onychże przed odeyściem woyska, zwierzchnościom woyskowym nie wręczono, więc postępowanie w art. 17. na przypadek podobny przepisane, zachowaném, i interes tym sposobem bez wszelkich wybiegów załatwionym bydź ma.

Art. 29. Za furaż, przez zwierzchności mieyscowe w niezbędnych przypadkach dostawiony, Król. Pruska władza etapowa zapłaci Rządowi Elektoralnemu do podziału między tamte, cenę tę samą, którąby liferańci na przypadek dostawy z magazynów, byli mieli sobie wypłaconą.

Art. 30. Koszta leczenia chorych koni, w marszu zostawionych, Rząd Pruski wynagrodzi podług rachunków, przez władze Hassyiskie zaświadczonych.

Art. 31. Wszelkie wydatki na naprawy wozów, kucie koni, za trzewiki i t. d., woysko przechodzącc zaraz podług istotnéy popłaty zapłaci.

IV.

O dostarczeniu podwód i innych potrzeb transzportu, oraz posłańców pieszych.

Art. 32. Za assygnacyiami tylko władz etapowych, i porządnemi, w swym czasie wystawionemi kwitami, potrzeby transzportowe podług osnowy kart drożnych dla woyska przechodzącego dostarczone bydź maią.

Art. 33. Dla chorych (wyiąwszy tych, którzy w marszu zachorowali i niesposobność chodzenia, zaświadczenia approbowanego lekarza lub chirurga udowodnią) dla tornistrów i broni ani w karcie drożnéy, ani też przez kwatermistzów lub kommenderuiących potrzeby transzportowe nie mogą bydź żądane.

Art. 34. Należy do władz etapowych, aby potrzebne i należycie zarekwirowane potrzeby transzportowe, w swym czasie i mieyscu były na pogotowiu.

Art. 35. Potrzebami transportu, rozumieią się tylko powózki i wozy w drabie o dwóch i czterech kołach, również konie

verstanden, und sollen sechs Ochsen mit vier Pferden gleich geachtet werden.

Chaisen und Reitpferde werden nie gegeben.

Art. 36. Auf ein Zugpferd soll nie mehr als 4 bis 4½ höchstens 5 Zentner gerechnet werden.

Art. 37. Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und die vorgeschriebene Ordnung solchemnach nicht genau beobachtet werden kann, so soll der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt seyn, die nöthigen Transportmittel auf seine eigne Verantwortung zu requiriren; dies muß aber schriftlich geschehen und an die Ortsobrigkeit gerichtet seyn, welche für die Stellung sothaner Mittel zu sorgen, der vorgedachte Kommandeur aber die ordnungsmäßigen Quittungen für solche Stellung unweigerlich sogleich zu ertheilen hat.

Art. 38. Die durchmarschirenden Truppen, oder einzeln reisende, zu Transportmitteln berechtigte, Militärpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft; sie können nur dann verlangen, am nämlichen Tage weiter transportirt zu werden, wenn deshalb eine ordnungsmäßige Anzeige Tags zuvor gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, Extrapostpferde auf eigene Kosten nehmen.

Art. 39. Die quartiermachenden Kommandirten dürfen auf keine Weise Transportmittel für sich requiriren, wenn sie sich nicht durch eine schriftliche Order ihres Regiments- oder sonstigen befugten Kommandeurs, als dazu berechtigt, legitimiren können.

Art. 40. Die Transportmittel werden nur von einem Etappenbezirk bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen; die durchmarschirenden Truppen sind aber gehalten, die Transportmittel sofort nach der Ankunft im nächsten Etappenbezirke zu entlassen.

Art. 41. Die Entfernung von einem Etappen-Bezirke zum andern wird nach den im 1sten bis 4ten Artikel dieser Konvention deshalb vorkommenden Bestimmungen gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben; ihr Weg

podwodowe z zaprzęgiem i woły do pociągu, (sześć wołów za cztery rachuią się konie).

Kryte poiazdy i konie wierzchowe, wcale dawane nie będą.

Art. 36. Na konia iednego, nigdy nie więcéy iak 4 do 4½ naywięcéy 5 cetnarów rachowane bydź maią.

Art. 37. Gdy w razie przechodu znacznych oddziałów woyska, potrzebna dla każdego iłość podwód z pewnością oznaczoną, a zatém porządek przepisany, ściśle zachowanym bydź nie może, na ten czas kommenderuiący inkwaterowanym oddziałem, może w prawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy podwód, za podaniem iednak piśmiennéy o to rekwizycyi do zwierzchności mieyscowéy, która to zaymie się dostawą rzeczonych potrzeb, a kommenderuiący, kwity porządne natychmiast bezsprzecznie udzielić powinien.

Art. 38. Woysko przechodzące, lub poiedyńczo iadący, a prawo do podwód maiący woyskowi, nazaiutrz po ich przybyciu na etapie, daléy wyprawieni bydź maią. Tylko gdy dniem wprzód należycie o tém doniosą, żądać mogą wysłania ich dalszego w ten sam dzień, inaczéy bowiem i chociażby daléy udać się i podwóyne nawet chcieli przebyć etapy, własnym kosztem konie extrapocztowe wziąć muszą.

Art. 39. Wykommenderowani do zrobienia kwater, pod żadnym pozorem, ani fur, ani koni wierzchowych zarekwirować dla siebie nie mogą, wyiąwszy, gdy ich piśmienny do tego rozkaz officera kommenderuiącego upoważnił.

Art. 40. Fury i konie dostawione będą od iednego okręgu etapowego do drugiego, a sposób dostawienia onychże zupełnie iest zostawiony władzom kraiowym; przechodzące iednak woysko, zaraz po przybyciu w naybliższym okręgu etapowym, podwody musi uwolnić.

Art. 41. Odległość od iednego okręgu etapowego do drugiego podług postanowień w téy mierze w art. 1—4 obecnéy konwencyi obiętych, rachowaną będzie, bądź, że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli podróż.

bis zum Anspannungsorte wird nicht mit in Anschlag gebracht.

Art. 42. Den betreffenden Offizieren und sonstigen Befehlenden, wird es bei eigner Verantwortung zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen und Karren unterwegs nicht durch Personen oder Sachen beschwert werden, welche zum Fahren nicht berechtigt sind, auch sollen die erwähnten Offiziere rc. durchaus nicht zugeben, daß die Fuhrleute, so wenig als ihr Vieh, einer übeln Behandlung von Seiten der durchmarschirenden Truppen ausgesetzt sind.

Art. 43. Für jedes Pferd wird einschließlich des erforderlich gewesenen Wagens auf jede Meile sechs gute Groschen, für einen einspännigen Karren aber neun gute Groschen, alles in Gold und in den im 21sten Artikel dieser Konvention festgesetzten Münzen vergütet, auch für sechs Ochsen soviel als für vier Pferde bezahlt.

Art. 44. Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem durchmarschirenden Militär nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrigkeiten der Orte, worin die Nachtquartiere sind, oder wodurch der Weg gehet, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren.

Art. 45. Nach vorgängiger Liquidation, welche die Königlichen Etappeninspektoren zu prüfen und die Richtigkeit der angegebenen Entfernungen darinnen zu attestiren haben, soll für jeden Fußboten und Wegweiser auf jede Meile vier gute Groschen in Gold nach dem im 21sten Artikel dieser Konvention erwähnten Münzfuße bezahlt, der Rückweg der Boten und Wegweiser dabei jedoch nicht mit in Anrechnung gebracht werden.

V.

Ordnung und Militär-Polizei betreffend.

Art. 46. Anstände zwischen den bequartierten Einwohnern und den durchmarschirenden Offiziers und Soldaten und etwanige Beschwerden werden durch die Kurfürstlichen Behörden und dem Königlich-Preußischen kommandirenden Offizier gemeinschaftlich mit dem Königl. Etappeninspektor beseitigt.

Art. 47. Für die Erhaltung der Eintracht zwischen den Soldaten und Bequartierten haben die kommandirenden Offiziere sowohl als die Etappenbehörden mit Eifer und Ernst Sorge zu tragen. Der Königl.

Podróż ich aż do mieysca zaprzęgu nie będzie rachowaną.

Art. 42. Officerom właściwym i innym kommenderuiącym pod surową poleca się odpowiedzialnością, aby nie dozwalali, iżby fury w czasie marszu nie były obciążone przez osoby prawa do nich nie maiące, i aby powożący nie doznawali z strony woyskowych przykrego z niemi obchodzenia się.

Art. 43. Za każdego konia incl. woza, ieżeli takowy był potrzebnym, na milę iedną po sześć dobrych groszy, a za sześć wołów tyle, ile za cztery konie, a to w złocie i monecie w art. 21. obecnéy konwencyi rzeczonéy, wynagrodzone i zapłacone bydź maią.

Art. 44. Woyskowi brać samowładnie nie mogą posłańców pieszych i prowadników, a tém mniey ich zmuszać, owszém zwierzchność mieyscową noclegu lub mieysca, przez które droga prowadzi, o takowych na piśmie zarekwirować i zakwitować natychmiast powinni.

Art. 45. Po poprzedniczéy i należycie sprawdzonéy likwidacyi, która Dozorcom etapowym, w celu przekonania się, o podanéy ilości i zaświadczenia onéyże przedstawioną zostanie, od posłańca i prowadnika, za każdą milę, nierachuiąc iednak podróży napowrót odbytéy, 4 dobre grosze w złocie podług stopy w art. 21 obecnéy konwencyi wzmiankowanéy, zapłacone bydź maią.

V.

O utrzymaniu Porządku i Policyi militarnéy.

Art. 46. Sprzeczki pomiędzy gospodarzami i przechodzącemi officerami i żołnierzami i inne zażalenia, władze Elektoralne i Król. Pruski officer kommenderuiący, wspólnie z Król. Dozorcą etapowym załatwią.

Art. 47. Tak officerowie kommenderuiący, iak i władze etapowe z uwagą i gorliwością o zachowanie iedności pomiędzy żołnierzem i gospodarzem starać się powinni. Przed-

Etappeninspektor hat über diesen Gegenstand gleichfalls zu wachen, und seine Sorge dahin zu richten, daß es den durchmarschirenden Truppen an nichts fehle, was dieselben vertragsmäßig mit Recht und Billigkeit verlangen können. Er hat auch darauf zu achten, daß die Wege stets in gutem Stande erhalten werden. Nöthigenfalls kann er bei den Landesbehörden Beschwerde führen.

Art. 48. Die Kurhessische Etappenbehörde ist berechtigt, mit Ausnahme der Ober-Offiziere und der Personen von gleichem Range, jeden Militär, von welchem Grade er auch sey, welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirths oder eines andern Kurhessischen Unterthanen erlaubt, oder sonstige Exzesse begeht, zu arretiren und zur weitern Untersuchung und Bestrafung an den Königl. Kommandirenden oder an die nächste Preußische Behörde unter Mittheilung eines Protokolls abzuliefern. Dem Kurhessischen Etappen-Kommandanten muß von der Entscheidung der Sache durch die gegenseitige Behörde Nachricht ertheilt werden.

Art. 49. Jeder durch Exzesse der Königlichen Truppen ohne Unterschied des Grades, entstandene Schaden wird, mit Inbegriff des durch die Militär-Fuhren erweislich zu Grunde gerichteten oder nach Beendigung derselben an den Folgen der Erhitzung krepirten oder sonst unbrauchbar gewordenen Zugviehes, oder der sonstigen durch die Dienstleistung ruinirten Transportmittel, durch drei Kurhessische verpflichtete, und zu diesem Ende ihrer Unterthanenpflichten entlassene, gemeinschaftlich mit dem Königl. Etappeninspektor gewählte Taxatoren abgeschätzt, das Taxatum von der Etappenbehörde attestirt, und der Durchschnitts-Betrag liquidirt, dieser auch zur nämlichen Zeit mit der übrigen Liquidation von dem Königlichen Gouvernement baar vergütet, wofern durch ein vom Ortsvorsteher und zweien Zeugen der Gemeinde pflichtmäßig ausgestelltes schriftliches Zeugniß erwiesen ist, daß das Zugvieh ganz gesund gestellt worden.

Ueber etwanige Differenzien bei der Schätzung des erfolgten Schadens, worüber die Taxatoren und Etappenbehörden sich mit dem Etappeninspektor zu vereinigen nicht vermögen, erkennt das Kurfürstliche General-Kriegskollegium in Kassel, welches die Königlichen Behörden von der von ihm ertheilten Entscheidung in Kenntniß zu setzen hat.

miot takowy, porucza się również Król. Dozorcy etapowemu, który i nad tém czuwać powinien, iżby przechodzącym woyskowym nie zbywało na niczém, czego w moc konwencyi prawnie i słusznie dopominać się mogą; niemniéy, iżby drogi w dobrym zawsze były utrzymywane porządku. W razie potrzeby, do władz kraiowych podać może zażalenie.

Art. 48. Z wyiątkiem officerów wyższych i osób w równym stopniu będących, Elektoralna władza etapowa aresztować może każdego woyskowego, iakiegokolwiek bądź stopnia, który dopuści się czynnéy obrazy swego gospodarza, lub innego poddanego elektoralnego, albo inne popełni bezprawia, i tegoż przy załączeniu wywodu słównego, do kommenderuiącego, lub innéy naybliższéy Król. Pruskiéy władzy po dalszą indagacyią i karę odesłać. Władza przyzwoita obowiązaną będzie Kommendantowi Hassyiskiemu o wypadku sprawy donieść.

Art. 49. Wszelka szkoda przez bezprawia Królewskich woyskowych wszelkiego stopnia rządzona, również i szkoda w bydle pociągowém, w skutek podwód woyskowych zniszczoném lub następnie dla zchwacenia się zdechłém, lub z tego samego powodu na dal niezdatném, iako też i w innych potrzebach transportu, z powodu wzięcia ich wynikła, ocenioną bydź ma przez trzech Hassyiskich znawców, co do dzieła tego od obowiązku poddaństwa uwolnionych, wspólnie z Królewskim Dozorcą etapowym obranych. Taxę zaświadczy władza etapowa, i średnia z wszystkich trzech, do likwidacyi podaną, i wraz z innemi likwidacyi szczegułami, przez Rząd Królewski w gotowiźnie wynagrodzoną bydź ma, wszystko to pod warunkiem złożenia świadectwa przez zwierzchnika i dwóch członków gminy wystawionego, iż bydło zupełnie zdrowém dostawione zostało.

Zachodzące różności przy ocenieniu zrządzonéy szkody, względem których Taxatorowie i władze etapowe z Dozorcą etapowym porozumieć się nie mogą, rozstrzygnie Elektoralno-Hassyiskie Generalne Kollegium woienne w Kassel i władze Królewskie o nastąpionéy zawiadomi decyzyi.

Art. 50. Der Inhalt dieser Konvention soll den durchmarschirenden Königl. Preußischen Truppen sowohl, als den Kurhessischen betroffen werdenden Unterthanen zeitig bekannt gemacht und vollständige Auszüge aus derselben zu beider Theile Wissenschaft auf den Etappen angeschlagen werden.

VI.

Liquidation.

Art. 51. Die Liquidation über die Leistungen und Lieferungen aller Art, imgleichen über die allenfallsigen Schadensvergütungen, wird nach Ablauf eines jeden Vierteljahres zwischen dem Königlichen Etappeninspektor zu Hersfeld und Preußisch-Minden und einem Kurfürstlichen Kommissarius für alle Etappenbezirke geschlossen, und die Zahlung hiernach von den betreffenden Etappeninspektoren sogleich geleistet.

VII.

Allgemeine Bestimmungen.

Art. 52. Diese Etappenkonvention ist in allen anwendbaren Fällen reziprok, und tritt vom 1sten Januar 1817 an in Kraft; sie endet mit dem Jahre 1821, unter dem Vorbehalte, daß solche nach Ablauf dieser Frist stillschweigend fortdaure, wenn nicht von Seiten der Allerhöchsten Kontrahenten, nach vorgängiger halbjähriger Aufkündigung, eine weitere Vereinbarung Statt findet.

Für den Fall eines in der Zwischenzeit eintretenden Krieges, sollen die abzuändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft festgesetzt werden.

Art. 53. Seine Königl. Hoheit wollen aus bewegenden Ursachen dem gegenseitigen Verlangen nachgeben und genehmigen, daß auf die Zeit, während welcher die Königlich-Preußische, dermalen in Frankreich stehende Okkupationsarmee in dem letztgedachten Lande verbleiben wird, von der Hälfe der auf den vorgeschriebenen Militärstraßen durchmarschirenden Königlich-Preußischen Truppen nur die Hälfte der in den 21sten, 43sten und 45sten Artikeln dieser Konvention festgesetzten Vergütungspreise liquidirt und berichtigt werden. Auch wenn seiner Zeit der Rückmarsch des Königl. Armeekorps aus Frankreich erfolgt, so wird

Art. 50. Osnowa konwencyi obecnéy tak przechodzącym Król. Pruskim woyskowym, iako to poddanym Elektoratu Hassyiskiego, których się tycze, wcześnie ogłoszoną, i dokładne z niéy wyciągi po etapach ku wiadomości stron obydwóch poprzybiiane bydź maią.

VI.

Likwidacyia.

Art. 51. Likwidacyia dostaw wszelkich, i w wydarzyć się mogących wynagrodzeń szkód, po upłynieniu każdego ćwierćrocza, przez Król. Dozorcę etapowego w Hersfeld i Preussich-Minden, i przez Kommissarza Elektoralnego dla wszystkich okręgów etapowych, zawartą i wypłata podług onéyże przez właściwych Dozorcy etapowych natychmiast uskutecznioną zostanie.

VII.

Postanowienia ogólne.

Art. 52. Konwencyia ninieysza etapowa w wszelkich stósownych przypadkach iest wzaiemną, i z dniem 1. Stycznia 1817. ma moc obowięzuiącą. Kończy się z rokiem 1821 pod tym iednak warunkiem: iż ieżeli strony wysokie kontraktuiące, po poprzedniczém półroczném wypowiedzeniu, nowego nie zrobią układu, taż konwencyia i po upłynieniu oznaczonego czasu w dalszéy zostaie mocy.

Na przypadek woyny, w tym czasie, wydarzyć się mogącéy, postanowienia zmiany ich wymagaiące, przez oddzielny układ umowione bydź maią.

Art. 53. Jego Królewiczowska Mość z przyczyn ważnych przychyla się do wniosku drugiéy strony, zezwalaiąc na to: iżby za czas, przez który Król. Pruska armiia okkupacyina w Francyi, tamże zostawać będzie, połowa tylko wypłat w art. 21, 43 i 45 obecnéy konwencyi umowionych, a to za połowę woysk pruskich przepisanemi drogami militarnemi przechodzących, porachowaną i zapłaconą została. Również gdy swego czasu Króleski korpus armii powracać będzie, podobna tylko połowa za cały korpus rachowaną, następnie ie-

für das gesammte Korps nur die Hälfte der Vergütungspreise liquidirt; dagegen wird nach diesem Rückmarsch für die auf sämmtlichen Militärstraßen marschirenden Königlichen Truppen der volle Vergütungsbetrag angesetzt.

Art. 54. Diese Konvention soll ratifizirt und die gegenseitige Ratifikation derselben binnen den nächsten vier Wochen hier ausgewechselt werden.

So geschehen zu Berlin, den 9ten Mai 1817.

(L. S.) Ludwig von Wolzogen.
(L. S.) R. von Lorentz.

Ratifikationsurkunde

zu der unterm 9ten Mai 1817. zwischen Preußen und Kurhessen abgeschlossenen gegenseitigen Durch- marsch- und Etappenkonvention.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen rc. rc.

Thun hiermit kund, daß Wir, nachdem zwischen Uns und Seiner Königlichen Hoheit dem Kurfürsten von Hessen, mittelst des am 16ten Oktober 1815. abgeschlossenen Staatsvertrages Artikel 28, der Durchmarsch Preußischer Truppen durch Kurhessisches Gebiet auf zweien, und der der Kurfürstlich-Hessischen Truppen durch Preußisches Gebiet auf einer Militärstraße stipulirt, und rücksichtlich der Einrichtung derselben die nöthige nähere Verabredung vorbehalten worden ist; Unsern General-Major Freiherrn von Wolzogen ernannt haben, um alles dasjenige, was diesen Gegenstand betrifft, zu verhandeln, abzuschließen und zu unterzeichnen; welcher, und der von Seiner Königlichen Hoheit bevollmächtigte, an Unserm Hofe als Kurhessischer außerordentlicher Gesandter und bevollmächtigter Minister, akkreditirte Geheime Rath und Direktor des zweiten Departements des Kurhessischen General-Krieges-Kollegii, Kommandeur des Kurhessischen goldnen Löwenordens rc. von Lorentz, am 9ten dieses Monats, den hier angehefteten aus 54 Artikeln bestehenden Durchmarsch- und Etappen-Vertrag abgeschlossen und unterzeichnet haben.

Wir haben, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, den Inhalt desselben Unserm Willen

dnak za woyska Królewskie wszystkiemi drogami militarnemi przechodzące, cała należytość likwidowaną bydź ma.

Art. 54. Konwencyia obecna ma bydź ratifikowaną, i ratifikacyie onéyże w naybliższych czterech tygodniach, wzaiemnie tu wydane bydź maią.

Działo się w Berlinie dnia 9. Maia 1817.

(L. S.) Ludwik de Wolzogen.
(L. S.) R. de Lorentz.

Akt Ratifikacyi

Konwencyi, względem wzaiemnego przechodu i etap dla woyska między Prusami i Elektoratem Hassyi, w dniu 9, Maia 1817. r. zawartéy.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém: iż gdy w moc Traktatu pomiędzy Nami i Jego Królewiczowską Mością Elektorem Hassyi w dniu 16. Października 1815. zawartego, mianowicie w art. 28. tegoż Traktatu, przechód woysk Pruskich przez kraie Hassyiskie na dwóch, a woysk Elektorsko-Hassyiskich przez kraie Pruskie na iednéy drodze militarnéy umówiony, a względem nrządzenia tychże dróg militarnych; postanowienia potrzebne zastrzeżone zostały, mianowaliśmy Naszego Generał-Maiora de Wolzogen, aby wszystko, co przedmiotu tego się tycze, działał, układ zawarł i podpisał, który to i umocowany przez Jego Królewiczowską Mość przy dworze Naszym iako Nadzwyczayny poseł i pełnomocny Minister akkredytowany, Tayny Radzca i Dyrektor drugiego wydziału Hassyiskiego generalnego Kollegium woiennego, Kommandor Hassyiskiego orderu złotego Lwa etc. de Lorentz w dniu 9. miesiąca bieżącego zawarli i podpisali układ o przechód i etapy dla woyska tu przyięty i z 54 artykułów składaiący się.

Po przedstawieniu Nam i zważeniu tego to układu, znaleźliśmy osnowę iego zgodną z wolą

gemäß befunden, und daher angenommen, genehmigt, bestätigt und ratifizirt, so wie Wir ihn hiermit für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen, bestätigen und ratifiziren, und auf Unser Königliches Wort versprechen, zu thun und darauf zu halten, daß er genau und getreulich in Erfüllung gebracht werde.

Zu Urkund dessen, haben Wir Gegenwärtiges von Uns eigenhändig unterzeichnet, und durch Unsern Staatskanzler kontrasigniret, mit Unserm Königlichen Insiegel bedrucken lassen.

So geschehen zu Berlin, den 16ten Mai Eintausend Achthundert und Siebenzehn.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst von Hardenberg.

Naszą i takowy przyjęliśmy, przyznaliśmy, potwierdziliśmy i ratifikowali, iako go ninieyszém za Nas i Naszych Następców przyznaiemy, przyimuiemy, potwierdzamy i ratifikuiemy, Królewskiém Naszém zapewniaiąc słowem, iż tenże ściśle i wiernie wykonanym bydź ma.

W dowód tego akt obecny własnoręcznie podpisawszy, przez Naszego Kanclerza Stanu zawidymować, i pieczęć Naszą Królewtką przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie dnia 16. Maia Tysiąc ośmset siedmnastego roku.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 424.) Erklärung wegen Ausdehnung der zwischen der Königlich-Preußischen und Großherzoglich-Mecklenburg-Strelitzischen Regierung bestehenden Freizügigkeits-Uebereinkunft auf sämmtliche gegenseitige Lande. Vom 17ten Mai 1817.

Da die Königlich-Preußische Regierung mit der Großherzoglich-Mecklenburg-Strelitzischen Regierung dahin übereingekommen ist, daß gegenseitig der Abschoß bei Erb- und Vermächtnißfällen, und das Abfahrtsgeld in allen denjenigen Fällen, in welchen die Auswanderungen aus den Königlich-Preußischen Landen nach den Großherzoglich-Mecklenburg-Strelitzischen Landen, und aus diesen in jene, erlaubt sind, ohne Unterschied, ob die Erhebung dem Fisko oder Privatberechtigten, Kommunen oder Patrimonialgerichten zustehe, aufhören soll; so erklären jetzt beide gedachte Regierungen, daß die gedachte zwischen ihnen resp. am 17ten Juli und 6ten August 1811. abgeschlossene Freizügigkeits-Uebereinkunft auf sämmtliche jetzige resp. zum deutschen Bunde gehörige und zu demselben nicht gehörige Königlich-Preußische Staaten ausgedehnt seyn, und daß in allen denjenigen, innerhalb der Königlich-Preußischen Staaten, jetzt etwa anhängigen und künftig vorkommenden Erbschafts-, Vermächtniß- und Vermögens-Exportations-Fällen, wo die Verabfolgung nach den Großherzoglich-Mecklenburg-Strelitzischen Landen, und in allen denjenigen, in den Großherzoglich-Mecklenburg-Stre-

(No. 424.) Obwieszczenie względem rozciągnienia układu stanowiącego uchylenie opłat od sukcessyi i za wyprowadzenie się, pomiędzy Rządami Pruskim i Wielkiego Xięstwa Meklenburg-Strelickiego zawartego do wszystkich obustronnych kraiów, z dnia 17. Maia 1817.

Ponieważ Rządy Królestwa Pruskiego i W. Xięstwa Meklenburg-Srelickiego zgodzili się na to, iż wzaiemnie opłata wszelka od sukcessyi i legatów i za wyprowadzenie się w tych przypadkach, gdy emigracya z kraiów Pruskich do Xięstwa Meklenburg-Strelickiego, i z tego tu do tamtych iest pozwolona, bez względu na to, czyli taż do skarbu publicznego, lub osobom prywatnym, gminom i sądom patrymonialnym się należy, ma bydź uchyloną; przeto obydwa rzeczone Rządy oświadczaią niniеyszém: iż układ w przedmiocie dopiero wyknięty w dniu 17. Lipca i 6. Sierpnia 1811. r. pomiędzy niemi zawarty, do wszystkich teraz do związku Niemiec należących, i do niego nie należących kraiów Pruskich, rozciągnionym bydź ma, i iż w wszelkich w państwie Pruskiém dotąd uwisłych, lub ieszcze wydarzyć się mogących przypadkach wyprowadzenia maiątku, spadków i legatów, do kraiów

litzischen Landen jetzt etwa anhängigen und künftig vorkommenden Fällen, wo die Verabfolgung aus diesen Landen nach den Königlich-Preußischen Staaten geschiehet, in Gemäßheit der gegenwärtigen Uebereinkunft verfahren werden soll.

Gegenwärtige, im Namen Sr. Majestät des Königs von Preußen und Sr. Königlichen Hoheit des Herrn Großherzogs von Mecklenburg-Strelitz, zweimal gleichlautend ausgefertigte Erklärung soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, Kraft und Wirksamkeit in gesammten Königlich-Preußischen und Großherzoglich-Mecklenburg-Strelitzischen Landen haben

So geschehen Berlin, den 17ten Mai 1817.

Der Staatskanzler
C. Fürst v. Hardenberg.

W. Xięstwa Meklenburg-Strelickiego i nawzaiem z tego tu do tamtego podług obecnéy konwencyi ma bydź postępowano.

Oświadczenie obecne w imieniu N. Króla Pruskiego i Jego Królewiczowskiéy Mości W. Xięcia Meklenburg-Strelickiego w dwóch zgodnych exemplarzach sporządzone, po nastąpionéy ratifikacyi onegoż, ma mieć moc i dzielność w wszystkich kraiach Królestwa Pruskiego, i W. Xięstwa Meklenburg-Strelickiego.

Działo się w Berlinie, dnia 17. Maia 1817.

Kanclerz Stanu
C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 425. cessat.)

(No. 426.) Verordnung wegen Zurückgabe der diesseits deponirten Nachsteuer-Beträge an die Interessenten in den Königlich-Baierschen Landen. Vom 3. Juni 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

Nachdem bereits laut der Erklärung vom 12ten Februar d. J. die Anwendung des zwischen Preußen und Baiern bestehenden Freizügigkeits-Vertrages auf den gegenwärtigen Umfang beider Staaten ausgedehnt worden ist; finden Wir Uns in Gemäßheit einer weitern mit Seiner Königlich-Baierschen Majestät getroffenen Uebereinkunft bewogen, zu verordnen, daß alle etwa bis dahin in Unseren älteren und neueren Provinzen ad depositum genommene Nachsteuer-Beträge den sich darum meldenden Interessenten aus den alten und neuen Königlich-Baierschen Besitzungen ohne Weiteres zurückgegeben werden sollen; wornach sämmtliche betreffende Behörden in den älteren und neueren Bestandtheilen Unserer Staaten sich schuldigst zu achten haben.

Urkundlich unter Unserer eigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel. Gegeben Berlin, den 3ten Juni 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.
C. Fürst von Hardenberg.

(No. 426.) Ustawa względem zwrócenia interessentom w Królestwie Bawarskim opłat od sukcessyi i za wyprowadzenie się, do depozytu złożonych, z dnia 3. Czerwca 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc.

Ponieważ dzielność układu pomiędzy Prusami i Bawaryią o uchylenie opłat od sukcessyi i za wyprowadzenie się zawartego, w moc obwieszczenia z dnia 12. Lutego r. b. do teraźnieyszego obwodu państw obydwóch, rozciągnioną została, przeto w skutek dalszéy z Jego Królewską Mością Królem Bawarskim zawartéy umowy, widziemi się powodowanemi, postanowić: iż wszystkie opłaty podobne aż dotąd w dawnych i nowych prowincyach Naszych do depozytu przyięte, interessentom, po to zgłaszaiącym się tak z dawnych, iako i nowych prowincyi Królestwa Bawarskiego, bez dalszego, zwrócone bydź maią, do czego wszystkie właściwe władze w dawnych i nowych prowincyach Państwa Naszego, należycie stósować się powinny.

W dowód czego, podpisaliśmy własnoręcznie i Królewską pieczęć Naszą przyłożyć kazaliśmy. Dan w Berlinie dnia 3. Czerwca 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.
C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 427.) General=Pardon für diejenigen Preußischen Unterthanen, welche aus den mit der Monarchie theils wiederum vereinigten, theils neu erworbenen Provinzen ausgetreten sind. Vom 20sten Juni 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Nach den Berichten der Landesbehörden haben sich aus den mit Unserer Monarchie theils wiederum vereinigten, theils neu erworbenen Provinzen sowohl vor Unserer Besitznahme als auch während Unsers Besitzes verschiedene Einwohner entfernt und außer Landes begeben, von denen manche durch das unter ihren vormaligen Regierungen eingeführte Militär=Konskriptionssystem, manche in der Absicht, sich dem Unserm Staate gesetzlich zu leistenden Kriegsdienste, manche auch durch leichte Vergehungen und aus Furcht vor der verwirkten Strafe verleitet worden sind, ihr Vaterland zu verlassen.

Diesen Unsern Unterthanen, insofern sie nicht bereits in der allgemeinen Begnadigung wegen leichter Vergehungen vom 13ten September 1815. oder im General=Pardon vom 7ten Januar 1816. begriffen sind, doch mit ausdrücklicher Ausschließung derer, welche bei Unserm Heer bereits wirklich eingestellt und zur Fahne vereidet waren, sichern Wir hierdurch, in Erwartung, daß sie forthin ihrem Vaterlande mit pflichtmäßiger Treue anhangen werden, und mit der ausdrücklichen Bedingung, daß sie binnen zween Monaten vom Tage der Bekanntmachung dieser Verordnung an, spätestens bis zum 20sten September d. J. zurückkehren, Verzeihung und Begnadigung zu, und wollen, daß allen denjenigen, welche aus sämmtlichen seit dem Jahre 1813. und bis jetzt zu Unserer Monarchie wieder erlangten und neu erworbenen Ländern, Gebieten und Ortschaften unerlaubterweise und ohne rechtmäßige Ursache, entweder um sich dem Kriegs=Dienste zu entziehen, oder um leichter, mit höchstens einjährigen Verlust der Freiheit gesetzlich zu verbüßender Vergehungen willen, oder aus welchem andern Grunde es wolle, aus dem Lande gegangen sind, die gesetzliche Strafe, selbst wenn sie schon durch richterliches Erkenntniß feststeht, erlassen, und sie durch diesen General=Pardon in den Stand getreuer Unterthanen hergestellt seyn sollen, in sofern sie binnen der oben gesetzten Frist bei der Orts=Obrigkeit sich gestellen.

(No. 427.) Przebaczenie powszechne dla tych poddanych pruskich, którzy z prowincyi z Monarchiią na nowo połączonych i nowo nabytych wystąpili, z dnia 20. Czerwca 1817.

My FRYDERYK WILHELM z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Podług doniesień władz kraiowych, wielu mieszkańców prowincyi z Monarchiią Naszą na nowo połączonych, częścią nowo nabytych tak przed zajęciem onychże przez Nas, iako też i w czasie posiadania Naszego opuściło oyczyznę, i za granice się udali, do czego iednych wstręt od zaprowadzonego pod byłemi ich Rządami systematu popisowego, drugich zamiar usunięcia się z pod obowiązków do służby woyskowéy w państwie Naszém ustanowionych, innych ieszcze obawa przewinionéy za lekkie przekroczenia kary powodowała.

Tymże to poddanym Naszym, którzyby powszechną aggracyiacyią za lekkie przekroczenia z dnia 13tego Września 1815tego i przebaczeniem powszechném z dnia 7. Stycznia 1816. nie byli obięci, w nadziei przyszłego ich i wiernego do oyczyzny przywiązania, zapewniami ninieyszém przebaczenie i łaskę, pod tym iednak warunkiém, aby w przeciągu dwóch miesięcy, od dnia ogłoszenia obecnéy ustawy, naydaléy do 20. Września r. b. powrócili. Wyłączaiąc iednak z obecnéy ustawy tych, którzy iuż do woyska Naszego byli zaciągnieni i zobowiązani przysięgą, stanowiemy, iż wszystkim, którzy z kraiów, obwodów i mieysc od roku 1813. aż dotąd do Monarchii Naszéy na nowo przyłączonych, lub nowo nabytych, pomimo pozwolenia i bezprawnego powodu, bądź dla usunięcia się z pod służby woyskowéy, bądź dla przekroczeń naywięcéy roczną wolności utratą zagrożonych, lub z innéy iakiéykolwiek przyczyny, opuścili oyczyznę, na przypadek zgłoszenia się w czasie powyżéy oznaczonym do zwierzchności mieyscowéy, iż mowię, wszystkim kara prawna, choćby wyrokiem ustanowiona, darowaną, i w skutek obecnego przebaczenia powszechnego do stanu wiernych poddanych, przywroceni bydź maią.

Diejenigen, die sich in dieser ihnen vergönnten Frist nicht wieder einfinden, sollen auf Begnadigung keinen Anspruch, vielmehr im Betretungsfalle strenge Ahndung nach den Gesetzen zu gewärtigen haben.

Diejenigen, welche schon wirklich bei dem Heere eingestellt waren, und ihre Fahnen meineidig-verlassen haben, können zwar auf die Begnadigung keinen Anspruch machen, haben jedoch bei freiwilliger Rückkehr die Milderung der gesetzlichen Strafe zu hoffen.

Gegenwärtige Verordnung soll durch den Druck und auf sonst geordneten Wegen zur allgemeinen Kenntniß gebracht werden.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel.

So geschehen und gegeben zu Berlin, den 20sten Juni 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Którzyby w oznaczonym czasie nie powrócili, nie będą mieli prawa do łaski i owszém w razie schwytania ich, ukarania surowego podług prawa, pewnemi bydź mogą,

Ci zaś, którzy iuż byli w woysku, i wiarołomnie swe opuścili szeregi, nie mogą w prawdzie odwoływać się do łaski, na przypadek iednak dobrowolnego powrotu zmnieyszenia prawnéy kary, spodziewać się mogą,

Ustawa obecna przez druk i w sposobie prócz tego przepisanym do powszechnéy wiadomości podaną bydź ma.

W dowód czego, własnoręcznie podpisaliśmy i pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się i dan w Berlinie dnia 20tego Czerwca 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 428.) Déclaration à cause de l'abolition réciproque du droit de détraction et de l'impôt d'émigration entre le Gouvernement Prussien et celui des Pays-bas. Du 3. Juin 1817.

Quoique l'abolition réciproque du droit de détraction (*gabella hereditaria*) et de l'impôt d'émigration (*census emigrationis*) existe depuis longtems entre la Prusse et la Hollande, le Gouvernement Prussien et celui des Pays-bas ont résolu de conclure touchant cet objet une Convention formelle, avec extension sur les Pays respectifs, nouvellement acquis, et déclarent par les présentes ce qui suit:

Art. 1. Il ne doit être levé lors de l'exportation de biens,

(No. 428.) Erklärung wegen gegenseitiger Aufhebung des Abschosses und Abfahrtsgeldes zwischen der Königl. Preußischen und der Königl. Niederlandischen Regierung. Vom 3ten Juni 1817.

Obgleich die gegenseitige Aufhebung des Abschosses (gabella hereditaria) und des Abfahrtsgeldes (census emigrationis) seit langer Zeit zwischen Preußen und Holland statt findet; so haben sich doch die Königl. Preußische Regierung und die Königl Niederländische Regierung dahin vereiniget, in Ansehung dieses Gegenstandes eine förmliche Uebereinkunft mit Ausdehnung auf die resp. neuerlich erworbenen Länder abzuschließen, und erklären hiermit wie folgt:

Art. 1. Bei keinem Vermögens-Ausgange an Geldern oder

(No. 428.) Obwieszczenie względem wzaiemnego uchylenia opłaty od maiątków i za wyprowadzenie się, pomiędzy Rządami Królestwa Pruskiego i Niderlandów. Zdnia 3. Czerwca 1817.

Lubo od dawna iuż wzaiemne uchylenie opłaty od spadków (gabella hereditaria) i za wyprowadzenie się (census emigrationis) pomiędzy Prusami i Hollandyą ma miey ce, iednak Rządy Królestwa Pruskiego i Niederlandów zgodziły się na to: iżby względem takowego przedmiotu formalna konwencyia z rozciągnieniem iéy oraz do kraiów niedawno nabytych, została zawartą; i w skutek tego oświadczaią co następuie:

Art. 1. Przy żadném wyprowadzeniu maiątku bądź to w

argens ou effets quelconques hors des Etats Prussiens dans les Etats de Sa Majesté le Roi des Pays-bas, ou hors de ces derniers dans les Etats Prussiens, soit que cette exportation provienne d'émigration, de succession, legs, dot, donation ou d'autres titres quelconques, aucun droit de détraction (*gabella hereditaria*) ni impôt d'émigration (*census emigrationis*) de manière, que les personnes intéressées à ces translations de biens ne seront assujetties à d'autres impositions ou taxes, qu'à celles, qui soit à raison de droit de succession, de vente ou mutation de propriété quelconque seront acquittées par les habitans de la Prusse ou des Pays-bas mêmes, d'après les lois, réglemens et ordonnances existans ou à émaner dans la suite.

sonstigen Effekten aus den Königl. Preuß. Staaten in die Staaten Sr. Majestät des Königs der Niederlande, oder aus diesen letztern in die Preußischen Staaten, es mag sich solcher Ausgang durch Auswanderung, oder Erbschaft, oder Legat, oder Brautschatz, oder Schenkung, oder auf irgend eine andere Art ergeben, soll irgend ein Abschoß (gabella hereditaria) oder Abfahrtsgeld (census emigrationis) erhoben werden, dergestalt, daß die bei diesen Vermögens-Verabfolgungen interessirten Personen keinen anderen Abgaben oder Steuern unterworfen seyn werden, als denen, welche bei Erbschaften, Kauf-Kontrakten oder sonstigen Eigenthums-Veränderungen von den Preußischen oder Niederländischen Unterthanen selber, nach den jetzt bestehenden oder in der Folge zu erlassenden Gesetzen, Vorschriften und Verfügungen zu entrichten sind.

pieniędzach lub innych przedmiotach, z kraiów Królestwa Pruskiego do kraiów JK. Mości Króla Niederlandów, lub z tych tu do kraiów Pruskich, czyli toż pochodzi z wyniesienia się z kraiu czy też z sukcessyi, legatu lub posagu; z darowizny albo w inny iakikolwiek sposób; żadna opłata od maiątku (gabella hereditaria), ani też za wyprowadzenie się (census emigrationis) nie ma bydź wymagana, w ten sposób: iż osoby co do wyprowadzenia takowego maiątku interessowane, innym nie maią podlegać podatkom i opłatom, iak tylko tym, które przy pozostałościach, kontraktach przedażnych lub innych zlewkach maiątku przez poddanych Pruskich lub Niderlandzkich, wedle ustaw przepisów i urządzeń teraźnieyszych lub na przyszłość wydanemi bydź maiących, opłacane bydź maią.

Art. 2. Cette exemtion s'étend non seulement sur les droits de détraction et l'impôt d'émigration susmentionnés, à verser dans les caisses du Souverain; mais aussi sur ceux à verser dans les caisses des villes, bourgs, communes, abbayes, couvens, fondations pieuses, jurisdictions patrimoniales et corporations. Les propriétaires de terres seigneuriales dans les deux Etats respectifs sont en conséquence soumis, ainsi que tous les autres particuliers dans les dits Etats à la présente Convention, et ne peuvent éxiger ni lever aucuns droits susmentionnés sur les biens, argens, ou effets

Art. 2. Diese Freizügigkeit erstrecket sich nicht allein auf denjenigen obenerwähnten Abschoß und dasjenige Abfahrtsgeld, welche in die Landesherrlichen Kassen fließen würden, sondern auch auf denjenigen Abschoß und dasjenige Abfahrtsgeld, welche in die Kassen der Städte, Märkte, Kämmereien, Stifter, Klöster, Gotteshäuser, Patrimonialgerichte und Korporationen fließen würden. Die Rittergutsbesitzer in den beiderseitigen resp. Staaten sind demnach gleich allen andern Privatberechtigten in den gedachten Staaten der gegenwärtigen Vereinbarung untergeordnet, und dürfen bei Exportationen von Vermögen, Geldern oder sonstigen Effekten aus den vorbenannten resp. Staaten weder Ab-

Art. 2. Uwolnienie takowe, nietylko do wyżéy rzeczonéy opłaty od maiątku i za wyprowadzenie się, któraby wpływała do kass publicznych, lecz ściąga się oraz i do téy, któraby się należała kassom miast, miasteczek; kamaryiom fundacyiom, klasztorom, domom nabożeństwa, sądom patrymonialnym i korporacyiom. Właściciele zatém dóbr szlacheckich w obustronnych państwach będący, porówno z wszystkiemi innemi prywatnemi tamże do pobierania téyże opłaty dotąd prawo maiącemi postanowieniom obecnego układu ulegaią, i żadnéy opłaty z powodu wyprowadzenia

quelconques à exporter des Etats respectifs.

Art. 3. L'exemtion des droits susdits, dont il est parlé aux articles 1. et 2. a trait aux bien, argens et effets quelconques, mais les lois respectives émanées dans les Etats de Sa Majesté le Roi de Prusse, et dans ceux de Sa Majesté le Roi des Pays-bas, touchant la personne de l'individu émigrant, ses devoirs personels, sa sujetion au service militaire, lois par lesquelles il est enjoint à tout sujet, qui souhaite d'émigrer d'en demander la permission à son Souverain, suivant l'ordre établi, seront maintenus en pleine vigueur, non obstant la présente Convention.

A l'égard du service militaire et des autres devoirs personels de l'émigrant, aucun des deux Gouvernements n'est restreint par la présente Convention dans le maintien de l'exercice de ses lois et ordonnances, ni dans sa future législation sur ces objets.

Art. 4. La présente Déclaration, expédiée en double et de même teneur, signée par les Ministres respectifs, au nom de Sa Majesté le Roi de Prusse et de Sa Majesté le Roi des Pays-bas sera échangée mutuellement et il sera enjoint aux autorités respectives dans les deux Etats de s'y conformer et de veiller à l'exécution de cette Convention.

Fait à Berlin le 3. Juin 1817.

(L. S.) *Le Prince de Hardenberg.*

schoß noch Abfahrsgeld fordern noch nehmen.

Art. 3. Die in den Artikeln 1. und 2. bestimmte Freizügigkeit bezieht sich auf das Vermögen, Geld und sonstige Effekten; aber die resp. in den Staaten Sr. Majestät des Königs von Preußen und in den Staaten Sr. Majestät des Königs der Niederlande erlassenen Gesetze, welche die Person des Auswandernden, seine persönlichen Pflichten, seine Verpflichtung zum Kriegsdienste betreffen, und welche jeden Unterthan bei Strafe auffordern, vor der Auswanderung um die Bewilligung derselben seinen Landesherrn, der vorgeschriebenen Ordnung gemäß, zu bitten, bleiben dieses Uebereinkommens ungeachtet in ihrer vollen Kraft bestehen.

Es wird auch für die Zukunft in dieser Materie der Gesetze über die Pflicht zu Kriegsdiensten und über die persönlichen Pflichten des Auswandernden keine der beiden Regierungen durch die gegenwärtige Uebereinkunft in der Handhabung ihrer Gesetze und Verordnungen, noch auch in ihrer Gesetzgebung beschränkt.

Art. 4. Gegenwärtige im Namen Sr. Majestät des Königs von Preußen und Sr. Majestät des Königs der Niederlande zweimal gleichlautend ausgefertigte und von den resp. Ministerien unterzeichnete Erklärung soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, öffentlich bekannt gemacht, und den resp. Behörden in beiden Staaten aufgegeben werden, sich darnach zu achten und auf die Vollstreckung dieser Uebereinkunft zu halten.

So geschehen Berlin, den 3ten Juni 1817.

(L. S.) Fürst v. Hardenberg.

maiątku, pieniędzy lub innych szczegółów, ani wymagać, ani pobierać nie mogą.

Art. 3. Uwolnienie w artykułach 1. i 2. oznaczone, ściąga się do maiątku, pieniędzy lub innych effektów; lecz pomimo to zostaią w swéy mocy prawa i ustawy, tak w państwie Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego iako i Nayiaśnieyszego Króla Niderlandów wydane, które stanowiąc względem osoby wyprowadzaiącego się, iego powinności osobowych i obowiązku do służby woyskowéy, przepisuią: aby każdy poddany przed wyprowadzeniem się, pod karą ziednał wprzód dla siebie w ustanowionym porządku zezwolenie Panuiącego.

Również żaden z Rządów kontraktuiących przez obecny układ nie zostaie ograniczonym w wykonywaniu praw i urządzeń i w wydaniu nowych w przedmiocie tyczącym się obowiązku do służby woyskowéy i osobistych powinności, wyprowadzaiącego się.

Art. 4. Oświadczenie obecne w imieniu Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego i Nayiaśnieyszego Króla Niderlandów w dwóch zgodnych exemplarzach sporządzone i przez resp. Ministeria podpisane, po wzaiemnéy onego wymia nie, do powszechnéy wiadomości ma bydź podane, i władzom w Państwach obustronnych polecone: aby się takowego stósowały i dopełnienia go przypilnowały.

Dan w Berlinie dnia 3. Czerwca 1817.

(L. S.) Xiąże de Hardenberg.

(No. 429.) Allgemeines Paß-Edikt für die Preußische Monarchie. Vom 22sten Juni 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Nachdem die Gründe, welche Uns bestimmen mußten, durch das Paßreglement vom 20sten März 1813. die polizeiliche Aufsicht auf die Reisenden zu verstärken, seit den glücklichen Ereignissen der folgengenden Jahre aufgehört haben, und die gegenwärtigen Verhältnisse Unserer und der übrigen Staaten Uns gestatten, die in der Paß-Polizei nothwendig gewordene Strenge zu mildern, und hierbei eben so sehr auf die Freiheit des Verkehrs, als auf die Sicherheit im Innern Unserer Monarchie Rücksicht zu nehmen; so haben Wir für alle Provinzen Unserer Monarchie nachstehendes allgemeines Paß-Edikt entwerfen lassen, und publiziren dasselbe Kraft dieses, unter Aufhebung des Paß-Reglements von 20sten März 1813., zur fördersamsten Einführung und Befolgung.

Erster Titel.

Bestimmungen für Reisen aus dem Auslande in Unsere Staaten.

§. 1. Niemanden, ohne Unterschied des Standes, Alters, Geschlechts und Glaubens, und ohne Unterschied, ob er zu Lande, oder zu Wasser, zu Wagen, zu Pferde oder zu Fuß ankommt, ob er in Unseren Staaten verweilen, oder dieselben nur durchreisen will, soll anders, als auf den Paß einer der, in den §§. 3. und 4. gedachten Behörden der Eingang in Unsere Staaten gestattet werden.

§. 2. Hiervon sind jedoch ausgenommen:

1) Regierende Fürsten und Mitglieder ihres Hauses, für sich und ihr Gefolge;
2) Unsere aus dem Auslande in das Inland zurückkehrende Unterthanen, insoweit sie mit einem vorschriftsmäßigen Ausgangs-Passe versehen waren;
3) Die Bewohner der an Unseren Staaten zunächst gränzenden auswärtigen Städte und anderen Ortschaften, insofern sie nicht weiter als in diesseitige Gränzörter reisen, und als unverdächtig bekannt sind, oder sich legitimiren können;

(No. 429.) Ogólny edykt paszportowy dla Państwa Pruskiego.

My FRYDERYK WILHELM z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Gdy powody, które Nas skłoniły do wzmocnienia regulaminem paszportowym z dnia 20. Marca 1813 dozoru policyinego nad podróżuiącemi, od czasu szczęśliwych wypadków lat następnych ustały, i obecne państwa Naszego i innych kraiów stósunki, dozwalaią Nam złagodzić surowość w policyi paszportowéy, któréy potrzebę ówczasowe okoliczności wskazały, i przytém równy mieć wzgląd na wolność kommunikacyi iako i na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa Naszego; rozkazaliśmy przeto ułożyć następuiący powszechny dla wszystkich prowincyi państwa Naszego edykt paszportowy, który obecném ogłaszamy, przy uchyleniu regulaminu paszportowego z dnia 20. Marca 1813., celem należytego zaprowadzenia go i stósowania się do niego.

Tytuł pierswszy.

Przepisy o podróżach z zagranicy do Państwa Naszego.

§. 1. Nikomu bez różnicy stanu, wieku, płci i wyznania i bez względu na to, czyli lądem lub wodą, wozem, konno lub pieszo przybywa, czyli w państwie Naszém chce zabawić, lub przez nie przeiechać, wniyście do niego nie ma bydź dozwolone iak tylko za paszportem przez którą z władz w §. §. 3. i 4. rzeczonych udzielonym.

§. 2. Z tego się iednak wyłączaią:

1) Xiążęta panuiący i członki ich domu, tak sami, iako i ich swita;
2) Poddani Nasi z zagranicy do kraiu powracaiący, skoro mieli paszport wychodowy stósownie do przepisów prawa;
3) Mieszkańcy miast i innych mieysc zagranicznych blisko granicy państwa Naszego położonych, ieżeli się nie udaią daléy iak do mieysc pogranicznych z téy tu strony, a ieżeli są znanemi iako niepodeyrzani, lub wylegitymować się mogą;

4) Handwerker, welche mit einem nach Vorschrift des deshalb zu erlassenden Edikts eingerichteten, unverdächtigen Wanderbuche, oder, wenn sie aus Staaten kommen, wo keine Wanderbücher eingeführt sind, mit vorschriftsmäßigen Pässen versehen sind;
5) Die Schiffsmannschaft bei See- und Strom-Reisen nach den Bestimmungen des §. 5.;
6) Diejenigen, welche zur Verfolgung von Verbrechern abgesandt, und durch gerichtliche Certifikate, oder andere öffentliche Papiere, dazu legitimirt sind;
7) Ehefrauen, welche mit ihren Männern, und Kinder, welche mit ihren Eltern, oder einem derselben reisen, und annoch unter väterlicher Gewalt stehen; Pflegebefohlne, die bis zum zurückgelegten vierzehnten Jahre ihren Vormund auf der Reise begleiten, und alle diejenigen, die in des Reisenden Lohn, Brod und Gefolge sich befinden, insofern diese Personen in den Paß resp. des Ehemanns, der Eltern, des Vormundes und der Dienstherrschaft namentlich mit aufgenommen, und bei Paß-Inhabern geringern Standes, oder die nicht unter der Paßausstellenden Behörde stehen, im Passe signalisiret sind.

§. 3. Zur Ertheilung des, nach dem §. 1. erforderlichen Eingangspasses sind nur berechtigt:

1) Unser Staatskanzler;
2) Unser Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten;
3) Unser Polizei-Ministerium;
4) Unsere Provinzial-Regierungen, und zwar nicht blos für die ihnen untergeordnete Provinz, sondern für den ganzen Umfang Unserer Staaten;
5) Unsere, an auswärtigen Höfen akkreditirten Gesandten, Residenten und Geschäftsträger, so wie Unsere in fremden Staaten angestellten Handels-Agenten und Consuls, jedoch nur an Unsere Unterthanen und an diplomatische Personen und Courire Unsers Hofes;
6) Die Staats- und Provinzial-Regierungs-Behörden auswärtiger Staaten;
7) Die von fremden Gesandten an auswärtigen Höfen an die Unterthanen ihres Hofes zur Rückkehr in ihr Vaterland ertheilten Pässe, gelten

4) Rzemieślnicy, którzy są opatrzeni w niepodeyrzane xiążki wędrowki podług przepisów edyktu w téy mierze wydać się maiącego, ułożone, albo gdy przychodzą z kraiów, gdzie podobne xiążki nie są używane, w należyte paszporta opatrzeni;
5) Maytkowie i szypry morzem lub rzeką płynący, wedle postanowień §. 5.;
6) Wysłani w celu ścigania zbrodniarzy i tym końcem przez zaświadczenia sądowe lub inne dowody publiczne wylegitymowani;
7) Żony, które z swemi mężami, i dzieci, które będąc pod władzą oycowską z swoiemi rodzicami, lub iednym z nich iadą, niedoletni, którzy aż do skończonego czternastego roku opiekonowi swemu w podroży towarzyszą, i wszyscy ci, którzy znayduią się w służbie i towarzystwie podrożuiącego, skoro osoby takowe w paszporcie resp. męża, rodziców, opiekona i państwa imiennie są zapisanemi, a co do osób z stanu niższego paszport maiących, lub które nie zostaią pod władzą paszport wydaiącą, gdy ich rysopis w paszporcie się znayduie.

§. 3. Do udzielenia paszportów wchodowych podług §. 1. potrzebnych, upoważnionemi są tylko:

1) Nasz Kanclerz Stanu;
2) Ministerium Nasze interessów zewnętrznych;
3) Nasze Ministerium Policyi;
4) Regencye Nasze Prowincyonalne, a to nietylko co do prowincyi im podległéy, ale też na całe państwo Nasze;
5) Posłowie Nasi przy dworach zagranicznych akkredytowani, Rezydenći i sprawuiący interessa, iako też Nasi w obcych Państwach ustanowieni Ajenci handlowi i konsulowie, wszelakoż tylko co do poddanych Naszych, osób diplomatycznych i gońców Naszego dworu;
6) Władze rządowe i prowincyonalne w państwach zagranicznych;
7) Paszporta przez posłów obcych przy dworach zagranicznych, poddanym ich mocarstwa na powrót do swéy oyczyzny

auch zu der dabei erforderlichen Durchreise durch Unsere Staaten, jedoch müssen sie beim Eingange und beim Ausgange von der resp. ersten und letzten Polizeibehörde visirt werden.

§. 4. Außer den vorgedachten sollen keine Pässe als gültig zu Reisen in Unsere Staaten angenommen werden; jedoch wird zur Erleichterung des Verkehrs mit benachbarten Staaten in folgenden Fällen den einheimischen Ortsobrigkeiten die Ertheilung von Eingangspässen nachgelassen:

1) Den inländischen Landräthen und städtischen Polizei-Verwaltungen an die Bewohner des zunächst angränzenden Distrikts von zwei Meilen des Auslandes, welche in ihrem resp. Kreise und Bezirk, Handels- oder andere dringende, oder öfters wiederkehrende Geschäfte haben, und als unbescholten und unverdächtig der Polizeibehörde bekannt, oder sonst hinlänglich legitimirt sind; wobei überdies gestattet wird, daß diese Pässe nicht blos zu einzelnen Reisen, sondern auch als Generalpässe für die Dauer eines Jahres ausgegeben werden.

2) Den Polizeibehörden Unserer Hafenstädte nach weiterer Vorschrift des §. 5..

3) Den Landräthen und städtischen Polizei-Verwaltungen an Kaufleute und andere Personen, welche aus einer größern Entfernung als zwei Meilen aus dem benachbarten Auslande zum Handel in Unsere Staaten kommen, und sich als unverdächtig legitimirt haben.

4) Die Gränzbehörden an alle diejenigen, welche Waaren, die sie jedoch nicht selbst einzeln absetzen wollen, nach einem inländischen Handelsorte zur Achse führen, bis zu diesem Orte ihrer Bestimmung, jedoch nur auf kurze Frist, und unter Bezeichnung einer bestimmten Reiseroute.

5) Zur Erleichterung des Meßverkehrs wird überdies jedem Kaufmann, der durch einen auf die in Frage stehende Messe gerichteten Paß der Polizeibehörde seines Wohnorts sich legitimiren

udzielone, służą również na przeiazd przez państwo Nasze, iednak też przy wchodzie i wychodzie przez resp. pierwszą i ostatnią władzę policyiną, wizowane bydź muszą.

§. 4. Żadne inne prócz wzmiankowanych, paszporta do podróży w państwie Naszém za ważne nie maią bydź uznane; wszelakoż w celu załatwienia kommunikacyi z ościennemi państwy, kraiowe władze mieyscowe maią sobie dozwolone udzielenie paszportów wchodowych w następuiących przypadkach:

1) Kraiowi Konsyliarze ziemiańscy i władze policyine po miastach, wydawać mogą paszporta mieszkańcom naybliżéy położonego dystryktu o dwie mile odległości za granicę, którzy w ich resp. powiecie i okręgu maią zatrudnienia handlowe, albo inne nagłe lub często wydarzaiące się czynności, i którzy iako ludzie uczciwi i niepodeyrzani są znanemi władzy policyiney, lub w inny sposób dostatecznie wylegitymowani; przyczém ieszcze dozwala się, iż paszporta nie tylko na poiedyńcze podróże, ale też iako paszporta ogólne na przeciąg roku iednego wydawane bydź mogą;

2) mogą takie udzielać paszporta władze policyine w miastach Naszych portowych wedle przepisów §. 5.;

3) Konsyliarze ziemiańscy i zwierzchności policyine po miastach kupcom i innym osobom, które z dalszéy odległości a niżeli na dwie mile z sąsiedzkiego kraiu zagranicznego do państwa Naszego w interessach handlowych przybywaią, i którzy iako niepodeyrzeni wykazali się;

4) Zwierzchności pograniczne wszystkim tym, którzy prowadzą na osi towary do kraiowego miasta handlowego, których sami poiedyńczo nie chcą sprzedawać, a to aż do mieysca ich przeznaczenia, lecz tylko na czas krótki i z oznaczeniem drogi;

5) Prócz tego w celu załatwienia handlu po walnych iarmarkach, każdemu kupcowi maiącemu paszport władzy policyiney mieysca zamieszkania iego do podróży na

kann, gestattet, die Messe zu besuchen, und deshalb in Unsere Staaten zu reisen.

6) Die Gränzbehörden an Frachtfahrer und Viehhändler in Gemäßheit des Edikts vom 20sten Februar 1814.

7) Denjenigen Ausländern, welche einheimische Brunnen oder Bäder besuchen wollen, ist der Eingang auch auf den Paß der Polizeibehörde ihres Wohnorts gestattet.

§. 5. Was die zur See und auf Strömen reisenden Personen betrifft; so bedarf

1) die Schiffsmannschaft keines eigenen, besonderen Passes, sondern genügt es, wenn das die Personsbeschreibung enthaltende namentliche Verzeichniß derselben dem gesetzlich eingerichteten Passe des Schiffers, oder Kapitains, oder in der Musterrolle in beglaubter Art beigefügt ist; jedoch muß der Schiffer, wenn bei Strom-Reisen jemand von der Schiffsmannschaft im Lande vom Schiffe entlassen wird, oder zurück bleibt, oder die Schiffsmannschaft verstärkt wird, dies sogleich der Polizeibehörde des Orts, an welchem derselbe das Schiff verließ, melden, und von dieser das zurückbleibende Individuum im Passe, oder in der Musterrolle gelöscht werden.

2) Den auf den Schiffen befindlichen übrigen Personen, sie seyen Eigenthümer oder Führer des Schiffes, oder der Ladung, Cargadoren oder bloße Reisende, ohne Unterschied, ob sie in Handels- oder andern Geschäften reisen, und von Schiffern verlangt oder gebraucht worden, ist der Eingang in Unsere Staaten auf den Paß, entweder der Orts-Polizeibehörde des einheimischen Hafens, in welchem sie landen, oder der auswärtigen Hafenstadt, aus welcher sie kommen, gestattet: jedoch ist im letzten Falle der Paß der Polizeibehörde des Hafens zur Visa und eventualiter zu Vervollständigung vorzulegen.

§. 6. Alle diejenigen, welche außer den in §. 2. gedachten Ausnahmen aus dem Auslande Unsere Staaten, oder eine Provinz derselben betreten wollen, müssen beim Eintritt in dieselben, mit dem noch nicht abgelaufenen Paß einer der, nach vorstehenden Bestimmungen zu dessen Ertheilung berechtigten Behör-

iarmark wydany, wolno bydź ma odwiedzić iarmarki i tym końcem do państwa Naszego przybywać;

6) Władze pograniczne furmanom i handlarzom bydła stósownie do edyktu z dnia 20. Lutego 1814. udzielać mogą paszporta;

7) Cudzoziemcom, którzy chcą przybywać do wód w państwie Naszém, wolno przybyć za paszportem władzy policyinéy mieysca ich zamieszkania.

§. 5. Co się tycze osób morzem lub rzeką płynących, więc:

1) nie potrzeba, aby czeladź okrętowa miała własne oddzielne paszporta. Dosyć na tém, gdy opis iéy imienny, rysopis oraz zawieraiący, iest załączony do paszportu szypra lub kapitana podług praw ułożonego, lub też w dowodnym sposobie znayduie się przy spisie ludności okrętowéy. Wszelakoż, skoro w podroży rzeką w kraiu, który z czeladzi zostanie uwolnionym, lub który z nich w mieyscu iakim pozostanie, albo też ludność powiększy się, szyper o takowym wypadku natychmiast winien donieść zwierzchności policyinéy mieysca, w którém opuścił okręt, a to wymaże go z paszportu lub spisu ludności;

2) Innym na okręcie będącym osobom, czy one są właściciélami lub kieruiącemi statkiem lub ładunku, meklerami lub tylko podróżnemi, bez różnicy, czy iadą w interessach handlowych lub innych, czyli ich szyprowie żądali czy potrzebowali, wolno wniyść do państwa Naszego za paszportem udzielonym przez władzę policyiną portu kraiowego, do którego zawinęli, lub za paszportem zagranicznego miasta portowego, z którego przybywaią; w ostatnim iednak razie paszport władzy policyinéy portu, do zawizowania a w miarę potrzeby do udokładnienia onegoż winien bydź przedstawiony.

§. 6. Wszyscy, którzy prócz wyiątków w §. 2. wzmiankowanych, z zagranicy chcą przybywać do państwa Naszego, lub któréy z iego prowincyi, przy wniyściu winni okazać paszport, którego czas nie upłynął ieszcze, udzielony przez którą z władz podług powyższych

den versehen seyn, und ohne denselben nicht über die Gränze Unsers Reichs gelassen, sondern von den mit der Handhabung dieses Edikts beauftragten Behörden und Offizianten zurückgewiesen, oder, wenn sie die Landesgränze bereits überschritten haben sollten, angehalten und an die nächste Polizeibehörde gewiesen werden. Diese hat in Ansehung derjenigen, die sich überall nicht legitimiren können, in Gemäßheit der vorhandenen Vorschriften zu verfahren; dagegen aber denjenigen, der durch Nachweisung eines rechtmäßigen Gewerbes, Bekanntschaft mit zuverläßigen Inländern, oder sonst als unverdächtig sich ausgewiesen hat, mit einem Interimspasse zur weitern Reise bis zur nächsten auf der Route belegenen Stadt, in welcher eine zur Ertheilung eines Eingangspasses berechtigte Behörde vorhanden ist, bei welcher der Reisende sich ausführlich zu legitimiren hat, zu versehn.

postanowień do wydawania ich upoważniona, bez niego zaś za granicę państwa nie maią bydź przepuszczani, ale raczéy przez władze i urzędników do wykonania obecnego edyktu polecenie maiących, zwroceni, lub gdy iuż prześli granicę, przytrzymani i do nayblizszéy władzy policynéy wskazani bydź maią. Ta względem tych, ktrórzyby się wylegitymować nie potrafili, postąpi sobie podług ustanowionych w téy mierze przepisów; tego zaś, który przez wykazanie pozwolonego procederu, przez znaiomość z pewnemi kraiowcami, lub w inny sposób niepodeyrzalność swą dowiedzie, opatrzy w paszport témczasowy na dalszą podróż aż do nayblizszego na trakcie położonego miasta, w którém znayduie się władza do wydawania paszportów wchodowych upoważniona, przed którą podrożny dostatecznié wylegitimować się obowiązanym będzie.

Zweiter Titel.

Bestimmungen für Reisen aus Unsern Staaten ins Ausland.

§. 7. Niemand, ohne Unterschied zwischen Inländern und Fremden, soll ohne einen Ausgangspaß zu Wasser oder zu Lande auf irgend eine Art aus Unsern Staaten in das Ausland reisen.

§. 8. Ausgenommen von dieser Vorschrift sind nur die §. 2. angeführten Individuen und Militärpersonen, welche auf Kommando gehen, so wie alle diejenigen, die mit vorschrifsmäßigen Pässen in Unsern Staaten angekommen sind, zur Rückreise aus denselben, insofern der Eingangspaß auch auf letztere lautet, noch nicht abgelaufen und von der Polizeibehörde des inländischen Bestimmungs- oder Aufenthaltsorts zur Rückreise visirt ist.

§. 9. Zur Ertheilung eines Ausgangspasses sind bis auf die §. 10. gedachten Ausnahmen keine Orts-Polizeibehörden, sondern lediglich befugt:

1) Unser Staatskanzler;
2) Unser Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten;
3) Unser Ministerium der Polizei;
4) Unsere Provinzial-Regierungen, insofern in dem Lande, wohin der Paß lautet, Pässe der Provin-

Tytuł Drugi.

Przepisy o podróżach z państwa Naszego za granicę.

§. 7. Nikt bez różnicy, czy to kraiowy czy cudzoziemiec, ani wodą ani lądem, w iakikolwiek sposób bez paszportu wychodowego z państwa Naszego za granicę wyieżdzać niepowinien.

§. 8. Wyłączaią się tylko z pod takowego przepisu, osoby w §. 2. wymienione i woyskowi wykommenderowani, tudzież wszyscy, którzy opatrzeni w należyte paszporta, do Naszego państwa przybyli, w których czas powrotu, ieżeli do takowego także paszport się ściąga nie upłynął ieszcze, i ieżeli paszport przez kraiową władzę policyiną mieysca przeznaczenia lub pobytu, celem powrotu został zawizowanym.

§. 9. Żadna władza policyina mieyscowa, prócz wyłączeń w §. 10. wzmiankowanych, nie może wydawać paszportów wychodowych, lecz iedynie tylko:

1) Nasz Kanclerz Stanu;
2) Ministerium Nasze interessów zagranicznych;
3) Nasze Ministerium Policyi;
4) Regencye Nasze prowincyonalne, ieżeli do kraiu, do którego paszport zostanie

zial-Behörden zum Eingang genügen, als worüber die Regierungen vom Polizeiministerium näher instruirt werden;

5) Die, an Unserm Hoflager akkreditirten fremden Gesandten, Residenten und Geschäftsträger, jedoch nur an diplomatische Personen, Couriere und Unterthanen ihres Hofes, und müssen diese Pässe in Ansehung der diplomatischen Personen und Couriere von Unserm Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten, in Ansehung der übrigen Unterthanen aber von Unserm Polizeiministerium visirt, und ohne diese Visa innerhalb Unserer Staaten, als ungültig angesehen und behandelt werden;

6) Die in Unsern Staaten angestellten fremden Handelsagenten und Konsuls, jedoch nur an Unterhanen ihrer Hofes, und unter der Visa der Polizeibehörden des Orts, an welchem sie angestellt sind, ohne welche die Konsulatspässe überall nicht zu beachten sind.

§. 10. Ausnahmsweise sind jedoch zur Ertheilung von Ausgangspässen die §. 4. Nro. 1. und 2. genannten Behörden dergestalt befugt, daß sie unter eben den Bestimmungen, unter welchen sie nach der angeführten Vorschrift Eingangspässe geben dürfen, den Einwohnern ihres resp. Kreises und Ortes auch Ausgangspässe auf die dort bestimmte Zeit, Entfernung und Fälle ertheilen können.

§. 11. Außer diesen im vorigen §. angeführten Fällen, haben die mit der Verwaltung und Handhabung der Paßpolizei beauftragten Behörden und Offizianten nicht zu gestatten, daß jemand ohne den annoch gültigen Paß einer der im §. 9. genannten Behörden zu Wasser oder zu Lande aus Unsern Staaten sich begiebt, sondern diejenigen, die diesem entgegen handeln, anzuhalten und nach Anleitung des §. 6. zu verfahren.

Dritter Titel.

Bestimmungen zu Reisen innerhalb Unserer Staaten.

§. 12. Zu Reisen im Innern Unsers Reichs soll der Inländer eines Polizeipasses nicht bedürfen, son-

wydany, wniyść można za paszportem władz prowincyonalnych, względem czego od Ministerium policyi osobną odbierą instrukcyą;

5) Akkredytowani przy dworze Naszym posłowie zagraniczni, Rezydenci i sprawuiący interessa, lecz tylko osobom dyplomatycznym, gońcom i poddanym ich dworu; paszporta zaś takowe co do osób dyplomatycznych i gońców przez Ministerium Nasze interessów zewnętrznych, co do innych poddanych przez Nasze Ministerium Policyi wizowane, bez takowego zaś zawizowania, za nieważne wewnątrz Państwa Nastzego uważane bydź maią;

6) Ustanowieni w państwie Naszém zagraniczni ajenci handlowi i konsulowie, lecz tylko dla poddanych ich dworu i pod warunkiem zawizowania przez władze policyine mieysca, gdzie ciż się znayduią, a bez którego to wizowania, paszporta Konsulów nie maią bydź uważane za dostateczne.

§. 10. Wyiątkowo iednak władze w §. 4. No. 1. 2. wymienione wydawać mogą paszporta wychodowe w ten sposób, iż pod temi samemi warunkami, pod którémi podług przytoczonego przepisu wystawić mogą paszporta wchodowe, takowe też udzielić będą mocne na wyiście dla mieszkańców ich powiatu i mieysca, na czas, odległość i przypadki tamże wyknięte.

§. 11. Prócz przypadków w poprzednim §. wymienionych, władze i urzędnicy, którym sprawowanie policyi paszportowéy iest polecone, nie dozwolą, aby ktokolwiek bez ważnego paszportu przez którą z władz w §. 9. wymienionych, udzielonego, czy to wodą czy lądem z państwa Naszego nie wyieżdżał i owszém tych, którzyby wbrew temu postępowali, przytrzymać i wedle §. 6. postąpić sobie są obowiązane.

Tytuł Trzeci.

Przepisy o podróżach wewnątrz państwa Naszego.

§. 12. Do podróży wewnątrz państwa Naszego, kraiowiec nie potrzebuie policyinego

dern ohne denselben frei und ungehindert reisen dürfen, jedoch schuldig seyn, auf Verlangen der Polizeibehörden und derjenigen Offizianten, welchen die Aufrechthaltung der Sicherheitspolizei obliegt, entweder durch die §. 13. gedachten Legitimationskarten, oder durch Atteste, Briefschaften und andere Dokumente, durch Zeugnisse, oder durch sonstige glaubwürdige Mittel, als unverdächtig sich zu legitimiren, widrigenfalls jeder alle diejenigen Unannehmlichkeiten sich selbst zuzuschreiben hat, die aus der Handhabung der Polizeigesetze für ihn entstehen dürften.

Der Inländer bedarf zu Reisen aus einer Unserer Provinzen in die andere auch dann keines Passes, wenn er dabei einen zwischen beiden liegenden Strich des Auslandes berühren muß, Falls die Gesetze des letztern den Paß nicht erfordern.

§. 13. Zur Erleichterung der Legitimation sollen jedoch den im Innern Unsers Staats reisenden Inländern auf Verlangen von Unserm Polizeiministerium, von der Regierung der Provinz, oder von der ordentlichen Polizeiobrigkeit ihres Wohnorts, entweder Pässe, oder mit dem Signalement versehene Legitimationskarten, gegen eine Gebühr von vier Groschen incl. des Stempels von zwei Groschen, auf ein Jahr ertheilt, und nach Ablauf desselben anderweitig unentgeldlich verlängert werden.

§. 14. Nachstehende Inländer sind aber auch zu Reisen innerhalb Landes paßpflichtig;

1) Die Handwerksgesellen, insofern sie in weiterer Vorschrift des zu erlassenden besondern Edikts anstatt der Pässe mit einem Wanderbuche versehen seyn müssen;

2) Alle diejenigen, die mit der ordinären Post reisen;
3) Alle Juden, die nicht Staatsbürger sind.

§. 15. In Ansehung der Reisen der Militärpersonen verbleibt es bei dem bisherigen, auf eigenen Vorschriften und besondern Dienstverhältnissen gegründeten Verfahren, und können daher Aus- und Eingangs-Pässe an aktive Militärpersonen zu Dienstreisen, sowohl von Unserm Kriegsministerium, als von den kommandirenden Generalen, ertheilt werden, wogegen

paszportu, owszém bez niego wolno i bez przeszkody podróż może odbywać. Wszelakoż obowiązkiem iego będzie, na żądanie władz policyinych i urzędników, do których sprawowanie policyi bespieczeństwa należy, wylegitymować się iako niepodeyrzanego przez pokazanie wzmiankowanych w §. 13. kart legitymacyinych, zaświadczeń, listów i innych papierów, przez świadectwa lub inne wiarygodne dowody; przeciwnie bowiem każdy sam sobie przypisze wszelkie nieprzyiemności, iakich dozna z powodu wykonania ustaw policyinych.

Kraiowiec nie potrzebuie nawet żadnego paszportu do podróży z iednéy Naszych prowincyi do drugiéy, gdy pomiędzy iedną i drugą przez klin kraiu zagranicznego będzie musiał przeieżdżać, byleby ustawy tegoż kraiu nie wymagały paszportu.

§. 13. Dla ułatwienia iednak legitymacyi, kraiowcom wewnątrz kraiu podróżuiącym, wydawane będą na ich żądanie, przez Nasze Ministeryum policyi, przez Regencyą prowincyi, lub przez właściwą zwierzchność policyiną mieysca ich zamieszkania, paszporta albo karty legitymacyine z dołączeniem rysopisu, a to za opłatą czterech dobrych groszy, incl. stempla za dwa dobre grosze, na rok ieden, po którego upłynieniu bezpłatnie przedłużane będą.

§. 14. Następuiący zaś kraiowcy winni mieć paszporta i do podróży wewnątrz kraiu, iako to:

1) Czeladź rzemieślnicza, ieżeliby wedle dalszych przepisów wydać się maiącego oddzielnego edyktu, zamiast paszportów w książkę wedrowki opatrzoną bydź musiała;
2) wszyscy iadący pocztą ordynaryiną;
3) wszyscy żydzi nie maiący prawa obywatelstwa.

§. 15. Co do podróży woyskowych zachowuie się w swéy mocy dotychczasowe postępowanie zasadzaiące się na właściwych przepisach i szczególnych stósunkach służbowych; mogą zatém paszporta tak wchodowe iako i wychodowe dla woyskowych w czynnéy służbie będących co do podróży w interesie służby, bydź wydawane tak przez Nasze Ministerium

sie zu Reisen ins Ausland in Privatangelegenheiten nach Maaßgabe der obigen Vorschriften, Pässe von den Polizeibehörden nehmen müssen, zu Reisen im Innern des Landes für sie aber die Pässe ihrer Militärvorgesetzten genügen, und die Kommandanten und kommandirenden Offiziere auch zu kleinen Reisen an der Gränze, dem ihnen untergebenen Militär, Pässe ertheilen können. Alle Militärpersonen müssen sich jedoch bei den Gränzbehörden mit ihren Pässen ausweisen, wogegen dies im Lande nur an den Orten, worin keine Garnison sich befindet, erforderlich ist.

Nicht aktive Militärpersonen sind unter den obigen Bestimmungen dieses §. nicht begriffen, sondern den allgemeinen Vorschriften gleich andern Einwohnern unterworfen. Eben dies ist der Fall in Ansehung der fremden aktiven, oder nicht aktiven Militäre.

Vierter Titel.

Allgemeine Bestimmungen.

§. 16. Alle Ein- und Ausgangspässe, sie mögen ertheilt seyn, von welcher Behörde sie wollen, müssen visirt werden:

1) Von der ersten Polizeibehörde am resp. Ein- oder Ausgange;
2) Von der Polizeibehörde des Orts, an welchem der Paßinhaber sich länger als vier und zwanzig Stunden aufhält.

Die in Gemäßheit des §. 14. nothwendigen Pässe zu Reisen innerhalb Landes, sind gleichfalls von der Polizeibehörde eines jeden Orts, an welchem der Reisende sich über vier und zwanzig Stunden aufhält, zu visiren. Dagegen aber wird die in frühern Gesetzen angeordnete Visirung des Passes in jedem Nachtquartier aufgehoben. Die Pässe sollen allemal unentgeldlich visirt werden.

§. 17. Es sollen alle und insonderheit die mit der Verwaltung oder Handhabung der Sicherheitspolizei beauftragten höhern und niedern Behörden, die Gendarmerie, die Gutsbesitzer, Amtleute, Post-, Forst-, Zoll- und Akzisebedienten, ganz vorzüglich aber die Polizeioffizianten und Schulzen, und überhaupt alle und jede, welche es angeht, eine desto größere Aufmerksamkeit und Aufsicht in Ansehung der Reisenden und Fremden, der Gasthöfe, Herbergen, Fremden-

woyny iako i przez kommenderuiących generałów; do podróży zaś za granicę w interessach prywatnych, winni mieć paszporta od władz policyinych w miarę powyższych przepisów; do podróży wewnątrz kraiu paszporta przez przełożonych im woyskowych wydane, będą dostateczne, a do małych podróży po nad granicą komménderuiący officerowie podległym im woyskowym paszporta udzielić mogą. Wszyscy iednak woyskowi przed władzą pograniczną paszporta swe winni pokazać, wewnątrz zaś kraiu tam tylko, gdzie żadnego niemasz garnizonu.

Postanowienia powyższe nie ściągaią się do osób woyskowych w czynnéy służbie będących, gdyż ci porówno z innemi mieszkańcami ogólnym podlegaią przepisom. Toż samo ma mieysce, co do woyskowych zagranicznych w służbie czynnéy będących lub niebędących.

Tytuł Czwarty.

Postanowienie ogólne.

§. 16. Paszporta wchodowe i wychodowe, przez którąźkolwiek bądź władzę wydane, wizowane bydź muszą:

1) przez pierwszą zwierzchność policyiną przy resp. wniyściu lub wyiściu;
2) przez zwierzchność policyiną w mieyscu, w którém okaziciel paszportu dłużéy iak dwadzieścia cztery godzin zabawi.

Paszporta wedle §. 14. do podróży wewnątrz kraiu potrzebne, również przez władzę policyiną mieysca, w którém podróżuiący dłużéy niż dwadzieścia cztery godzin zabawi, wizowane bydź muszą. Wizowanie iednak paszportów na każdym noclegu dawnieyszemi ustawy przepisane, uchyla się. Wizowanie paszportów zawsze dzieie się bezpłatnie.

§. 17. Wszelkie a szczególne władze wyższe i niższe, którym sprawowanie policyi bespieczeństwa iest polecone, żandarmerya, właściciele dóbr, Amtmani, Urzędnicy pocztowi, leśni, celni, akcyźni, głównie zaś Urzędnicy policyini i szołtysi, w ogóle wszyscy i każdy, do których to należy, tém większą winni dawać baczność i dozór na podróżuiących i cudzoziemców, na oberze, gospody,

Meldungen, und überhaupt auf alle Zweige der Sicherheitspolizei beobachten, damit ungeachtet der, den unbescholtenen Reisenden zugestandenen Erleichterung der Reise, die öffentliche und Privat-Sicherheit nicht gefährdet, und auch den Landstreichern und Verbrechern ihr Gewerbe nicht erleichtert werde, weshalb die bereits bestehenden Gesetze, ganz besonders in Ansehung der, der öffentlichen und Privat-Sicherheit gefährlichen Klassen und Individuen sorgfältigst beobachtet und kräftigst gehandhabt werden sollen.

§. 18. Zur Erleichterung dieser fortwährenden Aufsicht und Kontrolle schärfen Wir insonderheit die pünktlichste Befolgung der über die polizeiliche Aufsicht auf Gasthöfe und Herbergen, der Fremden-Meldungen und der Aufenthaltskarten vorhandenen Gesetze hiermit ein, und tragen Unserm Polizeiministerium auf, in Ansehung der beiden letztgedachten Gegenstände, die Polizeiverwaltung mit bestimmter Instruktion zu versehen; die Aufenthaltskarten haben indessen nur in den größern Städten, und in den Handels- so wie in den Festungs-Städten, statt.

§. 19. Unsere Staats- und Provinzial-Behörden sollen die bei ihnen nachgesuchten Pässe den ihnen selbst, als unverdächtig hinlänglich bekannten, Personen nicht anders, als auf das schriftliche Zeugniß der Ortspolizeibehörde, daß der Reise von ihrer Seite nichts entgegen stehe, ertheilen, ein solches Zeugniß aber mit dem vollständigen Signalement und der Angabe des Zweckes und Ziels, so wie der Dauer der Reise versehen seyn, und Stempel- und Gebührenfrei ertheilt werden.

§. 20. Die Postämter sollen bei Vermeidung nachdrücklicher Strafe, zu Reisen aus dem Auslande in Unsere Staaten, oder aus diesen in jenes, mit Ausnahme der §§. 2. und 8. gedachten Fälle, an Niemand Extrapost- oder Courierpferde geben, oder ihn mit der gewöhnlichen Post befördern, als nachdem derselbe den vorschriftsmäßigen, von einer, nach diesem Edikt dazu berechtigten Behörde ausgestellten, auf diese Reise lautenden, noch nicht abgelaufenen Paß vorgezeigt hat.

meldowania obcych, zgoła na każdy oddział policyi bespieczeństwa, ażeby pomimo zabespieczonego ułatwienia podroży dla osób nieskażytelnych, bespieczeństwo publiczne i prywatne nie było narażoném i włoczęgi i zbrodniarze nie doznawali potuchy w niepozwolonym ich procederze; dla czego będące iuż prawa szczególniéy co do klass i osób bespieczeństwu publicznemu i prywatnemu szkodliwych, iak nayściśléy zachowywane i iak naydzielniéy wykonywane bydź winny.

§. 18. W celu ułatwienia takowego ciągłego dozoru i kontroli, przykazuiemy ninieyszém iak naymocniéy; aby prawa względem dozoru policyinego nad oberzami i gospodami, względem donoszenia o przyieżdnych i zaświadczeń pobytu, iak naypunktualniéy wykonywane były; polecaiąc Naszemu Ministerium policyi, aby co do niedostatku rzeczonych dwóch przedmiotów władzom policyinym dokładną udzielił instrukcyą. Zaświadczenia czyli karty pobytu w większych tylko miastach, handlowych i twierdzach, wydawane bydź maią.

§. 19. Władze Nasze kraiowe i prowincyonalne, nie powinny paszportów od nich zażądanych wydawać inaczéy osobom, które im samym, iako niepodeyrzane są znane, iak tylko za piśmiennem świadectwem zwierzchności policyinéy mieyscowéy: że z swéy strony nie ma nic naprzeciw podroży do zarzucenia, świadectwo zaś takowe zawierać w sobie powinno dokładny rysopis, tudzież zamiar i cel, iako też przeciąg podroży, i bez opłaty stępla lub innéy należytości wydaném bydź musi.

§. 20. Urzędy pocztowe pod uniknieniem surowéy kary, niepowinny nikomu do podroży z zagranicy do państwa Naszego, lub ztąd za granicę, wyiąwszy przypadki w §§. 2. i 8. wytknięte, dostawiać koni extrapocztowych, kuryerskich, lub zwyczayną pocztą go wyprawiać, dopoki nie pokaże paszportu podług przepisów ułożonego, przez którą z władz w moc obecnego edyktu do tego upoważnioną, wydanego, na podroż takową ważnego, w którym czas oznaczony ieszcze nie upłynął.

§. 21. Fuhrleute und überhaupt diejenigen, welche sowohl in den Städten, als auf dem Lande, Pferde vermiethen, sollen, mit Ausnahme der §§. 2. und 8. bemerkten Fälle, bei willkührlicher Strafe keinen Reisenden über die Gränze Unserer Staaten, oder von den Gränzörtern weiter in Unsere Staaten fahren, als auf die Genehmigung der Polizeibehörde des Orts.

§. 22. Gleichergestalt wird den Schiffern aufgegeben, keinen Reisenden zur See, oder auf Strömen, aus Unsern Staaten oder in dieselben hinein zu bringen, als mit Bewilligung der Polizeibehörde des Orts, von welchem der Fremde abreiset, oder an welchem er zuerst in Unserm Lande ankommt, jedoch ist diese Bewilligung zu Stromreisen innerhalb Landes nicht erforderlich.

§. 23. So viel die Stempel und Gebühren für Pässe betrifft, so sollen:

1) die §. 4. Nr. 1. und §. 10. gedachten Jahres-Pässe, so wie die Visirungen und Prolongationen der Pässe, Stempel- und Gebührenfrei ertheilt,
2) für Pässe und Legitimationskarten zu inländischen Reisen (§. 13.) an Stempel zwei Groschen und an Ausfertigungs-Gebühren eben so viel, dagegen aber
3) für Ausgangs- und Eingangspässe an Stempel Acht Groschen, und an Gebühren Achtzehn Groschen gezahlt werden, bei unvermögenden Paßnehmern jedoch völlige Stempel- und Gebühren-Freiheit eintreten.

§. 24. Wir übertragen Unserm Ministerium der Polizei die Ausführung und Handhabung Unsers gegenwärtigen Edikts, so wie die Erlassung der dazu erforderlichen nähern Instruktionen an die demselben untergeordneten Behörden. Wir befehlen Unseren Regierungen, dem Chef der Gendarmerie, den Kreisdirektoren, Landräthen, den Polizeibehörden in den Städten und auf dem Lande, den Postoffizianten, Schulzen und überhaupt allen und jeden, welche mit der Polizeiverwaltung beauftragt sind, oder das gegenwärtige Edikt sonst angeht, dasselbe seinem ganzen Inhalt nach sofort zu Ausführung zu bringen und darin zu erhalten, darnach die ihnen untergebenen Behörden, Offizianten und Einwohner genau zu instruiren und auf die unausgesetzte pünktliche Befolgung aller

§. 21. Furmani i w ogólności wszyscy, którzy tak po miastach iako i na wsi konie naymuią, nie powinny prócz przypadków w §§. 2. i 8. wytkniętych, pod ukarzeniem kary dowolney, żadnego podróżuiącego wozić za granicę państwa Naszego, albo z mieysc pogranicznych w głąb kraiu, iak tylko za pozwoleniem zwierzchności policyiney mieyscowey.

§. 22. Podobnież przykazuie się szyprom, aby żadnego podróżuiącego czy to morzem lub rzeką, z Naszego państwa nie wywozili lub do niego nie przywozili, dopoki nie uzyskaią zezwolenia na to władzy policyiney mieysca, z którego osoba obca wyieżdza, lub gdzie nayprzód w państwie Naszém przybywa. Zezwolenia iednak takowego nie potrzeba do podróży rzeką wewnątrz kraiu.

§. 23. Co się tycze opłaty stępla i należytości za paszporta, więc:

1) Paszporta roczne w §. 4. No. 1. i §. 1. wzmiankowane, bez opłaty stempla i należytości za expedycyą, wydawane i przedłużane bydź winny;
2) od paszportów i zaświadczeń legitymacyinych do podroży wewnątrz kraiu (§. 13.) za stempel dwa dobre grosze i tyleż za expedycyą, zaś
3) od paszportów wchodowych i wychodowych za stempel ośm dobrych groszy, a za expedycyą ośmnaście dobrych groszy maią bydź opłacone; ubodzy zaś paszportu potrzebuiący iak od stempla tak od opłaty expedycyiney zupełnie wolni bydź maią.

§. 24. Rozkazuiemy Naszemu Ministerium Policyi wykonanie i dopełnienie obecnego Naszego edyktu, tudzież aby podległe sobie władze w potrzebną w tey mierze opatrzyło instrukcyą. Zalecamy Regencyom Naszym, Dowódzcy żandarmeryi, Dyrektorom powiatowym, Konsyliarzom ziemiańskim, władzom policyinym w miastach i po wsiach, urzędnikom pocztowym, szołtysom w ogólności wszystkim, którzy maią polecone sobie sprawowanie policyi, lub których obecny tycze się edykt, aby takowy w całey swey osnowie był ciągle doprowadzony do skutku, aby podległe sobie władze, urzędników i mieszkańców w tey mierze zainformowali i nieprzerwanego ści-

darin enthaltenen Vorschriften mit Nachdruck zu halten, und haben zu dem Ende die Einrückung desselben in die Gesetzsammlung befohlen und dies Edikt Allerhöchst Selbst vollzogen.

Gegeben Berlin, den 22sten Juni 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen. v. Klewitz.

słego dopełnienia obiętych w nim przepisów dopilnowali. Tym końcem rozkazaliśmy umieścić edykt obecny w zbiorze praw i Sami własnoręcznie podpisaliśmy.

Dan w Berlinie, dnia 22. Czerwca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. X. de Hardenberg. de Kircheisen. Hrabia de Bülow. de Schuckmann. W. Xiąże de Wittgenstein. de Boyen. de Klewitz.

(No. 430.) Verordnung wegen Organisation der Generalkommissionen und der Revisionskollegien zur Regulirung der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse, imgleichen wegen des Geschäftsbetriebes bei diesen Behörden. Vom 20sten Juni 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

In Unserm Edikt vom 14ten September 1811., über die Regulirung der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse und dessen Deklaration vom 29sten Mai 1816., haben Wir im Allgemeinen bestimmt, welche Behörden mit dem Betriebe dieser Angelegenheit beauftragt werden sollen. Wir finden Uns daher veranlaßt, über ihre Organisation und über das von ihnen zu beobachtende Verfahren nähere Vorschriften zu ertheilen.

Erster Abschnitt.
Von der Organisation der Behörden.

1. Die Generalkommissionen. Bestätigung der bereits bestehenden Generalkommissionen und ihr Geschäftsbezirk.

§. 1. Wir bestätigen die jetzt bestehenden Generalkommissionen, als

1) für die Provinz Brandenburg, mit Ausnahme des Frankfurter Regierungs-Departements.

Der Wirkungskreis dieser Generalkommission erstreckt sich auch auf diejenigen, nach der neuen Landeseintheilung zu dem Departement der Regierung zu Magdeburg gewiesenen, Ortschaften

(No. 430.) Ustawa organizacyi Kommissyi generalnych i Kollegiów rewizyinych, w celu urządzenia stósunków, pomiędzy właścicielami dóbr i włościanami, oraz i sposobu postępowania w tychże władzach tycząca się. Z dnia 20tego Czerwca 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

W edykcie Naszym z dnia 14. Września 1811. względem urządzenia stósunków między właścicielami dóbr i włościanami wydanym, w deklaracyi onegoż z dnia 29. Maia 1816., postanowiliśmy w ogólności, iakim władzom prowadzenie czynności takowéy, polecone być ma. Powodowani przeto iesteśmy, do wydania bliższych przepisów tak co do organizacyi tychże władz, iako też co do sposobu postępowania w onychże, zachować się maiącego.

Oddział pierwszy.
O organizacyi Władz.

1. Kommissye generalne. Zatwierdzenie Kommissyi generalnych iuż będących i ich obręb działania.

§. 1. Potwierdzamy Kommissye generalne na teraz będące, iako to:

1) dla prowincyi Brandenburskiéy z wyiątkiem Regencyi Frankfurtskiéy.

Obręb działania téyże to Kommissyi generalnéy, ściąga się również do mieysc tych na prawéy stronie Elby położonych, które podług nowego podziału kraiu do

rechts der Elbe, welche vorher zum Departement der Kurmärkschen Regierung gehörten;

2) für das Frankfurter Regierungs-Departement;

3) für Oberschlesien,
und soll sich der Wirkungskreis dieser Generalkommission einstweilen
auf die ganze Provinz Schlesien erstrecken;

4) für die Provinz Pommern;

5) für die Provinz Westpreußen,
mit Einschluß der von dieser zum Departement der Bromberger Regierung geschlagenen Ortschaften;

6) für Ostpreußen und Lithauen.

Die Bestimmung des Ortes, wo jedes dieser Generalkommissariate jetzt oder künftig seinen Sitz zu nehmen hat, bleibt dem Ministerio des Innern überlassen.

departamentu Regencyi Magdeburskiéy zostały przeznaczone, a przedtém do departamentu Regencyi główney Marchii należały:

2) dla departamentu Regencyi Frankfurtskiéy:

3) dla górnego Szląska
obręb działania téyże Kommissyi generalnéy témczasowie ma się rozciągać na całą prowincyą Szląska.

4) Dla prowincyi Pomeranii:

5) dla prowincyi Pruss zachodnich;
z włączeniem mieysc od niéy do departamentu Regencyi Bydgoskiéy przyłączonych;

6) dla Pruss wschodnich i Litwy.

Oznaczenie mieysca, w którém każda z rzeczonych Kommissyi generalnych na teraz lub na przyszłość ma zasiadać, należy do Ministerium interessów wewnętrznych.

Personal derselben.

§. 2. Sie bestehen:
aus einem Generalkommissar,
einem Oberkommissar, welcher in der rationellen und praktischen Landwirthschaft vorzugsweise kundiger Sachverständiger auch im übrigen ein wissenschaftlich gebildeter Mann seyn muß,
einem rechtsverständigen Justiziar, welcher zugleich mit der landwirthschaftlichen Gewerbslehre vertraut seyn muß.

Skład osób.

§. 2. Składać się będą:
z Kommissarza generalnego,
z Kommisarza wyższego, który prócz szczególnéy wiadomości teoretycznéy i praktycznéy rzeczy gospodarskiéy, w innych naukach oświeconym bydź musi,
z Justycyaryusza prawoznawcy, który prócz tego wiadomości mieć powinien o nauce przemysłu gospodarkiego.

Ihre Bestimmung im Allgemeinen.

§. 3. Zu dem Geschäftskreise der Generalkommissionen gehören:

1) die Auseinandersetzung der Gutsherren mit ihren Bauern, wegen der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse, nach Maaßgabe des Edikts vom 14ten September 1811. und dessen Deklaration vom 29sten Mai 1816.;

2) die bei dieser Gelegenheit in Antrag gebrachten Gemeinheitstheilungen und Grenzregulirungen;

3) die Regulirung aller anderweitigen Rechtsverhältnisse, welche bei vorschriftsmäßiger Ausführung jener Auseinandersetzungen (Nr. 1. und 2.) in ihrer bisherigen Lage nicht verbleiben können.

Przeznaczenie ich w ogólności.

§. 3. Do obrębu działań Kommissyi generalnych należą:

1) Seperacya właścicieli dóbr i ich włościan pod względem stósunków właścicielskich i włościańskich, stósownie do edyktu z dnia 14. Września 1811. i deklaracyi z 29. Maia 1816;

2) Podziały wspólności i uregulowania granic przy téy porze wnoszone;

3) Urządzenie wszelkich innych stósunków prawnych, które w skutek należytego dopełnienia separacyów ad 1. i 2. rzeczonych w swém położeniu dzisieyszém pozostać się mogą.

Es gebührt ihnen in diesen Angelegenheiten außer der allgemeinen Leitung und Belehrung der mit den Auseinandersetzungen beauftragten Kommissarien:

a) die Entscheidung der vorkommenden Streitigkeiten, und überhaupt aller obrigkeitlichen Festsetzungen, so weit sie nach den weiterhin ertheilten Vorschriften den Spezialkommissarien nicht überlassen sind;

b) die Bestätigung der Auseinandersetzungs-Rezesse;

c) die Veranlassung von Exekutionen.

Ihre Pflichten im Allgemeinen.

§. 4 Die Generalkommissionen sind nicht nur verpflichtet, für die gesetzmäßige und unpartheiische Regulirung und Ausführung dieser Angelegenheiten unter den dabei zuzuziehenden Interessenten Sorge zu tragen; sondern sie müssen auch

1) das Interesse der entfernten Theilnehmer, die nach den Gesetzen bei der Regulirung nicht zugezogen werden, als der eingetragenen Gläubiger, der Lehn- und Fideikommiß-Folger und Anwarter von Amtswegen wahrnehmen; desgleichen

2) das Interesse des Staats hinsichtlich der landespolizeilichen Gegenstände der Auseinandersetzungen, der Oberaufsicht über das Vermögen der Korporationen, imgleichen der Vertheilung der öffentlichen und Realabgaben an den Staat, an Kirchen und Pfarren.

Nähere Bestimmung des Ressorts.

1) In Rücksicht der Regulirungen und der dabei vorkommenden Streitigkeiten über Theilnehmungsrechte.

§. 5. Bezüglich auf die Auseinandersetzung der Gutsherren mit ihren Bauern gebührt ihnen nicht blos die Ausgleichung unstreitiger Theilnehmungs-Rechte nnd die Entscheidung der hierüber entstehenden Streitigkeiten, sondern auch die Kognition und Decision über die streitigen Theilnehmungsrechte selbst und deren Umfang (conf. §. 178.) und zwar ohne Unterschied der Fälle, ob dieselben auf die Bestimmungen des Edikts vom 14ten September 1811. und dessen Deklaration, oder auf anderweitige Rechtsverhältnisse und namentlich auf den vor der Publikation jenes Edikts schon bestandenen Rechtszustand gegründet

W przedmiotach takowych, prócz ogólnego kierunku i obiaśnienia Kommissarzy do uskutecznienia separacyi polecenie maiących, należy do tychże Kommissyi:

a. rozstrzygnienie zachodzących sporów i w ogólności wydanie postanowień zwierzchniczych, ile takowe podług przepisów poniższych Kommissarzom szczególnym nie są polecone.

b. zatwierdzenie aktów separacyinych,

c. nakazanie exekucyi.

Obowiązki ich w ogólności.

§. 4. Kommissye generalne nie tylko muszą starać się o prawne i bezstronne urządzenie i załatwienie okoliczności takowych pomiędzy interessentami do tego należącemi i przywołanemi, lecz też są obowiązani, dopilnować z urzędu

1) interesu stron bezpośrednio w rzecz nie wchodzących a z prawa nie przywołanych, iako to: wierzycieli zaintabulowanych, następców lub expektantów lennych i fideikommissalnych, również dozierać;

2) interesu Rządu pod względem przedmiotów policyi kraiowéy przy separacyach, iako to; głównego dozoru nad maiątkiem korporacyów, niemniéy podziału podatków publicznych i realnych tak rządowych iako i kościołom lub plebanom należnych.

Bliższe oznaczenie właściwości.

1. Względem urządzenia i zachodzących w téy mierze sporów co do praw uczestnictwa.

§. 5. W przedmiocie separacyi właścicieli dóbr z ich włościanami, nie tylko do Kommissyi generalnéy należy, porównanie niezaprzeczonych praw uczestnictwa i rozstrzygnienie sporów w téy mierze zachodzących, lecz też rozpoznanie i decyzya względem samych praw uczestnictwa w sporze będących i względem rozciągłości onychże (conf. §. 178.) a to bez różnicy, czyli takowe oparte zostaią na postanowieniach edyktu z dnia 14. Września 1811. i deklaracyi onegoż, lub też na innych stósunkach prawnych, a mianowi-

werden. Auch ändert es in dieser Behörigkeit nichts, wenn mit der Regulirung die Separation der Interessenten (Art. 23. ff. der Deklaration) verbunden wird.

2) In Beziehung auf Streitigkeiten zwischen mehreren bäuerlichen und gutsherrlichen Prätendenten.

§. 6. Mit gleicher Befugniß (§. 5.) entscheiden die Generalkommissionen über die Ansprüche mehrerer Prätendenten zu einem und demselben Hofe, es mögen solche auf dessen Ueberlassung oder gewisse Abfindungen aus demselbem gerichtet seyn, über die Auseinandersetzung der an der Regulirung Theil nehmenden Wirthe untereinander, über die Auseinandersetzung zwischen mehreren zu einem und demselben Hofe oder zu verschiedenen Höfen eines und desselben Dorfes berechtigten Gutsherrschaften oder Realabgaben-Perzipienten; ferner

3) In Beziehung auf Sozietäts- und Kommunal-Verhältnisse,

§. 7. wegen der Sozietätsverhältnisse der an der Regulirung Theil nehmenden, mit andern daran nicht Theilnehmenden bäuerlichen Besitzern wegen gemeinschaftlicher Dienste oder Kommunallasten, in so weit die Regulirung der ersteren eine Abänderung jener Sozietäts-Verhältnisse nöthig macht; endlich

4) In Beziehung auf das Pachtverhältniß,

§. 8. wegen der Auseinandersetzung zwischen Pächtern und Verpächtern in Betreff derjenigen Verhältnisse, welche durch die bäuerlichen Regulirungen und den hiermit verbundenen Gemeinheitstheilungen alterirt werden; dem gemäß gehören, Streitigkeiten über die Gültigkeit, Anwendbarkeit und Auslegung der auf den Fall einer Auseinandersetzung in den Pachtkontrakten getroffenen Abreden (Art. 114 der Deklaration vom 29sten Mai 1816.), über die Vermehrung des Guts-Inventarii Art. 116 a. a. O.), über die Vergrößerung der Wirthschafts-Gebäude (Art 117. a. a. O.), über die Entschädigung für die entbehrten Nutzungen in dem Zeitraume zwischen dem Vollziehungstermin und kontraktlichen Rückgewährs-Termin (Art. 120. a. a. O.), über die neue Feldeintheilung und Fruchtfolge, zum Ressort der General-Kommission; wogegen andere Streitigkeiten, die auch

cie na stanie prawnym, w którym rzeczy iuż przed ogłoszeniem rzeczonego edyktu znaydowały się. Także Kommissya generalna i w tenczas zostaie właściwą, gdy z podobném urządzeniem stósunków właścicieli i włościan separacya interessentów (art. 23. seq. deklaracyi) połączoną zostanie.

2. Względem sporów między kilku pretendentami włościanami i właścicielami.

§. 6. Z podobną powagą (§. 5.) Kommissye generalne rozstrzygać będą żądania kilku pretendentów, do iedney posiadłości, czyli też zamierzaią na oddanie im onéyże lub wynalezienie z niéy pewnéy należytości, niemniéy oddzielenie gospodarzy do separacyi wchodzących, oraz i separacyą kilku właścicieli lub do pobierania podatków realnych prawo maiących, czy to względem iedney, lub więcéy posiadłości w téyże samey wsi będących; oraz

3. Względem stósunków towarzyskich i gminnych.

§. 7. stanowić będą, względem stósunków towarzyskich osób w interes wchodzących z włościanami do separacyi nie należącemi, co do posług wspólnych i ciężarów gminnych, iak dalece urządzenie tamtych pociąga za sobą zmianę tychże towarzyskich stósunków; nakoniec

4. Względem stósunku dzierzawnego.

§. 8. względem separacyi pomiędzy dzierzawcami i wydzierzawiaiącemi, co do stósunków tych, które w skutek urządzenia włościan i z tém połączonego rozdzielenia wspólności, doznawaią odmiany; a zatém spory względem ważności przystósowania, i wykładu umów na przypadek separacyi w kontrakcie dzierzawnym postanowionych (art. 114. dekl. z dnia 29. Maia 1816.), względem pomnożenia inwentarza gruntowego (art. 116. loc. cit.), względem powiększenia budynków gospodarskich (art. 117. loc. cit.), względem wynagrodzenia ubyłych użytków za czas między dniem doprowadzenia separacyi do skutku i kontraktowym terminem ukończenia dzierzawy (art. 120. loc. cit.), względem nowego podziału i zagospodarowania pól; wszystkie te należą do Kommis-

ohne Dazwischenkunft einer Regulirung der bäuerlichen Verhältnisse und der hiermit verbundenen Gemeinheitstheilungen vorkommen können, z. B. über die Rückgewähr der Pacht, zum Ressort der ordentlichen Gerichte gehören.

5) In Rücksicht der bereits anhängigen Streitigkeiten.

§. 9. Sind die nach dem Vorstehenden (§. 3 ff.) zum Ressort der Generalkommission gehörigen Gegenstände bei den ordentlichen Gerichten anhängig gemacht; so müssen die Akten sofort an die erstere abgegeben werden. Ist von den Gerichten bereits rechtskräftig erkannt; so behält es bei demjenigen, was dadurch festgesetzt worden, sein Bewenden. Schwebt aber die Sache noch, sey es in erster oder in einer der folgenden Instanzen, so wird die Instruktion bei der Generalkommission fortgesetzt und in dem Falle, wenn der Prozeß ein streitiges Theilnehmungsrecht betrifft, und bei den ordentlichen Gerichten darüber noch nicht erkannt ist, von jener in erster Instanz entschieden; wenn aber darüber schon erkannt worden, die spruchreife Akte zur Entscheidung in der dann noch übrigen und letzten Instanz an das Revisionskollegium eingesendet. Betrifft aber der Streit die Art und Weise, wie Jemand für sein Theilnehmungsrecht abzufinden sey, so wird von der Generalkommission darüber, mit Beseitigung der schon abgefaßten Erkenntnisse, in erster Instanz entschieden.

6) In Beziehung auf Gemeinheitstheilungen.

a. Ueberhaupt.

§. 10. Was hinsichtlich der Gemeinheitstheilungen zum Ressort der Generalkommissionen gehört, wird in der besonders zu publizirenden Gemeinheitstheilungs-Ordnung bestimmt werden. Vorläufig werden denselben nicht nur die nach dem §. 57. Lit. D. des Edikts vom 14ten September 1811. und Art 20. der Deklaration vom 29sten Mai 1816. vorzunehmenden Austauschungen, sondern auch alle und jede mit den Regulirungen in Zusammenhang stehende oder nützlich zu verbindende Gemeinheitstheilungen, wenn die Interessenten auch an der Regulirung nicht Theil nehmende Gutsbesitzer oder sonstige Feldnachbarn sind, überwiesen.

b. In Betreff der dabei vorkommenden Streitigkeiten.

§. 11. Die dabei vorkommenden Streitigkeiten, insofern sie die Zuständigkeit oder den Umfang anderer

syi generalnéy; przeciwnie zaś inne spory, które bez względu na zachodzące urządzenie stósunków włościańskich i ztąd wynikaiące rozdzielenie własności wyniknąć mogą, n. p. względem oddania dzierzawy, zostaią się udziałem sądów zwyczaynych.

5. Względem sporów iuż w toku będących.

§. 9. Jeżeli przedmioty podług powyższych przepisów §. 3. seq. pod Sąd Kommissyi generalnéy oddane, iuż w zwyczaynych sądach się toczą, akta natychmiast tamtym oddane bydź maią. Prawomocne sądów wyroki w swéy zachowuią się mocy. W razie iednak gdy sprawa w pierwszéy lub następuiących toczy się instancyach, instrukcya onéyże daléy prowadzoną będzie w Kommissyi generalnéy a na przypadek, iż przedmiotem iéy iest sporne prawo uczestnictwa i w sądach zwyczaynych ieszcze decyzya nie nastąpiła, wyrok pierwszéy instancyi w téyże Kommissyi wydanym zostanie. Jeżeli iednak iuż wyrok nastąpił, akta do zawyrokowania gotowe do Kollegium rewizyinego w celu ostatecznego zadecydowania przesłane zostaną. Gdy spór o to się toczy, w iaki sposób kto za swe prawo uczestnictwa wynagrodzonym bydź ma, Kommissya generalna bez względu na zapadłe w téy mierze wyroki, rzecz w pierwszéy instancyi osądzi.

6) Względem rozdzielenia wspólności.

a. W ogólności.

§. 10. Cokolwiek pod względem rozdzielenia wspólności należeć ma do Kommissyi generalnych, to w ustawie podziału wspólności tyczącéy się a oddzielenie ogłoszoną bydź maiącéy, postanowiono będzie. Na teraz nie tylko uskutecznienie zamian podług §. 57. lit. D. edyktu z dnia 14. Września 1811. i art. 20. deklaracyi z dnia 29. Maia 1816. przedsięwziąć się maiących, lecz i wszelkie z urządzeniem stósunków włościańskich w związku będące lub użyteczne podziały wspólności, chociażby też tyczyli się właścicieli dóbr i sąsiadów gruntowych w separacyą niewchodzących, do ich przeznaczaią się wydziału.

b. Co do sporów w téy mierze zachodzących.

§. 11. Spory w téy mierze zachodzące, ile takowe tyczą się istoty lub rozciągłości praw

als die gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse (§. 5. und 6.) betreffenden Theilnehmungsrechte zum Gegenstande haben, werden von den gewöhnlichen Gerichten entschieden. Alle Streitigkeiten aber, welche die Art und Weise, wie jemand für seine Rechte abzufinden sey oder solche Gegenstände betreffen, die nur in Beziehung auf die Gemeinheits-Auseinandersetzung zur Sprache kommen können, gehören zum Ressort der Generalkommissionen.

§. 12. Sind die unmittelbaren Interessenten der bäuerlichen Regulirung und fremde Berechtigte, Genossen eines und desselben Theilnehmungsrechtes, so gebührt der Generalkommission auch wegen der letztgedachten Interessenten die Entscheidung über die streitigen Theilnehmungsrechte.

c. In Rücksicht bereits anhängiger Separationen.

§. 13. Steht eine von den Gerichten bereits eingeleitete Separation mit einer bäuerlichen Regulirung in Verbindung (§. 10.), so übernimmt die Generalkommission auch in diesem Falle die weitere Fortsetzung derselben. Wegen der hierbei schon anhängig gewordenen Streitigkeiten kömmt es darauf an, ob dieselben nach §. 11. zum Ressort der Generalkommissarien gehören. In diesem Falle treten die Bestimmungen des §. 9. ein. Ist aber von einem bei den ordentlichen Gerichten anhängigen Prozesse die Rede, dessen Gegenstand nicht zum Ressort der Generalkommissarien gehört; so muß letzteren Falls der bereits anhängige Streit bei der bisherigen Behörde fortgesetzt und nach Möglichkeit beschleunigt werden. Es soll jedoch auch in diesem Falle auf Verlangen der Generalkommission der Prozeß sistirt und die Akten an sie gesandt werden, da die Verbindung der Regulirungen mit den Gemeinheitstheilungen so viel zweckmäßige Ausgleichungsmittel an die Hand giebt, daß es einem umsichtigen Kommissar nur selten fehlschlagen kann, auch solche Streitigkeiten, wie die ganze Sache, in Güte abzumachen. Schlägt der Versuch der Sühne fehl, so gehen die Aten zur Fortsetzung des Prozesses an den ordentlichen Richter zurück.

7) In Beziehung auf Grenz-Regulirungen.

§. 14. Was in §§. 11. bis 13. wegen der Gemeinheitstheilungen bestimmt worden, findet auch auf die bei den bäuerlichen Regulirungen vorkommenden Grenzberichtigungen Anwendung.

uczestnictwa w żadnym związku z stósunkami właścicielskiemi lub włościańskiemi nie będących (§. 5 i 6.) należą do sądów zwyczaynych. Wszelkie zaś spory, maiące za przedmiot rozpoznanie sposobu, w który kto za prawa swe ma bydź wynagrodzony, lub tyczące się przedmiotów z powodu tylko podziału wspólności wydarzyć się mogących do właściwości Kommissyi generalnych należą.

§. 12. Jeżeli bezpośredni interesseńci urządzenia włościańskiego i inni zamieyscowi, wspólny maią udział tegoż samego prawa uczestnictwa, decyzya względem onegoż i co do na ostatku rzeczonych interesseniów do Kommissyi generalnéy należy.

c. Co do separacyi iuż w toku będących.

§. 13. Gdy separacya w sądzie iuż rozpoczęta, znayduie się w związku z urządzeniem włościańskiem (§. 10.) Kommissya generalna dalszém iéy prowadzeniem się zaymie. Co do wszczętych iuż w téy mierze sporów; zawisło od tego, czyli też podług §. 11 do Kommissyi generalnéy należą, w którym to razie przepisy §. 9. maią mieysce. Jeżeli przeciwnie iest mowa o sprawie w sądach zwyczaynych toczącéy się, któréy przedmiot do Kommissyi generalnych nie należy, natenczas taż u władzy dotychczasowéy daléy prowadzoną, i wedle możności przyśpieszoną bydź ma. Jeduak i w razie takowym, proces na żądanie Kommissyi generalnéy wstrzymanym, i akta iéy przesłane bydź maią, ponieważ związek urządzenia z podziałem wspólności tyle dostarcza dogodnych środków do ułatwienia rzeczy, iż bacznemu Kommissarzowi rzadko tylko załatwienie podobnych sporów iako i całéy sprawy nie udać się może. Jeżeli zamiar poiednania nie doydzie skutku, akta zwracaią się do właściwego sądu, w celu ukończenia processu.

7) Względem uregulowania granic.

§. 14. Postanowienia §. 11. do 13. względem podziału wspólności, ściągaią się również do uregulowania granic przy urządzeniu włościan wydarzyć się mogącego.

8) In Beziehung auf das Interesse des Staats.

§. 15. In Rücksicht des Interesses des Staats haben sie nach näherer Bestimmung des §. 43. für reine Besitzverhältnisse und gehörige Vertheilung der öffentlichen Lasten und Realabgaben an die öffentlichen Anstalten zu sorgen.

Streitigkeiten, die in diesen Rücksichten vorkommen, gehören lediglich zu ihrem Ressort.

9) In Hinsicht nicht zugezogener Lehns-Fidei-Kommiß-Folger und Realgläubiger.

§. 16 Ueber die Wahrnehmung der Gerechtsame der Lehns-Fidei-Kommiß-Folger und Realgläubiger wird unter §§. 45. bis 50. den Spezialkommissionen die erforderliche Anweisung ertheilt. Die General-Kommission hat darauf zu wachen, daß deren Gerechtsame ungekränkt bleiben, und sie ist schuldig, zu dem Ende das erforderliche zu verfügen.

10) In Hinsicht der moralischen Personen.

§. 17. In Hinsicht der moralischen Personen als des Fisci, der geistlichen und öffentlichen Institute, deren Vermögensverwaltung mittelbar oder unmittelbar unter einer Staatsbehörde steht, vertritt sie die Stelle dieser Behörde mit ihren Rechten und Pflichten, dergestalt, daß es einer Kommunikation mit derselben nicht weiter bedarf, als in sofern sie es zu ihrer eignen Information nöthig findet. Die Genehmigung der Generalkommission hat also in diesen Angelegenheiten eben die Wirkungen, die denen der ordentlichen Staatsbehörde zukommt.

Ausnahme.

§. 18. Wenn jedoch nach dem Gegenstande des Vortrags und der Qualität der betreffenden Korporation, verfassungsmäßig die Immediatgenehmigung oder die Approbation des Ministerii erforderlich ist; so muß solche von der Generalkommission bei dem betreffenden Ministerio nachgesucht werden.

Extension der Ressort-Bestimmungen auf Auseinandersetzungen, die nicht unter Leitung der Generalkommissionen geschehen.

§. 19. Die vorstehenden Ressortbestimmungen §§. 3. bis 18 finden auch dann Anwendung, wenn Auseinandersetzungen unter Leitung des §. 65. ff. gedachten Behörden, oder ohne alle Dazwischenkunft einer öffentlichen Behörde, versucht oder bewirkt wer-

8) Względem interessu rządowego.

§. 15. Pod względem interesu rządowego Kommissye generalne stósownie do §. 43. przestrzegać będą, aby stósunki posiadłości, iak naypróściéy urządzone, i ciężary publiczne i podatki realne na rzecz instytutów publicznych należycie były podzielone.

Spory w téy mierze zachodzące wyłącznie do nich należą.

9) Względem nieprzywołanych następców lennych, fideikommissalnych i wierzycieli realnych.

§. 16. Co do dopilnowania praw następców w lenie lub fideikommissie i wierzycieli realnych, poniżéy w §§ 45. do 50. dla Kommissyi szczególnych należyte przepisy zostaną udzielone. Kommissya generalna przestrzegać tego będzie, aby praw takowych nienaruszano, i obowiązaną będzie, potrzebne w téy mierze wydać rozrządzenia.

10) Względem osób moralnych.

§. 17. Co do osób moralnych, iako to Fiskusa, instytutów duchownych i publicznych, których maiątek zostaie, czy to pod pośredniém lub bezpośredniém zarządzaniem któréy z władz kraiowych, Kommissya generalna wstępuie w prawa i obowiązki téyże władzy w ten sposób, iż iuż nie potrzeba znoszenia się z nią w téy mierze, chybaby wiadomości iakiéy dla siebie zażądała. Przystąpienie więc Kommissyi generalnéy w podobnych okolicznościach, ten sam ma skutek, iak gdyby właściwa władza kraiowa takowe oświadczyła.

Wyłączenie.

§. 18. Jeżeli iednak ze względu na przedmiot interesu i na stan korporacyi interesowanéy podług przepisów w téy mierze będących zatwierdzenie naywyższe lub Ministeryi iest potrzebném, takowe przez Kommissyą generalną w właściwém Ministerium wyiednaném bydź powinno.

Rozciągnienie właściwości do separacyi nie odbywaiących się pod kierunkiem Kommissyi generalnéy.

§. 19. Powyższe przepisy §§. 3. do 18. i wtenczas maią mieysce, gdy separacya pod kierunkiem władz §. 65. seq. rzeczonyeh, lub też bez wchodzenia w nie władzy iakiéy publicznéy przedsiębrane lub uskutecznione zo-

den. Haben jedoch jene ordentlichen Staatsbehörden (§. 65. ff.) die Auseinandersetzung selbst geleitet, so sind die Generalkommissionen von der §§. 17. und 18. gedachten Vertretung derselben entbunden.

Dauer des außerordentlichen Gerichtsstandes.

§. 20. Das Ressort der ordentlichen Gerichte und Verwaltungsbehörden tritt wieder ein, sobald die Auseinandersetzungsrezesse von der Generalkommission und die Nachträge wegen der in dem Hauptauseinandersetzungsplan zu besonderer Regulirung vorbehaltenen Gegenstände bestätigt und jedem Theile die ihm hienach zukommenden Abfindungen überwiesen sind.

Erste Ausnahme.

§. 21. Jedoch findet eine Ausnahme von dieser Regel statt, wegen der im §. 171. gedachten Gegenstände, in sofern sie bei der Auseinandersetzung übergangen sind, jedoch nur innerhalb der am a. O. bestimmten Frist.

Zweite Ausnahme.

§. 22. Auch wenn sich nach bewirkter Auseinandersetzung noch Ansprüche nicht zugezogener Interessenten ergeben, welche dabei zu berücksichtigen gewesen wären; so tritt die Einwirkung der Generalkommission zu deren Erledigung oder Zufriedenstellung eben so ein, als ob sie gleich bei Einleitung der Auseinandersetzung zur Sprache gebracht wären.

Von Ressort-Streitigkeiten.

§. 23. Entstehen über das Ressort Zweifel, so muß davon der Generalkommission sofort Anzeige gemacht, die Instruktion nach deren Erledigung aber nicht aufgehalten werden. Die Generalkommission aber muß sich deshalb ohne Anstand mit dem betreffenden Gerichtshofe, oder wenn der Fall ein Untergericht betrifft, mit dem Oberlandesgericht vereinigen, und wenn dies nicht zu erreichen steht, in Gemeinschaft mit demselben zur Entscheidung der Ministerien des Innern und der Justiz berichten.

Innere Einrichtungen der Generalkommissionen.

§. 24. Die Geschäfte der Generalkommissionen werden zwar von den Mitgliedern derselben gemeinschaftlich erwogen, bei Verschiedenheit der Meinungen entscheidet aber die Stimme des Generalkommissarius, ohne Rücksicht auf welcher Seite die Mehrheit ist.

staną. Jeżeli iednak rzeczone w §. 65. seq. władze kraiowe, kierowały samą separacyą, Kommissye generalne uwalniaią się od zastępstwa w §§. 17. i 18. na nie włożonego.

Trwanie Kommissyi generalnych.

§. 20. Sądy zwyczayne i władze administracyine do swéy powrócą właściwości, skoro akty separacyine i dodatki względem szczegółów w głównym recesie do oddzielnego ich urządzenia przekazanych przez Kommissyą generalną zatwierdzono i każdéy stronie to, co iéy się z mocy onychże należy, wymierzoném zostanie.

Wyiątek pierwszy.

§. 21. Wszelakoż wyłączenie z takowéy reguły ma mieysce, co do przedmiotów w §. 171. wzmiankowanych, ile o nich przy separacyi, mowy nie było, iednak tylko w przeciągu czasu tamże oznaczonym.

Wyiątek drugi.

§. 22. Również gdy po uskutecznionéy iuż separacyi ziawią się wnioski nie przywołanych interesentów na wzgląd co do dzieła separacyi zasługuiące, Kommissya generalna załatwieniem i uprzątnieniem onychże zaymie się właśnie, iak gdyby przedmioty takowe przy zaprowadzeniu separacyi były wnoszone.

O sporach względem właściwości.

§. 23. Gdy zachodzi wątpliwość względem właściwości, zaras o tém Kommissyi generalnéy ma bydź doniesiono, instrukcya iednak przez to wstrzymaną bydź nie ma. Kommissya generalna bezzwłocznie znieść się w téy mierze powinna z właściwą władzą sądową, lub gdy przypadek dotycze się sądu niższego z sądem głównym prowincyi; a ieżeli wątpliwość tym sposobem uprzątnioną bydź nie może, wspólnie rzecz Ministerium interessów wewnętrznych i sprawiedliwości do rozstrzygnienia przedstawią.

Urządzenie wewnętrzne Kommissyi generalnych.

§. 24. Czynności Kommissyi generalnéy wprawdzie pod wspólne członków iéy naradzenie podpadaią, w razie iednak różności zdań, głos Kommissarza generalnego bez względu na większość głosów na któréykolwiek stronie, stanowi.

Nähere Bestimmungen.

§. 25. Betrifft jedoch die Entscheidung nicht wirthschaftliche Gegenstände, sondern Rechtsfragen, die hauptsächlich von der Anwendung und Auslegung der Gesetze abhängig sind; so muß bei Verschiedenheit der Meinungen zwischen dem Justiziarius und Generalkommissarius entweder ein Justiziarius der an demselben Orte bestehenden Regierung, oder, wenn sich eine solche daselbst nicht befindet, ein Mitglied des Ortsgerichts zugezogen und die Sache nach der Stimmenmehrheit dieser drei Beamten entschieden werden.

Vertretung des Generalkommissar durch den Oberkommissar.

§. 26. In Abwesenheit und bei anderweitigen Verhinderungen des Generalkommissar vertritt ihn der Oberkommissar, insofern von der vorgesetzten Behörde nicht andere Verfügungen darüber getroffen werden.

In wiefern die Mitglieder der Generalkommissionen zu örtlichen Auseinandersetzungen verbunden sind.

§. 27. Die bei der Generalkommission in Antrag gebrachten Regulirungen werden in der Regel mittelst besonderer Kommissarien durch Verhandlungen am Orte der Auseinandersetzung vorgenommen.

§. 28. Soweit es die Büreau-Geschäfte des Generalkommissariats gestatten, müssen der Justiziarius und Oberkommissarius, insbesondere der letztere, auch zu Regulirungen an Ort und Stelle gebraucht werden. Unter gleicher Voraussetzung ist auch der Generalkommissarius zu deren Ausrichtung so berufen als verpflichtet. Vornehmlich müssen die besonders schwierigen und verwickelten Auseinandersetzungen von den Mitgliedern der Generalkommission übernommen werden.

II. Von der Organisation der Revisionskollegien. Deren Anzahl und Geschäftsbezirk.

§. 29. Wir bestätigen die bereits organisirten Revisionskollegien, als:

1) zu Berlin für die Provinz Brandenburg, mit Einschluß der nach §. 1. dem Generalkommissariat dieser Provinz mit überwiesenen Ortschaften des Magdeburger Regierungsdepartements;
2) zu Breslau für Schlesien;
3) zu Stettin für Pommern;
4) zu Marienwerder für Westpreußen, mit Einschluß der nach §. 1. dem Generalkommissariat

Postanowienia bliższe.

§. 25. Jeżeli decyzya nie tyczy się przedmiotów gospodarskich, ale raczéy pytań prawnych na przystósowaniu lub wytłomaczeniu prawa polegaiących, na ten czas w razie różnośc zdań, Justicyaryusza i Kommissarza generalnego, albo Justycyaryusz Regencyi, w mieyscu będącéy, lub gdyby iéy tam nie było, członek sądu mieyscowego musi bydź przybrany, i rzecz wedle większości głosów tychże trzech osób rozstrzygnioną.

Zastępstwo Kommissarza generalnego, przez Kommissarza wyższego.

§. 26. W niebytności lub w zatrudnieniu inném Kommissarza generalnego, zastępuie go Kommissarz wyższy, ieżeli władza przełożona w téy mierze nie postanowiła co innego.

Jak dalece członki Kommissyi generalnéy są obowiązane zaiąć się separacyami na mieyscu.

§. 27. Uregulowania wniesione do Kommissyi pospolicie przedsiębrane bydź maią przez szczególnych delegowanych a to w mieyscu, w którém separacya ma nastąpić.

§. 28. Jeżeli czynności bióra Kommissaryatu generalnego nie są w tém na przeszkodzie, Justycyaryusz i Kommissarz wyższy, szczególniéy zaś tenże ostatny użytemi bydź maią do działań na mieyscu. Pod tymże warunkiem również i Kommissarz generalny może i winien niemi się zaiąć. Szczególniéy trudne i zawisłe separacye przez członków Kommissyi generalnéy podeymowane bydź muszą.

O organizacyi Kollegiów rewizyinych. Liczba i obręb działania onychże.

§. 29. Zatwierdzamy Kollegia rewizyine, które iuż są urządzone, iako to:

1) w Berlinie dla prowincyi Brandenburgskiéy z włączeniem mieysc do departamentu Regencyi Magdeburgskiéy należących, a podług §. 1. do generalnego kommissaryatu rzeczonéy prowincyi przyłączonych.
2) W Wrocławiu dla Szląska.
3) W Szczecinie dla Pomeranii.
4) W Kwidzynie dla Pruss zachodnich z wyłączeniem mieysc do Bydgoskiego de-

überwiesenen Ortschaften des Bromberger Departements;

5) zu Königsberg für Ostpreußen und Lithauen.

Personal derselben.

§. 30. Sie bestehen:

unter dem Vorsitze eines Mitgliedes des Präsidii des Oberlandesgerichts,

aus zwei Oberlandesgerichtsräthen und

zwei der landwirthschaftlichen Gewerbslehre vorzüglich kundigen Regierungsräthen,

welche dazu ein für allemal aus dem an den vorgedachten Orten (§. 29.) bestehenden Oberlandesgerichte und der Regierung deputirt werden. Es steht jedoch dem Justiz-Ministerio frei, aus bewegenden Gründen auch Räthe des Oberlandesgerichts zu Direktoren zu ernennen.

Theilnahme des Ober- oder Oekonomiekommissarii an dessen Geschäften.

§. 31. Außer diesen beständigen Mitgliedern ist der Direktor befugt, in einzelnen Fällen zur nähern Erläuterung des Sachverhältnisses, den mit der Regulirung beauftragten Oekonomiekommissar oder zur Aufklärung der ökonomischen Gesichtspunkte insbesondere bei verschiedenen Meinungen der zur Sache vernommenen Sachverständigen, den Oberkommissar der Generalkommission oder einen andern Oekonomiekommissar als Obmann bei der Entscheidung zuzuziehen.

Bestimmung derselben.

§. 32. Die Revisionskollegien sind zur Entscheidung in zweiter und letzter Instanz in allen den Fällen, wo gegen die Entscheidungen der General-Kommissionen die Appellation eingelegt und zulässig ist, bestimmt; die Instruktion der zweiten Instanz, die Publikation und Vollstreckung ihrer Urtel, gebührt den Generalkommissionen.

Innere Einrichtung.

§. 33. Ueber die vor das Revissionskollegium gehörigen Angelegenheiten wird von demselben nach der Stimmenmehrheit verfügt und entschieden. Der nach §. 31. zugezogene Ober- oder Oekonomiekommissar hat dabei nur eine berathende Stimme.

§. 34. Die Spruchsachen werden allemal schriftlich vorgetragen und es wird zu dem Ende ein Re-

partamentu należących, a podług §. 1. do generalnego Kommissaryatu rzeczonéy prowincyi przyłączonych.

5) W Królewcu dla Pruss wschodnich i Litwy.

Skład osób.

§. 30. Składaią się;

z dwóch Konsyliarzy sądu głównego kraiowego, i z dwóch Konsyliarzy Regencyinych szczególnieyszą wiadomością nauki przemysłu rólniczego celuiących,

pod prezydencyą iednego z członków Prezydyi sądu głównego kraiowego, którzy przez będące w mieyscach w §. 29. rzeczonych sądy główne i Regencye raz na zawsze będą delegowanemi, wolno iednak Ministerio sprawiedliwości z ważnych powodów wyznaczyć także na Dyrektorów Konsyliarzy sądu głównego kraiowego.

Przybranie Kommissarza wyższego i Kommissarza ekonomicznego.

§. 31. Dyrektor w poiedyńczych przypadkach w celu dokładnieyszego obiaśnienia stósunku rzeczy iest mocen prócz rzeczonych członków stałych przybrać wyznaczonego do dzieła separacyi Kommissarza ekonomicznego, lub też w celu wyiaśnienia przedmiotów gospodarskich, szczególniey gdy różne zachodzą zdania, przybranych znawców, Kommissarza wyższego z Kommissyi generalnéy lub innego Kommissarza ekonomicznego przy decyzyi iako superarbitra.

Przeznaczenie Kollegiów rewizyinych.

§. 32. Kollegia rewizyine są przeznaczone dla zawyrokowania w drugiéy i ostatniéy instancyi w wszelkich przypadkach, gdzie naprzeciw wyrokom Kommissyi generalnych appellacya została założoną i taż ma mieysce. Instrukcya w drugiéy instancyi, ogłoszenie i wykonanie wyroków należy do Kommissyi generalnych.

Urządzenie wewnętrzne.

§. 33. W okolicznościach do Kollegium rewizyinego należących rezolucye i decyzye dzieią się większością głosów. Przybrany w moc §. 31. Kommissarz wyższy lub ekonomiczny ma tylko głos naradzaiący.

§. 34. Rzeczy zawyrokowane bydź maiące, zawsze na piśmie przedstawiane będą, i tym

und ein Korreferent ernannt, deren Wahl von dem Ermessen des Direktors abhängt.

§. 35. Ihre Entscheidungen werden in Urtels-Form abgefaßt, mit den Gründen ausgefertigt und den Partheien publizirt. Die Unterschrift der Originale geschieht von den anwesenden Mitgliedern, die Ausfertigungen aber werden von dem Direktor unterschrieben.

Verhältniß der Generalkommissionen und Revisionskollegien:
a) Gegen einander.

§. 36. Die Generalkommissionen und Revisionskollegien sind koordinirte Behörden und nur dem Ministerio untergeordnet.

b) Gegen andere Behörden.

§. 37. Die Unterbehörden der Regierungen und Oberlandesgerichte sind von ihnen in Gegenständen ihres Ressorts Aufträge anzunehmen schuldig.

Abhängigkeitsverhältniß der Generalkommissionen.

§. 38. Die Generalkommissionen ressortiren von dem Ministerio des Innern und die Besetzung der Stellen bei denselben erfolgt durch dieses. Diesem haben auch die Generalkommissionen vierteljährig eine Liste aller anhängigen Auseinandersetzungen, woraus die Lage jeder einzelnen Sache und der fortschreitende Betrieb derselben zu ersehen ist, einzureichen. Außer diesen vierteljährigen Listen haben sie am Schlusse jeden Jahres eine General-Liste aller in dem Laufe desselben beendigten und noch anhängigen Sachen demselben einzusenden.

Abhängigkeitsverhältniß der Revisionskollegien.

§. 39. Die Revisionskollegien stehen unter gemeinschaftlicher Leitung der Ministerien der Justiz und des Innern. Die zu demselben aus den Oberlandesgerichten abzuordnenden Mitglieder werden von dem Justizministerio, die zu demselben abzuordnenden Räthe der Regierung aber von den Ministerien des Innern und der Finanzen gemeinschaftlich ernannt. Sie haben sowohl dem Ministerio des Innern, als dem der Justiz vierteljährig Referententabellen und am Schlusse jeden Jahres eine allgemeine Uebersicht der abgeurtelten und rückständig gebliebenen Spruchsachen einzureichen.

III. Von Spezialkommissionen. Ihre Bestimmung.

§. 40. Die Spezialkommissionen sind bestimmt, die zum Ressort der Generalkommissionen gehörigen Auseinandersetzungen an Ort und Stelle zu bewirken.

końcem Referent podług wyboru Dyrektora będzie wyznaczony.

§. 35. Decyzye onychże wydane zostaną w formie wyroku i z przyłączeniem powodów stronom ogłoszone. Na oryginale wszyscy przytomni członkowie, expedycyą Dyrektor podpisze.

Stosunek Kommissyi generalnych i Kollegiów rewizyinych:
a) Względem siebie.

§. 36. Kommissye generalne i Kollegia rewizyine w równym są znaczenia stopniu i Ministerio tylko podległe.

b) Względem władz innych.

§. 37. Władze Regencyom podległe i Sądom głównym kraiowym obowiązane są przyiąć od nich zlecenia w przedmiotach ich czynności.

Stosunek podległości Kommissyi generalnéy.

§. 38. Kommissye generalne zostaią pod Ministerium interesów wewnętrznych a mianowanie członków ich do onegoż należy. Temuż to Ministerio powinny co kwartał podać wykaz wszelkich w toku będących separacyi, z którego położenie każdéy sprawy i postępuiącego w niéy toku powziąć się da. Prócz takowych wykazów kwartalnych, obowiązane są także w końcu roku podać spis ogólny wszystkich spraw w ciągu iego ukończonych i ieszcze w toku będących.

Stosunek podległości Kollegiów generalnych.

§. 39. Kollegia rewizyine, pod wspólnym zostaią kierunkiem Ministeriów sprawiedliwości i interessów wewnętrznych. Członki onychże z sądów głównych kraiowych przez Ministerium sprawiedliwości, Konsyliarze Regencyini zaś przez Ministerium interessów wewnętrznych i skarbu wspólnie będą mianowanemi. Obowiązane są tak Ministerium wewnętrznemu iako i sprawiedliwości kwartalnie tabellę relacyiną, a w końcu roku ogólny spis spraw iuż osądzonych i ieszcze do osądzenia pozostaiących, podać.

O Kommissyach szczególnych. Przeznaczenie onychże.

§. 40. Kommissye szczególne są przeznaczone do tego, aby trudniły się w mieyscu sporu separacyami do wydziału Kommissyi generalnych nie należącemi.

Ihre Pflichten.

§. 41. Sie müssen zu dem Ende

1) das Sach- und Rechtsverhältniß, so weit es auf die Auseinandersetzung Einfluß hat, aufklären;
2) die dabei vorkommenden, zum Ressort der Generalkommission gehörigen Streitpunkte nach den Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung, insofern sie in dem zweiten Abschnitt dieser Verordnung nicht näher bestimmt worden, erörtern und zur Entscheidung vorbereiten, sich jedoch
3) möglichst bestreben, die ganze Sache in Güte beizulegen; zu dem Ende nicht nur den Interessenten mit ihren wohlüberdachten, der Oertlichkeit und ihrem gegenseitigen Verhältniß angemessenen, Vorschlägen an die Hand gehen, sondern auch jedes rechtliche und billige Abkommen unterstützen;
4) müssen sie erforderlichen Falls die Ausführung der von der Generalkommission genehmigten Auseinandersetzungen bewirken.

Allgemeine Norm ihres Benehmens.

§. 42. Den bei der Regulirung zuzuziehenden Privatpersonen können sie die Wahrnehmung ihrer Gerechtsame überlassen; sie haben daher in dieser Rücksicht nur dahin zu sehen, daß die der Geschäfte und Rechte unkundigen Interessenten nicht aus Unkunde zu, ihnen nachtheiligen, Erklärungen veranlaßt und überlistet werden, und sie bei Gegenständen, die ihr Fassungsvermögen überschreiten, gehörig zu belehren. In Rücksicht des konkurrirenden Interesse des Staats, der moralischen Personen, deren Güterverwaltung unter unmittel- oder mittelbarer Verwaltung einer Staatsbehörde steht, und der entferntern Interessenten, die gesetzlich nicht zugezogen werden, müssen sie stets des Grundsatzes eingedenk seyn, daß sie wie die Generalkommissionen die Gerechtsame derselben von Amtswegen wahrzunehmen haben.

Wahrnehmung des landespolizeilichen Interesse.

§. 43. Sie haben daher in Hinsicht des landespolizeilichen Interesse dahin zu sehen,

1) daß die bäuerlichen Höfe zum vollen und reinen Eigenthum überlassen, mit keinen Einschränkungen und Lasten, wodurch dessen Na-

Ich obowiązki.

§. 41. Należy więc do nich:

1) wyiaśnienie stosunku rzeczy i prawa, ile takowy ma wpływ na separacyą;
2) dochodzenie zachodzących w téy mierze sporów, pod sąd Kommissyi generalnéy podpadaiących, w celu ich zawyrokowania a to podług przepisów Powszechnéy Ord. Sąd. ile takowe w drugim oddziale obecnéy ustawy bliżéy oznaczone nie zostały, szczególniéy iednak
3) Starać się maią o to: aby rzecz cała w drodze zgody załatwioną została; tym końcem nie tylko maią interesentom podać proiekta, z względu na mieyscowne i wzaiemne ich stosunki należycie wypracowane, ale też wspierać wszelki układ, prawo i słuszność po sobie maiący;
4) W razie potrzeby są także obowiązane zaiąć się doprowadzeniem do skutku separacyi przez Kommissyą generalną potwierdzonych.

Ogólny przepis postępowania onychże.

§. 42, Osobom prywatnym do dzieła urządzenia włościan wchodzącym, mogą zostawić samym dopilnowanie ich prawa; maią tylko zatém zważać na to: iżby interesenci, prawa i czynności nieznaiący, z powodu tego nie byli powodowanemi do zdania oświadczeń onymże szkodliwych, i owszém onychże oświecić w przedmiotach poięcie ich przechodzących. Co do zachodzącego interesu Rządu i osób moralnych, których maiątek pod pośredniém lub bezpośredniém zarządzeniem któréy z władz kraiowych zostaie, i interesentow innych z prawa nieprzywoływanych, muszą one ciągle bydź pamiętne na tę uwagę: iż iak Kommissye generalne, tak i one praw tamtych z urzędu dopilnować są obowiązane.

Dopilnowanie interesu policyi kraiowéy.

§. 43. Pod względem interesu policyi kraiowéy, maią obowiązek dozierania:

1) iżby posiadłości włościańskie prawem zupełnéy i czystéy własności były nadane, i nie obarczone żadnemi ograniczeniami i ciężarami, któreby sprawiły zmianę w

tur verändert, oder die Kultur und Nutzbarkeit desselben beeinträchtigt wird, belegt werden;

2) daß in Rücksicht der dem Gutsherrn vorbehaltenen Rente, welche die Natur einer bei vorkommenden Vereinzelungen theilbaren Realabgabe hat, keine die Theilbarkeit beschränkende Abreden getroffen,

3) daß keine mehrere als nach den Gesetzen zulässige Dienste, keine unfixirte Laudemien und Zehnten und keine die persönliche Freiheit beschränkende Belastungen festgesetzt,

4) die öffentlichen Lasten und Realabgaben an Kirchen, Schulen und andere öffentliche Anstalten gehörig vertheilt, auch die Kommunal-Lasten und die hiervon Seitens der Gutsherrschaft oder der bäuerlichen Wirthe zu übernehmenden Leistungen genau bestimmt werden. Dabei kann auch gestattet werden, daß ein Interessent für den andern die Realabgaben an Pfarren, Kirchen, Schulen u. s. w. gegen anderweitige angemessene Sicherheit übernehme. Nur in Rücksicht der Staatslasten ist solches unzulässig.

Kommen diesem entgegenlaufende Abreden vor; so müssen sie die Interessenten bedeuten, und ein anderes den Gesetzen gemäßes Abkommen vermitteln oder in dessen Ermangelung an die General-Kommission berichten.

Wahrnehmung der Rechte moralischer Personen.

§. 44. In Rücksicht der moralischen Personen, deren Güterverwaltung mittel- oder unmittelbar von einer Staatsbehörde bewirkt wird, als des Fisci, der Kirchen, der Pfarren, Schulen, oder sonstigen milden Stiftungen, müssen sie dafür Sorge tragen, daß sie für ihre Berechtigungen den Gesetzen gemäß abgefunden werden. Finden sie, daß ihre Stellvertreter in Erfüllung ihrer Pflicht in Beziehung auf die Auseinandersetzung nachlässig, insonderheit mit der Einziehung der Information säumig sind; so müssen sie selbige nicht nur zurechtweisen, sondern allenfalls auch der zur unmittelbaren Verwaltung berufenen Station davon Kenntniß geben und sich durch eigene unmittelbare Korrespondenz mit derselben die zur Sache erforderlichen Aufklärungen verschaffen.

naturze własności, lub uprawie i użytkowaniu uszczerbek przynosiły;

2) iżby, co do wypłaty pewnéy właścicielowi dóbr należnéy, która iest istotnie daniną realną na przypadek rozdrobnienia posiadłości podzielną, nie zawarto umów podzielność ograniczaiących;

3) iżby nie ustanowiono więcéy, iak prawem dozwolonych posług, żadnych niestałych laudemiów i dziesięcin, i żadnych ciężarów osobistą wolność ograniczaiących;

4) aby ciężary publiczne i daniny realne dla kościołów, szkół i innych instytutów publicznych, również ciężary gminne, i w względzie tym, to na właścicieli dóbr lub włościan przypadaiące powinności dobitnie były oznaczone. Przy tém dozwolono bydź może, iżby ieden interesent za drugiego przyiął na siebie daniny realne dla plebanów, szkół i kościołów i t.d. w zamian innego przyzwoitego bezpieczeństwa. Co do ciężarów kraiowych wolność takowa nie ma mieysca.

Jeżeli przecież umowy przepisom takowym przeciwne zawieraią się; Kommissye specyalne winny w téy mierze przestrzedz interesentów, i wyiednać układ inny, przepisom prawa odpowiadaiący, lub też w niedostatku onegoż do Kommissyi generalnéy uczynić doniesienie.

Dopilnowanie praw osób moralnych.

§. 44. Co do osób moralnych, których maiątek pod pośredniem lub bezpośredniem któréy z władz kraiowych zarządzeniem zostaie, iako to; fiskusa, kościołów, plebaniów, szkół lub innych instytutów miłosiernych, starać się maią o to: iżby za należności onymże przypadaiące, podług prawa wynagrodzone zostały. Gdy postrzegą, iż zastępcy rzeczonych osób moralnych w wypełnieniu powinności ich pod względem separacyi, dopuszczaią się niedbalstwa, a szczególniéy zwłoki w zasięganiu informacyi nie tylko ich w téy mierze muszą napomnieć, ale też władzy zarządzeniem bezpośredniem trudniącéy się donieść o tém, i przez bezpośrednią korrespondencyą z onymiż wyiednać obiaśnienia do rzeczy potrzebne.

Wahrnehmung der Rechte nicht zugezogener Interessenten.

1) Im Allgemeinen.

§. 45. Hinsichtlich der entfernteren nicht zuzuziehenden Interessenten, als der eingetragenen Gläubiger, der Lehns- und Fideikommiß-Anwarter können sie von dem Grundsatze ausgehen, daß der Gutsbesitzer, indem er seine Rechte wahrnimmt, zugleich für die Ihrigen sorgt. Die Einwirkung der Spezialkommission tritt also in dieser Beziehung nur in den Fällen ein, wenn entweder die gegenseitigen Rechte in Kollision kommen oder gegründeter Verdacht einer absichtlichen Verkürzung der Ersteren vorhanden ist.

2) Im Fall einer muthmaßlichen Simulation.

§. 46. Schöpft sie daher aus der klaren Unverhältnißmäßigkeit der Abfindung oder sonst gegründeten Verdacht, daß eine Simulation obwalte, und heimlich geschlossene Nebenverträge existiren; so muß sie die wahre Bewandniß der Sache möglichst zu erforschen, die Interessenten über ein anderweitiges, den wirklichen Verhältnissen angemessenes Abkommen zu vereinigen suchen, in Ermangelung desselben aber an die Generalkommission berichten.

3) In Beziehung auf die neuen Einrichtungskosten.

§. 47. Sie muß die nach Art. 54. der Deklaration ihr obliegende Prüfung der Anschläge der neuen Einrichtungskosten mit möglichster Sorgfalt prüfen, auch wenn dazu Sachkenntniß des Forst- und Baufachs erforderlich ist, die sie nicht besitzt, Sachverständige aus diesen Fächern zuziehen und eben dieses beobachten, wenn sie nach Art. 55. der Deklaration die Vollführung des Anschlags durch eine Revision bewahrheiten soll.

4) In Rücksicht der Abfindungen in Kapital.

§. 48. Wird der Gutsherr durch ein von den Diensteinsassen zu erlegendes Kapital abgefunden; so muß sie in Hinsicht auf die Vorschrift des Art. 70. der Deklaration solche Bestimmungen vermitteln, wodurch die Rechte aller Interessenten gesichert werden.

5) Im Fall einer Translokation.

§. 49. Wenn im Falle der Art. 21. und 94. der Deklaration eine Translokation der Diensteinsassen in Anregung kommt; so muß sie vor allen Dingen durch beizubringende Hypothekenscheine den Zustand des Hypothekenbuchs sowohl von dem

Dopilnowanie praw osób nie przywołanych.

1) W ogólności.

§. 45. Względem interesentów, których przywołanie nie iest potrzebném, iako to; zaintabulowanych wierzycieli, expektantów lenu i fideikommissu, téy mogą się trzymać zasady, iż właściciel dóbr pilnuiąc praw swoich, tamtych również przestrzega, Kommissya specyalna wtenczas tylko w tym razie działać iest obowiązana, gdy prawa obustronne zostaią w sprzeczności z sobą, lub też uzasadnione wynika podeyrzenie, iż właściciel umyślnie wbrew prawom tamtych postępuie.

2) W razie domniemanéy symulacyi.

§. 46. Gdyby z widocznéy niestosunkowości wymierzonego wynagrodzenia lub z innych powodów okazało się oczywiste podeyrzenie zachodzącéy symulacyi, lub iż poboczne umowy zostały zawarte, obowiązkiem iéy będzie prawdziwą istotę rzeczy wynaleść, interesentów względem innego a prawdziwym stósunkom odpowiadaiącego układu z sobą poiednać, a gdyby się to nie udało, uczynić o tém doniesienie Kommissyi generalnéy.

3) Co do kosztów nowego urządzenia.

§. 47. Kommissya specyalna z szczególnieyszą troskliwością musi dopełnić poleconego iéy art. 54. Dekl. badania wykazów kosztów nowego urządzenia, a ieżeli tym końcem potrzeba wiadomości leśnéy i budowniczéy, przybrać znawców z rzeczonych wydziałów, oraz i wtenczas, gdy stosownie do art. 55. Dekl. ma zaiąć się sprawdzeniem dopełnienia anszlagu przez przedsięwziąć się maiącą rewizyą.

4) Co do wynagrodzenia w pieniędzach.

§. 48. W razie, gdy dziedzic przez włościan pieniędzmy wynagrodzony bydź ma, Kommissya specyalna podług art. 70. Dekl. także wyiednać musi postanowienia, któreby zabezpieczyły prawa wszystkich interesentów.

5) W razie translokacyi.

§. 49. Jeżeli w przypadku art. 21. i 94. Deklaracyi o przeniesieniu włościan na inne mieysce iest mowa, Kommissya specyalna przedewszystkiém z wykazów hypotecznych winna dochodzić stanu xięgi hypotecznéy tak

Hauptgute als von dem Vorwerke erforschen und Falls dieser verschieden ist, so muß sie die Maaßregeln vermitteln, wodurch die Rechte der Interessenten gesichert werden oder solche zur Entscheidung der Generalkommission vorbereiten.

§. 50. Dabei kommen

1) die im Allg. Landrechte Theil 1. Tit. 17. §. 356. und 357. ingleichen Tit. 20. §. 458. und 459. ertheilten Vorschriften, wegen des hiedurch bewirkten Umtausches, zur Anwendung. Dem gemäß müssen

2) Realabgaben an den Staat, an Kirchen, Pfarren u. s. w. in dem Maaße, in welchem sie nach den Gesetzen auf dem eingetauschten Theile der bäuerlichen Besitzungen haften bleiben, auf die neuen Besitzungen der Bauern übertragen werden. Ist das Gut, wohin die Versetzungen der Bauern geschieht, schon mit dergleichen Abgaben belastet: so müssen diese gegenseitig auf die neuen, bei der Translokation eingetauschten Pertinenzien des herrschaftlichen Gutes übertragen werden. Sind beiderlei Güter mit gleichartigen Abgaben eines und desselben Berechtigten belastet; so findet dieserhalb eine Ausgleichung statt und es bedarf also keiner Umschreibung für die gleichkommenden Beträge.

3) Die Schulden, welche der bäuerliche Besitzer in Rücksicht seines Besitzrechtes oder etwaniger eigenthümlichen Gebäude kontrahirt hat, gehen auf seine neue Besitzung über; dagegen verlieren

4) die Hypothekarien desjenigen Gutes, wohin die Translokation geschieht, ihr Hypothekenrecht in Rücksicht derjenigen Pertinenzien, die den Bauern angewiesen werden; ihre Hypothekenrechte werden dagegen auf den Zuwachs an Pertinenzien übertragen, welche das Gut, von welchem die Versetzung geschehen ist, durch diese Versetzung erhält.

§. 51. Um auch bei der Uebertragung der Reallasten und Schulden von dem Gute, wohin translozirt wird, auf den Zuwachs desjenigen, von welchem die Bauern versetzt werden, keinen der Gläubiger beider Güter zu verkürzen und dieselben einfacher auseinander zu setzen, ist

1) der Zuwachs an Realitäten, welchen das Gut, von welchem translozirt wird, durch die Ver-

względem dóbr głównych, iako i folwarku, a gdyby takowy z sobą nie był zgodny, ułożyć środki prawa interesentów zabezpieczaiące, lub też rzecz przysposobić w celu iéy zadecydowania przez Kommissyą generalną.

§. 50. W tym względzie przystósować należy:

1) Przepisy w Powsz. prawie kraiowém Cz. I. Tyt. 17. §. 356. i 357. również w Tyt. 20. §. 458. i 459. pod względem uskutecznionéy zamiany. W skutek tego

2) daniny realne dla Rządu, kościołów, plebaniów i t. d. na nowe posiadłości włościan przeniesione bydź winny w stosunku tym, w iakim też podług prawa zamienioną część posiadłości włościańskich ciążą. Jeżeli grunt, na który przenosi się włościan, podobnemi ciężarami iuż iest obarczony, takowe wzaiemnie na przynależności gruntu właściciela przy translokacyi zamienione, przenieść należy. Jeżeli ieden iak drugi ciężarami podobnego rodzaiu iednemu, a tém samém do nich prawo maiącemu należącemi się iest obarczony, kompensacya ma mieysce, i co do ilości sobie równych żadnego przeniesienia nie potrzeba.

3) Długi, przez włościanina na swe prawo posiadania lub własne budynki zaciągnione, przechodzą na nową iego posiadłość, przeciwnie zaś

4) hypoteczni wierzyciele gruntu, na który włościan przeniesiono, utracaią prawo swe hypoteczne co do przynależności włościanom przekazanych; iednak takowe przeydą na te przynależności, które do gruntu, z którego przeniesienie nastąpiło, w skutek takowego przeniesienia przybywaią.

§. 51. Aby zaś przy przeniesieniu ciężarów realnych i długów z gruntu, na który włościan przeniesiono, na ten, który mieli dotąd a na teraz właścicielowi przybywa, żaden z wierzycieli dwóch tych nieruchomości żadnego nie doznał uszczerbku i rozłączenie onychże drogą nayprostszą przyszło do skutku; więc

2) Realności te, które przybywaią w skutek translokacyi do gruntu, z którego wło-

setzung erhält, abzuschätzen und dessen Werth mit dem Werthe des Hauptgutes in Verhältniß zu setzen.

Dabei versteht sich von selbst, daß die Abfindung, welche der Gutsherr für die Auflösung der gutsherrlichen Verhältnisse, sey es in Land oder in Renten oder sonstigen Prästationen, erhält, als Zuwachs des Gutes, von welchem translozirt wird, nicht in Anschlag kommen kann. Werden aber die vorbehaltenen Renten und sonstigen Prästationen dem Gute zugeschlagen, wohin die Translokation geschieht; so müssen solche von dem Zuwachse des ersteren abgerechnet und dem letzteren als Zuwachs und Ersatz für einen gleichkommenden Theil der abgetretenen Pertinenzien angerechnet werden.

2) Ist das Verhältniß des Gutes, von welchem translozirt worden, zu dem Zuwachse, welchen es durch die Translokation erhalten hat, nach Quoten ausgemittelt; so muß die Hypotheken-Behörde danach das hinzugekommene Pertinenzstück und dessen Werth in das Hypothekenbuch eintragen. Sie muß aber auch zugleich in demselben bemerken, daß und welche der bis dahin auf diesem Gute eingetragenen älteren Gläubiger auf diesen in einer Quote unterschiedenen Zuwachs kein Hypothekenrecht haben und auf dieses neue Pertinenzstück die Gläubiger desjenigen Gutes, wohin die Translokation geschehen ist, eintragen.

Wäre z. B. der Werth des Zuwachses bei dem Gute, von welchem translozirt worden nach Nr. 1. . . . . 10,000 Rthlr.

und der Werth des letzteren, ohne jenen Zuwachs, jedoch mit Einrechnung der dem Gutsherrn für die Auflösung der gutsherrlichen Verhältnisse zukommenden Abfindung . . 30,000 Rthlr.

so würde das Hypothekenrecht der bisherigen Gläubiger dieses Gutes ______ an dem Gesammtwerthe von . . 40,000 Rthlr.

ścian przeniesiono, oszacowane i wartość ich w stosunku z wartością nieruchomości główney postawioną bydź ma.

Przy tém rozumie się samo przez się iż wynagrodzenie, które właściciel w skutek umorzenia stosunków właścicielskich odbiera, czy to w ziemi, czy w oznaczonych wypłatach, lub innych powinnościach w sposobie dodatku do gruntu z którego włościan przeniesiono, rachowane bydź niemoże. Jeżeli iednak zastrzeżone wypłaty i inne prestacye przypadaią do gruntu, na który translokacya następuie, takowe z dodatku nayprzód rzeczonego gruntu muszą bydź wytrącone, i temuż przydane w sposobie dodatku i wynagrodzenia za równą część ustąpionych przynależności.

2) Jeżeli stosunek gruntu, z którego włościan przeniesiono, w proporcyi tego, co przez translokacyą do niego przybyło w pewnych kwotach iest wynalezioną, władza hypoteczna w miarę tego przynależność przybyłą i wartość iéy w xiędze hypoteczney musi umieścić. Wszelakoż za razem winna wyrazić: iż i którzy z dawnieyszych wierzycieli na gruncie tym zahypotekowanych nie maią żadnego prawa hypotecznego do tego, co sposobem kwoty przybyło, a na témże zaintabulować wierzycieli gruntu tego, na których włościan przeniesiono.

Gdyby na przykład wartość tego, co przybyło do gruntu, z którego włościan przeniesiono, podług No. 1. wynosiła . . . . 10,000 Tal.

a wartość tegoż ostatniego, nie rachuiąc tego co przybyło, z dołączeniem iednak wynagrodzenia właścicielowi za umorzenie stosunków iego właścicielskich przypadaiącego . . . . . . 30,000 Tal.

więc prawo hypoteczne dotychczasowych wierzycieli takowéy nieruchomości wynosiłoby z ______ całkiéy wartości . . . . . 40,000 Tal.

nur eine Quote von $\frac{3}{4}$; das Hypothekenrecht der Gläubiger des Gutes aber, wohin die Versetzung geschehen ist, eine Quote von $\frac{1}{4}$ zum Gegenstande haben.

§. 52. In eben der Art ist zu verfahren, wenn die Sukzessionsrechte der beiden Güter verschieden sind. Es sind daher die Lehns- und Fideikommißfolger von den Abfindungen, welche die Bauern erhalten, zu löschen und auf den Zuwachs, den das Gut erhält, von welchem sie translozirt werden, einzutragen.

§. 53. Da der Verlust, welchen das eine Gut erleidet, dem Zuwachse, welchen das andere durch die Versetzung erhält, gleich kommt; so bedarf es auch hiebei keiner Zuziehung der eingetragenen Gläubiger, Lehn- und Fideikommißfolger.

Ihre Befugniß.

§. 54. Die Spezialkommissionen sind zum Zweck der Erfüllung ihrer Pflichten, ohne Rückfrage bei der Generalkommission, alles dasjenige zu verfügen berechtigt, welches die ordentlichen Gerichte, ohne Erkenntniß, zu verfügen befugt sind. Sie können daher von den Partheien und jedem Dritten alles dasjenige fordern, was den Gerichten Behufs der ordnungsmäßigen Instruktion der Prozesse eingeräumt worden. Gegen ihre diesfälligen Verfügungen findet nur der Weg der Beschwerde bei der Generalkommission und in weiterer Instanz bei dem Ministerio des Innern statt.

§. 55. Die von ihnen aufgenommenen Verhandlungen haben die Wirkung öffentlicher Urkunden, und bezüglich auf die von ihnen instruirten Streitigkeiten — der gerichtlichen Protokolle. Die von einem zum Richteramte verpflichteten Justizbedienten als Spezial-Kommissarius, oder unter Zuziehung eines solchen, aufgenommenen Verhandlungen haben immer die Wirkung gerichtlicher Urkunden. Auch kann die Gültigkeit der von den Spezialkommissionen aufgenommenen Verträge, in so weit dieselben die Erfüllung ihres Auftrages und die hiemit zusammenhängenden Geschäfte zum Gegenstand haben, unter dem Vorwande, daß es nach der Natur dieser Geschäfte und den allgemeinen Gesetzen der gerichtlichen Aufnahme bedürfe, niemals angefochten werden.

Welche Subjekte dazu zu wählen sind.

§. 56. Vornehmlich werden diejenigen Oekonomiekommissarien, die gegen fixirte Diäten bei den Generalkommissionen angestellt sind und die Verpflich-

tylko kwotę z $\frac{3}{4}$ a prawo hypoteczne wierzycieli gruntu, na który włościan przeniesiono kwotę z $\frac{1}{4}$.

§. 52. W ten sam sposób postąpić należy, gdy prawa dziedzictwa obudwóch różnią się od siebie. Następcy więc w lenie i fideikommissie z wymiaru dla włościan przypadaiącego muszą bydź wymazani, i zapisani na tém, co z dóbr z których włościan przeniesiono, przybywa.

§. 53. Ponieważ strata któréy doznaią dobra iedne, wyrownywa temu, co do drugich w skutek translokacyi przybywa, więc też nie potrzeba przywołania zaintabulowanych wierzycieli i następcy w lenie lub fideikommissie.

Do czego Kommissye specyalne są upoważnione.

§. 54. Kommissye specyalne w celu dopełnienia poruczonych im powinności, bez zapytania się Kommissyi generalnéy, mogą wszystko to rozporządzić, cokolwiek zwyczayne sądy bez wyroku rozporządzić są upoważnione. Mogą zatém od stron i od każdego trzeciego zażądać tego wszystkiego, czego sądy w celu należytéy instrukcyi dopominać się są mocnemi. Naprzeciw takowym zarządzeniom onychże, tylko drogą zażalenia do Kommissyi generalnéy a następnie do Ministerium wewnętrznego udawać się można.

§. 55. Przyimowane przez nie czynności maią cechę aktów publicznych, a co do wyprowadzonéy przez nich instrukcyi zachodzących sporów, powagę sądowych protokołów. Czynności przez osobę sądową w powadze sędziego zobowiązaną, iako przez Kommissarza specyalnego, lub w iego przytomności przyimowane równie są ważnemi, iak akty sądowe. Wszakże ważność umów przez Kommissye specyalne zdziałanych, ile takowe tyczą się poleconego im dzieła, i czynności do niego wciągaiących się nigdy napastowaną bydź nie może pod pozorem: iż wedle natury czynności i ustaw ogólnych, sądowego ich przyięcia potrzeba.

Jakie osoby wybrane bydź maią.

§. 56. Na Kommissarzy specyalnych szczególniéy wybrani bydź maią: Kommissarze ekonomiczni, którzy za stałemi dyety będąc

nung haben, sich ihren Geschäften ausschließlich zu widmen, zu Spezialkommissarien gewählt; wo diese nicht zureichen, müssen auch andere in ihrem Departement wohnende Oekonomiekommissarien ernannt werden. Ohne Auftrag der Generalkommission können sie aber keine Auseinandersetzung vornehmen.

Qualifikations-Nachweis der Oekonomiekommissarien.

§. 57. Die von der Generalkommission zu beschäftigenden Oekonomiekommissarien, welche nicht schon über ihre ökonomischen Kenntnisse geprüft und qualifizirt befunden sind, müssen sich zuvor bei der Departementsregierung, nach näherer Bestimmung im §. 43. des Edikts vom 14. September 1811. wegen Beförderung der Landkultur, über ihre Qualifikation ausweisen und von derselben verpflichtet werden.

Von ökonomischen Hülfsarbeitern.
a) Im Allgemeinen.

§. 58. Es bleibt jedoch den Generalkommissarien vorbehalten, auch andere ökonomische Sachverständige, unter allgemeiner Direktion autorisirte Oekonomiekommissarien in den von dem Ministerio des Innern näher zu bezeichnenden Schranken, mit dergleichen Regulirungen zu beschäftigen.

b) Als selbstständige Kommissarien.

§. 59. Auch können dergleichen Hülfsarbeiter mit Genehmigung des Ministerii des Innern von einer solchen Oberaufsicht der ordentlichen Oekonomie-Kommissarien entbunden werden.

c) Von ihrer Verpflichtung.

§. 60. Die Verpflichtung derselben ist aber in beiden Fällen (§. 58. 59.) erforderlich.

Von der Theilnahme richterlicher Personen bei dem Regulirungs Geschäft.

§. 61. Für jeden Kreis oder nach den Umständen auch für mehrere Kreise zusammengenommen, wird ein von dem Generalkommissarius im Einverständnisse mit dem Oberlandesgerichte des Departements auszuwählender Justizbedienter mit dem beständigen jedoch widerruflichen Auftrage versehen:

1) alle bei Gelegenheit der zum Ressort der Generalkommission gehörigen Auseinandersetzungen vorkommende Rechtsstreitigkeiten, deren Entscheidung den ordentlichen Gerichten vorbehalten ist, zu instruiren;

umieszczonemi, w Kommissyach generalnych maią na sobie obowiązek wyłączonego ich czynnościom poświęcenia się. Gdzieby ciż nie wystarczyli, inni także Kommissarze ekonomiczni w departamencie mieszkaiący mianowani bydź muszą. Nie mogą iednak żadną separacyą się zaiąć, bez wyraźnego na to zlecenia od Kommissyi generalnéy.

Wykaz zdatności Kommissarzy ekonomicznych.

§. 57. Kommissarze ekonomiczni, którzy przez Kommissye generalne zatrudnieni bydź maią, ieżeli wprzód względem wiadomości swych ekonomicznych nie byli badani, i uznani za zdatnych, podług §. 43. edyktu z dnia 14. Września 1811. pomnożenia kultury kraiowéy dotyczącego się, muszą wykazać przed Regencyą departamentową swą zdatność i przez też bydź obowiązanemi.

O pomocnikach ekonomicznych:
a) W ogólności.

§. 58. Zostawia się iednak Kommissarzom generalnym wolność użycia do separacyi i innych znawców ekonomicznych pod ogólną dyrekcyą legitymowanych Kommissarzy ekonomicznych, a to w obrębach przez Ministerium wewnętrzne oznaczyć się maiących.

b) Jako samodzielni Kommissarze.

§. 59. Pomocnicy też takowi za zezwoleniem Ministerii interessów wewnętrznych od dozoru takowego zwyczaynych Kommissarzy ekonomicznych mogą bydź wyięci.

c) O zobowiązaniu onychże.

§. 60. Zobowiązanie iednak onychże w obu przypadkach (§. 58. 59.) iest potrzebném.

Jak dalece osoby sądowe do Kommissyi rzeczonych wchodzą.

§. 61. Na każdy powiat a wedle okoliczności, i na więcéy razem powiatów mianowany będzie przez Kommissarza generalnego w znoszeniem się z sądem głównym kraiowym departamentu, urzędnik sądowy z stałém lecz odwołalném zleceniem:

1) aby wszelkie przy separacyach do wydziału Kommissyi generalnych należących zachodzące spory, których rozsądzenie zwyczaynym sądom iest zostawione, w instrukcyi wyiaśnił;

2) auf Requisition der Oekonomiekommissarien oder auf besondere Anweisung der Generalkommission auch die zur Entscheidung der letzteren gehörigen Streitigkeiten zu instruiren;

3) die Auseinandersetzungsrezesse aufzunehmen und von den Partheien vollziehen zu lassen;

4) die Oekonomiekommissarien auf Verlangen derselben mit seinem rechtlichen Gutachten oder auch bei Vollziehung einzelner Akte ihres Geschäfts zu unterstützen und sofern es nicht auf Anwendung ökonomisch-technischer Kenntnisse ankömmt, zu vertreten.

§. 62. Die Ernennung dieser beständigen Kommissarien schließt jedoch nicht aus, daß die in der Regel von denselben zu verrichtenden Geschäfte innerhalb ihres Sprengels auch andern Justizbedienten resp. von dem Generalkommissariate oder dem Oberlandes-Gerichte aufgetragen werden.

§. 63. Auch zu den der Regel nach von Oekonomiekommissarien zu bewirkenden Regulirungen und Auseinandersetzungen, können Justizbediente, welche zu einem Richteramte geschickt und verpflichtet sind, gebraucht werden.

§. 64. Haben sich dergleichen Beamte (§. 63.) über ihre Qualifikation als ökonomische Sachverständige noch nicht ausgewiesen (§. 57.), so müssen sie bei Instruktion entstehender Streitigkeiten über die hierbei zur Erörterung kommenden ökonomischen Fragen einen Oekonomiekommissarius oder Kreisverordneten mit ihrem Gutachten vernehmen. Auch bleibt ihnen überlassen, sich des Raths und Beistands solcher Sachverständigen, bei nicht streitigen Gegenständen, zu bedienen.

Von Auseinandersetzungen durch Kommissarien der Regierungen.

§. 65. Die Regierungen können die bäuerlichen Regulirungen und damit verbundenen Gemeinheits-Theilungen in den Domainen und den Gütern der von ihnen ressortirenden milden Stiftungen und andern öffentlichen Anstalten durch ihre Räthe oder andere qualifizirte Personen vornehmen lassen. Den Kommissarien derselben kommen in solchen Fällen alle Rechte und Pflichten zu, welche den von der General-Kommission ernannten Kommissarien angewiesen sind. Sie sind wie diese, zur Instruktion der dabei vorkommenden Streitigkeiten befugt; die Entscheidung derselben, so wie die Bestätigung des nach Art. 104. der

2) aby rekwizycyą Kommissarzy ekonomicznych, lub też za szczególném zleceniem Kommissyi generalnéy, również w sporach do sądu iéy należących instrukcyą wyprowadził;

3) aby przyimował akty separacyine i takowe stronom do akcepcyi przedstawił;

4) aby Kommissarzom ekonomicznym na ich żądanie nie tylko prawne swe zdanie, ale też przy wykonywaniu poiedyńczych ich czynności pomoc udzielił, i onychże, ile rzecz nie należy na przystósowaniu ekonomiczno - techniczné wiadomości, zastępował.

§. 62. Mianowanie tychże stałych Kommissarzy, nie będzie na przeszkodzie, iżby czynności pospolicie przez nich w ich obwodzie przyimować się maiące i innym urzędnikom sądowym przez Kommissaryaty generalne, lub sąd główny kraiowy polecone zostały.

§. 63. Do przedsięwzięcia uregulowań i separacyi pospolicie Kommissarzom ekonomicznym poleconych, również urzędnicy sądowi zdatność na sędziego posiadaiący, i iako tacy zobowiązani, użytemi bydź mogą.

§. 64. Jeżeli urzędnicy takowi (§. 63.) nie wykazali ieszcze zdatności swéy iako znawcy ekonomiczni (§. 57.) więc przy instrukcyi zachodzących sporów, co to pytań ekonomicznych pod roztrząśnienia podpadaiących obowiązani są zażądać zdania Kommissarza ekonomicznego lub delegowanego powiatowego. Również im iest zostawiono i w przedmiotach niespornych zasięgać rady i assystencyi tychże znawców.

O separacyach odbywanych przez Kommissarzy Regencyów.

§. 65. Regencye są upoważnione polecić urządzenia włościan i połączone z onemiż podziały wspólności w dobrach Królewskich i instytutów miłosiernych lub innych publicznych pod ich dozorem będących, Konsyliarzów z ich grona, lub innym do tego uzdatnionym osobom. Kommissarzom takowym w podobnym przypadku wszystkie służą prawa i obowiązki, które dla Kommissarzy, przez Kommissyą generalną mianowanych przeznaczone są. Maią oni porówne z niemi prawo do wyprowadzania insrtukcyi zachodzących

Deklaration zu vollziehenden Auseinandersetzungsrezesses steht aber den Generalkommissionen zu. Dem gemäß werden die Bauern mit ihren Anträgen zuerst an die Regierung verwiesen, und nur in dem Falle, wenn diese selbst darauf anträgt, kann die Generalkommission die Leitung der Auseinandersetzung selbst übernehmen.

Einschränkung des vorigen §.

§. 66. Vorstehendes findet statt, wenn bei der Regulirung und der damit verbundenen Gemeinheits-Theilung außer der Geistlichkeit nur Hintersassen der genannten Güter ein Interesse haben. Konkurriren dabei andere Gutsbesitzer und auswärtige Feldnachbarn; so können die Regierungen die Auseinandersetzung durch ihre Räthe nur im Wege der Güte bewirken lassen und müssen sie daher, sobald nicht beizulegende Streitigkeiten entstehen, an die Generalkommissionen verweisen.

Von Regulirungen durch Magistäte und landschaftliche Kredit-Direktionen.

§. 67. Magistäte der größeren und mitleren Städte und landschaftlichen Kreditdirektionen können in den Kämmereigütern der Stadt und beziehungsweise in den unter ihrer Sequestration stehenden Gütern die Regulirungen der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse durch ihre Syndiken und landschaftlichen Räthe oder Deputirte ebenfalls bewirken lassen, aber nur in so weit, als sie solche im Wege der Güte zu Stande bringen können. Gelingt ihnen dieses nicht, so müssen sie die Akten an die Generalkommission abgeben. Diese ist auch berechtigt, solche auf Beschwerden zu avoziren und wenn sie gegründet sind, die Sache vor sich zu ziehen.

Die nach Artikel 104. der Deklaration zu vollziehenden Auseinandersetzungsrezesse müssen auch diese Behörden den Generalkommissionen zur Bestätigung einreichen.

Zweiter Abschnitt.

Vorschriften über das Verfahren bei bäuerlichen Regulirungen und damit verbundenen Gemeinheitstheilungen.

I. Allgemeine Vorschriften.
Wo die Provokation anzubringen.

§. 68. Alle Anträge auf die zum Ressort der Generalkommissionen gehörigen Auseinandersetzungen,

w téy mierze sporów. Rozstrzygnienie iednak onychże, iako też zatwierdzenie dzieła separacyinego w moc §. 104. Deklaracyi zawrzeć się maiącego, należy do Kommissyi generalnych. W skutek tego włościanie naprzód z wnioskami swemi do Regencyi udać się maią, i na iéy wyraźne tylko żądanie Kommissya generalna kierunkiem separacyi zaiąć się może.

Ograniczenie poprzedzaiącego §fu.

§. 66. Przepis poprzedzaiący ma mieysce, gdy do wniesionego urządzenia i połączonego z onémże podziału wspólności, prócz duchowieństwu, sami tylko wchodzą włościanie dóbr Królewskich. Jeżeli iednak do dzieła takowego wchodzą także inni właściciele dóbr i sąsiedzi zamieyscowi; natenczas Regencye mocne są tylko torem zgody zaiąć się uskutecznieniem dzieła, a zatém na przypadek sporów w ten sposób załatwionemi bydź niemogących, rzecz do Kommissyi generalnych muszą odesłać.

O uregulowaniach za pośrednictwem Magistratów i Dyrekcyów kredytu landszaftowych.

§. 67. Magistraty miast większych i średnich w dobrach kamlaryinych miasta, Landszaftowe Dyrekcye kredytu w dobrach pod ich sekwestracyą zostaiących, mogą również za pośrednictwem ich Syndyków i Konsyliarzy lub Deputowanych Landszaftowych, zaiąć się urządzeniem stósunków właścicielskich i włościańskich, iednak tylko drogą dobrowolnego układu. Jeżeli takowy zawrzeć się nieda, rzecz muszą odesłać do Kommissyi generalnéy. Taż też w razie zażalenia na władze rzeczone, akt może zażądać, i rzecz przed się pociągnąć.

Wszakże i same akty seperacyine podług art. 104. Dekl. zawrzeć się maiące przez rzeczone władze Kommissyi generalnéy końcem ich zatwierdzenia przesłane bydź muszą.

Oddział Drugi.

Przepisy względem postępowania przy urządzeniu włościan i połączonych z onémże podziałach wspólności.

I. Przepisy ogólne.
Dokąd prowokacya wniesioną bydź winna.

§. 68. Wszelkie wnioski o uskutecznienie separacyi do wydziału Kommissyi generalnych

in sofern solche nach §. 65 ff. den Regierungen etc. nicht überlassen sind, müssen unmittelbar bei jenen angebracht werden.

Verweisung fernerer Anträge an die Spezialkommissionen.

§. 69. Sobald aber von derselben die Spezial-Kommission ernannt worden, sind alle in der Sache zu machende Anträge an diese zu richten oder zu remittiren, in sofern dieselben nicht in Beschwerden über die Kommission selbst bestehen.

Insonderheit der Separationsanträge.

§. 70. Dies gilt auch von den mit der Hauptsache in Verbindung stehenden und namentlich von den bei Gelegenheit derselben in Antrag gebrachten Gemeinheitstheilungen.

Vorladungen.

§. 71. Die Kommission muß in ihren Vorladungen den Gegenstand der Verhandlungen wenigstens im Allgemeinen bekannt machen und für Bescheinigungen der richtigen Insinuation Sorge tragen.

Ununterbrochener Betrieb.

§. 72. Die einmal angefangene Auseinandersetzung muß ununterbrochen fortgesetzt und nur dann kann die Verhandlung zu anderweitiger Vorladung der Interessenten und zum baldigen weiteren Betriebe ausgesetzt werden, wenn entweder die Verhältnisse der Sache solches erfordern, oder unabwendbare Hindernisse sich entgegen stellen. Dem gemäß sind die Partheien gehalten, nicht nur in dem ihnen durch die Vorladung bestimmt bezeichneten Termine, sondern auch in den folgenden Tagen, welche als Fortsetzung eines und desselben Termins betrachtet werden, ohne weitere schriftliche Aufforderung zu erscheinen, bis die Kommission die Verhandlung für geschlossen erklärt.

Von Prorogationen.

§. 73. Es können daher auch die einmal anberaumten Termine nicht prorogirt werden, den einzigen Fall ausgenommen, wenn klar erhellet, daß Naturbegebenheiten oder andere unabwendbare Zufälle es den betreffenden Interessenten unmöglich machen, den Termin persönlich oder auch nur durch einen Bevollmächtigten abzuwarten.

Nothwendigkeit des persönlichen Erscheinens.

§. 74. Die Partheien sind gehalten, in den bestimmten Terminen in der Regel persönlich zu erscheinen.

Wann Bevollmächtigte zu ernennen sind.

§. 75. Bevollmächtigte müssen auf Erfordern der Kommission bestellt werden.

należących, a w moc §. 65. seq. Regencyom nie zostawionych do tychże, Kommissyi podawane bydź muszą.

Odesłanie dalszych wniosków do Kommissyi specyalnych

§. 69. Skoro iednak Kommissye specyalne mianowanemi zostaną, wnioski wszelkie w podobném przedmiocie do nich podawane lub im zwrócone bydź maią, byleby nie tyczyły się zażalenia na samąż Kommissyą.

Szczególniéy wniosków o separacyą.

§. 70. Toż samo ściąga się do wniosków o podział wspólności, który z główney sprawy wynika i z powodu iéy zostanie podanym.

Zapozwy.

§. 71. Kommissya w wydawaniu przez nią zapozwach, przynaymniéy w ogólności musi oświadczyć przedmiot czynności i mieć staranie około należytego wręczenia zapozwów.

Nieprzerwany tok rzeczy.

§. 72. Separacya raz rozpoczęta, ciągle daléy prowadzoną bydź musi, i w tenczas tylko czynność w celu powtórnego zapozwu interessentów na krótki czas odroczono bydź może, gdy stosunki rzeczy tego wymagaią lub niezbędne zachodzą przeszkody. Strony zatém są obowiązane, stawić się na terminie, w zapozwie dla nich naznaczonym, ale też w dniach następuiących, które się za dalszą kontynuacyą terminu uważaią, a to bez dalszego piśmiennego wezwania, aż Kommissya czynność uzna za zawartą.

O odroczeniach.

§. 73. Dla tego też termina raz wyznaczone nie mogą bydź odroczonemi, wyiąwszy iedyny tylko przypadek, gdy dowodnie okazuie się, iż naturalne lub inne nieuchronne wypadki postawiły interesentów w niemożność odbycia terminu osobiście lub przez pełnomocnika.

Potrzeba osobistego stawienia się.

§. 74. Strony w terminach wyznaczonych pospolicie osobiście stawać są obowiązane.

W którym razie pełnomocników ustanowić należy.

§. 75. Na żadanie Kommissyi muszą bydź ustanowieni pełnomocnicy.

a) von den zur Sache interessirenden Korporationen, wegen der die Korporation als solche angehenden oder sonst von derselben zu vertretenden Interessen;
b) zur Wahrnehmung des gemeinschaftlichen Interesse aller Mitglieder von Gemeinden und Korporationen oder einzelner Klassen derselben, wenn die Zahl derselben sich auf mehr als Fünf beläuft;
c) auch bei andern eine Mehrheit von Interessenten gemeinschaftlich betreffenden Gegenständen, wenn sie die vorgedachte Zahl von Fünf übersteigt. Außer diesen Fällen sind Bevollmächtigte nur zulässig, wenn sich die Partheien über unbesiegliche Abhaltungen ausweisen.

Qualität derselben.

§. 76. Auch können außer dem Falle, wenn eine öffentliche Behörde ihre Mitglieder oder andere öffentliche Beamte zur Wahrnehmung ihrer Rechte deputirt, nur solche Bevollmächtigte zugelassen werden, welche praktische Landwirthe sind.

Zahl derselben.

§. 77. Für einzelne Interessenten kann auch nur ein Bevollmächtigter zugelassen werden. Korporationen und mehrere die Zahl von Fünf übersteigende Interessenten können zwar mehrere gemeinschaftlich bevollmächtigte Deputirte bis zur Zahl von Dreien bestellen; sie müssen aber ihre Vollmachten unter der Klausel „sammt und sonders" ausstellen, und wo dies nicht ausdrücklich geschehen ist, verstehen sich dieselben unter dieser Klausel von selbst. Es sind daher in Fällen, wo nicht alle Deputirte erschienen sind, die mit den Anwesenden vorgenommenen Verhandlungen für die Machtgeber verbindlich. Können sich die anwesenden Bevollmächtigten zu einem gemeinschaftlichen Beschluß nicht vereinigen, so tritt das Kontumazialverfahren ein.

Befugniß der Kommission, die Machtgeber selbst vorzufordern.

§. 78. In den Fällen, wenn einzelne Interessenten oder mehrere derselben wegen eines gemeinschaftlichen Interesse (§. 75. b. c.) von Bevollmächtigten vertreten werden, bleibt es doch dem Ermessen der Kommission vorbehalten, die Partheien wo sie es der Förderung des Zwecks angemessen findet, zur persönlichen Abwartung der Termine aufzufordern.

a) przez korporacye do sprawy wchodzące, a to co do przedmiotów samych korporacyi, iako takiéy tyczących się, lub które taż zastąpić iest obowiązana;
b) w celu dopilnowania wspólnego interesu wszystkich członków gmin i korporacyi, lub poiedyńczych klass onychże, gdy tamtych iest więcéy iak pięciu;
c) również co do przedmiotów innych, które wspólnie tyczą się kilku interesentów, gdy ich iest więcéy iak pięć. Prócz rzeczonych przypadków, pełnomocnicy w razie tylko nie uchronnych dla strony przeszkód należycie usprawiedliwionych, dopuszczonemi bydź mogą.

Przymioty onychże.

§. 76. Prócz przypadku, gdy władza publiczna deleguie członków lub innych urzędników publicznych do dopilnowania iéy praw, wprawni tylko ekonomiści iako pełnomocnicy mogą bydź przypuszczonemi.

Ich liczba.

§. 77. W mieysce poiedyńczych interesentów ieden tylko pełnomocnik stawać może. Korporacye i kilku a więcéy niż pięciu interesentów mogą wprawdzie ustanowić wspólnie upoważnionych deputowanych, aż do liczby trzech. Pełnomocnictwa ich przecież zawierać muszą warunek: „na wszystkich i każdego z osobna" a gdzieby go w pełnomocnictwie nie umieszczono, takowe rozumie się samo z siebie pod tymże wystawione warunkiem. Wszelkie więc czynności w niestawieniu się wszystkich deputowanych z stawaiącemi zdziałane, obowięzuią mocdawców. Jeżeli przytomni pełnomocnicy na iedno nie mogą się zgodzić, postępowanie zaoczne ma mieysce.

Upoważnienie Kommissyi do przywołania stron samych.

§. 78. W przypadkach, gdy poiedyńczy, lub kilku interesentów dla wspólnego sobie interesu (§. 75. b. c.) przez pełnomocników zastąpionemi bydź mogą, zostawia się przecież zdaniu kommissyi, gdzie tego znaydzie potrzebę, strony do osobistego stawienia się zapozwać.

Folgen der unterlassenen Informations-Ertheilung.

§. 79. Die Erklärung der Bevollmächtigten und Stellvertreter dürfen nach Rückfragen bei den Partheien niemals aufgehalten werden. Es ist die Sache der Partheien, entweder selbst zu erscheinen, oder solche Bevollmächtigte, welche mit den Lokalverhältnissen und ihren Absichten vertraut sind, abzuordnen, oder sonst für deren zureichende Information zu sorgen. Thun sie dieses nicht, so findet das Kontumazialverfahren statt.

Nähere Bestimmung.

§. 80. Es bleibt jedoch auch hiebei dem Ermessen der Kommission vorbehalten, den Bevollmächtigten Behufs anderweitiger Information und zur Einbringung ihrer Erklärungen, Nachfristen zu gestatten, insofern der Fortgang der Sache darunter nicht leidet oder gegründete Hoffnung vorhanden ist, daß dadurch die zweckgemäße, billige und gütliche Beilegung derselben werde erleichtert werden.

Freie Wahl der Beistände.

§. 81. In der Wahl der Beistände sind die Partheien keiner Einschränkung unterworfen. Die Kommission kann denselben jedoch den Zutritt versagen, wenn sie wahrnimmt, daß jene den Fortgang des Geschäfts und eine billige Beilegung desselben durch unrichtige Darstellungen, offenbar grundlose Prätensionen, kleinliche Neckereien, heimliches Aufreden, oder ungebührliches Benehmen gegen die Kommissarien oder Mitinteressenten erschweren. Ueber die Gründe ihrer Entfernung ist die Kommission nur der vorgesetzten Behörde Rechenschaft zu geben schuldig.

Von Beschlüssen über Gegenstände gemeinschaftlichen Interesses.

§. 82. Bei allen zum Ressort der Generalkommission gehörigen Angelegenheiten und den zu deren Regulirung gepflogenen Verhandlungen, müssen sich die Theilhaber eines gemeinsamen Interesse, sofern von dessen Wahrnehmung im Verhältnisse gegen einen Dritten die Rede ist, dem Beschlüsse der Mehrheit, nach der Größe der Antheile berechnet, unterwerfen. Es macht hierbei keinen Unterschied, ob der Gegenstand in einem gemeinschaftlichen Rechte, im eigentlichen Sinne des Worts, z. B. einer gemeinschaftlichen Hütungsgerechtigkeit, besteht, oder nur mehrere Interessenten zugleich und auf einerlei Weise betrifft. Fälle der letzteren Art sind z. B., wenn die bäuerlichen Wirthe eines Dorfes mit ihrer Gutsherrschaft darüber

Skutki zaniedbanego udzielenia informacyi.

§. 79. Pełnomocnicy i zastępcy nie mogą się ociągać uczynieniem swéy deklaracyi pod pozorem, iakoby się wprzód stron musieli zapytać. Rzeczą iest stron, albo stanąć osobiście, albo takich stawić pełnomocników, którzyby posiadali wiadomość ich zamiaru i stosunków mieyscowych, albo też w dostateczną informacyą byli opatrzeni. W razie przeciwnym postępowanie zaoczne ma mieysce.

Oznaczenie bliższe.

§. 80. Wszelakoż i tu zostanie się zdaniu Kommissyi, udzielić pełnomocnikom czas iescze do zasięgnienia dalszéy informacyi, i podania swych oświadczeń, byleby w sprawie nie nastąpiła zwłoka, i oraz pewna była nadzieia, iż tym sposobem załatwiony zostanie stosowny, słuszny i zgodny układ rzeczy.

Wolny wybór assystentów.

§. 81. W wyborze assystentów strony wcale nie są ograniczone. Kommissya wszelakoż może zabronić im przystępu, iż przez nierzetelne wystawienie rzeczy, przez oczywiście płonne pretensye, przez nikczemne zaczepki, potaiemne podsycania, i nieprzyzwoite postępowanie naprzeciw Kommissarzom, lub wspólinteresentom sprawuią trudność w dalszym toku rzeczy, i słusznem załatwieniu onéyże z powodów oddalenia takowego, Kommissya przed przełożoną tylko władzą usprawiedliwić się iest obowiązaną.

O układach względem przedmiotów wspólnego interesu.

§. 82. W wszelkich okolicznościach do wydziału Kommissyi generalnéy należących, uczestnicy interesu wspólnego, co się tycze ich stosunku względem trzeciéy osoby, muszą poddać się większości głosów, która w miarę wielkości udziału każdegokolwiek porachowaną bydź ma. Żadnéy to nie czyni różnicy, czyli przedmiot iest istotnie wspólnem prawem w istotnem słowa znaczeniu, n. p. wspólnem prawem pastwiska, lub też, czyli tylko dotycze się kilku interesentów razem i w ieden i ten sam sposób. Do przypadków ostatniego gatunku należy n. p. gdy włościanie z właścicielem rozprawiaią się o to: czyli należące te-

verhandeln, ob der letzteren ihre Abfindung in Land oder Rente gegeben werden soll, ob ihr das Land mittelst Ueberlassung eines ganzen und welchen Feldes, oder in einem Randtheile überwiesen werden soll u. s. w.

Nähere Bestimmung.

§. 83. Wenn sich jedoch ein oder der andere Theilhaber mit dem Gegentheile besonders einigt, so steht den übrigen in sofern kein Widerspruch dagegen zu, als derselbe aus aller Feldgemeinschaft mit denselben scheidet oder auch sonst ihre Lage dadurch nicht erschwert wird.

§. 84. Auch versteht es sich von selbst, daß bei einem Theilhaber, der seine Separation begehrt, nur solche Interessen als gemeinsame, nach der im §. 82. bestimmten Regel, behandelt werden können, welche dieser Separation ungeachtet gemeinsam bleiben. Dies würde z. B. statt finden, wenn in dem Falle des §. 13. lit. a. No. 1. des Edikts vom 14ten September 1811. eins von den vorhandenen drei Bauerfeldern der Gutsherrschaft zu überlassen wäre. Der von einem oder dem andern bäuerlichen Wirthe in Antrag gebrachten Separation ungeachtet, würde derselbe sich zunächst, in Gemeinschaft mit den übrigen auf die Verhandlungen über die Auswahl dieses Feldes nach der unter §. 82. bestimmten Regel einlassen müssen und seine Abfindung nur aus den für die bäuerlichen Wirthe übrig gebliebenen Ländereien fordern können.

Von der Wirkung der Beschlüsse in Absicht abwesender Interessenten.

§. 85. Die Beschlüsse der Mehrheit anwesender Interessenten über Gegenstände eines gemeinschaftlichen Interesse (§. 82.) verbinden auch die abwesenden ohne Rücksicht auf die Zahl der Erschienenen, wenn sie mit allgemeiner Bekanntmachung des Gegenstandes vorgeladen worden. Ist eine solche Bekanntmachung nicht geschehen, so müssen wenigstens zwei Drittel der Mitglieder oder Interessenten gegenwärtig seyn, wenn ein gültiger Schluß zu Stande kommen soll.

Wirkung der Beschlüsse in Rücksicht geistlicher und milder Stiftungen.

§. 86. Vorstehende Vorschriften §. 82 ff. finden auch in Rücksicht der §. 17. gedachten moralischen Personen, deren Güter unter mittel- oder unmittelbarer-Verwaltung des Staates stehen, statt. Die Kommission muß jedoch in solchen Fällen ihre §. 44. erwähnte Pflicht erfüllen.

muż wynagrodzenie w ziemi, lub w wypłatach ma bydź wymierzone, czyli ziemia przez oddanie mu całego lub którego pola, lub też tylko pewnéy części ziemi, ma bydź przekazana i t. d.

Postanowienie bliższe.

§. 83. Drudzy uczestnicy nie mogą sprzeciwić się temu, gdy ieden z pomiędzy nich z stroną drugą osobno się ułoży, byleby tenże wyszedł z wszelkiego z niemi związku w polach, i ich położenie przez to pogorszoném nie zostało.

§. 84. Tudzież samo się z siebie rozumie, że względem uczestnika, żądaiącego separacyi, takie tylko przedmioty w zdaniu §. 82. za wspólne uważane bydź mogą, które i pomimo separacyi zostaią wspólnemi. Toby n. p. miało mieysce, gdyby w przypadku §. 13. Lit. a. No. 1. edyktu z dnia 14. Września 1811 iedne z trzech pól włościańskich właścicielowi oddać należało. Pomimo separacyi przez iednego lub drugiego włościanina wniesionéy, tenże wspólnie z drugiemi musiałby podług przepisu §. 82. wchodzić w czynności względem wyboru pola, i należytości dla niego przypadaiącéy nie mogłby żądać, iak z pomiędzy ról dla włościan pozostawionych.

O dzielności układów względem interesentów nie przytomnych.

§. 85. Układ większości stawaiących interesentów względem przedmiotów wspólnego interesu (§. 82.) obowięzuie również nieprzytomnych bez względu na liczbę stawaiących, byleby byli zapozwanemi z ogólném onymże oznaymieniem przedmiotu. Jeżeli oznaymienie takowe nie nastąpiło, przytomność dwóch trzech części członków lub interesentów, do zawarcia ważnego układu iest potrzebną.

Skuteczność układów względem instytutów duchownych i miłosiernych.

§. 86. Przepisy poprzedzaiące §. 82. seq. ściągaią się również do osób moralnych w §. 17. wzmiankowanych, których dobra zostaią pod pośredniém lub bezpośredniém zarządzaniem Rządu. Wszelakoż Kommissya w razie takowym musi dopełnić obowiązku §. 44. dla niéy naznaczonego.

II. Ordnung des Verfahrens bis zur Vermessung.
Ausmittelung der Absicht der Interessenten.

§. 87. Nach allgemeiner Besprechung des Kommissarii mit den Interessenten über das zwischen diesen und auf der Feldmark statt findende Verhältniß und allenfalls auch nach Einnehmung des Augenscheins von der letzteren, muß der Provokant und die übrigen Interessenten über ihre Wünsche und Anträge vernommen werden.

Vorläufige Beurtheilung derselben.

§. 88. Die Beurtheilung derselben muß nicht blos auf ihre Zulässigkeit, sondern auch darauf gerichtet werden, ob nicht bessere und größere Zwecke, als die geäußerten, durch Verbindung einer General- oder Spezial-Separation, mit der Regulirung oder wenigstens durch Anweisung des hutfreien Drittels, nach Maaßgabe des Landkultur-Edikts vom 14. September 1811. zu erreichen sind. Ist dieses der Fall, so müssen die Interessenten durch zweckmäßige Belehrungen zur Ausdehnung ihrer Anträge und Ergreifung der sich darbietenden Gelegenheit zur Verbesserung ihres Zustandes möglichsten Fleißes vermocht werden.

Ausmittelung des Sach- und Rechtsverhältnisses.

§. 89. Sodann muß sie zu einer bestimmten Ausmittelung des Sach- und Rechtsverhältnisses, so weit es nach Verschiedenheit der Anträge auf die Auseinandersetzung Einfluß hat, in einer von den Interessenten zu vollziehenden General-Verhandlung schreiten. Dahin gehören:

1) die Ausmittelung der Interessenten und ihres Besitzverhältnisses;
2) die Berichtigung des Legitimationspunkts;
3) die Erkundigung nach den Pertinenzien der Höfe und der Hofwehr;
4) die Ausmittelung der gutsherrlichen Rechte und der diesen entsprechenden Pflichten der bäuerlichen Besitzer;
5) die Ausmittelung der öffentlichen und Realabgaben der letzteren;
6) die Erkundigung nach den Kommunal- und anderweitigen öffentlichen Sozietätslasten;

II. Porządek postępowania aż do rozmiaru.
Dochodzenia zamiaru interesentów.

§. 87. Po ogólnéy rozmowie Kommissarza z interesentami względem stosunku, który pomiędzy niemi, i oraz co do ziemi w polach zachodzi, oraz po naoczném, ieżeli tego uzna potrzebę, pól zobaczenia, tenże prowokanta i innych interessentów względem ich życzeń i wniosków wysłuchać powinien.

Poprzednicze zważenie ongoż.

§. 88. Przy zważeniu wniosków takowych, nie tylko nad tém zastanowić się należy, czyli też maią mieysce, ale oraz, czyliby przez połączenie separacyi ogólnéy lub specyalnéy z wniesioném uregulowaniem a przynaymniéy przez przekazanie trzeciéy części od służebności pastwiska wolnéy w miarę edyktu względem kultury kraiowéy z dnia 14. Września 1811., większe i lepsze zamiary, iak o które wniesiono, osiągnione bydź nie mogły. Gdy takowy zachodzi przypadek, interesentów po poprzedniczém ich obiaśnieniu skłaniać należy do rozciągnienia ich wniosków i chwycenia się pory, która im się nawiia ku naprawie ich położenia.

Wynalezienie stosunku rzeczy i prawa.

§. 89. Następnie Kommissya w czynności ogólnéy, którą z interesentami sporządzi, przystąpić powinna do wynalezienia istotnego stosunku rzeczy i prawa, ile takowy w miarę różnych przez interesentów uczynionych wniosków ma wpływ na separacyą. Takiemi są;

1) wynalezienie interesentów i stosunku ich posiadania;
2) załatwienie punktu legitymacyinego;
3) zasiągnienie wiadomości o przynależnościach i załogach posiadłości włościańskich;
4) wynalezienie praw właściciela i odpowiaiących onymże powinności włościan;
5) wynalezienie podatków publicznych i realnych włościan;
6) dowiadywanie się względem gminnych i innych publicznych towarzyskich ciężarów;

7) Ausmittelung des Rechtszustandes wegen der auf der Feldmark bestehenden Gemeinheiten und der Grenzen;
8) bestimmte Erklärungen über die Anträge.

Von den Interessenten.

§. 90. Als Interessenten der Auseinandersetzung sind nicht allein diejenigen anzusehen, denen die Regulirung zunächst angeht, sondern alle diejenigen, in deren Rechten durch die Auseinandersetzung eine Aenderung bewirkt wird. Diese sind insgesammt, mit alleiniger Ausnahme der Lehns- und Fideikommiß-Folger und der eingetragenen Gläubiger, zuzuziehen, doch braucht ihre Zuziehung nur bei den Gegenständen veranlaßt zu werden, die ihr Interesse betreffen. Rücksichtlich des Besitzverhältnisses muß insbesondere geprüft werden, ob sie erblich oder nicht erbliche Besitzer und ob sie nach den Gesetzen berechtigt sind, die eigenthümliche und dienstfreie Ueberlassung des gesetzmäßigen Theils des Hofes zu verlangen. Es müssen zu dem Ende erforderlichen Falls die Urbarien, Hof- und Annehmungsbriefe nachgesehen werden.

Von der Legitimation.

§. 91. In Rücksicht der Legitimation zur Sache auf Seiten des Gutsbesitzers muß durch Vorlegung des Hypothekenscheins dargethan werden, daß der Besitzer zu Verfügungen der in Rede stehenden Art nach dem Edikt und der Deklaration berechtigt sey. Ist das Gut ein Lehn- oder Fideikommißgut, so muß dieses in der Verhandlung bemerkt werden. Auf Seiten der bäuerlichen Besitzer muß geprüft werden, ob sie aus eigenem Rechte, oder für einen Dritten zu dem Hofe und dessen Eigenthumsverleihung berechtigten Interessenten, besitzen. Uebrigens müssen die Vollmachten derjenigen Personen, die sich für andere bei der Auseinandersetzung melden, beurtheilt und Falls dagegen nichts zu erinnern ist, zu den Akten gebracht, Falls sie aber mangelhaft sind, zur Abhelfung des Mangels zurückgegeben werden.

Von den Pertinenzien und der Hofwehr.

§. 92. Die Ausmittelung der Pertinenzien braucht in dieser Verhandlung nur im Allgemeinen in der Art zu geschehen, daß man die zu jedem Hofe gehörige Hufenzahl oder Aussaat nebst dem ohngefähren Betrag des Heugewinnes und den Umstand ersiehet, ob

7) dochodzenie stosunku prawnego, względem wspólności i granic ról się tyczących;
8) pewne wyłuszczenie wniosków.

O interesentach.

§. 90. Jako interesenci separacyi uważaią się nie tylko ci, których taż naybliżéy się tycze, ale też wszyscy, dla których taż odmianę w ich prawach sprawuie. Ci zatém wszyscy, wyiąwszy iedynie tylko następców w lenie i fideikommissie, oraz i zaintabulowanych wierzycieli, do rzeczy przyzwani bydź maią lecz tylko w przedmiotach, ich interesu tyczących się. Pod względem stosunku posiadania szczególniéy badać należy, czyli są dziedzicznemi, lub niedziedzicznemi posiadaczami, i czyli z prawa dopominać się mogą, aby prawnie im przypadaiąca część ich posiadłości prawem własności i z uwolnieniem od posług przekazaną im była. Tym tedy celem w razie potrzeby przeyrzeć należy urbaria, kontrakty i pisma, względem przyimowania włościan.

O legitymacyi.

§. 91. Co do legitymacyi właściciela, względem sprawy, przedstawieniem wykazu hypotecznego dowiedziono bydź musi, czyli tenże w moc edyktu i deklaracyi onegoż do rozrządzeń podobnych ma prawo. Gdy dobra są lenne, lub fideikommissowi ulegaiące, wzmianka o tém w czynności uczynioną bydź musi. Co do włościan, więc badać należy, czyli z mocy własnego prawa, czyli też za trzeciego posiadaią, który ma prawo do posiadłości, i do domagania się, aby mu własność onéyże udzieloną została. Z resztą plenipotencye osób tych, które za innych zgłaszaią się w takowych czynnościach, roztrząśnione i ieżeli naprzeciw nim do zarzucenia czego niema, do akt przyięte, lub gdyby nie były dostateczne, w celu uzupełnienia onychże zwrócone bydź maią.

O przynależytościach i załodze.

§. 92. Przy czynności takowéy dochodzenie przynależności w ogóle tylko do tego ściągać się ma: iaka rozległość lub wysiew, oraz i ryczałtowy dochód siana przy każdéy posiadłości się znayduie, i czyli też bory lub lasy

sie als Pertinenzien ihrer Höfe, Holzungen besitzen. Ganz bestimmt muß aber in dieser Verhandlung erforscht werden: ob Pertinenzien bei den Höfen in Kultur sind, die der Gutsbesitzer als Vorwerksland, oder sonst jemand in Anspruch nimmt? wem die Hofwehr gehört? worin sie besteht, ob der Gutsherr sie in Natur zurücknehmen, oder dafür ein Vergütung in Gelde annehmen will? nach welchen Grundsätzen die Zurücklieferung erfolgt?

Von den gutsherrlichen und bäuerlichen Leistungen.

§. 93. Nur im Fall einer Provokation auf eine höhere oder geringere als die Normalentschädigung, kommt es auf eine spezielle Ausmittelung der gegenseitigen Leistungen an, und für diesen Fall enthält die Deklaration vom 29sten Mai 1816. Art. 66. seq. die erforderlichen Bestimmungen. Abgesehen von diesem Falle, wird die Konstatirung folgender Umstände zureichend seyn: ob die an der Regulirung Theil nehmenden Diensteinsassen mit andern daran nicht Theil nehmenden dem Gutsherrn, nach bisheriger Verfassung, zu unbestimmten Leistungen z. B. Baudiensten, unbestimmten Erndtediensten, gemeinschaftlich verpflichtet sind? ob sie zu Brennmaterial auf den herrschaftlichen Forst berechtigt sind?

Von den öffentlichen und Realabgaben.

§. 94. Die öffentlichen und Realabgaben müssen nicht nur durch Einsicht der Quittungsbücher, sondern auch durch Rücksprache mit der Kreisbehörde ausgemittelt werden. Die Realabgaben an Kirche, Pfarre, Schule müssen mit Zuziehung der temporellen Perzipienten oder Nutznießer derselben, des Patrons und der Kirchenvorsteher konstatirt und erforderlichen Falls die betreffenden Urkunden darüber vorgelegt werden. Auf gleiche Art ist in Rücksicht anderer Realabgaben zu verfahren.

Von den Kommunallasten.

§. 95. Hinsichtlich der Kommunallasten, zu welchen die im Allg. Landrecht Theil 2. Tit. 7. §. 37. bemerkten Gemeinearbeiten zu zählen sind, ist nach den Vorschriften des Edikts §. 16. und der Art. 36. und 78. der Deklaration aufzuklären, welche derselben der Gutsbesitzer nach bisheriger Verfassung oder

do niéy należą. Z naywiększą atoli pewnością śledzić należy: czyli exystuią przynależności posiadłości włościańskiéy, w kulturze będące, do których właściciel dóbr, iako do gruntu folwarcznego, lub kto inny prawo rości? załoga czyią iest własnością? z czego się składa? czyli właściciel chce takową odebrać napowrót, lub też zaprzestać na wynagrodzeniu za nią w pieniędzach? wedle iakich zasad oddanie ma nastąpić?

O obowiązkach właściciela i powinnościach włościana.

§. 93. Wtenczas tylko potrzeba szczególnego dochodzenia powinności wzaiemnych, gdy prowokacya zawiera w sobie wniosek o wynagrodzenie większe lub mnieysze, niżeli normalne. Na ten przypadek Dekl. z dnia 29. Maia 1816. art. 66. seq. potrzebne zawiera przepisy. Bez względu na podobny przypadek wystarczy uzasadnione udowodnienie okoliczności następuiących: czyli włościanie do dzieła separacyi wchodzący, wraz z innemi do niéy nie należącemi, podług urządzeń dotychczasowych, wspólnie byli obowiązanemi do posług nie oznaczonych, iako to: koło budowli, żniwa? i czyli maią prawo do żądania opału z borów lub lasów właściciela?

O daninach publicznych i realnych.

§. 94. Daniny publiczne i realne, nie tylko z książek kwitowych, lecz i przez zniesienie się z władzą powiatową wyiednane bydź maią. Daniny realne, kościołowi, plebanii i szkołom przypadaiące za przywołaniem tegoczesnego użytkownika, lub oneż pobieraiącego kollatora i starszych kościelnych udowodnione, a w razie potrzeby zapisy onychże tyczące się przedstawione bydź muszą. W taki sam sposób postąpić należy co do innych danin realnych.

O ciężarach gminnych.

§. 99. Co do ciężarów gminnych, do których także liczą się roboty gminne w §. 37. Tyt. 7. Cz. II. Powsz. Pr. krai. wymienione, stósownie do przepisów edyktu w §. 16. i art. 36. i 78. Deklaracyi wyrozumieć należy, które z nich podług urządzeń dotychczasowych, lub też z względu na odebrane posiadłości wło-

in Rücksicht eingezogener Bauerngüter getragen hat und künftig leisten muß.

Von dem, wegen der Gemeinheiten und Grenzen, bestehenden Rechtsverhältnisse auf die Feldmark.

§. 96. In Voraussetzung, daß die Kommission von dem natürlichen und wirthschaftlichen Zustande der Feldmark, sobald sie es nöthig findet, durch Beschauen sich unterrichtet und die Einnehmung des Augenscheins wiederholt und darüber, wo es erheblich ist, die erforderlichen Nachrichten in den Akten bemerkt, ist in Absicht des Rechtszustandes hauptsächlich Folgendes auszumitteln:

a. ob die Feldmark schon separirt worden, in welcher Art und welche Grundgerechtigkeiten ein Theil auf dem Landstrich des andern behalten hat und worin sie bestehen?
b. ob auswärtige auf der Feldmark oder einem Theil derselben Grundgerechtigkeit haben, oder ob diese den Interessenten der Auseinandersetzung ganz oder Theilweise auf benachbarten Feldmarken zustehen?
c. welche Theilnehmungsrechte statt finden?
d. ob die Grenzen außer Zweifel und in wiefern sie streitig sind?

Dabei ist nicht blos auf die Nutzungen durch Acker, Wiesen, Hütung, Holzung, Mastung, sondern auch auf die vorhandenen Fossilien Rücksicht zu nehmen und im Fall eine Separation statt gefunden hat, oder sonst zu irgend einem andern Behuf eine Vermessung geschehen ist, sind Karte, Vermessungsregister, Separationsrezeß und sonstige erhebliche Urkunden einzufordern.

Bestimmtere Vernehmung über die Anträge.

§. 97. Nach dieser Erörterung des Sach- und Rechtsverhältnisses sind die Kommission und die Interessenten im Stande zuverlässig zu beurtheilen, was zu thun und wie die Sache am zweckmäßigsten zu reguliren sey. Dieses muß sorgfältig erwogen und nunmehro müssen die bestimmten Anträge niedergeschrieben werden.

Vorschrift über die Aufnehmung der Generalverhandlung.

§. 98. In vorstehenden §§. 87. ff. sind die Gegenstände im Allgemeinen angegeben, worauf die Generalverhandlung zu richten ist. Es bleibt der Umsicht der Kommission überlassen, auf welche andere Gegenstände sie in vorkommenden Fällen noch auszudehnen sey, oder ob und welche Punkte nach der individuellen

ściańskie, właściciel dóbr aż dotąd ponosił, lub na przyszłość ponosić iest obowiązanym.

O stosunku prawnym wspólności i granic względem roli.

§. 96. Ponieważ Kommissya w razie potrzeby niezaniedba powziąć przez naoczne śledztwo wiadomość o naturalnym i gospodarskim stanie roli, i śledztwo takie powtorzyć i oraz potrzebne w téy mierze wzmianki w aktach umieścić, więc co do stosunku prawnego, to szczególniéy dochodzoném bydź ma:

a) czyli i w iaki sposób separacya roli iuż nastąpiła, i iakie służebności strona iedna zatrzymała na gruncie drugiéy strony, z czego też się składaią?
b) czyli zamieyscowi maią służebność gruntową na roli lub iakiéy iéy części, albo też, czyli takowa interesentom do separacyi wchodzącym służy całkiém lub w części na gruntach sąsiedzkich?
c) iakie zachodzą prawa w uczestnictwie?
d) czyli granice są pewne, albo iak dalece są zaprzeczone?

Przytém nie tylko na użytek z ról, łąk, pastwiska, drzewa, żeru, lecz też z kopalni, iakie są, wzgląd mieć potrzeba, a ieżeli separacya lub rozmiar innym iakim celem nastąpił, mappa, regestra rozmiarowe, akt separacyi, lub inne wpływ maiące dokumenta pożądane bydź maią.

Dokładniéysze wysłuchanie względem wniosków.

§. 97. Po takowém roztrząśnieniu stosunku rzeczy i prawa, tak Kommissya iako i interesenci potrafią ocenić należycie, co czynić, i w iaki sposób rzecz naystosowniéy urządzić należy. Troskliwie nad tém zastanowiwszy się, następnie wnioski oznaczone, zapisane bydź winny.

Przepis względem spisania czynności ogólnéy.

§. 98. W poprzedniczych §§. 87. seq. oznaczono w ogóle przedmioty, do których czynność ogólna ściągać się powinna. Zostawia się rozsądkowi Kommissyi uznać: do iakich innych przedmiotów czynność takowa w zachodzącym razie rozciągnioną bydź ma,

Bewandniß der Sache, z. B. deshalb, weil keine Gemeinheitstheilung erfolgt, übergangen werden können. Sie thut der Regel nach wohl, wenn sie bei dieser Generalverhandlung die Interessenten zusammen nimmt und nur nach Erörterung aller Gegenstände zur Abfassung des Generalprotokolls schreitet. Es muß daraus bei jedem Gegenstand hervorgehen, worüber die Interessenten einverstanden, streitig oder zweifelhaft sind, und eine bestimmte Erklärung abzugeben Bedenken tragen.

In Fällen, wo anerkannte Urkunden über den in Rede seyenden Gegenstand zureichende Auskunft geben, kann darauf der Kürze halber Bezug genommen werden. Die Urkunden sind aber in beglaubter Abschrift zu den Akten zu bringen.

Benehmen nach aufgenommener Generalverhandlung.

§. 99. Nach aufgenommener Generalverhandlung müssen die Anträge der Partheien genau und sorgfältig erwogen und es muß in Rücksicht der unausgemittelt gebliebenen oder streitig gewordenen Gegenstände scharf beurtheilt werden, welche einer nähern Erörterung und Vorbereitung zur Entscheidung bedürfen.

Beurtheilung der Anträge.

§. 100. Diese Beurtheilung (§. 99.) muß lediglich von der Spezialkommission nach der sich erworbenen Kenntniß von den obwaltenden Rechtsverhältnissen und der Lokalität, mit Hinsicht auf die gesetzlichen Vorschriften, geschehen, und sie ist berechtigt, ihrem pflichtmäßigen Ermessen gemäß, das fernere Verfahren einzuleiten.

Von Separationen.

§. 101. Dieses findet auch in Rücksicht der in Antrag gebrachten Gemeinheitstheilungen statt. Betreffen jedoch solche nicht blos die Interessenten der Feldmark, worauf die Regulirung vorgenommen wird, sondern die Auseinandersetzung mit Interessenten fremder Feldmarken, so muß sie, nach aufgenommener Generalverhandlung, über die Zulässigkeit der Separation an die Generalkommission berichten und deren Vorbeschridung darüber einholen.

Grundsatz zur Beurtheilung der Zulässigkeit derselben.

§. 102. In der besonders zu publizirenden Gemeinheitstheilungs-Ordnung wird über die Bedin-

czyli też i iakie punkta z względu na szczególne położenie rzeczy, dla tego n. p. iż podział wspólności nie przychodzi do skutku, opuszczone bydź mogą. Kommissya dobrze sobie postąpi, gdy w czasie sporządzenia czynności generalnéy z stronami w obec zniosłszy się, dopiero po roztrząśnieniu wszystkich przedmiotów, przystąpi do zdziałania protokołu generalnego. Z niego to, względem każdego szczegółu okazać się musi, w czém interesenci są zgodni, w czém spór lub wątpliwość zachodzi, lub też obawa pewnego oświadczenia się.

W przypadkach gdzie przyznane dokumenta dostatecznie przedmiot zachodzący obiaśniaią, do nich odwołać się można, też iednak w wierzytelnym odpisie do akt złożone bydź maią.

Postępowanie po przyięciu czynności ogólnéy.

§. 99. Po przyięciu protokułu generalnego, troskliwie zastanowić się należy nad wnioskami stron, i co do przedmiotów niewyiaśnionych lub sprzecznych z pewnością zadecydować: czyli też wymagaią ieszcze bliższego wyiaśnienia lub przygotowania w celu rozsądzenia onychże.

Zważenie wniosków.

§. 100. Kommissya specyalna, iedynie tylko w miarę nabytéy wiadomości o zachodzących stosunkach prawnych i o mieyscowości, z względem oraz na przepisy prawa nad wnioskami temi zastanowić się i stósownie do sumiennego zdania swoiego dalsze postępowanie zaprowadzić iest obowiązana.

O separacyach.

§. 101. Toż samo ściąga się także do wniosków o podział wspólności. Jeżeli iednak takowy tycze się nietylko interesentów nieruchomości, gdzie uregulowanie ma mieysce, lub też i interesentów nieruchomości zamieyscowych; więc po przyięcia generalnego protokułu, z zapytaniem o dopuszczalność separacyi do Kommissyi generalnéy udać się i decyzyi iéy poszukiwać powinna.

Zasada względem ocenienia, czyli separacya ma mieysce.

§. 102. W ustawie oddzielnéy względem podziału wspólności ogłosić się maiącéy, zo-

gungen, unter welchen der Antrag auf Gemeinheitstheilung zuläſſig iſt, beſtimmt werden.

Da ſich dergleichen Auseinanderſetzungen jedoch mit den bäuerlichen Regulirungen ſchicklich verbinden laſſen, und durch dieſelben vorzüglich erleichtert werden; ſo ſoll in dergleichen Fällen ſchon jetzt nicht blos, wie es bereits im Artikel 23. der Deklaration vom 29. Mai 1816. beſtimmt iſt, den Gutsherren und Bauern der Antrag auf ihre beiderſeitige Separation, ſondern auch jedem bäuerlichen Wirthe und jedem Intereſſenten derſelben, oder einer benachbarten Feldmark, auch den Berechtigten von Grundgerechtigkeiten, wenn ihre wirthſchaftlichen Verhältniſſe durch die gedachte Regulirung in irgend einer Beziehung alterirt werden, die Provokation auf Gemeinheitstheilung frei ſtehen, der Provokant auch mit dem Nachweiſe, daß die Theilung an ſich möglich, dem Ganzen oder ſämmtlichen Intereſſenten vortheilhaft ſey, nicht beläſtigt werden. Die Kommiſſion hat daher ihr Augenmerk hauptſächlich nur darauf zu richten, ob Lokalhinderniſſe der Separation vorhanden und ob ſie in dieſem Falle nicht wenigſtens theilweiſe ſtatt finden könne, wie dieſes z. B. in Stromgegenden, wo eine vollſtändige Separation die Folge haben kann, daß eine bisherige gemeinſchaftliche Gefahr der Ueberſchwemmung und Verſandung nur Einzelne trifft, der Fall ſeyn kann.

Verweiſung auf die bisherigen Geſetze.

§. 103. Im übrigen müſſen ſich die Spezialkommiſſionen in Abſicht der materiellen Grundſätze der Gemeinheitstheilungen, bis die Gemeinheitstheilungs-Ordnung bekannt gemacht iſt, nach den bisherigen Geſetzen und der desfallſigen Beſtimmungen der Deklaration vom 29ſten Mai 1816. achten, und nicht nur die Separation des herſchaftlichen Guts, ſondern auch der bäuerlichen Wirthe und anderer dabei konkurrirenden Intereſſenten möglichſt befördern; wenigſtens die Ausmittelung und Anweiſung des hutfreien Drittels nach Artikel 54. der Deklaration und nach §. 11. ff. des Landkultur-Edikts vom 14ten September 1811. bewirken.

staną postanowione warunki, pod któremi wniosek o podział wspólności ma mieć mieysce.

Ponieważ iednak separacye podobne zupełno stosownie połączyć się dadzą z urządzeniem stosunków włościańskich, i owszém przez to samo szczególniéy ułatwione bydź mogą, więc w podobnych przypadkach i teraz iuż, nie tylko właścicielowi dóbr i włościanom, iak w art. 23. Dekl. z dnia 29. Maia 1816. oznaczono, wniosek o wzaiemną onychże separacyą dozwolony bydź ma, ale też każdy włościanin z osobna, i każdy interesent tak mieyscowy iako i zamieyscowy, również i maiący służebności gruntowe, skoro tylko stosunki ich gospodarskie z powodu powyższego regulowania w iakimkolwiek względzie odmiany doznawaią, ma mieć prawo do domagania się podziału wspólności, i iuż narzucać nie można na domagaiącego się, dowodu, iż podział iest podobnym, lub dla wszystkich interesentów dogodnym. Kommissya więc szczególniéy tego tylko przestrzegać obowiązaną będzie, czyli są mieyscowe przeszkody separacyi, i czyli w takowym razie przynaymniéy w części nastąpić nie może, iak to n. p. w okolicach nadrzecznych, gdzie separacya zupełna ten mieć może skutek, iż zalew i zapiaszczenie, które dotychczas wszystkim zagrażały, iuż odtąd tylko poiedyńczych dotykać będzie.

Odesłanie do praw dotychczasowych.

§. 103. Z resztą Kommissye specyalne, co do zasad prawnych podziałów wspólności, aż do czasu ogłosić się maiącéy w téy mierze ustawy, stosować się muszą do praw dotychczasowych i postanowień Deklaracyi z dnia 29. Maia 1816. do przedmiotu tego ściągaiących się, i nietylko popierać wedle możności separacyą gruntów dominialnych, lecz i włościan i innych w téy mierze interesowanych osób; a przynaymniéy powinny sprawić to: aby trzecia część wolna od pastwiska podług art. 54. Deklaracyi i §. 11. seq. edyktu względem kultury kraiowéy z dnia 14. Września 1811. wynalezioną i przekazaną została.

Instruktion der Streitpunkte.

§. 104. In Rücksicht der streitig oder zweifelhaft gebliebenen Punkte muß die Kommission mit möglichster Umsicht in Erwägung ziehen, welche derselben auf die Auseinandersetzung Einfluß haben. Insofern die Kommission es nicht vermag, sie insgesammt oder theilweise in Güte abzumachen; so muß sie die erheblichen aus dem Generalprotokoll ausziehen, den eigentlichen Streitpunkt und worauf es dabei ankomme, bestimmen und festsetzen, die Partheien über das, was sie zur Erläuterung der Sache zur Unterstützung und Vertheidigung ihrer dabei obwaltenden Gerechtsame und Interessen anzuführen haben, umständlich hören, alle dabei vorkommenden Umstände in facto gehörig auseinander und durch Aufnehmung der vorhandenen Beweismittel in ihr möglichstes Licht, solchergestalt aber die Generalkommission in den Stand setzen, daß sie bei jedem Punkte die Lage und den Zusammenhang der Sache vollständig übersehen und darüber auf eine, den Rechten der Billigkeit und dem Endzwecke des Auseinandersetzungsgeschäfts angemessene Art entscheiden könne.

In wiefern die Instruktion ausgesetzt werden könne.

§. 105. Streitigkeit über die Kompetenz eines Theilnehmungsrechts und dessen Umfang, über die Erblichkeit der Bauergüter, über das Recht des Besitzers, die eigenthümliche Ueberlassung des Hofes zu verlangen, über die Pertinenzien, über Grenzen, über Leistungen und Gegenleistungen, über die Frage: ob die Abfindung in Land oder Rente geschehen soll? müssen sofort auf die obenbeschriebene Art instruirt werden; dagegen sind andere Streitigkeiten, die die Ausgleichung betreffen, der Regel nach bis zum Verfahren über den Auseinandersetzungsplan auszusetzen. Es bleibt jedoch dem vernünftigen Ermessen der Kommission überlassen, auch Streitigkeiten der erstgedachten Art, insofern sie nicht wichtig sind und noch Hofnung zum Vergleich vorhanden ist, bis zur Planberechnung auszusetzen und solchen nach ihrem rechtlichen und billigen Ermessen anzufertigen; so wie es ihr auch frei steht, Streitigkeiten der letztgedachten Art mit jenen zugleich zu instruiren und zur Entscheidung zu bringen, wenn sie solches des Zusammenhanges und der Abkürzung wegen für zweckmäßig hält.

Instrukcya punktów spornych.

§. 104. Co do punktów sprzecznych lub wątpliwych, Kommissya z szczególném zastanowieniem się zważyć powinna, które z nich maią wpływ na separacyą. Jeżeli się Kommissyi nie powiedzie takowe wszystkie lub w części torem zgody załatwić, natenczas winna te, o których rozstrzygnienie rzecz idzie, wyciągnąć z protokułu generalnego, oznaczyć właściwy punkt sporny, i na czém w téy mierze zależy, dokładnie wysłuchać strony względem tego, co dla obiaśnienia sprawy, dla poparcia i obrony praw ich i interesów w téy mierze zachodzących przytoczyć zechcą, okoliczności wszelkie na czynach zasadzaiące się należycie wytknąć, i zebraniem dowodów iak naydobitniéy wyiaśnić, a tym sposobem postanowić Kommissyą generalną w stanie powzięcia dokładnéy wiadomości, o związku i położeniu sprawy i rozsądzenia iéy podług praw, słuszności i stósownie do celu dzieła separacyinego.

Jak dalece instrukcya wstrzymaną bydź może.

§. 105. Spory względem właściwości i rozciągłości prawa uczestnictwa, względem dziedziczności włościańskich posiadłości, względem prawa posiadacza do zażądania, aby mu posiadłość prawem własności została oddaną, względem przynależności, względem granic, wzaiemnych powinności, o to: czyli wynagrodzenie ma nastąpić w ziemi lub wypłatach; spory takowe natychmiast w sposobie powyżéy opisanym, do instrukcyi pociągnione bydź maią; przeciwnie zaś spory inne tyczące się wyrownania interesentów, pospolicie wstrzymać należy, aż do czasu gdy się rozpocznie postępowanie względem planu separacyi. Wszelakoż zostawia się rozsądnemu umiarkowaniu Kommissyi, spory nawet pierwszego rodzaiu mniéy ważne, i gdy iest nadzieia zgodnego rzeczy układu, wstrzymać, aż do czasu ułożenia planu, który wedle prawnego i słusznego zdania sporządzić powinna; również iéy wolno spory ostatniego rodzaiu razem z pierwszemi pociągnąć do instrukcyi i zawyrokowania, gdy dla związku i skrócenia rzeczy za stósowne to uzna.

Von dem Instruenten der zur Entscheidung der Generalkommission geeigneten Punkte.

§. 106. Die zum Ressort der Generalkommission gehörigen Streitigkeiten werden von dem mit der Regulirung beauftragten Oekonomiekommissar instruirt.

§. 107. Bei diesen (§. 106.) Instruktionen, die in besondern Akten und bei jedem Punkt in besondern Protokollen geschehen, müssen die wesentlichen, §. 104. angedeuteten, Vorschriften der Allgemeinen Gerichts-Ordnung beobachtet werden. Deduktionen sind in erster Instanz unzulässig, und es bedarf, außer dem Gutachten des mit der Regulirung und Instruktion beauftragten Oekonomiekommissar über landwirthschaftliche Gegenstände, keines Gutachtens eines andern Sachverständigen.

Wer die Instruktion zu bewirken habe, wenn die Streitpunkte zum Ressort der ordentlichen Gerichte gehören.

§. 108. Die zur Entscheidung der gewöhnlichen Gerichte geeigneten Streitpunkte werden, in sofern der Kommissarius kein qualifizirter Justizbedienter ist, durch den Kreis-Justizkommissarius (§. 58.) instruirt und die darüber anzulegenden besonderen Akten werden demnächst an die Generalkommission gesandt, welche sie der kompetenten Behörde übermacht.

Wie sie zu instruiren sind.

§. 109. Die Instruktion geschieht nach den auf den Gegenstand anwendbaren Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung. Es sind jedoch auch hier in erster Instanz keine schriftlichen Deduktionen zulässig, und wegen der in eben dieser Instanz einzufordernden Gutachten über landwirthschaftliche Gegenstände findet die §. 107. getroffene Bestimmung Anwendung. Die Instruktion der zweiten und dritten Instanz leitet das Justizkollegium nach den gewöhnlichen Vorschriften, dieses hat aber die Instruktion und Entscheidung solcher Punkte ganz vorzüglich zu beschleunigen.

Von der Feststellung der Art der Abfindung.

§. 110. Wenn es nicht schon in der General-Verhandlung geschehen ist, so muß doch gleich nachher, oder bei der Instruktion der Streitpunkte über Rechte, die Frage zur Bestimmung gebracht werden: ob die gutsherrliche Abfindung in Land oder Rente

Kto trudnić się winien instrukcyą sporów do wydziału Kommissyi generalnéy należących.

§. 106. Instrukcya sporów do wydziału Kommissyi generalnéy należących wyprowadza Kommissarz ekonomiczny do uregulowania polecenie maiący.

§. 107. Przy instrukcyach takowych (§. 106) w oddzielnych aktach i co do każdego punktu w oddzielnych protokułach wyprowadzić się maiących, zachowane bydź powinny istotnieysze przepisy Ord. Powsz. w §. 104. wytknięte. Dedukcye w pierwszéy instancyi nie maią mieysca, i prócz zdania Kommissarza ekonomicznego regulowaniem i instrukcyą trudniącego się, nie potrzeba wcale opinii innego znawcy.

Do kogo należy instrukcya, gdy punkta sporne są przedmiotem właściwości sądów zwyczaynych.

§. 108. Instrukcyą punktów spornych, które do sądów zwyczaynych należą, wyprowadza Kommissarz powiatowy sprawiedliwości (§. 58.) ieżeli Kommissarz uregulowaniem trudniący się, sam nie iest urzędnikiem sprawiedliwości, do tego uzdatnionym. Akta szczególne w téy mierze założyć się maiące, następnie Kommissyi generalnéy zostaną przesłane, która ie do przyzwoitéy władzy odeśle.

Jak instrukcya nastąpić powinna.

§. 109. Instrukcya sama wyprowadza się podług przepisów ordynacyi powszechnéy sądowéy do przedmiotu stosownych, lecz i tu w pierwszéy instancyi dedukcya nie ma mieysca, a co do opinii, którąby w przedmiotach gospodarskich w instancyi téy przyszło zasięgnąć, przepis §. 107. zastosować należy. Instrukcyą drugiéy i trzeciéy instancyi kieruie przyzwoita władza sądowa, podług przepisów zwyczaynych, iednakowoż tak instrukcyą iako i rozsądzenie podobnych sporów szczególniéy przyśpieszyć powinna.

Oznaczenie sporu wynagrodzenia.

§. 110. W protokole generalnym, a ieżeli to nie nastąpiło, więc zaraz potém lub przy instrukcyi punktów spornych pytanie to roztrząśnionem bydź musi: czyli wynagrodzenie właścicielowi należne w ziemi lub w wypłatach,

oder theilweise in beiden geschehen soll? Die Kommission muß mit sorgfältiger Berücksichtigung des Lokalverhältnisses über diesen Punkt möglichst ein gütliches Abkommen zu stiften suchen, entgegengesetzen Falls aber diesen Punkt erörtern und sofort die Akten mit ihrem Gutachten zur Entscheidung an die General-Kommission einsenden. Ist die Entscheidung dieses Punkts von der Entscheidung anderer Streitpunkte über Rechte, z. B. über Pertinenzien des Bauerhofes abhängig, so muß sie die Instruktion solcher Punkte so beschleunigen, daß darüber zugleich mit erkannt werden kann.

Feststellung der Theilungsarten.

§. 111. Zugleich muß sie auf den Fall einer Abfindung in Land und besonders dann, wenn keine ältere zuverlässige oder leicht zu revidirende Vermessung vorhanden ist, in Erwägung ziehen, ob die in dem Edikt vorgeschriebenen Theilungsarten nach den näheren Bestimmungen der Deklaration ohne erheblichen Nachtheil des einen oder des andern Theils zur Anwendung kommen können, oder auch die Sache außerdem, sey es durch analoge Anwendung der in dem Edikte §. 13. lit. a. 3. und §. 42. lit. a. bestimmten Theilungsform, oder durch die im §. 113. bezeichneten Hülfsmittel, zu Stande zu bringen, oder ob zu dem Ende eine Vermessung und Bonitirung erforderlich sey.

Sie muß sich sorgfältig bemühen, hierüber eine Einigung zu stiften und Falls solche nicht Statt findet, auch diesen Punkt, nachdem die Interessenten mit ihren Gründen und Gegengründen gehört worden durch ihr Gutachten zur Entscheidung vorbereiten und die Akten zugleich, mit den im vorigen §. gedachten, an die Generalkommission einsenden.

Wirkung der desfallsigen Entscheidung.

§. 112. Die Entscheidung über den Gegenstand des §. 111. muß sofort in Ausübung kommen. Verlangt aber die unterliegende Parthei beharrlich eine Vermessung und Bonitirung, so ist solche auf ihre Kosten zwar sofort zu veranlassen, es muß aber dennoch mit der Regulirung nach Maaßgabe jener Entscheidung fortgefahren werden, indem auf den Grund derselben nur vermittelst des einzulegenden Rechtsmittels der Appellation der Ersatz des Schadens in Rente verlangt werden kann. Wird dieser Anspruch für gegründet geachtet, so kann auch die theilweise Erstattung der Vermes-

lub cząstkowo w obydwóch wymierzone bydź ma? Kommissya troskliwym względem na stosunki mieyscowe, szczególniéy o zgodny rzeczy układ w téy mierze starać się musi, lub gdyby się to nie powiodło, rzecz wyiaśnić i wraz z opinią swą koncem zadecydowania do Kommissyi generalnéy przesłać. Jeżeli rozstrzygnienie punktu takowego zawisło od rozwiązania sporów zachodzących względem praw, n. p. co do przynależności posiadłości włościańskiéy, natenczas instrukcye podobne tyle przyśpieszyć należy, iżby względem obydwóch razem zawyrokować można.

Oznaczenie sposobu podziału.

§. 111. Kommissya na przypadek, iż wynagrodzenie ma nastąpić w ziemi, a szczególniéy w niedostatku dobitnego lub łatwego do sprostowania rozmiaru, rozważyć powinna: czyli przepisane edyktem sposoby podziału, podług bliższych postanowień Deklaracyi bez szczególnego dla iednéy lub drugiéy strony uszczerbku, przystosowane bydź mogą, albo czyli prócz tego, to przez analogiczne zastósowanie oznaczonego edyktu w §. 13. Lit. a. 3. i §. 42. Lit. a., podziału, to przez środki w §. 113. wymienione, rzecz załatwioną bydź może, lub też rozmiar i bonitowanie przedsięwziąć potrzeba.

Szczególnie o zgodny w téy mierze układ, starać się powinna, w razie zaś przeciwnym, punkt takowy, po wysłuchaniu wniosków obustronnych, dołączeniem zdania swoiego przygotuie do decyzyi i akta wraz z temi, o których w poprzedniczym §. wzmianka się stała, Kommissyi generalnéy prześle.

Skutek takowéy decyzyi.

§. 112. Decyzya względem przedmiotu w §. 111. wytkniętego bezzwłocznie do skutku doprowadzoną bydź musi. Jeżeli iednak strona w sprawie upadaiąca stale domaga się rozmiaru i bonitowania, takowy wprawdzie iéy kosztem przedsięwzięty bydź winien, lecz regulowanie dalsze do rzeczonéy decyzyi stosować się musi, ponieważ na téyże zasadzie tylko przez założenie appellacyi wynagrodzenie szkody w wypłatach żądaném bydź może. Gdy wniosek takowy zostanie za prawny uznanym, natenczas

sungs- und Bonitirungskosten, die in diesem Falle als gemeinschaftliche Auseinandersetzungskosten angesehen und aufgebracht werden, von den Interessenten verlangt werden.

Feststellung der Ausmittelungsart der Rente.

§. 113. Steht es fest, daß die Abfindung in Rente geleistet werden soll, so muß die Kommission im Mangel einer Einigung sich bemühen, über diesen Gegenstand, ohne neue Vermessung und Bonitirung, zuverlässige Nachrichten über die Aussaat, über den Kornertrag, über den Heugewinn, über die Viehnutzung zu erlangen und nur in dem Falle, wenn solches nicht möglich ist, zur Vermessung und Bonitirung, Behufs der Ausmittelung des Ertrags, schreiten.

III. Von der Vermessung und Bonitirung.
Anstellung des Feldmessers.

§. 114 Bedarf es Behufs der Regulirung einer speziellen Vermessung und Bonitirung der Grundstücke, oder muß solche nach der Bestimmung im §. 112. veranlaßt werden, so wird der mit ersterer zu beauftragende Feldmesser von der Kommission ausgewählt. Sie sorgt dafür, daß ihm zur Anweisung der Gränzen, Abtheilungen und Bezirke, sowohl des zu vermessenden Grundstücks überhaupt, als der einzelnen darin gelegenen Stücke und Besitzungen, gewisse Leute, welche davon die genaueste Kenntniß und Erfahrung haben, zugegeben und wenn es die Interessenten verlangen, dazu gehörig vereidet, übrigens aber ihm die zu seiner Operation erforderlichen Kettenzieher und sonstige Bedürfnisse gehörig angewiesen und geliefert werden.

Zuziehung der Feldnachbarn.

§. 115. Auch muß, um wegen der Gränzen mit den Feldnachbarn Gewißheit zu erhalten, den letzteren Seitens der Kommission von der bevorstehenden Vermessung Kenntniß gegeben und es ihnen überlassen werden, wenn es zur Aufnahme der Gränzen kömmt, wovon ihnen durch den Feldmesser Nachricht zu geben ist, derselben beizuwohnen. Dem Feldmesser liegt ob, in dem Vermessungsprotokoll zu registriren, daß die Bekanntmachung geschehen, wer darauf erschienen und was von demselben erklärt worden.

Verbindung der Bonitirung mit der Vermessung.

§. 116. Kommt es auch auf die Bonitirung der Grundstücke an, so muß diese mit der Vermessung

również strona zwrotu cząstkowego kosztów rozmiaru i bonitowania, iako wspólnych separacyi kosztów, od interesentów domagać się może.

Oznaczenie sposobu wynalezienia opłaty.

§. 113. Gdy rzecz stanęła na tém: iż wynagrodzenie ma nastąpić w wypłatach, Kommissya na przypadek niepoiednania w téy mierze musi względem przedmiotu takowego, bez przedsięwzięcia rozmiaru i bonitowania, wystarać się o pewne wiadomości względem wysiewu, dochodu z ziarna, siana i użytku z bydła, i wtenczas tylko, gdzieby się to nie powiodło, przystąpić do rozmiaru i bonitowania w celu wynalezienia dochodu.

III. O rozmiarze i bonitowaniu.
Ustanowienie geometry.

§. 114. Jeżeli do dzieła uregulowania iest potrzebnym rozmiar i bonitowanie gruntów, lub wedle przepisu §. 112. przedsięwzięty bydź musi, geometra przez Kommissyą zostanie wyznaczonym do rozmiaru. Staraniem iéy będzie: aby granica, oddziały i obwody gruntów pod rozmiar podpadaiących, iako też poiedyncze w nich szczegóły i posiadłości przez ludzi doświadczenie i wiadomości o tém maiących, (których na żądanie interesentów przysięgą zobowiązać należy) mu pokazane i przeź tego tak ludzie do ciągnienia łańcucha, iako i wszelkie inne potrzeby należycie dostarczone były.

Przywołanie sąsiadów gruntowych.

§. 115. Dla uzyskania oraz pewności, względem granicy z sąsiadami gruntowemi, Kommissya tych tu o nastąpić maiącym rozmiarze uwiadomić, i zostawić im powinna, iżby byli przytomnemi przy rozmiarze granic, o którego przedsięwzięciu miernik donieść im iest obowiązany. Tenże też w protokule rozmierczym uczyni wzmiankę o nastąpioném uwiadomieniu, oraz kto stanął, i co przez nich oświadczono.

Połączenie bonitowania z rozmiarem.

§. 116. Jeżeli idzie także o bonitowanie gruntów, toż z rozmiarem zaraz połączone,

gleich verbunden, und solche unter Direktion des Feldmessers, nach Maaßgabe der festgesetzten Klassifikationsordnung, Stück vor Stück vorgenommen, der Befund zum Protokoll erklärt und das Nöthige daraus in das Vermessungsregister übertragen werden.

Instruktion des Feldmessers.

§. 117. Sollten auch irgendwo bei einer Vermessung oder Abschätzung noch besondere Umstände vorkommen, worauf der Feldmesser Rücksicht zu nehmen hätte; so muß die Kommission ihn mit einer ausführlichen, deutlichen und bestimmten Instruktion darüber schriftlich versehen.

§. 118. Der Feldmesser muß sich bei dieser Arbeit nach besagter Instruktion und im Uebrigen nach dem Allgemeinen Feldmesser-Reglement und pflichtmäßig achten; wenn sich während der Vermessung, über die Gränzen oder das Eigenthum eines und des andern Grundstücks, Streitigkeiten unter den Partheien hervorthun sollten, den Streitpunkt in dem Vermessungsprotokolle deutlich auseinandersetzen und auf der Karte richtig bemerken; übrigens aber in Fällen, wo er nähere Anweisung oder Beihülfe nöthig hat, sich an die Kommission deshalb gebührend verwenden.

Vorlegung des Brouillon.

§. 119. Nach bewirkter Vermessung muß der Feldmesser das Brouillon zum Vermessungsregister, bevor es mundirt wird, mit den Interessenten genau durchgehen, um die Fehler zu bemerken und zu berichtigen, welche von den ihm beigegebenen Anweisern bei den Angaben über das Eigenthum und den Besitz der einzelnen Grundstücke vielleicht begangen seyn mögten.

Bonitirung ländlicher Grundstücke.

§. 120. Das Geschäft der Bonitirung d. i. der Schätzung ländlicher Grundstücke in bestimmte, für die gegebene Lokalität festgesetzte Klassen, geschieht, wo es auf eine so spezielle Würdigung des Gegenstandes der Auseinandersetzung ankömmt, durch zwei besondere, zu dergleichen Geschäften im Allgemeinen oder für den Fall besonders verpflichtete, Personen.

Wer dazu qualifizirt sey.

§. 121. Sind zu dergleichen Geschäften in demselben oder einem benachbarten Kreise bereits gewisse Personen bestellt; so bleibt den Interessenten die Auswahl unter denselben vorbehalten, so daß jeder Theil

i pod kierunkiem miernika wedle porządku klassyfikacyinego względem każdego szczegółu przedsięwzięte, skutek w protokule wzmiankowany, i potrzebne uwagi do regestrów rozmiarowych przeniesione bydź muszą.

Instrukcya dla geometry.

§. 117. Gdy przy rozmiarze lub oszacowaniu zachodziły szczególnieysze, na uwagę mierników zasługuiące okoliczności, Kommissya w téy mierze w dokładną, wyraźną i dobitną informacyą na piśmie opatrzyć go iest obowiązaną.

§. 118. Miernik przy pracy takowéy sumiennie stosować się musi do informacyi dopiero rzeczonéy, z resztą zaś do ogólnego regulaminu względem mierników wydanego. Jeżeli w czasie rozmiaru wynikaią pomiędzy stronami spory względem granic lub własności iednego lub drugiego gruntu, punkt sporny wyraźnie w protokule rozmiarowym musi opisać i wytknąć na mappie, z resztą zaś w przypadkach, gdy bliższego potrzebuie obiaśnienia lub pomocy, po to do Kommissyi się udać.

Przedstawienie brulionu.

§. 119. Po uskutecznionym przemiarze, geometra przedstawi brulion do regestrów rozmiarowych przed przepisaniem go na czysto, interesentom w celu oznaczenia i załatwienia omyłek, które się mogły wśliznąć z winy ludzi, do pokazania mu granic przydanych, względem własności i posiadania poiedyńczych gruntów.

Bonitowanie gruntów wieyskich.

§. 120. Skoro szczególne oszacowanie przedmiotu separacyinego iest potrzebném; dzieło podobne i oszacowanie gruntów wieyskich, na pewne z względu na będącą mieyscowość postanowione klassy, należeć będzie do dwóch szczególnych osób, do podobnych czynności w ogóle, lub też na ten tylko przypadek zobowiązanych.

Zdatność do bonitowania.

§. 121. Jeżeli do podobnych czynności pewne osoby w tym samym lub sąsiedzkim powiecie, iuż są mianowane, interesenci

resp. die Extrahenten und die Provokaten einen derselben bestimmt.

Wer sie ernennet.

§. 122. Außer diesem Falle, oder wenn die Interessenten sich ihres Wahlrechts begeben, ernennt die Spezialkommission dieselben. Es ist jedoch kein Interessent schuldig, solche Abschätzer und sonstige Sachverständige anzunehmen, welche nach den Vorschriften der Allg. Gerichtsordnung Theil 1. Tit. X. §. 228 seq. als Zeugen nicht zulässig oder nicht völlig glaubwürdig sind.

Ihre Benutzung in der ganzen Sache.

§. 123. Die einmal bestellten Boniteurs werden für alle im Fortgange des Geschäfts vorkommende Schätzungen gebraucht, ohne Rücksicht darauf, ob im Fortgange des Geschäfts die Interessenten zur Sache und ihre Interessen dieselben bleiben oder ihre Stellung sich verändert, die Zahl derselben durch den Zutritt anderer Theilnehmer vermehrt, oder die Interessen mehr vereinzelt werden.

Ihre Entfernung.

§. 124. Nur im Falle der Pflichtwidrigkeit oder offenbarter Unfähigkeit, können dieselben auf den Antrag der Partheien oder nach eigenem Befinden von der Kommission entfernt werden.

Theilnahme des Oekonomiekommissar an der Bonitirung.

§. 125. Der Oekonomiekommissar nimmt an der Bonitirung den Antheil, daß er die Boniteure dabei, so weit es seine anderweitigen Geschäfte gestatten, leitet, auf übersehene Umstände aufmerksam macht, und wenn sie verschiedener Meinung sind, darüber als Obmann bestimmt.

Klassifikation.

§. 126. Die bei der Bonitirung anzunehmenden Klassen werden gleich bei Veranlassung derselben, unter Zuziehung der Boniteure und Rücksprache mit denselben, nach eingenommenem Augenschein, jedoch nach dem alleinigen Ermessen des Oekonomiekommissar, festgesetzt.

Zu dessen Geschäften gehört auch die Werthschätzung jeder Klasse und die Festsetzung des Verhältnisses der einen gegen die andere.

Abschätzung anderer Gegenstände.

§. 127. Die Würdigung von baulichen Anstalten, Forsten, Torflagen, und andern dergleichen

a to każda z stron, iednego z pomiędzy nich obiera.

Wyznaczenie onychże.

§. 122. Prócz przypadku dopiero rzeczonego, lub gdy interesenci zrzekaią się wyboru, Kommissya specyalna mianuie onychże. Żadna iednak strona nie winna poprzestać na podobnych bonitantach lub innych znawcach, ieżeli ciż podług przepisów Powsz. Ord. sąd. Cz. I. Tyt. X. §. 228. seq. świadkami bydź nie mogą, lub na zupełną nie zasługuią wiarę.

Użycie onychże w całym toku sprawy.

§. 123. Bonitańci raz wyznaczeni do wszelkich w toku czynności wydarzaiących się oszacowań użytemi bydź maią, bez względu na to: czyli następnie interesenci odmienili się, lub przedmiot ich interesu w inném stanął położeniu, czyli tamtych przybyło, albo ten tu więcéy rozdrobnionym został.

Oddalenie onychże.

§. 124. Wtenczas tylko, gdy swych uchybią obowiązków, lub widocznie niezdatnemi się okażą, albo na wniosek stron, albo też z własnego upodobania przez Kommissyą oddalonemi bydź mogą.

Jak dalece Kommissarze ekonomiczni należą do oszacowania.

§. 125. Kommissarz ekonomiczny trudnić się będzie bonitowaniem w ten sposób, iż zaymie się kierunkiem bonitantów, ile tego inne iego czynności dozwolą: iż im wskaże okoliczności, na które nie mieli względu, i iż w razie niezgodnego ich zdania, iako superarbiter postanowi.

Klassyfikacya.

§. 126. Klassy wedle których bonitowanie ma nastąpic, zaraz przy rozpoczęciu onegoż za pozwaniem bonitantów, i umowieniu się z niemi, po naoczném o rzeczy przekonaniu się, podług wyłącznego zdania Kommissarza ekonomicznego zostaną ustanowione.

Również do niego należy oszacowanie każdéy klassy i oznaczenie stosunku iednéy względem drugiéy.

Oszacowanie innych przedmiotów.

§. 127. Oszacowanie budowli, borów i lasów i przedmiotów innych, których ocenienie

Gegenständen, für welche es besonderer, bei den praktischen Landwirthen nicht allgemein vorauszusetzender Sachkenntniß bedarf, geschieht, wo es auf dergleichen spezielle Würdigung ankommt, durch die für dergleichen Geschäfte ausgebildete, von der Generalkommission zu bestimmende, Personen.

Vorlegung der Karte und des Vermessungs-Registers.

§. 128. Vermessungsregister und Karte sind den Interessenten zur Erklärung vorzulegen. Die Kommission muß solche speziell mit den Interessenten durchgehen und nicht nur auf der Karte, sondern erforderlichen Falls auch Jedem an Ort und Stelle, seine Besitzungen nachweisen, ihm die herausgebrachte Morgenzahl und Würdigung bekannt machen und die Erklärung nicht nur in Absicht dieser Gegenstände, sondern auch in Absicht der darin enthaltenen Besitz- und Eigenthums-Angaben erfordern.

Erinnerung dagegen.

§. 129. Kommen dabei Erinnerungen vor, so müssen solche sofort untersucht, die vorgefallenen Fehler verbessert, oder, Falls sie ungegründet befunden worden, der Ungrund in das gehörige Licht gesetzt und der Monent möglichst davon überzeugt werden.

Instruktion der Erinnerungen.

§. 130. Ist dadurch über diesen Gegenstand keine Einigung zu erlangen; so muß die Kommission nach Anhörung der Interessenten, über ihre gegenseitigen Behauptungen und Gründe, die letzteren untersuchen und durch ihr Gutachten zur Entscheidung der Generalkommission vorbereiten, welcher es überlassen bleibt, vor ihrer Entscheidung allenfalls noch eine Revision durch andere Sachverständige vornehmen zu lassen.

IV. Plan-Berechnung und Verfahren darüber.
Wann der Plan zu berechnen sey.

§. 131. Sind nun solchergestalt alle Grundlagen, die zur Berechnung des Auseinandersetzungs-Plans erforderlich sind, vorhanden, so muß die Kommission dazu schreiten. Sollten auch noch über einige Präjudizialpunkte, als über Erblichkeit des Besitzes, über Grundpertinenzien, über Grenzen, über Theilnehmungsrechte u. s. w. Streitigkeiten obwalten, die nicht entschieden wären; so muß die Kommission in Erwägung ziehen: ob der Streit die Hauptauseinandersetzung oder nur die Subrepartition

wymaga szczególnych wiadomości rzeczy, nie każdemu ekonomiście właściwéy, tam gdzie tego potrzeba, uskutecznionêm zostanie przez osoby, które w podobnych przedmiotach maiąc wiadomość, przez Kommissyą generalną będą wyznaczone.

Przedstawienie mappy i regestrów rozmiarowych.

§. 128. Regestra rozmiarowe i mappa, interesentom przedstawione bydź maią. Kommissya takowe z interesentami szczególniéy przetrząśnie, i nie tylko każdemu, posiadłość iego na mappie, ale też mieysce pokaże, oświeci go względem ilości morgów i oszacowania onychże i zażąda oświadczenia iego, nie tylko co do rzeczonych przedmiotów, ale też względem podań wszelkich, co do stanu posiadania i własności.

Zarzuty naprzeciw onéyże.

§. 129. Jeżeli iakie naprzeciw nim uczynione zostaną zarzuty, omyłki zaszłe natychmiast sprostować, lnb gdy się okażą płonnemi, sprzeciwiaiącego się, o ich bezzawadności należycie przekonać potrzeba.

Instrukcya zarzutów.

§. 130. Jeżeli rzecz tym sposobem załatwioną bydź nie może, natenczas Kommissya, po wysłuchaniu interesentów z ich wnioskami i powodami, ostatnich dochodzić będzie, i rzecz za poprzednictwem swéy opinii do rozsądzenia przez Kommissyą generalną przygotuie, ta, gdy tego uzna potrzebę, może w mieyscu ieszcze znawcom rewizyą polecić.

VI. Ułożenie planu i postępowanie w téy mierze.
Kiedy plan ułożonym bydź ma.

§. 131. Gdy tym sposobem wszystkie do ułożenia planu separacyinego potrzebne zasady zostaną ustanowione, Kommissya bezzwłocznie do dzieła przystępuie. Gdyby ieszcze niektóre punkta preiudycyalne, iako to: względem dziedziczności posiadania, względem przynależności gruntu, względem granic, praw uczestnictwa i t. d. zostawały w sporze, Kommissya zważy: czyli takowe dotyczą się główney separacyi, lub też tylko do subrepartycy-

betrifft. Im letztern Falle kann sie den Plan zur Abfindung des Gutsbesitzers anfertigen und die Subrepartition, in soweit sie wegen jenes Streits nicht angelegt werden kann, bis zur Erledigung desselben aussetzen. Im ersteren Falle muß sie ferner beurtheilen: ob die Auseinandersetzung nicht wenigstens in Absicht des Ackers und der Wiesen mit Aussetzung der Theilung der Grundhütung zu bewirken sey, oder der Plan auf beide Fälle des Austrags des Streits angelegt werden könne. Dieses wird in den mehrsten Fällen ohne große Weitläuftigkeiten und Kosten geschehen können, z. B. wenn nicht in Absicht aller sondern nur eines oder weniger der erbliche Besitz oder die Befugniß, an der Regulirung Theil zu nehmen, streitig ist, wenn ferner der Streit über Grenzen und Pertinenzien keine große Gegenstände oder nur Hütung oder Holzung betrifft.

§. 132. Auch kann, wenn der Streit Gegenstände betrifft, die sofort in die Planberechnung gezogen werden müssen, und sich die Sache noch nicht genugsam übersehen läßt, um den Plan auf alle Fälle des Austrags anzulegen, doch mit dem ersteren vorgeschritten werden, wenn der Gegenstand des Streits im Verhältnisse zu dem Hauptgegenstande der Regulirung, bei welchem es darauf ankommt, nicht von Belang ist, oder mit der Realisirung der Auseinandersetzung in einem bestimmten Zeitraume, bis zu welchem sich die Beilegung jener Streitigkeiten nicht absehen läßt, erhebliche Vortheile verknüpft sind. In einem solchen Falle wird demjenigen, wider dessen prätendirte Berechtigung der Plan angelegt wird, seine anderweitige Abfindung im Allgemeinen entweder in Natur oder in Kapital oder Rente vorbehalten.

§. 133. Bei einem solchen allgemeinen Vorbehalt eventueller Naturalabfindungen muß jedoch der Gegenstand, aus welchem die letzteren erfolgen sollen, so viel als möglich, nach Art, Lage und Umfang bestimmt werden.

§. 134. Auf eine Entschädigung in Kapital oder Rente, ist der Vorbehalt in dem Falle des §. 132. nur dann zu richten, wenn sich der Vorbehalt der Naturalabfindung nach der zeitigen Lage der Sache zweckmäßig gar nicht stellen läßt. Jedoch soll auch in diesem Falle nach rechtskräftiger Entscheidung des Streitpunktes dem Betheiligten noch der Nachweis, wie ihm seine Naturalabfindung ohne

cyi się ściągaią. W razie ostatnim, mocna iest ułożyć plan wynagrodzenia właściciela gruntowego, a subrepartycyą, która z powodu zachodzącego sporu ułożoną bydź nie może, aż do rozsądzenia onegoż odłożyć. W pierwszym zaś przypadku daléy zastanowi się: czyli separacya przynaymniéy co do ról i łąk z odroczeniem podziału względem pastwiska gruntowego uskutecznioną, lub też plan na obydwa wypadki sporu ułożonym bydź nie może. W nawięcéy przypadkach będzie to mogło mieć mieysce bez kosztów i trudności, n. p. gdy dziedziczność posiadania, lub prawo należenia do separacyi, nie względem wszystkich, lecz iednego tylko, lub kilku iest w sporze, niemniéy gdy spór o granice i przynależności małych tylko tycze się przedmiotów lub pastwiska tylko, albo opału.

§. 132. Również, gdy spór tycze się przedmiotów, które zaraz przy ułożeniu planu obrachowane bydź muszą, a rzecz do tego stopnia ieszcze nie iest wyiaśnioną, aby plan na wszelki wypadek wygotowanym bydź mógł, do obrachowania planu przystąpić można, skoro przedmiot qu. sporu w stosunku do głównego dzieła przedmiotu, do którego tenże się ściąga, małéy iest wagi, lub też z uskutecznieniem separacyi w pewnym czasie, do którego by spory owe rozsądzone bydź nie mogły, znaczne są połączone korzyści. W razie takowym sprzeciwiaiącym się, zostanie zastrzeżone w planie wynagrodzenie ogólne, albo wytyczne, albo w summie kapitalnéy lub wypłatach.

§. 133. W razie takowego zastrzeżenia wynagrodzeń wytycznych, przedmiot, z którego też czerpane bydź maią, wedle możności, co do rodzaiu, położenia i rozciągłości swéy oznaczonym bydź musi.

§. 134. Wynagrodzenie w sumie kapitalnéy lub wypłatach w przypadku §. 132. zastrzeżone, wtenczas tylko ustanowione bydź ma, gdy wynagrodzenie wytyczne z położeniem rzeczy pogodzić się nie da. Wszelakoż w tym razie po prawomocném rozsądzeniu sporu, interesentowi służy prawo dowodu: iż bez nadwerężenia planu separacyinego i bez

Zerrüttung des Auseinandersetzungsplanes und ohne Nachtheil für die hierauf gegründeten wirthschaftlichen Einrichtungen gewährt werden könne, gestattet und in dem Falle, wenn dieser geführt würde, solche noch zugetheilt werden.

§. 135. Ob die Sache hiernach (§. 133.) zur Planberechnung reif sey, bleibt dem Ermessen der Spezialkommission überlassen und den Partheien steht gegen ihre diesfälligen Verfügungen, wie über die Zulässigkeit der Beseitigung ihrer Ansprüche, mittelst der im §. 132. ff. gedachten Vorbehalte, nur der Rekurs an die Generalkommission zu.

Wie der Plan zu berechnen sey.

1) Generelle Vorschrift.

§. 136. Die Kommission muß bei der Anfertigung des Plans mit der möglichsten Sorgfalt, Redlichkeit und Unpartheilichkeit zu Werke gehen. Der Plan muß die Vorschläge der Kommission, so weit sie bleibende Verhältnisse betreffen, nebst einer Entwickelung der Grundsätze, worauf sie beruhen, enthalten.

2) In Rücksicht der Landtheilung.

§. 137. Darin müssen also im Fall einer Landtheilung, die jedem Interessenten anzuweisenden Grundstücke an Aeckern und Wiesen ꝛc. der Regel nach speziell aufgeführt werden. Im Falle des §. 131. und in Fällen, wo mehrere Arten der örtlichen Anweisung anwendbar sind, oder sonst zu vermuthen ist, daß der Hauptplan Aenderungen erleiden und dadurch die Subrepartition zerrüttet werden könnte, kann der Plan über die Grundtheilung dergestalt allgemein angelegt werden, daß daraus die Besitzungen des Gutsbesitzers und der Dorfseinsassen nur im Allgemeinen hervorgehen. Die Unterabtheilung muß aber dann, sobald die Grundtheilung mit dem Ersteren feststeht, angelegt werden.

3) In Rücksicht anderer bleibenden Verhältnisse.

§. 138. Zu den Gegenständen, die bleibende Verhältnisse in Absicht der Grundtheilung betreffen und worüber die angemessenen Bestimmungen in dem Plan enthalten seyn müssen, gehören Triften, Wege, Viehtränken, Abzugs- und Bewässerungsgraben, Wässerungen zum Schaafwaschen, zu Viehtränken ꝛc.,

uszczerbku dla opartych na nim urządzeń gospodarskich, wynagrodzenie wytyczne dla niego wynalezionem bydź może, a na przypadek wyprowadzenia takowego dowodu, wnioskowi iego zadosyć stać się powinno.

§. 135. Zdaniu Kommissyi specyalnéy zostawia się, czyli rzecz podług §. 133. do obrachowania planu iest przygotowaną. Stronom za naprzeciw takowéy iéy decyzyi, iako też co do zastrzeżeń uczynionych z uboczeniem ich wniosków, a w §. 132. seq. rzeczonych, rekurs do Kommissyi generalnéy iest dozwolony.

W iaki sposób plan obrachowany bydź winien.

1) Przepis ogólny.

§. 136. Kommissya przy obrachowaniu planu postępować powinna z naywiększą troskliwością, uczciwością i bezstronnością. Plan sam musi w sobie zawierać proiekta Kommissyi i wyiaśnienie zasady onychże, ile też ściągaią się do stosunków stałych.

2) Co do podziału roli.

§. 137. W planie tym na przypadek podziału roli, wszystkie dla każdego z interesentów przeznaczone grunta w polach i łąkach etc. szczególnie muszą bydź wyrażone. W przypadku §. 131. i wtenczas, gdy różnym sposobem wskazanie podobnego podziału uskutecznionem bydź może, lub, gdy spodziewać się można, iż plan główny odmian dozna, a tém samém subrepartycya nadwerężoną zostanie, plan względem podziału roli w ogólności w ten sposób ułożonym bydź może, iżby posiadłości właściciela i włościan w ogólności na nim były umieszczone. Dopiero gdy podział sam co do właściciela stale będzie oznaczonym, subrepartycya ułożoną bydź winna.

3) Co do innych stósunków stałych.

§. 138. Przedmiotami, które się tyczą stałych z separacyi wynikaiących stosunków, i które w planie iak naywłaściwiéy oznaczone bydź powinny, są: wygony, drogi, mieysca do poienia bydła, rowy do spuszczenia lub zaprowadzenia wody, doły do prania owiec i po-

die Beschränkung des Viehstandes oder des Wald-Weidereviers nach §. 13. des Edikts und Art. 22. der Deklaration, die Regulirung der Viehstände nach Art. 23. und 27., die Entschädigung in Rücksicht der Hütung auf dem zwischen dem Abfindungslande gelegenen Ländereien des Gutsherrn Art. 26., die Befreiung eines Drittels der Ackerländereien der Dorfseinsassen von der Schaafhütung Art. 23., das Brennholzmaterial nach §. 15. des Edikts und Art. 30. der Deklaration, die Entschädigung wegen der Fossilien nach Art. 71. der Deklaration.

4) In Rücksicht anderer Gegenstände.

§. 139. Ueber Gegenstände, die entweder nicht bleibende Verhältnisse oder nicht die Landtheilung selbst betreffen, sondern nur Folgen derselben sind, als die Auseinandersetzung wegen der Hofwehr, wegen der Saat und des Düngers nach Art. 43. und 44., wegen der Bau- und Reparatur-Kosten Art. 75., die Vertheilung der öffentlichen und Real-Lasten, die Konstatirung der Kommunal-Lasten nach Art. 38. und 78., sind der Regel nach, bis nach feststehender Landtheilung, auszusetzen.

Bis dahin können auch die Bestimmungen in Rücksicht der Art. 33. und 34. gedachten Häuser, der Art. 38. erwähnten Hülfsdienste und wegen der Zeit der Realisirung der Auseinandersetzung verschoben werden.

Vorlegung des Plans.

§. 140. Der entworfene Plan muß den Interessenten nicht nur auf der Karte und dem Papiere, sondern auch an Ort und Stelle erklärt werden. In sofern er gemeinschaftliche Rechte einer Gemeine betrifft, ist es zureichend, daß die Vorlegung ihren gehörig legitimirten Stellvertretern geschieht; in so weit er aber die besonderen Rechte einzelner Interessenten zum Gegenstande hat, muß er allen diesen zu ihrer Erklärung bekannt gemacht werden.

Die Bekanntmachung und Erläuterung muß übrigens so umständlich geschehen, daß jeder übersehen und sich überzeugen kann, wie sich seine neuen Verhältnisse gegen die vorigen ändern, und daß der Plan entweder auf getroffenen Vereinbarungen oder gesetzlichen Vorschriften beruhe.

Ferneres Verfahren.

§. 141. Kommen Widersprüche vor, so müssen solche aufmerksam gehört und erwogen werden.

ienia bydła etc. ograniczenie ilości bydła, pastwiska borowego lub leśnego podług §. 13. edyktu i art. 22. Deklaracyi, urządzenie stanu bydelnego, podług art. 23. i 27., wynagrodzenie co do pastwiska na rolach właściciela, między gruntami do wynagrodzenia przeznaczonemi położonych, podług art. 26., uwolnienie trzeciéy części ról włościańskich od pastwiska dla owiec, art. 23., opał podług §. 15. edyktu, i art. 30. Dekl., wynagrodzenie za kopalnie podług art. 71. Deklaracyi.

4) Co do innych przedmiotów.

§. 139. Przedmioty zaś, które nie tyczą się stosunków stałych, lub samego ról podziału, lecz tylko ztąd wypływaią, iako to: ułożenie się względem załogi, co do wysiewu i mierzwy podług 43. i 44., co do kosztów budowli i naprawy art. 75. względem podziału ciężarów publicznych i realnych, wynalezienia ciężarów gminnych podług art. 38. i 78. przedmioty takowe pospolicie odłożyć należy, aż po stale ustanowionym podziale ról. Aż dotąd również odłożone bydź mogą postanowienia względem budynków w art. 33. i 34. rzeczonych, względem posług pomocnych w §. 38. wzmiankowanych, i względem czasu, w którym separacya do skutku doprowadzoną bydź ma.

Przedstawienie planu.

§. 140. Plan ułożony interesentom nie tylko na mappie i papierze, lecz i w mieyscu wyłuszczony bydź powinien. Ile tenże tycze się wspólnych praw gminy, dosyć na tém, gdy wylegitymowanym iéy zastępcom przedstawionym zostanie. W przedmiotach iednak do poiedyńczych osób ściągaiących się, każdéy z nich przedstawionym bydź musi.

Przedstawienie zaś i obiaśnienie go z tą obiętością uskutecznić należy, aby każdy sam się mógł przekonać, w czém nowe iego stosunki są odmiennemi od dawnieyszych, i iż plan opiera się, albo na zgodnym rzeczy układzie, lub na prawnych przepisach.

Postępowanie dalsze.

§. 141. Jeżeli w nim znayduią się sprzeczności, należycie nad niemi zastanowić się

Sind sie gegründet, so müssen die Mittel zu deren Abhelfung erforscht und vorgeschlagen werden. Sind sie ungegründet, so müssen die Widersprecher mit möglichstem Glimpf bedeutet und des Ungrundes ihres Widerspruchs belehrt werden.

Wenn keine Vereinbarung statt findet.

§. 142. Findet solchergestalt kein gütliches Abkommen statt; so muß zur Instruktion der Streitpunkte geschritten werden. Die Spezialkommission muß dabei mit der größten Umsicht zu Werke gehen und dahin streben, daß die Sache durch einen und denselben Rechtsgang völlig oder wenigstens so weit beendigt werde, daß der Errichtung des Auseinandersetzungsrezesses nichts weiter im Wege steht. Sie muß daher, im Fall die §§. 138. und 139. gedachten Gegenstände bei der Berechnung des Hauptplans ausgesetzt sind, darüber einen nachträglichen Plan oder Vorschläge den Interessenten vorlegen und darüber wie über den Hauptplan ihre Erklärung einholen, möglichst eine eventuelle Vereinbarung stiften, entgegengesetzten Falls aber auch die hiebei entstehenden Streitpunkte instruiren.

Instruktion der Streitpunkte.

§. 143. Diese Instruktion wird durch den mit der Regulirung beauftragten Oekonomiekomissar bewirkt und es ist dabei die Mitwirkung eines Justizbedienten nicht erforderlich. Er richtet sich dabei nach den Vorschriften §. 104. und es finden auch hier die Vorschriften §. 107. statt.

Von dem Falle einer Vereinbarung.

§. 144. Wird dagegen ein Vergleich gestiftet, so muß die Kommission nicht nur für dessen umständliche bestimmte Abfassung und gesetzmäßige Vollziehung Sorge tragen, sondern auch alle andere bisher noch ausgesetzte Nebenpunkte in Güte zu reguliren suchen, und solchergestalt die Sache, bis zur Errichtung des förmlichen Auseinandersetzungsrezesses und bis zur Realisirung vorbereiten.

potrzeba, w razie gdy takowe są uzasadnionemi; badać należy, i przedstawić środki, w celu załatwienia onychże. Gdy się okażą płonnemi, sprzeciwiaiącego z umiarkowaniem napomnieć i o czczości zarzutów iego oświecić potrzeba.

Gdy zgodny układ nie ma mieysca.

§. 142. Gdy tym zgodny rzeczy układ nie przyidzie do skutku, instrukcya względem punktów spornych przedsięwziętą bydź musi; Kommissya specyalna winna w tym względzie postępować z nayWiększém zastanowieniem się, i starać się o to: iżby w drodze rozpoczętéy instrukcyi rzecz zupełnie lub przynaymniéy tak dalece została załatwioną, aby żadnéy iuż nie było przeszkody w ułożeniu planu separacyinego. Zaczém gdyby przedmioty w §. 138. i 139. rzeczone, ieszcze nie były wchodziły do obrachowania głównego planu, Kommissya również względem onychże winna sporządzić plan dodatkowy, lub proiekt należyty, i takowy przedstawiwszy interesentom, względem wszystkiego ich zażądać deklaracyi, i ieżeli się uda, zgodny układ przywieść do skutku, w razie zaś przeciwnym wyprowadzić instrukcyą względem sporów z tego powodu wynikłych.

Instrukcya punktów spornych.

§. 143. Wyprowadzenie instrukcyi takowéy należy do Kommissarza ekonomicznego do uregulowania polecenie maiącego, i nie potrzeba przybrania urzędnika sprawiedliwości. Tamten stósować się winien do przepisów §. 104. i również to ma mieysce, co w §. 107. iest postanowiono.

O zgodnym układzie rzeczy.

§. 144. Jeżeli zaś zgoda przyidzie do skutku, nie tylko Kommissya o wyraźne i dobitne iéy spisanie, ale też o to starać się powinna, aby taż stósownie do praw sporządzoną została. Wszelkie dotychczas zawieszone punkta poboczne w zgodny sposób załatwi, i rzecz całą tym sposobem, w celu sporządzenia formalnego recessu separacyinego i doprowadzenia go do skutku przysposobi.

V. Kontumazial-Verfahren.
Wenn es statt findet.

§. 145. In dem vorstehenden §. ist die gewöhnliche dann eintretende Verfahrungsart angegeben, wenn die Interessenten den kommissarischen Verfügungen gehörige Folge leisten und die Kommissionstermine gehörig abwarten. In den Fällen, wo sie sich ungehorsam bezeigen, findet das Kontumazialverfahren statt. Es ist zur Begründung desselben zureichend, wenn in der Vorladung der Gegenstand der bevorstehenden Verhandlungen nur im Allgemeinen bekannt gemacht worden, und es sind schriftliche Mittheilungen vorheriger Verhandlungen und der Urkunden, worauf sich die bevorstehende Verhandlung beziehen soll, nicht erforderlich, sondern es ist hinreichend, wenn dem Vorgeladenen nur die Gelegenheit bekannt gemacht wird, wo er sie in der Nähe des Orts der Regulirung vor dem Termin selbst oder durch einen Bevollmächtigten einsehen kann.

Von dem Ausbleiben im ersten Termin.

§. 146. Erscheint eine Parthei in dem ersten Termine nicht; so wird angenommen, daß die gegenseitigen Gerechtsamen so anerkannt werden, wie sie von dem Gegentheil angegeben worden, und daß der Abwesende in Rücksicht des ferneren Verfahrens es auf die gesetzmäßige Regulirung der Kommission ankommen lasse.

§. 147. Diese fährt dann, gestützt auf das hiernach als anerkannt anzunehmende Rechtsverhältniß, in den folgenden Tagen mit der rechtlichen Regulirung der Sache und allenfalls bis zur Ausarbeitung und Vorlegung des Auseinandersetzungsplans fort und regulirt solchergestalt in contumaciam. Werden dabei von den Anwesenden, Einwendungen gegen den Plan angebracht, so werden solche lediglich von der Kommission geprüft. Sie hilft den gegründeten Erinnerungen ab, klärt die ungegründeten zur künftigen Entscheidung auf und sendet dann die Akten an die Generalkommission ein.

Von dem Ausbleiben in dem Termin zur Vorlegung der Vermessung.

§. 148. Ist eine Parthei in einem ferneren Termine ungehorsam ausgeblieben und kommt es, zufolge der allgemeinen Bekanntmachung in der Vorladung, auf Erklärung über Vermessung und Bonitirung und auf das fernere Verfahren an, so wird in Rücksicht

V. Postępowanie zaoczne.
Kiedy mieysce ma.

§. 145. W poprzedzaiącym §. oznaczony został sposób postępowania na przypadek gdy interesenci czyniąc zadosyć rozrządzeniom Kommissarskim na terminach wyznaczonych stawaią. W przypadku nieposłuszeństwa i niestawienia się, ma mieysce postępowanie zaoczne; na którego usprawiedliwienie wystarczy, gdy w zapozwie czynność przedsięwziąć się maiąca, w ogólności tylko została wytkniętą, albowiem nie potrzeba udzielenia poprzednich czynności i dowodów, do których następna ściągać się ma, i owszém dosyć na tém, gdy zapozwanemu wskaże się pora, gdy bądź sam, bądź przez pełnomocnika takowe w bliskości mieysca przed terminem przeyrzeć w stanie będzie.

O niestawieniu się w terminie pierwszym.

§. 146. Gdy strona w pierwszym nie stawi się terminie, przyięto zostanie: iż wniosków drugiéy strony podług iéy podania przyznaie, i iż niestawaiący, co do dalszego w sprawie postępowania zdaie się na prawne regulowanie Kommissyi.

§. 147. Ta więc na zasadzie takowego za przyznany uznać się maiącego prawnego stosunku w dniach następnych przystąpi do prawnego w sprawie postępowania, a nawet do sporządzenia i przedstawienia planu separacyinego, działaiąc tym sposobem zaocznie. Wnioski, któreby stawaiący naprzeciw planowi czynili, należą iuż tylko do roztrząśnienia onychże w Kommissyi, która załatwiaiąc te, które są uzasadnionemi, wyiaśni bezzasadne, w celu ich rozstrzygnienia, i akta prześle do Kommissyi generalnéy.

O niestawieniu się na terminie do przedstawienia rozmiaru.

§. 148. Gdy strona w następnie oznaczonym terminie nie stawa, a ieżeli stósownie do ogólnéy zapozwu osnowy oświadczenie iéy względem rozmiaru, bonitowania i dalszego w sprawie postępowania, ma bydź przyiętém,

derselben angenommen, daß sie das Vermessungs- und Bonitirungsregister als richtig anerkenne und in Rücksicht des ferneren Verfahrens auf die Legalität der Kommission lediglich Bezug nehme, welche dann, wie es in dem vorigen §. 147. vorgeschrieben ist, fortfährt.

Falls der Termin zur Erklärung über den Plan angestanden hat.

§. 149. Hat der Termin zur Erklärung über den von der Kommission angefertigten Auseinandersetzungsplan oder über Vorschläge, die von den anwesenden Interessenten herrühren und von der Kommission in der Vorladung als zweckmäßig anerkannt und angepriesen worden, angestanden, so wird angenommen, daß der Plan und beziehungsweise die Vorschläge genehmigt worden, und es werden nach erfolgter Erledigung oder Erörterung der Einwendungen der Anwesenden die Akten an die Generalkommission zur Entscheidung eingesandt.

Von dem Ausbleiben im Instruktionstermine.

§. 150. Steht der Termin zur Instruktion früher angebrachter Streitpunkte an, so finden im Fall eines ungehorsamen Ausbleibens des einen oder des andern Theils die Vorschriften der Allg. Gerichtsordnung Anwendung.

Von unterlassener Informations-Ertheilung.

§. 151. Vorstehende Vorschriften §. 145 ff. finden auch in dem Falle Anwendung, wenn eine Parthei ihre Bevollmächtigten mit gar keiner oder nicht zureichender Information versieht.

Von der Kontumaz der Gemeinen.

§. 152. Eben dieses findet statt, wenn eine Gemeine oder die Theilhaber eines nach §§. 82—84. für gemeinschaftlich zu achtenden Interesse insgesammt ausbleiben, wogegen in Fällen, wo einige Mitglieder oder Theilhaber erscheinen, andere aber ausbleiben, die Vorschriften §§. 85. 86. Anwendung finden.

Nähere Bestimmung des Vorstehenden.

§. 153. In den Fällen, wo die Regulirung nicht ununterbrochen fortgesetzt und also zu dem Ende neue Termine angesetzt worden, muß der in den früheren Terminen ausgebliebenen Parthei von dem anderweitigen Termin Nachricht gegeben und sie dazu vorgeladen werden. Erscheint sie auf diese Vorladung; so muß sie auch über die in ihrer Abwesenheit vorgenommenen

więc uważać się będzie: iż regestra rozmiarowe i bonitacyi przyimuie za dobre, a co do dalszego postępowania, iż się spuszcza na prawność Kommissyi, która zatém stósownie do przepisu w §. 147. daléy działać powinna.

Jeżeli termin był wyznaczony do oświadczenia się względem Planu.

§. 149. Jeżeli termin był wyznaczony do oświadczenia się względem planu separacyi, przez Kommissyą ułożonego, lub względem proiektów przez stronę drugą podanych, a przez Kommissyą w zapozwie za stósowne uznanych, więc na przypadek niestawienia się, przyięte bydź ma: iż do planu i proiektów rzeczonych przychyla się strona niestawaiąca, i po załatwieniu lub wyiaśnieniu wniosków przez stawaiące uczynionych, akta Kommissyi generalnéy w celu rozsądzenia przesłane zostaną.

O niestawieniu się w terminie instrukcyi.

§. 150. W razie niestawienia się iednéy, lub drugiéy strony na terminie wyznaczonym do instrukcyi sporów wprzód wniesionych, przepisy Powsz. ord. sąd. zastósowane bydź maią.

O zaniedbaniu udzielenia informacyi.

§. 151. Przepisy powyższe §. 145. seq. maią mieysce i wtenczas, gdy strona pełnomocnikom swoim wcale żadną lub niedostateczną udziela informacyą.

O zaoczności naprzeciw gminom.

§. 152. Toż samo ma mieysce, gdy gmina lub uczestnicy w interesie podług §§. 82. 84. wspólnym nie stawaią; przeciwnie zaś §. 85. 86. zastósować należy, gdy niektórzy członkowie lub uczestnicy stawaią, drudzy nie stawaią.

Oznaczenie dokładnieysze powyższych przepisów.

§. 153. Gdy uregulowanie nie odbywa się ciągle, a zatém nowe wyznaczaią się termina; strona, która na przyszłym nie stawiła się, o nowo wyznaczonym ma bydź zawiadomiona i nań zapozwana. Stawaiąc następnie posłuchać ią należy również względem czynności pod iéy niebytność zdziałanych, obowiązana

Verhandlungen gehört werden, sie muß aber die durch ihr Ausbleiben entstandenen nutzlosen Kosten tragen und den Gegnern erstatten. Eben dieses findet statt, wenn sie sich in den nachherigen Terminen vor der Entscheidung von selbst meldet.

VI. Definitiv-Entscheidung.

In wiefern Spezialkommissionen definitiv verfügen können.

§. 154. Die Spezialkommissionen können über vorübergehende Gegenstände, die blos die Vorbereitung eines schicklichen Ueberganges aus der bisherigen in die künftige Verfassung betreffen, insonderheit über die Artikel 39. und 50. der Deklaration gedachten Gegenstände, im Mangel einer Einigung definitiv verfügen, und es findet dagegen nur der Rekurs an die Generalkommission statt. Die Entscheidung über bleibende Gegenstände und über die nach Artikel 38. auf längere Zeit zu leistenden Hülfsdienste, gebührt der Generalkommission.

Sorgfältige Prüfung des kommissarischen Verfahrens.

§. 155. Die Generalkommission muß, so oft ihr Akten der Spezialkommission oder anderer Regulirungsbehörden eingehändigt worden, solche sorgfältig durchgehen, das Verfahren scharf prüfen und die entdeckten Mängel und Unregelmäßigkeiten rügen. Dieses muß mit vorzüglicher Sorgfalt geschehen, wenn Akten zur Entscheidung eingesandt werden; sie muß dabei der beschränkten Befugniß des Revisionskollegii eingedenk seyn, und allen Fleißes auf Gründlichkeit und Vollständigkeit der Entwickelung erster Instanz halten.

Form der Entscheidung der Generalkommission.

§. 156. Auch die Definitiv-Entscheidungen der Generalkommission erfolgen in der Form von Resolutionen. Diese müssen aber mit Gründen unterstützt, Entscheidung und Gründe müssen auch scharf abgesondert seyn, dergestalt, daß niemals darüber Zweifel entstehen kann, was zu der Einen oder der Andern gehört.

Publikation derselben.

§. 157. Sie werden, wie die Erkenntnisse der Gerichte auf, die in der Gerichtsordnung vorgeschrie-

wszelako będzie ponieść koszta z powodu niestawienia się wynikłe, i zrządzone stronie przeciwnéy wynagrodzić. To samo ma mieysce, gdy w terminach następnych przed rozsądzeniem sprawy, sama zgłosi się strona.

VI. Decyzya stanowcza.

Jak dalece Kommissye specyalne, mogą stanowczo decydować.

§. 154. Kommissye specyalne, mocne są stanowcze wydać decyzye względem przedmiotów przemiiaiących, a które tylko ściągaią się do przygotowania rzeczy, w celu stosownego przeyścia z dotychczasowego stanu do przyszłego, szczególniéy zaś względem przedmiotów w art. 39. i 50. Dekl. wzmiankowanych, gdyby takowe zgodnie załatwionemi nie zostały; i od decyzyi takowych rekurs tylko do Kommissyi generalnéy ma mieysce. Decyzya względem przedmiotów stałych, i względem posług pomocnych w skutek art. 38. na czas dłuższy wypełnić się maiących, należy do Kommissyi generalnéy.

Troskliwe roztrząsanie postępowania kommissarskiego.

§. 155. Kommissya generalna iest obowiązaną roztrząsnąć troskliwie akta przez Kommissyą specyalną, lub inne władze regencyine do niéy przesłane, zastanowić się dobrze nad postępowaniem onychże i wytknąć omyłki lub nieregularności, którychby dostrzegła. Szczególniéy zaś nastąpić to musi wtenczas, gdy akta w celu rozsądzenia nadesłane zostaną, musi ona bydź pamiętną ograniczonéy powagi Kollegium rewizyinego i pilnie tego przestrzegać, aby rzecz gruntownie i dokładnie w pierwszéy instancyi wyiaśnioną została.

Forma decyzyi przez Kommissyą generalną wydawanych.

§. 156. Decyzye stanowcze Kommissyi generalnéy również w formie rezolucyów będą wydawane. Wszelakoż takowe winny bydź oparte na dowodach, decyzyia iednak i powody osobno wytknięte i tak od siebie odrębione bydź muszą; iżby żadnéy nie było wątpliwości, co do tamtéy, co do tych tu należy.

Ogłoszenie onychże.

§. 157. Decyzye takowe, interesentom ogłoszone będą sposobem wyroków, wedle

bene Art, den Interessenten publizirt und diese sind dabei, wegen der dagegen zulässigen Rechtsmittel, der Wirkung derselben, der Zeit ihrer Einlegung und der Folgen der Verabsäumung dieser Frist zu belehren.

przepisów ord. powsz. sąd. i należy onychże oświecić, względem dozwolonych środków prawnych, skutków onychże, czasu ich założenia i skutków zaniedbania czasu do ich założenia przeznaczonego.

VII. Errichtung des Rezesses.

Wann der Rezeß abzufassen sey.

§. 158. Sobald über die Auseinandersetzung ein gütliches Abkommen erreicht, oder die Sache in ihren wesentlichen Punkten entschieden und die Nebenpunkte regulirt worden, muß nach Maaßgabe der Vergleiche und der Entscheidung, der Auseinandersetzungsrezeß entworfen werden. Sind auch noch einzelne Punkte in der Appellationsinstanz anhängig und betreffen diese solche Gegenstände, worüber in zweiter Instanz nur auf eine Entschädigung erkannt werden kann, oder treten die in §§. 132—135. näher bestimmten Fälle ein, in welchen der noch schwebenden Streitigkeiten ungeachtet, mit der Planberechnung verfahren werden kann; so ist dennoch zur Aufnahme des Rezesses zu schreiten und solchen Falls in demselben nur das Nöthige darüber zu bemerken. Eben das findet wegen der Provokationen auf höhere oder geringere als die Normalentschädigung statt.

VII. Sporządzenie recessu.

Kiedy tenże ułożonym bydź powinien.

§. 158. Skoro zgodny względem separacyi układ przyszedł do skutku, lub rzecz w istotnych punktach rozsądzoną i punkta poboczne załatwione zostały, w miarę układów i wyroków recess separacyiny ułożonym bydź musi. Chociażby niektóre ieszcze szczegóły toczyły się w instancyi appellacyinéy, i gdy te tyczą się przedmiotów takich, względem których wynagrodzenie tylko zawyrokowane bydź może w drugiéy instancyi, lub gdy zachodzą przypadki w §§. 132—135. bliżéy oznaczone, w których pomimo zachodzących ieszcze sporów, plan obrachowany bydź może; przecież przystąpić należy do ułożenia recesu, i w nim wzmiankę uczynić o podobnych szczegółach. Toż samo ma mieysce, gdy strony czynią wniosek o wymierzenie większego lub mnieyszego, iak normalnie postanowionego, wynagrodzenia.

Wie er abzufassen sey.

§. 159. Der Rezeß muß eine deutliche und bestimmte Beschreibung des Resultats der Auseinandersetzung in Absicht der Hauptgegenstände und der Nebenpunkte enthalten. Es müssen darin die neuen Grenzen der beiderseitigen Besitzungen mit möglichster Genauigkeit, alle fortdauernde Befugnisse, die ein Theil auf den Besitzungen des andern etwa behält, und alles was ein Theil dem anderen in Gefolge der Auseinandersetzung, es sey fortdauernd oder temporel, zu leisten hat, nebst den Veränderungen, die in Folge der Auseinandersetzung in Rücksicht der Abgaben an den Staat, Kirche, Pfarre ꝛc. und in Rücksicht der Kommunallasten und sonstigen Sozietätsverhältnissen entstanden sind, ganz bestimmt beschrieben werden.

Jak reces ułożony bydź winien.

§. 159. Reces sam zawierać w sobie powinien opis wyraźny i dobitny wypadku separacyi, tak co do przedmiotów głównych, iako i co do punktów pobocznych. Muszą bydź w nim wyrażone z naywiększą dokładnością granice posiadłości obustronnych, wszelkie prawa stałe iednéy do posiadłości drugiéy strony i wszelkie powinności od iednéy z stron dla drugiéy, w skutek separacyi należące się, również zmiany, które się z tąd utworzyły, względem podatków kraiowych, kościelnych, plebańskich i t. d. i co do ciężarów gminnych i innych stósunków towarzyskich.

Wer ihn abzufassen habe.

§. 160. Die Entwerfung desselben geschieht von dem Auseinandersetzungskommissar. Ist dieser jedoch ein Oekonomiekommissar, so steht es diesem frei, sich dazu des Kreis-Justizbedienten (§. 61.) zu bedienen.

Do kogo należy ułożenie recesu.

§. 160. Ułożenie takowego recesu, należy do Kommissarza separacyą trudniącego się. Jeżeli tenże iest Kommissarzem ekonomicznym, wolno mu użyć do tego Kommissarza powiatowego sprawiedliwości (§. 61.).

Einsendung des Entwurfs zur Prüfung.

§. 161. Der Entwurf des Rezesses muß vor dessen Vollziehung mit den Akten der Generalkommission zur Prüfung eingesandt werden.

Worauf die Prüfung zu richten sey.

§. 162. Diese muß das ganze Verfahren der Kommission und den Inhalt des Rezesses in Absicht seiner Bestimmtheit, Deutlichkeit und Aktenmäßigkeit scharf beurtheilen. Sie muß vorzüglich

1) den Legitimationspunkt,
2) das Interesse derjenigen moralischen Person, für die sie nach §. 17. von Amtswegen zu sorgen hat,
3) die ihr obliegende Vorsorge für die nicht zugezogenen Realgläubiger, Lehns- und Fideikommiß-Folger und
4) das landespolizeiliche Interesse

berücksichtigen.

§. 163. Findet sie dabei Ausstellungen, so muß sie die Spezialkommission zurecht weisen, und derselben zugleich vorschreiben, welchergestalt den Erinnerungen abzuhelfen sey.

§. 164. Sind die Interessenten bei dieser Nachverhandlung zu keiner angemessenen Vereinigung zu vermögen; so entscheidet die Generalkommission wegen der solchergestalt unerledigten, imgleichen wegen der schon von der Spezialkommission zur Kontestation gebrachten, Ausstellungen nach näherer Bestimmung in den §§. 155. ff.

§. 165. In eben der Art (§. 162. ff.) verfährt sie, wenn ihr Rezesse, die nicht unter ihrer Leitung, sondern unter Leitung der §§. 65. ff. gedachten Behörden, oder ohne alle Mitwirkung einer öffentlichen Behörde geschlossen worden, zur Bestätigung eingereicht werden.

Vollziehung des Rezesses.

§. 166. Die Vollziehung des Rezesses von Seiten der Interessenten, muß allemal vor einem als Richter qualifizirten Justizbedienten geschehen; die Zuziehung desau Oekonomiekommissar ist dabei nützlich aber nicht durchaus nothwendig.

Przesłanie konceptu, w celu roztrząśnienia go.

§. 161. Przed podpisaniem recesu, tenże wprzód wraz z aktami przesłanym bydź musi Kommissyi generalnéy, w celu roztrząśnienia onegoż.

Na co mieć wzgląd w téy mierze.

§. 162. Kommissya generalna obowiązaną będzie zastanowić się nad całém Kommissyi postępowaniem i zważyć, czyli treść iego iest dobitną, wyraźną i zgodną z aktami, Szczególnieyszy wzgląd mieć powinna

1) na legitymacyą stron,
2) na interes téy osoby moralnéy, którą podług §. 17. z urzędu opiekować się powinna,
3) na interes nieprzywołanych wierzycieli realnych i następców w lenie i fideikommissie,
4) na interes policyi kraiowéy.

§. 163, Gdy znaydzie w téy mierze, co do namienienia zawiadomi o tém Kommissyą specyalną, i zarazem iéy przepisze, w iaki sposób zachodzące szczegóły uprzątnione bydź winny.

§. 164. Jeżeli w przedmiotach takowych interesentów poiednać się nie da, Kommissya generalna oneż rozstrzygnie, razem z temi, które przez Kommissyą spacyalne wniesione zostały, a to wedle przepisów w §. 155. seq.

§. 165. W ten sam sposób (§. 162. seq.) postąpić powinna, gdy w celu zatwierdzenia przesłane iéy zostaną recesa, które nie pod iéy, lecz pod kierunkiem władz w §. 65. wyrzeczonych, lub bez wchodzenia w nie iakiéykolwiek władzy zastały zowarte.

Podpisanie recesu.

§. 166. Podpisanie recesu przez interesentów zawsze nastąpić powinno przed urzędnikiem sprawiedliwości, kwalifikacyą sędziego maiącym: przybranie Kommissarza ekonomicznego, iak iest użytecznem, tak nie iest koniecznie potrzebném.

Pflicht des Vollziehungskommissar.

§. 167. Des ersteren Pflicht ist es, nicht nur für eine legale Vollziehung Sorge zu tragen, und also den Interessenten, besonders den bäuerlichen, den Inhalt desselben zu erläutern, sondern er muß auch, in so fern er nicht selbst der Verfasser ist, die Fassung desselben in Absicht ihrer Bestimmtheit und Deutlichkeit und den Legitimationspunkt der Paciscenten prüfen. Finden sich dabei wider Erwarten noch Ausstellungen, so muß er solchen möglichst abhelfen, und wie dieses geschehen, in dem dem Rezeß anzuhängenden Vollziehungsprotokoll bemerken.

Von der Bestätigung.

§. 168. Wenn bei dem Rezesse nichts zu erinnern, oder die dagegen gemachten Erinnerungen erledigt sind, derselbe auch gehörig vollzogen worden, wird die Bestätigung ertheilt.

Wirkung des bestätigten Rezesses.

§. 169. Der solchergestalt vollzogene, und von der Generalkommission bestätigte Rezeß, hat die Wirkung einer gerichtlich bestätigten Urkunde. Es bedarf dessen Verlautbarung vor dem Richter der Sache nicht weiter und es kann auf dessen Grund die Exekution verfügt werden.

§. 170. Auch wird durch denselben das Auseinandersetzungs-Verfahren dergestalt abgeschlossen, und es gehört zu den Obliegenheiten des mit der Vollziehung beauftragten Justizbedienten, die Partheien darauf aufmerksam zu machen, daß die zur Sache gezogenen Interessenten nicht nur mit keinen Einwendungen wegen der hierin bestimmten Gegenstände, sondern auch mit keinen Nachforderungen auf Rechte, welche ihnen hinsichtlich dieser Regulirung zuständig gewesen wären und dabei übergangen sind, weiter gehört werden können. Dem gemäß ist keiner der Interessenten irgend eine Einschränkung seines Eigenthums weiter, als diejenigen, welche entweder durch allgemeine Gesetze bestimmt, oder in dem Rezesse ausdrücklich vorbehalten sind, zu dulden gehalten. Gleichmäßig verbleiben alle Grundstücke und Pertinenzien, welche nicht anderen überwiesen sind, dem bisherigen Besitzer, blos mit Ausnahme der vormaligen Grundgerechtigkeiten, welche das Eigenthum der Mitinteressenten belästigen, und dem gemäß nach dem obengedach-

Obowiązki Kommissarza polecenie zawarcia recesu maiącego.

§. 167. Obowiązkiem iest Kommissarza zważać na to: aby reces nietylko legalnie został zawartym, ale też interesentom, szczególniéy włościanom treść onegoż winien wyiaśnić, a ieżeli sam go nie ułożył, roztrząsnąć go, czyli wyraźnie i z dobitnością został napisany i czyli punkt legitymacyi iest załatwionym. Gdyby pomimo spodziewania znalazło się cokolwiek w téy mierze do nadmienienia, załatwić to winien i wzmiankę o to uczynić w protokole podpisania recesu.

O zatwierdzeniu.

§. 168. Gdy przy recesie nic do nadmienienia nie ma lub zarzuty naprzeciw niemu wniesione, zostały załatwionemi, tenże też należycie iest zawartym i podpisanym, następnie zatwierdzonym bydź musi.

Skutki zatwierdzonego recesu.

§. 169. Reces tym sposobem zawarty i przez Kommissyą generalną zatwierdzony, ma skuteczność dokumentu sądownie zatwierdzonego. Nie potrzeba, aby roboracya onegoż, przed sędzią rzeczy nastąpiła, i w moc onegoż exekucya wydaną bydź może.

§. 170. Również też całe postępowanie względem separacyi tymże recesem zostaie ukończoném i urzędnik sprawiedliwości zawarcie onegoż przyimuiący, winien strony oświecić, iż wszyscy do sprawy przywołani interesenci, nietylko z żadnemi wnioskami, co do przedmiotów onymże obiętych, ale też z wszelkiemi pretensyami do praw, któreby onymże względnie tegoż regulowania służyły, a o których przepomniano, iuż więcéy słuchanemi nie będą. W skutek tego żaden z interesentów nie winien doznawać nadal żadnego ograniczenia swéy własności, iak tylko te, które albo ogólnemi ustawami, albo w recesie separacyinym, wyraźnie zastrzeżone zostały. Również wszelkie grunta i przynależności, które innym nie zostały przekazane, zostaią przy dotychczasowym posiadaczu, z wyłączeniem tylko służebności gruntowych, które ciążą własność współinteresentów, a wedle powyższéy zasady ustaią, wiąwszy,

ten Grundsatze, außer dem Falle nothwendiger Servituten oder des ausdrücklichen Vorbehalts, erlöschen.

§. 171. Nur:

1) wegen der nach der Auseinandersetzung von den Nachbarn einander zu verstattenden Wege- und Triften;
2) wegen der Graben zur Ent- und Bewässerung der Grundstücke;
3) wegen Benutzung der Gewässer zu Viehtränken;
4) wegen der Lehm-, Sand- und Mergel-Gruben;
5) Wegen der Einhegungen;
6) wegen Vergütung des Düngungszustandes;
7) wegen des Kostenpunkts,

findet, wenn darüber im Auseinandersetzungsrezeß nichts bestimmt worden, innerhalb Jahresfrist nach der Ausführung, noch eine Nachverhandlung mit eben der Wirkung statt, als ob sich die Sache noch in derselben Lage befände, worin sie zur Zeit der Auseinandersetzung war. Es ist jedoch dahin zu sehen, daß die bereits regulirten Verhältnisse nicht weiter alterirt werden, als so weit es unumgänglich nöthig ist, um das noch auszugleichende Interesse zu befriedigen.

Aushändigung desselben.

§. 172. Der mit der Bestätigungsurkunde versehene Rezeß, wird der Spezialkommission zur Publikation und Aushändigung der für die Interessenten bestimmten Exemplare desselben, mit den erforderlichen Anweisungen wegen der Ausführungen übersandt.

VIII. Rechtsmittel gegen die Entscheidungen der Generalkommission.

In welchen Fällen die Appellation zulässig sey.

§. 173. Gegen Entscheidungen der Generalkommission über landespolizeiliche und solche Gegenstände, die das Interesse der nicht zugezogenen eingetragenen Gläubiger, Lehns- und Fideikommißfolger betreffen, findet keine Appellation, sondern nur der Rekurs an das Ministerium des Innern innerhalb 4 Wochen, vom Tage der Bekanntmachung, statt.

Betrifft jedoch die Beschwerde den Ersatz des Schadens, der aus solchen in landespolizeilicher Hinsicht ergangenen Verfügungen entsteht, z. B. die Ent-

gdyby one były służebnościami koniecznemi lub wyraźnie zostały zastrzeżone.

§. 171. Tylko gdyby względem

1) dróg i wygonów w skutek separacyi należących się sąsiadom,
2) względem rowów do spuszczania lub zaprowadzenia wody,
3) względem użycia wody do poienia bydła,
4) względem kopania i brania gliny, piasku i margla,
5) co do zagaień,
6) co do wynagrodzenia za mierzwę,
7) co do kosztów,

w recesie nic postanowionem nie było; w przeciągu roku po uskutecznieniu onegoż dodatkowe ieszcze załatwienie onychże w ten sam sposób może nastąpić, iak gdyby rzecz znaydowała się ieszcze w stanie, w którym zostawała w czasie separacyi. Wszelako mieć wzgląd na to potrzeba, aby stósunki iuż urządzone, w niczem naruszone nie zostały, tylko tak dalece, iak pogodzenie wzaiemnego interesu tego wymaga.

Wydanie recesu.

§. 172. Reces opatrzony w dowód zatwierdzenia, przesłanym zostanie, Kommissyi specyalnéy w celu ogłoszenia go i wręczenia interesentom exemplarzy dla nich przeznaczonych i oraz doprowadzenia go do skutku wedle wskazowek w téy mierze udzielić się maiących.

VIII. Srodki prawne, naprzeciw decyzyom Kommissyi generalnéy.

W których przypadkach appellacya mieysce ma.

§. 173. Naprzeciw decyzyom Kommissyi generalnéy względem przedmiotów policyi kraiowéy i takich, które się tyczą interesu nie przyzwanych wierzycieli realnych i następców w lenię i fideikommissie, appellacya żadna nie ma mieysca, tylko rekurs do Ministerium spraw wewnętrznych, który w przeciągu czterech tygodni od dnia ogłoszenia wniesionym bydź powinien.

Jeżeli iednak uciążliwość ściąga się do wynagrodzenia szkody, która z podobnych w względzie policyi kraiowéy wydanych urzą-

schädigung dafür, daß stipulirte, perpetuirliche Hülfsdienste auf das gesetzmäßige Maaß reduzirt, und stipulirte Laudemien als unzulässig verworfen worden; so kann sie allerdings im Wege der Appellation geltend gemacht werden.

§. 174. Dagegen ist gegen alle übrige, das Interesse der Partheien allein betreffende Definitiv-Entscheidungen der Generalkommission, das Rechtsmittel der Appellation zulässig. Dahin gehören auch solche Entscheidungen, die sie zum Besten derjenigen moralischen Personen, als des Fisci, der Kirche ɔc. deren Interesse sie von Amtswegen wahrzunehmen verpflichtet ist, hat ergehen lassen.

Summa appellabilis.

§. 175. Es muß aber der Gegenstand der Appellation, nach den Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung P. I. Tit. XIV. §. 3. berechnet, über 50. Rthlr. Kourant betragen.

Appellations-Frist.

§. 176. Die Appellation an das Revisionskollegium muß bei Verlust des Rechtsmittels innerhalb 10. Tagen, nach der Publikation des Bescheides, bei der Behörde, durch welche die Publikation geschehen ist, oder dem Generalkommissariat, oder der vorgesetzten Instanz, eingelegt werden.

Restitution.

§. 177 Wegen versäumter Fristen, findet die Restitution nur in den §§. 34. 35. Tit. 14. Theil 1. der Allg. Gerichtsordnung bestimmten Fällen statt.

Volle Wirkung der Appellation.

§. 178. Wegen streitiger Theilnehmungsrechte findet die Appellation der Regel nach, mit voller Wirkung statt.

Dahin gehört:

1) ob das Edikt nach der Qualität des Hofes oder des Verleihers, oder nach dem Rechtstitel des Besitzers, auf eine gegebene Stelle überall Anwendung findet oder nicht?
2) ob der Prätendent für seine Person einen rechtlichen Anspruch auf die Stelle hat?
3) ob die Stelle erblich oder nicht erblich besessen wird?
4) die Entscheidung über die Pertinenzien des Hofes und die Grenzen derselben, über den Be-

dzeń wynika, n. p. wynagrodzenia za to: iż umowione wieczne posługi zniżone zostały do stopy prawem oznaczonéy, lub inne wcale odrzucone zostały; więc takowa torem appellacyi wniesioną bydź może.

§. 174. Przeciwnie zaś appellacya ma mieysce na przeciw wszelkim innym, sam tylko interes stron za przedmiot maiącym decyzyom. Takiemi też są decyzye, które zapadły na rzecz osób moralnych, iako to: rządu, kościoła i t. d. któremi z urzędu Kommissya trudnić się winna.

Przedmiot appellacyi.

§. 175. Wszelakoż przedmiot appellacyi wedle przepisów Powsz. Ord. sąd. P. I. Tit. XIV. §. 3. więcéy piędziesiąt talerów w grubéy monecie wynosić powinien.

Czas do założenia appellacyi.

§. 176. Odwołanie się do Kollegium rewizyinego, zaniesione bydź musi w ciągu dni 10. po ogłoszeniu decyzyi, pod upadkiem appellacyi, a to do władzy, u któréy publikacya nastąpiła, albo do Kommissaryatu generalnego, albo do instancyi przełożonéy.

Restytucya.

§. 177. Z powodu zaniedbanych terminów, restytucya ma tylko mieysce w przypadkach oznaczonych §§. 34. 35. Tit. 14. Cz. I. Pow. ord. sąd.

Zupełna skuteczność appellacyi.

§. 178. Appellacya względem spornych praw uczestnictwa ma pospolicie mieysce z zupełną skutecznością.

Takiemi są:

1) czyli edykt, zwzględu na stan posiadłości lub nadawcy, lub też na tytuł posiadania przystosowanym bydź może do posiadłości względem któréy spór zachodzi?
2) Czyli pretendent ma z swéy osoby prawny wniosek do posiadłości?
3) czyli posiadłość dziedzicznie lub niedziedzicznie iest posiadaną?
4) decyzya względem przynależności i granic posiadłości, względem ilości obowiąz-

trag der gegenseitigen Leistungen, und überhaupt wegen aller Verhältnisse, welche die Größe der resp. den Gutsherren oder den Bauern zukommenden Abfindung in Land, Kapital oder Rente bestimmen;

5) ob die besonderen auf dem bäuerlichen Hofe befindlichen Wohngebäude zum Hofe, oder als besondere Tagelöhnerwohnungen rc. zu den der Gutsherrschaft vorbehaltenen Gebäuden gehören? (Artikel 33. der Deklaration)

6) ob die Hirtenhäuser der Gutsherrschaft oder den bäuerlichen Wirthen gehören? (Artikel 34. a. a. O.)

7) ob und in wie weit die Hofwehr dem Gutsherrn zugehört? (§. 18. des Edikts)

8) in wie weit die Gutsherren oder Bauern auf Kalkbrüche, Torfstiche, Gruben von Mergel oder andern mineralischen Dünger-Erden Anspruch haben? (Artikel 71. der Deklaration)

9) ob der Gutsherr Anspruch auf Endschädigung wegen der seit Publikation des Edikts vom 14ten September 1811. bestrittenen Neubauten und Hauptreparaturen hat?

überhaupt:

10) die Entscheidung aller Rechtsverhältnisse, welche auf die Auseinandersetzung Einfluß haben, insofern sie ohne Dazwischenkunft des Edikts vom 14ten September 1811. und der in Folge desselben vorzunehmenden Regulirungen, und der mit demselben zu verbindenden Gemeinheitstheilung und sonstigen Auseinandersetzungen hätten zur Frage kommen und in Streit gezogen werden können, und denn so geeigenschaftet gewesen wären, daß sie in den Weg Rechtens gehört hätten.

§. 179. Mit gleicher Wirkung findet die Appellation darüber statt, ob die Entschädigung in Land oder Kornrente anwendbar ist?

§. 180. Desgleichen in allen Fällen, wenn über die von der Generalkommission in Kapital oder Rente festgesetzten Entschädigungen gestritten wird, sowohl wegen der Verpflichtung dazu, als wegen der Höhe derselben.

§. 181. Außer diesen Fällen (§. 178. ff.) hat die wegen der Ausgleichung der Theilnehmungsrechte von der Generalkommission getroffene Entscheidung, die im Artikel 109. der Deklaration vom 29sten Mai

ków wzaiemnych, i zgoła względem wszelkich stosunków, które się tyczą oznaczenia wynagrodzeń właścicielowi dóbr lub włościanom w ziemi, w sumach lub wypłatach przypadaiących?

5) czyli budynki na posiadłości włościańskiéy będące należą do niéy, czyli też iako mieszkania komornicze do budynków dla właścicieli dóbr zastrzeżonych? (art. 33. Deklaracyi.)

6) czyli domy skotarskie należą do folwarku, lub też do włościan? (art. 34. loc. cit.)

7) czyli i iak dalece załoga iest własnością dworską? (§. 18.)

8) iak dalece właściciele lub włościanie maią prawo do kopalni wapna, torfu, marglu, lub innych ziemiorodów na mierzwę uważanych? (art. 71. Dekl.)

9) czyli właściciel dóbr żądać może wynagrodzenia względem nowych budowli i napraw głównych poczynionych od czasu ogłoszenia edyktu z dnia 14. Września 1811. roku?

zgoła

10. rozstrzygnienie wszelkich stosunków prawnych, które maią wpływ na separacyą i któreby bez względu na edykt z dnia 14. Września 1811. i na uregulowanie w moc onegoż przedsięwzięte, i połączony z onemiż podział wspólności lub inne separacye, byłyby mogły bydź zakwestyonowanemi, a tym samym podpaść pod prawne rozstzygnienie.

§. 179. Appellacya, gdy się tycze przedmiotu wynagrodzenia, bądź w ziemi, bądź w zbożu, równy za sobą skutek pociąga.

§. 180. Niemniéy w każdym razie, gdy spór zachodzi względem wynagrodzeń przez Kommissyą generalną, bądź w sumach, bądź w wypłatach ustanowionych, tak co do obowiązku, iako i co do ilości.

§. 181. Prócz takowych przypadków (§. 178. seq.) decyzya Kommissyi generalnéy względem układu praw uczestnictwa zapadła, pociąga za sobą skutek wart. 109. Deklr. z dnia

1816. bestimmte Folge, daß nämlich der Appellation ungeachtet, mit der Ausführung verfahren werden muß und das Erkenntniß des Revisionskollegii nur auf anderweitige Entschädigung des Appellanten gerichtet werden kann.

Dem gemäß ist:

§. 182. Die Abänderung des Auseinandersetzungsplans rücksichtlich der Landentschädigung niemals Gegenstand des Appellationserkenntnisses, und zwar ohne Unterschied der Fälle:

ob derselbe blos die unmittelbaren Interessenten der bäuerlichen Regulirung, die Anweisung der herrschaftlichen Landentschädigung und die Subrepartition unter den bäuerlichen Wirthen oder andern dabei, als wegen des nach §. 57. D. des Edikts und Artikel 20. der Deklaration erforderlichen Umtausches der Ländereien, oder wegen der hiermit verbundenen Gemeinheitstheilungen konkurrirenden fremden Interessenten betrifft? ob die bäuerlichen Wirthe auf derselben Feldmark abgefunden, oder nach §. 45. des Edikts und Artikel 21. und 94. der Deklaration translozirt worden? ob die Auseinandersetzung mit oder ohne Separation geschieht? ob die Zulässigkeit des veranlaßten Umtausches, der Gemeinheitstheilung oder der Translokation, oder nur die diesfällige Abfindung streitig war? ob die Ausweisung der Landentschädigung auf Vermessung und Bonitirung oder auf allgemeine Ueberschläge gegründet ist, oder mittelst der in §§. 13. 42. 43. des Edikts und §. 111. ff. dieser Verordnung gedachten Theilungsarten veranlaßt, und hierbei oder bei der Vermessung und Bonitirung gefehlt worden?

§. 183. Dasselbe findet auch wegen anderer in Naturalobjekten bestimmten Ausgleichungspunkte und Vorbehalte des Auseinandersetzungsplans statt, als:

1) wegen der nach §. 13. lit. c. des Edikts und Artikel 22. der Deklaration verfügten Beschränkung des Viehstandes und der Waldweide-Distrikte der Diensteinsassen; der Regulirung der beiderseitigen Viehstände nach Artikel 23. und 27.; der Entschädigung für den Abgang der Hütung auf den zwischen dem Abfindungslande gelegenenen Ländereien der Gutsherrschaft nach Artikel 26.; der Befreiung eines Drittels der Ackerländereien der Dorfseinsassen von der herrschaftlichen Hütung mit den Schaafen nach §. 14.

29. Maia 1816 oznaczony, to iest: iż dalsze działanie pomimo appellacyi, przedsięwzięto bydź winno, i iż wyrokiem tylko Kollegium rewizyinego, inszy wynagrodzenia sposób ustanowiony bydź może.

Dla tego też

§. 182. Nigdy zmiana planu separacyinego, co do wynagrodzenia w ziemi przedmiotem wyroku appellacyinego nie iest, a to bez różnicy:

czyli tenże tycze się bezpośrednio w rzecz wchodzących interesentów, wskazania wynagrodzenia w ziemi i subrepartycyi pomiędzy włościanami lub innemi zamieyscowemi interesentami, nie takiemi, którzyby z powodu zamiany ról w moc art. 57. Dekl. edyktu i art. 20. Dekl. potrzebnéy, lub podziału ról w związku z nią będącego do sprawy należeli? czyli włościanie w obrębie dotychczasowych pól odebrali swą należność, lub też podług §. 45. edyktu i art. 21. i 94. Dekl. przeniesionemi zostali? czyli z uregulowaniem takowém połączona iest separacya lub nie? czyli spór zachodził względem wskazanéy zamiany, podziału wspólności lub translokacyi, lub też tylko względem sposobu wynagrodzenia? czyli wskazanie ról nastąpiło w skutek rozmiaru i bonitowania, albo w skutek ryczałtowych wskazowek, albo też sposobem podziału w §§. 13. 42. 93. edyktu i §. 111. seq. obecnéy ustawy wskazanych, i czyli w téy mierze, lub przy rozmiarze, i oszacowaniu popełniono omyłki?

§. 183. Toż samo ma mieysce względem innych punktów i zastrzeżeń planu separacyinego, gdy przedmioty wytyczne w sposobie wynagrodzenia zostały wskazane, iako to:

1) co do wskazanego §. 13. Lit. c. edyktu i art. 22. Dekl. ograniczenia inwentarza i obrębów pastwiska leśnego lub borowego dla włościan, co do urządzenia wzaiemnego stanu inwentarza podług art. 23. i 27. co do wynagrodzenia za ubytek pastwiska na gruntach właściciela pomiędzy rolami dla włościan przeznaczonemi położonych podług art 26.; co do uwolnienia trzeciéy części pól włościańskich od pastwiska dla owiec

des Edikts und Artikel 27. der Deklaration; überhaupt wegen aller und jeder noch vorbehaltenen einseitigen oder wechselseitigen Hütungsgerechtigkeiten auf den Grundstücken eines oder des andern Interessenten, und der wegen deren Ausübung statt findenden Regeln und Einschränkungen;

2) wegen der vorzubehaltenden Wege, Triften, Trankstätten, Grenzbefestigungen, Bewässerungs- und Abwässerungsanstalten;

3) wegen des den bäuerlichen Wirthen künftig noch zukommenden Brennholzmaterials nach §. 15. und 50. ff. des Edikts und Artikel 30. der Deklaration;

4) wegen Festsetzung des Maaßes, in welchem die bäuerlichen Wirthe die Fossilien künftig nach Artikel 71. der Deklaration mit benutzen dürfen;

5) wegen der Streitigkeiten unter Pächtern und Verpächtern, rücksichtlich der, durch die bäuerlichen Regulirungen und hiermit verbundenen Gemeinheitstheilungen veranlaßten neuen Wirthschaftseinrichtungen, in sofern deshalb eine Appellation zulässig ist (cf. Art. 118. und 120. der Deklaration).

§. 184. Die Entscheidung des Revisionskollegii über die gegen dergleichen Festsetzungen der General-Kommission (§. 181.) erhobenen Beschwerden, erstreckt sich also darüber, ob dieselben an sich gegründet, und welche anderweitige in Kapital oder Rente zu bestimmende Entschädigung dem Appellanten zu gewähren ist?

Instruktion der Appellation.

§. 185. Die Instruktion des Appellatorii erfolgt zwar von der Spezialkommission, im Fall aber der Kommissarius nicht selbst ein Justizbedienter ist, durch solchen.

Wie dabei zu verfahren sey.

§. 186. Es müssen dabei die Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung beobachtet werden; und sind daher Deduktionen zulässig.

Zuziehung eines andern Oekonomiekommissar.

§. 187. Kommt es dabei auf wirthschaftliche Fragen an, so muß ein zweiter Oekonomiekommissar

właściciela dóbr podług §. 14. edyktu i art. 27. Dekl., zgoła względem wszelkich iednostronnych lub wzaiemnych służebności pastwiska na gruntach iednego lub drugiego interesenta ieszcze zastrzeżonych i względem przepisów i ograniczeń w używaniu onychże mieysce mieć maiących,

2) względem dróg, wygonów, mieysc do poienia bydła, ograniczeń i założeń do spuszczania i zaprowadzania wody,

3) względem opału włościanom na przyszłość ieszcze należeć się maiącego podług §. 15 i 50. seq. edyktu i art. 30. Dekl.,

4) względem oznaczenia ilości, w którey włościanie na przyszłość należeć maią do użytku przedmiotów kopalnych, podług art. 71. Dekl.,

5) względem sporów pomiędzy dzierzawcami i zadzierzawiaiącemi z powodu nowych urządzeń gospodarskich, które są skutkiem uregulowania włościan i połączonego z niemi podziału wspólności, ile appellacya względem takowych ma mieysce (cf. art. 118. i 120. Deklaracyi).

§. 184. Gdy więc naprzeciw decyzyom Kommissyi generalnéy, co do wytkniętych dopiero przedmiotów wydanym (§. 181.) uciążliwości zostaną podane; decyzya Kollegium rewizyinego na tém tylko opierać się może, czyli też są uzasadnione i w iaki inny sposób appelluiący, bądź w kapitale, bądź w wypłatach wynagrodzonym bydź ma?

Instrukcya appellatoryi.

§. 185. Instrukcya w drugiéy instancyi należy do Kommissyi specyalnéy, a to przed urzędnika sprawiedliwości, ieżeli Kommissarz sam nim nie iest.

Postępowanie w téy mierze.

§. 186. Stosować się należy do przepisów Powsz. ord. sąd.; azatém dedukcye nie maią mieysca.

Przybranie innego Kommissarza ekonomicznego.

§. 187. Jeżeli rzecz tycze się przedmiotów ekonomicznych, drugi musi bydź przy-

zugezogen, und wenn dieser mit dem der ersten Instanz verschiedener Meinung ist, unter beiden über die Gründe derselben Behufs gehöriger Vorbereitung der Entscheidung des Revisionskollegii, verhandelt werden.

brany Kommissarz ekonomiczny, a ieżeli tenże innego iest zdania od Kommissarza w pierwszéy instancyi użytego; więc pomiędzy obydwóma względem powodów przez nich podanych roztrząśnienie przedsięwzięte bydź musi, w celu przygotowania sprawy do decyzyi Kollegium rewizyinego.

Zuziehung neuer Taxanten.

§. 188. Betreffen die Beschwerden die Bonitirung und Taxe der im §. 127. gedachten Gegenstände, so müssen andere für dergleichen Geschäfte gebildete Sachverständige zugezogen und mit deren Vernehmung, wie im §. 187. wegen der Oekonomiekommissarien bestimmt ist, verfahren werden. Auch in diesem Falle bleibt es dem Revisionskollegio überlassen, bei der Entscheidung einen dritten Sachverständigen als Obmann zuzuziehen.

Przybranie nowych taxatorów.

§. 188. Gdy uciążliwości ściągaią się do bonitowania i taxy przedmiotów w §. 127. rzeczonych, inni przybrani bydź muszą znawcy, i ciż wysłuchani tak iak w §. 187. co do Kommissarzy ekonomicznych przepisano. Również i w tym razie wolno iest Kollegium rewizyinemu, przybrać do decyzyi znawcę trzeciego, iako superarbitra.

Von neuen dabei vorkommenden Punkten.

§. 189. Kommen dabei ganz neue Punkte, welche mit andern bisher schon streitig gewesenen in Verbindung stehen oder von solchen abhängig sind, vor; so muß auch darauf die Instruktion gerichtet und darüber in dem Appellationserkenntnisse erkannt werden. Im Fall daher auch bei Gegenständen, in Rücksicht welcher das Revisionskollegium in zweiter Instanz nur auf Entschädigung erkennen kann, in erster Instanz über den Betrag des Schadens nicht eventuell erkannt worden; so muß dennoch darauf in zweiter Instanz die Ausmittelung und Entscheidung gerichtet werden. Diese Ausmittelung ist aber bei bleibenden Gegenständen auf Kornrente zu richten.

O zachodzących nowych przedmiotach.

§. 189. W razie, gdy nowe wniesione zostaną punkta, które z dotychczas spornemi są w związku, lub od nich zawisły, więc instrukcya względem onychże zaprowadzoną i wyrok w appellacyi wydanym bydź musi. Gdyby zatém w przedmiotach, w których w drugiéy instancyi wynagrodzenie tylko zawyrokowaném bydź może, w pierwszéy instancyi co do ilości ani ewentualnie nie zawyrokowano; wszelakoż instrukcya i decyzya w drugiéy instancyi do oznaczenia takowéy ilości rozciągnioną bydź winna. Wynagrodzenie takowe, ile się tycze stałych przedmiotów w obowiązku wydawania zboża, wymierzone bydź winno.

Unzulässigkeit einer dritten Instanz.

§. 190. Gegen die Erkenntnisse des Revisionskollegii findet die Berufung auf ein drittes Erkenntniß nicht statt.

Trzecia instancya mieysca nie ma.

§. 190. Naprzeciw wyrokom Kollegium rewizyinego odwołanie się do trzeciéy instancyi mieysca nie ma.

Rechtsmittel gegen Kotumazialverfahren.

§. 191. Gegen die ergangenen Kontumazialentscheidungen der Generalkommission finden die, in der Allgemeinen Gerichtsordnung P. I. Tit. XIV. §. 69. bis 79., und deren Anhange §. 124. bis 127., bestimmten Rechtsmittel, unter den darin bestimmten Maaßgaben, jedoch die Restitution nur in dem Falle statt, wenn der Extrahent durch die §. 73. gedachten

Srodki prawne naprzeciw postępowaniu zaocznemu.

§. 191. Naprzeciw wyrokom zaocznym Kommissyi generalnéy, maią mieysce środki prawne dozwolone w Powsz. ord. sąd. P. I. Tyt. XIV. §. 69—79. i w iéy dodatku §. 124. do 127., a to pod warunkami tamże oznaczonemi, restytucya iednak tylko w tym razie, gdy odwołuiący się do niéy dowodzi: iż nie-

Hinderungsursachen von der Abwartung des Termins abgehalten ist.

§. 192. Wegen des in den Fällen §. 151. verfügten Kontumazialverfahrens ist nur die Appellation zulässig.

Nähere Bestimmung wegen des Restitutionsverfahrens.

§. 193. Da es auch nach der individuellen Bewandniß der Sache unmöglich ist, daß die zur Wiedereinsetzung in den vorigen Stand sich meldende Parthei in der Berufung darauf sich vollständig einlasse, weil sie nicht im Besitze der bisherigen Verhandlungen ist; so soll ihr, in Voraussetzung, daß den übrigen Erfordernissen der Allgemeinen Gerichtsordnung §. 71. Tit. XIV. Genüge geleistet ist, oder die Erklärung des Gegentheils §. 125. des Anhanges beigebracht wird, eine verhältnißmäßige nicht zu verlängernde Frist bestimmt werden, binnen welcher sie sich vollständig einzulassen hat. Sie muß aber dazu durch Vorlegung der Akten oder Ertheilung der Abschriften, die zu ihrer völligen Information dienen, in Stand gesetzt werden.

§. 194. Die zur Restitution verstattete Parthei muß sich in dem Falle, wenn inzwischen mit der Ausführung des Kontumazialbescheides schon vorgeschritten ist, diejenige Art der Abfindung gefallen lassen, welche ihr ohne Zerrüttung des Hauptplanes der Auseinandersetzung und ohne Nachtheil für die hierauf gegründeten wirthschaftlichen Einrichtungen gewährt werden kann.

§. 195. Uebrigens finden die im Tit. XVI. Th. 1. der Allgemeinen Gerichtsordnung bestimmten Rechtsmittel in vorkommenden Fällen auch wegen der im §. 171. ff. gedachten Definitiv-Entscheidungen der Generalkommission und des Revisionskollegii Anwendung.

IX. Ausführung der Auseinandersetzung.

Was dahin gehört.

§. 196. Die Ausführung der Auseinandersetzung begreift nicht allein die Uebergabe der jedem Theile gebührenden Grundantheile und definitive Lokalbestimmung der Grenzen derselben, sondern auch die Berichtigung der in Folge der Auseinandersetzung erforderlichen Eintragungen in das Hypothekenbuch des Oberlandesgerichts und die bei den Untergerichten neu zu errichtenden Hypothekenbücher, imgleichen die Berich-

mógł się stawić na terminie dla przeszkód w §. 73. wytkniętych.

§. 192. Naprzeciw postępowaniu zaocznemu w przypadkach §. 151. appellacya tylko zaniesioną bydź może.

Przepisy względem postępowania w drodze restytucyi.

§. 193. Ponieważ strona zgłaszaiąca się do restytucyi, z względu na szczególne położenie sprawy, i nie maiąc sobie udzielonych dotychczasowych czynności, nie może bydź w stanie podania dokładnego wywodu; więc, byleby z resztą uczyniła zadosyć przepisom innym §. 71. Tyt. XIV. Powsz. ord. sąd. lub deklaracya strony przeciwnéy (§. 125 dod. do ord.) złożoną została, wyznaczony iéy bydź ma czas nieodzowny, do podania zupełnego i dokładnego wywodu. Przecież tym końcem, i dla należytego iéy zainformowania, albo akta przedłożone, albo kopie z nich udzielone bydź maią.

§. 194. Strona przypuszczona do restytucyi, musi na przypadek, gdy tymczasem przystąpiono do wykonania wyroku zaocznego, zaprzestać na wynagrodzeniu takiém, iakie dla niéy bez zerwania głównego planu separacyi, i bez naruszenia urządzeń gospodarskich na onymże opartych wyznaczoném bydź może.

§. 195. Z resztą w zachodzących przypadkach i na przeciw decyzyom stanowczym przez Kommissyą generalną i Kollegium rewizyine podług §. 17. seq. wydawanym, środki prawne w Tyt. XVI. P. I. Powsz. ord. sąd. oznaczone maią mieysce.

IX. Doprowadzenie separacyi do skutku.

Co do tego należy.

§. 196. Uskutecznienie separacyi zawiera w sobie nie tylko oddanie gruntów dla każdéy strony przekazanych, i stanowcze oznaczenie granic na mieyscu, lecz też urządzenie wpisów do księgi hipoteczném sądu głównego, i założenie nowych ksiąg hipotecznych w sądach niższych, w skutek separacyi potrzebne; niemniéy załatwienie wszelkich innych pomiędzy

tigung aller anderen Gegenstände, die zwischen den Interessenten oder Pächtern noch zu reguliren sind.

§. 197. Die Kommission muß unter Ueberreichung der Ausfertigung der Rezesse bei der Hypothekenbehörde die erforderlichen Eintragungen und die Errichtung neuer Hypothekenbücher veranlassen.

§. 198. Sie muß nunmehro, wenn es nicht schon früher geschehen ist, die erforderlichen Untersuchungen, Behufs der nach Art. 54. und 55. der Deklaration von der Generalkommission zu ertheilenden Atteste, vornehmen oder veranstalten; die Auseinandersetzung zwischen den Pächtern und Verpächtern nach Art. 116. und 118., wegen der Kosten zur Vermehrung des gutsherrlichen Inventarii und Verschaffung der erforderlichen Gebäude, so wie die Art. 120. bemerkte Entschädigung in Güte reguliren oder festsetzen, wogegen nur der Rekurs an die Generalkommission statt findet. Auch muß sie die wegen der neuen Wirthschaftseinrichtungen, als wegen der neuen Feldeintheilung und Fruchtfolge u. s. w. zwischen den Pächtern und Verpächtern zu regulirenden Punkte gütlich zu vermitteln suchen, oder zur Entscheidung der Generalkommission vorbereiten.

§. 199. Sie muß ferner in Gemäßheit des Art. 65. der Deklaration den Werth der bäuerlichen Höfe ausmitteln und festsetzen, und gegen die desfalsigen Entscheidungen findet ebenfalls nur der Rekurs an die Generalkommission statt.

§. 200. Eben so muß sie die etwa bei der Hauptregulirung außer Acht gelassenen Nebenpunkte, in Rücksicht der Wege, Triften, Wässerungen ꝛc. reguliren und im Mangel eines Vergleichs die Entscheidung der Generalkommission vorbereiten.

Ausführungs-Protokolle.

§. 201. Ueber die Ausführung der Auseinandersetzung muß ein von den Interessenten zu vollziehendes Protokoll aufgenommen werden, und daraus muß hervorgehen, wie überhaupt die Ausführung geschehen ist, die obengedachten Nebenpunkte regulirt worden, und bei welchen die Entscheidung der Generalkommission zu erwarten sey. Dieses Protokoll muß den Interessenten ausgefertigt und übersandt werden.

Zeit der Ausführung.

§. 202. Die Ausführung der Auseinandersetzung erfolgt der Regel nach erst nach der Bestätigung des

interesentami lub dzierzawcami zachodzących przedmiotów.

§. 197. Przy podaniu expedycyi recesów do władzy hipoteczney, Kommissya uczyni wniosek o uskutecznienie potrzebnych intabulacyi i o założenie nowych ksiąg hipotecznych.

§. 198. Następnie winna, ieżeli to iuż wprzód się nie stało, przedsięwziąć dochodzenia należyte, w celu wydania przez Kommissyą generalną zaświadczeń w moc art. 54. i 55. Dekl.; układ pomiędzy dzierzawcami i zadzierzawiaiącemi podług art. 116. i 118., oraz co do wydatków na pomnożenie dworskiego inwentarza, i wystawienie potrzebnych budynków, niemniéy ułożyć w sposób zgodny lub ustanowić wynagrodzenie w §. 120. rzeczone, a naprzeciw takowym decyzyom, rekurs tylko do Kommissyi generalnéy ma mieysce. Nakoniec obowiązaną także będzie, ułożyć dzierzawców z zadzierzawiaiącemi, względem nowych urządzeń gospodarskich, lub też rzecz przysposobić do decyzyi Kommissyi generalnéy.

§. 199. Daléy Kommissya dochodzić będzie, i ustanowi wartość posiadłości włościańskich podług art. 65. Dekl. i naprzeciw decyzyom onéyże, w téy mierze rekurs tylko do Kommissyi generalnéy wniesionym bydź może.

§. 200. Gdyby prócz tego układ co do dróg, wygonów, wód nie był nastąpił, przy uregulowaniu głównem przedmioty takowe załatwić, a ieżeli zgoda nie przyidzie do skutku, rzecz do rozsądzenia iéy do Kommissyi generalnéy przygotować obowiązaną będzie.

Protokuły w tym przedmiocie sporządzone.

§. 201. Względem uskutecznienia separacyi sporządzony bydź musi protokół, który strony podpiszą, i z którego okazać się musi, w iaki sposób uskutecznienie nastąpiło, iak powyżéy rzeczone punkta poboczne załatwionemi zostały, i które należą ieszcze do sądu Kommissyi generalnéy, expedycya protokułu takowego interesentóm przesłaną bydź ma.

Czas, w którym taż do skutku doprowadzoną bydź winna.

§. 202. Separacya pospolicie dopiero uskutecznioną zostanie po zatwierdzeniu recesu,

Rezesses in dem durch Einigung der Interessenten oder von der Generalkommission bestimmten Zeitpunkt. Beschwerden gegen ihre desfallsige Bestimmung eignen sich nur zum Rekurs an das Ministerium des Innern.

§. 203. Eine Realisirung der Auseinandersetzung vor der Bestätigung des Rezesses kann der Regel nach nur mit Genehmigung aller Interessenten geschehen. Sind jedoch diese in ihren Meinungen getheilt, oder trägt die Spezialkommission wegen der von ihr besonders wahrzunehmenden Interessen Bedenken, ihrem gemeinschaftlichen Beschlusse nachzugeben, so entscheidet die Generalkommission nach dem Grundsatze: ob auf der Seite derjenigen, welche die Realisirung wünschen, oder auf der anderen Seite der größte Nachtheil bevorsteht? und gegen ihre desfallsige Bestimmung findet nur der Rekurs an das Ministerium des Innern statt.

§. 204. Es müssen jedoch diejenigen, die aus der ungewöhnlich früheren Ausführung Schaden leiden, von denjenigen, welche davon Vortheil ziehen, entschädigt, und wenn sie solchen in den Fällen der §§. 131. ff. in Land erleiden, ihnen solcher nach den eben daselbst getroffenen Bestimmungen, in Natur ersetzt werden.

Zwangsmittel zur Ausführung.

§. 205. Das Recht der Vollstreckung gebührt der Generalkommission und der von ihr in der Sache beauftragten Spezialkommission, nicht blos wegen ihrer und der Entscheidungen des Revisionskollegii, sondern auch der unter ihrer Dazwischenkunft vollzogenen oder von ihr blos bestätigten Auseinandersetzungsrezesse. Wird darauf jedoch innerhalb Jahresfrist nach eingetretenem Realisationstermin nicht angetragen; so können die Interessenten dieselbe nur bei den ordentlichen Gerichten nachsuchen.

Asservation des Rezesses.

§. 206. Nach vollständiger Ausführung der Auseinandersetzung wird das Hauptexemplar des bestätigten Auseinandersetzungs-Rezesses mit einer vidimirten Abschrift des von der Spezialkommission über die Ausführung aufgenommenen Realisirungs-Protokolls und den dazu gehörigen Karten und Vermes-

a to w czasie za zgodą interesentów lub przez Kommissyą generalną wyznaczonym. Zażalenia przeciw takowemu oznaczeniu czasu wniesione bydź tylko mogą drogą rekursu do Ministerium spraw wewnętrznych

§. 203. Przed zatwierdzeniem recesu, tenże pospolicie tylko za zgodą wszystkich interesentów, do skutku doprowadzonym bydź może. Jeżeli ci pomiędzy sobą nie są zgodnemi, albo też Kommissya specyalna z szczególniéyszych powodów waha się, poyść za wspólną wszystkich opinią, więc Kommissya generalna postanowi, maiąc wzgląd na tę zasadę: czy stronie téy, która uskutecznienia domaga się, lub też stronie drugiéy większy zagraża uszczerbek? a gdy zadecyduie, więc naprzeciw temu, udać się tylko można do Ministerium spraw wewnętrznych.

§. 204. Wszelakoż ci, którzy doznaią straty z powodu zawcześnego uskutecznienia separacyi, wynagrodzeni bydź muszą przez zyskuiących na tém, a ieżeli tamci w przypadkach §§. 131. seq. straty w ziemi doznawaią, takowa onymże wedle postanowień tamże wytkniętych, wytycznie powróconą bydź winna.

Srodki przymusowe do dopełnienia.

§. 205. Prawo wykonania należy do Kommissyi generalnéy i do Kommissyi specyalnéy od niéy w sprawie polecenie maiącéy, nie tylko co do decyzyi własnych i przez Kollegium rewizyine wydanych, ale też co do recesów separacyinych za iéy pośrednictwem zawartych, lub też tylko przez nią potwierdzonych. Jeżeli iednak wniosek o uskutecznienie naydaléy w rok po wyznaczonym do wykonania terminie podanym nie zostanie, interesenci następnie z nim do sądów zwyczaynych udać się muszą.

Zachowanie recesu.

§. 206. Po zupełném uskutecznieniu separacyi, exemplarz główny zatwierdzonego recesu, wraz z wierzytelną kopią protokułu względem uskutecznienia onegoż przez Kommissyą specyalną sporządzonego i do niego należących mapp i regestrów rozmiarowych

sungsregistern dem Kreislandrath übersandt, in dessen Registratur diese Verhandlungen fernerhin asservirt bleiben.

Asservation der Kommissionsakten.

§. 207. Die Kommissionsakten und das Duplikat der Karten und das Vermessungsregister werden der Generalkommission mit dem vorgedachten Hauptberichte zur Hinterlegung in deren Archiv übermacht.

§. 208. Jedem Interessenten müssen auf sein Verlangen und gegen Erstattung der Kosten von allen Separationsverhandlungen, Karten und Vermessungs-Registern in beglaubter Form Abschriften oder Extrakte ertheilt werden.

X. Kostenpunkt.

In bloßen Regulirungsfällen.

§. 209. Die Kosten der Auseinandersetzung werden zur Hälfte von der Gutsherrschaft, zur andern Hälfte von den bäuerlichen Wirthen getragen und die auf letztere fallende Hälfte nach Verhältniß der Größe ihrer Besitzthümer vertheilt.

In Verbindung mit Gemeinheitstheilungen.

§. 210. Wird damit die Gemeinheitstheilung anderer Grundstücke verbunden, so nehmen die Interessenten nach den Grundsätzen der Gemeinheitstheilungsordnung an den diesfälligen Kosten Theil.

In Rücksicht der Incidentpunkte.

§. 211. Wegen der Regulirung anderer Incidentpunkte findet die Theilnahme eines Dritten an den Kosten der Regulirung nur in sofern, als ihm daraus besondere Vortheile erwachsen und dann im Verhältniß derselben statt. Außer diesem Fall aber können dergleichen auf Anlaß der bäuerlichen Regulirung zur Sache gezogenen Interessenten keine Kosten zur Last gelegt werden.

In Prozessen.

§. 212. Die vorgedachten Bestimmungen (§. 209. ff.) verstehen sich nur von denjenigen Kosten, welche zur ordnungsmäßigen Einleitung der Sache und Auseinandersetzung der Interessenten schlechterdings erforderlich sind. Dagegen sind die Kosten aller Weiterungen, welche von einer oder der andern Seite erhoben

oddany zostanie Radzcy powiatowemu ziemiańskiemu, w którego archiwum na dal zachowanym zostanie.

Zachowanie akt kommissyinych.

§. 207. Akta kommissyine i drugi exemplarz mapp i regestrów rozmiarowych wraz z powyżéy rzeczonym raportem głównym przesłane zostaną Kommissyi generalnéy w celu złożenia ich do swego archiwum.

§. 208. Każdemu z interesentów na żądanie iego i za zapłatę wydane bydź maią wierzytelne odpisy i extrakty wszystkich czynności separacyinych, mapp i regestrów rozmiarowych.

X. Koszta.

W przedmiocie samego tylko urządzenia.

§. 209. Koszta separacyi w połowie przez właściciela dóbr, w drugiéy połowie przez włościan będą poniesione, a połowa na tych tu przypadaiąca w miarę obwodu ich posiadłości podzieloną zostanie.

W związku z podziałami wspólności.

§. 210. Jeżeli oraz podział wspólności innych gruntów nastąpi, interesenci koszta ztąd wynikaiące, podług zasad ustawy, tyczącéy się podziału wspólności ponosić powinni.

Co do punktów incydentalnych.

§. 211. W przedmiocie urządzenia innych punktów incydentalnych, trzeci wtenczas tylko, gdy szczególnego dla niego wynikaią korzyści, i w miarę onychże do poniesienia kosztów należy. Prócz tego przypadku żaden trzeci do poniesienia kosztów z powodu urządzenia włościan wynikłych, pociągnionym bydź nie może.

W processach.

§. 212. Przepisy powyższe (§. 209. seq.) ściągaią się li tylko do kosztów tych, które były nieodzownym skutkiem prawnego zaprowadzenia sprawy i podziału interesentów. Przeciwnie zaś koszta z powodu trudności przez iedną lub drugą stronę wniesionych,

werden, dem succumbirenden Theile nach den allgemeinen Grundsätzen wegen der Prozeßkosten zur Last zu legen.

Von Stempeln rc.

§. 213. Die Interessenten sollen jedoch außer den bei den ordentlichen Gerichten wegen der zu deren Ressort gehörigen Prozesse und neuen Eintragungen in die Hypothekenbücher, imgleichen der bei den Revisionskollegien auflaufenden Kosten nur die Diäten der Kommissarien und andern zu den baaren Auslagen gerechneten Kosten entrichten, im übrigen aber die Sportel- und Stempelfreiheit genießen; letztere denselben auch wegen der auf den Grund der Regulirung erfolgenden Eintragungen in die Hypothekenbücher zu statten kommen.

Auch bleibt dem Ministerio des Innern vorbehalten, auf den Antrag der Generalkommission, denjenigen Gutsherrschaften und Gemeinden, welche der Beihülfe des Staats bedürfen, durch besondere Nachgiebigkeit die Auseinandersetzung erleichtern, den Vorschlägen der Kommission, wegen zweckmäßiger Separation und Eintheilung ihrer Grundstücke Gehör geben, die Auseinandersetzungskosten ganz oder zum Theil zu erlassen.

§. 214. Der Kostenansatz geschieht übrigens nach dem dieser Verordnung angehängten Reglement.

Gegeben Berlin, den 20sten Juni 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann.

spadaią na stronę upadaiącą w sprawie, a to wedle ogólnych zasad, o poniesieniu kosztów processowych.

O steplach i t. d.

§. 213. Prócz kosztów, które będą skutkiem spraw należących do zwyczaynych sądów i nowych wpisów do ksiąg hipotecznych i które zrządzone będą w Kollegiach rewizyinych, same tylko dyety kommissarskie i inne do rodzaiu gotowych wydatków należące koszta, ponosić będą interesenci, z resztą zaś wolnemi od szporlów i opłaty stempla; iako też co do zaintabulowań w skutek urządzenia włościan w księgach hipotecznych uskutecznić się maiących, do opłaty stempla pociągnionemi bydź nie maią.

Również zostawia się Ministerium spraw wewnętrznych, iżby toż na wniosek Kommissyi generalnéy właścicielom dóbr i gminom, skoro potrzebuią zasiłku rządowego, przez szczególną powolność załatwiło uskutecznienie separacyi, iżby się przychyliło do wniosków Kommissyi względem stosownéy separacyi i podziału gruntów i oraz od poniesienia kosztów onychże całkiem lub w części uwolniło.

§. 214. Koszta zaś same podług regulaminu do obecnéy ustawy dołączonego podawane i ustanowione będą.

Dan w Berlinie, dnia 20. Czerwca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg. de Kircheisen. Hrabia de Bülow. de Schuckmann.

Regle- Regu-

Reglement

vom 20sten Juni 1817. wegen der Kostenrechnungen in Betreff der Auseinandersetzung der Gutsherren und Bauern nach dem Edikte vom 14ten September 1811.

Allgemeine Bestimmungen.

1) Die nachfolgenden Bestimmungen beziehen sich nicht blos auf die unmittelbaren Auseinandersetzungen zwischen den Gutsherren und Bauern, sondern auch auf andere hiermit in Verbindung stehende Regulirungen.

2) Außer den nach §. 213. der Verordnung kostenpflichtigen Verhandlungen bei den ordentlichen Gerichten und Revisionskollegien, werden alle hieher gehörigen Geschäfte Sportel- und Stempelfrei bearbeitet und den Partheien nur die Diäten, Reisekosten und sonstigen Entschädigungen der Kommissarien, Sachverständigen und Zeugen, überhaupt alle Kosten, welche als baare Auslagen zu betrachten sind, zur Last gelegt.

3) Die bei den Revisionskollegien und ordentlichen Gerichten anzusetzenden Kosten werden nach den Gebührentaxen vom 23sten August 1815. bestimmt.

4) Kostenvorschüsse werden nur wegen der zur Entscheidung der ordentlichen Gerichte gehörigen Streitigkeiten eingezogen.

Diäten und Entschädigungen der Kommissarien.

5) Den Partheien wird ohne Unterschied der Fälle für die Reise und Arbeitstage eines Kommissarii der Diätensatz von 3 Rthlr. in Rechnung gestellt.

6) Der Regel nach bezieht der Kommissarius, in sofern er nicht zu den nachstehend zu 7. gedachten gehört, den Diätensatz von 2 Rthlr. 12 Gr., welcher, jedoch mit Genehmigung des Ministerii

Regulamin

z dnia 20. Czerwca 1817. względem obrachowania kosztów w interesie separacyi pomiędzy właścicielami dóbr i włościanami podług edyktu z dnia 14. Września 1811. uskutecznić się maiącey.

Postanowienia ogólne.

1) Postanowienia następuiące nie tylko się ściągaią do bezpośrednich separacyi pomiędzy właścicielami dóbr i włościanami, lecz i do innych z niemi połączonych uregulowań.

2) Prócz czynności w sądach zwyczaynych i Kollegiach rewizyinych, od których podług §. 213. ustawy opłata się należy, wszelkie inne do téy kategoryi należące czynności, wolne będą od opłat wszelkich i stępla, tylko dyety, koszta podroży lub inne wynagrodzenia Kommissarzy, znawców i świadków, zgoła te, które są uważane iako gotowe wydatki, na strony nałożone zostaną.

3) Koszta w Kollegiach rewizyinych i sądach zwyczaynych ustanowione będą podług tax opłat z dnia 23. Sierpnia 1815.

4) zakłady na koszta ściągane tylko będą w sprawach, które należą do decyzyi sądów zwyczaynych.

Dyety i należytość Kommissarzy.

5) Za każdy dzień podroży i pracy Kommissarzowi bez różnicy przypadków, należą trzy talary, które idą na rachunek stron.

6) Kommissarz ieżeli nie należy do osób No. 7. wzmiankowanych pospolicie pobiera 2 tal. 12 dgr. dyet, które iednak za zezwoleniem Ministerii spraw wewnę-

des Innern, bis zu dem nach Nr. 5. den Partheien in Rechnung zu stellenden Satz erhöhet werden kann.

7) Die Mitglieder der Generalkommission und andere mit fixirten Diäten angestellte Kommissarien beziehen als Entschädigung, wegen des mehreren Aufwandes für Geschäfte außerhalb des ihnen angewiesenen Wohnorts, die Hälfte der nach dem Regulativ vom 28sten Februar v. J. auf ihr Verhältniß anwendbaren Diäten.

8) Wegen der Ausarbeitungen an solchen Tagen, wofür die Kommissarien schon anderweitig temporaire Diäten beziehen, können den Partheien niemals besondere Gebühren in Rechnung gebracht werden. Eben das findet statt, wenn Kommissarien, die bei den Generalkommissariaten mit Gehalt oder fixirten Diäten angestellt sind, in ihrem Wohnorte oder sonst an Tagen, für welche den betreffenden Partheien keine Diäten in Rechnung gebracht werden, dergleichen Ausarbeitungen vornehmen. Die nur auf temporaire Diäten beschäftigten Kommissarien können dagegen in dem letzteren Falle eine besondere Vergütung nach Verhältniß des Zeitaufwandes liquidiren.

Die Beschäftigung auf Sieben Stunden wird hiebei für einen Arbeitstag gerechnet.

9) Die Kommissarien sind befugt, zur Beschleunigung ihrer Geschäfte Protokollführer zuzuziehen, für welche der Diätensatz von 16. Gr. in Rechnung gebracht wird.

10) Wegen der Reisekosten finden die Bestimmungen des Regulativs vom 28sten Februar v. J. §. 2. Anwendung. Die Kommissarien sind jedoch gehalten, die Extrahenten der Auseinandersetzung zur Gestellung der Fuhren aufzufordern, wenn die Entfernung ihres Aufenthaltsorts von dem der Auseinandersetzung nur 5 Meilen oder weniger beträgt. Werden ihnen in diesem Falle die Pferde gestellt; so können nur Wagenmiethe und Trinkgelder, wenn aber von dem Kommissar auch die Gestellung des Wagens gefordert und solche geleistet ist, nur Trinkgelder liquidirt werden.

trznych, aż do ilości No. 5. rzeczonéy podwyższone bydź mogą.

7) Członkowi Kommissyi generalnéy i inni Kommissarze stałe pobieraiący dyety z powodu większych wydatków, gdy odbywaią czynności za mieyscem wskazanego dla nich pobytu, maią prawo do połowy dyet onymże z względu na ich stosunek w regulaminie z dnia 28. Lutego r. p. wskazanych.

8) Za pracy odbywane w dniach, za które Kommissarze iuż i tak témczasowe pobieraią dyety, żadna należytość na koszt stron rachowaną bydź nie może. Toż samo ma mieysce, gdy Kommissarze, którzy są ustanowieni przy Kommissyach generalnych z pensyą lub stałemi dyetami, pracami się trudnią w mieyscu swego pobytu, lub w dniach, za które stronom żadne dyety rachowanemi bydź nie mogą. Kommissarze zaś témczasowe tylko dyety pobieraiący, w ostatnim razie likwidować mogą szczególne dla siebie wynagrodzenie w miarę czasu, który zatrudnieniom podobnym poświęcili.

Siedmiogodzinne zatrudnienie rachuie się za dzień pracy.

9) Kommissarze dla pośpiechu czynności przybrać mogą protokolistów, dla których 16. dgr. dyet rachowane bydź mogą.

10) Co do kosztów podroży przepis §. 2. w regulaminie z dnia 28. Lutego r. z. ma mieysce. Kommissarze iednak są obowiązani na przypadek, iż mieysce czynności od mieysca pobytu mil pięć lub mniéy iest odległém, wezwać extrahentów do dostawienia zaprzęgu i poiazdu. Na przypadek dostawienia koni, opłata tylko za poiazd i trynkgeld, w razie zaś zażądania i dostawienia poiazdu, ostatni tylko w likwidacyi podanym bydź może.

11) Die Schreibmaterialien müssen von den Kommissarien aus den ihnen zugebilligten Diäten bestritten werden.

11) Potrzeby kancelaryi opędzone bydź muszą przez Kommissarzy z dyet onymże wyznaczonych.

Gebühren der Feldmesser.

12) Diese werden nach dem Reglement vom 29sten April 1813. bestimmt, und findet die Vorschrift des §. 106. a. a. O. auch auf die Regulirungen der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse Anwendung.

13) Wegen der Reisekosten finden die Bestimmungen des Regulativs vom 28sten Februar v. J. mit der, oben unter Nr. 10., festgesetzten Maaßgabe Anwendung.

Należytość mierników.

12) Takowa ustanowi się podług regulaminu z dnia 29. Kwietnia 1813 i przepis §. 106. l. c. również się ściąga do czynności względem urządzenia stosunków włościańskich.

13) Co do kosztów podroży maią mieysce przepisy regulaminu z dnia 28. Lutego c. z ograniczeniém iednak powyżéy pod No. 10. postanowioném.

Entschädigungen der Kreisverordneten und anderer Sachverständigen.

14) Sie werden durch Diäten und Reisekosten nach dem Regulativ vom 28sten Februar v. J. gewährt; jedoch können die Diäten der zu Bonitirungen und Taxationen gebrauchten Sachverständigen auch in dem Falle, wenn ihnen nach ihren anderweitigen Verhältnissen ein geringerer Diätensatz zukommen würde, nach dem Grade ihrer Brauchbarkeit bis auf 2 Rthlr. erhöht werden.

Należytość Delegowanych powiatowych i innych znawców.

14) Należą im się dyety i koszta podroży podług regulaminu z dnia 28. Lutego r. z. wszelakoż dyety dla znawców, których do bonitowania i tax użyto, w miarę zdatności onychże aż do dwóch talarów podwyższone bydź mogą, chociażby onymże z względu na ich stosunek mnieysza należała się opłata.

Reise-, Zehrung- und Versäumungs-Kosten der Partheien, Zeugen und Mandatarien.

15) Für persönlich abgewartete Termine können Partheien in dergleichen Angelegenheiten nur wegen der Appellationsinstanz, imgleichen wegen der vor die ordentlichen Gerichte gehörigen Prozesse, Reise-, Zehrungs- und Versäumungskosten, für die von ihnen abgeordneten Mandatarien dergleichen aber nur dann liquidiren, wenn diese nicht Mitinteressenten sind und die kommittirende Parthei zu den Kosten der Auseinandersetzung beizutragen nicht schuldig ist; im Uebrigen finden

16) die hierüber in der Gebührentaxe vom 23sten August 1815. getroffenen Bestimmungen Anwendung.

Koszta podroży, strawne i zmudy dla stron, świadków i pełnomocników.

15) Strony z powodu terminów osobiście odbytych, tylko w instancyi appellacyiney i w sprawach do sądów zwyczaynych należących żądać mogą kosztów podroży, strawnego i zmudy, a dla pełnomocników swych wtenczas tylko, gdy ciż nie są wspólinteresentami, lub pełnomocnictwo maiący nie należy do obowiązku ponoszenia kosztów separacyi; z resztą

16) Przepisy taxy opłat z dnia 23. Sierpnia 1815. zastósowane bydź winny.

Schlußbemerkung.

17) Es bleibt zwar die Regel, daß die auf dem platten Lande beschäftigten Kommissarien und Sachverständigen gegen die ihnen zukommenden Diäten, für ihr Unterkommen und ihren Unterhalt selbst Sorge tragen, und die Partheien damit nicht belästigen müssen. Jedoch soll ihnen, wegen des hin und wieder vorkommenden Mangels an passenden Gasthäusern, und in Erwägung des Vortheils ununterbrochener Fortsetzung der Geschäfte, unbenommen bleiben, sich deshalb mit einer- oder der andern Parthei auf eine bestimmte Vergütung zu einigen;

18) dergleichen Hülfen auch ohne Vergütung anzunehmen. Jedoch können in diesem Falle die mit fixirten Diäten angestellten Kommissarien die ihnen nach Nr. 7. gebührende Entschädigung für die Tage der bezogenen Verpflegung nicht fordern. Andern, nur für die Tage ihrer Beschäftigung remunerirten, Kommissarien und Sachverständigen, wird dafür die Hälfte des nach dem Regulativ vom 28sten Februar v. J. statt findenden Diätensatzes gekürzt. Die Partheien, welche die Kommissarien frei gehalten haben, können noch innerhalb Jahresfrist nach beendigtem Geschäft, den wirklichen Kostenbetrag bis zum Belaufe der den Kommissarien gekürzten Entschädigung und Diäten bei der kommittirenden Behörde zur Festsetzung und Anweisung liquidiren. Auch bleibt es

19) den eben gedachten Behörden überlassen, die Verpflegungskosten nach gleichem Maaßstabe festzusetzen und das quantum differens von den Kommissarien zum Fonds der fiskalischen Strafen einzuziehen, wenn in dem unter Nr. 17. gedachten Falle Verdacht unerlaubten Eigennutzes obwaltet.

Berlin, den 20sten Juni 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann.

Dokończenie.

17) Zostaie wprawdzie przy tém: iż Kommissarze i znawcy odbywaiący czynność po wsiach, w zamian dyet im należących się, sami o swe pomieszczenie i utrzymanie starać się powinni, i tém stron obciążać nie maią. Lecz im z powodu tu i owdzie wydarzaiącego się niedostatku domów zaiezdnych i z względu na korzyść wynikaiącą z nieprzerwanego toku czynności, wolno bydź ma, ułożyć się z iedną lub drugą z stron względem pewnego wynagrodzenia;

18) Lub też dostarczenia podobne przyiąć bezpłatnie, wszelakoż w razie takowym Kommissarze stałe pobieraiący dyety, nie mogą żądać należytości onymże No. 7. wyznaczonéy za czas, przez który strona onychże utrzymała. Kommissarzom i znawcom pobieraiącym dyety tylko za dni pracy, połowa należytości dyetalnéy podług regulaminu z dnia 28. Lutego r. p. przypadaiącéy potrąconą zostanie. Strony, które utrzymywały Kommissarzy, mogą ieszcze przez ciąg roku po ukończonéy czynności podać likwidacyą swych wydatków, aż do ilości, która Kommissarzom powyżéy w należytościach i dyetach potrąconą została, i prosić o ustanowienie i wskazanie wypłaty onychże. Również też

19) tymże zostawia się władzom ustanowić koszta utrzymania, podług podobnéy zasady, i ściągnąć quantum differens od Kommissarzy, a to do Kassy kar fiskalnych, ieżeli w przypadku No. 17. rzeczonym zachodzi podeyrzenie nie pozwolonéy interesowności.

Berlin, dnia 20. Czerwca 1817.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg. de Kircheisen. Hrabia de Bülow. de Schuckmann.

(No. 431.) Verordnung wegen Einführung des Vierundzwanzigjährigen statt des bisherigen Einundzwanzigjährigen Majorennitäts-Termins im Fürstenthum Erfurt und Amte Wandersleben. Vom 1sten August 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen rc. rc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Wir haben bereits durch eine Kabinetsorder vom 23sten November 1808. bestimmt, daß das vollendete Vier und zwanzigste Jahr als Anfang der Volljährigkeit in allen Unsern Staaten gleichförmig angenommen werden und dagegen kein etwa entgegenstehendes Provinzialrecht gelten solle.

Das Patent vom 9ten September 1814. hat diese Vorschrift auch auf die wiedervereinigten Provinzen jenseits der Elbe erstreckt. Es ist Uns aber angezeigt worden, daß in dem Fürstenthum Erfurt und dem Amte Wandersleben von den meisten Gerichten, nach dem daselbst vormals geltenden Provinzialrecht, das vollendete Ein und zwanzigste Jahr als Zeitpunkt der Volljährigkeit bis jetzt beibehalten worden ist. Da nun zu erwarten ist, daß hiernach manche Unserer Unterthanen ihre Verhältnisse geordnet, und Einrichtungen getroffen haben werden, welche zu stören Wir Bedenken tragen; so verordnen Wir, nach eingeholtem Gutachten Unsers Staatsraths, daß diese fortdauernde Beobachtung des vormals gültigen Provinzialrechts in den Bezirken der vormundschaftlichen Gerichte des Fürstenthums Erfurt und des Amts Wandersleben, worin dieselbe Statt gefunden hat, bestätigt seyn und bleiben soll, für alle diejenigen Personen, welche vor dem 1sten Januar 1818. das Ein und zwanzigste Jahr zurückgelegt haben werden. Wir wollen und befehlen aber, daß dieses abweichende Provinzialrecht vom 1sten Januar 1818. auch in den genannten Gerichtsbezirken aufhöre, und daß von dieser Zeit an, das vollendete Vier und zwanzigste Jahr als Anfang der Volljährigkeit daselbst angenommen werde.

(No. 431.) Ustawa względem zaprowadzenia doletności z dwudziestym czwartym rokiem, zamiast dotychczasowego terminu dwudziestu ieden lat w xięstwie Erfurtskiém i ekonomii Wandersleben. Z dnia 1. Sierpnia 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszem w obec wiadomo czyniemy:

Już rozkazem Naszym gabinetowym z dnia 23. Listopada 1808. r. postanowiliśmy, iż skończony dwudziesty czwarty rok, w całém państwie Naszém iednostaynie ma bydź przyięty za dostąpienie doletności, bez względu na wszelkie prawa prowincyonalne co innego stanowiące.

Patent Nasz z dnia 9. Września 1814. rozciągnął także przepis takowy na wcielone znowu prowincye z tamtéy strony Elby. Doniesiono Nam iednak, iż wszystkie prawie sądy w xięstwie Etfurtskiem i ekonomii Wandersleben, stosuiąc się do ustaw prowincyonalnych, tamże dawniéy istnących, skończony rok dwudziesty pierwszy dotychczas uważaią iako czas dostąpienia doletności. Gdy spodziewać się należy, iż wielu z poddanych Naszych w względzie tym swe pourządzali stosunki i poczynili urządzenia, których naruszać niechcemy, więc po zaciągnieniu zdania Naszéy Rady Stanu, postanawiamy ninieyszém: iż takowe ciągłe zachowanie dawniéy istnącego prawa prowincyonalnego, w obwodach władz opiekończych xięstwa Erfurtskiego i ekonomii Wandersleben, gdzie dotąd miało mieysce, ma też bydź i zostać potwierdzoném, co do osób tych, które przed 1. Stycznia 1818. r. dwudziesty pierwszy rok wieku skończyły. Postanawiamy i rozkazuiemy iednak, aby takowe prawo prowincyonalne od dnia 1. Stycznia 1818. w rzeczonych obwodach ustało, i aby odtąd

Urkundlich haben Wir diese Verordnung Höchsteigenhändig vollzogen und mit Unserm Königlichen Insiegel bedruckt.

Gegeben Karlsbad, den 1sten August 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst von Hardenberg.

Beglaubigt:
v. Klewitz.

skończony dwudziesty rok za początek doletności był uważany i przyięty. W dowód czego ustawę takową własnoręcznie podpisawszy pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Dan w Karlsbadzie, dnia 1. Sierpnia 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

Widziano:
de Klewitz.

(No. 432.) Verordnung über die in dem vormaligen Herzogthum Warschau gegen Preußische Unterthanen ergangenen Kontumazial-Erkenntnisse. Vom 1sten August 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

In den Patenten über die Wiedereinführung Unserer Gesetze in Unserm Großherzogthum Posen, dem Kulm- und Michelauschen Kreise und der Stadt Thorn vom 9ten November v. J. haben Wir Uns in dem §. 3. vorbehalten, über die Gerechtsame derjenigen Unterthanen aus den alten Provinzen eine nähere Bestimmung zu erlassen, welche früherhin durch willkührliche Eingriffe der Behörden des vormaligen Herzogthums Warschau in die Jurisdiktions-Rechte Unsers Staats vor die Warschauischen Gerichte vorgeladen, und ungeachtet der diesseits dawider erhobenen Protestation, durch Kontumazial-Erkenntnisse verurtheilt worden sind. Nach näherer Erwägung der Verhältnisse, besonders in Betracht der Ungewißheit der Partheien über ihr angemessenes Verhalten bei jenen Kompetenzstreitigkeiten, der Unterlassung jeder andern unmittelbaren Insinuation von Seiten der Warschauischen Gerichte, wenn dieselbe von den diesseitigen verweigert ward, und der Unsicherheit des Rechtsganges aus dem durch das Dekret vom 15ten Januar 1813. für das vormalige Herzogthum Warschau angeordneten Justizium, verordnen Wir, nach eingeholtem Gutachten Unsers Staatsraths, wie folgt:

§. 1. Jedem Unserer Unterthanen aus den alten Provinzen, gegen welchen bei einem der ehemaligen Warschauischen Gerichte in den obgedachten Distrikten ein Kontumazial-Erkenntniß ergangen ist, obgleich von den hiesigen Behörden die Kompetenz bestritten, und die Insinuation der Vorladung verweigert worden ist, soll gegen ein solches Erkenntniß, der angenommenen Rechtskraft, und vielleicht schon erfolgten Vollstreckung ungeachtet, noch das Rechtsmittel der Appellation verstattet werden.

§. 2. Das bei einem Warschauischen Gerichte ergangene Kontumazial-Erkenntniß wird als ein Er-

(No. 432.) Ustawa względem wyroków zaocznych w byłem Xięstwie Warszawskiém naprzeciw poddanym Pruskim zapadłych. Z dnia 1. Sierpnia 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy:

W patentach z dnia 9. Listopada r. p. względem zaprowadzenia na nowo praw Naszych w Naszém Xięstwie Poznańskiém, w powiatach Chełmińskim i Michałowskim i w mieście Toruniu, zastrzegliśmy sobie w §. 3., wydać bliższe postanowienie, względem praw tych poddanych z dawnych prowincyi, którzy w skutek dowolnego postępowania władz byłego Xięstwa Warszawskiego i ich wdzierania się w prawa iurisdykcyine państwa Naszego, zostawszy zapozwani przed sądy Warszawskie, tamże pomimo protestacyi naprzeciw temu uczynionéy, zaocznie osądzonemi zostali. Maiąc na uwadze stosunki takowe, szczególniéy pod względem niepewności stron o postępowaniu, iakiego się miały trzymać, co do takowych sporów o właściwość sądu, zważaiąc daléy na to: iż z strony sądów Xięstwa Warszawskiego żadne bezpośrednie wręczenie zapozwów nie nastąpiło, gdy takowe przez sądy tuteysze zostało odmowionem, zważaiąc oraz na niepewność wymiaru sprawiedliwości z powodu zaprowadzonego dekretem z dnia 15go Stycznia 1813. r. Justycyum dla byłego Xięstwa Warszawskiego; po zasięgnieniu zdania Rady Naszéy Stanu, postanawiamy co następuie:

§. 1. Każdemu z Naszych poddanych z dawnych prowincyi, naprzeciw któremu w którymkolwiek sądzie byłego Xięstwa Warszawskiego w dystryktach wyżéy rzeczonych, zapadł wyrok zaoczny, pomimo nieprzyznania właściwości przez władze tuteysze wniesionego i pomimo odmówionego wręczenia zapozwu, naprzeciw wyrokowi takowemu ma bydź iescze dozwolony środek prawny appellacyi, chociażby wyrok takowy już za prawomocny był uznanym, lub wcale iuż do skutku doprowadzonym.

§. 2. Wyrok zaoczny w sądach Xięstwa Warszawskiego zapadły, uważa się za wyrok

kenntniß erster Instanz betrachtet. Bei der etwa erfolgten Vollstreckung desselben hat es sein Bewenden, bis auf die eingewandte Appellation ein anderes rechtskräftig erkannt ist.

§. 3. Die Appellation muß innerhalb Sechs Monaten, vom Tage der Publikation der gegenwärtigen Verordnung an gerechnet, angemeldet werden. Wird diese Frist versäumt, so erhält das Kontumazial-Erkenntniß unumstößliche Rechtskraft.

§. 4. Das Appellations-Erkenntniß wird von demjenigen Gerichte in den alten Provinzen abgefaßt, welches kompetent gewesen seyn würde, wenn der Prozeß in erster Instanz gleich vor demjenigen Gerichte verhandelt worden wäre, vor welchem derselbe nach Preußischen Gesetzen hätte verhandelt werden sollen. In Absicht der Anmeldung und Instruktion des Rechtsmittels finden die Vorschriften der Allgemeinen Gerichtsordnung Anwendung.

§. 5. Gegen das Appellations-Erkenntniß stehet den Partheien das Rechtsmittel der Revision zu, in soweit dasselbe nach dem Gegenstande des Rechtsstreits überhaupt zulässig ist.

§. 6. Ist der Gegenstand des Rechtsstreits von so geringer Bedeutung, daß nach der Allgemeinen Gerichtsordnung gar keine Appellation statt findet; so behält es bei dem Kontumazial-Erkenntnisse sein Bewenden.

§. 7. Haben die Partheien nach ergangenem Kontumazial-Erkenntnisse sich verglichen; so hat es dabei sein Verbleiben.

Wir befehlen Unsern sämmtlichen Gerichten sich nach dieser Verordnung zu achten.

Urkundlich von Uns Höchsteigenhändig vollzogen und mit Unserm Königlichen Insiegel bedruckt.

Gegeben Karlsbad, den 1sten August 1817.

(L. S.) **Friedrich Wilhelm.**

C. Fürst v. Hardenberg.

Beglaubigt:
v. Klewitz.

pierwszéy instancyi. Jeżeli takowy iuż został wyexekwowanym, pozostaie się przytém dopóty, aż w skutek założonéy appellacyi co innego prawomocnie osądzoném nie zostanie.

§. 3. Appellacya w ciągu sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia obecnéy ustawy, założoną bydź musi. Po upłynieniu tego czasu bez iéy założenia, wyrok zaoczny staie się niewzruszenie prawomocnym.

§. 4. Wyrok appellacyiny przez sąd ten w dawnych prowincyach wydanym zostanie, któryby był właściwym, gdyby sprawa zaraz w pierwszéy instancyi była została wytoczoną przed sąd, do którego z mocy ustaw pruskich rozsądzenie iéy należało. Co do samego założenia appellacyi i instrukcyi, przepisy Powszechnéy ordynacyi sądowéy zastósowane bydź maią.

§. 5. Naprzeciw wyrokowi appellacyinemu, stronom służy ieszcze środek prawny rewizyi, ieżeli takowa ze względu na przedmiot sporu, w ogólności założoną bydź może.

§. 6. Jeżeli przedmiot sporu tak iest małym, iż podług Powszechnéy ordynacyi sądowéy appellacya nie ma mieysca, natenczas pozostaie się przy wyroku zaocznym.

§. 7. Jeżeli strony po zapadłym wyroku zaocznym poiednały się z sobą, pozostawia się przy tém.

Rozkazuiemy wszystkim sądom Naszym, aby się stosowały do obecnéy ustawy.

W dowód czego takową własnoręcznie podpisawszy, pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Dan w Karlsbadzie, dnia 1go Sierpnia 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

Widziano:
de Klewtz.

(No. 433.) Verordnung über die Entrichtung und Einziehung des Werthstempels in Prozessen. Vom 1sten August 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen: daß Wir, um Unsern getreuen Unterthanen den Zutritt zum Richter in ihren Rechtsangelegenheiten durch den Vorschuß des Werthstempels in Prozessen nicht zu erschweren, nach erfordertem Gutachten Unsers Staats-Raths, beschlossen haben, die Bestimmung des Stempelgesetzes vom 20sten November 1810. Art. 7. Nr. 1. und der Instruktion vom 5ten September 1811. zur Anwendung der Vorschriften der Stempelgesetze §. 6. Nr. 1 dahin abzuändern:

daß von jetzt an der Werthstempel in Prozessen, nicht mehr dem Kläger bei Anstellung der Klage abgefordert, sondern erst bei Abfassung des Erkenntnisses erster Instanz angesetzt, und von den Partheien in demjenigen Verhältnisse, in welchem sie die Prozeßkosten zu tragen haben, eingezogen werden soll.

Wir befehlen Unsern sämmtlichen Gerichten sich hiernach zu achten.

Urkundlich ist diese Verordnung von Uns Höchsteigenhändig vollzogen, und mit Unserm Königlichen Insiegel bedruckt worden.

Gegeben Karlsbad, den 1sten August 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Beglaubigt:
v. Klewitz.

(No. 433.) Ustawa względem opłaty i ściągnienia stempla szacunkowego w processach z dnia 1go Sierpnia 1817.

My Fryderyk Wilhelm, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wiadomo czyniemy ninieyszém: iż niechcąc, aby wiernym Naszym poddanym z powodu założenia stempla szacunkowego w processach, przystęp do sądu w przedmiotach spornych był utrudnionym, po zaciągnieniu zdania Naszéy Rady Stanu, postanowiliśmy odmienić przepis ustawy stemplowéy z dnia 20. Listopada 1810. w art. 7. No. 1. i instrukcyi z dnia 5. Września 1811. w §. 6. No. 1. wydanéy, względem przystósowania ustawy stemplowéy, w ten sposób:

iż odtąd stempel szacunkowy w processach, iuż nie od skarżącego, przy zaniesieniu skargi ma bydź zażądany, lecz dopiero przy wydaniu wyroku pierwszéy instancyi w stosunku, w którym strony na poniesienie kosztów sprawy zostały skazane, ściągnionym bydź winien.

Rozkazuiemy wszystkim sądom Naszym, aby się do tego stósowały.

W dowód czego ustawę obecną własnoręcznie podpisawszy, pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Dan w Karlsbadzie, dnia 1. Sierpnia 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

Widziano:
de Klewitz.

(No. 434.) Verordnung, betreffend die Verschuldung der Lehen und Fideikommisse wegen der aus den vergangenen Kriegen herrührenden Schäden und Lasten. Vom 1sten August 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen rc. rc.

In Erwägung der ungewöhnlichen Lasten, welche von vielen Unserer Unterthanen seit dem Jahre 1806.

(No. 434.) Ustawa tycząca się zaciągnienia długów na leny i fideikommissa z powodu szkód i ciężarów z przeszłych woien wynikaiących. Z dnia 1. Sierpnia 1817.

My Fryderyk Wilhelm, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Maiąc wzgląd na ciężary nadzwyczayne, które przez wielu poddanych Naszych od

und vorzüglich in den Kriegsjahren 1812., 1813. und 1814. getragen werden mußten, haben Wir für nöthig erachtet, die Rechtsverhältnisse der Lehns- und Fideikommiß-Besitzer in Beziehung auf Kriegsschäden und Lasten, näher zu bestimmen, und verordnen hierdurch, nach Anhörung Unsers Staatsraths, wie folget:

§. 1. Es sollen die für den Krieg von 1806. bis 1807. erlassenen Vorschriften des Edikts vom 9ten Oktober 1807. §. 8. und der Deklaration vom 20sten Januar 1808., wodurch

jeder Lehns- und Fideikommiß-Besitzer berechtigt wurde, die zum Retablissement der Kriegsschäden und zur Deckung der Kriegslasten, erforderlichen Summen auf die Substanz der Güter hypothekarisch aufzunehmen,

da, wo diese Verordnungen bisher schon gegolten haben, hinfort auch für die Kriegsjahre 1812., 1813. und 1814. auf alle Besitzer von Lehen, Familien-Fideikommissen und solchen Gütern, welche mit fideikommissarischen Substitutionen beschwert sind, ohne Rücksicht auf die Anordnung einzelner Fideikommißstiftungen, angewandt werden.

§. 2. Von den Kriegslasten, wofür eine Verschuldung erfolgen kann, bleiben jedoch ausgeschlossen, bloße Natural-Einquartierungen, Hand- und Spann-Dienste.

§. 3. Sind die Kriegslasten, wofür das Gut verschuldet werden soll, von der Art, daß dafür in Folge des Edikts vom 3ten Juni 1814. eine Vergütung bereits erfolgt ist, oder künftig erfolgt; so ist diese Vergütungs-Summe im ersten Fall, von der Summe der durch Verschuldung zu deckenden Lasten in Abzug zu bringen, im zweiten Fall zur Abtragung der bereits aufgenommenen Schuld zu verwenden. Wenn insbesondere diese Vergütung in Lieferungsscheinen erfolgt; so ist der Besitzer verpflichtet, diese Lieferungsscheine sogleich bei Aufnahme des Kapitals, oder, wenn ihm dieselben noch nicht eingehändigt sind, sobald dieses geschieht, gerichtlich zu deponiren, und den Betrag derselben, sobald er baar ausgezahlt werden wird, zur Befreiung des Guts von der aufgenommenen Schuld zu verwenden.

§. 4. In Ansehung des den Besitzern obliegenden Beweises der Kriegsschäden und Kriegslasten, hat

roku 1806., a szczególniéy w latach woyny 1812, 1813 i 1814. poniesione bydź musiały, osądziliśmy za rzecz potrzebną, bliżéy oznaczyć stosunki prawne posiadaczy lenów i fideikommissów co do szkód i ciężarów woiennych; i po wysłuchaniu Naszéy Rady Stanu, postanawiamy co następuie;

§. 1. Przepisy edyktu z dnia 9. Października 1807. za czas woyny 1806. do 1807 roku wydanego, i deklaracyi z dnia 20. Stycznia 1808.:

podług których każdy posiadacz lenu i fideikommissu, w celu zastąpienia szkód i ciężarów woiennych, upoważnionym został do zaciągnienia potrzebnych summ pieniężnych, na hypotekę dóbr,

tam, gdzie takowe dotąd były zaprowadzone, odtąd również i za lata woyny 1812, 1813 i 1814. do wszystkich posiadaczy lenów, fideikommissów i dóbr substytucyami fideikommissalnemi obciążonych, bez oglądania się na osnowę ustaw fideikommissalnych, zastósowane bydź maią.

§. 2. Z ciężarów woiennych, z powodu których zaciągnienie długu iest dozwoloném, zostaią wyłączone proste tylko inkwaterunki, zaciąg pieszy i bydelny.

§. 3. Jeżeli ciężary woienne, dla których dobra zadłużone bydź maią, są tego gatunku, iż za nie w skutek edyktu z dnia 3. Czerwca 1814. wynagrodzenie zostało wymierzoném, lub na przyszłość ieszcze wymierzoném zostanie; więc ilość takowego wynagrodzenia w pierwszym razie zostanie potrąconą z ciężarów przez zaciągnienie długu zastąpić się maiących, w razie zaś drugim na upłacenie zaciągnionego iuż długu obroconą bydź ma. Szczególniéy w razie wynagrodzenia takowego w bonach liwerunkowych, posiadacz takowe zaraz przy zaciąganiu długu, a gdyby ich ieszcze oddanych sobie nie miał, zaraz po ich odebraniu złożyć w sądzie, i summę, skoro takowa opłaconą zostanie, na uwolnienie dóbr od zaciągnionego długu użyć iest obowiązany.

§. 4. Co do obowiązku posiadaczy dowodzenia istoty szkód i ciężarów woiennych,

es bei den für solche Fälle bisher erlassenen Vorschriften sein Bewenden.

§. 5. Die Abzahlung der aufzunehmenden Schuld, in soweit sie nicht schon im §. 3. dieses Gesetzes bestimmt ist, muß Zwei Jahre nach der Aufnahme dergestalt ihren Anfang nehmen, daß alsdann Ein Zehntheil, und eben so von da an alljährlich gleichfalls Ein Zehntheil der ganzen Schuld abzutragen ist; auch soll jede Schuld dieser Art, ohne Rücksicht auf die Zeit ihrer Aufnahme, wenigstens vor dem 1sten Januar 1831. völlig abgetragen seyn, so daß von dieser Zeit an, für alle nicht abgetragene Schulden das Realrecht von selbst aufhört.

§. 6. In Ansehung der aus den Kriegsjahren von 1806. und 1807. herrührenden Verschuldung von Lehen und Fideikommissen, verordnen Wir, daß Unsere Kabinetsorder vom 9ten November 1811., welche für Schlesien den Anfang der Rückzahlung bis zum 24sten Juni 1815. hinausgesetzt hatte, hinfort auch auf die übrigen Provinzen, worin das Edikt vom 9ten Oktober 1807. publizirt worden war, angewendet werden soll.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und Beidrückung Unsers Königlichen Insiegels.

So geschehen und gegeben Karlsbad, den 1sten August 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Beglaubigt:
v. Klewitz.

przepisy dotychczasowe na przypadki takowe wydane, w swéy zachowuią się mocy.

§. 5. Upłacenie długu, zaciągnąć się maiącego, iak dalece takowe iuż w §. 3cim obecnéy ustawy nie zostało nakazaném, w dwa lata po zaciągnieniu rozpocząć się musi w ten sposób, iż natenczas dziesiąta część i następnie co rok podobna ilość całego długu upłaconą bydź winna, również wszelki podobny dług, bez względu na czas zaciągnienia go przed 1. Stycznia 1831. zupełnie zaspokoionym bydź musi, albowiem po tym czasie prawo rzeczowe (jus reale) dla wszystkich nie zapłaconych długów, samo z siebie ustaie.

§. 6. Co do zadłużenia lenów i fideikommissów, pochodzącego z lat woyny 1806. i 1807. postanawiamy: iż rozkaz Nasz gabinetowy z dnia 9. Listopada, którym rozpoczęcie opłacenia dla Szląska do 24. Czerwca 1815. odroczoném zostało, odtąd również przystósowanym bydź ma i w innych prowincyach, w których edykt z dnia 9. Października 1807. został ogłoszonym.

W dowód czego własnoręcznie podpisawszy, pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się i dano w Karlsbadzie, dnia 1. Sierpnia 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

Widziano:
de Klewitz.

No. 435.) Convention de cartel, conclue entre la Prusse et la Russie, le 25. Mai 1816; ratifiée le 8 Août 1816.

Nous Fréderic Guillaume III, par la grâce de Dieu, Roi de Prusse etc.

Savoir faisons par les présentes:

qu'étant convenu avec S. M. l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne, de faire cesser les abus et les inconvéniens auxquels la désertion des soldats de Nos armées respectives a souvent donné lieu, Nous avons nommé pour discuter, arrêter et signer les conditions d'une convention de cartel, Notre Chancelier d'Etat, le Prince de Hardenberg etc. et S. M. l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne, ayant nommé dans le même but le Sr. David Alopeus, Son conseiller privé etc., les dits Plénipotentiaires duement légitimés ayant arrêté et signé la Convention de cartel, dont la teneur suit ci-après mot à mot:

Sa Majesté le Roi de Prusse et Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne, animés d'un égal désir de se donner réciproquement des preuves de l'amitié intime qui les unit, sont convenus de faire cesser les abus et les inconvéniens auxquels la désertion des soldats de leurs armées respectives a souvent donné lieu et de conclure pour cet effet une Convention de cartel.

(No. 435.) Kartelkonvention, abgeschlossen zwischen Preußen und Rußland, vom 25sten Mai 1816; ratifizirt den 8ten August 1816.

Wir Friedrich Wilhelm III., von Gottes Gnaden König von Preußen rc. rc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Nachdem Wir mit Sr. Majestät dem Kaiser von Rußland, König von Polen, übereingekommen sind, den Mißbräuchen und Nachtheilen, zu welchen die Desertion der Soldaten Unserer resp. Armeen nicht selten Anlaß gegeben hat, Einhalt zu thun; und Wir Unserer Seits Unsern Staatskanzler, den Fürsten von Hardenberg, und Se. Majestät der Kaiser von Rußland, König von Polen, den Herrn David von Alopeus, Ihren Geheimen Rath rc., ernannt haben, um die Bedingungen einer Kartel-Konvention gemeinschaftlich zu erwägen, abzuschließen und zu unterzeichnen; die genannten mit gehöriger Vollmacht versehenen Bevollmächtigten auch diejenige Kartel-Konvention abgeschlossen und unterzeichnet haben, deren Inhalt von Wort zu Worte folgender ist:

Se. Majestät der König von Preußen und Se. Majestät der Kaiser von Rußland, König von Polen, von gleichem Wunsche beseelt, sich gegenseitig Beweise der aufrichtigen Freundschaft, die Sie vereinigt, zu geben, sind übereingekommen, den Mißbräuchen und Nachtheilen, zu welchen die Desertion der Soldaten Ihrer resp. Armeen, nicht selten Veranlassung gegeben hat, Einhalt zu thun, und zu diesem Endzweck eine Kartel-Konvention abzuschließen.

(No. 435.) Konwencya o kartel zawarta między Prussami i Rossyą w dniu 25. Maia 1816. a ratifikowana dnia 8. Sierpnia 1816.

My Fryderyk Wilhelm III. z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy:

Ułożywszy się z Jego Cesarską Mością Cesarzem Rossyi, Królem Polskim, względem zapobieżenia nadużyciom i uszczerbkom, które z powodu dezercyi woyskowych z Naszych resp. armii wynikły, mianowaliśmy z Naszéy strony Naszego Kanclerza Stanu Xiążęcia de Hardenberg; a Jego Cesarska Mość Cesarz Rossyi, Król Polski, Pana Davida Alopeus, Cesarsko-Rossyiskiego Taynego Radzcę, aby oni wspólnie roztrząsnęli warunki konwencyi o kartel, i takową zawarli i podpisali. Rzeczeni ci w przyzwoite umocowanie opatrzeni pełnomocnicy zawarli konwencyą o kartel, któréy treść słówna następuiąca iest:

Nayiaśnieyszy Król Pruski, i Nayiaśnieyszy Cesarz Rossyi Król Polski, równą uniesieni chęcią, udzielenia sobie wzaiemnie dowodów prawdziwéy ich łączącéy przyiaźni, zgodzili się na to: aby w celu zapobieżenia nadużyciom i uszczerbków, do których dezercya żołnierzy z Jch resp. woyska często dosyć dała powody, konwencya o kartel została zawartą.

En conséquence, les hautes parties contractantes ont muni de leurs plein-pouvoirs, Sa Majesté le Roi de Prusse, le Prince de Hardenberg, Son Chancelier d'état, Chevalier des grands ordres de l'aigle noir, de l'aigle rouge, de celui de St. Jean de Jérusalem, et de la croix de fer de Prusse; de ceux de St André, de St Alexandre-Newsky et de St Anne de la première classe de Russie; grand-croix de l'ordre royal de St Etienne de Hongrie, grand-cordon de la légion d'honneur, grand-croix de l'ordre de St Charles d'Espagne, de l'ordre suprême de l'Annonciade de Sardaigne et de celui de St Hubert de Bavière, Chevalier de l'ordre des Séraphins de Suède, de celui de l'éléphant de Danemarc, de l'aigle d'or de Würtemberg, de celui de faucon de Saxe-Weimar et de plusieurs autres; et Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne, le Sieur David d'Alopeus, Son Conseiller-privé, Chambellan actuel, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire à la Cour de Berlin, Chevalier des ordres de St. Alexandre-Newsky et de Ste Anne, de la première classe, grand-croix de celui de St Vladimir de la seconde classe, et grand-cordon de l'ordre royal de la légion d'honneur; lesquels plénipotentiaires, après avoir échangé leurs plein-pouvoirs respectifs, sont convenus des articles suivans:

Article 1.

Dès la signature de la présente Convention, les ordres

In Folge dessen haben die hohen kontrahirenden Theile mit Ihren Vollmachten versehen: Se. Majestät der König von Preußen, den Fürsten v. Hardenberg, Ihren Staatskanzler, Ritter des schwarzen und rothen Adler-Ordens, des Preußischen St. Johanniter-Ordens und des Preußischen eisernen Kreuzes, Ritter der Russischen St. Andreas-, St. Alexander-Newsky-Orden, und des St. Annen-Ordens 1ster Klasse, Großkreuz des Ungarischen St. Stephan-Ordens, Großkreuz der Ehrenlegion, Großkreuz des Spanischen St. Karls-Ordens, Ritter des Sardinischen Annunciaden-, des Baierschen St. Huberts-, des Schwedischen Seraphinen-, des Dänischen Elephanten-, des Würtembergischen goldenen Adler-, des Sachsen-Weimarschen Falken- und mehrerer anderer Orden; und Se. Majestät der Kaiser von Rußland, König von Polen, den Herrn David v. Alopeus, Ihren Geheimen Rath, wirklichen Kammerherrn, außerordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister zu Berlin, Ritter des St. Alexander-Newsky- und St. Annen-Ordens erster Klasse, Großkreuz des St. Wladimir-Ordens zweiter Klasse, Großkreuz der Ehrenlegion; welche Bevollmächtigte, nach Auswechselung ihrer respektiven Vollmachten, über folgende Punkte übereingekommen sind.

Artikel 1.

Nach Unterzeichnung des gegenwärtigen Vertrags werden sofort

W skutek tego wysokie kontraktuiące strony umocowały, a to: Jego Królewska Mość Król Pruski, Xiążęcia de Hardenberg, Kanclerza stanu, orderów orła czarnego i czerwonego, Pruskiego orderu S. Jana Jerozolimitańskiego i krzyża żelaznego, Rossyiskiego orderu S. Andrzeia, S. Alexandra Newskiego i S. Anny Iszéy klassy kawalera, wielkiem krzyżem Węgierskiego orderu S. Szczepana, legii honorowéy i Hiszpańskiego orderu S. Karola zaszczyconego, kawalera orderu Sardyńskiego Anuncyady, Bawarskiego S. Huberta, Szwedzkiego Serafina, Duńskiego słonia, Wirtembergskiego orła złotego, Sasko-Weymarskiego sokoła i innych więcéy orderów kawalera; a Jego Cesarska Mość Cesarz Rossyi, Król Polski, Pana Dawida de Alopeus, Taynego Radzcę, rzeczywistego Szambelana, nadzwyczaynego Posła i pełnomocnego Ministra w Berlinie, kawalera orderu S. Alexandra Newskiego i S. Anny I. klassy, wielkim krzyżem S. Włodzimierza klassy drugiéy i legii honorowéy zaszczyconego; którzy to pełnomocnicy, po wydaniu sobie nawzaiem swych pełnomocnictw, umowili się na punkta następuiące.

Artykuł 1.

Zaraz po podpisie obecnéy umowy władze woyskowe i cy-

seront donnés aux autorités militaires et civiles dans les provinces limitrophes, de restituer tous les individus qui deserteront des armées respectives des deux Souverains. Ils seront arrêtés et restitués avec les chevaux, les selles, les armes, les habillemens, et tels autres effets qu'ils auront sur eux ou qu'ils auroient été dans le cas d'emporter.

Cette stipulation s'étend à l'armée du Royaume de Pologne, à laquelle seront appliqués tous les articles de la présente convention.

Au nombre des individus qui sont au service militaire de Sa Majesté le Roi de Prusse, et dont l'arrestation et la restitution est stipulée par le présent article, seront comptés tous ceux qui appartiennent au premier et au second ban (Aufgebot) de la Landwehr, tant officiers que sous-officiers et soldats, soit à pied, soit à cheval.

Si Sa Majesté impériale et royale juge convenable d'établir à l'avenir dans ses provinces de Russie ou de Pologne des levées de cette nature, les individus qui en feront partie, seront compris alors, comme ceux de la Landwehr, dans les stipulations du présent cartel.

L'arrestation et la restitution ne pourra être appliquée aux individus qui seroient natifs d'une province appartenant à l'état dans lequel ils se seroient rendus, et qui par conséqent ne feraient que retourner dans leur patrie; néanmoins les chevaux de ces individus, ainsi que

die Militair- und Civil-Behörden in den Grenzprovinzen befehligt, alle Individuen, welche von den resp. Armeen der beiden Souverains desertiren, auszuliefern. Sie werden verhaftet, und mit den Pferden, Sätteln, Waffen, Kleidungsstücken und allen andern Sachen, die sie bei sich haben, oder die sie mit fortgenommen haben könnten, zurückgegeben.

Diese Bestimmung erstreckt sich auf die Armee des Königreichs Polen, auf welche sämmtliche Artikel des gegenwärtigen Vertrags angewendet werden sollen.

Zu den Individuen, welche in dem Militairdienste Sr. Majestät des Königs von Preußen stehen, und deren Verhaftung und Auslieferung durch den gegenwärtigen Artikel festgesetzt ist, werden alle diejenigen gerechnet welche zum ersten und zweiten Aufgebot der Landwehr, als Offiziere oder als Unteroffiziere und Soldaten, der Infanterie oder der Kavallerie gehören.

Sollten Ihre Kaiserliche und Königliche Majestät es für angemessen finden, in Ihren Russischen und Polnischen Provinzen Aufgebote ähnlicher Art künftig einzuführen, so sind alle dazu gehörige Individuen, eben so, wie die der Landwehr, in den Bestimmungen des gegenwärtigen Vertrags mit begriffen.

Die Verhaftung und Auslieferung ist auf diejenigen Individuen nicht anwendbar, welche aus einer Provinz des Staats, in welchen sie übergetreten, gebürtig sind, und die folglich nur in ihre Heimath zurückkehren; indeß werden die Pferde dieser Individuen, so wie ihre Sättel, Waffen, Kleidungsstücke, und alle

wilne w prowincyach pogranicznych odbierą rozkaz, aby wszelkich zbiegów z woysk obydwóch resp. mocarstw wydawały. Maią oni bydź przytrzymani i wraz z końmi, siodłami, bronią, ubiorem i wszelkiemi przy nich będącemi rzeczami, lub które z sobą zabrali, napowrót oddani.

Postanowienie takowe rozciąga się do woyska Królestwa Polskiego, do którego wszelkie artykuły obecnéy umowy przystósowane bydź maią.

Do osób będących w służbie woyskowéy Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego, a których przytrzymanie i wydawanie powyżéy oznaczone zostało, liczą się ci wszyscy, którzy czyli to w piechocie lub konnicy iako officerowie, czyli iako podofficerowie lub żołnierze należą do pierwszego i drugiego powstania obrony kraiowéy (Landwehr).

Gdyby Jego Cesarsko-Królewska Mość uznała za stósowną, zaprowadzić na przyszłość w swych Rossyiskich i Polskich prowincyach podobną obronę kraiową, wszelkie do niéy należące osoby, równie iak z Król. Pruskiéy obrony kraiowéy, są obięte postanowieniem obecnéy umowy.

Przytrzymanie i wydanie nie ściąga się do tych, którzy są rodem z prowincyi kraiu, do którego przechodzą, a zatém tylko do swéy powracaią oyczyzny, wszelakoż konie ich, iako też siodła, broń, rzeczy do ubioru należące i wszystkie inne przy nich będące, lub które

les selles, les armes, les habillemens et tels autres effets qu'ils auraient sur eux, ou qu'ils auraient été dans le cas d'emporter, n'en seront pas moins restitués à celle des hautes parties contractantes dont ils auront quitté les drapeaux.

andere Sachen, die sie bei sich haben, oder die sie mit fortgenommen haben könnten, nichtsdestoweniger demjenigen der hohen kontrahirenden Theile ausgeliefert, dessen Fahnen sie verlassen haben.

z sobą zabrali, powrócone zostaną temu z mocarstw kontraktuiących, którego opuścili chorągwie.

Article 2.

Les individus dont la désertion a eu lieu pendant que le dernier cartel étoit en vigueur (c'est-à-dire avant le 17 Janvier de l'année courante) ceux qui ont déserté depuis, ou ceux enfin qui pourraient encore déserter jusqu'à l'échange des ratifications de la présente convention, seront également restitués, néanmoins sous la réserve stipulée à l'art. 1. concernant les indigènes rentrés dans leur foyers: et les Etats respectifs accorderont réciproquement aux dits déserteurs une amnistie générale.

Artikel 2.

Die Individuen, deren Desertion zu der Zeit, als die letzte Kartel-Konvention noch in Kraft war, statt gefunden (d. h. vor dem 17ten Januar d. J.), desgleichen diejenigen, welche nachher entwichen sind, oder endlich diejenigen, welche bis zur Auswechselung der Ratifikationen des gegenwärtigen Vertrags etwa noch desertiren sollten, werden gleichfalls, jedoch mit Berücksichtigung des in dem Artikel 1. in Betreff der in ihre Heimath zurückgekehrten Eingebornen, festgesetzten Vorbehalts, ausgeliefert, und beide respektive Staaten werden solchen Deserteurs einen General-Pardon gegenseitig bewilligen.

Artykuł 2.

Osoby, które zbiegły w czasie gdy ostatnia konwencya o kartel w swéy ieszcze była mocy, to iest: przed 17. Stycznia r. b., niemniéy ci, którzy potém zbiegli i na koniec, którzyby ieszcze zbiegli aż do wymiany ratifikacyów obecnéy umowy, również maią bydź wydani, z względem iednak na zastrzeżenie w artykule 1. wytknięte co do rodaków do oyczyzny swéy powracaiących, obydwa wysokie mocarstwa takowym to zbiegom udzielą przebaczenie powszechne.

Article 3.

Les individus originaires des provinces du ci-devant Duché de Varsovie, qui sont actuellement dans l'une des armées respectives, seront réciproquement remis à l'armée de l'état, dans lequel d'après les stipulations du traité du 3 Mai / 21 Avril 1815 se trouve le lieu de leur origine. Cette mesure ne sera exécutée cependent que de leur propre gré, et tous les officiers et soldats, qui à la signature de la présente Convention se trouvent être au service de l'une des hautes parties contractantes, quoique natifs des provinces acquises par l'autre, auront la faculté d'y rester

Artikel 3.

Die aus Provinzen des vormaligen Herzogthums Warschau gebürtigen Individuen, welche gegenwärtig in einer der respektiven Armeen dienen, werden gegenseitig der Armee desjenigen Staats ausgeliefert, in welchem sich nach den Bestimmungen des Traktats vom 3ten Mai / 21sten April 1815. ihr Geburtsort befindet. Diese Maaßregel soll jedoch nicht wider ihren freien Willen vollzogen werden, und sämmtliche Offiziere und Soldaten, welche zur Zeit der Unterzeichnung des gegenwärtigen Vertrags im Dienste des einen der hohen kontrahirenden Theile stehen, haben, wenn sie gleich aus Provinzen gebürtig sind, welche der andere Theil erworben hat, die Befugniß,

Artykuł 3.

Osoby rodem będące z kraiów byłego Xięstwa Warszawskiego, a teraz w woysku którém resp. mocarstwa służące, zobopolnie wydane zostaną woysku kraiu tego, w którym podług traktatu z dnia 3 Maia / 21 Kwietnia 1815. mieysce ich urodzenia się znayduie, wszelakoż przepis takowy pomimo ich woli nie ma bydź doprowadzony do skutku i wszyscy officerowie i żołnierze, którzy w czasie podpisania obecnéy umowy są w służbie którego z mocarstw kontraktuiących, chociażby byli rodem z prowincyi przez drugą stronę nabytéy, maią wolność pozostania w

sans qu'ils puissent être inquiétés en aucune manière.

Article 4.

Les sujets mixtes qui ont fait la déclaration de leur domicile, soit expressément, soit tacitement, selon la teneur de l'article 11 du Traité de Vienne du $\frac{3 \text{ Mai}}{21 \text{ Avril}}$ 1815, et qui après cette déclaration sont entrées au service militaire d'un des états respectifs, tel qu'il est déterminé à l'article 1, par engagement volontaire, ou bien en suite d'une obligation légale, perdent, comme de raison, le droit mentionné à l'arcticle 12 du Traité de Vienne, d'après lequel ils peuvent, pendant l'espace de huit années, à compter du jour de la ratification du dit Traité, choisir à volonté un autre Souverain. Ce droit leur est toutefois conservé dès qu'ils ont obtenu une démission dans les formes avant l'expiration du dit terme de huit années.

Article 5.

Comme il pourroit arriver qu'un déserteur avant la désertion du service de l'une ou de l'autre des parties contractantes, eût déserté de troupes d'un autre Souverain ou d'un autre état avec lequel l'une des hautes parties contractantes eût conclu un cartel, le déserteur n'en sera pas moins restitué à l'armée de laquelle il aura déserté en dernier lieu.

Artice 6.

Il sera défendu aux Généreaux et officiers respectifs, et

darin zu verbleiben, ohne daß sie auf irgend eine Weise beunruhigt werden dürfen.

Artikel 4.

Die Unterthanen gemischter Gattung (Sujets mixtes), welche nach Inhalt des 11ten Artikels des Wiener Traktats vom $\frac{3\text{ten Mai}}{21\text{sten April}}$ 1815. die Erklärung über ihren beständigen Wohnort ausdrücklich oder stillschweigend abgegeben haben, und nach dieser Erklärung in den Militairdienst eines der resp. Staaten, so wie derselbe im Art. 1. bezeichnet ist, entweder freiwillig, oder in Folge einer gesetzlichen Verpflichtung, treten, verlieren, wie billig, die in dem Art. 12. des Wiener Traktats erwähnte Befugniß, binnen eines achtjährigen Zeitraums vom Tage der Ratifikationen des genannten Traktats an, unter eine andere Landesherrschaft nach Gefallen überzutreten. Jedoch verbleibt ihnen diese Befugniß, wenn sie vor Ablauf des gedachten achtjährigen Zeitraums einen in gehöriger Form ausgefertigten Abschied erhalten haben.

Artikel 5.

Da der Fall eintreten könnte, daß ein Deserteur, bevor er aus dem Dienste der einen oder der andern der kontrahirenden Theile entwichen ist, schon von den Truppen eines andern Souverains oder eines andern Staates, mit welchem einer der hohen kontrahirenden Theile eine Kartel-Konvention geschlossen hat, desertirt wäre, so soll gleichwohl ein solcher Ueberläufer derjenigen Armee ausgeliefert werden, von welcher er zuletzt desertirt ist.

Artikel 6.

Es wird den respektiven Generalen und den Militair- und Civilbe-

niéy, i w żadnym względzie w téy mierze napastowani bydź nie mogą.

Artykuł 4.

Poddani w obydwóch państwach osiadli (sujets mixtes) którzy w moc art. 11. traktatu Wiedeńskiego z dnia $\frac{3. \text{ Maia}}{21. \text{ Kwietnia}}$ 1815. oświadczenia swe względem stałego swego zamieszkania wyraźnie lub milczeniem uczynili, i podług tegoż oświadczenia, wstąpili albo dobrowolnie, albo w skutek prawnego zobowiązania w służbę woyskową którego z mocarstw kontraktuiących w art. 1. oznaczoną; iak słusznie, utracaią wolność w artykule 12. traktatu Wiedeńskiego wzmiankowaną, przeyścia według własnego upodobania w ciągu ośmiu lat od dnia ratifikacyi rzeczonego traktatu, pod panowanie drugiego mocarstwa. Wszelakoż takowa dla nich zastrzega się wolność, gdy przed upłynieniem rzeczonego przeciągu ośmiu lat uzyskali uwolnienie od służby woyskowéy w należytéy formie wydane.

Artykuł 5.

Gdy wydarzyć się może, iż zbieg przed uyściem z służby iednego lub drugiego z mocarstw kontraktuiących, już wprzód zbiegł z woyska innego mocarstwa, z którém iedna z stron kontraktuiących ma umowę o kartel; takowy również do woyska tego wydany bydź ma, z którego na ostatku uciekł.

Artykuł 6.

Zaciąganie lub przyimowanie zbiegów iednego lub dru-

en général aux autorités militaires et civiles d'enrôler ou de recevoir les déserteurs de l'autre partie contractante. Ceux qui se présentent pour se faire enrôler, doivent être examinés soigneusement, et dès que, soit par leurs réponses, soit aux indices extérieurs de leurs habillemens, armes, ou autres quelconques, ils sont reconnus déserteurs, ils seront arrêtés d'abord et sans qu'on attende la réquisition.

La même chose aura lieu s'ils arrivent sans demander d'être enrôlés, mais qu'ils ne soient point munis d'un passeport ou cartouche en bonne et dûe forme.

Dès q'ils auront été arrêtés, il en sera donné avis au chef de la garnison la plus proche, ou au défaut d'une autorité militaire voisine, à l'autorité civile la plus à portée, afin que le déserteur soit conduit jusqu'à la frontière qui sépare les deux états, et que là-même il soit restitué et remis à ceux qui seront chargés de le recevoir.

Article 7.

Au cas que le déserteur échappe à la connoissance des autorités militaires et civiles du pays respectif où il se sera refugié, la recherche, l'arrestation et la restitution s'en fera par les autorités de ce même pays, et de la manière déterminée à l'article 6 à la première réquisition qui en sera faite par les autorités militaires ou civiles, du pays d'où il a déserté; de manière toutefois que cette réquisition se fasse au

hörden überhaupt untersagt, die Deserteurs des anderen kontrahirenden Theils anzuwerben oder aufzunehmen. Diejenigen, welche sich um sich anwerben zu lassen, melden, müssen sorgfältig geprüft, und sobald sie aus ihren Antworten, oder aus äußeren Merkmalen ihrer Kleidung, Waffen, oder irgend aus anderen Anzeichen für Deserteurs erkannt werden, sogleich ohne eine Requisition deshalb abzuwarten, verhaftet werden.

Das nämliche wird beobachtet, wenn sie ankommen, ohne Anwerbung nachzusuchen, sie jedoch mit keinem gehörigen Paß oder Abschiede versehen sind.

Sobald sie in Verhaft genommen sind, wird dem Chef der nächsten Garnison, oder in Ermangelung einer benachbarten Militairbehörde, der nächsten Civilbehörde, Nachricht hiervon gegeben, damit der Deserteur bis zu Gränze, welche beide Staaten von einander trennt, gebracht, daselbst ausgeliefert und an diejenigen abgegeben werde, welche mit seiner Empfangnahme beauftragt sind.

Artikel 7.

Sollte der Ausreißer der Aufmerksamkeit der Militair- und Civilbehörden des resp. Landes, wohin er entflohen ist, entgehen; so geschieht die Aufsuchung, Verhaftung und Auslieferung desselben von den Behörden eben dieses Landes, nach Maaßgabe des Artikel 6., auf das erste Ansuchen, das von der Militair- oder Civilbehörde derjenigen Macht, von welcher er desertirt ist, ergehen wird; jedoch muß dieses Ansuchen spätestens binnen einer Frist von 2 Jahren, von dem

giego z mocarstw kontraktuiących, zakazuie się tak Generałom iako i w ogólności wszelkim władzom woyskowym i cywilnym iedney lub drugiey strony. Ci, którzyby w celu zaciągania ich zgłaszali się, troskliwie badani bydź winni, a gdyby z ich odpowiedzi, lub zewnętrznych znaków ich ubioru, broni, lub innych śladów wydać się miało, iż są zbiegami, natychmiast bez oczekiwania rekwizycyi w téy mierze, przytrzymani bydź muszą.

Toż samo ma mieysce, gdy przybywaiąc bez poszukiwania słnżby, nie są w stanie okazania należytego paszportu lub uwolnienia ich od służby.

Skoro zostaną przytrzymanemi, zaraz kommenderuiącemu w nayblizszym garnizonie, albo w niedostatku sąsiedzkiéy władzy woyskowéy, nayblizszéy władzy cywilnéy wiadomość o tém udzieloną bydź winna, a to aby zbieg aż do granicy obydwa mocarstwa dzielącéy zaprowadzonym, i tamże do tego zlecenia maiącym, został wydanym.

Artykuł 7.

Gdyby zbieg uniknął baczności władz woyskowych i cywilnych kraiu tego, do którego uszedł; na pierwsze o to wezwanie władzy woyskowéy lub cywilnéy mocarstwa, od którego zbiegł, śledzonym, przytrzymanym i wydanym bydź winien przez władze kraiowe, cale tak, iak w artykule 6. przepisano. Wszelakoż wezwanie o to naypóźniéy w ciągu dwóch lat od dnia dezercyi nastąpić powinno; po tém albowiem cza-

plus tard dans le terme de deux ans à compter du jour de la désertion. Ce terme de deux ans écoulé, le déserteur ne pourra plus être réclamé.

Article 8.

La réquisition pourra être adressée à l'autorité militaire ou civil la plus proche. Les autorités militaires rendront les déserteurs qui se seront présentés pour être enrôlés, et les autorités civiles ceux qui ne se seront pas présentés a cet effet. Les autorités civiles prussiennes prendront là-dessus les ordres de régences.

On tiendra la main réciproquement à ce qu'il soit promptement et loyalement satisfait aux réquisitions susmentionnées. Afin que la restitution des déserteurs puisse se faire avec ordre et exactitude, on déterminera de part et d'autre, des garnisons ou des places frontières, dans lesquels on délivrera les déserteurs, selon que ces places seront le plus á portée.

Article 9.

S'il s'élevoit des doutes sur l'exactitude de tel fait énoncé dans la réquisition par laquelle un déserteur est réclamé, on ne pourra pas s'en prévaloir pour refuser la restitution du déserteur; le seul cas excepté où un déserteur prétendrait appartenir à l'état où il s'est rendu, dans lequel cas les faits doivent avant tout être constatés. Mais afin que toute erreur soit prévenue, les autorités militaires ou civiles dresseront un procès-verbal dont on accompagnera le déserteur: la copie en sera envoyée sans

Tage der Desertion an gerechnet, erfolgen. Nach Verlauf dieser Frist, kann kein Deserteur weiter zurückgefordert werden.

Artikel 8.

Die Requisition kann an die nächste Militair- oder Civilbehörde gerichtet werden. Die Militairbehörden liefern alle diejenigen Deserteurs aus, die sich gemeldet haben, um in Militairdienste zu treten, und die Civilbehörden alle diejenigen, bei welchen dies nicht der Fall ist. Die Preußischen Civilbehörden werden hiebei die Anweisungen der Provinzial-Regierungen einholen.

Man wird gegenseitig darauf sehen, daß den oben erwähnten Requisitionen schnell und ohne Rückhalt Genüge geschiehet. Damit die Auslieferung mit Ordnung und Genauigkeit erfolgen könne, sollen auf beiden Seiten Besatzungen oder Gränzorte bestimmt werden, an welchen, je nachdem diese Gränzorte am nächsten liegen, die Deserteurs ausgeliefert werden.

Artikel 9.

Sollten über die Richtigkeit irgend eines, in der Mittheilung, durch welche ein Deserteur zurückgefordert wird, aufgeführten Umstandes Zweifel entstehen, so kann dies nicht zum Vorwande dienen, die Auslieferung zu verweigern, den einzigen Fall ausgenommen, wo ein solcher Deserteur vorgiebt, demjenigen Staate anzugehören, in den er übergetreten ist, in welchem Falle die Thatsachen vor allen Dingen festgestellt werden müssen. Um aber allem Irrthume vorzubeugen, sollen die Militair- und Civilbehörden ein Protokoll aufnehmen, und mit dem Deserteur übergeben. Eine Abschrift davon wird

się żaden zbieg iuż daléy napowrót żądanym bydź nie może.

Artykuł 8.

Wezwanie uczynioném bydź może do nayblizszéy władzy woyskowéy lub cywilnéy. Władze woyskowe wydadzą wszystkich zbiegów, którzy się zgłosili z wnioskiem wstąpienia w służbę woyskową, a władze cywilne tych, którzy podobnego nie uczynili wniosku. Władze cywilne pruskie udadzą się w téy mierze po instrukcyą do Regencyi prowincyalnych.

Strony obydwie przestrzegać tego będą, aby rzeczone rekwizycye szybko i bez trudności uskuteczniono. Aby zaś wydanie odbyło się w porządku i z akuratnością, po obydwóch stronach oznaczone zostaną załogi lub mieysca pograniczne naybliższe, w których zbiegowie wydawanemi będą.

Artykuł 9.

Okoliczność ta, iż wątpliwość zachodzi względem szczegółu w rekwizycyi, wydanie zbiega za przedmiot maiącéy umieszczonego, nie może bydź powodem do niewydania go, wyiąwszy ieden tylko przypadek, gdy twierdzi iż należy do kraiu, do którego przeszedł, w którym to razie przedewszystkiém dowód w téy mierze wyprowadzony bydź musi. Dla uprzątnienia iednak wszelkiéy omyłki, władze woyskowe i cywilne sporządzą wywód słowny i wraz z zbiegiem go oddadzą. Kopia onegoż nie zwło-

délai à la régence de Sa Majesté Prussienne, de même qu'à celle du gouvernement de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, du ressort desquelles se trouvera être une telle affaire.

unverzüglich preußischer Seits an die betreffende Provinzial-Regierung, so wie russischer Seits an die betreffende Gouvernements-Regierung übersendet.

cznie, z strony pruskiéy przesłaną zostanie właściwéy Regencyi prowincyalnéy, a z strony rossyiskiéy właściwéy władzy rządowéy.

Article 10.

Les autorités militaires ou civiles respectives soit dans les villes, soit à la campagne, ne laisseront passer ni sous-officier, ni solat, à pied ou à cheval, ou de quel corps de troupes respectives qu'il puisse être, à moins qu'il ne soit muni d'un passeport ou cartouche du chef ou commandeur du régiment, du bataillon ou de la compagnie dont il se dit être. Au défaut d'un tel passeport, l'individu qui devrait en être muni, sera arrêté, et mis en sûreté, ainsi que ses pièces d'habillement, armes, chevaux et effets quelconques, qu'il pourroit avoir sur lui, ou avoir emportés. L'autorité militaire ou civile la plus à portée, en sera avertie sur-le-champ, et il sera procédé ensuite d'après la teneur de la présente Convention.

Artikel 10.

Die respektiven Militair- und Civilbehörden, in Städten oder auf dem Lande, dürfen weder Unteroffiziers noch Soldaten, von der Infanterie oder Kavallerie, oder von was für einen Korps der respektiven Truppen sie auch seyn mögen, durchgehen lassen, wenn sie nicht mit einem Paß oder Abschied von dem Chef oder Kommandeur des Regiments, Bataillons oder der Kompagnie, wozu sie zu gehören vorgeben, versehen sind. In Ermangelung eines solchen Passes wird derjenige, der ihn haben müßte, angehalten, und mit seinen Kleidungsstücken, Waffen, Pferden, und allen denjenigen Effekten, die er bei sich haben, oder etwa mit fortgenommen haben sollte, in Sicherheit gebracht. Hiervon wird die nächste Militair- und Civilbehörde unverzüglich benachrichtiget, und sodann nach Inhalt des gegenwärtigen Vertrags weiter verfahren.

Artykuł 10.

Właściwe władze woyskowe i cywilne, czy to w miastach, bądź na wsi nie powinni przepuszczać, ani podofficerów, ani żołnierzy, tak od piechoty iak od konnicy, lub do iakiegokolwiek oddziału woyska należą, ieżeli nie są opatrzeni w paszport lub uwolnienie od służby udzielone im przez Szefa lub Kommendanta pułku, batalionu lub kompanii, do których podług twierdzenia swego należą, w niedostatku takowego paszportu, ten co by go mieć powinien, przytrzymany i wraz z rzeczami do ubioru należącemi, bronią, końmi i wszelkiemi przy nim będącemi, lub przez niego zabranemi rzeczami strzeżony bydź ma, o czém bezzwłocznie donieść należy naybliższéy władzy woyskowéy i cywilnéy i daléy postąpić sobie podług osnowy obecnéy konwencyi.

Article 11.

La restitution des déserteurs étant ainsi convenue, toute violation du territoire respectif sera soigneusement évitée et sévèrement défendue de part et d'autre, aussi bien que tout enrôlement des déserteurs ou sujets respectifs.

Ceux qui violent le territoire de l'une ou de l'autre des hautes parties contractantes, s'ils sont saisis dans le pays où ils

Artikel 11.

Da man auf solche Art über die Auslieferung der Deserteurs übereingekommen ist, so wird jede Verletzung des respektiven Gebiets sorgfältig vermieden, und, so wie jede Anwerbung der jenseitigen Deserteurs oder Unterthanen, beiderseits strenge verboten werden.

Werden diejenigen, welche das Gebiet des einen oder des andern der hohen kontrahirenden Theile verletzen, dabei ergriffen, so werden

Artykuł 11.

Gdy tym sposobem zgodzono się względem wydania zbiegów więc uniknie się troskliwie wszelkiego przestąpienia granic każdego resp. mocarstwa, a zaciąganie do służby zbiegów z drugiéy strony, surowo od stron obydwóch zabronioném będzie.

Przestępuiący granicę iednego lub drugiego mocarstwa, a schwytani na uczynku, ukaranemi zostaną w kraiu, w któ-

s'en sont rendus coupables, seront punis là-même selon les lois. Mais si par la suite ils se sont soustraits à la dite punition, ils seront punis d'après les lois, dans le pays de leur Souverain.

S'il s'élève des doutes sur le fait ou sur les circonstances particulières du fait, il sera établi une commission bilatérale à diriger par les Commissaires de la partie lésée. La sentence de cette Commission, confirmée par les deux Souverains, sera exécutée sans délai.

Article 12.

Pour tout déserteur, les frais d'entretien seront acquittées, à raison d'un florin et demi de Pologne par jour, et de deux metzes d'avoine, ainsi que de huit livres de foin par jour avec la paille nécessaire, pour le cheval du déserteur. Ces fourrages seront payés d'après les taux que fournira chaque fois le prix courant au marché de la ville la plus proche. Le payement de ces frais se fera lors de la reddition du déserteur et du cheval, et ces frais ne pourront dans aucun cas être augmentés. Pour donner à cette détermination toute l'efficacité possible, les hautes parties contractantes s'engagent de faire déposer une somme d'argent chez les autorités établies d'après l'article 8 dans les garnisons ou places frontières, pour y recevoir les déserteurs. Les frais d'entretien, ainsi que la rémunération dont il est question à l'Article 13, seront payés sans aucune diffi-

sie auch in dem Staate, wo sie sich strafbar gemacht haben, nach dessen Gesetzen bestraft, haben sie aber dieser Strafe durch die Flucht sich entzogen, so erfolgt ihre Bestrafung nach den Gesetzen in den Staaten ihres Souverains.

Wenn Zweifel über die Thatsache oder über besondere Umstände derselben entstehen, so wird eine gemischte Kommission niedergesetzt, in welcher die Kommissarien des verletzten Theils den Vorsitz führen. Die Urtheilssprüche solcher Kommissionen werden nach erfolgter Bestätigung beider Souverains ohne allen Aufschub vollzogen.

Artikel 12.

An Unterhaltungskosten werden für jeden Deserteur ein und ein halber polnischer Gulden für den Tag, so wie für ein Pferd zwei Metzen Hafer und acht Pfund Heu für den Tag, nebst dem nöthigen Stroh, gutgethan. Diese Fourage wird nach den jedesmaligen Marktpreisen der nächsten Stadt bezahlt. Die Bezahlung dieser Unkosten, welche in keinem Falle erhöht werden können, erfolgt bei Uebergabe des Deserteurs und des Pferdes.

Um dieser Bestimmung die möglichste Wirksamkeit zu geben, verpflichten sich die hohen kontrahirenden Theile, eine Summe Geldes bei den nach Artikel 8. zur Empfangnahme der Deserteurs in den Besatzungen oder Gränzorten angeordneten Behörden niederlegen zu lassen. Die Unterhaltungskosten, und die in dem Artikel 13. erwähnte Belohnung, werden ohne alle Schwierigkeiten auf die Berechnung entrichtet, welche gleichzeitig mit dem Deserteur von der zur Auslieferung beauftragten öffentlichen Behörde übergeben wird. Sollte die Berechnung

rym popełnili przekroczenie, podług praw tegoż kraiu; ieżeli iednak schronili się ucieczką, kara na nie wymierzoną zostanie podług ustaw w kraiu ich monarchy.

Gdyby o rzeczywistość lub o okoliczności szczególniéysze zachodzili wątpliwości, postanowi się Kommissya mięszana, w posiedzeniu któréy Kommissarze strony narażonéy, zwierzchniczyć będą. Wyroki tychże Kommissyi po nastąpioném zatwierdzeniu mocarstw obydwóch, uskutecznionemi niezwłocznie zostaną.

Artykuł 12.

Za utrzymanie każdego zbiega po półtora złotego polskiego za dzień, a na konia za dwie macki (garnce) owsa i ośm funtów siana z potrzebną słomą na dzień zostanie wynagrodzone, furaż płacić się będzie podług ceny targowéy naybliższego miasta. Kosta takowe, które w żadnym razie podwyższone bydź nie mogą, zaraz przy wydaniu zbiega i konia zostaną wypłacone.

Aby zaś postanowienie takowe naylepszy miało skutek, wysokie strony kontraktuiące obowięzuią się, pewną sumę pieniędzy powierzyć władzom podług artykułu 8. do odebrania zbiegów po garnizonach lub mieyscach pogranicznych wyznaczonym. Koszta utrzymania i nagroda w art. 13. wzmiankowana bez wszelkiéy trudności zostaną wypłacone w moc porachunku, który wraz z zbiegiem przez władzę do wydania go przeznaczoną podany zostanie. Gdyby omyłka w porachunku

-culté, sur le compte qui, simultanément avec la restitution du déserteur, en sera présentée par l'autorité publique chargée de cette restitution. Si l'on trouvoit ce compte défectueux, ce qui toutefois ne pourra guères avoir lieu, vû la détermination précise du taux des frais d'entretien et de la rémunération, de pareilles réclamations ne seront examinées qu'après que le payement aura été provisoirement effectué.

Les déserteurs ne pouvant contracter des dettes légitimes, il ne sera pas question de la part de l'état requérant, du payement de pareilles dettes.

La restitution du déserteur se fera au plus tard huit jours après son arrestation, et celle-ci aura lieu dès qu'on l'aura découvert.

Article 13.

Il sera accordé une récompense pécuniaire à celui qui aura dénoncé ou amené un déserteur de la part de celle des hautes parties contractantes, à laquelle la restitution se fera, savoir d'un ducat et demi d'Hollande pour un homme à pied, et de deux ducats et demi pour un cavalier avec le cheval.

Article 14.

Ceux qui dans le pays de l'un des deux Souverains commettent un délit criminel, ou qui sont accusés ou prévenus d'en avoir commis un, et qui ensuite prennent la fuite, et se rendent dans le pays de l'autre Souverain, seront restitués de part et d'autre à la première réquisition, laquelle aura lieu

für unrichtig befunden werden, was jedoch bei der genauen Festsetzung des Satzes der Unterhaltungskosten und der Belohnung nicht leicht statt finden kann, so sollen die Reklamationen deshalb dennoch erst, nach vorläufig geleisteter Zahlung, untersucht werden.

Da von Deserteurs keine rechtlich gültige Schulden gemacht werden können, so kann auch keine Frage über die Bezahlung dergleichen Schulden, von Seiten des requirirenden Staats, statt finden.

Die Auslieferung des Deserteurs soll spätestens acht Tage nach seiner Verhaftnehmung, und diese sofort nach seiner Entdeckung erfolgen.

Artikel 13.

Demjenigen, welcher einen Deserteur entdeckt oder zur Verhaftung bringt, wird von Seiten des hohen kontrahirenden Theils, welchem die Auslieferung geschieht, eine Belohnung in Gelde, nämlich von einem und einem halben holländischen Dukaten für einen Infanteristen, und von zwei und einem halben Dukaten für einen Kavalleristen mit dem Pferde, zugebilligt.

Artikel 14.

Diejenigen, welche in den Staaten eines der beiden Souverains ein Kriminalverbrechen begehen, oder eines solchen angeschuldigt oder verdächtig sind, und darauf entfliehen, und in das Gebiet des andern Souverains sich begeben, werden gegenseitig und auf die erste Requisition, welche auf

wynaleść się miała, co przecież z względu na dobitne oznaczenie należytości za utrzymanie, i nagrody, niełatwo może mieć mieysce, wnioski w téy mierze dopiero po zapłacie témczasowo uskutecznić się maiącéy dochodzone bydź maią.

Ponieważ zbiegowie nie mogą ważnie długów zaciągać, więc żadna nie może bydź mowa o zaspokoieniu takowych to długów z strony mocarstwa domagaiącego się wydania.

Schwytanie zbiega, zaraz po odkryciu go, a wydanie naypóźniéy w dni ośm po iego schwytaniu nastąpić powinno.

Artykuł 13.

Ktokolwiek odkrye zbiega lub sprawi, iż zostanie przytrzymanym, ten z strony mocarstwa tego, któremu ma bydź wydany, ma zapewnioną dla siebie nagrodę pieniężną półtora dukata hollenderskiego za infanteristę, a półtrzecia dukata za kawaleristę z koniem.

Artykuł 14.

Ktokolwiek w kraiu mocarstw kontraktuiących dopuści się występku kryminalnego, lub o to iest posądzonym albo podeyrzanym; a zbiegł zy uchodzi do kraiu drugiego mocarstwa, ten wzaiemnie i na naypierwsze o

de la manière indiquée ci-dessous à l'article 15.

L'état ou la condition du coupable accusé ou prévenu ne changera rien à cette disposition, et il sera restitué de quel état ou de quelle condition qu'il soit, noble, habitant d'une ville ou de la campagne, libre, serf, militaire ou civil.

Mais si le dit criminel ou prévenu est sujet du souverain dans le pays duquel il s'est rendu par sa fuite, après avoir commis un délit criminel dans le pays de l'autre Souverain, sa restitution n'aura pas lieu, mais le Souverain dont il est sujet, fera administrer contre lui bonne et prompte justice. Ci cependant un individu quelconque a été arrêté dans le pays où il a commis un délit criminel ou un excès quelconque, et ce pour avoir commis le dit délit criminel ou excès, le Souverain du pays où l'arrestation s'est faite, fera administrer justice contre lui, et lui fera infliger la peine qu'il a encourue, quand même un tel individu serait sujet de l'autre Souverain.

die unten im Artikel 15. bezeichnete Art erfolgen muß, ausgeliefert.

Der Stand oder die bürgerlichen Verhältnisse des Verbrechers, Angeschuldigten oder Verdächtigen machen hierin keinen Unterschied, und selbiger wird ausgeliefert, wes Standes er auch sey, Edelmann, Stadt- oder Landbewohner, ein Freier oder Leibeigner, ein Soldat oder vom Civilstande.

Ist aber der erwähnte Verbrecher oder der Angeschuldigte ein Unterthan desjenigen Souverains, in dessen Land er geflüchtet ist, nachdem er in dem Lande des andern Souverains ein Verbrechen begangen hat, so findet die Auslieferung nicht statt, sondern der Souverain, dessen Unterthan er ist, wird denselben sofort zur Untersuchung und Strafe ziehen lassen. Sobald jedoch ein Individuum in dem Lande, wo dasselbe ein Kriminalverbrechen oder irgend ein Vergehen sich hat zu Schulden kommen lassen, deshalb verhaftet worden ist, so kann der Souverain des Landes, in welchem die Verhaftung erfolgt ist, denselben zur Untersuchung ziehen, und die bewirkte Strafe vollstrecken lassen, wenn auch dieses Individuum ein Unterthan des andern Landesherrn wäre.

to w art. 15. oznaczone wezwanie, ma bydź wydanym.

Stan lub stosunki obywatelskie występcy, obwinionego lub podeyrzanego żadney w tey mierze nie stanowią różnicy, i iakiegokolwiek on bądź stanu, czyli szlachcic, czyli mieszczanin lub włościaniu, czy to wolny lub poddany, żołnierz lub cywilny, zostanie wydanym.

Jeżeli iednak takowy występca lub obwiniony iest poddanym tego mocarstwa, do którego kraiu po dopełnienu występku w kraiach drugiego mocarstwa, uszedł, tenże nie będzie wydanym, i owszém panuiący, którego iest poddanym, onegoż natychmiast do indagacyi i kary rozkaże pociągnąć. Skoro iednak w kraiu tym, gdzie dopuścił się kryminalnego występku lub innepo przekroczenia, został aresztowanym, panuiący tego kraiu, do sądu i kary pociągnąć go może, chociażby był poddanym drugiego mocarstwa.

Article 15.

Les réquisitions à l'effet de la restitution d'après l'Article 14 seront adressées respectivement aux régences de Sa Majesté le Roi de Prusse, et aux gouverneurs militaires et civils de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne, et non pas aux autorités inférieures, ou aux justices. L'autorité ainsi requise ordonnera la restitution, si le cas y est qualifié d'après l'Arti-

Artikel 15.

Die Requisitionen wegen der im 14. Artikel erwähnten Auslieferungen werden respektive an die Regierungen Sr. Majestät des Königs von Preußen, und an die Civil- und Militair-Gouvernements Sr. Majestät des Kaisers von Rußland, Königs von Polen rc. aber nicht an untere Behörden oder Gerichte, gerichtet. Die dem gemäß requirirte Behörde soll die Auslieferung verfügen, wenn der Fall hiezu nach Artikel 14. geeignet ist. Die Aus-

Artykuł 15.

Rekwizycye o wydanie w art. 14. wzmiankowane, resp. do Regencyi Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego i Gubernatorów cywilnych i militarnych Nayiaśnieyszego Cesarza Rossyi Króla Polskiego etc. nie zaś do innych władz lub sądów zostaną podane. Władza w ten sposób wezwana nakaże wydanie, skoro przypadek podług art. 14. do tego się stosuie. Wydanie w ten sposób nastąpi, iż

cle 14. Elle se fera de manière que de la part de la puissance requise, main-forte soit prêtée pour le transport de l'individu jusqu'à la frontière, et qu'à cette frontière même le dit individu soit remis à ceux qui y seront envoyés de la part de la puissance requérante. Si à tel ou tel indice la qualification d'un individu à la restitution d'après les principes de l'article 14 est reconnue, même sans réquisition, il sera arrêté par ordre des autorités militaires et civiles respectives, et avis en sera donné à l'effet de sa restitution.

Article 16.

A compter du jour de l'arrestation d'un criminel ou prévenu qualifié d'après l'article 14, il sera payé par jour pour son entretien un florin et demi, et deux florins par jour pour frais de détention. Ces frais seront payés lors de la reddition du criminel ou prévenu, et celle-ci sera accélérée autant que possible.

Article 17.

Ni les déserteurs, ni les criminels ou prévenus ne pourront de la part du Souverain qui les réclame, être poursuivis dans le pays de l'autre Souverain, soit par quelque acte de violence ou d'autorité propre, ou clandestinement. Il est en conséquence défendu qu'un détachement militaire ou civil, quel qu'il soit, ou quelque émissaire secret, passent la frontière des deux états.

Toute violation de territoire pareille sera suivie de l'arrestation et de la punition des

lieferung geschieht in der Art, daß die requirirte Macht den Verbrecher oder Angeschuldigten unter gehöriger Bedeckung bis an die Gränze bringen läßt, wo derselbe sodann den Abgeordneten der requirirenden Macht ausgeliefert wird.

Wenn Anzeichen vorhanden sind, daß ein Individuum nach den Bestimmungen des Artikels 14. sich zur Auslieferung eigne, so soll ein solches Individuum, selbst ohne Requisition, auf Befehl der respektiven Militair- und Civilbehörden in Verhaft genommen, und davon zum Zwecke der Auslieferung Nachricht ertheilt werden.

Artikel 16.

Vom dem Tage der Verhaftung eines nach Artikel 14. dazu geeigneten Verbrechers oder Angeschuldigten an, werden für dessen Unterhalt ein und ein halber Gulden Polnisch, und an Aufbewahrungskosten zwei Gulden täglich bezahlt. Diese Kosten werden bei Auslieferung des Verbrechers oder Angeschuldigten entrichtet, und letztere muß soviel als möglich beschleunigt werden.

Artikel 17.

Weder Deserteurs, noch Verbrecher oder Angeschuldigte, können von Seiten des reklamirenden Souverains, auf gewaltsame, eigenmächtige oder heimliche Weise in den Staaten des andern Souverains verfolgt werden. Es ist daher untersagt, daß irgend ein Militair- oder Civilkommando, oder geheimer Abgeordneter die Gränze beider Staaten überschreite.

Jede solche Verletzung des Gebiets zieht die Verhaftung und Bestrafung der Schuldigen an densel-

władza wezwana rozkaże sprowadzić zbrodniarza lub obwinionego pod należytą strażą, aż do granicy, gdzie tenże wysłanym od rekwiruiącego mocarstwa zostanie wydanym.

Jeżeli znayduią się powody, iż osoba w skutek artykułu 14. wydaną bydź powinna, taż bez wezwania o to, na rozkaz właściwych władz woyskowych i cywilnych przytrzymaną, i o tém w celu wydania doniesiono bydź ma.

Artykuł 16.

Od dnia przytrzymania występcy lub obwinionego w moc art. 14., za utrzymanie go, po półtora złotego a za strzeżenie, po dwa złote za dzień będą zapłacone. Koszta takowe zaraz przy wydaniu występcy lub obwinionego zostaną powrócone, wydanie zaś same, ile tylko bydź może, przyśpieszoném bydź ma.

Artykuł 17.

Ani dezerterowie, ani występcy lub obwinieni, gwałtownie, samowładnie lub potaiemnie w kraiach drugiego mocarstwa ścigani bydź nie mogą. Jest więc zabroniono, aby iakakolwiek kommenda woyskowa lub cywilna, albo potaiemny wysłaniec granicę obustronnego państwa przestąpił.

Wszelka podobna obraza granicy pociąga za sobą uwięzienie i ukaranie winnego w

coupables, là même où cette violation aura été commise.

Si de la part de la puissance réclamante la poursuite d'un déserteur ou de plusieurs déserteurs, ou bien d'un ou de plusieurs criminels ou prévenus, a été ordonnée, soit au moyen d'un détachement militaire ou civil, ou de quelque autre manière que ce soit, cette poursuite ne doit s'étendre que jusqu'à la frontière qui sépare les deux états. C'est à ce point qu'il faut que le détachement s'arrête, et un seul homme passera la frontière. Celui-ci s'abstiendra de toute acte de violence ou d'autorité propre, et s'adressera à l'autorité militaire ou civile la plus proche, se légitimera en produisant les lettres réquisitoires de ses supérieurs, et proposera la réclamation. Un tel individu sera accueilli avec les égards reçus, et il sera procédé en conséquence de la présente convention.

Article 18.

Il est défendu de part et d'autre de recéler un déserteur, ou bien un criminel ou prévenu, ou de le faire passer dans quelque contrée, province, ou garnison éloignée, pour le soustraire à la réclamation.

Des peines de part et d'autre seront décernées contre les individus prévenus de ce genre de délit, et les autorités de deux gouvernemens auront soin de s'informer réciproquement pour leur mutuelle satisfaction, qu'il a été fait justice des contrevenans aux présentes dispositions. L'intérêt et l'équité des deux gouvernemens, ainsi que les lois qu'ils ont adoptées,

den Orten nach sich, wo die Verletzung geschehen ist.

Wird von Seiten der reklamirenden Macht die Verfolgung eines oder mehrerer Deserteurs, oder eines oder mehrerer Verbrecher oder Angeschuldigten, mittelst eines Militair- oder Civil-Kommando's oder auf andere Art verfügt, so darf sich diese Verfolgung nicht weiter, als bis zur Gränze, welche beide Staaten von einander trennt, erstrecken. Hier muß das Kommando Halt machen, und nur Ein Mann darf die Gränze überschreiten, welcher sich aller Ausübung von Gewalt oder Eigenmacht enthalten, unter Vorzeigung des Requisitionsschreibens seiner Vorgesetzten, an die nächste Militair- oder Civilbehörde sich wenden und auf die Auslieferung antragen muß. Ein solcher Abgeordneter wird mit angemessener Achtung empfangen, und das weitere Verfahren erfolgt in Gemäßheit des gegenwärtigen Vertrags.

Artikel 18.

Es wird beiderseits verboten, einen Deserteur, Verbrecher oder Angeschuldigten zu verbergen, oder ihm nach irgend einer entfernten Gegend, Provinz oder Garnison fortzuhelfen, um ihn der Reklamation zu entziehen.

Wider diejenigen, welche sich eines Vergehens dieser Art schuldig machen, werden auf beiden Seiten Strafen festgesetzt, und die Behörden beider Staaten werden zu ihrer gegenseitigen Genugthuung sich sorgfältig einander Kenntniß geben, daß die Uebertreter gegenwärtiger Bestimmungen auch wirklich zur Verantwortung und Strafe gezogen worden sind. Das Interesse, die Billigkeit und die Gesetze beider Re-

tém mieyscu, gdzie zaszła obraza.

Władza poszukuiąca zbiega lub występcę albo obwinionego iednego lub więcéy, gdy ścigać onychże przez oddział woyskowy lub cywilny rozkaże, ściganie takowe tylko aż do granicy oba państwa rozdzielaiącéy posunięte bydź może. Tu wysłana kommenda zatrzymać się winna i iedna tylko osoba może przestąpić granicę, a od wszelkiego wstrzymuiąc się gwałtu lub samowładności, za pokazaniem pisma rekwizycyinego swych przełożonych do naybliższéy władzy woyskowéy lub cywilnéy się uda i tam wydania domagać się będzie. Delegowany takowy z należytym względem będzie przyimowany, a dalsze postępowanie stósować się winno do obecnéy umowy.

Artykuł 18.

Z obydwóch stron zabrania się, ukrywać zbiega, występcę lub obwinionego, albo dopomagać mu w schronieniu się w odległéy okolicy, prowincyi lub garnizonie, aby przez to uniknął reklamacyi.

Którzyby podobnego dopuścili się przewinienia, na przeciw tych wymierzone zostaną kary z strony mocarstw obydwóch i władze obustronne końcem zobopolnego zadosyćczynienia nawzaiem donosić sobie będą, iż przestępuiący obecne postanowienie, istotnie do odpowiedzialności i kary pociągnionemi zostali. Interes obydwóch Rządów, słuszność i ich ustawy

indiquent dans ce cas, que la peine doit être proportionnée à la nature du délit et aux circonstances particulières qui peuvent l'aggraver ou l'atténuer.

Article 19.

Il est défendu de part et d'autre d'acheter les chevaux, les selles, les armes et les habillemens d'un déserteur, ainsi que les effets quelconques qu'il a emportés. Ils est de même défendu d'acheter les effets quelconques emportés par un criminel ou prévenu.

Tout ce qui a été acheté de cette manière sera rendu gratis par l'acheteur, qui en restituera le prix au cas que les chevaux, selles, armes, habillemens et effets susdits ne se trouvent plus chez lui.

L'acheteur sera encore soumis à une peine proportionnée suivant les lois de pays.

Article 20.

Si la restitution d'un déserteur, d'un criminel ou d'un prévenu ne se fait point dans un cas, où d'après cette convention elle devrait se faire, et que le dit individu, enrôlé contre la teneur de cette convention ou non enrôlé, retourne par désertion ou par fuite dans le pays auquel il auroit dû être restitué, le Souverain du pays n'est pas tenu de le rendre.

Article 21.

Les hautes parties contractantes s'engagent d'empêcher que les vagabonds ou criminels qui devront être expulsés

gierungen fordern in solchen Fällen, daß die Strafe der Natur des Vergehens und den besonderen erschwerenden oder vermindernden Umständen angemessen sey.

Artikel 19.

Es ist beiderseitig verboten, Pferde, Sättel, Waffen und Kleidungsstücke eines Deserteurs, oder andere Effekten, welche er mit sich genommen hat, zu kaufen. Ein Gleiches findet Statt in Ansehung der von einem Verbrecher oder Angeschuldigten mitgebrachten Sachen. Alles auf solche Art Angekaufte muß von dem Käufer unentgeldlich zurückgegeben werden, und derselbe ist auch gehalten, wenn die erwähnten Pferde, Waffen, Kleidungsstücke und andere Sachen, nicht mehr bei ihm vorgefunden werden, den Werth derselben zu erstatten. Außerdem soll der Käufer noch mit einer verhältnißmäßigen nach den Landesgesetzen zu bestimmenden Strafe belegt werden.

Artikel 20.

Wenn die Auslieferung eines Deserteurs, eines Verbrechers oder eines Angeklagten in einem solchen Falle nicht erfolgt ist, wo sie zu Folge dieser Konvention hätte erfolgen sollen, und ein dergleichen Individuum, sey es nun dem Inhalte gegenwärtiger Konvention zuwider, zum Militairdienste angeworben worden, oder nicht, durch Desertion oder Flucht wieder in das Land zurückkehrt, an welches es hätte ausgeliefert werden sollen; so ist der Souverain dieses Landes nicht verpflichtet, ein solches Individuum wieder herauszugeben.

Artikel 21.

Die beiden hohen kontrahirenden Theile verpflichten sich, zu verhindern, daß die Vagabunden oder Verbrecher, welche aus ihren Staaten

wymagaią tego, aby w takowym razie kara stósownie do natury przekroczenia i szczególnych okoliczności uciążaiących lub winę łagodzących, została wymierzoną.

Artykuł 19.

Zakazano obustronnie, aby nie zakupowano koni, siodeł, broni i ubioru zbiega lub innych przez niego z sobą zabranych rzeczy. Toż samo rozumie się o rzeczach przez występcę lub obwinionego z sobą przyprowadzonych. Wszystko, cokolwiek w ten sposób zostało zakupioném, przez kupiącego bezpłatnie powróconém bydź musi, a gdyby wzmiankowane konie, broń, ubiór, i inne rzeczy iuż przy nim znaydować się nie miały, wartość ich wynagrodzić musi. Kupuiący prócz tego ma ieszcze bydź złożony karą stosunkową wedle ustaw kraiowych oznaczyć się maiącą.

Artykuł 20.

Jeżeli wydanie zbiega, występcy lub obwinionego nie przyidzie do skutku wtenczas, gdy takowe podług obecnéy konwencyi nastąpić było powinno i taka osoba bądź że w brew teraźnieyszemu układowi do służby woyskowéy została zaciągnioną lub nie, następnie przez dezercyą lub ucieczkę powraca do kraiu, do którego powinna była bydź wydaną, iuż Panuiący tego kraiu nie ma obowiązku na powrót ią wydać.

Artykuł 21.

Obydwie wysokie strony kontraktuiące nie dozwolą, aby włoczęgi i występcy z kraiów ich oddaleni, przechodzili za

de leurs états, passent dans ceux de la puissance co-signataire de la présente convention, à moins que ces individus ne soient nés, ou n'ayent eu leur dernier domicile dans les dits états. Mais même dans ces deux cas la régence la plus proche des états respectifs en sera prévenue avant l'expulsion; elle indiquera l'endroit où la remise d'un tel individu devra s'effectuer, et cette remise devra être accompagnée des pièces justificatives sur le lieu de naissance ou le dernier domicile de l'individu qu'on voudra transporter.

On ne pourra pas liquider de frais à l'occasion d'un tel transport, parcequ'il n'aura pas eu lieu à la suite d'une réquisition préalable.

Article 22.

Il s'entend de soi-même, et il est expressément stipulé par le présent article, que cette convention n'aura point d'effet rétroactif.

Les déserteurs qui ont déserté avant la terme fixe par le premier article de la présente convention, et ceux auxquels ne s'appliqueraient pas les exceptions mentionnées dans les articles suivans, ne seront pas rendus. Quant aux criminels ou prévenus qui, d'après les principes établis à l'article quatorzième seraient soumis à la réclamation et à la restitution, en tant que le délit criminel dont ils se sont rendus coupables, ou dont ils sont accusés ou prévenus, eût été commis après le terme fixé à l'article premier de cette convention, la restitution s'en fera de

entfernt werden sollen, in die Staaten der andern kontrahirenden Macht übertreten, ausgenommen, wenn diese Individuen in den letztbenannten Staaten geboren sind, oder daselbst ihren letzten Wohnsitz gehabt haben. Aber selbst in diesen beiden Fällen, wird die nächste Provinzial-Regierung der respektiven Staaten vor dem Transporte davon benachrichtiget; dieselbe muß den Ort anweisen, wo die Uebergabe eines solchen Subjekts geschehen soll; und diese Uebergabe muß mit den Beweisstücken über den Geburts- und letzten Wohnort des Transportanten begleitet seyn.

Da ein solcher Transport nicht in Folge einer vorhergegangenen Requisition Statt findet, so können dabei keine Kosten liquidirt werden.

Artikel 22.

Es versteht sich von selbst, und wird noch besonders durch diesen Artikel festgesetzt, daß gegenwärtiger Vertrag keine rückwürkende Kraft haben soll. Diejenigen, welche bereits vor dem im Artikel 1. dieses Vertrags bestimmten Termin desertirt sind, so wie diejenigen, auf welche die in den folgenden Artikeln erwähnten Ausnahmen nicht anwendbar sind, werden nicht zurückgegeben.

Was die Verbrecher oder Angeklagte betrifft, die in Folge der im Artikel 14. enthaltenen Grundsätze der Zurückforderung und der Auslieferung unterworfen seyn würden, wenn das Kriminalverbrechen, dessen sie sich schuldig gemacht haben oder verdächtig sind, erst nach dem im Artikel 1. dieses Vertrags festgesetzten Termin erfolgt wäre, so geschieht die Auslieferung derselben von beiden Seiten dennoch, auch wenn das

granicę drugiego kontraktuiącego mocarstwa, wyiawszy, gdy ciż są rodem z tegoż kraiu, lub tamże ostatnie mieli zamieszkanie. Lecz w obydwóch tych przypadkach nayblizsza Regencya lub władza prowincyonalna każdego resp. Mocarstwa przed wysłaniem zostanie o tém uwiadomiona, która następnie wskazać musi mieysce, w którém ma nastąpić oddanie, przyczém zaraz dowody względem urodzenia lub ostatniego zamieszkania osoby takowéy załączone bydź maią.

Gdy transzport takowy nie dzieie się w skutek poprzedzaiącéy go rekwizycyi, koszta z tego powodu żadne nie mogą bydź żądane.

Artykuł 22.

Samo się z siebie rozumie i wyraźnie się ninieyszym artykułem postanawia: iż obecna umowa nie ma mieć mocy wstecz działaiącéy. Ci którzy już zbiegli przed czasem w art. 1. ninieyszéy umowy oznaczonym, iako też i ci, do których wyiątki w następuiących artykułach wytknięte nie stosuią się, nie zostaną wydanemi.

Co się tycze występców i obwinionych, którzyby wedle zasad w art. 14. obiętych podlegali żądaniu wydania ich i wydaniu samemu, gdyby występek kryminalny, którego się dopuścili, lub o który są podeyrzanemi, był się wydarzył po czasie w art. 1. oznaczonym; więc wydanie onychże wszelakoż nastąpi z strony mocarstw obydwóch, chociażby wystę-

part et d'autre, quand même le dit délit criminel et leur suite auraient eu lieu avant le dit terme.

Au reste, tous les différens qui pourraient avoir existé ou exister entre les hautes parties contractantes au sujet de la désertion ou de l'enrôlement jusqu'à l'époque de la signature de la présente convention, sont par cette convention même terminés et annulés.

Article 23.

La durée de la présente convention est fixée à douze ans.

Article 24.

La teneur de cette convention sera publiée dans les deux états et dans les armées respectives de deux Souverains, d'abord après l'échange des ratifications; afin que personne n'en ignore le contenu, et qu'à compter des termes exprimés, elle soit suivie et exécutée ponctuellement dans tous les articles.

Les Gouverneurs et commandans des provinces limitrophes, les officiers-généraux et autres, les autorités militaires et civiles respectives, les régences et leurs subordonnés seront instruits des stipulations de la présente convention. Ils auront l'injonction de veiller à son exécution fidèle, et de lui donner à cet effet la plus grande publicité dans leurs gouvernemens et dans les provinces confiées à leur surveillance respective; à quoi servent entr'autres les publications annuelles insérées dans

Verbrechen und ihre Flucht bereits vor dem erwähnten Termine Statt gehabt hätte.

Uebrigens sind alle Streitigkeiten, die zwischen den hohen kontrahirenden Theilen in Betreff der Desertionen oder der Anwerbungen bis zur Unterzeichnung der gegenwärtigen Konvention etwa bestanden haben, oder noch bestehen, durch diese Konvention gänzlich beendigt und aufgehoben.

Artikel 23.

Die Dauer der gegenwärtigen Konvention wird auf Zwölf Jahre festgesetzt.

Artikel 24.

Der Inhalt dieser Konvention wird in beiden Staaten und bei den respektiven Armeen beider Souverains gleich nach Auswechselung der Ratifikationen publizirt werden, damit er zu Jedermanns Wissenschaft gelange und von den festgesetzten Terminen an, nach allen seinen Artikeln pünktlich befolgt und vollzogen werde.

Die Gouverneurs und Kommandirenden in den Gränzprovinzen, die Generale und andere Offiziere, die resp. Civil- und Militairbehörden, die Provinzial-Regierungen und die denselben untergeordneten Stellen, werden von den Bestimmungen der gegenwärtigen Konvention unterrichtet, und wird ihnen die Vorschrift ertheilt werden, über die genaue Erfüllung derselben sorgfältig zu wachen, und zu diesem Ende selbige in den ihrer Aufsicht anvertrauten Gouvernements oder Provinzen die größte Publizität zu geben, wozu unter andern die jährlichen Bekanntmachungen in den Zeitungen der Residen-

pek i ucieczka były zaszły przed wzmiankowanym czasem.

Z resztą wszelkie sprzeczki pomiędzy wysokiemi stronami kontraktuiącemi, które z powodu dezercyi i zaciągania do służby woyskowéy aż do podpisu obecnéy konwencyi wynikły, lub ieszcze maią mieysce, w moc iéy są ukończone i uchylone.

Artykuł 23.

Trwanie obecnéy konwencyi postanawia się na lat dwanaście.

Artykuł 24.

Treść téy konwencyi zaraz po wymianie ratyfikacyi, w kraiach obustronnych i w woyskach obydwóch resp. mocarstw ogłoszoną zostanie, a to aby doszła każdegokolwiek wiadomości, i aby od czasu oznaczonych terminów, w całéy swéy rozciągłości ściśle zachowaną i wykonaną została.

Gubernatorom i kommenderuiącym po prowincyach pogranicznych, generałom i innym officerom, władzom cywilnym i woyskowym, Regencyom i władzom im podległym udzielona zostanie wiadomość o postanowieniach obecnéy konwencyi a oraz i nakaz: aby nad dopełnieniem iéy troskliwie czuwały i tym końcem takową w guberniach i prowincyach ich dozorowi podległych do powszechnéy wiadomości podały, do czego ogłoszenie coroczne w gazetach stolic kraiowych i w urzędowych dzien-

les gazettes des résidences et dans les feuilles officielles des provinces.

Article 25.

Les ratifications de cette convention seront échangées ici à Berlin dans l'espace de six semaines, ou plutôt, si faire se peut.

En foi de quoi nous les Plénipotentaires respectifs l'avons signée, et y avons apposé le sceau de nos armes.

Fait à Berlin, le 25 de Mai 1816.

(L. S.) Le Prince de Hardenberg.

(L. S.) D'Alopeus.

Nous, après avoir lu et examiné cet acte, l'avons trouvé en tous ses points et articles conforme à Notre volonté, en conséquence de quoi Nous l'avons accepté, approuvé, confirmé et ratifié, comme Nous l'acceptons, l'approuvons, le confirmons et le ratifions par les présentes, pour Nous et pour Nos successeurs, promettant en foi et parole de Roi d'accomplir et d'observer scrupuleusement la dite convention de cartel dans tous ses points, sans y contrevenir, ni permettre qu'il y soit contrevenu par d'autres, de quelque manière que ce soit ou puisse être.

En foi de quoi Nous avons signé ces présentes de Notre

zien, und in den offiziellen Provinzial-Regierungs-Blättern dienen.

Artikel 25.

Die Ratifikationen dieser Konvention sollen hier in Berlin binnen 6 Wochen, oder noch früher, wenn es möglich ist, ausgewechselt werden.

Zur Beglaubigung dessen haben wir, die resp. Bevollmächtigten, dieselbe unterschrieben, und mit unseren Wappen untersiegelt.

So geschehen Berlin, den 25sten Mai 1816.

(L. S.) Fürst von Hardenberg.

(L. S.) D'Alopeus.

So haben Wir, nachdem Wir diesen Vertrag gelesen und erwogen, denselben in allen seinen Artikeln Unserer Willensmeinung gemäß befunden, und dem gemäß angenommen, genehmigt und ratifizirt, wie Wir denselben durch die gegenwärtige Urkunde für Uns, und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen und ratifiziren, und zugleich auf Unser Königliches Wort versprechen, die gedachte Kartel-Konvention sorgfältig zu erfüllen und zu beobachten, auch nie derselben zuwider zu handeln, oder zu gestatten, daß von Andern, auf welche Art es auch sey oder seyn könne, derselben zuwider gehandelt werde.

Dessen zur Urkund haben Wir Gegenwärtiges Höchsteigenhändig

nikach Regencyi prowincyonalnych stósownym będą środkiem.

Artykuł 25.

Wymiana ratifikacyi ninieyszéy konwencyi, w ciągu sześciu tygodni, lub wedle możności prędzéy ieszcze, tu w Berlinie ma nastąpić.

W dowód czego my Pełnomocnicy takową przy załączeniu herbowéy pieczęci naszéy, podpisaliśmy.

Dan w Berlinie, dnia 25go Maia 1816.

(L. S.) Xiąże de Hardenberg.

(L. S.) D'Alopeus.

Po przeczytaniu i zważeniu ninieyszéy umowy, przekonaliśmy się: iż takowa w wszystkich swych artykułach z wolą Naszą się zgadza, dla czgo ią przyięliśmy, potwierdziliśmy i ratifikowaliśmy, iako ią obecném oświadczeniem Naszém, za Nas i Następców Naszych przyimuiemy, zatwierdzamy i ratifikuiemy, Królewskiém Naszém przyrzekaiąc słowem: iż rzeczona konwencya o kartel ściśle wypełnioną i wykonaną, i naprzeciw niéy nie ma bydź działano, ani też dozwolemy, aby ktokolwiek w iakikolwiek bądź sposób na przeciw niéy działał.

W dowód czego obecne oświadczenie Sami własnorę-

main et y avons fait apposer Notre sceau royal.

Fait à Berlin, le huitième Août de l'an de grâce, mil-huit-cent seize et de Notre règne le dix-neuvième.

(L. S.) *Fréderic Guillaume.*

Le Prince de Hardenberg.

unterzeichnet, und mit Unserm Königlichen Insiegel versehen lassen.

So geschehen zu Berlin, den achten August im Jahre des Herrn Eintausend Achthundert Sechzehn und im Neunzehnten Jahre Unserer Regierung.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

Fürst v. Hardenberg.

cznie podpisaliśmy i pieczęć Naszą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie, dnia osmego Sierpnia w roku Pańskim Tysiąc ośmset szesnastym a panowania Naszego dziewiętnastym roku.

(L. S.) *Fryderyk Wilhelm.*

Xiąże de Hardenberg.

Articles Additionnels

en date du $\frac{5\ Avril}{24\ Mars}$, ratifiés le 16 Avril 1817, à la convention de cartel signée entre la Prusse et la Russie en date de Berlin le $\frac{13}{25}$ Mai 1816.

Nous Fréderic Guillaume III, par la grâce de Dieu Roi de Prusse etc.

savoir faisons par les présentes:

Ayant de concert avec S. M. l'Empereur de toutes les Russies jugé à propos de modifier plusieurs articles de la convention de cartel conclue entre la Prusse et la Russie, en date de Berlin le $\frac{13}{25}$ Mai 1816, et les plénipotentiaires qui ont signé la dite convention ayant pour cet effet conclu et signé en date de Berlin le $\frac{cinq\ Avril}{vingt-quatre\ Mars}$ de cette année, les cinq articles additionnels, dont la teneur suit mot-à-mot:

Additional-Artikel.

vom $\frac{5.\ April}{24.\ März}$, ratifizirt am 16ten April 1817., zur Kartel-Konvention, abgeschlossen zwischen Preußen und Rußland den $\frac{13}{25}$sten Mai 1816.

Wir Friedrich Wilhelm III., von Gottes Gnaden König von Preußen rc. rc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Nachdem Wir in Uebereinstimmung mit Sr. Majestät dem Kaiser von Rußland es für zweckmäßig gehalten haben, mehrere Artikel der unterm $\frac{13}{25}$ten Mai 1816. abgeschlossenen Kartel-Konvention, anders zu bestimmen, und nachdem die Bevollmächtigten, welche die gedachte Konvention unterzeichnet haben, zu diesem Zwecke zu Berlin am $\frac{5.\ April}{24.\ März}$ des laufenden Jahres diejenigen fünf Additional-Artikel geschlossen und unterzeichnet haben, deren Inhalt nachstehend von Wort zu Worte folgt:

Artykuły Dodatkowe.

z dnia $\frac{5.\ Kwietnia}{25.\ Marca}$ 1817. a ratifikowane 16. Kwietnia 1817. do konwencyi o kartel między Prusami i Rossyą w dniu $\frac{13}{25}$. Maia 1816. zawartéy.

My Fryderyk Wilhelm III., z Bożéy Łaski etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy:

Uznawszy zgodnie z J. Cesarską Mością, Cesarzem Rossyi za rzecz stósowną, oznaczenia inaczéy kilka artykułów konwencyi o kartel w dniu $\frac{13}{25}$. Maia 1816. zawartéy, Pełnomocnicy, którzy rzeczoną konwencyą podpisali, tym końcem w dniu $\frac{5.\ Kwietnia}{24.\ Marca}$ roku bieżącego zawarli i podpisali pięć artykułów dodatkowych, których treść słowna iest następuiąca:

Sa Majesté le Roi de Prusse, et Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, ayant résolu, après la ratification de la convention de cartel du $\frac{1}{2}\frac{6}{8}$ Mai, mil-huit-cent-seize, de modifier les articles onze, douze et seize dont l'application pourrait amener des difficultés, contraires à leurs intentions mutuelles, les plénipotentiaires soussignés sont convenus des articles additionnels suivans, relatifs à l'enquête des délits de violation de territoire et aux frais d'entretien des déserteurs, et qui par conséquent seront substitués aux articles susmentionnés.

Da Se. Majestät der König von Preußen und Se. Majestät der Kaiser von Rußland, nach vollzogenen Ratifikationen der Kartel-Konvention vom $\frac{1}{2}\frac{6}{8}$ten Mai 1816. beschlossen haben, die Artikel 11., 12. und 16., deren Anwendung Schwierigkeiten herbeiführen könnte, welche ihren gegenseitigen Absichten zuwider wären, anders zu bestimmen; so sind die unterzeichneten Bevollmächtigte über folgende, die Untersuchung der Verbrechen der Territorial-Verletzung, und die Unterhaltungskosten der Deserteurs betreffende Ergänzungs-Artikel, welche folglich an die Stelle der oben genannten Artikel treten, übereingekommen.

Ponieważ Nayiaśnieyszy Król Pruski i Nayiaśnieyszy Cesarz Rossyi po dopełnionéy ratifikacyi konwencyi o kartel w dniu $\frac{1}{2}\frac{6}{8}$. Maia 1816. zawartéy postanowili dla uprzątnienia trudności z przystósowania artykułów 11. 12 i 16. wyniknąć mogących, a ich zamiarom przeciwnych, inaczéy takowe oznaczyć; podpisani pełnomocnicy co do dochodzenia występków, napastowania granic i wydatków na utrzymanie zbiegów, na następuiące zgodziły się artykuły dodatkowe, które zatém w mieysce wyżéy wzmiankowanych artykułów wstępuią:

Article 1.

Tout individu arrêté dans le pays même ou il aura commis une violation de territoire, sera traduit devant le tribunal le plus proche de ce pays, chargé de l'information des délits militaires.

Artikel 1.

Jedes Individuum, welches wegen Territorial-Verletzung in dem Lande selbst, wo es selbige begangen hat, verhaftet wird, soll daselbst auch von der nächsten Gerichtsstelle, zu deren Kognition die Vergehen des inländischen Militairs gehört, zur Untersuchung gezogen werden.

Artykuł 1.

Ktokolwiek z powodu przestąpienia granic, w kraiu, w którym takowego dopuścił się występku, zostanie przytrzymanym, tamże też przez naybliższą władzę sądową, do któréy należy rozpoznanie przewinień woyska kraiowego, do indagacyi pociągnionym bydź ma.

Article 2.

Le dit tribunal examinera le fait, entendra les témoins, et amenera les actes au point que la sentence puisse être prononcée. Ces actes seront transmis ensuite au Général-en-chef des troupes dont dépend le coupable, aux fins de faire prononcer la sentence conformément aux lois de chaque pays. La sentence sera communiquée au tribunal chargé de l'information, qui la publiera au prévenu, retenu par lui aux arrêts jusqu'à cette époque.

Artikel 2.

Gedachte Gerichtsstelle erhebt den ganzen Thatbestand des Vergehens, vernimmt die Zeugen, und verhandelt die Akten, bis sie zum Erkenntniß reif sind. Hiernächst werden selbige dem General-Kommando der Truppen, von welchen der Angeschuldigte abhängt, zur Abfassung des Urteis, in Gemäßheit der Gesetze des eigenen Landes, eingesendet. Das ergangene Urtel wird der untersuchenden Gerichtsstelle mitgetheilt, und von dieser dem Angeschuldigten, welchen sie bis dahin in Verhaft behält, publizirt.

Artykuł 2.

Rzeczona władza zaymie się udowodnieniem istoty przewinienia, słuchaniem świadków i prowadzeniem indagacyi, aż do przygotowania sprawy do zawyrokowania. Następnie akta posłane zostaną generalnemu dowodzcy woyska, do którego obwiniony należy, do wydania wyroku podług ustaw własnego kraiu. Wyrok zapadły przesłanym zostanie do władzy, która indagacyą wyprowadzała, dla ogłoszenia go obwionemu, którego aż dotąd zatrzyma w więzieniu.

Selon la teneur de cette sentence le prévenu sera de suite mis en liberté, ou délivré à l'autorité de l'autre état, la plus voisine, pour lui faire subir la peine infligée.

Nach Inhalt des publizirten Erkenntnisses erfolgt alsdann unverzüglich entweder die Freilassung des Angeschuldigten oder dessen Ablieferung bei der nächsten Gränzbehörde zur weiteren Vollziehung der erkannten Strafe.

Stósownie do ogłoszonego wyroku, albo obwiniony natychmiast zostanie uwolnionym, albo też wydanym naybliższey władzy pograniczney dla dopełnienia kary naprzeciw niemu zawyrokowaney.

Article 3.

L'information du procès aura lieu sans interruption et devra être accélérée le plus que possible. Si le tribunal chargé de prononcer la sentence, demande auparavant des éclaircissemens ultérieurs, ces éclaircissemens seront fournis à la réquisition du dit tribunal par l'autorité chargée de l'information du délit.

Artikel 3.

Die Untersuchung muß ohne Unterbrechung fortgesetzt und auf alle mögliche Weise beschleunigt werden. Hält die erkennende Behörde, ehe sie das Urtel abfaßt, noch eine nähere Aufklärung für nöthig, so geschieht diese auf nähere Requisition von der untersuchenden Gerichtsstelle.

Artykuł 3.

Indagacya bez przerwy prowadzoną i wedle możności przyśpieszoną bydź winna. Gdy władza wyrokuiąca, przed napisaniem wyroku, wyprowadzenie dalszego obiaśnienia za potrzebne uzna, toż nastąpi przez władzę, która indagacyą wyprowadza, w miarę wezwania o to do niéy uczynionego.

Article 4.

Au lieu du prix fixé dans l'article douze de la Convention de cartel, il a été convenu que les frais d'entretien pour tout déserteur seront acquittés à raison de deux gros courant de Prusse, ou quinze gros de Pologne. Les autres déterminations restent telles qu'elles ont été stipulées dans le dit article.

Artikel 4.

Statt des in dem Artikel 12. der Kartel-Konvention festgesetzten Betrages ist man übereingekommen, daß die Unterhaltungskosten für jeden Deserteur mit 2 Gr. Preuß. Kourant oder 15. Gr. Polnisch vergütigt werden sollen. Die übrigen Bestimmungen bleiben so, wie sie in dem gedachten Artikel festgesetzt sind.

Artykuł 4.

W mieysce ilości w artykule 12. konwencyi o kartel ustanowioney, zgodzono się na to, iż za wydatek na utrzymanie każdego zbiega po dwa dobre grosze w pruskim kurancie lub piętnaście groszy polskich ma bydź wynagrodzono. Inne postanowienia rzeczonego artykułu w swéy zostaią mocy.

Article 5.

A compter du jour de l'arrestation d'un criminel ou prévenu qualifié d'après l'article quatorze, il sera payé par jour pour son entretien deux gros courant de Prusse, ou quinze gros de Pologne, et trois gros courant de Prusse, ou vingt-deux gros et demi de Pologne, par jour pour frais de détention.— Ce frais seront payés lors de la reddition du criminel ou prévenu. Cet article et substitué à l'article seize de la Convention de cartel.

Artikel 5.

Vom Tage der Verhaftnehmung eines zufolge Artikel 14. zur Auslieferung geeigneten Verbrechers oder Angeschuldigten werden täglich für seinen Unterhalt 2 Gr. Preuß. Kourant oder 15 Gr. Polnisch und an Detentionskosten 3 Gr. Preuß. Kourant oder 22½ Gr. Polnisch gezahlt, und sofort bei der Auslieferung erstattet. Dieser Artikel vertritt die Stelle des Artikel 16. der Kartel-Konvention.

Artykuł 5.

Od dnia przytrzymania występcy lub obwinionego, który w moc artykułu 14. wydany bydź winien, za utrzymanie iego po dwa dobre grosze w Pruskim kurancie lub piętnaście groszy polskich, a od zatrzymania trzy dobre grosze w pruskim kurancie lub dwadzieścia dwa i pół groszy polskich zapłacone, i zaraz przy wydaniu powrócone zostaną. Artykuł obecny wstępuie w mieysce art. 16. konwencyi kartelowéy.

Ces Articles additionnels auront la même force et valeur que s'ils étoient insérés mot-à-mot dans la Convention de cartel, et les autorités respectives de deux Gouvernemens s'y conformeront exactement.

Ils seront de plus annexés à la dite Convention et ratifiés séparément, et les ratifications en seront échangées dans six semaines, ou plutôt si faire se peut.

En foi de quoi les Plénipotentiaires les ont signés en double expédition et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Fait à Berlin, le cinq Avril / vingt-quatre Mars 1817.

(L. S.) Le Prince de Hardenberg.

(L. S.) D'Alopeus.

Nous, après avoir lu et examiné ces dits articles additionnels, les avons trouvés en tout point conformes à Notre volonté; en conséquence de quoi Nous les avons acceptés, approuvés, confirmés et ratifiés, comme Nous les acceptons, approuvons, confirmons et ratifions par les présentes, pour Nous et Nos successeurs, promettant en foi et parole de Roi, d'observer scrupuleusement les dits articles additionnels, sans y contrevenir, ni permettre qu'il y soit contre-

Diese Ergänzungs-Artikel sollen dieselbe Kraft und Gültigkeit haben, als wenn sie in der Kartel-Konvention selbst wörtlich enthalten wären, und die resp. Behörden beider Regierungen werden sich pünktlich danach achten.

Sie sollen der gedachten Konvention angehängt und besonders ratifizirt, und die Ratifikationen sollen innerhalb 6 Wochen, oder noch früher, wenn es möglich ist, ausgewechselt werden.

Zur Beglaubigung dessen haben die Bevollmächtigte sie in doppelter Ausfertigung unterschrieben und mit ihrem Siegel versehen.

Geschehen zu Berlin, den 5ten April / 24sten März 1817.

(L. S.) Fürst v. Hardenberg.

(L. S.) v. Alopeus.

So haben Wir, nachdem Wir diese Additional-Artikel gelesen und erwogen, dieselben in allen ihren Punkten Unserer Willensmeinung gemäß befunden, und dem gemäß angenommen, genehmigt und ratifizirt, wie Wir dieselben durch die gegenwärtige Urkunde für Uns und Unsere Nachfolger annehmen, genehmigen und ratifiziren, und zugleich auf Unser Königliches Wort versprechen, die gedachten Additional-Artikel sorgfältig zu beobachten, auch nie denselben zuwider zu handeln, oder zu gestatten, daß von Andern, auf welche Art es sey oder

Artykuły te dodatkowe te samą mieć maią moc i ważność, iak gdyby w konwencyi o kartel słównie były zawarte, i władze obustronne do nich ściśle stósować się będą.

Maią bydź przyłączone do rzeczonéy konwencyi i osobno ratifikowane, ratifikacye zaś w ciągu sześciu tygodni, lub wedle możności prędzéy ieszcze, nawzaiem wydane.

W dowód czego pełnomocnicy takowe w podwóynych sporządzone exemplarzach podpisali i pieczęć swą przyłożyli.

Działo się w Berlinie, 5. Kwietnia / 24. Marca 1817.

(L. S.) Xiąże de Hardenberg.

(L. S.) de Alopeus.

Po przeczytaniu i zważeniu takowych to artykułów dodatkowych uznaliśmy, iż też w wszystkich punktach z Naszą zgadzaią się wolą, dla czego takowe, przyięliśmy, zatwierdzili i ratifikowali, iako ie obecném oświadczeniem za Nas i Następców Naszych przyimuiemy, zatwierdzamy i ratifikuiemy, Królewskiém Naszém przyrzekaiąc słowem: iż rzeczonych artykułów dodatkowych troskliwie dopełniemy, i że naprzeciw nim działać nie będziemy, ani też dozwolemy:

venu par d'autres, de quelque manière que ce soit, ou puisse être.

En foi de quoi Nous avons signé ces présentes de Notre main et y avons fait apposer Notre sceau royal.

Fait à Berlin le seize avril, l'an de grace mil-huit-cent-dix-sept et de Notre règne le vingtième.

(S.L.) *Fréderic Guillaume.*

Le Prince de Hardenberg.

seyn könne, denselben zuwider gehandelt werde.

Dessen zur Urkund haben Wir Gegenwärtiges Höchsteigenhändig unterzeichnet, und mit Unserem Königlichen Insiegel versehen lassen.

So geschehen zu Berlin, den sechszehnten April im Jahre des Herrn Eintausend Achthundert und Siebenzehn und im zwanzigsten Unserer Regierung.

(L.S.) Friedrich Wilhelm.

Fürst v. Hardenberg.

iżby ktokolwiek w iakikolwiek bądź sposób naprzeciw nim działał.

W dowód czego obecne oświadczenie sami własnoręcznie podpisaliśmy i Królewską pieczęć Naszą przyłożyć rozkazaliśmy.

Działo się w Berlinie dnia szesnastego Kwietnia w roku pańskim Tysiąc ośmset siedmnastym, a w dwudziestym panowania Naszego.

(L.S.) *Fryderyk Wilhelm.*

Xiąże de Hardenberg.

(No. 436.) Verordnung wegen Bekanntmachung und Ausführung der für die Oberpräsidenten, Provinzial-Konsistorien, Provinzial-Medizinalkollegien und für die Regierungen vollzogenen Dienst-Instruktionen. Vom 23sten Oktober 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Nachdem Wir die durch Unsere Verordnung vom 30sten April 1815. wegen verbesserter Einrichtung der Provinzialbehörden verheißenen Dienstinstruktionen

1) für die Ober-Präsidenten,
2) für die Provinzialkonsistorien,
3) für die Provinzial-Medizinalkollegien, und
4) für die Regierungen

vollzogen, und dadurch die in jenem Gesetz gegebenen Bestimmungen wegen der Provinzialverwaltung näher festgesetzt und begründet, auch den Ober-Präsidenten einen größern und zweckmäßigern Wirkungskreis angewiesen haben; so verordnen Wir hiermit: daß die hier beigefügten Dienst-Instruktionen gleich nach erfolgter Bekanntmachung in Wirksamkeit treten sollen.

(No. 436.) Ustawa tycząca się ogłoszenia i wykonywania zatwierdzonych dla Naczelnych Prezesów, Konsystorzów prowincyalnych, Rad Lekarskich prowincyalnych i Regencyów, instrukcyów służbowych. Z dnia 23. Października 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Zatwierdziwszy przyrzeczone w ustawie Naszéy z dnia 30. Kwietnia 1815., tyczącéy się poprawionego urządzenia władz prowincyalnych, instrukcye służbowe:

1) dla Naczelnych Prezesów,
2) dla Konsystorzów prowincyalnych,
3) dla Rad Lekarskich prowincyalnych,
4) dla Regencyów;

przez któreśmy podane w rzeczonéy ustawie przepisy bliżéy oznaczyli i ustalili, oraz Prezesom Naczelnym obszernieyszy i stósownieyszy zakres działalności nadali; zalecamy ninieyszém, ażeby przyłączone tu instrukcye służbowe zaraz po ich ogłoszeniu skutek swóy zaczęły.

Wir befehlen allen Unsern Staatsbehörden, Beamten und Personen, welche dadurch betroffen werden, insbesondere aber Unsern Staatsministerien, Ober-Präsidenten, Provinzialkonsistorien, Provinzial-Medizinalkollegien und Regierungen, sich nach den Bestimmungen in diesen Dienstinstruktionen, in allen Punkten zu achten.

Unser Staatskanzler Fürst von Hardenberg hat für die schleunige gesetzliche Bekanntmachung dieser Verordnung und der gedachten Dienstinstruktionen zu sorgen und auf die Ausführung derselben besonders zu wachen.

Urkundlich unter Unserer eigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel.

Gegeben Berlin, den 23sten Oktober 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst von Hardenberg.

Rozkazuiemy wszystkim Naszym władzom kraiowym, urzędnikom i osobom, których to dotycze, mianowicie zaś Naszym Ministeriom Stanu, Prezesom Naczelnym, Konsystorzom prowincyalnym, Radom Lekarskim prowincyalnym i Regencyom, ażeby się do przepisów ninieyszych instrukcyi we wszystkich szczegółach stósowały.

Nasz Kanclerz Stanu Xiąże Hardenberg, starać się będzie o śpieszne w przepisanym sposobie ogłoszenie ninieyszego postanowienia i rzeczonych instrukcyi, i żeby wykonywanemi były, dopilnuie.

Dla większéy wiary i ważności przy Naszym własnoręcznym podpisie i wyciśnieniu Królewskiéy pieczęci.

Dan w Berlinie, dnia 23. Października 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 437.) Instruktion für die Oberpräsidenten. Vom 23sten Oktober 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen &c. &c.

haben beschlossen, um die den Oberpräsidenten durch das Gesetz vom 30sten April 1815. gegebene Bestimmung näher festzusetzen und zu begründen, sie mit nachstehender Instruktion zu versehen, wornach sich nicht allein Unsere Ministerien, sondern auch die Ober-Präsidenten selbst, sämmtliche Regierungen und übrige Behörden, welche dadurch betroffen werden, gebührend zu achten haben.

§. 1. Die Oberpräsidenten führen in den ihnen anvertrauten Provinzen, die obere Leitung, Aufsicht und Kontrolle der gesammten Provinzialverwaltung, in Absicht des den Regierungen nach der gedachten Verordnung beigelegten Wirkungskreises. Ihnen sind in dieser Hinsicht daher auch die Regierungen der Provinzen und deren Unterbehörden untergeordnet.

(No. 437.) Instrukcya dla Naczelnych Prezesów. Z dnia 23. Października 1817.

My FRYDERYK WILHELM z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Chcąc nadane Naczelnym Prezesom przez ustawę z dnia 30. Kwietnia 1815. przeznaczenie bliżéy oznaczyć i ustalić, postanowiliśmy udzielić im następuiącą instrukcyą, do któréy tak Ministrowie Nasi, iako też Naczelni Prezesowie, Regencye i inne Władze, których to dotycze, należycie stósować się maią.

§. 1. Naczelni Prezesowie, w powierzonych im prowincyach, maią zwierzchni stér, dozór i kontrollę nad powszechną administracyą prowincyalną, co do obrębu urzędowania dla Regencyów rzeczoną ustawą zakreślonego. W tym więc względzie podległe im są Regencye prowincyalne z władzami sobie podrzędnemi.

§. 2. Außer der den Oberpräsidenten beigelegten Einwirkung auf die ständischen Angelegenheiten, imgleichen außer der wegen ihrer Eigenschaft als Präsidenten des Provinzialkonsistoriums und Medizinal-Kollegiums, worüber die nähern Bestimmungen in den heute von Uns den Provinzialkonsistorien und Medizinalkollegien ertheilten Instruktionen enthalten sind, müssen die Oberpräsidenten alle Gegenstände der ihnen übertragenen Provinzialverwaltung durch die betreffenden Regierungen zur Ausführung bringen lassen, und sie sind auch nicht befugt, die den Regierungen durch die ihnen heute ertheilte Instruktion beigelegte Selbstständigkeit im geringsten zu ändern oder zu schmälern. Die den Oberpräsidenten beigelegte obere Leitung, Aufsicht und Kontrolle beschränkt sich daher in Ansehung derjenigen Gegenstände, worüber den Regierungen eine selbstständige Verfügung nachgelassen ist:

a) darauf zu sehen und zu halten, daß von den Regierungen überall, den bestehenden Gesetzen und Vorschriften gemäß, verwaltet werde; daß in dem Geschäftsgange selbst Einheit, Ordnung, Gründlichkeit und die möglichste Beschleunigung hersche; daß die öffentlichen hier in Rede stehenden Beamten überall ihre Schuldigkeit thun, und diejenigen Verwaltungsgegenstände, welche aus einem mehr erweiterten Standpunkte, als dem eines einzelnen Regierungsdepartements, genommen werden müssen, wohin außer den im §. 3. des Gesetzes vom 30sten April 1815. benannten, auch Anlegung von Chausseen, Kanälen, größeren Gewerbes- und Kommunikationsanstalten, bedeutende Landes-Meliorationen, und überhaupt alle Gegenstände, welche die Grenzen eines Regierungsdepartements überschreiten, gehören, aus dem richtigen Gesichtspunkte gewürdigt und behandelt, und von den einzelnen Regierungen keine Maaßregeln genommen werden, wodurch demselben Eintrag geschehen kann;

b) Mängeln und Verstößen, welche sie bemerken, abzuhelfen, so wie Beschwerden, welche wider einzelne Verfügungen der Regierungen bei ihnen angebracht werden, zu prüfen, und sofern sie nach den bestehenden Gesetzen und Vorschriften begründet sind, sie gleichfalls zu erledigen.

§. 2. Oprócz wpływu do interesów stanowych, i przodkowania w Konsystorzu prowincyalnym i w Radzie Lekarskiéy, w którym to celu bliższe postanowienia zawarte są w wydanych dziś przez Nas instrukcyach dla Konsystorzów i Rad Lekarskich, powinni Naczelni Prezesowie wszelkie przedmioty powierzone im administracyi prowincyalnéy oddać do wykonywania właściwym Regencyom; nie wolno im także zmienić lub ścieśnić w naymnieyszym szczególe samodzielności, Regencyom, udzieloną im dziś instrukcyą, nadanéy. Powierzony więc Naczelnym Prezesom zwierzchni kierunek, dozór i kontrolla, pod względem tych przedmiotów, w których Regencye upoważnione są stanowić udzielnie, ogranicza się:

a) na dozieraniu, ażeby Regencye we wszystkich swoich działaniach administracyinych stósowały się do istnących urządzeń i przepisów; ażeby w toku interessów panowała iednostayność, porządek, gruntowność i przyzwoity pośpiech; ażeby publiczni urzędnicy, o których tu mowa, wszelkie swe pełnili powinności, oraz ażeby te przedmioty administracyine, które z widoku zakres poiedyńczych departamentów przechodzącego uważanemi bydź powinny, a do których, prócz wytkniętych w §. 3. ustawy z dnia 30. Kwietnia 1815., także zakładanie gościńców żwirowych, kanałów, większych instytutów przemysłowych, urządzenia kommunikacyine, znaczne melioracye kraiowe i zgoła wszelkie za obręb departamentu sięgaiące należą przedmioty, z właściwego stanowiska były zgłębiane, i żeby poiedyńcze Regencye żadnych przeciwnych temu środków nie przedsiębrali;

b) na zaradzaniu mylkom i uchybieniom, którychby dostrzegli, oraz rozpoznawaniu zażaleń, któreby do nich zaniesiono przeciwko poiedyńczym rozporządzeniom Regencyinym i załatwianiu onychże, skoroby ie istnącemi ustawami i przepisami zgodnemi znaleźli.

§. 3. Zu dem Ende sind die Oberpräsidenten ermächtigt und verpflichtet, die einzelnen Regierungs-Departements der Provinz von Zeit zu Zeit zu bereisen; die Verwaltung und den Geschäftsgang bei allen Regierungen und ihren Unterbehörden sowohl im Allgemeinen, als die erheblicheren Verwaltungs-Gegenstände an Ort und Stelle zu revidiren; den Sitzungen der Regierungen beizuwohnen, und diejenigen Gegenstände zu bestimmen, welche alsdann in ihrer Gegenwart vorgetragen werden sollen. Es ist überhaupt Unser Wille, daß die Thätigkeit der Oberpräsidenten sich mehr auf eigene Anschauung und örtliche Untersuchung, als auf todte Berichtserstattung gründen soll, und Wir machen es ihnen zur besonderen Pflicht, alle Jahr wenigstens einmal die ganze Provinz zu bereisen. Sie müssen daher auch bei ihren Bereisungen die nöthigen Verabredungen mit den Regierungen, und besonders mit ihren Präsidien, über die Einleitung und Behandlung der wichtigern Verwaltungs-Angelegenheiten, so viel möglich sogleich an Ort und Stelle, nehmen, und die erforderlichen Erläuterungen und nöthige Auskunft sich daselbst ebenfalls sogleich geben lassen; den Regierungen alle weitere durch die Regierungs-Instruktion nicht ausdrücklich vorgeschriebene Berichtserstattungen möglichst ersparen, und wo diese sich nicht vermeiden lassen, sie wenigstens möglichst abzukürzen und zu vereinfachen suchen, damit das Leben nnd der Geist in der Verwaltung nicht unter der Schreiberei verloren gehe. In so weit daher auch von den Regierungen weder in Form noch Materie wider bestehende Gesetze und Vorschriften gefehlt worden, sondern es außerhalb dieser Grenzlinie blos auf eine Verschiedenheit der Meinung und Ansicht über die Zweckmäßigkeit und Nothwendigkeit einer Maaßregel ankommt, und in soweit die Regierungen ferner die Bestimmungen des vorigen §. der gegenwärtigen Instruktion nicht überschritten haben, dürfen sich die Oberpräsidenten keine Abänderungen der, von den Regierungen innerhalb der ihnen durch ihre Instruktion selbstständig angewiesenen Wirkungskreise erlassenen Verfügungen, erlauben. In sofern jedoch durch dergleichen Verfügungen der Regierungen die Einheit in der Verwaltung der Provinz leiden könnte, bleibt es den Oberpräsidenten überlassen, sie deshalb für die Zukunft mit allgemeinen Anweisungen zu versehen. Obgleich Wir zu den Oberpräsidenten das Vertrauen haben, daß

§. 3. Tym celem umocowani i obowiązani są Naczelni Prezesowie, obieżdżać od czasu do czasu poiedyncze departamenta Regencyine; przetrząsać administracyą i tok interessów we wszystkich Regencyach i podrzędnych im władzach tak w ogólności, iako też przedmioty administracyine większéy wagi w samémże mieyscu; bywać na posiedzeniach Regencyów, i przeznaczać rzeczy, które na nich w ich przytomności przedstawianemi bydź maią. Jest zgoła wolą Naszą, ażeby działania Naczelnych Prezesów więcéy się zasadzały na naoczném przekonaniu i zgłębieniu rzeczy w mieyscu, aniżeli na martwém spraw zdawaniu i dla tego szczególny wkładamy na nich obowiązek, ażeby corocznie raz przynaymniéy całą prowincyą zwiedzali. Powinni więc, obieżdżaiąc prowincyą, znosić się ile można w mieyscu z Regencyami, a mianowicie z ich Prezydyami, względem przedsiębrania i traktowania ważnieyszych spraw administracyinych, i niezwłocznie od nich potrzebnych żądać obiaśnień i dokładnéy sprawy; ile możności oszczędzać Regencyom wszelkie, których instrukcya Regencyina wyraźnie nie przepisuie, raporta, a gdzie takowe okażą się nieuchronnemi, oneż przynaymniéy ile można skracać i ułatwiać, ażeby istota i sprzężystość działań administracyinych na zbytecznémpisaniu nieginęły. Skoro przeto Regencye ani w formie ani w materyi nie uchybią istnącym ustawom i przepisom, lecz zakres ten sama tylko różność zdań i widoków względem stósowności i konieczności iakowego rozporządzenia przekracza, i skoro postanowień poprzedniczego §. ninieyszéy instrukcyi nie przestąpią, nie wolno Prezesom Naczelnym zmieniać w czémkolwiek rozporządzeń Regencyi, wydanych w obrębie działań, które im instrukcya udzielnie przepisała. Gdyby iednak takowe rozporządzenia Regencyine szkodzić mogły iednostayności w zarządzie prowincyi, rzeczą będzie Naczelnych Prezesów, wydać im na przyszłość powszechne informacye. Lubo mamy zaufanie do Prezesów Naczelnych, iż to sami z siebie uczynią, to wszelako zobowięzuiemy ich wy-

sie solches von selbst thun werden, so machen Wir es ihnen dennoch besonders zur Pflicht, die ihnen übertragene obere Leitung und die Aufsicht und Kontrolle über die Verwaltung der Regierungen in den möglichst schonenden Formen auszuüben, und stets darauf Rücksicht zu nehmen, daß die Achtung und das amtliche Ansehen der Regierungen und insonderheit auch ihrer Präsidien, bei ihren Unterbehörden und den Eingesessenen ihres Bezirks nicht ohne die dringendste Nothwendigkeit gefährdet werden dürfe.

§. 4. Alle Berichte der Regierungen, welche ihre Instruktion vorschreibt, oder von ihnen sonst an die Ministerien zu erstatten sind, gehen, mittelst Umschlages, durch die Oberpräsidenten, die sie mit ihrem Gutachten begleiten können, in jedem Fall aber mit der zunächst abgehenden Post weiter befördern müssen; so wie die Bescheide der Ministerien darauf in gleicher Art durch die Oberpräsidenten an die Regierungen gelangen; es wäre denn besondere Gefahr bei dem Verzuge vorhanden, in welchem Falle die Regierungen zwar unmittelbar an die Ministerien berichten, den Oberpräsidenten jedoch gleichzeitig davon benachrichtigen, so wie, wenn die Ministerien es nöthig finden, unmittelbar an die Regierungen zu verfügen, dem Oberpräsidenten gleichzeitig Abschrift der Verfügung zugefertigt werden wird. Es steht den Oberpräsidenten auch frei, wenn sie solches für nöthig und rathsam finden, die Regierungen mit einer vorläufigen Bescheidung und Anweisung auf ihre gedachten Berichte zu versehen; sie müssen aber Abschrift dieser vorläufigen Verfügung dem Regierungsbericht an die Ministerien jedesmal beilegen.

Die von den Regierungen von Uns Selbst oder Unserm Staatskanzler etwa erforderten Berichte, auch der Zeitungsbericht, müssen jedesmal unmittelbar erstattet werden, jedoch sind in diesen Fällen dem Oberpräsidenten Abschriften der Verfügungen und Berichte mitzutheilen.

§. 5. In folgenden Fällen ertheilen Wir den Oberpräsidenten hiermit die Befugniß, Namens des betreffenden Ministeriums, oder sofern mehrere Ministerien konkurriren, Namens derselben ohne besondere Anfrage bei ihnen, die Regierungen mit den nöthigen Anweisungen und Genehmigungen zu versehen:

raźnie, ażeby powierzony im zwierzchni ster, dozór i kontrollę nad urzędowaniem Regencyów z naywiększą ile można ochroną prowadzili i ciągle na to wzgląd mieli, iż szacunek i urzędowa powaga Regencyów, a mianowicie też ich Prezydyów, w obliczu podrzędnych im władz i mieszkańców ich obwodu, nie bez naygwałtownieyszéy potrzeby narażonemi bydź powinny.

§. 4. Wszelkie raporta Regencyów, które instrukcya ich przepisuie, lub które z innych miar Ministeryom zdawać powinny, idą pod kopertą przez ręcę Naczelnych Prezesów, którzy mogą zdanie swe do nich przyłączać, winni iednakie na każdy przypadek naybliższą pocztą odsyłać; toż samo rezolucye Ministeryów w podobnym sposobie przez ręcę Naczelnych Prezesów Regencye dochodzą; chybaby nadzwyczayne niebezpieczeństwo z przewłoki wynikało, w którym to razie Regencye wprawdzie bezpośrednio Ministeryom raportuią, w téy saméy chwili iednakże Naczelnemu Prezesowi o tém donoszą, nawzaiem gdy Ministerya uznaią potrzebę, wydać bezpośrednio do Regencyów iakie rozporządzenie, kopia tegoż razem Naczelnym Prezesom przesłana będzie. Wolno także Naczelnym Prezesom, gdy to za rzecz potrzebną i korzystną uznaią, udzielać Regencyom poprzednią rezolucyą i informacyą na pomienione raporta, lecz tych kopią obok raportu Regencyinego do Ministeryów przyłączać powinni.

Zażądane przez Nas Samych lub Naszego Kanclerza Stanu raporta, podobnież raport gazetowy, maią bydź zawsze bezpośrednio zdawane, iednakże w przypadkach tych kommunikować należy Naczelnemu Prezesowi kopie rozporządzeń i raportów.

§. 5. W następuiących przypadkach upoważniamy Naczelnych Prezesów, ażeby w imieniu właściwego Ministerstwa, lub ieżeli kilka razem do tego wpływa Ministerstw, w imienia tychże, atoli bez osobnego do nich odwoływania się, udzielali Regencyom potrzebne zlecenia i zatwierdzenia:

1) in allen Fällen, wo in der Regierungsinstruktion gesagt ist, daß die Sache dem Oberpräsidenten eingereicht werden soll;

2) bei Gratifikationen aus Gehaltsersparungen oder bei anderweiten Dispositionen über Ersparungen dieser Art, sobald selbige einen vierteljährigen Betrag übersteigen;

3) in allen Kommunal-Angelegenheiten, sofern es nicht auf die Besetzung der Oberbürgermeister-Stellen in den großen Städten, oder auf die Frage ankommt, ob durch die von den Gemeinden beabsichtigte Aufbringungsweise der Gemeindebedürfnisse dem Steuerinteresse des Staats Nachtheil geschehe;

4) in den §. 17. unter Nr. 2. der Regierungs-Instruktion gedachten Fällen, sofern nicht besonders bedenkliche Umstände dabei obwalten;

5) über die Resultate der abgehaltenen Landesvisitationen, deren Anordnung für die Provinz dem Oberpräsidenten gleichfalls freisteht;

6) über Konzessionen zu Anlegung von Apotheken, nach vorheriger Rücksprache mit dem Medizinalkollegium;

7) in den §. 17. der Regierungsinstruktion unter Nr. 7. erwähnten Fällen, sofern dazu kein Zuschuß aus Staatskassen erforderlich ist, oder zeither gegeben worden;

8) in dem §. 17. der Regierungsinstruktion unter No. 9. gedachten Fall, jedoch unter gehöriger Berücksichtigung der dabei etwa konkurrirenden Privatgerechtsame;

9) wegen der Etats und Rechnungen von solchen, auf Staatskassen gegründeten, polizeilichen oder andern gemeinnützigen, wohlthätigen und frommen Anstalten und Stiftungen, bei denen die Regierungen nach §. 19. ihrer Instruktion zu berichten haben, sofern nicht der Etat die Summe von 2000 Rthlr. übersteigt, oder einen Bestandtheil des Etats der Hauptkasse ausmacht;

1) we wszystkich zdarzeniach, gdzie w instrukcyi Regencyinéy dowiedziano, iż rzecz do Naczelnego Prezesa podaną bydź winna;

2) względem gratyfikacyów z oszczędzonych pensyi lub względem innych rozporządzeń takowemi oszczędzeniami, skoro ćwierćroczną ilość przechodzą;

3) we wszelkich interesach gminnych, skoro rzecz nie tyczy się obsadzenia urzędu Prezydenta w wielkich miastach, lub kwestyi, czyli zamierzony przez gminy rozkład potrzeb gminnych nie sprawi uszczerbku w dochodach skarbu publicznego;

4) w przypadkach, o których mowa w §. 17. Nro. 2. instrukcyi Regencyinéy, chybaby iakie szczególniéy uwagi godne okoliczności zachodziły;

5) względem wypadków z odbytych śledztw kraiowych policyinych, których przedsiębranie w prowincyi także Prezes Naczelny rozporządzać iest moceń;

6) względem koncessyi na zakładanie aptek, po zniesieniu się wprzody z Radą Lekarską;

7) w przypadkach §. 17. instrukcyi Regencyinéy pod Nr. 7. obiętych, skoro do tego żadnego przyłożenia się z Kass publicznych nie potrzeba, lub dotąd żadne z nich wsparcie udzielanem nie było;

8) w przypadku w §. 17. instrukcyi Regencyinéy pod Nr. 9. wytkniętym, z przynależytem atoli względem na iakowe zachodzić tu mogące prawa prywatne;

9) w przedmiocie etatów i rachunków, tyczących się policyinych lub innych powszechnie użytecznych, dobroczynnych i pobożnych instytutów i fundacyi, kosztem skarbu publicznego utrzymywanych, względem których Regencye wedle §. 19. swéy instrukcyi raportować winny, skoro etat summy 2000. talarów nie przechodzi, lub istotnéy części etatu głównéy Kassy nie stanowi.

10) wegen Vorschüsse und extraordinairer Zahlungen bis zur Summe von 500 Rthlr. im einzelnen Fall, wenn derselbe dringend ist;

11) in den §. 21. der Regierungsinstruktion unter Nr. 8. gedachten Fällen bis zur Summe von 100 Rthlr. im einzelnen Fall, wenn die Strafe nicht auf einem rechtskräftigen Erkenntniß beruhet;

12) in allen übrigen Remissionsfällen, wenn die Remission sich auf bestimmte Vorschriften oder den deutlichen Inhalt von gültigen Verträgen gründet, und der Remissionsfonds dabei nicht überschritten wird;

13) bei allen Verträgen, wozu die Regierungen höhere Genehmigung einholen müssen, haben die Oberpräsidenten die Revision und Bestätigung der ausgefertigten Verträge, sobald die Bedingungen des Geschäfts bereits von den betreffenden Ministerien vollständig genehmigt sind, und nicht Unsere unmittelbare Bestätigung des Vertrages erforderlich ist.

§. 6. Auch steht es den Oberpräsidenten frei, einzelne der ihnen untergeordneten Beamten wegen Pflichtwidrigkeiten, Dienstvernachlässigungen, oder unsittlichen Lebenswandels, nach vorheriger Ermittelung eines richtigen und überzeugenden Thatbestandes von dem Dienste zu suspendiren, oder es zu veranlassen, daß die gerichtliche Untersuchung wider sie eingeleitet werde. Sollten sich wider Erwarten einzelne Mitglieder der Regierungskollegien dergleichen zu Schulden kommen lassen, so sind die Oberpräsidenten jedoch gehalten, dazu vorher erst die Genehmigung der Ministerien einzuholen.

§. 7. Die Regierungen sind durchaus verpflichtet, die von den Oberpräsidenten innerhalb den Grenzen der gegenwärtigen Instruktion an sie ergehenden Verfügungen zu befolgen, und zur Ausführung bringen zu lassen; zwar wenn sie gegründete Bedenken dagegen haben, diese dem Oberpräsidenten vorzustellen, im Fall derselbe aber bei seiner Verfügung verbleibt, der Vollziehung derselben alsdann keinen weitern Anstand zu geben. Wohl aber steht es ihnen nicht nur frei, sondern es ist sogar ihre Pflicht, wenn sie ihre Bedenken durch die Entscheidung des Oberpräsidenten nicht gehoben glauben, davon dem betreffenden Ministerium Anzeige zu ma-

10) względem awansów i nadzwyczaynych wypłat aż do summy 500. tal. w poiedyńczém a nagłém wydarzeniu;

11) w przypadkach, o których mowa w §. 21. instrukcyi Regencyinéy pod Nr. 8. aż do summy 100. tal. w poiedyńczém zdarzeniu, skoro kara nie zasadza się na prawomocnym wyroku;

12) we wszelkich innych przypadkach allewiacyinych, skoro allewiacya opiera się na wyraźnych przepisach lub na iasnéy osnowie ważnych umów, i funduszu allewiacyinego nie przechodzi;

13) we wszelkich układach, do których Regencye wyższego poszukiwać winny zatwierdzenia, należy do Naczelnych Prezesów rewizya i potwierdzenie zawartych układów, skoro ich warunki zyskały iuż we wszystkiem zatwierdzenie właściwych Ministeryów, i Nasza bezpośrednia sankcya układu nie iest potrzebną.

§. 6. Wolno także Prezesom Naczelnym, poiedyńczych podwładnych im urzędników z powodu sprzeciwiaiących się obowiązkom postępków, uchybień służbowych, lub niemoralnego pożycia, po poprzedniczém wyposrodkowaniu niezawodnéy i przekonywaiącéy istoty czynu, zawiesić w urzędowaniu, lub sprawić, ażeby sądownie do odpowiedzialności pociągnieni byli. Gdyby iednak nad spodziewanie poiedyńcze członki Kollegiów Regencyinych dopuścić się mieli podobnych wykroczeń, obowiązani są Naczelni Prezesowie zażądać wpród zatwierdzenia Ministeryów.

§. 7. Nieodzowną iest powinnością Regencyów, czynić zadosyć rozporządzeniom Naczelnych Prezesów, wychodzącym do nich w granicach ninieyszéy instrukcyi i oneż do skutku doprowadzić kazać; wszakże ugruntowane maiąc przeciwko nim wątpliwości, mogą takowe Prezesowi Naczelnemu przedstawić, gdy ten iednakże trwa przy swoiém rozporządzeniu, wykonania onegoż żadną dalszą tamować nie powinny przewłoką. Ztém wszystkiém nie tylko im wolno, ale nawet powinnością ich iest, ieżeli sądzą, iż decyzya Naczelnego Prezesa wątpliwości ich nie usunęła,

chen, und hiervon zugleich den Oberpräsidenten zu benachrichtigen.

§. 8. Um Unsern getreuen Unterthanen auch eine nähere Instanz in Post-, Bergwerks-, Hütten-, Salz-, Lotterie-, Münz- und Gestüts-Angelegenheiten zu verschaffen, ermächtigen Wir hierdurch die Oberpräsidenten, die darin eingehenden Beschwerden zu untersuchen; wenn sie gegründet sind, darüber abhelfliche Maaße zu treffen, und die betreffenden Behörden und Beamten in der Provinz dazu anzuhalten. Letztere sind daher auch verpflichtet, den Oberpräsidenten auf die von ihnen ergehenden Aufforderungen die nöthige Auskunft und Ausweise zu geben, und ihren diesfälligen Anweisungen Folge zu leisten. Die Oberpräsidenten müssen jedoch von ihren Verfügungen die für die gedachten Verwaltungs-Zweige angestellten obersten Behörden jedesmal in Kenntniß setzen, auch wenn sie sonsten Mißbräuche und Mängel bemerken, ein gleiches thun, und die nöthigen Vorschläge zu ihrer Verbesserung beifügen. In die innere und technische Verwaltung dieser Angelegenheiten steht aber den Oberpräsidenten keine Einmischung zu.

Eben so sind die Oberpräsidenten befugt, von dem Gange der Regulirung der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse Kenntniß zu nehmen, und gegründeten Beschwerden über Verzögerungen abzuhelfen, ohne sich jedoch in den innern Geschäftsbetrieb der damit beauftragten Behörden zu mischen.

§. 9. In so weit über die einzelnen Gegenstände des den Oberpräsidenten in der gegenwärtigen Instruktion angewiesenen Wirkungskreises bereits gesetzliche Vorschriften und Verwaltungsgrundsätze bestehen, können sie nach denselben selbstständig und ohne weitere Anfrage verfügen, und es ist ihre Pflicht, dafür zu sorgen, daß die bestehenden Vorschriften und Verwaltungsgrundsätze in der Provinz überall gehörig beobachtet und zur Ausführung gebracht werden. In sofern es aber erst auf Feststellung von Vorschriften und Verwaltungsgrundsätzen ankommt, müssen die Oberpräsidenten vorher die Genehmigung des betreffenden Ministeriums einholen, damit die nothwendige Einheit in der gesammten Staatsverwaltung nicht leide, wenn Wir gleich allerdings dabei die Eigenthümlichkeiten und besonderen

donieść o tém właściwemu Ministerstwu, i razem Prezesa Naczelnego zawiadomić.

§. 8. Chcąc wiernym Naszym poddanym nadać bliższą instancyą w okolicznościach pocztowych, kopalnianych, hutarskich, solnych, loteryinych, mennicznych i stadninowych, upoważniamy ninieyszém Naczelnych Prezesów, ażeby przychodzące w nich zażalenia roztrząsali, a znalazłszy oneż ugruntowanemi, zaradzali im przyzwoitemi środkami i właściwe władze i urzędników w prowincyi do tegoż zniewalali. Powinnością tedy iest ostatnich, udzielać Naczelnym Prezesom na ich wezwanie potrzebnych obiaśnień i tłomaczeń, i zalecenia ich w téy mierze uskuteczniać. Obowiązani są przecież Naczelni Prezesowie zawiadomiać zawsze o rozporządzeniach swoich naywyższe władze, do których wzmiankowane gałęzie administracyine należą, oraz za dostrzeżeniem iakowych nadużyciów i niedogodności, toż samo czynić, i potrzebne propozycye ku ich sprostowaniu dołączać. Nie wolno zaś Naczelnym Prezesom mięszać się do wewnętrznego i technicznego przedmiotów tych zarządu.

Maią również Naczelni Prezesowie prawo, zawiadomiać się o toku regulowania stósunków między dóbr posiadaczami a włościanami, i ugruntowane zażalenia o przewłokę załatwiać, nie wdaiąc się iednak w wewnętrzny bieg działań władz do tego upoważnionych.

§. 9. W poiedyńczych przedmiotach wskazanego Naczelnym Prezesom ninieyszą instrukcyą obrębu działania, względem których są iuż prawne przepisy i zasady administracyine, mogą według nich dowolnie i bez zapytywania stanowić, i powinnością ich iest, mieć o to staranie, ażeby istnące przepisy i zasady administracyine w prowincyi we wszystkiem należycie zachowywano i wykonywano. Gdy zaś idzie o ustanowienie dopiero przepisów i zasad administracyinych, powinni Naczelni Prezesowie uzyskać pierwéy zatwierdzenie właściwego Ministeryum, ażeby potrzebna iednostayność w ogóle administracyi kraiowéy na tém nie cierpiała, luboć wolą iest Naszą, ażeby mieć na względzie

Verhältnisse der einzelnen Provinzen berücksichtigt wissen wollen, so weit es ohne Nachtheil des Allgemeinen geschehen kann.

§. 10. Die Oberpräsidenten bleiben wegen ihrer Dienstverwaltung Uns, Unserm Staatskanzler und den betreffenden Ministerien verantwortlich, und gehalten, sich über die wider sie etwa eingehenden Beschwerden gehörig auszuweisen.

Die Verfügungen der Minister sollen, der Regel nach, von ihnen selbst an die Oberpräsidenten erlassen werden, und einzelne Abtheilungen und Verwaltungen der Ministerien nur im Ersuchungsstyl an die Oberpräsidenten schreiben; doch sind die Oberpräsidenten gehalten, auf die Anschreiben derselben das Nöthige zu veranlassen.

Um den Geschäftsgang zwischen den Ministerien und den Oberpräsidenten möglichst zu vereinfachen, sollen die Oberpräsidenten spätestens bis Ende September jeden Jahres, jedem Minister für sein Ressort einen Verwaltungsplan der Provinz für das nächste Jahr einreichen, worin sie die wichtigsten Verwaltungsgegenstände, welche in demselben zur Ausführung kommen, zusammenstellen, ihre Vorschläge darüber abgeben, und gleichzeitig mit demselben auch die vorgeschriebenen Kassen-Etats für das nächste Jahr einreichen.

Wir behalten Uns vor, die Oberpräsidenten jährlich für einige Zeit nach Berlin zu berufen, und es werden alsdann von den Ministerien, mit ihrer Zuziehung, die gedachten Verwaltungspläne und Etats geprüft, festgestellt, und mit den Oberpräsidenten die nöthigen Verabredungen über ihre Ausführung genommen werden. Gegenstände, die sich nicht im Voraus bestimmen lassen, oder bei denen es auf eine schleunigere Entscheidung ankommt, müssen natürlich besonders berichtet werden.

Nach Ablauf jeden Jahres sind die Oberpräsidenten verbunden, jedem Minister für sein Ressort, nach den einzelnen Abtheilungen desselben, spätestens bis Ende Januar einen Hauptbericht über die Resultate des vorjährigen Verwaltungsplans, die Ausführung desselben, und den dermaligen Zustand der Provinzialverwaltung zu erstatten. Auch werden sie ihnen

własności i szczególne stósunki poiedyńczych prowincyi, ile to bez nadwerężenia ogółu stać się może.

§. 10. Naczelni Prezesowie są Nam, Naszemu Kanclerzowi stanu i właściwym Ministeriom z urzędowania swoiego odpowiedzialnemi, i z zażaleń, iakieby przeciwko nim zayść mogły, należyte tłomaczenie zdawać powinni.

Rozporządzenia Ministrów wychodzić maią pospolicie od nich samych do Naczelnych Prezesów, poiedyncze zaś oddziały i administracye Ministeryalne tylko w stylu wzywaiącym piszą do Naczelnych Prezesów; winni są iednak Prezesowie Naczelni w skutek ich wezwań potrzebne wydawać rozporządzenia.

Ażeby ile można ułatwić tok interesów między Ministeryami i Naczelnemi Prezesami, maią Naczelni Prezesowie naydaléy w końcu Września każdego roku, podawać każdemu Ministrowi co do iego gałęzi plan zarządu prowincyi na rok następny, w którym obeymą nayważnieysze w ciągu tegoż roku wykonać się maiące przedmioty administracyine, propozycye swe w téy mierze dołączą, i w tymże samym czasie przepisane etaty kassowe na rok następuiący podadzą.

Zachowuiemy sobie powoływać corocznie Prezesów Naczelnych na nieiaki czas do Berlina, gdzie w ówczas Ministerya, z przyzwaniem onychże, rzeczone plany i etaty administracyine roztrząsać, ustanawiać i względem wykonania ich z Naczelnemi Prezesami znosić się będą. Rozumi się samo z siebie, iż względem przedmiotów, których przed czasem oznaczyć niemożna, lub które śpiesznieyszego wymagaią rozstrzygnienia, oddzielnie rapportować należy.

Po upłynieniu każdego roku obowiązani Naczelni Prezesowie zdawać każdemu Ministrowi co do iego gałęzi, w miarę poiedyńczych iego oddziałów, naydaléy w końcu Stycznia, główny rapport o skutkach przeszłorocznego planu administracyi, o wykonaniu onegoż i o tegoczesnym stanie administracyi

im Laufe des Jahres von den wichtigern Ereignissen besondere Anzeige machen.

§. 11. Durch die Befugnisse und Obliegenheiten der Oberpräsidenten in ihrer Eigenschaft als Präsidenten der Provinzialkonsistorien und Medizinalkollegien wird wegen der geistlichen, Schul- und Medizinal-Angelegenheiten diejenige Einwirkung nicht verändert, welche ihnen als Oberpräsidenten durch die gegenwärtige Instruktion gegen die Regierungen überhaupt beigelegt ist.

§. 12. Im Fall eines Krieges sind, sobald der Feind die Grenzen der Provinz betritt und bis dahin, daß Wir selbst das Nähere befehlen, die Oberpräsidenten befugt und verpflichtet, in Beziehung auf die gesammte Civilverwaltung, alles auf ihre Verantwortlichkeit zu verfügen, was die Lage der Umstände zu Sicherstellung und Beförderung Unseres Allerhöchsten Interesse und zum Besten Unserer getreuen Unterthanen erheischt; und ihren Anordnungen muß von sämmtlichen Civilbehörden unbedingte Folge geleistet werden. Doch werden die Oberpräsidenten dabei im gehörigen Einverständniß mit dem kommandirenden General verfahren, und die Ministerien fortwährend, wenigstens in einer allgemeinen Kenntniß der von ihnen getroffenen Maaßregeln erhalten.

§. 13. Die Oberpräsidenten werden von den Spezialpräsidien entbunden. Es sind ihnen für die Oberpräsidial-Geschäfte ein Rath und das nöthige Subalternen Personal zu überweisen, und aus dem Personal der Regierungen zu nehmen. In der Folge ist Unsere Absicht, die Zahl der Oberpräsidenten zu vermindern, und es werden überhaupt bei den Ministerien und Regierungen Ersparungen eintreten können, wogegen die Regierungen, denen jetzt Oberpräsidenten vorstehen, eigene Präsidenten erhalten müssen, die vorerst, der Regel nach, aus den Direktoren genommen werden und zugleich eine Abtheilung leiten können.

§. 14. In Krankheits- oder anderweiten Behinderungsfällen, sind die Oberpräsidenten befugt, einem Regierungspräsidenten der Provinz einstweilen bis

prowincyalnéy. Donosić im także będą w ciągu roku oddzielnie o ważnieyszych wypadkach.

§. 11. Prawa i obowiązki Naczelnych Prezesów w znaczeniu ich iak Prezesów Konsystorzy prowincyalnych i Rad lekarskich, niezmieniaią we względzie spraw duchownych, szkolnych i lekarskich tego wpływu, który im iako Naczelnym Prezesom niniéyszą instrukcyą względem Regencyów w ogólności iest nadanym.

§. 12. W przypadku woyny, skoro nieprzyiaciel wkroczy w granice prowincyi, maią prawo i obowiązek Naczelni Prezesowie, zanim od Nas stósowne wyidą rozkazy, czynić we względzie powszechnéy administracyi cywilnéy, na własną odpowiedzialność, wszelkie rozporządzenia, iakich położenie okoliczności ku zabezpieczeniu i poparciu Naszego Naywyższego interessu i dla dobra wiernych Naszych poddanych wymaga, a wszystkie władze cywilne bez wszelkiéy wymówki zaleceniom ich zadosyć czynić powinny. Jednakże działać będą Naczelni Prezesowie w przynależytém porozumieniu z dowodzącym Generałem, a Ministeryom ciągle, chociaż przynaymniéy w ogólności donosić o środkach przedsiębranych.

§. 13. Uwalniaią się Naczelni Prezesowie od szczególnych prezydiów. Przydani im będą do czynności ich, iako Naczelnych Prezesów, ieden Radzca i potrzebni subalterni, ze składu urzędników Regencyinych wybrani. Mamy zamiar w przyszłości zmieyszyć liczbę Naczelnych Prezesów, i zgoła tak w Ministeryach iako też w Regencyach nastąpić będą mogli oszczędzenia, natomiast zaś Regencye, którym teraz Naczelni Prezesowie przodkuią, otrzymać muszą własnych Prezydentów, którzy pospolicie z pomiędzy Dyrektorów wybieranemi bydź i razem oddziałem iednym kierować mogą.

§. 14. W przypadku choroby lub innych przeszkód, wolno Naczelnym Prezesom, iednemu z Prezydentów Regencyinych pro-

auf höhere Genehmigung, die sogleich von ihnen einzuholen ist, die Verwaltung ihres Amts mit Zuziehung des Oberpräsidialraths zu übertragen, so daß alsdann dieser Präsident gemeinschaftlich mit dem Oberpräsidialrath die vorfallenden Geschäfte nach Anleitung der gegenwärtigen Instruktion besorgt, und mit ihm die Verfügungen im Auftrage des Oberpräsidenten vollzieht.

wincyi, témczasowo aż do nadeyścia wyższego zatwierdzenia, o które niezwłocznie wnieść powinni, powierzyć sprawowanie urzędu swojego z przybraniem Radzcy Naczelnego Prezydii, tak iżby Prezydent ten wspólnie z rzeczonym Radzcą wydarzaiące się interessa według prawideł niniejszéy instrukcyi załatwiał, i rozporządzenia w poruczeniu Naczelnego Prezesa wspólnie z nim podpisywał.

§. 15. Die Oberpräsidenten bedienen sich der Form und Schreibart in ihren Verfügungen an die Regierungen, welche von den verschiedenen Abtheilungen der Ministerien gegen die Regierungen beobachtet wird, so wie letztere an die Oberpräsidenten im Berichtsstyl zu schreiben haben.

§. 15. Naczelni Prezesowie w wydawanych od siebie do Regencyów rozporządzeniach używaią formy i stylu, iakie zachowuią oddziały Ministeryalne w pismach swoich do Regencyów, a które to ostatnie do Naczelnych Prezesów w stylu raportowym pisać powinny.

Indem Wir die gegenwärtige Instruktion vollziehen, hoffen Wir, daß die Oberpräsidenten den ihnen angewiesenen wichtigen Beruf mit Treue, Sorgfalt und Umsicht erfüllen, und das Vertrauen vollständig rechtfertigen werden, welches Wir ihnen dadurch zu erkennen gegeben haben.

Zatwierdzaiąc niniejszą instrukcyą, spodziewamy się, iż Naczelni Prezesowie wskazanego im ważnego powołania wiernie, starannie i z przezornością dopełniać będą, i usprawiedliwią zupełnie zaufanie, któreśmy przez to w nich położyli.

Gegeben Berlin, den 23sten Oktober 1817.

Dan w Berlinie, dnia 23. Października 1817.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

FRYDERY WILHELMN.

C. Xiążę de Hardenberg.

(No. 438.) Dienst-Instruktion für die Provinzialkonsistorien. Vom 23sten Oktober 1817.

(No. 438.) Instrukcya służbowa dla Konsystorzów prowincyalnych. Z dnia 23. Października 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen ꝛc. ꝛc.

haben beschlossen, die von Uns in dem Gesetz vom 30sten April 1815. angeordneten Provinzialkonsistorien mit nachstehender Instruktion zu versehen:

My FRYDERYK WILHELM z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

uchwaliliśmy, ustanowionym przez Nas w ustawie z dnia 30. Kwietnia 1815. Konsystorzom prowincyalnym następuiącą udzielić instrukcyą:

Allgemeiner Wirkungskreis der Konsistorien.

§. 1. Die Konsistorien sind vorzüglich dazu bestimmt, in reingeistlicher und wissenschaftlicher Hinsicht die allgemeine Leitung des evangelischen Kirchenwesens und der Schulangelegenheiten in der Provinz zu besorgen.

Zugleich haben sie die Verwaltung derjenigen Gegenstände des Kultus und öffentlichen Unterrichts in der Provinz, welche ihnen in der gegenwärtigen Instruktion ausdrücklich übertragen werden.

In so weit dieses nicht geschehen, werden diese Angelegenheiten von den Regierungen nach Inhalt der, denselben heute ertheilten Instruktion verwaltet.

Nähere Bestimmung derselben.

I. In Kirchen-Angelegenheiten.

A. der evangelischen Kirche.

§. 2. In Absicht der kirchlichen Angelegenheiten der evangelischen Konfessionen übt das Konsistorium diejenigen Konsistorialrechte aus, welche sich auf den eigentlichen Religions-Unterricht beziehen, insofern ihnen nicht nachstehend mehrere beigelegt sind.

Demnach hat dasselbe:

1) die Sorge für Einrichtung der Synoden der evangelischen Geistlichkeit; die Aufsicht über diejenigen, welche schon vorhanden sind; die Prüfung und nach Befinden die Berichtigung oder Bestätigung der Synodalbeschlüsse, auch die Berichtserstattung über selbige, wo sie erforderlich ist;
2) die Aufsicht über den Gottesdienst im Allgemeinen, insbesondere in dogmatischer und liturgischer Beziehung, zur Aufrechterhaltung desselben in seiner Reinheit und Würde;
3) die Prüfung der Kandidaten, welche auf geistliche Aemter Anspruch machen, pro facultate concionandi und die Prüfung pro Ministerio;
4) die Bestätigung der von den Regierungen, vermöge des Königlichen Patronatrechts anzustellenden, oder bei derselben von Privatpatronen präsentirten und von ihr genehmigten Geistlichen, im Fall diese von außerhalb Landes vocirt worden;
5) den Vorschlag wegen der in der Provinz anzustellenden Superintendenten und sonstigen geistlichen Oberen, an das vorgesetzte Ministerium, und deren Einführung;

Obręb władzy Konsystorzów w powszechności.

§. 1. Konsystorze do tego szczególniéy są przeznaczone, ażeby we względzie wyłącznie duchownym i naukowym trudniły się ogólném kierowaniem spraw kościoła ewangelickiego i szkólnych w prowincyi.

Zawiaduią także temi przedmiotami obrzędów religiinych i oświecenia publicznego w prowincyi, które im w niniey széy instrukcyi wyraźnie są poruczone.

Innemi interessami, które tu nie są zawarte, zawiaduią Regencye wedle osnowy udzielonéy im w dniu dzisieyszym instrukcyi.

Bliższe iéy oznaczenie.

I. W sprawach kościelnych.

A. Kościoła ewangelickiego.

§. 2. We względzie spraw kościelnych wyznań ewanielickich wykonywaią Konsystorze te prawa konsystorskie, które się do właściwéy nauki religii ściągaią, i te, które im ieszcze w następuiącym opisie są wskazane:

Należy więc do nich:

1) piecza o urządzenie synodów duchowieństwa ewanielickiego; dozór nad urządzonemi iuż synodami; roztrząsanie a w miarę okoliczności poprawianie lub potwierdzanie uchwał synodalnych, i zdawanie względem nich sprawy, gdzie tego potrzeba;
2) dozór nad obrzędami religiinemi w powszechności, mianowicie we względzie dogmatyki i liturgii, dla utrzymania ich czystości i powagi;
3) examinowanie kandydatów stanu duchownego pro facultate concionandi i pro ministerio;
4) potwierdzanie ustanawianych przez Regencye na beneficya Królewskiéy kollacyi, lub tymże ze strony prywatnych kollatorów prezentowanych a przez nie approbowanych duchownych, skoro ci z zagranicy są powołani;
5) proponowanie przełożonemu Ministerio potrzebnych w prowincyi Superintendentów i innych duchownych zwierzchników i onych instalowanie;

6) die Aufsicht über geistliche Seminarien und die Anstellung der Lehrer bei denselben;

7) die Aufsicht über die Amts- und moralische Führung der Geistlichen; jedoch müssen die Visitationsberichte von den Superintendenten der vorgesetzten Kirchen- und Schulkommission zunächst eingereicht werden, damit diese in allgemeiner Kenntniß von der Amtsführung der Geistlichen ihres Bezirks bleibt, und in Ansehung ihres Geschäftskreises sogleich das Nöthige auf die Visitationsberichte veranlassen kann. Demnächst sind aber dieselben von der Kirchen- und Schulkommission unverzüglich mit einer Anzeige dessen, was sie darauf verfügt hat, dem Konsistorium zur weitern Verfügung einzureichen. Im Falle bemerkter Unordnungen ist das Konsistorium befugt, außerordentliche Visitationen zu veranlassen;

8) die Einleitung des Strafverfahrens gegen diejenigen Beamten des öffentlichen Gottesdienstes, welche bei Führung ihres Amts gegen die liturgischen und rein kirchlichen Anordnungen verstoßen;

9) die Suspension der Geistlichen vom Dienst und den Antrag auf deren Remotion, sofern solches nicht wegen eines gemeinen, nicht in der Eigenschaft als Geistlicher verübten Vergehens wegen nothwendig wird, in welchem letztern Falle die Suspension von Seiten der Kirchen- und Schulkommission, oder der betreffenden Gerichtsbehörde verfügt werden kann;

10) die Ertheilung von Konzessionen und Dispensationen, mit Ausschluß derjenigen zu Haustaufen und Haustrauungen, vom dritten Aufgebote und von den verfassungsmäßigen Erfordernissen der Konfirmation, welche den Regierungen verbleiben, und mit Ausnahme der Dispensation zum einmaligen Aufgebote, welche dem vorgesetzten Ministerium vorbehalten ist;

11) Die Anordnung kirchlicher Feste, imgleichen der Buß- und Bettage, nach den Anweisungen Unsers Ministeriums der geistlichen Angelegenheiten und des öffentlichen Unterrichts, und die Bestimmung der Texte für die bei solchen Gelegenheiten zu haltenden Predigten;

6) dozór nad seminariami duchownemi i obsadzenie ich nauczycielami;

7) dozór nad urzędowém i moralném sprawowaniem się duchownych; iednakże rapporta z odbywanych wizyt winni Superintendenci przesyłać nayprzód przełożoney Kommissyi kościelnéy i szkólnéy, ażeby ta miała ogólną wiadomość sprawowania się urzędowego duchownych iéy obwodu i potrzebne z urzędu swoiego w skutek owych rapportów rozporządzenia niezwłocznie wydawać mogła. Kommissya zaś kościelna i szkólna powinna zaraz po tém też rapporta z doniesieniem swéy decyzyi odesłać Konsystorzowi do dalszego postanowienia. W przypadku dostrzeżonego nieporządku mocen iest Konsystorz rozporządzać nadzwyczayne wizyty;

8) rozpoczęcie inkwizycyi przeciwko urzędnikom publiczney czci religiiney, którzy w sprawowaniu urzędu swoiego wykraczać przeciw liturgiinym i całkiém kościelnym urządzeniom;

9) zawieszanie w urzędzie duchownych i wnoszenie o ich usunięcie, chyba iżby do tego był powodem pospolity, nie w własności duchownego popełniony występek, w którym to razie postanowić może suspensyą Kommissya kościelna i szkólna lub właściwa władza sądowa;

10) udzielanie pozwoleń i dyspens, wyiąwszy na odbywanie chrztów i ślubów po domach, równie i dyspensy od trzeciéy zapowiedzi i od przepisanych urządzeniami kraiowemi koniecznych warunków co do konfirmacyi, które od Regencyów i na dal zależą, i prócz dyspensy na iednę tylko zapowiedź, która od przełożonego Ministeryum zawisła;

11) rozporządzanie uroczystości kościelnych, niemniéy dni pokuty i modlitwy, wedle poleceń Naszego Ministerii spraw duchownego i publicznego oświecenia, i naznaczenia textów do kazań podczas takowych obchodów;

12) die Censur der, das Kirchenwesen betreffenden Schriften; aller pädagogischen- und Schul-Schriften und der religiösen Volksschriften.

12) cenzura pism w materyach kościelnych; wszelkich pedagogicznych i szkólnych książek, niemniéy pism religiinych dla ludu.

B. der römisch-katolischen Kirche.
Im Allgemeinen.

B. Kościoła rzymsko-katolickiego.
W powszechności.

§. 3. Die Angelegenheiten der landesherrlichen Rechte circa sacra der römisch-katholischen Kirche, verwaltet, in sofern sie die interna derselben betreffen, der Oberpräsident, unbeschadet der gesetz- und verfassungsmäßigen Amtsbefugnisse der, dieser Kirche unmittelbar vorgesetzten Bischöfe.

Das Konsistorium ist in Ansehung dieser Angelegenheiten blos eine berathende Behörde. Es hängt von dem Oberpräsidenten ab, welche von denselben er darin durch die katholischen Räthe zum Vortrag bringen lassen will. Ihm gebührt indessen die Entscheidung; die Verfügungen werden in seinem Namen ausgefertiget, blos von ihm vollzogen, und die Berichte und Gesuche in dergleichen Angelegenheiten namentlich an ihn gerichtet.

§. 3. Interesamy praw Monarszych circa sacra kościoła rzymsko-katolickiego, zawiaduie, quoad interna, Prezes Naczelny, nie uwłaczaiąc prawom władzy Biskupów bezpośrednio nad tymże kościołem przełożonych.

Konsystorz we względzie tych interesów iest tylko władzą doradczą. Zależy od Naczelnego Prezesa, które z nich zechce kazać przedstawiać w Konsystorzu przez Radzców katolickich. Przy nim iednakże decyzya; rozporządzenia wychodzą w iego imieniu, przez niego tylko podpisane, a rapporta i prośby w podobnych interesach imiennie do niego adressowane bydź powinny.

Nähere Bestimmungen.

Unter den, dem Oberpräsidenten beigelegten innern Angelegenheiten der römisch-katholischen Kirche werden verstanden:

1) die Erörterungen über die Zulässigkeit päbstlicher Bullen und Breven, oder von andern auswärtigen geistlichen Obern herrührenden Verordnungen, wegen deren Genehmigung stets an das vorgesetzte Ministerium zu berichten und von diesem mit Unserm Staatskanzler zu kommunizieren ist;

2) die Besorgung der Gesuche an den Pabst, oder an auswärtige geistliche Oberen, um kanonische Bestätigung der Unserer Seits ertheilten geistlichen Würden, so wie um Dispensation von Eheverboten nach den Grundsätzen des kanonischen Rechts.

Es versteht sich, daß dieses auf dem vorschriftsmäßigen Wege geschehen, und sofern die Sache zweifelhaft oder bedenklich ist, an das vorgesetzte Ministerium zur Mittheilung an den Staatskanzler berichtet werden muß;

Bliższe postanowienia.

Pod powierzonemi Naczelnemu Prezesowi wewnętrznemi interessami kościoła rzymsko-katolickiego rozumi się:

1) rozpoznawanie w przedmiocie dopuszczenia bull i brewiów papieżkich lub urządzeń od innych zagranicznych przełożonych duchownych, względem których zatwierdzenia referować zawsze trzeba przełożonemu Ministerio, które znosić się będzie w téy mierze z Naszym Kanclerzem Stanu;

2) odsyłanie prośb do Papieża, lub do innych zagranicznych przełożonych duchownych, o kanoniczne potwierdzenie udzielonych z Naszéy strony dostoyności duchownych, niemniéy o dyspensy w przeszkodach małżeńskich według prawideł prawa kanonicznego.

Rozumi się, iż to iśdź powinno torem przepisanym, a przypadku iakiéy wątpliwości, donieść o tém należy przełożonemu Ministerio, końcem zniesienia się z Kanclerzem Stanu.

3) die Erörterung und Erledigung der Streitigkeiten mit andern Religionspartheien über Gegenstände des öffentlichen Kultus.

Auch hier muß nicht allein in zweifelhaften, sondern auch in wichtigen und folgereichen Fällen an das vorgesetzte Ministerium berichtet werden;

4) die Erörterung über Revision und Berichtigung der Kirchengesetze, welche ohne Genehmigung der angeordneten Ministerialbehörde nicht bekannt gemacht werden dürfen;
5) Beaufsichtung der Prüfungen, welchen die Kandidaten des geistlichen Standes Seitens der geistlichen Behörden unterworfen werden;
6) alle im §. 2. berührte Religionsangelegenheiten, in so weit sie ihrer Natur nach unter dem jure circa sacra der katholischen Kirche mit begriffen werden können.

C. der übrigen Religionspartheien.

§. 5. Alle übrige Religionspartheien sind gleichfalls, in Ansehung des eigentlichen Kultus, derjenigen Aufsicht des Konsistoriums unterworfen, welche der Staatszweck erfordert, und die Gewissensfreiheit gestattet.

II. In Angelegenheiten des öffentlichen Unterrichts.
Im Allgemeinen.

§. 6. Sämmtliche Elementar- und Bürgerschulen, so wie die Privaterziehungs- und Unterrichts-Anstalten bleiben der Aufsicht und Verwaltung der Regierungen und der mit ihnen verbundenen Kirchen- und Schulkommissionen unterworfen. In Rücksicht derselben steht den Konsistorien nur die obere Leitung in wissenschaftlicher Hinsicht und in Beziehung auf die innere Verfassung, imgleichen die Sorge für die Ausbildung der Elementarschullehrer zu, nach näherer Bestimmung des folgenden §., so weit er hierauf Anwendung findet.

Alle gelehrte Schulen der Provinz, worunter hier diejenigen verstanden werden, welche zur Universität entlassen, stehen hingegen unter unmittelbarer Aufsicht und Verwaltung des Konsistoriums.

Die Universitäten und Akademien verbleiben unmittelbar von dem Ministerium der geistlichen Angelegenheiten und des öffentlichen Unterrichts abhängig.

3) rozpoznawanie i uprzątanie sporów z innemi wyznaniami religiinemi w przedmiotach publicznych obrzędów religiinych.

I tu nie tylko w wątpliwych, ale też w ważnych i obfitych w skutki przypadkach, raportować trzeba przełożonemu Ministerio;

4) rozpoznawanie względem przeyrzenia i poprawy ustaw kościelnych, które bez zatwierdzenia przełożonéy władzy Ministeryalnéy publikowanemi bydź niemogą;
5) dozór nad examinami, które kandydaci stanu duchownego z rozporządzenia władz duchownych odbywać muszą;
6) wszelkie w §. 2gim wytknięte przedmioty religiine, iak dalece wedle natury swoiéy pod prawo circa sacra kościoła katolickiego podciągnionemi bydź mogą.

C. Innych wyznań religiinych.

§. 5. Wszelkie inne wyznania religiine zarówneż we względzie właściwych obrzędów religiinych zostaią pod tym Konsystorza dozorem, iakiego cel Rządu wymaga, i wolność sumienia dozwala.

II. W sprawach oświecenia publicznego.
W powszechności.

§. 6. Wszelkie elementarne i mieyskie szkoły, także prywatne instytuta wychowania i edukacyi zostaią pod dozorem i zarządem Regencyów i połączonych z niemi Kommissyi kościelnych i szkólnych. Konsystorze maią tylko nad niemi zwierzchniczy kierunek we względzie naukowym i co do wewnętrznego układu, niemniéy pieczę o przysposobianie nauczycielów dla szkółek elementarnych, wedle bliższego oznaczenia w następnym §., na ile go tu przystósować można.

Wszystkie zaś szkoły uczone prowincyalne, pod któremi rozumieć się maią szkoły, wysyłaiące uczniów do uniwersytetu, zostaią pod bezśrednim Konsystorza dozorem i zarządem.

Uniwersytety i akademiie zostaią bezpośrednio podrzędnemi Ministerium Duchowieństwa i edukacyi publicznéy.

Nähere Bestimmungen.

§. 7. Hiernach erstreckt sich die Wirksamkeit der Konsistorien in Absicht des Unterrichts- und Erziehungs-Wesens auf folgende Gegenstände:

1) alle sich auf den pädagogischen Zweck der Unterrichtsanstalten im Allgemeinen beziehende Angelegenheiten;

2) die Prüfung der Grundplane oder Statuten der Schulen und Erziehungsanstalten, in sofern sie deren innere Einrichtung betreffen;

3) die Prüfung neuer, die Revision und Berichtigung schon vorhandener spezieller Schulordnungen und Reglements; imgleichen der Disziplinargesetze, nicht minder die Abgabe zweckmäßiger Vorschläge, Behufs Abstellung der bei dem Erziehungs- und Unterrichts-Wesen eingeschlichenen Mißbräuche und anzutreffenden Mängel;

4) Prüfung der im Gebrauch befindlichen Schulbücher; Bestimmung derjenigen, welche abzuschaffen oder neu einzuführen, und Regulirung der Anwendung nach vorheriger Genehmigung des vorgesetzten Ministerii;

5) Abfassung neuer für nöthig erachteter Schulbücher, welche jedoch nicht ohne Genehmigung des vorgesetzten Ministerii zum Gebrauch für inländische Schulen gedruckt werden dürfen;

6) Abfassung und Revision der Pläne zur Gründung und innern Einrichtung von Schullehrer-Seminarien, so wie der Anstalten zum Behuf weiterer Ausbildung schon angestellter Lehrer; ferner die Aufsicht und Leitung der gedachten Seminarien; die Anstellung und Disziplin der Lehrer bei denselben.

Es steht dem Konsistorium frei, die Seminarien außerordentlich revidiren zu lassen;

7) die Prüfung pro facultate docendi bei den gelehrten Schulen, der sich alle Kandidaten, welche unterrichten wollen, nach der Verordnung vom 12ten Juli 1810. unterziehen müssen; imgleichen die Prüfung der Lehrer bei denselben pro loco und pro ascensione;

Bliższe oznaczenia.

§. 7. Do działań Konsystorzów we względzie sprawy edukacyiney należą tedy następujące przedmioty:

1) wszelkie materye tyczące się pedagogicznego celu założeń naukowych w ogólności;

2) rozbiór zasadnych układów czyli statutów szkół i instytutów edukacyinych, na ile się wewnętrznego onychże urządzenia tyczą;

3) roztrząsanie nowych, przezieranie i poprawianie istnących iuż szczególnych ustaw szkólnych i regulaminów; przepisów karności; niemniéy czynienie dogodnych propozycyi, celem usunięcia nadużyciów, któreby się do sprawy edukacyiney wcisnęły, i innych niedogodności;

4) ocenianie będących w używaniu książek szkólnych; przeznaczenie tych, które odrzucić lub nowo wprowadzić należy, i regulowanie użycia onychże po poprzedniczém przez Ministerium zatwierdzeniu;

5) redakcya nowych, za potrzebne uznanych książek szkólnych, które iednakże bez zatwierdzenia przełożonego Ministerii do użycia dla szkół kraiowych drukowanemi bydź nie mogą.

6) sporządzanie i rewidowanie planów do zakładania i wewnętrznego urządzenia Seminaryów nauczycielskich, niemniéy instytutów do dalszego kształcenia umieszczonych iuż uczycieli; dozór i kierunek rzeczonych seminariów; obsadzanie i karność nauczycieli przy tychże.

Wolno Konsystorzowi kazać nadzwyczaynie rewidować Seminaria;

7) examinowanie pro facultate docendi w szkołach uczonych, któremu wszyscy kandydaci, chcący udzielać nauki, wedle ustawy z dnia 12. Lipca 1810. poddawać się winni; niemniéy examinowanie nauczycielów przy tychże szkołach pro loco et pro ascensione;

8) Anordnung von Abiturienten-Prüfungskommissarien und Beurtheilung der Verhandlungen der Abiturienten-Prüfungen bei den gelehrten Schulen nach der darüber erlassenen Verordnung, und Vorschläge zur Vervollkommnung dieser Maaßregel;

9) die Aufsicht, Leitung und Revision der gelehrten Schulen, welche zur Universität entlassen;

10) die Anstellung, Beförderung, Disziplin, Suspension und Entlassung der Lehrer bei den gedachten gelehrten Schulen.

In Rücksicht der Rektoren und oberen Lehrer bei denselben, imgleichen wegen der Direktoren bei den Schullehrer-Seminarien müssen sie jedoch die Genehmigung des vorgesetzten Ministerii einholen, und was die Entlassung betrifft, sich in Rücksicht sämmtlicher Lehrer nach den diesfälligen Vorschriften der Regierungsinstruktion wegen der Regierungsbeamten richten.

Damit aber die Konsistorien sowohl als die Regierungen in Hinsicht ihrer Leitung und Einwirkung auf das Unterrichts- und Erziehungswesen eine angemessene Richtschnur erhalten, und die allgemeine Jugendbildung der Nation eine feste gemeinschaftliche Grundlage mit nöthiger Berücksichtigung der Eigenthümlichkeiten aller einzelnen Bestandtheile des Staats bekomme, soll eine allgemeine Schulordnung, welche die bei jener Leitung und Aufsicht, sowohl in Absicht der inneren als äußeren Verhältnisse des Schul- und Erziehungswesens, zu befolgenden Grundsätze und Vorschriften umfaßt, entworfen und auf den Grund derselben demnächst besondere Schulordnungen für die einzelnen Provinzen erlassen werden; wozu Wir bereits die nöthigen Befehle ertheilt haben.

Besondere Bestimmungen wegen der römisch-katholischen Schulen.

§. 8. Die Bestimmungen der vorstehenden beiden §§. finden auch auf das römisch-katholische Erziehungs- und Unterrichtswesen Anwendung; jedoch bleibt den katholischen Bischöfen ihr Einfluß, so weit er verfassungs- und gesetzmäßig ist, auf den Religionsunterricht in den öffentlichen Schulen, und auf die Anstellung der besonderen Religionslehrer, wo der-

8) wyznaczanie kommissarzów examinacyinych dla oddalaiących się ze szkół uczniów i ocenianie ich wypracowań popisowych przy szkołach uczonych wedle wydanego w téy mierze postanowienia, tudzież wnioski do wydoskonalenia téy procedury dążących;

9) dozór, kierunek i rewizya szkół uczonych, które do uniwersytetu uczniów przygotowywaią;

10) obsadzanie, posuwanie, karność, zawieszanie i oddalanie nauczycielów przy rzeczonych szkołach uczonych.

Co się iednak tycze Rektorów i wyższych nauczycielów przy tychże, niemniéy Dyrektorów przy Seminariach nauczycielskich, powinny wyiednać zatwierdzenie przełożonego Ministerium, a co do udzielania dymissyi stósować się względem wszystkich nauczycieli do przepisów danych w téy mierze w instrukcyi Regencyinéy względem urzędników Regencyinych.

Chcąc zaś Konsystorzom i Regencyom we względzie ich kierunku i wpływu do sprawy edukacyinéy stósowne zakreślić prawidła, i powszechne młodzieży narodowéy kształcenie na wspólnéy warownéy osadzić podstawie z zwróceniem przynależnego względu na własności wszystkich poiedyńczych części państwo składaiących, ułożoną będzie ogólna ustawa szkólna, obeymuiąca zasady i przepisy postępowania w przedmiocie owego kierunku i dozoru, tak pod względem wewnętrznych iako też zewnętrznych stosunków szkólnych i edukacyinych, a potém na fundamencie téyże wyidą szczególne dla poiedyńczych prowincyi ustawy szkólne; do czego iuż potrzebne wydaliśmy rozkazy.

Szczególne względem szkół katolickich postanowienia.

§. 8. To co się w poprzedzaiących dwóch §§. postanowiło, ściąga się także do wyznawców religii katolickiéy, z zastrzeżeniem atoli Biskupom katolickim prawnego ich wpływu do nauki religii w szkołach publicznych i ustanawiania osobnych nauczycieli w materyi religiinéy, gdzie się takowi znay-

gleichen vorhanden sind, vorbehalten. Es soll zu diesem Ende Seitens der Oberpräsidenten mit den Bischöfen die Rücksprache genommen werden, daß letztere zu Abkürzung des Geschäftsganges bei den Prüfungen der Lehrer, die mit für den katholischen Religionsunterricht bestimmt sind, Kommissarien für diesen Zweig der Prüfung den von Seiten der Konsistorien zu bestellenden Examinatoren zuordnen, so daß keine zweifache Prüfung, eine bei dem Konsistorium, und eine bei dem bischöflichen Examinator, sondern nur eine einfache von den Bevollmächtigten des Konsistoriums und Bischofes zusammen statt findet.

In sofern sich die Nothwendigkeit darstellen mögte, über das gegenseitige Verhältniß der Konsistorien und Bischöfe in der angegebenen Beziehung noch nähere Bestimmungen zu treffen, werden solche vorbehalten.

III. In den äußeren Angelegenheiten der Kirchen und Schulen.

§. 9. Die Verwaltung der äußeren Angelegenheiten der Kirchen und Schulen aller Konfessionen, insbesondere die Aufsicht auf die Verwaltung des Kirchen- und Schulvermögens, gehört den Regierungen, mit Ausnahme der im §. 2. unter Nr. 6., und im §. 7. unter Nr. 6. und 9. gedachten Schul- und Unterrichtsanstalten, imgleichen solcher Kirchen- und Schul-Fonds, deren Bestimmung sich nicht auf den einzelnen Regierungsbezirk, sondern auf mehrere der Provinz erstreckt. In Ansehung dieser Anstalten und Fonds steht auch die Verwaltung der äußeren Angelegenheiten und des Vermögens dem Konsistorium zu.

Doch soll die eigentliche Kassen- und Rechnungsverwaltung von diesen Anstalten und Fonds, sofern selbige überhaupt bei einer Staatsbehörde geführt wird, so wie die Oekonomie der denselben angehörigen Grundstücke, bei derjenigen Regierung, in deren Bezirk die Anstalten, Fonds oder Grundstücke belegen sind, nach Maaßgabe der bestätigten Etats und Nutzungspläne geführt werden. Die Etats werden bei der Regierung entworfen, von welcher auch die nöthigen Pläne und Vorschläge über die Benutzung der Grundstücke ausgehen, und dem Konsistorium zur Prüfung eingereicht, welches entweder die Bestätigung ertheilt, oder wenn es nöthig ist, selbige bei dem vorgesetzten Ministerio nachsucht. In soweit der Etat die Summe sowohl, als den Empfänger bestimmt aus-

dują. Tym końcem zniosą się Naczelni Prezesowie z Biskupami, ażeby ci dla skrócenia procedury przy examinach nauczycieli, do dawania nauki religii katolickiéy przeznaczonych, ustanowionym przez Konsystorze examinatorom kommissarzów dla téy gałęzi examinu przydawali, tak, ażeby nie podwoyny, raz przed Konsystorzem, drugi raz przed Examinatorem Biskupim, lecz owszém ieden tylko wspólny przed pełnomocnikami Konsystorza i Biskupa examen miał mieysce.

Jeżeliby potrzeba wymagała oznaczenia ieszcze bliższych postanowień względem zobopólnych w niniéyszym punkcie między Konsystorzami i Biskupami stosunków, zastrzega się ich w przyszłości wydanie.

III. W zewnętrznych sprawach kościołów i szkół.

§. 9. Zawiadowanie zewnętrznemi interesami kościołów i szkół wszelkich wyznań, mianowicie dozór nad administracyą maiątków kościelnych i szkólnych, należy do Regencyów, z wyłączeniem wymienionych w §. 2. pod liczbą 6. i w §. 7. pod liczbą 6. i 9. instytutów szkolnych i naukowych, niemniéy takowych funduszów kościelnych i szkólnych, których przeznaczenie nie na ieden, leez na kilka razem obwodów Regencyinych się rozciąga. Względem tych instytutów i funduszów także zawiadowanie zewnętrznemi interesami i maiątkiem do Konsystorza należy.

Właściwe zaś zawiadowanie kassą i rachunkami tychże instytutów i funduszów, skoro się niém władza rządowa trudni, niemniéy zarząd ekonomiczny gruntów do nich należących, porucza się téy Regencyi, w któréy obwodzie instytuta, fundusze lub grunta są położone, a to w miarę zatwierdzonych etatów i planów użytkowania. Regencya układa etaty i robi potrzebne proiekta i wnioski względem użytkowania z gruntów, podaiąc ie do roztrząśnienia Konsystorzowi, który albo ie zatwierdza, lub gdy potrzeba, Ministerstwu przełożonemu do zatwierdzenia przesyła. Jak dalece etat wyraźnie wskazuie summy i osoby, dla których przeznaczone, może

drücke, kann die Regierung nach Maaßgabe desselben, die Zahlung zur gehörigen Zeit ohne weitere Anfrage leisten lassen; im entgegengesetzten Fall ist dazu die Genehmigung des Konsistoriums erforderlich.

Die Oberpräsidenten werden in dieser Hinsicht indessen die Regierungen in dem Geiste der ihnen ertheilten Instruktion mit den nöthigen allgemeinen Anweisungen versehen, damit auf der einen Seite nicht wegen unbedeutender, oder an sich unbedenklicher Zahlungen berichtet werden darf, auf der andern Seite aber auch das Konsistorium in fortwährender Uebersicht von dem Zustande, der zu seiner Aufsicht und Verwaltung gehörigen Fonds verbleibt, und selbige nicht durch die Zahlungen der Regierungen für die von dem Konsistorium beabsichteten Dispositionen geschwächt werden.

Wegen Abnahme und Decharge der Rechnungen von dergleichen Fonds wird es eben so gehalten, als wegen der Etats vorstehend vorgeschrieben worden.

Regencya wedle niego kazać w przynależytym czasie czynić wypłaty bez dalszego zapytywania się, w przeciwnym zaś razie potrzebném iest zatwierdzenie Konsystorza.

Z tém wszystkiém Naczelni Prezesowie dadzą Regencyom w myśl udzielonéy sobie instrukcyi potrzebne w tym względzie ogólne informacye, ażeby z iednéy strony obyło się bez reformowania względem mniéy znaczących i z natury swéy nie wątpliwych wypłat, z drugiéy zaś strony Konsystorz zawsze miał przed sobą ogólny obraz stanu należących do iego dozoru i administracyi funduszów, a te wypłacanie Regencyi we względzie zamierzonych przez Konsystorz rozporządzeń uszczuplone nie były.

Względem odbierania i kwitowania rachunków z takowych funduszów, zachowuią się powyższe przepisy względem etatów.

Befugnisse und Obliegenheiten des Konsistoriums in dem ihm angewiesenen Geschäftskreise.

§. 10. Es versteht sich von selbst, daß die Konsistorien bei Ausübung ihres Amts sich überall nach den bestehenden Gesetzen und Vorschriften zu richten haben.

Außer denjenigen Fällen, wo sie nach den vorstehenden Bestimmungen an das vorgesetzte Ministerium berichten müssen, dient ihnen darüber theils die Analogie der Regierungsinstruktion, theils der allgemeine Grundsatz, daß sie nur innerhalb schon gegebener Vorschriften und Bestimmungen handeln dürfen, zur Norm, dergestalt, daß sie in allen Fällen, wo es auf Feststellung von allgemeinen Grundsätzen, auf neue Anordnungen und Einrichtungen, oder Veränderungen und Abweichungen von bereits bestehenden, ankommt, und außerdem in allen Fällen, wo es nach der Analogie der Regierungsinstruktion nöthig seyn würde, die Genehmigung des ihnen vorgesetzten Ministeriums einholen müssen.

In allen Fällen aber, wo es blos auf Anwendung und Ausführung schon bestehender Vorschriften und Grundsätze ankommt, können sie ohne weitere Anfrage verfügen.

Die Erfahrung wird es ergeben, ob und in wie weit es angänglich sey, die Grenzlinie in obiger Be-

Prawa i powinności Konsystorza w wskazanym mu obrębie urzędowania.

§. 10. Rzecz sama z siebie iasna, iż Konsystorze przy wykonywaniu urzędu swoiego, rządzić się powinny ściśle wedle istniących urządzeń i przepisów.

Oprócz tych wypadków, w których wedle powyższych rozporządzeń przełożonemu Ministerstwu sprawę zdawać powinny, służy im w téy mierze za skazówkę iuż to analogia instrukcyi Regencyinéy, iuż też ta ogólna zasada, iż tylko w granicach danych iuż przepisów i postanowień działać im wolno, tak iż we wszelkich przypadkach, wymagaiących oznaczenia ogólnych prawideł, nowych postanowień i urządzeń, lub zmiany i odstąpienia od tych, które iuż exystuią, a prócz tego we wszelkich przypadkach, gdzieby tego wedle analogii instrukcyi Regencyinéy potrzeba było, po zatwierdzenie przełożonego im Ministerstwa udawać się winny.

We wszelkich zaś okolicznościach, gdzie tylko idzie o przystósowanie i wykonanie istnących iuż przepisów i prawideł, stanowić mogą bez dalszego zapytania.

Doświadczenie okaże, czyli i iak dalece zakres działania w powyższym względzie bli-

ziehung annoch näher zu bestimmen; imgleichen ob und in wie weit das über die geistlichen und Schul-Angelegenheiten zwischen den Konsistorien und Regierungen festgesetzte Ressort-Verhältniß einiger Modifikationen und näheren Bestimmungen bedürfe, und Wir behalten Uns vor, alsdann das Nöthige darüber zu entscheiden.

Verhältniß des Konsistoriums zu den Regierungen, geistlichen und Schul-Kommissionen der Provinz.

§. 11. In soweit dem Konsistorium nach der gegenwärtigen Instruktion eine Einwirkung auf die den Regierungen übertragene Verwaltung der geistlichen und Schul-Angelegenheiten zusteht, kann dasselbe auch an die Kirchen- und Schulkommission der Regierungen in der Provinz verfügen; und diese ist gehalten, die Verfügungen desselben zur Ausführung bringen zu lassen. An die Regierung selbst schreibt das Konsistorium nur in dem Ersuchungsstyl, so wie darin von jenem an dieses geschrieben wird.

Diejenigen Angelegenheiten des Konsistoriums, welche auf das den Regierungen und ihren Kirchen- und Schulkommissionen beigelegte Ressort von Einfluß, oder ihnen sonst zu wissen nöthig sind, hat das Konsistorium durch die betreffende Regierung zur Ausführung bringen zu lassen. In allen übrigen Fällen macht dasselbe aber die nöthigen Aufträge den bei gedachten Kommissionen angestellten geistlichen und Schulräthen oder den Superintendenten, welches überhaupt die Organe sind, deren sich das Konsistorium in Hinsicht seines Ressorts, der Regel nach, bedient, sofern es dabei auf eine nähere persönliche Einwirkung auf die Geistlichen ankommt.

Da die Berichte, welche die Regierungen an die Ministerien erstatten, ohnehin durch die Oberpräsidenten gehen, so wird es diesen überlassen, wenn selbige Gegenstände betreffen, die in das Ressort des Konsistoriums mit eingreifen, die Berichte bei dem Konsistorium, sofern sie an dasselbe nicht schon direkte geschickt sind, zur Kenntnißnahme, und nöthigenfalls zur Beachtung vorzulegen, welches indessen jedesmal ganz besonders zu beschleunigen ist, damit die Sache dadurch nicht zu lange aufgehalten wird. Der Oberpräsident sorgt ferner dafür, daß das Konsistorium von den auf die gedachten Berichte eingehenden Verfügungen des Ministeriums Kenntniß erhalte, und

żéy ieszcze oznaczyć będzie wypadało; podobnież czyli i iak daleko ustanowiony względem interesów duchownych i szkólnych między Konsystorzami i Regencyami stósunek urzędniczy iakowego określenia i bliższych obiaśnień potrzebować będzie, w czém zastrzegamy sobie wydać potrzebne w tym razie rozporządzenia.

Stósunki Konsystorza z Regencyami, duchownemi i szkólnemi Kommissyami prowincyi.

§. 11. Jak dalece Konsystorzowi wedle niniéyszéy instrukcyi służy wpływ do poruczonéy Regencyom administracyi interessów duchownych i szkólnych, mocen iest także do Kommissyi kościelnéy i szkólnéy przy Regencyach téy prowincyi wydawać dyspozycye, a téy iest obowiązkiem kazać rozporządzenia iego do skutku przywodzić. Do Regencyi używa Konsystorz stylu rekwizycyinego, i w takimże Regencya do niego pisze.

Interessa Konsystorskie, maiące wpływ na nadany Regencyom i ich Kommissyom kościelnym i szkólnym zakres działania, lub których wiadomość z innych miar iest im potrzebną, winien Konsystorz przez Regencyą do skutku przywodzić. We wszystkich zaś innych przypadkach daie tenże potrzebne zlecenia ustanowionym przy rzeczonych Kommissyach duchownym i szkólnym Radzcom lub Superintendentom, którémi za zwyczay Konsystorz w obrębie swego urzędowania wyręcza się, skoro rzecz bliższego osobistego wpływu na duchownych wymaga.

Rapporta zdawane ze strony Regencyów Ministerioni, przechodząc i tak przez ręce Naczelnych Prezesów, mogą ciż, gdy osnowa ich sięga razem i wydziału Konsystorskiego, kazać Konsystorzowi, ieżeli mu nie były ieszcze na prostéy drodze przesłane, przełożyć dla wiadomości lub dania opinii, co iednak zawsze śpiesznie iśdź powinno, ażeby się rzecz przez to za nadto długo nie zachaczała. Starać się będzie Naczelny Prezes o zawiadomianie Konsystorza o wychodzących na rzeczone rapporta rezolucyach Ministeryalnych,

dasselbe überhaupt in möglichstem Zusammenhange über das Kirchen- und Schulwesen verbleibe.

Verhältniß der Konsistorien zu den wissenschaftlichen Prüfungs-Kommissionen.

§. 12. Bei der durch Unsere Kabinetsorder vom 19ten Dezember v. J. anstatt der ehemaligen wissenschaftlichen Deputationen, angeordneten wissenschaftlichen Prüfungskommissionen in Berlin, Breslau, Königsberg, Halle, Münster und am Sitze der zu stiftenden Rheinischen Universität, welche bestimmt sind, einige der, den Konsistorien im §pho 7. gegenwärtiger Instruktion beigelegten, insonderheit die daselbst unter Nr. 2. 3. 4. 7. und 8. erwähnten Geschäfte, jedoch die erstern drei nur in wiefern sie auf das gelehrte Schulwesen Bezug haben, Namens und in Auftrag derselben zu verrichten, hat es sein Verbleiben. Die Prüfungskommission in Berlin soll den Konsistorien in Berlin und Stettin, die in Breslau den Konsistorien in Breslau und Posen, die in Königsberg den Konsistorien in Königsberg und Danzig, die in Halle dem Konsistorium in Magdeburg, die in Münster dem Konsistorium daselbst, die am Sitze der Rheinischen Universität den Konsistorien in Cölln und Coblenz zu den bezeichneten Geschäften dienen. Jede von ihnen soll jedoch in ein solches Verhältniß zu den Konsistorien, mit denen sie verbunden ist, gesetzt werden, wie es das Ansehen und die Wirksamkeit der letzteren erfordert, und, sofern sie zu zweien gehört, immer unter der nähern Aufsicht des Konsistoriums, an dessen Sitze sie befindlich ist, stehen.

Nach diesen Bestimmungen soll eine nähere Instruktion für diese wissenschaftlichen Prüfungskommissionen durch das vorgeordnete Ministerium entworfen werden.

Innere Verfassung des Konsistoriums.

§. 13. Die innere Verfassung des Konsistoriums ist kollegialisch, und alle Gegenstände desselben werden, so fern darin nicht nach §. 3. und 4. dem Oberpräsidenten die alleinige Entscheidung beigelegt ist, nach Mehrheit der Stimmen entschieden, bei deren Gleichheit indessen die des Vorsitzenden den Ausschlag giebt.

Die bei den Kirchen- und Schulkommissionen angestellten geistlichen und Schulräthe, sind ebenfalls

i zgoła o ułatwianie mu iak naydokładnieyszego obrazu spraw kościelnych i szkólnych.

Stósunki Konsystorza z naukowemi Kommissyami examinacyinemi.

§. 12. Ustanowione rozkazem Naszym gabinetowym z dnia 19. Grudnia r. z. w mieysce dawnieyszych Deputacyi naukowych, Kommissye examinacyine w Berlinie, Wrocławiu, Królewcu, Halli, Monasterze i w mieyscu założyć się maiącego nad Renem uniwersitetu, a przeznaczone do załatwiania w imieniu i z polecenia Konsystorzy, niektórych tymże w §. 7. ninieyszéy instrukcyi poruczonych, mianowicie w tymże §. pod Nr. 2. 3. 4. 7. i 8. wytkniętych czynności, pierwszych trzech iednakże tylko pod względem szkół uczonych, pozostaią nadal w swoim stanie. Kommissya examinacyina Berlińska służyć ma do uskuteczniania przepisanych czynności Konsystorzom Berlińskiemu i Szczecińskiemu, Wrocławska Konsystorzowi tamecznemu i Poznańskiemu, Królewiecka Konsystorzowi tamecznemu i Gdańskiemu, Hallska Magdeburgskiemu, Monasterska mieyscowemu, w mieyscu uniwersytetu Nadreńskiego Kolońskiemu i Koblenckiemu. Stósunki Kommissyi z Konsystorzami, z któremi iest w związku, powinny odpowiadać ich powadze i władzy, a należąc do dwóch, zostaie zawsze pod bliższym dozorem tego Konsystorza, w którego się mieyscu znayduie.

Przełożone Ministerium ułoży w téy mierze bliższą instrukcyą dla naukowych Kommissyi rozpoznawczych.

Wewnętrzny skład Konsystorza.

§. 13. Wewnętrzny skład Konsystorza iest kollegialny, a we wszelkich należących do niego przedmiotach, ieżeli w nich wedle §. 3. i 4. sam Naczelny Prezes nie decyduie, stanowi większość głosów, których równość głos Prezyduiącego rozwiązuie.

Ustanowienie przy Kommissyach kościelnych i szkólnych i Radzcy duchowni i szkolni,

Mitglieder des Konsistoriums, und haben bei ihrer Anwesenheit Sitz und Stimme in demselben.

Sie werden von dem Oberpräsidenten alle Jahre wenigstens einmal in das Konsistorium berufen, um über die Lage und besonderen Verhältnisse der Kirchen- und Schul-Angelegenheiten des Regierungsbezirks Auskunft zu geben und Vortrag zu machen.

Geistliche und Schulkommission bei der Regierung am Sitz des Konsistoriums.

§. 14. Wir finden es angemessen, auch bei denjenigen Regierungen, an deren Sitz sich das Konsistorium befindet, eine Kirchen- und Schulkommission einzurichten, damit in dieser Hinsicht die Verfassung überall gleich sey. Es sollen indessen zu den geistlichen und Schulräthen bei diesen Kommissionen Mitglieder des Konsistoriums genommen werden, und Wir überlassen es den Oberpräsidenten, selbige zu wählen und zu ernennen.

Disziplinar-Vorschriften.

Geschäftsgang.

§. 15. So viel endlich das Verhältniß des Oberpräsidenten, als Präsidenten des Konsistoriums, zu den Mitgliedern desselben, das Verhältniß der letzteren unter sich und zu den Subalternen, die Dienst-Disziplin und Verantwortlichkeit der bei dem Konsistorium angestellten Mitglieder und Beamten und den Geschäftsgang anbetrifft, so findet darüber analogisch alles dasjenige Anwendung, was in dieser Hinsicht in der Regierungsinstruktion vorgeschrieben ist.

Schluß.

Wir machen es Unserm Staatsministerium, den Ober-Präsidenten und Konsistorien, so wie allen übrigen Behörden, welche dadurch betroffen werden, zur Pflicht, sich nach vorstehender Instruktion gebührend zu achten, und haben zu den Konsistorien das Vertrauen, daß sie mit regem Eifer und treuer Liebe die Pflicht ihres wichtigen Berufs zu erfüllen sich bestreben werden.

Gegeben Berlin, den 23sten Oktober 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

są także członkami Konsystorza, i pod bytność swoię głos i krzesło maią.

Przynaymniéy raz w rok wezwą ich Naczelni Prezesowie do Konsystorza, dla zdania sprawy z położenia i szczególnych stósunków interessów kościelnych i szkólnych w obwodzie Regencyinym.

Duchowna i szkólna Kommissya przy Regencyi w mieyscu Konsystorza.

§. 14. Uznaiemy za rzecz stósowną, ażeby i przy tych Regencyach, w których mieyscu Konsystorz się znaydnie, urządzone były Kommissye kościelne i szkólne, a to dla iednostaynéy pod tym względem wszędzie organizacyi. Wszakże na Radzców duchownych i szkólnych przy tychże Kommissyach użyć należy członków Konsystorza, których wybór i mianowanie Prezesom Naczelnym zostawiamy.

Przepisy karności

Bieg interessów.

§. 15. Co się wreszcie tyczy stósunków Naczelnego Prezesa, iako Prezesa Konsystorza, względem członków onegoż, stósunków tych ostatnich pomiędzy sobą i względem subalternów, karności służbowéy i odpowiedzialności członków i urzędników i Konsystorza, niemniéy toku interessów; we wszystkiém tém służy analogiczne przystósowanie przepisów instrukcyi Regencyinéy.

Zakończenie

Nasze Ministerium Stanu, Naczelni Prezesowie i Konsystorze, niemniéy wszystkie inne władze, których to dotycze, są w obowiązku stósować się przyzwoicie do powyższéy instrukcyi, a do Konsystorzów mamy to zaufanie, iż gorliwie i szczerze obowiązki powołania swoiego pełnić będą.

W Berlinie, dnia 23. Października 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 439.) Dienstanweisung für die Medizinalkollegien. Vom 23sten Oktober 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen ꝛc. ꝛc.

ertheilen, in Folge Unserer Verordnung vom 30sten April 1815. wegen verbesserter Einrichtung der Provinzialbehörden, den darnach errichteten Medizinal-Kollegien, unter Hinweisung auf die Instruktionen für die Oberpräsidenten und Regierungen vom heutigen Tage, nachstehende Dienstanweisung.

Wirkungskreis.

§. 1. Die Medizinalkollegien sind rein-wissenschaftliche und technisch-rathgebende Behörden für die Regierungen und Gerichte im Fache der polizeilichen und gerichtlichen Medizin, und haben mithin keine Verwaltung.

So lange nicht Sanitätskommissionen bei den einzelnen Regierungen errichtet worden sind, vertreten sie auch deren Stelle bei sämmtlichen Regierungen der Provinz.

Befugnisse und Obliegenheiten.

§. 2. Ihre Obliegenheiten und Befugnisse sind demnach hauptsächlich folgende:

1) die Angabe und Begutachtung allgemeiner Maaßregeln zur Beförderung der Kultur der medizinischen Wissenschaften und Kunst, zur Ausbildung der Medizinalpersonen nnd Beamten, und zur Einrichtung fehlender oder Vervollkommnung der in der Provinz bereits vorhandenen öffentlichen Medizinal-Anstalten, besonders wenn sie zugleich Lehr- und Bildungs-Anstalten für Medizinalpersonen sind;

2) die Entwerfung oder Beurtheilung allgemeiner Pläne zur Vervollkommnung des Medizinal-Polizeiwesens der Provinz, und insbesondere die Revision der Medizinalordnungen, Reglements, Taxen ꝛc. ꝛc. auch die Abgabe gutachtlicher Vorschläge zu deren Berichtigung;

3) die Prüfung der Medizinalpersonen, in soweit solche überhaupt den Provinzialbehörden übertragen ist, mit Ausschluß der Prüfung der

(No. 439.) Instrukcya służbowa dla Rad Lekarskich. Z dnia 23. Października 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

postanowionym w następstwie ustawy Naszéy z dnia 30. Kwietnia 1815., tyczącéy się poprawionego urządzenia władz prowincyalnych, Radom Lekarskim udzielamy następuiącą instrukcyą z powołaniem się na instrukcye Naczelnym Prezydyom i Regencyom w dniu dzisieyszym wydane.

Obwód działania.

§. 1. Rady Lekarskie są iedynie do przedmiotów naukowych i technicznych doradczemi władzami dla Regencyów i Sądów w wydziale medycyny policyinéy i sądowéy, a zatém żadnego nie maią zarządu.

Dopóki nie będą zaprowadzone Kommissye zdrowia przy poiedyńczych Regencyach, zastępuią także ich mieysce przy wszystkich Regencyach prowincyi.

Prawa i obowiązki.

§. 2. Te są celnieysze ich powinności i prawa:

1) podawanie i doradzanie ogólnych środków, maiących na celu wzrost nauk i sztuki lekarskiéy, wykształcenie osób i urzędników lekarskich, zaprowadzenie potrzebnych lub wydoskonalenie znayduiących się iuż w prowincyi publicznych zakładów medycynalnych, mianowicie przeznaczonemi będąc do nauk i sposobienia się dla osób lekarskich;

2) układanie lub roztrząsanie ogólnych planów do wydoskonalenia policyi medycynalnéy w prowincyi, a mianowicie rewizya przepisów medycynalnych, regulaminów, tax i t. d. i czynienie propozycyi względem poprawienia onychże;

3) examinowanie osób lekarskich, na ile to do władz prowincyalnych należy, wyiąwszy examinowanie bab położniczych,

Hebammen, als welche bei den Regierungen, oder im Auftrage derselben, von den Hebammenlehrern besorgt wird;

4) die Beurtheilung gerichtlich medizinischer Fälle, die Abfassung und respektive Prüfung medizinisch-chirurgischer Gutachten, Atteſtate und Obduktions-Verhandlungen;

5) die Angabe und Prüfung allgemeiner Heilungs-, Verhaltungs- und Sicherungs-Maaßregeln bei ausbrechenden Seuchen unter Menschen und Thieren;

6) die Untersuchung technischer Gegenstände, welche für das Medizinalwesen wichtig sind; z. B. die Analise der Mineralwasser ꝛc.;

7) die Zusammenstellung von Generalwerken und die Abfassung übersichtlicher periodischer Berichte, welche sich auf das Medizinal- und Sanitätswesen beziehen, nach den von den Regierungen mitzutheilenden Materialien.

Zusammensetzung und innere Verfassung der Medizinalkollegien.

§. 3. Die Medizinalkollegien sollen mindestens aus fünf Mitgliedern (Räthen und Beisitzern) bestehen, unter denen sich jederzeit ein wissenschaftlich-gebildeter Wundarzt und Pharmazeut, und wo solches zu erreichen möglich, auch ein Mitglied, welches wissenschaftlich und praktisch in der Entbindungskunst erfahren ist, so wie ein Thierarzt, befinden muß.

Die darin angestellten Aerzte haben in allen Angelegenheiten eine volle Stimme, die übrigen Mitglieder selbige aber nur bei denjenigen Gegenständen, welche ihre besondere Kunst oder Wissenschaft betreffen, und unter dieser Einschränkung ist sonst die Verfassung kollegialisch.

Verhältniß des Oberpräsidenten und Geschäftsgang.

§. 4. Der jedesmalige Oberpräsident der Provinz ist zugleich Präsident des Medizinalkollegiums und leitet dessen Geschäftsführung, die so viel möglich nach der Analogie der Regierungs-Instruktion einzurichten ist, welche ebenfalls in Ansehung der Disziplinar-Vorschriften und der diesfälligen Verhältnisse des Präsidenten zu den Mitgliedern, so wie dieser unter sich und zu den Subalternen, Anwen-

którém się Regencye trudnią, lub z poruczenia ich, nauczyciel sztuki babienia;

4) rozpoznawanie przypadków medycyny sądowéy dotyczących; układanie i resp. roztrząsanie medyczno - chyrurgicznych opinii, zaświadczeń i czynności obdukcyinych;

5) podawanie i roztrząsanie ogólnych środków leczenia, postępowania i bezpieczeństwa podczas chorób zaraźliwych między ludźmi i zwierzętami;

6) zgłębianie przedmiotów technicznych, ważnych dla sztuki lekarskiéy, n. p. rozbiór wód mineralnych i t. d.

7) układanie dzieł ogólnych i redakcya zbiorowych rapportów peryodycznych, ściągaiących się do stósunków medycynalnych i zdrowia, do których im Regencye szczegułów udzielaią.

Skład i wewnętrzne urządzenie Rad Lekarskich.

§. 3. Rady Lekarskie układać się maią naymniéy z pięciu członków (Radzców i Assessorów), między któremi znaydować się zawsze powinien maiący naukowe wykształcenie chirurg i aptekarz, a gdzie to bydź może, także ieden członek, biegły w sztuce położniczéy pod względem naukowym i praktycznym, tudzież lekarz zwierząt.

Pomieszczeni w Kollegium lekarze maią we wszelkich przypadkach zupełny głos, inne zaś członki w tych tylko materyach, które wyraźnie właściwéy im sztuki lub wiadomości dotyczą, a pod tém ograniczeniem skład ich iest kollegialnym.

Stósunki Naczelnego Prezesa i bieg interesów.

§. 4. Każdoczesny Naczelny Prezes iest razem Prezesem Rady Lekarskiéy i kieruie tokiem interessów, zbliżonym ile można do myśli instrukcyi Regencyinéy, która się tu rozciąga i we względzie przepisów karności, niemniéy co do stósunków Prezesa względem członków, tych pomiędzy sobą i względem subalternów, iak dalece różność związków

dung findet, so weit es die Verschiedenheit der Geschäftsverhältnisse gestattet. Die Ausfertigungen werden durch die Unterbeamten des Oberpräsidenten und einstweilen durch die der Regierung, an deren Sitz sich das Medizinalkollegium befindet, besorgt.

Ist der Oberpräsident abwesend, oder wird er sonst an der eigenen Leitung der Geschäfte behindert; so wird er durch den, bei der Regierung des Orts, wo sich das Medizinalkollegium befindet, angestellten Regierungs-Medizinalrath vertreten, indem dieser zugleich der erste Rath des Medizinalkollegiums ist.

służbowych tego dozwala. Expedyowanie rzeczy uskutecznia się przez subalternów Naczelnych Prezesów, a témczasowo przez subalternów Regencyi, w któréy siedlisku Rada Lekarska urzęduie.

Pod niebytność Naczelnego Prezesa, lub gdy mu inne okoliczności niedozwolą zatrudnić się kierowaniem interessów, wyręczy go ustanowiony przy Regencyi mieysca, w którém Rada Lekarska urzęduie, Radzca Regencyino-medycynalny, będąc razem pierwszym członkiem Rady Lekarskiéy.

Verhältniß derselben zu den Regierungen und Gerichten.

§. 5. Da die Medizinal-Kollegien mit der Verwaltung der Medizinalpolizei selbst nichts zu thun haben, vielmehr diese den Regierungen ungetheilt verbleibt, so stehen sie mit den letzteren also auch in keinem eigentlichen Dienstverhältniß. Inzwischen sind die Regierungen verpflichtet, über die §. 2. gedachten Gegenstände, sobald selbige vorkommen, das Medizinalkollegium der Provinz um sein Gutachten zu ersuchen, und letzteres, selbiges zu ertheilen, auch ein Gleiches zu thun, wenn sie darum in dem §. 2. Nr. 4. gedachten Fall von den Gerichten ersucht werden. Nicht minder haben die Regierungen dem Medizinal-Kollegium diejenigen Nachrichten und Materialien mitzutheilen, um welche sie das Medizinalkollegium zu Ausführung der ihm angewiesenen Bestimmung ersucht, und insonderheit ist dieses die Pflicht des bei den Regierungen angestellten Medizinalraths, mit welchem auch das Medizinalkollegium in Hinsicht seines Wirkungskreises in direkte Korrespondenz treten kann.

Stósunki ich względem Regencyów władz sądowych.

§. 5. Rady Lekarskie nie maiąc właściwie nic do czynienia z administracyą policyi medycynalnéy, która wyłącznie do Regencyów należy, nie zostaią też z niemi w żadnych rzeczywistych stósunkach służbowych. Obowiązane są atoli Regencye, w przedmiotach §fem 2gim obiętych, gdy wypadnie, rekwirować Radę Lekarską o opinią, którą iéy udzielić winna, równie iak i władzom sądowym, gdy do niéy o to zaydzie rekwizycya w przypadkach §. 2. No. 4. wskazanych. Toż samo obowiązane są Regencye udzielać Radzie Lekarskiéy tych wiadomości i materyałów, o które od niéy dla wykonania powinności rekwirowaną będzie, co mianowicie należy do ustanowionego przy Regencyi Radzcy medycynalnego, z którym Rada Lekarska pod względem urzędowania swego w bezpośrednią wniść może korrespondencyą.

Abweichende Bestimmung für die Provinz Brandenburg.

§. 6. In der Provinz Brandenburg vertritt die dem vorgesetzten Ministerio selbst angehörige wissenschaftliche Deputation für das Medizinalwesen zugleich die Stelle des Medizinalkollegii der Provinz unter den in der gegenwärtigen Instruktion enthaltenen Bestimmungen. Bei Angelegenheiten, welche die Provinz Brandenburg angehen, führt daher auch der Oberpräsident derselben den Vorsitz, und die Geschäftsleitung, so wie selbige unter dem Namen des Medizinal-Kollegii der Provinz Brandenburg ausgefertiget werden. Es bleibt dem Oberpräsidenten überlassen, we-

Zmienne postanowienie dla prowincyi Brandenburgskiéy.

§. 6. W prowincyi Brandenburgskiéy, będąca przy boku przełożonego Ministerstwa Naukowa Deputacya wydziału lekarskiego, zastępuie razem mieysce Rady medycynalnéy w obrębach przepisów niniéyszą zawartych instrukcyą. A zatém w rzeczach, prowincyi Brandenburgskiéy dotyczących, przodkuie iéy Naczelny Prezes, kieruie interessami, a expedycye pod imieniem Rady Lekarskiéy prowincyi Brandenburgskiéy. Zostawia się Naczelnemu Prezesowi, ażeby względem biegu

gen des Geschäftsganges in dieser Hinsicht nach vorher eingeholter Genehmigung des vorgesetzten Ministerii die nöthige Einrichtung zu treffen.

Nach Vorstehendem haben sich die Medizinalkollegien und übrigen Behörden, die es angehet, gebührend zu achten.

Gegeben Berlin, den 23sten Oktober 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

interessów w téy mierze, po uzyskanéy wprzód approbacyi przełożonego Ministerstwa, potrzebne uczynił rozporządzenie.

Do powyższych przepisów stósować się maią Rady Lekarskie i inne władze, których się tyczą.

Działo się w Berlinie, dnia 23. Października 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiąże de Hardenberg.

(No. 440.) Instruktion zur Geschäftsführung der Regierungen in den Königlich-Preußischen Staaten. Vom 23sten Oktober 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen 2c. 2c.

haben durch das Gesetz vom 30sten April 1815. wegen verbesserter Einrichtung der Provinzialbehörden nicht nur in der innern Einrichtung der Regierungen, sondern auch durch die darin verordnete Anstellung von Ober-Präsidenten und Errichtung von Provinzial-Konsistorien und Medizinalkollegien in der Stellung und in dem Wirkungskreise der Regierungen, so wesentliche Abänderungen getroffen, daß Wir es nöthig gefunden haben, die bisherige Dienstinstruktion vom 26sten Dezember 1808. einer genauen Durchsicht und Umarbeitung unterwerfen zu lassen, und ertheilen demnach, nach Vollendung derselben, den Regierungen, mit Hinweisung auf die heute von Uns vollzogenen Dienst-Instruktionen für die Ober-Präsidenten, Konsistorien und Medizinal-Kollegien für die Zukunft folgende Anweisung zum Dienst.

Abschnitt I.

Von dem Geschäftskreise der Regierungen und ihrer Abtheilungen.

Allgemeine Bestimmung.

§. 1. Der Geschäftskreis der Regierungen erstreckt sich auf alle Gegenstände der innern Landesver-

(No. 440.) Instrukcya stanowiąca tok działań Regencyów w kraiach Królewsko-Pruskich. Z dnia 23. Października 1817.

My FRYDERYK WILHELM z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

zaprowadziwszy ustawą z dnia 30. Kwietnia 1815. względem poprawionéy organizacyi władz prowincyalnych znakomite odmiany tak w wewnętrzném urządzeniu Regencyi, iako też i posadzie i zakresie działań po wyznaczeniu Naczelnych Prezesów i utworzeniu prowincyalnych Konsystorzy, tudzież Rad Lekarskich, znaleźliśmy potrzebę ścisłego roztrząśnienia i przekształcenia instrukcyi służbowéy z dnia 26. Grudnia 1808. i wydaiemy po dokonaniu tego następuiący przepis obowiązków Regencyi z powołaniem na wydane dziś przez Nas instrukcye służbowe dla Naczelnych Prezesów, Konsystorzy i Rad Lekarskich.

Rozdział I.

O zakresie działań Regencyi i ich wydziałów.

Ogólne Prawidła.

§. 1. Do zakresu działań Regencyi należą wszelkie przedmioty wewnętrznéy admini-

waltung, welche von Unserm Staatskanzler, den Ministern der auswärtigen Angelegenheiten, des Innern, der geistlichen Angelegenheiten und des öffentlichen Unterrichts, des Krieges, der Polizei, der Finanzen und des Handels abhängen, in soweit diese Gegenstände

a) überhaupt von einer Territorialbehörde verwaltet werden können, und

b) für selbige nicht besondere Verwaltungsbehörden angeordnet, oder sie andern Behörden ausdrücklich übertragen sind.

Ressort der ersten Abtheilung der Regierung.

§. 2. Von diesen Gegenständen gehören vor die erste Abtheilung der Regierung:

1) die innern Angelegenheiten der Landeshoheit, als: Verfassungs-, ständische-, Landesgrenz-, Huldigungs-, Abfahrts- und Abschoß-Sachen; Ertheilung von Pässen zu Reisen außerhalb Landes; Auslieferung fremder Unterthanen; ferner die Censursachen; die Publikation der Gesetze und Verordnungen durch das Amtsblatt;

2) die gesammte Sicherheits- und Ordnungspolizei, mithin Erhaltung der öffentlichen Ruhe, Sicherheit und Ordnung; Vorbeugung und Stillung von Aufläufen, Ausmittelung und Ergreifung von Verbrechern, Generalvisitationen; Gefängnisse; Straf- und Korrektions-Anstalten; Vorbeugung von Feuersbrünsten und polizeiwidrigen Bauten; Wiederherstellung der abgebrannten Gebäude; Landarmen-Anstalten, Hospitäler und Armenwesen; und was sonst mit diesen Gegenständen zusammenhängt;

3) Medizinal- und Gesundheitsangelegenheiten in polizeilicher Rücksicht, z. B. Verkehr mit Medikamenten; Verhütung von Kuren durch unbefugte Personen; Ausrottung von, der Gesundheit nachtheiligen Vorurtheilen und Gewohnheiten; Vorkehrungen gegen ansteckende Krankheiten und Seuchen unter Menschen oder Thieren; Kranken- und Irrhäuser; Rettungsanstalten; Unverfälschtheit und Gesundheit der Lebensmittel u. s. w.

stracyi kraiowéy, zawisłe od Naszego Kanclerza Stanu i Ministrów spraw wewnętrznych, zewnętrznych, duchownych i oświecenia publicznego, woyny, policyi, skarbu i handlu, o tyle, ile

a) w ogólności sprawowane bydź mogą przez władze prowincyalne, i o ile

b) utworzone nie są dla nich oddzielne władze administracyine, lub wyraźnie innym poruczone nie są władzom.

Przedmioty należące do pierwszego wydziału Regencyi.

§. 2. Z przedmiotów tych należą do pierwszego wydziału Regencyi:

1) interessa tyczące praw korony, iako to: kształtu rządowego, stanów, granic państwa, hołdu, wychodów z kraiu i daniny od wychodniów; udzielania paszportów do podróż za granicę, wydawanie poddanych państw obcych, cenzura pism, rozpowszechnianie praw i urządzeń przez Dzienniki urzędowe;

2) ogólna policya bezpieczeństwa i porządku, a zatém piecza o utrzymanie publiczney spokoyności, bezpieczeństwa i porządku; zapobieganie i uśmierzanie zgiełków, szukanie i chwytanie zbrodniów, powszechne śledztwa, więzienia, instytuta kary i poprawy; zapobieganie pożarom ogniowym, i wystawianie budowli wbrew zasadom policyinym; odbudowanie pogorzałych budynków; instytuta prowincyalne dla ubogich; szpitale i interes ubóstwa; tudzież wszystko co iest w związku z temi przedmiotami;

3) interessa lekarskie i zdrowia w względzie policyinym, n. p. handel lekarstwami; zapobieganie kuracyom przez ludzi do tego nie upoważnionych; wykorzenianie przesądów i nałogów zdrowiu szkodliwych, zaradzanie zaraźliwym chorobom między ludźmi lub zwierzętami; lazarety i domy obłąkanych; instytuta ratowania od śmierci; dozór nad niepofałszowaną i zdrową żywnością i t. d.;

4) die landwirthschaftliche Polizei, folglich alle Landeskultur-Angelegenheiten; Gemeinheitstheilungen; Abbaue und Zerschlagung größerer Güter; Verwandlung von Diensten in Geldabgaben; Abfindung von Servituten; Vorfluth, Entwässerungen und Landes-Meliorationen, in soweit diese Gegenstände nicht der zweiten Abtheilung der Regierung, oder besonderen Behörden beigelegt sind.

5) das gesammte Kommunalwesen, in soweit dem Staate eine Einmischung darüber vorbehalten worden; ferner die Aufsicht über alle Korporationen, Gesellschaften, Verbindungen, öffentliche Institute und Anstalten, sofern selbige nicht blos einen gewerblichen Zweck haben; folglich auch über die Brand- und andere Versicherungs-Anstalten und Gesellschaften;

6) die geistlichen und Schulangelegenheiten, mithin auch die Aufsicht über die Kirchen, Schulen, Erziehungsanstalten und andere fromme und wohlthätige Stiftungen und Anstalten, und deren fundationsmäßige, innere sowohl als Vermögensverwaltung; ferner über literarische Gesellschaften, in soweit die Gegenstände der in Rede stehenden Kathegorie nicht zu dem Ressort der Provinzial-Kosistorien gehören.

In Ansehung der geistlichen und Schulangelegenheiten bildet die erste Abtheilung, mit Inbegriff der bei ihr angestellten geistlichen und Schul-Räthe, die Kirchen- und Schulkommission der Regierung, deren Verhältniß in den §§. 18. und 31. näher bestimmt ist;

7) das Mennonisten- und Juden-Wesen, überhaupt die Angelegenheiten solcher Eingesessenen in ihrer bürgerlichen Beziehung, die wegen Verschiedenheit der Religionsmeinung nicht alle bürgerliche Rechte und Pflichten haben;

8) sämmtliche Militairsachen, bei welchen eine Einwirkung der Civilverwaltung statt findet, als: Rekrutirung; Verabschiedung; Mobilmachung;

4) policya gospodarstwa rólniczego, a zatém wszelkie interessa ulepszenia rólnictwa kraiowego; podziały gmin; zakładanie i rozcząstkowanie znacznieyszych włości; przeistoczenie robocizny w daniny pieniężne; okup ciężarów realnych; powodzie, osuszanie i polepszanie gruntów o ile przedmioty te do drugiego wydziału Regencyi, lub do inney władzy nie są przyłączonemi;

5) wszelkie interessa gminne, o ile Rządowi pośrednictwo nad niemi zastrzeżone; niemniéy dozór nad wszelkiemi korporacyami, towarzystwami, związkami i publicznemi instytutami i zakładami, o ile takowe nie sam wyłącznie proceder za cel maią, a więc i stowarzyszenia i instytucye ogniowe i assekuracyine;

6) interessa duchowne i szkólne, a tém samém dozór nad kościołami, szkołami, instytutami edukacyinemi i innemi pobożnemi i dobroczynnemi fundacyami, wraz z wewnętrznym i maiątkowym zarządem onychże, wedle brzmienia fundacyi. Daléy dozór nad towarzystwami naukowemi, na ile przedmioty téy kategoryi do wydziału prowincyalnych Konsystorzy nie należą.

Co do interessów duchownych i szkólnych, wydział pierwszy Regencyi tworzy łącznie z ustanowionemi przy niéy Radzcami duchownemi i szkólnemi, Kommissyą kościelną i szkólną, któréy stósunki oznaczone są bliżéy w §§. 18. i 31.;

7) Materye tyczące się menonistów i żydostwa; zgoła interessa w przypadkach ściągaiących się do ich stósunków w względzie obywatelstwa, nie maiących dla różnicy zdań religiinych iednych i tych samych praw i obowiązków;

8) wszelkie interessa woyskowe, do których administracyi cywilnéy wpływ iest zostawiony, iako to: zaciąg do woyska; uwalnianie od służby; przygotowanie do

Verpflegung; Märsche; Einquartierung; Servis; Festungsbau; Invalidenwesen u. s. w.

9) Sammlung aller statistischen Nachrichten, ihr Ordnen und Zusammenstellen zu Generalwerken;

10) die Censur aller Schriften, so weit sie nicht von besondern Behörden abhängt;

11) die Aufsicht und Verwaltung über die Institutskasse bei der Regierung;

12) das Bauwesen, in soweit es bei den Gegenständen vom Ressort der ersten Abtheilung vorkommt.

Ressort der zweiten Abtheilung.

§. 3. Zu der zweiten Abtheilung der Regierung hingegen gehören:

1) sämmtliche Angelegenheiten, welche sich auf das Staatseinkommen und Steuerwesen beziehen, oder die Verwaltung der Domainen, Forsten und Regalien betreffen, in sofern für einzelne Zweige nicht besondere Verwaltungsbehörden ausdrücklich angestellt sind;

2) die gesammte Gewerbepolizei, folglich:

a. alle Gewerbe-, Fabriken-, Handels-, Schifffahrts-, Gewerks- und Innungs-Sachen; Ertheilung von Konzessionen, Dispensationen und Legitimationen in dieser Hinsicht; Freiheit des Marktverkehrs; Anstalten zu Bildung geschickter Gewerksleute und Künstler; so wie die Aufsicht über alle Korporationen, Gesellschaften und Anstalten, welche blos einen gewerblichen Zweck haben;

b. die Münz-, Maaß- und Gewichtspolizei; Brack- und Schau-Anstalten; Comtoirs zu Ajustirung der Maaße und Gewichte;

c. die öffentliche Kommunikation, Land- und Wasserstraßen; Chaussee-Anlagen; Strom-, Deich- und Brücken-Bauten, Fähren, Hafenbauten, Lootsen und Seeleuchten;

pochodów; żywność, pochody i kwaterowanie woyska; serwis; budowa warowni; piecza nad inwalidami i t. d.

9) zbieranie wiadomości statystycznych, ich porządkowanie i układ ogólny;

10) cenzura wszelkich pism, o ile nie zawisła od władz oddzielnych;

11) dozór i zawiadywanie kassą instytutową przy Regencyi;

12) budownictwo o ile się tyczy przedmiotów do wydziału pierwszego należących.

Przedmioty działań drugiego wydziału Regencyi.

§. 3. Do drugiego wydziału Regencyi należą:

1) wszelkie interessa tyczące się dochodów publicznych i podatków, lub ściągające się do zawiadywania dóbr skarbowych, lasów i regaliów, o ile do szczególnych gałęzi téy części administracyi postanowione nie są oddzielne władze;

2) policya przemysłowa, a zatém:

a. wszelkie interessa przemysłu, fabryk, handlu, żeglugi, rzemiosł i cechów, udzielanie koncessyi, dyspens i listów legitymacyinych w tym względzie; wolność i ułatwienie iarmarków; instytuta kształcenia zdatnych rzemieślników i kunsztowników, tudzież dozór nad wszelkiemi korporacyami, towarzystwami i instytucyami maiącemi za cel przemysł zarobkowy;

b. policya mennicza, tudzież miar i wag; instytuta rozpoznawania i gatunkowania towarów; kantory sprawdzania miar i wag;

c. publiczna kommunikacya, trakty lądem i wodą; zakładanie gościńców żwirowych; budowla kanałów, grobel i mostów; przewozy, budowla portów, sternictwo okrętowe i latarnie morskie;

3) die Forst- und Jagd-Polizei;
4) das gesammte Bauwesen in vorstehender Beziehung;
5) die Aufsicht und Verwaltung der Regierungs-Hauptkasse;
6) das gesammte Etats-, Kassen- und Rechnungs-Wesen über die landesherrlichen Intraden und Ausgaben, so weit deren Verwaltung der Regierung überwiesen ist.

Grundsatz in zweifelhaften Fälle.

§. 4. Wenn dessen ungeachtet Zweifel entstehen, ob eine Sache zur ersten oder zweiten Abtheilung gehört, so entscheidet die vorgedachte Kabinetsorder vom 3ten Juni 1814. dergestalt, daß wenn die Sache von dem Finanzministerium ressortirt, sie zur zweiten Abtheilung, von den übrigen Ministerien aber jedesmal zur ersten Abtheilung der Regierung verwiesen werden soll.

Verhältniß der beiden Abtheilungen zu einander.
Gemeinschaftliche Versammlung derselben.
Ressort des Plenums.

§. 5. Diese Sonderung der Regierungen in zwei Abtheilungen ist von Uns blos zur Vereinfachung, Abkürzung und Erleichterung der Geschäfte angeordnet worden. Jede Abtheilung verfügt zwar in dem ihr angewiesenen Geschäftskreise, sobald die Sache unbezweifelt ausschließlich dazu gehört, ohne Konkurrenz der andern; im Fall die Sache aber in das Ressort derselben ebenfalls eingreift, kann sie es nur mit ihrem Vorwissen und Einverständniß thun. Die Abtheilungen bilden daher auch keine abgesondert von einander für sich bestehende Behörden, sondern machen zusammen Ein gemeinschaftliches Kollegium aus. In ihrer gemeinschaftlichen Versammlung müssen folgende Gegenstände vorgetragen und berathen werden:

1) alle Gesetzentwürfe und allgemeine neue Einrichtungen, die in Vorschlag gebracht werden sollen;
2) die Aufstellung der Grundsätze, nach welchen allgemeine Auflagen und Landeskosten ausgeschrieben und aufgebracht werden sollen, sofern darüber nicht schon Vorschriften vorhanden sind;

3) Policya leśna i łowcza;
4) wszelka budowa w powyższym względzie;
5) dozór i zawiadywanie kassy główney Regencyinéy;
6) wszelkie interessa tyczące się etatów, kassy, rachunków co do dochodów i wydatków skarbowych, o ile zarząd ich poruczony iest Regencyi.

Zasada w przypadkach wątpliwych.

§. 4. Gdyby mimo tego wszystkiego zayśdź miała wątpliwość, czy rzecz iaka do pierwszego lub drugiego należy wydziału, wówczas rozstrzyga powyższy rozkaz gabinetowy z dnia 3. Czerwca 1814. w ten sposób, że skoro przedmiot od Ministerium skarbu zależy, obrabianie go drugiemu wydziałowi, ieśli zaś od innych Ministeryów, za każdym razem pierwszemu wydziałowi Regencyi przypadać będzie.

Wzaiemne stosunki obydwóch wydziałów.
Ogólne zgromadzenie się onychże.
Przedmiot czynności plenarnych.

§. 5. Przez podział Regencyi na dwa wydziały, zamierzyliśmy dadź interessom bieg prostszy, skrócony i lżeyszy. Każdy wydział stanowi w oznaczonym mu obrębie, bez znoszenia się z drugim, ieśli rzecz wyłącznie i niewątpliwie doń należy. Jeśli się iednak rzecz iaka ściąga do przedmiotów, zarazem od drugiego wydziału zawisłych, natenczas przedsiębrać te tylko może za iego wiedzą i porozumieniem się z nim. Obadwa przeto wydziały nie dwie odrębne samodzielne władze, lecz iedno - wspólne tworzą Kollegium. Do przedstawiania i naradzania się na wspólném ich zebraniu następuiące należą przedmioty:

1) wszelkie proiekta do praw i ogólnych nowych urządzeń, czynić się maiące;

2) wystawienie zasad do rozpisania i poboru ogólnych nakładów i kosztów kraiowych, ieśli w téy mierze schodzićby miało na przepisach;

3) alle Berichte an die Ministerien, durch welche allgemeine Verwaltungsgrundsätze oder neue das Allgemeine angehende Einrichtungen in Vorschlag gebracht werden, so wie die darauf eingehenden Entscheidungen;
4) die zu treffenden Einleitungen und Maaßregeln wegen Ausführung neuer Gesetze, Verwaltungs-Grundsätze und Normen, sobald sie nicht ganz ausschließlich den Wirkungskreis Einer Abtheilung angehen;
5) Abweichungen und Ausnahmen von bestimmten Vorschriften, wenn dazu wegen Gefahr im Verzuge nicht mehr höhere Genehmigung eingeholt werden kann (s. §. 8.);
6) alle Suspensionen und unfreiwillige Entlassungen von öffentlichen Beamten;
7) alle Anstellungen und Beförderungen von den bei beiden Abtheilungen unmittelbar angestellten Unterbeamten;
8) alle Gegenstände, bei denen beide Abtheilungen interessirt sind, sofern sie sich darüber nicht haben vereinigen können;
9) alle Sachen, welche von dem Präsidenten oder einem der Direktoren zum Pleanum geschrieben worden;
10) alle Verfügungen der Ober-Präsidenten, sofern sie die Verwaltung der Regierung, oder die Dienstdisziplin im Allgemeinen angehen.

Alle diese Gegenstände gelangen, der Regel nach, jedoch erst dann in das Plenum, wenn sie zu einem Hauptbeschluß reif sind. Die Vorbereitung dazu, so wie die Aufsicht über die nachherige Ausführung, gehört derjenigen Abtheilung an, in deren Ressort die Sache hauptsächlich einschlägt.

Abschnitt II.

Von den Befugnissen und Obliegenheiten der Regierungen und ihrer Abtheilungen, in dem ihnen angewiesenen Geschäfts-Kreise.

A. Allgemein für beide Abtheilungen und deren Plenum geltend.

Verhältniß zu den Ober-Provinzial- und Unter-Behörden.

§. 6. Das Dienstverhältniß der Regierungen zu den Ministerien, zu den Ober-Präsidenten, Konsi-

3) wszelkie rapporta do Ministeryów tyczące się proiektu ogólnych zasad administracyinych, lub nowych, ogół obchodzących urządzeń, tudzież decyzye w téy mierze wydane;
4) środki ku wykonaniu nowych ustaw, tudzież zasad i prawideł administracyinych przedsiębrać się maiące, ieśli się nie ściągaią wyłącznie do obrębu działań innego wydziału;
5) odstąpienia i wyiątki od wyraźnych przepisów, ieśli grożące niebezpieczeństwo z przewłoki, nie dozwala wyiednania approbacyi wyższéy zwierzchności, (zob. §. 8.)
6) wszelkie zawieszenia w urzędzie i dymissye niedobrowolne publicznych urzędników,
7) wszelkie posuwania i mianowania subalternów obudwóch wydziałów;
8) wszelkie przedmioty, obadwa wydziały interessuiące, ieśli się na to zgodzić nie mogły;
9) wszelkie materye przez Prezydenta lub Dyrektorów na wspólne zebranie wskazanych;
10) wszelkie dyspozycye Naczelnych Prezesów, skoro się tyczą zarządu Regencyi, lub karności służbowéy w ogóle;

Wszystkie atoli te przedmioty wprowadzać się maią za zwyczay na wspólném zebraniu, do ostateczńéy iuż usposobionemi będąc decyzyi. Usposobienie takowe i dozór nad wykonaniem zapadłéy decyzyi, należy do wydziału z którego rzecz pryncypalnie wychodzi.

Rozdział II.

O prawach i obowiązkach Regencyi i ich wydziałów w oznaczonych im działań zakresie.

A. W ogólności dla obydwóch wydziałów i Plenum.

Stósunki względem wyższych i niższych władz prowincyalnych.

§. 6. Stósunki służbowe Regencyów względnie Ministeryów, Naczelnych Preze-

storien und Medizinal-Kollegien der Provinz, ist durch das Gesetz vom 30sten April 1815. und die heute den Ober-Präsidenten, den Provinzial-Konsistorien und Medizinal-Kollegien ertheilten Instruktionen bestimmt, nach denen sich die Regierungen überall gehörig zu achten haben.

Sie müssen den Verfügungen der ihnen vorgesetzten Ministerien und der in diesen angeordneten Abtheilungen und Generalverwaltungen promte und gebührende Folge leisten, und bleiben für die Verzögerung der Ausführung derselben verantwortlich.

Den Regierungen sind wiederum die zu ihrem Ressort gehörigen Beamten und Behörden ihres Verwaltungsbezirks untergeordnet, und zwar jeder Abtheilung zunächst diejenigen, welche in ihrem besondern Geschäftskreise angestellt sind.

Allgemeine Vorschriften in Absicht der Amtsführung der Regierungen.

§. 7. Den Regierungen liegt die Verpflichtung ob, Unser landesherrliches Interesse, das Beste des Staats und das Gemeinwohl Unserer getreuen Unterthanen bei der ihnen übertragenen Verwaltung überall gehörig wahrzunehmen. Sie müssen eifrigst bedacht seyn, nicht allein allem vorzubeugen, und alles zu entfernen, was dem Staate und seinen Bürgern Gefahr oder Nachtheil bringen kann, sondern auch das Gemeinwohl derselben möglichst zu befördern und zu erhöhen. Sie müssen hiebei aber auch stets das Wohl des Einzelnen nach Recht und Billigkeit beachten.

Es muß daher bei allen ihren Ansichten, Vorschlägen und Maaßregeln der Grundsatz leitend seyn, Niemandem in dem Genuß seines Eigenthums, seiner bürgerlichen Gerechtsame und Freiheit, so lange er in den gesetzlichen Grenzen bleibt, weiter einzuschränken, als es zur Beförderung des allgemeinen Wohls nöthig ist; einem jeden innerhalb der gesetzlichen Schranken, die möglichst freie Entwickelung und Anwendung seiner Anlagen, Fähigkeiten und Kräfte in moralischer sowohl als physischer Hinsicht zu gestatten, und alle dagegen noch obwaltende Hindernisse baldmöglichst auf eine legale Weise hinwegzuräumen.

Fortsetzung.

§. 8. Bei den einzelnen Geschäften und Anordnungen müssen von den Regierungen überall die

sów, Konsystorzy i Rad Lekarskich w prowincyi, wskazane są ustawą z dnia 30. Kwietnia 1815. i instrukcyami wydanemi dziś dla Naczelnych Prezesów, Konsystorzy i Rad Lekarskich prowincyalnych, podług których Regencye ściśle zachować się obowiązane.

Ich powinnością wykonywać niezwłocznie i należycie rozkazy przełożonych im Ministeryów i wydziałów, tudzież generalnych administracyi przy tychże Ministeryach ustanowionych, którym za spóźnione wykonanie w odpowiedzi zostaią.

Nawzaiem subordynowane są Regencyom urzędnicy i władze, w okręgu administracyi od nich zależące, a to każdemu właściwie wydziałowi, w którego obrębie służbę pełnią.

Ogólne prawidła co do urzędowania Regencyi.

§. 7. Obowiązkiem iest Regencyi dopilnować wiernie interessu Naszego, dobra kraiu i powszechnego dobra Naszych wiernych poddanych. Baczyć powinny naygorliwiéy, aby nietylko zapobiegać i oddalać to wszystko, coby dla kraiu i iego mieszkańców niebezpieczeństwo i szkodę przynieść mogło, lecz i ułatwiać i popierać ile możności powszechne ich dobro; przy tém atoli mieć zawsze powinny na względzie dobro poiedyńczych w miarę słuszności.

Wszelkie więc ich widoki, wnioski i środki, zasadzać się powinny na tém: aby nikogo w używaniu własności, praw obywatelskich i wolności, dopóki w granicach prawa zostaie, nie ścieśniać bardziéy, aniżeli tego wzrost pospolitego dobra wyciąga; aby w obrębie prawa dozwalać każdemu wolnego ile można rozwiiania i używania zdólności, talentów i sił tak w moralnym iako i fizycznym względzie, oraz ażeby, ile nayprędzéy można, uprzątnąć wszelkie stoiące temu na wstręcie przeszkody.

Ciąg dalszy.

§. 8. We względzie poiedyńczych interessów i rozrządzeń, stósowac się powinny

bestehenden Gesetze und Vorschriften strenge beobachtet, und selbige nach ihrer Bekanntmachung, ohne daß es dazu einer besondern Anweisung bedarf, so weit sie ihren Geschäftskreis betreffen, von ihnen sofort zur Anwendung und Ausführung gebracht werden.

Es ist auch ihre Pflicht, darauf zu sehen und zu halten, daß den Gesetzen und Vorschriften überall gehörig nachgelebt werde.

In allen Fällen, wo klare und bestimmte Gesetze und Vorschriften vorhanden sind, können die Regierungen aus eigener Macht das Nöthige verfügen und ausführen, und es werden ihnen in dergleichen Fällen alle Anfragen sogar ausdrücklich untersagt.

In zweifelhaften Fällen, welche dringend sind, haben die Regierungen gleichfalls ohne Anstand, im Geiste und nach Analogie der Gesetze, der Verfassung und angenommenen Verwaltungsgrundsätze zu verfahren; darüber aber gleichzeitig höheren Orts zu berichten, und wenn die Sache nicht dringend ist, solches vorher zu thun, ehe sie handeln.

Dasselbe ist in Fällen zu beobachten, wo es an bestimmten Gesetzen und Vorschriften ermangelt.

Abweichungen und Ausnahmen von bestehenden Vorschriften, dürfen sich die Regierungen nur aus höchst dringenden Veranlassungen und wenn Gefahr im Verzuge vorhanden ist, erlauben; müssen aber gleichfalls sofort darüber berichten.

Niemals können sie etwas verfügen, was einem ausdrücklichen Gesetze entgegenläuft. Die Bestimmung dieser Instruktion §. 5. Nr. 5. versteht sich daher auch nur von solchen Vorschriften, welche nicht auf ausdrücklichen Landesgesetzen, sondern ministeriellen Verfügungen beruhen.

Eben so wenig dürfen die Regierungen neue allgemeine Einrichtungen, Anlagen und Verfassungen, oder Abänderungen der bestehenden, vornehmen, ohne daß sie vorher höhere Genehmigung dazu einholen.

Verhältniß der Regierungen zu auswärtigen Behörden.

§. 9. Die Regierungen sind ferner verpflichtet, auch gegen auswärtige Behörden und Unterthanen

Regencye we wszystkiém ściśle do istnących praw i przepisów, które po nastąpioném onychże ogłoszeniu, nie czekaiąc oddzielnych poleceń, natychmiast do exekucyi przywieśdź powinny, na ile do ich zakresu działań należą.

Jest także ich obowiązkiem, czuwać i dopilnować, aby praw i przepisów wszędzie należycie dopełniano.

We wszystkich przypadkach, o których prawo i przepisy iasno i wyraźnie stanowią mocne są Regencye bezpośrednio potrzebne rozporządzenia wydawać i do skutku przywodzić; w których to przypadkach wszelkie zapytywania wyraźnie nawet są zakazane.

W przypadkach wątpliwych a nagłych, postępować maią także bez zwłoki w duchu i wedle analogii praw, formy rządu i przyiętych zasad administracyinych, zdaiąc razem w téy mierze rapport wyższéy zwierzchności, lub poprzedzaiąc tymże działania swoie w przypadkach nie nagłych.

Równie działać należy w przypadkach, względem których zbywa na wyraźnych prawach i przepisach.

Z zbyt tylko naglących powodów i gdy się w przewłoce niebezpieczeństwo obiawia, mogą Regencye pozwolić sobie odeyścia i excepcyi od istnących przepisów, o czém podobnież niebawnie donieść powinny.

Nigdy niepowinny wydawać rozporządzeń, wyraźnemu prawu przeciwnych. Postanowienie więc ninieyszéy instrukcyi pod §. 5. Nro. 5. rozumieć się tylko ma o przepisach opieraiących się na rozporządzeniach Ministeryalnych, nie zaś na wyraźnych prawach kraiowych.

Niewolno także Regencyom przedsiębrać nowych ogólnych rozrządzeń, postanowień i organizacyi, ani też czynić odmian w dawnieyszych, bez poprzedniczego wyiednania wyższéy approbacyi.

Stósunki Regencyi względem władz zagranicznych.

§. 9. Powinnością iest oraz Regencyi przestrzegać dobra kraiu Naszego także wzglę-

Unser landesherrliches Interesse gehörig wahrzunehmen, und Unsern Unterthanen in dieser Hinsicht den nöthigen Beistand zu leisten, in so weit der Gegenstand zu dem ihnen übertragenen Wirkungskreise gehört. Sie können in vorkommenden Fällen mit den auswärtigen Verwaltungsbehörden in Korrespondenz treten, ihnen die nöthigen Eröffnungen machen, und sich bei ihnen verwenden. Im Fall dieses aber fruchtlos ist, haben sie die Sache dem Departement der auswärtigen Angelegenheiten anzuzeigen, damit sie auf diplomatischem Wege weiter verfolgt werden kann, nicht aber sich unmittelbar an die auswärtigen Ministerien zu wenden. Es versteht sich von selbst, daß die Regierungen keine Verträge mit auswärtigen Behörden ohne Authorisation des erwähnten Departements und dessen Genehmigung abschließen dürfen.

Provisorische Maaßregeln bei Berichtserstattungen.

§. 10. In allen Fällen, wo die Regierungen berichten müssen, die Sache mag einen Gegenstand der innern Verwaltung, oder ein Verhältniß mit auswärtigen Behörden betreffen, haben sie gleichwohl so weit die nöthigen provisorischen Maaßregeln zu nehmen, und zu verfügen, daß bis zu Eingang des Bescheides kein Nachtheil entstehe.

Exekutive Gewalt der Regierungen.

Verhältniß zu den Gerichtsbehörden.

§. 11. Die Regierungen sind befugt, ihren Verfügungen nöthigenfalls durch gesetzliche Zwangs- und Strafmittel Nachdruck zu geben, und sie zur Ausführung zu bringen, ohne daß eine Exemtion darüber zulässig ist. Sie werden in dieser Hinsicht auf diejenigen Bestimmungen der Verordnung wegen verbesserter Einrichtung der Provinzial-Polizei- und Finanz-Behörden vom 26sten Dezember 1808. verwiesen, welche dieser Instruktion im Auszuge angehängt sind, nach welchen sie überhaupt auch in den übrigen vorkommenden Fällen, namentlich bei Polizei-, Finanz- und Dienstvergehungen zu verfahren haben; wobei jedoch diejenigen Regierungen, in deren Verwaltungsbezirk annoch die unter der vorigen Landesherrschaft statt gefundene Gerichts-Verfassung besteht, bis dahin, daß eine andere von Uns angeordnet seyn wird, ausgenommen werden.

dnie zagranicznych władz i poddanych, udzielaiąc w tym względzie potrzebnéy poddanym Naszym pomocy, o ile rzecz do powierzonego im działań zakresu należy. Umocowane są, w zachodzących wypadkach, wdawać się z zagranicznemi władzami administracyinemi w korrespondencye, udzielać im potrzebnych obiaśnień, i wstawiać się do nich pośrednictwém swoiém. W razie gdyby to bez skutku bydź miało, przedstawią rzecz Ministerstwu spraw zewnętrznych, iżby na drodze dyplomatyczney popieraną bydź mogła; do Ministeryów zaś cudzoziemskich bezpośrednio udawać się nie będą. Rozumi się samo z siebie, iż bez upoważnienia i approbacyi rzeczonego Ministerstwa, Regencye żadnego układu z władzami zagranicznemi zawierać nie mogą.

Témczasowe środki przy zdawaniu rapportów.

§. 10. We wszelkich przypadkach, w których Regencye sprawę zdawać są w obowiązku, bądź to w materyi tyczącéy się wewnętrzney administracyi, bądź z stósunków z władzami zagranicznemi, przedsięwezmą i zadysponuią zarazem potrzebne témczasowe środki zaradcze, tak dalece, iżby do nadeyścia rezolucyi żaden uszczerbek nie wyniknął.

Władza wykonawcza Regencyi.

Stósunki względem władz sądowych.

§. 11. Mocne są Regencye, rozporządzenia swe, gdy potrzeba, obostrzać prawnemi środkami przymusowemi i karzącemi, bez dopuszczania w tém wyiątku iakiego. Odsyłaią się w téy mierze do przepisów urządzenia względem poprawioney organizacyi prowincyalnych władz policyinych i skarbowych z dnia 26. Grudnia 1808., które do ninieyszéy instrukcyi w wyciągu są dołączone i wedle których w ogólności we wszystkich innych przypadkach, mianowicie policyinych, skarbowych i służbowych przekroczeniach, postępować maią. Wyłączaią się iednak od tego Regencye, w których okręgu zarządczym trwa ieszcze kształt sądowniczy po rządzie zeszłym, dopókąd inny ze strony Naszéy zaprowadzonym nie będzie.

Allgemeine Verbote und Strafbestimmungen dürfen aber sämmtliche Regierungen nicht ohne höhere Genehmigung erlassen, es sey denn, daß das Verbot an sich schon durch ein Gesetz feststeht, in letzterm aber die Strafe nicht ausdrücklich bestimmt ist. In diesem Falle können sie innerhalb der Grenzen des Allgemeinen Landrechts Th. 2. Tit. 20. §. 33. 35. und 240. die Strafe bestimmen und bekannt machen.

Auch steht ihnen ohne Anfrage frei, schon bestehende Vorschriften von neuem in Erinnerung zu bringen und bekannt zu machen.

Verhältniß zu den Regierungs- und Bezirksbeamten.

§. 12. Jede Abtheilung der Regierung hat, unter den §. 5. Nr. 6. und 7. festgesetzten Modifikationen, die Anstellung, Disziplin, Beförderung, Entlassung und Pensionirung von den zu ihrem Ressort gehörigen Staatsbeamten, und unter nachfolgenden Beschränkungen:

1) die Anstellung steht der betreffenden Abtheilung in Ansehung aller übrigen Beamten ihres Ressorts zu, mit Ausnahme:

a) der Mitglieder des Kollegiums;

b) aller Stellen, mit welchen der Raths- oder ein ähnlicher oder höherer Karakter verbunden ist;

c) der Superintendenten und der damit in gleichem oder höherem Range sich befindenden reformirten und katholischen Geistlichen;

d) der Rektoren und Lehrer von Gymnasien, Lycäen und gelehrten Schulen, von welchen zur Universität entlassen wird;

e) der Stellen von öffentlichen Medizinal-Beamten, in sofern deren Besetzung den Regierungen nicht besonders übertragen ist;

f) der Oberbürgermeister in den großen Städten;

g) der Rendanten bei den Hauptkassen der Regierungen;

h) der Oberförster;

i) der Bauinspektoren, Land- und Wasser-Baumeister;

k) der Fabrik-Kommissarien.

Ogólnych zakazów i postanowień kar, Regencye wszystkie bez wyiątku, bez wyższéy approbacyi wydawać nie mogą, wyiąwszy, iż zakaz z natury swéy zasadza się na prawie, bez wyraźnego atoli w niém kary oznaczenia. W takim razie postanawiać i ogłaszać mogą kary ograniczone na przepisach Cz. 2. Tyt. 20. §. 33. 35. i 240. powszechnego prawa kraiowego.

Wolno im także bez zapytywania istnące iuż przepisy przypominać i na nowo ogłaszać.

Stósunki względem Regencyinych i powiatowych officyalistów.

§. 12. Każdemu wydziałowi Regencyi służy pod wskazanemi w art. 5. No. 6. i 7. określeniami, ustanawianie, karność, posuwanie, uwalnianie i pensyonowanie oficyalistów od nich zawisłych, a to pod następuiącemi ograniczeniami:

1) ustanawianie urzędników i officyalistów zależy od właściwego wydziału, z wyłączeniem:

a) członków Kollegii;

b) wszelkich posad, do których przywiązane iest znaczenie Radzcy lub inne podobne temu lub wyższe;

c) Superintendentów i duchownych reformowanych i katolickich w równym z nim lub w wyższym stopniu będących;

d) Rektorów i Nauczycieli przy Gymnazyach, Liceach i szkołach uczonych, z których iest przystęp do nauk akademickich;

e) posad publicznych urzędników zdrowia, ieżeli ustanawianie tychże oddzielnie Regencyom nie iest powierzoném;

f) Prezydentów w wielkich miastach;

g) Rendantów kass głównych Regencyinych;

h) Nadleśniczych;

i) Inspektorów budowniczych, architektów ziemskich i wodnych;

k) Kommissarzy fabryk.

In diesen ausgenommenen Fällen muß jedesmal berichtet werden, und zwar, so viel die unter c. und d. gedachten Stellen betrifft, von dem Konsistorium der Provinz, insofern demselben in seiner Dienst-Instruktion nicht ein Besetzungsrecht darüber beigelegt ist;

2) bei den ihnen nachgelassenen Anstellungen müssen die Regierungen stets mit strenger Prüfung und Unpartheilichkeit zu Werke gehen, mehr auf Treue, Fleiß und Geschicklichkeit, als auf Dienst-Alter sehen, und nur bei gleicher Würdigkeit dem letztern den Vorzug geben.

Bei Besetzung von Forstbedienungen müssen sie auf Feldjäger, und bei den übrigen Stellen auf Invaliden, auf in Wartegeld stehende Beamte und Subjekte, welche den Krieg freiwillig mitgemacht haben, vorzüglich Rücksicht nehmen, so wie auf diejenigen Subjekte, welche ihnen von Uns, von Unserm Staatskanzler und von den Ministerien und Ober-Präsidenten in einzelnen Fällen empfohlen werden. Es versteht sich von selbst, daß sie überall hierbei auch die Vorschrift des Edikts vom 3ten September 1814. wegen der Militairpflicht gehörig beobachten müssen.

Diejenigen Unterbediente, deren Dienst keine Ausbildung erfordert, sondern größtentheils nur mechanisch ist, sind, so viel möglich, auf Kündigung anzustellen.

Ende Juni und Dezember reichen die Abtheilungen der Regierungen jedem Minister eine Nachweisung der in seinem Ressort von ihnen angestellten Beamten ein, für jede Abtheilung des Ministeriums besonders;

3) bei denjenigen Stellen, wo den Regierungen das Besetzungsrecht zusteht, können sie auch den Abschied ertheilen, wenn solcher ohne Pension nachgesucht wird; bei Pensionirungen müssen sie aber jedesmal berichten.

W tych przypadkach wyłączonych, za każdym razem referować należy, i wprawdzie co do posadad c. i d. ze strony Konsystorza prowincyalnego, ieżeli mu przepisaną dlań instrukcyą służbową prawo obsadzania tychże nie iest powierzonem;

2) w poruczonych ich rozdawnictwu posadach, powinny Regencye z ścisłą zawsze rozwagą i bezstronnością postępować, uważaiąc więcéy na wierność, pilność i zdatność, aniżeli na dawność służbową, któréy wtenczas oddawać należy pierwszeństwo, gdy w równym stopniu powyższemi celuie zaletami.

Przy obsadzaniu funkcyi leśnych, wzgląd mieć szczególniéy powinny na strzelców polowych, a przy innych posadach na inwalidów, na pobieraiących témczasową płacę oficyalistów i osoby, które dobrowolnie odbyły wyprawę woienną, niemniéy na osoby, które im w szczególnych przypadkach przez Nas, przez Naszego Kanclerza Stanu, Naszych Ministrów i Naczelnych Prezesów zaleconemi będą. Rozumi się samo z siebie, iż w téy mierze zawsze należycie zachować winny przepis edyktu z dnia 3. Września 1814. względem obowiązku służby woyskowéy.

Oficyalistów niższych, których służba wykształcenia naukowego nie wyciąga, lecz po naywiększéy części tylko iest mechaniczną, ustanawiać należy ile można, z zastrzeżeniem wypowiedzenia.

Przy końcu Czerwca i Grudnia podaią wydziały Regencyine każdemu właściwemu Ministrowi wykaz ustanowionych przez nie w należącéy doń gałęzi oficyalistów i wprawdzie każdemu oddziałowi Ministeryalnemu zosobna;

3) co do posad, których rozdawnictwo Regencyom służy, upoważnione są także wydawać dymissye, ieżeli bez pensyi są poszukiwane; w przeciwnym zaś razie referować zawsze powinny.

Unfreiwillige Entlassungen können eben so wenig ohne vorhergegangene Genehmigung der Ministerien statt finden, welche hiebei die bestehenden Vorschriften zu beachten haben.

4) Gratifikationen und außerordentliche Belohnungen können die Regierungen nur mit ausdrücklicher Genehmigung des Präsidenten, als welchem darüber die Entscheidung beigelegt wird, auch nur aus ersparten Gehältern bis zur Höhe eines vierteljährigen Gehalts, und aus dem §. 16. gedachten Sportelsfonds ertheilen, so wie Gehalts-Erhöhungen bei den ihrer Besetzung überlassenen Stellen, nur in soweit bewilligen, als dadurch der Etat nicht überschritten, auch derjenigen Dienst-Kathegorie, zu welcher die Stelle, aus deren Gehalt die Erhöhung genommen werden soll, gehört, im Ganzen nichts entzogen wird.

5) Veränderungen mit den Dienststellen selbst dürfen die Regierungen nicht ohne höhere Genehmigung vornehmen, auch ohne selbige keine Hülfsarbeiter auf Diäten oder Gehalt anstellen, sofern die Diäten nicht aus vakanten Gehältern bestritten werden können.

6) Die Konduiten-Listen sind der höhern Behörde nur von denjenigen Beamten einzureichen, zu deren Anstellung ihre Genehmigung erforderlich ist.

Befugnisse und Obliegenheiten der Regierungen bei Eingehung und Erfüllung von Verträgen.

§. 13. In so weit die Regierungen nach der jetzigen Instrukion frei und selbstständig handeln können, in so weit sind sie auch berechtigt, ohne höhere Genehmigung Verbindlichkeiten im Namen des Fiskus und anderer, unter ihrer Verwaltung stehenden moralischen Personen, zu übernehmen, Gerechtsamen derselben zu entsagen, Vergleiche und andere Verträge einzugehen und zu bestätigen.

Bei Eingehung der Verträge muß mit aller Vorsicht und Ueberlegung zu Werke gegangen, aller unnütze und überflüssige Kostenaufwand vermieden, und, der Regel nach, alles, wo solches anwendbar ist, durch den Weg der Lizitation herbeigeschafft werden. Ein-

Niedobrowolne dymyssye nie mogą również nastąpić bez zezwolenia Ministeryów, które przepisów w téy mierze trzymać się maią.

4) Gratyfikacye i nadzwyczayne nagrody udzielać tylko mogą Regencye za wyraźném zezwoleniem Prezydenta, przy którym decyzya w téy mierze, i to iedynie z oszczędzonych płac aż do ilości pensyi ćwierćroczney wyrownywaiącey, tudzież z funduszu sportlowego, o którym mowa pod §. 16., mogą także co do posad ich rozdawnictwu służących, podwyższać pensye, byle bez przestąpienia etatu i w ogólności bez naymnieyszego uszczerbku dla téy odnogi służbowéy, do któréy należy posada, z któréy pensyi powiększenie ma nastąpić.

5) Zamian w posadach służbowych Regencye bez zezwolenia przełożonéy zwierzchności przedsiębrać, ani też bez tegoż pomocników na dyety lub pensyą, ieżeli wakuiące pensye na dyety takowe wystarczaią, przyimować nie mogą.

6) Listy konduity podawane bydź maią wyższéy zwierzchności tylko co do urzędników, do których ustanowienia iéy approbacya potrzebna.

Prawa i obowiązki Regencyów w zawieraniu i dopełnianiu układów.

§. 13. W téy rozciągłości, w iakiéy Regencyom instrukcyą ninieyszą powierzone iest bezpośrednie i niezawisłe działanie, wolno im także, bez wyższéy approbacyi, przyimować obowiązki w imieniu skarbu i innych pod ich sterem zostaiących osób moralnych, zrzekać się ich praw, zawierać ugody i inne układy i takowe zatwierdzać.

Przy zawieraniu układów postępować należy z wszelką przezornością i rozwagą, unikać niepotrzebnym i zbytecznym kosztom i we wszystkiém, gdzie się stać może, używać zawsze drogi licytacyinéy. Zawartéy raz umo-

mal eingegangene Verträge müssen die Regierungen aber strenge halten, und die Erfüllung derselben nicht aus Sophistereien oder kleinlichen, engherzigen Ausflüchten verzögern oder schmälern. Die Würde und Gerechtigkeit einer Landes-Behörde erfordert es ganz besonders, in Absicht auf Treue und Heiligkeit gültiger Verträge mit gutem Beispiel voranzugehen. Jeder Departements-Rath und nach ihm das Präsidium sind, bei eigener Vertretung dafür zu sorgen verbunden, daß die in den Verträgen eingegangenen Verbindlichkeiten fiskalischer Seits vollständig und gehörig erfüllt, insonderheit die Zahlungs-Termine eingehalten und diejenigen Münz-Sorten gezahlt werden, welche versprochen sind. Nur wenn klare Gesetze solches begründen, kann von dem Vertrage abgegangen werden.

wy powinny Regencye ściśle dotrzymać, nie zwłocząc lub ścieśniaiąc dopełnienia onéyże sofizmatami lub błahemi i bezzasadnemi zabiegami. Powaga i sprawiedliwość władzy kraiowéy wymagaią tego szczególniéy, ażeby we względzie ważnych na wierność i świętość układów, dobry z siebie przykład dawała. Każdy Radzca wydziałowy a po nim Prezydyum obowiązani są pod własną odpowiedzialnością starać się o to, aby umówione w układach warunki ze strony skarbu zupełnie i należycie dopełnione, szczególniéy aby termina wypłat dotrzymane i wypłaty w przyrzeczonych gatunkach monety czynione były. Tylko na zasadzie wyraźnego prawa układy zrywane bydź mogą.

Desgleichen bei Prozessen.

§. 14. Alle in Rücksicht des Regierungs-Ressorts entstehende Prozesse können die Regierungen, ohne Anfrage, nach ihrer pflichtmäßigen Ueberzeugung anhängig machen, oder sich darauf einlassen, und durch die gesetzlichen Instanzen fortführen. Sie reichen jedoch halbjährig mit dem ersten Juli und Januar eine spezielle Nachweisung über den Gegenstand, das Fundament und die Lage derselben dem Ober-Präsidenten ein. Die von den Regierungen den fiskalischen Anwalden ertheilten Aufträge und Vollmachten sind hinreichend, um diese bei den Gerichten zu dem Prozeß zu legitimiren.

Toż samo co do processów.

§. 14. Wszelkie we względzie przedmiotów do działań Regencyi należących, wynikaiące processa, mocne są Regencye bez zapytywania, wedle swoiego przekonania wszczynać, lub się w nie wdawać i przez prawne instancye popierać. Podawane iednak będą Naczelnemu Prezesowi co pół roku na pierwszy Lipca i pierwszy stycznia szczegółowy wykaz przedmiotu, zasady i stanu rzeczonych processów. Udzielone przez Regencye obrońcom skarbowym zlecenia i pełnomocnictwa, dostatecznemi są do wylegitymowania ich w sądach do processu.

Es ist zwar Pflicht der Regierungen, dem landesherrlichen Interesse und den Gerechtsamen der ihrer Verwaltung anvertrauten Anstalten, Kassen und moralischen Personen nichts zu vergeben; sie müssen aber weder übereilte und ungegründete Klagen erheben, noch rechtmäßig wider sie angebrachte Klagen bestreiten, sondern lieber einen Anspruch aufgeben oder einräumen, oder sich darüber ohne Prozeß mit den Interessenten zu vergleichen suchen, sobald der Rechtspunkt dabei irgend erheblichem Bedenken unterworfen ist. Es findet hierüber gleichfalls dasjenige Anwendung, was im vorigen §. verordnet worden. Die Justitiarien sind dafür besonders verantwortlich.

Lubo obowiązkiem iest Regencyi czuwać, ażeby dobro korony i prawa poruczonych ich pieczy instytutów, kass i osób moralnych naymnieyszego nie doznawały uszczerbku; nie powinny przecież ani wszczynać skarg nierozważnych i nieuzasadnionych, ani sprawiedliwie przeciw sobie zaniesionych odpierać, ale raczéy zrzec się lub przyznać niekiedy pretensyą, lub starać się o skoiarzenie ugody z powodem bez rozpraw sądowych, ieżeli kwestya prawna iakowéy ważnéy podpada wątpliwości. Znayduie w téy mierze przystósowanie to, co się w poprzedniczym §. postanowiło. Justycyaryusze szczególniéy za to są odpowiedzialnemi.

Wegen der Gnadensachen.

§. 15. Ueber Gnadensachen muß von den Regierungen jedesmal berichtet werden. Dahin gehören z. B. Erlasse oder Milderung von rechtskräftigen Strafen; Niederschlagung von Untersuchungen, sofern wider ein ausdrückliches Strafgesetz gehandelt worden; Standeserhöhungen; Ertheilung von Titeln rc.

Sporteltaxen und Sportelfonds.

§. 16. Es ist eine neue, dem jetzigen Ressort der Regierungen angemessene Sporteltaxe zu entwerfen. Die Sporteln sollen zu einem Prämien-Fonds gesammelt, und aus demselben ausgezeichneten Offizianten Gratifikationen und extraordinaire Belohnungen gegeben werden. Der Regierungs-Präsident ist berechtigt, dergleichen Belohnungen in einzelnen Fällen bis zur Summe von Funfzig Thalern zu bewilligen; über höhere Summen bedarf er aber der Genehmigung des Ober-Präsidenten. Nach Ablauf des Jahres reicht der Regierungs-Präsident die Nachweisung des Bestandes von dem Prämien-Fonds, nebst seinen Vorschlägen zur Vertheilung desselben unter die würdigen Beamten, dem Ober-Präsidenten zu gleichem Behuf ein.

Bis zur Bestätigung der neuen Sportelordnung behält es überall bei der bisherigen Verfassung in Ansehung derjenigen Fälle, wo Sporteln genommen werden können, und ihres Satzes, sein Bewenden.

B. Für die Erste Abtheilung.

Allgemeine Vorschriften für dieselbe und besondere Fälle, wo sie zu berichten hat.

§. 17. In den vorstehenden §§. sind bereits die allgemeinen Vorschriften größtentheils enthalten, nach welchen sich die erste Abtheilung bei der ihr übertragenen Verwaltung zu richten hat, und wie weit sie darin selbstständig nach ihrer pflichtmäßigen Ueberzeugung, ohne höhere Genehmigung verfahren kann. Außer den daselbst bemerkten Fällen, imgleichen außer denjenigen, wo solches nachher oder durch besondere Gesetze und Verordnungen vorgeschrieben ist, hat dieselbe zu berichten und höhere Verhaltungsbefehle einzuholen:

1) bei Störungen und Beeinträchtigungen der Landesgrenze, überhaupt in allen erheblichen Verwaltungs-Beziehungen mit dem Auslande;

Przedmioty łaski.

§. 15. W przedmiotach łaski zawsze Regencye referować winny. Do tych należą: n. p. darowanie lub zwolnienie kar prawomocnych; umorzenie indagacyi, ieżeli przeciw wyraźnemu prawu karzącemu wykroczono; wywyższenie stanu; nadawanie tytułów i t. d.

Taxy i fundusze sportlowe.

§. 16. Ułożoną bydź ma nowa taxa szportlowa do teraźnieyszego zakresu działań Regencyi zastósowana. Ze szportlów zbierać się będzie fundusz nagród, z którego udzielane będą celuiącym urzędnikom gratyfikacye i extraordynaryine nagrody. Prezydent Regencyi mocen iest dawać takowe nagrody w szczególnych przypadkach aż do summy 50. tal.; na wyższe zaś summy uzyskać powinien zatwierdzenie Naczelnego Prezesa. Po upłynieniu roku Prezydent Regencyi podaie Naczelnemu Prezesowi wykaz gotowizny funduszu nagród z propozycyami podzielenia go między celuiących urzędników.

Aż do zatwierdzenia nowéy taxy szportlowéy, pozostać się ma ze wszystkiém przy dotądczasowych przepisach względem przedmiotów szportlom ulegaiących i względem ich stopni.

B. Dla wydziału Pierwszego.

Ogólne przepisy dla Igo. Wydziału i szczególne przypadki, w których referować powinien.

§. 17. W poprzedzaiących §§. obięte iuż są po większéy części ogólne przepisy, według których wydział I. w powierzonéy mu administracyi postępować winien, i iak dalece niezawisle podług swego zgodnego z obowiązkami przekonania działać może. Prócz wymienionych tamże przypadków, tudzież prócz przypadków późniéy, lub szczególnemi ustawami i urządzeniami przepisanych, winien referować i żądać wyższych zachowania się rozkazów:

1) w przypadkach niepokoienia i naruszenia granic kraiu, zgoła we wszelkich ważnych stósunkach administracyinych z obcemi kraiami;

2) bei Auslieferungen fremder Unterthanen, bei Auswanderungen diesseitiger, ferner in Abfahrts- und Abschoßangelegenheiten, in sofern bei diesen Gegenständen die Sache nicht durch Gesetze, oder in der Gesetz- und Edikten-Sammlung bekannt gemachte Traktaten bereits feststeht;

3) bei außerordentlichen Vorfällen aller Art von Wichtigkeit, z. B. Seuchen; Feuersbrünsten; Wasserschäden; Tumulten; großer Widersetzlichkeiten ganzer Gemeinden; besondern Naturbegebenheiten u. s. w.;

4) bei allen außerordentlichen Ereignissen mit angesehenen Fremden;

5) von den Resultaten der abgehaltenen Landes-Visitationen;

6) über Konzessionen zu Apotheken;

7) über die Gründung neuer, die Erweiterung, Umänderung, Einschränkung oder Aufhebung schon bestehender, gemeinnütziger Anstalten aller Art, im Fall es dabei auf eine Genehmigung von Seiten des Staats ankommt;

8) über Einrichtung neuer Gesellschaften, in sofern sie die Rechte ausdrücklich vom Staate genehmigter oder privilegirter Gesellschaften haben wollen;

9) über die Aufhebung von dergleichen bereits bestehenden Gesellschaften;

10) bei neuen allgemeinen Anlagen und Ausschreibungen in dem Regierungsbezirke, oder einzelnen Theilen desselben, und daher auch bei Ausschreibung außerordentlicher Gemeindebeiträge und Lasten, in sofern darüber nicht bereits bestimmte Anweisungen gegeben sind;

11) bei Entstehung neuer Religions-Sekten, über ihre Duldung und die staatsrechtlichen Verhältnisse ihrer Mitglieder, überhaupt in der letztern Hinsicht wegen sämmtlicher Individuen und Gesellschaften, welche wegen ihres Glaubensbe-

2) w przypadkach wydawania obcych poddanych, tudzież w interessach tyczących się opłat gabellae emigrationis i gabellae hereditariae, ieżeli podobne okoliczności nie gruntuią się iuż na wyraźnych ustawach, lub na traktatach, przez zbiór praw i edyktów, ogłoszonych;

3) we wszelkich nadzwyczaynych ważnych wydarzeniach, n. p. o chorobach zaraźliwych, pożarach ogniowych, szkodach przez wodę zrządzonych, burzliwych zgiełkach, nieposłuszeństwa gmin całych; o szczególnych ziawiskach natury i t. d.

4) o wszelkich nadzwyczaynych stósunkach względem znakomitych cudzoziemców;

5) o wypadkach z odbytych policyinych śledztw kraiowych;

6) względem koncessyów na apteki;

7) względem zakładania nowych, lub rozprzestrzenienia, odmienienia, ograniczenia lub zniesienia iuż exystuiących powszechnie użytecznych instytutów wszelkiego rodzaiu, ieżeli na to potwierdzenie Rządu iest potrzebném;

8) względem urządzenia nowych towarzystw, ieżeli życzą sobie mieć prawa wyraźnie przez Rząd approbowanych i uprzywileiowanych towarzystw;

9) względem zniesienia podobnych iuż istnących towarzystw;

10) o nowych powszechnych nakładach i repartycyach w obwodzie Regencyi lub poiedyńczych onegoż częściach, a zatém i o rozkładzie nadzwyczaynych składek i ciężarów gminnych, ieżeli niemasz iuż w téy mierze wyraźnych postanowień;

11) przy ziawieniu się nowych sekt religiinych, względem tolerowania onychże i stósunków ich członków co do praw politycznych, zgoła względem wszystkich w tym ostatnim punkcie osób i towarzystw,

kenntnisses nicht die vollen staatsbürgerlichen Pflichten übernehmen, folglich auch bei Ertheilung des Staatsbürgerrechts an Juden;

12) bei allen polizeilichen Maaßregeln, wodurch wegen besonderer Umstände die Freiheit des Verkehrs im Innern sowohl als mit dem Auslande weiter beschränkt werden soll, als es durch allgemeine Gesetze und Vorschriften bestimmt ist;

13) bei erheblichen Märschen und Garnisonsveränderungen der Truppen.

Die Abtheilung reicht ferner zu der gehörigen Zeit den höhern Behörden ein:

14) die vorgeschriebenen tabellarischen Uebersichten und statistischen Tabellen;

15) die angeordneten Abschlüsse von der Institutskasse der Regierung.

Verhältniß der Kirchen- und Schulkommission.

§. 18. Die Kirchen- und Schulkommission (§. 2. Nr. 7.) ist, als solche, keine besondere Behörde, sondern ein integrirender Theil der ersten Abtheilung der Regierung. Alles was für letztere und die Regierungen überhaupt in der gegenwärtigen Instruktion vorgeschrieben worden, findet daher auf sie ebenfalls Anwendung. Ihr gebührt die Verwaltung aller geistlichen und Schul-Angelegenheiten, welche nicht dem Konsistorium in der demselben heute ertheilten Instruktion ausdrücklich übertragen worden. Unter dieser Einschränkung gebührt ihr daher:

a) die Besetzung sämmtlicher, dem landesherrlichen Patronatrechte unterworfenen, geistlichen und Schullehrerstellen, so wie die Bestätigung der von Privatpatronen und Gemeinden dazu erwählten Subjekte, sofern sie nicht außerhalb Landes her vocirt werden; ingleichen die Prüfung und Einführung derselben, im Fall solche nicht dem Konsistorium übertragen ist;

b) die Aufsicht über deren Amts- und moralische Führung; die Urlaubs-Ertheilung für selbige;

c) die Aufrechthaltung der äußern Kirchenzucht und Ordnung;

d) die Direktion und Aufsicht über sämmtliche Kirchen, öffentliche und Privatschulen und Er-

które z powodu religii swéy, obowiązków obywatelskich nie podeymuią, a zatém i względem udzielania żydom prawa obywatelstwa;

12) o wszelkich środkach policyinych, przez które dla szczególnych przyczyn, wolność obrotów handlowych w kraiu i z zagranicą bardziéy ma bydź ścieśnioną, a niżeli to w powszechnych prawach i przepisach iest postanowioném;

13) o ważnych pochodach woyska i zmianach garnizonów;

Tenże wydział podawać będzie władzom wyższym w przyzwoitym czasie;

14) przepisane wykazy tabellaryczne i statystyczne;

15) abszlussy kassy instytutowéy przy Regencyi.

Stósunki Kommissyi kościelnéy i szkólnéy.

§. 18. Kommissya kościelna i szkólna (§. 2. No. 7.) nie iest, iako taka, władzą oddzielną, lecz rzeczywistą częścią Igo wydziału Regencyi. Wszystko więc, co dla tego wydziału i w ogólności dla Regencyów ninieyszą przepisano instrukcyą, i do niéy się ściąga. Do niéy należy sprawowanie wszelkich duchownych i szkólnych interessów, które Konsystorzowi w wydanéy dlań w dniu dzisieyszym instrukcyi wyraźnie poruczonemi nie zostały. Pod tém ograniczeniem należy do niéy:

a) obsadzanie wszelkich posad duchownych i szkólnych kollacyi rządowéy, niemniéy potwierdzanie subiektów przez gminy wybranych, ieżeli z zagranicy powołanemi nie są, i ieżeli to Konsystorzowi nie iest poruczoném;

b) dozór nad ich urzędowaniem i moralném sprawowaniem; udzielanie im urlopu;

c) utrzymanie zewnętrznéy karności duchownéy i porządku;

d) dyrekcya i dozór nad wszystkiemi kościołami, publicznemi i prywatnemi szko-

ziehungsanstalten, milde und fromme Stiftungen und Institute;

e) die Aufsicht und Verwaltung des gesammten Elementarschulwesens;

f) die Aufsicht und Verwaltung sämmtlicher äußern Kirchen- und Schulangelegenheiten, mithin auch die Regulirung des Stolwesens und Schulgeldes;

g) die gesammte Verwaltung des Kirchen-, Schul- und Stiftungsvermögens, im Fall selbige nicht verfassungsmäßig andern Behörden oder Gemeinden, Korporationen und Privaten gebührt, und im letztern Fall, die landesherrliche Oberaufsicht über die Vermögensverwaltung. Ihr steht hiernach auch die Entwerfung, Prüfung und Bestätigung der hieher gehörigen Etats, so wie die Abnahme und Decharge der Kirchen-, Schul- und Institutsrechnungen zu. Sie hat ferner:

h) die Dispensation in den, in der Konsistorial-Instruktion ihr nachgelassenen Fällen, und

i) die polizeiliche Oberaufsicht über alle übrige literarische Institute, Gesellschaften und Unternehmungen, in so weit diese Aufsicht nicht schon andern Behörden übertragen ist. Auch steht ihr ohne höhere Genehmigung frei:

k) Schulsozietäten einzurichten und zu vertheilen, wo die Ortschaften es wünschen, oder Lokalumstände es nöthig machen; so wie

l) Parochien zusammenzuziehen und zu vertheilen, wenn die Gemeinden und Patrone darin willigen; imgleichen, unter dieser Bedingung, einzelne Dorfschaften umzupfarren.

In allen diesen Angelegenheiten kommt es, Behufs der Kompetenz der Kirchen- und Schulkommission, auf die Verschiedenheit der Religion und des Kultus, nicht an. Sie wird indessen bei Ausübung ihrer Kompetenz den Einfluß stets gehörig berücksichtigen, welcher bei den römisch-katholischen Kirchen- und Schulsachen dem Bischofe gesetz- und verfassungsmäßig zusteht, und in zweifelhaften Fällen darüber von dem Oberpräsidenten Instruktion einholen. Ihr sind in

łami i instytutami edukacyinemi, dobroczynnemi i pobożnemi fundacyami i zakładami;

e) dozór i zawiadywanie wszelkiemi interessami szkół elementarnych;

f) dozór i zawiadywanie wszelkiemi zewnętrznemi sprawami kościelnemi i szkólnemi, a zatém i regulowanie jurium stolae i opłat szkólnych;

g) ogólny zarząd maiątku kościelnego, szkólnego i fundacyinego, ieżeli tenże prawnie do innych władz lub gmin, korporacyów i osób prywatnych nie należy, w którym to ostatnim razie, ma zwierzchni dozór nad administracyą maiątku. Do niéy tedy należy układanie, roztrząsanie i potwierdzanie etatów, iako też odbieranie i kwitowanie rachunków kościelnych, szkólnych i instytutowych. Służy iéy daléy:

h) udzielanie dyspens w przypadkach, zastrzeżonych iéy instrukcyą konsystorską, i

i) policyiny zwierzchni dozór nad wszystkiemi innemi instytutami, towarzystwami i podięciami naukowemi, ieżeli dozór takowy innym władzom nie został iuż poruczonym. Należy także do niey bez wyższéy approbacyi:

k) urządzać i rozdzielać towarzystwa szkólne, gdzie sobie tego życzą, lub okoliczności tego wymagaią; niemniéy:

l) łączyć i rozdzielać parafiie, skoro na to gminy i kollatorowie przyzwalaią, podobnież, pod tymże warunkiem wcielać wsie do innych parafii.

We wszystkich tych interessach, różność religii i obrzędu nic nie stanowi pod względem właściwości Kommissyi kościelnéy i szkólnéy, która iednakże w wykonywaniu swéy władzy, mieć będzie zawsze należyty wzgląd na prawny wpływ Biskupów co do spraw kościelnych i szkólnych wyznania rzymsko-katolickiego, udaiąc się w materyach wątpliwych po instrukcyą do Prezesa Na-

obiger Beziehung sämmtliche Geistliche und Schullehrer, die Superintendenten und mit ihnen in gleicher Kathegorie stehende höhere geistliche anderer Konfessionen, nicht ausgenommen, untergeordnet, und die Kommission kann wider sie nöthigenfalls die gesetzlichen Zwangs- und Strafverfügungen erlassen und zur Ausführung bringen. Wie es wegen ihrer Suspension und Entlassung vom Amte zu halten, ist in der Konsistorialinstruktion bestimmt.

In so weit dem Konsistorium eine Mitwirkung bei dem, der Kirchen- und Schul-Kommission angewiesenen Geschäftskreise zusteht, berichtet letztere an jenes, es müßte denn bei der Sache außerdem noch die Genehmigung des vorgesetzten Ministerii nöthig seyn. In dem letztern Fall berichtet sie an dasselbe, schickt aber den Bericht, mittelst Umschlages, dem Konsistorium zu weiterer Beförderung zu. In so weit die Sache aber das Konsistorium nicht angeht, berichtet die Kirchen- und Schulkommission auf dem allgemein vorgeschriebenen Wege an das Ministerium.

In welchen Fällen sie, die Kommission, sofern ihr vorstehend nicht eine selbstständige Wirksamkeit beigelegt ist, die Genehmigung des vorgesetzten Ministerii nöthig hat, ist nach den allgemeinen Grundsätzen der gegenwärtigen Instruktion zu beurtheilen. Aus der Bestimmung des §phi 8. folgt es also, daß sie bei Einführung neuer oder Veränderung bestehender Lehr- und Schul-Pläne berichten muß.

Um der allgemeinen Jugendbildung der Nation eine feste Richtschnur zu geben, beabsichtigen Wir eine allgemeine Schulordnung entwerfen zu lassen, und auf den Grund derselben sollen demnächst besondere Schulordnungen für die einzelnen Provinzen entworfen und dabei die Eigenthümlichkeiten derselben möglichst berücksichtigt werden. Bis dahin, daß solches geschehen, hat die Kirchen- und Schulkommission sich in Ansehung des Schul- und Erziehungswesens nach den bisherigen Vorschriften zu achten.

Es gehört endlich auch zu den vorzüglichsten Pflichten der Kommission, für die Erhaltung, gehörige Benutzung und Sicherstellung des Kirchen-, Schul- und Instituts-Vermögens, so wie dafür zu sorgen, daß es nicht mit andern Fonds vermischt

czelnego. Podległemy iéy są w powyższym względzie wszyscy duchowni i nauczyciele, Superintendentów i będących z niemi w równéy kategoryi wyższych duchownych i innych wyznań nie wyłączaiąc, i mocną iest Kommissya w razie potrzeby, wydać przeciwko nim i do skutku przywieśdź prawne środki przymusowe i karzące. Co zachować należy względem ich zawieszania i oddalania od urzędu, postanowione iest w instrukcyi dla Konsystorzów.

W granicach zastrzeżonego Konsystorzowi wpływania do działań Kommissyi kościelnéy i szkólnéy, referuie taż do niego, chybaby prócz tego potrzebném ieszcze było zatwierdzenie przełożonego Ministerstwa. W tym przypadku referuie do ostatniego, przekładaiąc zakopertowany rapport Konsystorzowi do dalszego odesłania. Jeżeli zaś rzecz do Konsystorza nie należy, Kommissya kościelna i szkólna referuie wprost przepisaną drogą do Ministerium.

W których przypadkach Kommissya, nie maiąc sobie poprzednio wskazanego samowolnego działania, udawać się powinna po zatwierdzenie przełożonego Ministerstwa, miarkować należy wedle ogólnych obecnéy instrukcyi prawideł. Z postanowienia więc §. 8go. wynika, iż przy zaprowadzeniu nowych lub odmienieniu istnących iuż planów naukowych i szkólnych referować winna.

Chcąc powszechne młodzieży narodowéy wychowanie na stałych oprzeć prawidłach, każemy ułożyć ogólną ustawę szkólną, na zasadzie któréy wydane następnie zostaną szczególne ustawy szkólne dla poiedyńczych prowincyi, z przynależytym na ich własności względem. Dopóki to nie nastąpi, działać będzie Kommissya kościelna i szkólna w sprawach szkólnych i edukacyinych według dotychczasowych przepisów.

Jest nakoniec iednym z nayceInieyszych obowiązków Kommissyi, mieć pieczę o utrzymanie, należyte użycie i zabezpieczenie maiątku kościelnego, szkólnego i instytutowego, i baczyć na to, ażeby z innemi nie został zmie-

werde. Wie weit sie darüber und bei dem dasselbe betreffenden Etats- und Rechnungswesen, auf ihre Verantwortlichkeit, selbstständig handeln kann, ist in dem folgenden §pho bestimmt.

Wegen des Kassen- und Rechnungswesens.

§. 19. Der Abtheilung steht die Prüfung und Bestätigung von dem gesammten Etats-, Kassen- und Rechnungswesen sämmtlicher Kommunalfonds und Privatstiftungen, ferner von allen polizeilichen, gemeinnützigen oder andern wohlthätigen und frommen Anstalten und Institutionen, welche auf Kommunalbeiträgen oder Fonds, oder auf Privatstiftungen beruhen, zu, in soweit bei diesen Gegenständen die Einwirkung der Landesbehörde überhaupt gesetz- und verfassungsmäßig zulässig ist, und die Anstalten und Stiftungen von der ersten Abtheilung ressortiren. Sie kann in dieser Hinsicht nach den bestehenden Gesetzen, Vorschriften und Stiftungsurkunden ohne Anfrage verfahren.

Ein Gleiches ist sie auch bei den auf Staatskosten gegründeten, gemeinnützigen Anstalten und Stiftungen zu thun berechtigt, sobald der jährliche Beitrag der Staatskosten die Summe von Fünf Hundert Thalern nicht übersteigt. Ist letzteres der Fall, so muß zwar der Etat und die Rechnung zur Bestätigung und Abnahme höhern Orts eingereicht werden; innerhalb den Grenzen des bestätigten Etats ist aber auch alsdann die Abtheilung ohne Anfrage zu verfügen befugt. Nur

a) bei Etats-Ueberschreitungen,
b) bei Veränderungen in dem Zweck und in der bisherigen Verfassung von dergleichen Anstalten und Stiftungen

muß dieselbe berichten.

Es gehört zu den besondern Obliegenheiten der Abtheilung, dafür zu sorgen, daß die hierher gehörigen Fonds gehörig erhalten, sichergestellt und die Einkünfte daraus, bestimmungsmäßig verwendet werden.

Ihr steht auch frei, diejenigen Zahlungen, welche die Regierungs-Hauptkasse für das Ressort der ersten Abtheilung etatsmäßig zu leisten hat, in mo-

szany funduszami. Rozciągłość niezawisłego iéy pod własną odpowiedzialnością działania w téy mierze, i względem etatów i rachunków przedmiotu tego dotyczących, w następnym zakreślona iest §fie.

O interessach kassowych i rachunkowych.

§. 19. Należy do wydziału roztrząsanie i zatwierdzanie etatów, czynności kassowych i rachunkowych, tyczących się wszelkich funduszów gminnych i fundacyi prywatnych, toż samo wszelkich policyinych, powszechnie użytecznych lub innych dobroczynnych i pobożnych zakładów i instytucyi, opartych na gminnych składkach lub funduszach, albo też na fundacyach prywatnych, o ile w ogólności służy do nich z prawa wpływ władzy kraiowéy, a zakłady te i fundacye od wydziału Igo. zależą. Działać może w tym względzie podług istnących ustaw, przepisów i dokumentów fundacyinych bez zapytywania.

Równe służy mu prawo co do powszechnie użytecznych zakładów i instytucyi kosztem Rządu fundowanych, ieżeli roczna kwota, którą się Rząd przykłada, ilości pięciu set talarów nie przewyższa, w którym to razie etat i rachunki powinny wprawdzie wyższéy zwierzchności do zatwierdzenia i odebrania bydź podanemi, w granicach zaś zatwierdzonego etatu, wydział samowolnie działać iest mocen. Tylko w przypadkach:

a) przekroczenia etatu,
b) zmian w celu i w dotychczasowym układzie podobnych zakładów i fundacyi

obowiązanym iest zdawać sprawę.

Szczególnieyszą iest wydziału powinnością, starać się o przyzwoitą funduszów tego rodzaiu konserwacyą, zabezpieczenie i odpowiadaiące zamiarowi dochodów z tychże funduszów użycie.

Wolno także wydziałowi, należące mu się podług etatu z główney kassy Regencyiney wypłaty, pobierać w ratach miesięcznych i

natlichen Raten aus derselben zu entnehmen und an die Institutskasse zu ihrer weitern Bestimmung und Verwendung zahlen zu lassen. Es müssen jedoch die nöthigen Vorkehrungen getroffen werden, damit das Rechnungswesen der Regierungs-Hauptkasse nicht in Unordnung und Verwickelung gerathe, welches entweder dadurch geschehen kann, daß die Institutskasse nach Ablauf des Jahres über diese Zahlungen die nöthigen Stückrechnungen fertigt, die alsdann der Jahresrechnung der Regierungs-Hauptkasse beigefügt werden, oder aber, daß die erstere Kasse der letzteren die nöthigen Rechnungsbeläge sogleich unmittelbar, wenn sie eingehen, aushändigt. Die desfalls nöthigen Einleitungen werden dem Präsidium überlassen.

C. Für die zweite Abtheilung.

Allgemeine Vorschriften für dieselbe.

§. 20. Bei der ihr übertragenen Verwaltung der Staatseinkünfte hat die zweite Abtheilung nicht nur für deren Erhaltung, sondern auch für ihre Vermehrung zu sorgen. Letzteres muß indessen nicht in kleinliche rücksichtlose Berechnung ausarten und das Wohl der Unterthanen niemals finanziellen Zwecken aufgeopfert werden.

Es ist die Pflicht der Abtheilung, über die gehörige Erhaltung, Bewirthschaftung und Verbesserung Unserer Domainen, Forsten und übrigen landesherrlichen Intraden, die zu ihrer Verwaltung gehören, und über die gehörige Behandlung der Domainen-Einsassen zu wachen.

Sie ist gehalten, alle sechs, mindestens alle zwölf Jahre eine Revision der baaren Gefälle und Naturalien, Renten und Prästationen aller Art vorzunehmen, und hiebei die Verwandlung der sehr verschiedenartigen und vielnamigen Gefälle in eine Rubrik von Domainenzins vorzüglich zu beachten; so wie für Anfertigung richtiger, vollständiger und übersichtlicher Laagerbücher und Urbarien von allen Domainenämtern und Renteien zu sorgen, welche das Vermögen derselben in allen seinen Theilen, alle Rechte, Verbindlichkeiten und Lasten, mit sämmtlichen Beweisthümern, Karten u. s. w. enthalten und nachweisen.

Die Abtheilung muß nicht minder dafür sorgen, daß sämmtliche Einnahmen und Steuern zur Verfall-

wnosić do kassy instytutowéy do dalszego przeznaczenia i użycia. Przedsięwziąść atoli należy środki zaradzaiące wprawieniu w nieład i zawikłanie rachunków główney Kassy Regencyinéy; co w ten sposób osiągnąć można, gdy albo kassa instytutowa po upłynieniu roku sporządzi częściowy rachunek z wypłat takowych i odda go do rachunku rocznego kassy główney Regencyinéy, lub też gdy iéy dowody rachunkowe zaraz po ich odebraniu, doręczy. Rozporządzenia w téy mierze zostawuią się Praesidio.

C. Dla drugiego wydziału.

Ogólne przepisy.

W poruczonéy sobie administracyi dochodów kraiowych, wydział drugi starać się powinien nie tylko o ich zachowanie, ale też pomnożenie. W tym atoli ostatnim względzie nie należy wysilać się na drobne bezwzględne rachuby, ani dobra poddanych nigdy finansowym poświęcać celom.

Obowiązkiem iest wydziału, czuwać nad przyzwoitém zachowaniem, zagospodarowaniem i polepszeniem Naszych dóbr, lasów i innych prowentów, niemniéy nad przynależném z mieszkańcami tych włości obeyściem.

Co sześć a przynaymniéy dwanaście lat przedsiębrać powinien rewizyą gotowych podatków, danin in natura, dochodów i poborów wszelkiego rodzaiu, bacząc przytém szczególniéy na zamienienie różnéy natury i nazwiska danin w iednę rubrykę czynszu z dóbr skarbowych, niemniéy na ułożenie dokładnych, zupełnych i łatwych do przeyrzenia kadastrów i urbaryów z wszystkich dóbr skarbowych i dochodów, obeymuiących w sobie i wykazuiących stan maiątku onychże we wszystkich gałęziach, wszelkie prawa, obowiązki i ciężary z wszystkiemi dowodami, mapami i t. d.

Starać się również powinien wydział, ażeby wszelkie dochody i podatki w terminie

zeit richtig eingehen, keine Reste geduldet werden, die der Regel nach dem Zahlenden eben so nachtheilig zu werden pflegen, als der Staatskasse, daß die Etats überhaupt vollständig erfüllt, die außerordentlichen oder die Etats übersteigenden Einnahmen gleichfalls überall gehörig berechnet, und die etatsmäßigen und außerordentlichen Ueberschüsse zur bestimmten Zeit an die General-Staatskasse abgetragen werden.

Innerhalb den Grenzen der bestätigten Etats kann die Abtheilung zwar über die etatsmäßigen Summen, ihrer Bestimmung gemäß, ohne weitere Anfrage verfügen; sie muß dabei aber haushälterisch zu Werke gehen, alle überflüssigen und unnöthigen Ausgaben vermeiden, und auf angemessene Ersparungen, besonders bei den öffentlichen Bauten und Anlagen, bedacht seyn. Niemals darf sie sich Etatsüberschreitungen oder Verwendungen etatsmäßiger Summen zu andern, als den im Etat ausgedrückten Zwekken ohne höhere Genehmigungen erlauben.

Ihr liegt ferner ob, darauf zu sehen, daß die Unterthanen die ihnen gebührenden Unterstützungen, Vergütungen und Remissionen promt und vorschriftsmäßig, spätestens vor Ablauf des Jahres ausgezahlt erhalten.

Die Departements- und Kassenräthe, imgleichen der Direktor der Abtheilung und der Präsident bleiben Uns für dies alles besonders verantwortlich, so wie überhaupt für die ordnungsmäßige und treue Verwaltung der Regierungs-Hauptkasse, welche regelmäßig alle Monat, und außerdem zuweilen noch besonders zu revidiren ist.

Ueberschüsse aus den Chaussee-Einnahmen oder Ersparungen von den zur Unterhaltung der Chausseen ausgesetzten Summen, müssen allemal zum Besten des weitern Chausseebaues zurückgelegt werden.

In Ansehung der ihr übertragenen Gewerbepolizei hat die Abtheilung sich die möglichste Aufnahme und Beförderung der Gewerbe und des Verkehrs angelegen seyn zu lassen, und die Hindernisse allmählig auf dem vorschriftsmäßigen Wege hinwegzuräumen sich zu bemühen, welche dagegen annoch obwalten.

oznaczonym regularnie wpływały, ażeby zaległości cierpianemi nie były, które za zwyczay zarówno są szkodliwemi dla podatkuiących iak i dla skarbu, ażeby etaty w ogólności zupełnie dokonane, nadzwyczayne lub nadetatowe dochody przyzwoicie zarachowane, a superaty tak etatowe iako i nadzwyczayne wczasie oznaczonym do kassy główney rządowey odsyłane były.

Wolno wydziałowi w obrębie zatwierdzonego etatu rozrządzać, bez odwoływania się, summami etatowemi wedle ich przeznaczenia; winien atoli postępować gospodarnie, unikać zbytnim i niepotrzebnym wydatkom i baczyć na przyzwoite oszczędzenia, mianowicie przy publicznych budowlach i zakładach. Nie powinien nigdy przekraczać etatu lub obracać summ etatowych na inne etatem niewskazane cele, bez wyższey approbacyi.

Należy do niego dozierać, ażeby poddani należne im zapomożki, wynagrodzenia i allewiacye regularnie i zgodno z przepisami nay-daléy przed upłynieniem roku odbierali.

Radzcy departamentowi i kassowi, toż samo Dyrektor wydziału i Prezydent są Nam za to wszystko w szczególności odpowiedzialnemi, iako też w ogóle za porządne i wierne zawiadywanie główną kassą Regencyiną, która regularnie co miesiąc, i prócz tego niekiedy ieszcze oddzielnie, rewidowaną bydź powinna.

Superaty z dochodów rogatkowych po bitych gościńcach, lub oszczędzenia z summ na utrzymywanie onychże wskazanych, odkładane zawsze bydź powinny na dalszą rzeczonych gościńców budowlę.

We względzie poruczoney sobie policyi rzemiosł powinien wydział starać się iak nayusilniey o wzrost i podniesienie przemysłu i kommunikacyi, i uprzątnąć powoli w przepisanym sposobie opieraiące się temu ieszcze zawady.

Besondere Fälle, wo Berichtserstattung nöthig ist.

§. 21. Außer den im vorigen §. und in dem ersten Theil dieses Abschnitts unter A. enthaltenen, ferner außer denjenigen, bei der ersten Abtheilung der Regierungen unter B. bestimmten Fällen, wo der Analogie nach auch bei dem Ressort der zweiten Abtheilung eben so wie bei der ersten, Berichtserstattung nöthig ist, hat letztere annoch in folgenden Fällen vorher höhere Genehmigung einzuholen:

1) sobald es auf eine Endbestimmung über die Substanz von Domainen und Forstgrundstücken, Pertinenzien, Amtsinventarien, Regalien und Gerechtsamen, deren Verpfändung, Belastung, Veräußerung, oder erbliche Austhuung ankommt, und über die Bedingungen und Anschläge, nach welchen solches ausgeführt werden soll;

2) über die Bedingungen bei Generalverpachtung von Domainenämtern, oder die Zeitverpachtung einzelner Domainenvorwerke und die darüber abzuschließenden Pachtverträge.

Letztere sind jedoch nur dann zur Revision und Bestätigung einzureichen, wenn die jährliche Pachtsumme 500 Rthlr. übersteigt, in sofern die Genehmigung zu der Verpachtung und ihren Bedingungen bereits ertheilt ist;

3) über die Zeitverpachtungen anderer Domainen-Pertinenzien, und landesherrlicher Nutzungs-Zweige ohne Unterschied, in sofern sie ohne Lizitation geschehen sollen, und im Fall der Lizitation, wenn dabei das vorherige Etatsquantum nicht herausgekommen, oder von einer längern als sechsjährigen Pacht die Rede ist;

4) über die jährlichen Schonungs- und Forst-Verbesserungsanlagen, so wie die jährlichen Abholzungsetats von den Forsten;

5) über Holzverkäufe, welche die Summe von 1000 Rthlr. übersteigen, oder in sofern sie mehr als 50 Rthlr. betragen, ohne Lizitation vorgenommen werden sollen.

Jedoch kann die Abtheilung solchen bäuerlichen Domaineneinsassen, deren Gebäude abbrennen, oder bei Ueberschwemmungen fortgerissen werden,

Szczególne przypadki w których referować należy.

§. 21. Oprócz w poprzednim §. i w pierwszéy części niniéyszego rozdziału pod A. zawartych, tudzież oprócz co do pierwszego wydziału Regencyi pod B. wskazanych przypadków, w których wedle analogii także w drugim wydziale równie iak w pierwszym zdawanie sprawy iest potrzebném, powinien tenże w następuiących ieszcze wypadkach udawać się po wyższe zatwierdzenie:

1) skoro rzecz idzie o ostateczne rozporządzenie względem istoty dóbr i lasów rządowych, ich przynależytości, inwentarzy amtowych, regaliów i praw, ich zastawienie, obciążenie, alienowanie, lub wypuszczenie wieczyste, i względem warunków i anszlagów, według których iedno lub drugie ma bydź uskutecznione;

2) względem warunków generalnych dzierżaw dóbr skarbowych, lub czasowéy dzierżawy poiedyńczych folwarków i kontraktów na nie dzierżawnych;

Ostatnie atoli wtenczas tylko podawać należy do rewizyi i zatwierdzenia, gdy roczna summa dzierżawna 500 talarów przechodzi, a approbacya dzierżawy i warunków onéyże iuż wprzódy nastąpiła;

3) względem czasowych wydzierżawień innych pertynencyi i użytków skarbowych bez różnicy, ieżeli bez licytacyi maią bydź wypuszczone; w razie zaś licytacyi wtenczas, gdy przeszłe etatowe quantum nie doszło, lub gdy idzie o dłuższą nad lat sześć dzierżawę;

4) względem corocznych zagaień i melioracyi lasów, iako też względem rocznych etatów porębów leśnych;

5) względem przedaży drzewa, summę 1000 tal. przewyższaiącéy, lub gdy przeszło 50 tal. wynosząc, bez licytacyi ma nastąpić.

Atoli włościanom dóbr skarbowych, których budynki ogniem spłonione lub powodzią zerwane, nie są tak wysoko za-

und nicht so hoch versichert sind, daß die Einsassen mit dem Assekuranzquantum sich aus benachbarten Privatwaldungen das benöthigte Bauholz ankaufen können, selbiges ohne Lizitation aus Königlichen Forsten, für den bei der letzten vorherigen Bauholz-Lizitation in der nächsten Forst herausgekommenen Preis, ohne Anfrage überlassen;

6) über Abfindungen von Servituten, welche auf Forsten und andern Domainengrundstücken ruhen, sobald die Abfindungssumme 500 Rthlr. übersteigt, desgleichen über Anerkenntnisse und Bewilligung von Freiholz und andern Servituten und nutzbaren Gerechtsamen auf Forsten und andern Domainengrundstücken, in sofern sie nicht schon feststehen;

7) über Freiholzbewilligungen, wozu die Berechtigungen zwar feststehen, durch welche aber das jährliche Abschätzungs- und Durchschnitts-Quantum überschritten wird;

8) über Erlasse und Remissionen von Steuern, Domainen und andern öffentlichen Gefällen, wozu auch Pachtgelder gehören, ferner bei Erlassung oder Milderung von Strafen, bei Steuer- und Finanzvergehungen, wenn sie durch rechtskräftige Erkenntnisse festgesetzt sind, und in anderen Fällen, sobald die Sache bei diesen Gegenständen die Summe von 50 Rthlr. übersteigt;

9) bei Neubauen, welche die Summe von 500 Rthlr. und bei Reparaturbauen, welche die von 1000 Rthlr. übersteigen.

Zu Neubauen werden auch gerechnet:

a) Alle Landbaue, wodurch der Zweck einer schon vorhandenen Bau-Anlage wesentlich verändert wird;

b) bei Wasserbauen, jede Abänderung schon bestehender Werke, wodurch die Richtung des Stroms, der Zustand der Schiffahrt, oder die Sicherung, Bewässerung, und Entwässe-

bezpieczone, iżby sobie za summę assekurowaną z ościennych borów prywatnych potrzebnego drzewa budowlanego zakupić mogli, mocen iest wydział bez odwołania się, spuścić im takowe z lasów Królewskich bez licytacyi, a to za cenę, po iakiéy poszło drzewo budowlane na ostatniéy licytacyi w naybliższym lesie;

6) względem okupu ciężarów realnych na korzyść trzeciego, lasy i dobra rządowe obarczaiących, skoro summa okupna 500 tal. przenosi, tudzież względem przyznania i dozwolenia wolnych wrębu i innych ciężarów realnych lub praw użytkowania z lasów i dóbr rządowych, skoro takowe nie są ieszcze ustanowione;

7) względem dozwolenia wolnego wrębu w tych przypadkach, gdzie prawo iuż iest uznane, który iednak ilość detaxacyiną i frakcyiną na rok przeznaczoną przewyższa;

8) względem odpuszczenia i allewiacyi w podatkach, w dochodach z dóbr i lasów rządowych i w innych publicznych daninach, do których też summy dzierżawne należą, niemniéy względem darowania lub zwolnienia kar wynikłych z uchybień przeciwko prawom podatkowym i skarbowym, skoro takowe przez prawomocne wyroki są postanowione, równie w innych przypadkach, skoro rzecz w takich przedmiotach summę 50 tal. przewyższa;

9) względem nowych budowli summę 500 talarów, i względem reparacyi summę 1000 talarów przenoszących.

Do nowych budowli rachuią się także:

a) wszystkie budowy ziemskie, zmieniaiące co do istoty cel założonego iuż budynku;

b) co do budowli wodnych, każda odmiana exystuiących iuż zakładów, przez którą dla kierunku strumienia, stanu żeglugi, lub zabezpieczenia, zalewania

rung angrenzender Ländereien in ein neues Verhältniß kommen.

In allen Baufällen, wo berichtet werden muß, sind auch die Bau-Anschläge der Ober-Bau-Deputation zur Revision einzureichen;

10) bei Kassen-Defekten;

11) bei Vorschüssen, welche den der Abtheilung von dem Finanz-Ministerio bei der General-Staats-Kasse eröffneten Kredit übersteigen.

Die Abtheilung muß aber für die baldige Wiedereinziehung oder Verrechnung der Vorschüsse sorgen;

12) bei allen extraordinairen, nicht etatsmäßigen Zahlungen, bei allen Etats-Ueberschreitungen, bei allen Verwendungen zu andern Zwecken, als der Etat bestimmt hat, und bei den durch die jetzige Instruktion nicht ausdrücklich überlassenen Dispositionen über Ersparungen bei etatsmäßigen Ausgaben;

13) bei wichtigen Fabrik-Anlagen, und bei allen Beschränkungen der Handels- und Gewerbe-Freiheit, sofern letztere in dem Regierungs-Bezirk bereits eingeführt ist.

In allen übrigen Fällen, wo die gegenwärtige Instruktion es nicht ausdrücklich verlangt, oder es nicht durch besondere Gesetze und Verordnungen außerdem vorgeschrieben worden, kann die Abtheilung nach ihrem pflichtmäßigen Ermessen ohne Anfrage verfügen und verfahren; jedoch behält es

14) wegen Einreichung der Etats und Rechnungen von den Staats-Kassen zur Prüfung, Bestätigung und Decharge, so wie ferner wegen Einreichung der geordneten Kassen-Extrakte und Abschlüsse und der Kassen-Revisions-Protokolle, bei den bisherigen Vorschriften auch weiterhin sein Bewenden.

i osuszania przyległych gruntów nowe stósunki wynikaią.

We wszystkich przypadkach budowniczych, raportowania wymagaiących, także kosztorysy podawać należy do rewizyi Deputacyi Nadbudowniczéy.

10) względem defektów kassowych;

11) względem awansów, przechodzących kredyt wydziałowi przez Ministerium przychodów w główney kassie rządowéy otworzony.

Wydział atoli starać się winien o prędkie awansów tych ściągnienie lub zarachowanie;

12) względem wszelkich nadzwyczaynych, nieetatowych wypłat, względem wszelkich przekroczeń etatu, względem użycia summ do innych w etacie nie przeznaczonych celów, niemniéy względem nie przepisanego wyraźnie ninieyszą instrukcyą dowolnego zarządzania summami w wydatkach etatowych oszczędzonemi;

13) względem ważnych założeń fabrycznych i wszelkich ograniczeń wolności handlu i przemysłu, ieżeli ostatnia w obwodzie Regencyi iuż iest zaprowadzona.

We wszystkich innych przypadkach, w których instrukcya niniejsza wyraźnie tego nie wymaga, lub w oddzielnych ustawach i urządzeniach nie iest przepisano, mocen iest wydział bez odwołania się stanowić i działać wedle swoiego z obowiązkami zgodnego ocenienia, iednakże

14) co do podawania etatów i rachunków kass rządowych do roztrząśnienia, potwierdzenia i zakwitowania, niemniéy co do podawania przepisanych extraktów kassowych, abszlusów i protokułów rewizyi kassowych, pozostać się ma na dal przy dotychczasowych postanowieniach.

Abschnitt III.

Von dem Geschäfts-Gange.

Geschäfts-Vertheilung.

§. 22. Jedem Mitgliede des Kollegiums wird in seiner Abtheilung ein bestimmter Wirkungskreis nach den Haupt-Gattungen der Geschäfte abgegrenzt, mit möglichster Beobachtung der Gleichheit unter den einzelnen Mitgliedern, im Fall es nicht, wie z. B. bei der Domainen-Verwaltung, den indirekten Steuern und den Kirchen- und Schul-Angelegenheiten angemessener ist, die Geschäfts-Vertheilung nach Bezirken zu machen. Auch erhält jedes Mitglied einen Korreferenten zugeordnet.

Für jede Abtheilung muß wenigstens ein Justitiar bestimmt und darauf gesehen werden, daß so viel möglich jedesmal ein Bau-Rath den Sitzungen beiwohnt.

Mit der Vertheilung der Geschäfte ist so wenig als möglich zu wechseln.

Erbrechen und Zuschreiben der eingehenden Sachen.

§. 23. Sämmtliche eingehende Sachen werden bei dem Präsidenten erbrochen, welcher sie präsentirt, absondert und jedem Direktor die zusendet, welche seine Abtheilung betreffen.

Zugeschrieben werden die Sachen nur wenn sie neu sind, oder der Präsident oder Direktor dazu besondere Gründe haben. Außer diesem Falle schickt die Registratur selbige sofort dem gewöhnlichen Departements-Rathe und dessen Korreferenten, oder dem im Anfange ernannten Referenten zu.

Sachen des Plenums, wie auch die Reskripte der vorgesetzten Behörden zirkuliren bei beiden Direktoren.

Verhältniß des Dezernenten und Korreferenten.

§. 24. In der Regel wird jede Sache von dem gewöhnlichen Dezernenten und Korreferenten bearbeitet. Dem Präsidium steht die Befugniß zu, hievon Ausnahmen zu machen; doch hat dasselbe, so viel als möglich, jede Sache von dem nehmlichen Mitgliede bis ans Ende bearbeiten zu lassen.

An den Korreferenten gelangt die Sache zuerst, der sich davon unterrichtet, dies auf dem Stück bemerkt, oder sogleich sein Gutachten beifügt.

Betrifft die Sache einen technischen Gegenstand, so muß dieses, der Regel nach, von dem betreffenden

Rozdział III.

O toku interessów.

Podział interessów.

§. 22. Każdemu członkowi Kollegii wskazany będzie w wydziale iego pewny zakres działania wedle głównych rodzaiów materyi, z przyzwoitém zachowaniem równości między poiedyńczemi członkami, ieżeliby, iak n. p. co do administracyi dóbr skarbowych, dochodów niestałych i interessów kościelnych i szkólnych, nie było dogodniéy, zrobić podział interessów na okręgi. Każdy członek mieć sobie będzie przydanego korreferenta.

Każdy wydział mieć powinien iednego przynaymniéy Justycyaryusza; baczyć także należy, ażeby ile można, każdemu posiedzeniu przytomnym był Radzca budowniczy.

Rozpieczętowanie i przypisywanie nadchodzących rzeczy.

§. 23. Wszystkie nadchodzące rzeczy otwieraią się u Prezydenta, który ie prezentuie, rozosobnia i każdemu Dyrektorowi przesyła te, które się wydziału iego tyczą.

Przypisuią się rzeczy tylko będąc nowemi, lub gdy Prezydent lub Dyrektor szczególne do tego ma powody. Prócz tego przypadku odsyła zaraz Registratura rzeczy zwyczaynemu Radzcy wydziałowemu i iego korreferentowi, lub mianowanemu w początku referentowi.

Rzeczy ogólnego zebrania dotyczące, niemniéy reskrypta władz przełożonych obsyłaią się do obudwóch Dyrektorów.

Stósnnki decernenta i korreferenta.

§. 24. Każda rzecz powinna bydź obrabianą przez zwyczaynego decernenta i korreferenta. Wolno iednakże Presidio odstąpić od téy reguły, luboć ile można każdą rzecz przez iednego i tego samego członka aż do końca obrabiać każe.

Idzie naprzód rzecz do korreferenta, który się o niéy informuie, że to uczynił, obok wyraża lub też zdanie swoie zaraz przyłącza.

Jeżeli rzecz tyczy się iakiego przedmiotu technicznego, powinno się to stać za zwyczay

technischen Mitgliede geschehen, und so viel insonderheit Bau-Sachen anbetrifft, von demselben sofort die nöthige Revision der Anschläge, Zeichnungen u. s. w. vorgenommen und beigefügt werden, ehe die Sache zum Vortrage gelangt.

Der Justitiar ist beständiger Korreferent in allen Sachen, wodurch Rechtsverbindlichkeiten für den Fiskus entstehen, und in Prozeß-Sachen. Schriftliche Rechts-Gutachten können von demselben nur unter Mitzeichnung eines Direktors gefordert werden.

Der Referent hat die eigentliche Bearbeitung der Sache, und den Vortrag darin; er berathet sich zuvor mit dem Korreferenten darüber.

Dem Korreferenten müssen sämmtliche vom Referenten angegebene Dekrete und Ausfertigungen, ohne Ausnahme, auch wenn sie zu den Akten gehen, zur Mitzeichnung vorgelegt werden.

Bei Verschiedenheit der Meinung kann der Korreferent die seinige zwar auf dem Stück bemerken; er darf aber darin ohne Einverständniß mit dem Referenten nichts abändern, und ist nur dafür verantwortlich:

a) daß keine faktische Irrthümer bei der Sache obwalten;
b) daß die Verfügung nicht den Gesetzen oder bestehenden Vorschriften entgegen sey;
c) daß sie den Beschluß des Kollegiums gemäß abgefaßt worden, wenn sie darin vorgetragen ist;
d) daß sie an sich schicklich, klar und bestimmt abgefaßt und mit den nöthigen Gründen unterstützt worden; und
e) daß keine Sache ohne Vortrag abgemacht werde, welche dazu hätte gelangen sollen;

im Fall er es unterläßt, dem Direktor der Abtheilung oder dem Präsidenten davon Anzeige zu machen, sobald der Referent sich weigert, die Sache abzuändern.

Verfügungen an die Kasse müssen außerdem jedesmal dem Kassen-Rath der Abtheilung, und Holz-Anweisungen jedesmal dem Ober-Forstmeister zur Mitzeichnung vorgelegt werden.

przez członka technicznego, a co do rzeczy budowniczych, powinien tenże przedsięwziąść niezwłocznie rewizyą kosztorysów, rysunków i t. d. i takową dołączyć, zanim rzecz do przedstawienia na posiedzeniu idzie.

Justycyarynsz iest stałym korreferentem we wszelkich materyach, pociągaiących za sobą prawne obowiązki dla skarbu i w rzeczach processowych. Piśmienne opinie prawne żądane tylko bydź mogą od niego za wspólnym Dyrektora podpisem.

Do Referenta należy właściwe rzeczy obrabianie i przedstawianie onéyże na posiedzeniu; naradza się wprzód o niéy z korreferentem.

Wszelkie dekreta i expedycye referenta, bez wyiątku, chociaż nawet do akt idąc, przełożone bydź powinny korreferentowi do wspólnego podpisu.

W przypadku różności w zdaniach, może korreferent zapisać swoie na boku, nie czyniąc iednakże bez zniesienia się z referentem żadnéy odmiany, i tylko za to iest odpowiedzialnym:

a) ażeby żadne pomyłki in factis rzeczy nie zachodziły;
b) ażeby rezolucya nie była przeciwna prawom i istnącym przepisom;
c) ażeby odpowiadała uchwale Kollegii, ieżeli w niém była przedstawioną;
d) ażeby była ułożoną w stósownych, iasnych i dobitnych wyrazach, i na potrzebnych wspartą powodach;
e) ażeby żadna rzecz nie była odrobioną bez przedstawienia na sessyi, gdy to nastąpić było powinno;

skoroby zaniedbał donieść Dyrektorowi wydziału lub Prezydentowi, iż Referent wzbrania się odmienić rzeczy.

Zalecenia do kassy zawsze nad to Radzcy kassowemu wydziału, a assygnacye na drzewo, Nadleśnemu do wspólnego podpisu przekładane bydź powinny.

Geschäftsgang zwischen den beiden Abtheilungen.

§. 25. Sachen, die zum Geschäftskreise beider Abtheilungen gehören, werden von dem Präsidenten mit der Nummer beider bezeichnet, und alsdann wird es in jeder Abtheilung eben so gehalten, als es vorstehend vorgeschrieben worden.

Die zuletzt genannte Abtheilung erhält das Stück zuerst, und giebt es mit ihrem Gutachten an die andere Abtheilung ab. Ist diese einverstanden, so giebt sie darnach die nöthigen Verfügungen an, und läßt das Konzept den betreffenden Mitarbeitern der andern Abtheilung und ihrem Direktor zur Mitzeichnung vorlegen.

Sind beide Abtheilungen verschiedener Meinung, und können sie sich nicht vereinigen, so wird die Sache in das Plenum gebracht. Ein förmlicher Schriftwechsel findet zwischen beiden Abtheilungen nicht statt.

Sachen, die ohne Vortrag abzumachen sind.

§. 26. Alle blos einleitende und vorbereitende Verfügungen, so wie überhaupt alle Sachen, die ihren gewiesenen Gang, ihre Norm und Form haben, sind die Dezernenten, wenn sie nicht erhebliche Zweifel haben, verpflichtet, ohne Vortrag anzugeben und abzumachen. Zum Vortrage kommen die Sachen also, der Regel nach, erst dann, wenn es darin auf eine materielle Entscheidung ankommt. Beruht diese aber auf unzweifelhaften ausdrücklichen Vorschriften; so sind die Dezernenten berechtigt, sie ebenfalls ohne Vortrag abzumachen. In allen Fällen, welche der Dezernent ohne Vortrag abmacht, muß solches aber ausdrücklich von ihm auf dem Stück bemerkt werden.

Die Referenten sind auch verpflichtet, zur Abkürzung des Geschäftsganges Rückfragen in eigenem Namen zu erlassen, und die Behörden, ihnen auf diesem Wege Auskunft zu geben. Der Referent muß jedoch von solchen Erlassen dem Korreferenten und vorsitzenden Direktor Nachricht, und die Antwort nebst dem Konzept seines Schreibens urschriftlich zu den Akten geben.

Bieg interessów między obudwoma wydziałami.

§. 25. Rzeczy, do zakresu obudwóch wydziałów należące, oznacza Prezydent numerem obudwóch poczém w każdym wydziale idą trybem powyż przepisanym.

Przytoczony na ostatku wydział naypierwéy rzecz odbiera, i oddaie ią z opinią swoią drugiemu wydziałowi. Jeżeli ten zgodnego iest zdania, wydaie stosowne rezolucye, i każe koncept właściwym współpracownikom drugiego wydziału i iego Dyrektorowi do wspólnego podpisu przełożyć.

Jeżeli wydziały różnego są zdania, i nie mogą się porozumieć, na ogólném zebraniu rzecz wniesioną bydź powinna. Formalna piśmienna korrespondencya między wydziałami nie ma mieysca.

Rzeczy odrabiaiące się bez przedstawienia.

§. 26. Wszelkie wstępne i przygotowawcze dyspozycye, iako też w ogólności wszelkie rzeczy, pewny swóy bieg, zasadę i kształt maiące, obowiązani są decernenci, nie maiąc ważnych wątpliwości, dekretować i odrabiać bez przedstawienia. A zatém wtenczas dopiero za zwyczay przedstawiaią się rzeczy na posiedzeniu, gdy co do istoty ich decyzya nastąpić ma.

Jeżeli zaś ta na niewątpliwych i wyraźnych polega przepisach, upoważnieni są decernenci odrabiać ie podobnież bez przedstawienia. We wszelkich atoli przedmiotach, które decernent bez przedstawienia odrabia powinien to na boku wyrazić.

Dla skrócenia biegu interessów, obowiązani są referenci żądać w swoiém imieniu obiaśnień, których im władze w téy drodze udzielać winny. O takiéy iednakże odezwie powinien referent zawiadomić korreferenta i przodkuiącego dyrektora, a odpowiedź wraz z konceptem swoiéy odezwy w pierwopisie do akt oddać.

Sachen, die vorgetragen werden müssen.

§. 27. Folgende Gegenstände müssen stets zum Vortrag gebracht werden:

1) Alle Sachen von Wichtigkeit oder besonderem Interesse für die Abtheilung, z. B. Etats-Entwürfe ꝛc.;

2) Alle Vorstellungen und Beschwerden gegen Verfügungen derselben;

3) Alle Entreprise- und andere Kontrakte;

4) Alle Sachen, wobei es darauf ankommt, ob Fiskus sich auf einen Rechtsstreit einlassen, oder denselben anfangen, oder gegen Erkenntnisse Rechtsmittel ergreifen soll;

5) Alle Geldzahlungen und Anweisungen, in sofern sie nicht auf klaren Vorschriften beruhen;

6) Alle vom Präsidium ausdrücklich zum Vortrage geschriebene Sachen;

7) Alle zur Abmachung ohne Vortrag geeignete Sachen, über welche der Korreferent mit dem Referenten, oder diese mit dem Direktor nicht einverstanden sind.

Stimmfähigkeit der Mitglieder und Verhalten derselben bei dem Vortrage.

§. 28. Bei dem Vortrage sowohl in dem Plenum als in den einzelnen Abtheilungen werden die Sachen nach der Mehrheit der Stimmen entschieden, und jedes Mitglied hat in seiner Abtheilung so wie im Plenum eine volle Stimme. Bei deren Gleichheit entscheidet die Stimme des Vorsitzenden. Jedes Mitglied wird dem Vortrage seine ganze Aufmerksamkeit widmen, und es werden während demselben alle andere Arbeiten, selbst das Unterschreiben untersagt. Die Zahl und Zeit der Sitzungen ordnet das Präsidium an.

Vereinfachung der Ausfertigungen und des Geschäftsganges.

§. 29. Der Regel nach müssen die Verfügungen, wo solches geschehen kann, und die Arbeit nicht erschwert wird, blos durch Abschriften des Dekrets, die jedoch gehörig zu vollziehen sind, erlassen, und Sachen, die sich dazu eignen, mit einem bloßen Vermerk an die Unterbehörden remittirt, überhaupt aber

Rzeczy, które przedstawiane bydź winny.

§. 27. Następuiące przedmioty powinny zawsze bydź przedstawiane:

1) wszelkie rzeczy ważne i szczególniéy wydział zaymuiące, n. p. proiekta do etatów i t. d.

2) wszelkie przełożenia i zażalenia przeciw iego postanowieniom;

3) wszelkie kontrakty entrepryzy i inne;

4) wszelkie rzeczy, w których zachodzi pytanie, czyli fiskus wdać się ma w spór prawny, lub takowy rozpocząć, lub też przeciw wyrokom środków prawnych użyć;

5) wszelkie wypłaty i assygnacye, ieżeli się na iasnych nie zasadzaią przepisach;

6) wszelkie przez Praesidium wyraźnie do przedstawienia przypisane rzeczy;

7) wszelkie rzeczy bez przedstawiania odrobionemi bydź mogące, względem których między korreferentem a referentem, lub między temi a dyrektorem, porozumienia nie było.

Prawo głosowania i zachowania się członków na posiedzeniach.

§. 28. Tak na ogólném zebraniu, iako też poiedyńczych wydziałów posiedzeniach stanowi się o rzeczach większością głosów, a każdy członek w swoim wydziale i na ogólném zebraniu ma głos pełnoważny. Równość głosów rozwięzuie Prezyduiący. Każdy członek poświęci całą uwagę rzeczom przedstawianym, i w tym przeciągu czasu nie wolno żadnych innych zatrudnień przedsiębrać, ani nawet podpisywania. Liczbę i czas posiedzeń Praesidium postanawia.

Skrócenie expedycyi i toku interessów.

§. 29. Rozporządzenia, gdzie to bydź może i praca się nie utrudnia, powinny bydź zwykle tylko w kopiach dekretów, z przynależytemi iednak podpisami, wydawane, a rzeczy które się do tego uwłaśniaią, z prostą tylko uwagą podrzędnym władzom zwracane zgoła

dafür gesorgt werden, den Geschäftsgang so viel als möglich abzukürzen und zu vereinfachen.

Superrevision.

§. 30. Sofern von dem Präsidenten oder dem Direktor der betreffenden Abtheilung nicht ein Anderes bestimmt wird, ist eine Superrevision nur nöthig:

a) bei denjenigen Sachen welche vorgetragen sind;

b) bei allen Verfügungen, wodurch etwas zugestanden oder bewilligt wird, folglich auch bei allen Kassen-Verfügungen, Holz- und Naturalien-Anweisungen;

c) bei allen Schreiben an auswärtige oder inländische koordinirte Behörden, sofern sie nicht eine an sich zulässige, blos nachrichtliche Mittheilung betreffen;

d) bei allen Berichten an vorgesetzte Behörden.

Verhältniß des Plenums zu einer einzelnen Abtheilung.

Bestimmung wegen Bezeichnung der Verfügungen von jenem und diesen, und der Kirchen- und Schul-Kommission.

§. 31. Das Plenum der Regierung ist an sich keine besondere Behörde, sondern in Gemäßheit des §. 5. dieser Instruktion, nur dazu bestimmt, damit die Verwaltungsgegenstände desto vielseitiger berathen werden, und um es zu vermeiden, daß nicht eine einzelne Abtheilung, ohne Vorwissen und Einstimmung der andern etwas verfügt, was den, dieser angewiesenen Wirkungskreis ebenfalls angeht. Es findet daher auch von den Abtheilungen so wenig ein Rekurs an das Plenum: als zwischen jenen und diesem ein förmlicher Schriftwechsel statt; und eben so wenig hat dasselbe ein besonderes Personale und eine eigene Registratur, sondern die Sachen des Plenums werden bei derjenigen Abtheilung bearbeitet und niedergelegt, welche das Hauptinteresse dabei hat. Zur Unterscheidung indessen werden sie unter dem Kollektivnamen:

„Königlich-Preußische Regierung"

ausgefertigt, statt daß bei Sachen einzelner Abtheilungen noch die Bezeichnung der Abtheilung beigefügt wird, von welcher die Sache ausgeht.

starać się należy o skrócenie i sproszczenie ile można toku interessów.

Superrewizya.

§. 30. Jeżeli Prezydent lub Dyrektor właściwego wydziału inaczéy nie postanowi, potrzebna tylko iest superrewizya:

a) co do rzeczy na posiedzeniu przedstawionych;

b) co do wszelkich postanowień, któremi się co przyznaie lub dozwala, a zatém i co do wszelkich dyspozycyi kassowych, assygnacyi na drzewo i naturalia;

c) co do wszelkich odezw do zagranicznych lub kraiowych władz równego rzędu, ieżeli się właśnie kommunikacyi zawiadamiaiącéy, saméy z siebe dozwolonéy, nie tyczą;

d) co do wszelkich raportów do władz przełożonych.

Stósunki Plenum do poiedyńczych wydziałów.

Przepis względem oznaczenia postanowień plenarnych i wydziałowych, tudzież od Kommissyi kościelnéy i szkólnéy wychodzących.

§. 31. Plenum Regencyi nie iest samo z siebie żadną oddzielną władzą, ale owszem stósownie do §. 5. ninieyszéy instrukcyi przeznaczone iest na to, aby przedmioty administracyine tém rozliczniéy roztrząsane były, i aby zapobiedz wydawaniu postanowień poiedyńczego wydziału bez wiedzy i przychylenia się drugiego wydziału w rzeczach do iego zakresu działań należących. Nie może więc mieć mieysca ani rekurs od wydziałów do Plenum, ani też formalna korrespondencya pisiemna między témże a wydziałami. Podobnież Plenum ani się składa z innych osób, ani ma własną Registraturę, ale owszem rzeczy plenarne odrabiaią się i składaią w tym wydziale, którego się naypryncypalniéy tyczą. Dla rozróżnienia iednak, wygotowywane będą pod zbiorowém nazwiskiem:

„Królewsko-Pruska Regencya"

gdy témczasem w rzeczach szczególnych wydziałów dopisuie się liczba wydziału z którego rzecz wychodzi.

Schreiben an auswärtige Behörden müssen aber auch jedesmal unter dem Kollektivnamen:

„Königlich-Preußische Regierung"

ausgefertigt werden.

Die Verfügungen der Kirchen- und Schul-Kommission ergehen unter deren Namen nur an Geistliche und Schullehrer, in allen übrigen Fällen aber unter dem Namen der ersten Abtheilung. Doch werden die Berichte derselben an das vorgesetzte Ministerium und das Konsistorium gleichfalls unter ihrem Namen ausgefertigt, im Fall sie nicht von dem Plenum der Regierung ausgehen; auch müssen sie, so wie die Verfügungen der Kirchen- und Schulkommission, stets von den geistlichen und Schulräthen unterschrieben werden, wenn diese nicht abwesend sind.

Wegen der Unterschrift.

§. 32. Jedes Mitglied des Kollegiums ist befugt, die Reinschriften der Sachen zu unterschreiben, welche vom Plenum, oder von der Abtheilung, worin es angestellt ist, ausgehen. Die Unterschriften dreier Mitglieder sind zureichend. Unterzeichnet ein Mitglied des Präsidiums mit; so sind zwei Unterschriften hinlänglich. Eine Ausnahme machen die Berichte, welche alle von dem Präsidenten, dem Direktor, und allen anwesenden Räthen der Abtheilung, welche sie erstattet, unterschrieben werden müssen.

Holzanweisungen muß der Oberforstmeister auch in der Reinschrift unterzeichnen, wenn er anwesend ist.

Auf den Reinschriften der Berichte müssen die Namen des Referenten und Korreferenten genannt werden.

Die Reihefolge bei der Unterschrift bestimmt übrigens das Dienstalter, nach welchem überhaupt die Mitglieder des Kollegiums rangiren.

Besondere Vorschriften wegen der Berichte an die Ministerien.

§. 33. Alle Gegenstände gleicher Art, die solches gestatten, und nicht eine besondere Beschleunigung erfordern, müssen, wenn darüber eine Berichtserstattung nöthig ist, gesammelt und in periodischen Generalberichten auf einmal unter Beifügung einer motivirten und übersichtlichen Nachweisung, an die Ministerien gebracht werden, z. B. die Pensions-Gesuche u. s. w. Der Regel nach sind dergleichen

Atoli odezwy do władz zagranicznych wychodzić zawsze powinny pod zbiorowém nazwiskiém:

„Królewsko-Pruska Regencya"

Postanowienia Kommissyi kościelnéy i szkólnéy wychodzą w iéy imieniu tylko do duchownych i nauczycieli; we wszystkich zaś innych przypadkach w imieniu pierwszego wydziału. Przecież raporta iéy do przełożonego Ministerium i do Konsystorza czynione będą w iéy imieniu, ieżeli z Plenum Regencyi nie wychodzą; powinny także bydź zawsze, równie iak i postanowienia Kommissyi kościelnéy i szkólnéy, podpisywane przez Radzców duchownych i szkólnych, ieżeli ciż są obecnemi.

O podpisywaniu.

§. 32. Każdy członek Kollegii ma prawo podpisywać munda rzeczy, wychodzących z Plenum, lub wydziału, w którym iest umieszczony. Podpisy trzech członków są dostateczne. Jeżeli członek Praesidium podpisuie, dostatecznemi są dwa. Wyłączaią się od tego wszelkie raporta, które przez Prezydenta, Dyrektora, i wszystkich przytomnych Radzców wydziału, od którego wychodzą, podpisane bydź powinny.

Assygnacye na drzewo podpisywać także powinien in mundo Nadleśny, ieżeli iest przytomny.

Na mundach raportów wyrażać należy nazwisko referenta i korreferenta.

Koléy podpisywania stanowi wiek urzędowy, podług którego członki Kollegium stopniuią.

Szczególne przepisy względem raportów do Ministeryów.

§. 33. Wszelkie przedmioty iednakowego rodzaiu, dozwalaiące tego i niewymagaiące szczególnego pośpiechu, powinny, ieżeli w téy mierze zdanie sprawy iest potrzebném, bydź zbieranemi i razem podawanemi Ministeriom w peryodycznych raportach generalnych z dołączeniem ugruntowanego i wywodnego wykazu n. p. wnioski o pensye i t. d.

Berichte von den Oberpräsidenten mitzubringen, wenn selbige nach Berlin berufen werden.

In allen Fällen, wo nach der gegenwärtigen Instruktion eine Berichtserstattung nöthig ist, muß diese, sofern sie nicht in einer blos nachrichtlichen Anzeige besteht, auch dann erst erfolgen, wenn die Sache zu einem endlichen Beschlusse völlig reif ist; übrigens aber der Bericht selbst jedesmal gründlich, klar, bestimmt und erschöpfend, aber auch möglichst kurz und gedrängt, ohne unnütze Weitschweifigkeit und Wortüberfüllung, abgefaßt werden.

Derselbe wird an denjenigen Minister gerichtet, vor welchem die Sache nach der §. 1. erwähnten Kabinetsorder gehört, und wenn mehrere Ministerien dabei konkurriren, an selbige gemeinschaftlich.

Von allen an die Regierungen oder ihre Abtheilungen von Uns ergehenden unmittelbaren Verfügungen, reichen sie, nebst ihren darauf erstatteten Berichten, Abschrift dem betreffenden Minister ein.

Abschnitt IV.

Von den Rechten und Pflichten der Regierungsbeamten.

Allgemeine Vorschriften:

a) rücksichtlich der Verantwortlichkeit.

§. 34. Da der ganze Geschäftsbetrieb in bestimmte, fest abgegrenzte Departements vertheilt werden, und bei Ausnahmen hiervon ein und dasselbe Mitglied, der Regel nach, die Sache von Anfang bis zu Ende bearbeiten soll, auch ein jeder Departementsrath oder in einzelnen Sachen ernannter Dezernent die Befugniß hat, in dem ihm angewiesenen Geschäftskreise möglichst frei und selbstständig zu wirken; so ist derselbe nicht allein für einen schnellen und ununterbrochenen Fortgang, sondern auch für eine gründliche und vorschriftsmäßige Bearbeitung der dazu gehörigen Gegenstände, so wie für eine anständige und schickliche Fassung der von ihm angegebenen Verfügungen, zunächst und vollständig verantwortlich.

Podobne raporta powinni zwykle zabierać z sobą Naczelni Prezesowie, powołanemi będąc do Berlina.

We wszystkich przypadkach, wymagaiących wedle instrukcyi ninieyszéy raportu, takowy, ieżeli nie idzie o same tylko doniesienie dla wiadomości, dopiero wtenczas zdać należy, gdy rzecz usposobiona iest zupełnie do ostateczney decyzyi; z resztą ułożonym bydź powinien gruntownie, iasno, dobitnie i z wyczerpaniem rzeczy, niemniéy ile możności, krótko i zwięźle, bez niepotrzebnéy rozwlekłości i zbytnego mnóstwa wyrazów.

Raport takowy adresuie się do Ministra, do którego rzecz wedle namienionego w §. 1. rozkazu gabinetowego należy, ieżeli zaś do niéy kilka Ministeryów wpływa, do tychże wspólnie.

Wszelkich Naszych bezpośrednio do Regencyów lub ich wydziałów wydanych postanowień, podawać będą kopie właściwym Ministrom przy zdawanych w téy mierze raportach.

Rozdział IV.

O prawach i obowiązkach urzędników Regencyinych.

Ogólne Przepisy:

a) co do odpowiedzialności.

§. 34. Ponieważ całkowity bieg interessów podzielony iest na pewne, stale zakreślone wydziały, i przy wyłączeniach od tego prawidła, zwykle ieden i ten sam członek rzecz od początku aż do końca obrabiać ma; niemniéy gdy każdy Radzca oddziałowy lub wyznaczony w poiedyńczych rzeczach decernent, mocen iest działać w naznaczonym mu obrębie urzędowania, ile możności wolno i niezawiśle, przeto tenże nietylko za śpieszny i nieprzerwany bieg, lecz i za gruntowne i zgodne z przepisami obrabianie należących doń interessów, iako też za przyzwoity układ wydawanych przez niego rozporządzeń naybliżéy i zupełnie iest odpowiedzialnym.

Von dieser prinzipalen Verantwortlichkeit wird auch Niemand durch den Beitritt des Kollegiums bei dem gehaltenen Vortrage, befreiet. Ist das Mitglied von dem Kollegium abgestimmt worden, so darf es den Beschluß nicht vertreten, wenn es seine abweichende Meinung in dem Dekrete kürzlich vermerkt, und solches darunter vor dem vorsitzenden Direktor oder Präsidenten hat bescheinigen lassen. Wohl aber haftet das Mitglied nachher vollständig für den weitern Betrieb der Sache, und eine zweck- und ordnungsmäßige Ausführung des Beschlusses. Auch kann dasselbe zur Verantwortung und vollen Vertretung gezogen werden, wenn es sich in der Folge ausweiset, daß es aus Unkunde des Sachverhältnisses, der Gesetze oder Vorschriften, oder vielleicht gar aus bloßem Eigensinn abweichender Meinung gewesen, oder aber durch falsche und unvollständige Darstellung das Kollegium zu dem Beschluß verleitet hat.

Od téy główney odpowiedzialności nie uwalnia nikogo prystęp Kollegium podczas przedstawienia rzeczy. Jeżeli członek przez Kollegium przegłosowany zostanie, w ówczas za decyzyą nie iest w odpowiedzi, skoro różniące zdanie swoie w dekrecie w krótkich słowach zapisze i takowe przez Dyrektora prezyduiącego lub przez Prezydenta poświadczone mieć będzie. Wszakże zupełna potém ciąży odpowiedzialność na tymże członku za dalszy obrot rzeczy, tudzież za stósowne i przepisom odpowiadaiące wykonanie decyzyi. Pociągnionym także bydź może do odpowiedzialności i zupełnego zastąpienia, skoroby się późniey wykazać miało, iż z niewiadomości położenia rzeczy, ustaw lub przepisów, lub wcale przez upor tylko innego był zdania, lub też przez fałszywe i niedokładne przedstawienie rzeczy Kollegium do wydaney decyzyi uwiódł.

§. 35. Bei Gegenständen von besonderer Wichtigkeit, oder bei Unzulänglichkeit der Vorschriften und Mangel an Zeit, darüber höhere Entscheidung einzuholen, steht es jedem Mitgliede, wenn es die prinzipale Verantwortung nicht übernehmen will, frei, das Sachverhältniß mit seiner Meinung schriftlich aufzusetzen. Dies wird bei dem Vortrage verlesen, berathen und entschieden. Alsdann haftet der Dezernent blos für die vollständige und richtige Darstellung des Sachverhältnisses, und daß insonderheit keine Umstände und Gesichtspunkte von Erheblichkeit dabei übergangen worden, für den Beschluß aber nicht weiter, als jedes andere Mitglied. Bei dergleichen Votis muß jedoch alle unnütze Weitläuftigkeit möglichst vermieden, auch jedesmal der Beschluß nur von dem vorsitzenden Direktor oder Präsidenten darauf gesetzt werden.

§. 35. W przedmiotach wielkiéy wagi, lub w razie niedostateczności przepisów i braku czasu do uzyskania wyższéy decyzyi, wolno każdemu członkowi, gdy główney odpowiedzialności wziąść na siebie niechce, wystawić na piśmie położenie rzeczy wraz z opinią swoią. To wystawienie rzeczy zostanie na posiedzeniu odczytaném, rozważoném i rozstrzygnioném. Potém odpowiedzialnym iest decernent tylko za dokładne i rzetelne wystawienie stanu rzeczy i w szczególności za nieopuszczenie żadnéy okoliczności i ważnego względu, za decyzyą zaś nie więcéy, iak każdy inny członek. Przy takowych iednakże zdaniach unikać należy wszelkiéy niepotrzebnéy obszerności i zawsze konkluzya tylko przez prezyduiącego Dyrektora lub Prezydenta zapisaną bydź powinna.

§. 36. Nach dem Departementsrath oder Dezernenten ist, in sofern nicht etwa nach den obigen Bestimmungen die Verantwortlichkeit der Korreferenten oder anderer Mitglieder, die an der Sache Antheil genommen, eintritt, das Präsidium verhaftet, und zwar aus demselben zuvörderst der vorsitzende Direktor derjenigen Abtheilung, zu welcher die Sache gehört, oder, wenn es Sache des Plenums

§. 36. Po Radzcy wydziałowym lub decernencie, ieżeliby według powyższych postanowień odpowiedzialność na korreferenta lub inne członki, do rzeczy wpływaiące, nie spadała, staie się odpowiedzialném Praesidium i wprawdzie z grona iego nayprzód prezyduiący Dyrektor wydziału, do którego rzecz należy, lub, gdy ta należy ad Plenum, Prezy-

ist, der Präsident. Demnächst tritt erst die gemeinschaftliche Vertretungs-Verbindlichkeit der übrigen Mitglieder des Plenums oder der einzelnen Abtheilungen ein, je nachdem die Veranlassung des Regresses sich von jenem oder diesem herschreibt.

b) wegen der Jahresberichte.

§. 37. Alle Jahr am Schluß desselben stattet jedes Mitglied über den Zustand und die Geschäfts-Lage seines Departements, von dem, was während dem Laufe des Jahres in demselben von Erheblichkeit geschehen, und noch zu thun übrig bleibt, einen allgemeinen übersichtlichen und beurtheilenden Bericht ab, welcher in dem Kollegium zum Vortrag kommt, und nachdem darauf das Nöthige verfügt worden, zum Haupt-Verwaltungsbericht benutzt wird, den die Regierung nach Ablauf eines jeden Jahres über den Zustand der Verwaltung ihres Bezirks im Ganzen und die darin in dem verflossenen Jahre gemachten Fortschritte an die Ministerien zu erstatten, und welchem sie die einzelnen Berichte der Departementsräthe jedesmal beizufügen hat.

c) wegen Behandlung der Beamten.

§. 38. Gegen Beamte, welche lau in Erfüllung ihrer Pflichten sind, sie vernachläßigen oder gar absichtlich verletzen, oder ihr Amt dazu mißbrauchen, um ihren Eigennutz oder andere Privatleidenschaften und Nebenrücksichten zu befriedigen, muß ohne die geringste Nachsicht, ohne den mindesten Unterschied, wes Standes und Ranges sie sind, mit aller Energie und Strenge verfahren, und eben so wenig müssen Subjekte in öffentlichen Bedienungen gelitten werden, die durch ihr Privatleben Gleichgültigkeit gegen Religion und Moralität an den Tag legen, oder sich sonsten durch ihren Wandel verächtlich machen, wozu auch Trunkenheit und Spiel gehört. Sie entehren das Vertrauen, welches der Staat in sie bei ihrer Wahl gesetzt hat, und sind unwerth, der öffentlichen Sache zu dienen.

Beamte, welche mit Treue, Wärme und Fleiß ihre Berufspflichten üben, müssen aber auch mit Diskretion und Aufmunterung behandelt, dem mehr oder mindern Grade ihres Diensteifers und ihrer Fähigkeiten nach ausgezeichnet und bei sich ereignenden Gelegenheiten befördert und verbessert werden.

Jeder Vorgesetzte muß vorzüglich auf das Ehrgefühl seiner Untergebenen zu wirken suchen, es zu

dent. Po nich dopiero następuie wspólna odpowiedzialność reszty członków Plenum lub poiedyńczych oddziałów, w miarę pochodzenia przyczyny regressu od Plenum lub wydziału.

b) co do rocznych raportów,

§. 37. Przy końcu roku każdy członek zdaie ogólny zbiorowy i obiaśniaiący raport o stanie interessów iego wydziału, o tém, co w nim ważnieyszego w ciągu roku zaszło i co do uskutecznienia pozostaie. Raport ten przedstawia się w Kollegium, a po wydaniu w skutek onegoż potrzebnych rozporządzeń, służy do głównego raportu administracyinego, który Regencya po ukończeniu roku o stanie administracyi swego okręgu w ogóle i o postępach onéyże w roku upłynionym Ministeriom z dołączeniem poiedyńczych raportów Radzców wydziałowych, zdawać powinna.

c) co do obchodzenia się z urzędnikami.

§. 38. Przeciw urzędnikom, w dopełnianiu obowiązków swoich oziębłym, takowe zaniedbuiącym lub umyślnie nadweręzaiącym, albo urzędu swoiego dla dogodzenia własnemu interessowi lub prywatnym namiętnościom i pobocznym względom, na złe używaiącym postępować należy bez naymnieyszego pobłażania, bez wszelkiéy różnicy stanu i znaczenia, z całą dzielnością i surowością. Cierpianemi równie w służbie publicznéy bydź nie maią osoby, które w pożyciu prywatnem pokazuią się oboiętnemi dla religii i moralności, lub z innych miar upodlaią się postępkami swoiemi, do których piiaństwo i gra należy. Zneważaią oni zaufanie rządu w ich wyborze, i staią się niegodnemi służenia sprawie publicznéy. Z urzędnikami wykonywaiącemi obowiązki powołania swego wiernie, gorliwie i pilnie, należy obchodzić się z ochroną i zachęceniem, odznaczać ich w miarę stopnia gorliwości służbowéy i zdatności, i przy wydarzonéy porze wyżéy posuwać i pensye polepszać.

Każdy przełożony starać się szczególniéy powinien, działać na uczucie honoru swych

wecken und zu beleben wissen, und nur dann Strafe anwenden, wenn das erste Mittel fruchtlos versucht worden, oder böser Wille klar ist.

Besondere Rechte und Pflichten.

a) des Präsidiums.

§. 39. Das Regierungspräsidium ist aus dem Präsidenten und den beiden Direktoren zusammen gesetzt, und in dieser Verbindung sowohl, als in seinen einzelnen Gliedern, der nächste Vorgesetzte des Kollegii.

Insbesondere hat das Präsidium folgenden Wirkungskreis:

1) Es bearbeitet ausschließlich alles, was sich auf Ansetzung, Disziplin und Entlassung der Mitglieder des Kollegii und der Referendarien, und auf die Vertheilung der Geschäfte unter sie, beziehet. Es fertigt ferner die Konduitenlisten von ihnen.

2) Es leitet den Vortrag, sorgt für eine ernste, zweckmäßige, gründliche und anständige Behandlung der Geschäfte, und führt die Aufsicht über die Geschäfsführung der Mitglieder, des Kollegii und der Subalternen.

Es ordnet daher auch die nöthigen Journäle und Geschäfts-Kontrollen, sowohl für das Kollegium, als die verschiedenen Unterbehörden bei demselben, an. Von seiner Bestimmung hängt alles ab, was die Regelmäßigkeit, Ordnung, den ununterbrochenen Fortgang und die Kontrolle der Geschäfte, imgleichen die Form und Fassung der angegebenen Verfügungen anbetrifft. Seine Aufsicht muß sich aber nicht blos auf den formellen Geschäftsbetrieb beschränken, sondern es muß auch auf das Innere der Sachen eingehen, einzelne Sachen nach den Akten prüfen, und hinhaltende Verfügungen und Rückfragen verhüten und dafür sorgen, daß die Bezirksbehörden und Privatinteressenten bei ihren Anträgen und Gesuchen überall vollständig, gründlich und möglichst schnell beschieden werden, auch die letzteren, wenn nach Lage der Sache eine endliche Bescheidung noch nicht möglich ist, wenigstens sogleich eine vorläufige Nachricht von den obwaltenden Hindernissen erhalten, indem eine gründliche und schleunige Bescheidung sehr wesentlich dazu bei-

podwładnych, oneż budzić i ożywiać, wtenczas dopiero używaiąc kary, gdy pierwszy środek nic nie skutkował, lub zła chęć iawną się okaże.

Szczególne prawa i obowiązki:

a) Praesidium.

§. 39. Praesidium Regencyi składa się z Prezydenta i obudwóch Dyrektorów, i tak w tém połączeniu iako też poiedyńczych ogniwach swoich, nayblizszym iest zwierzchnikiem Kollegii.

W szczególności ma Praesidium następuiący zakres działania:

1) obrabia wyłącznie wszystko, co się tyczy ustanawiania, karności i oddalania członków Kollegii i Referendaryuszów, tudzież podziału interessów pomiędzy onychże. Sporządza listę ich konduity.

2) Kieruie obradami, ma staranie o poważne, stósowne, gruntowne i przyzwoite interessów odbywanie, i ma dozór nad urzędowaniem członków Kollegii i subalternów. Azatém urządza potrzebne dzienniki i kontrollę działań, tak dla Kollegium, iako i dla rozmaitych podrzędnych władz przy niém. Od iego decyzyi zależy wszystko, co się tycze regularności, porządku, nieprzerwanego biegu i kontrolli działań, tudzież kształtu i układu zadekretowanych rozporządzeń. Lecz dozorowanie iego nie na samym tylko formalnym toku interessów ograniczać się powinno, ale owszem wchodzić mu należy w treść rzeczy, zgłębiać podług akt poiedyńcze przedmioty, zabiegać odwłaczaiącym rzecz rozporządzeniom i odwrotnym zapytaniom, i mieć o to staranie, ażeby władze powiatowe i prywatni interessenci na wnioski i prośby swoie zawsze dokładne, gruntowne i ile możności śpieszne odbierali rezolucye, oraz ażeby ostatni, ieżeli wedle położenia rzeczy ostateczna decyzya nastąpić nie może, przynaymniey niezwłocznie témczasowém zawiadomieniem o zachodzących trudnościach opatrzeni byli;

trägt, die Achtung und das Vertrauen der öffentlichen Behörden und sonach ihre eigene Wirksamkeit zu vermehren.

gruntowne bowiem i prędkie rozstrzygnienie rzeczy, przykłada się nader istotnie do pomnożenia szacunku i zaufania władz publicznych, a tém samém i własnéy ich dzielności.

Das Präsidium ist befugt, wegen Verletzung der Dienstpflichten, Verzögerung, Nachläßigkeit und Oberflächlichkeit ic. Mitglieder und Unterbeamte zurecht zu weisen, und letztere bis zu 30. Rthlr. in Ordnungsstrafen zu nehmen, im Wiederholungsfalle aber verpflichtet, der vorgesetzten Behörde Anzeige davon zu machen.

Upoważnione iest Praesidium za naderężenie obowiązków służbowych, opuźnienie, niedbałość i powierzchowność i t. d. napominać członków Kollegii i niższych urzędników, wymierzaiąc na ostatnich kary porządkowe do 30. talarów, w razie zaś powtórzenia obowiązane o tém donieść przełożonéy zwierzchności.

Von den Mitgliedern des Kollegiums setzen Wir es voraus, daß sie nie Veranlassung geben werden, um sie in Ordnungsstrafen zu nehmen. Sollte dieser Fall aber dennoch eintreten, und die Zurechtweisungen des Präsidiums bei ihnen ohne Erfolg bleiben; so ist dieses gehalten, auf ihre besondere Bestrafung oder gänzliche Entfernung aus dem Dienste anzutragen.

Co do członków Kollegii spodziewamy się, iż nie dadzą powodu do ściągania na siebie kar porządkowych. Gdyby iednakże wydarzyć się to miało, i napomnienia onymże przez Praesidium czynione, bezskutecznemi były, wówczas winno będzie Praesidium wnosić o ich ukaranie lub zupełne od urzędu oddalenie.

Wir dürfen den Präsidien vertrauen, daß sie bei Erfüllung dieser Pflicht, Billigkeit und Schonung mit Kraft und Energie zu vereinigen wissen, und eben so wenig den Vorwurf übertriebener Strenge als unzeitiger Nachsicht auf sich laden werden.

Ufamy Praesidiom, iż obowiązku tego dopełniaiąc, potrafią słuszność i ochronę pogodzić z tęgością i dzielnością, i że nie ściągną na siebie ani zarzutu przesadzonéy surowości, ani niewcześnego pobłażania.

3) Ist das Präsidium mit den Materiellen angegebener Verfügungen und gefaßter Beschlüsse nicht einverstanden, so kann und muß es dieselben nochmals, dem Befinden nach, im Plenum zum Vortrag bringen lassen. Jedes einzelne Mitglied des Präsidiums hat eben dieses Recht. Bei dem im Plenum gefaßten Beschlusse hat es dann zwar sein Bewenden; doch kann das Präsidium, wenn es auch alsdann noch nicht von der Richtigkeit des Beschlusses überzeugt ist, der Ausführung desselben auf seine Verantwortung Anstand geben, und die Entscheidung des Ober-Präsidenten einholen, sobald nicht Gefahr im Verzuge vorhanden ist, und alle Mitglieder des Präsidiums gleicher Meinung sind. Ist aber weder das eine noch das andere der Fall, so muß der Beschluß des Kollegiums ohne weitern Anstand ausgeführt werden.

3) Jeżeli Praesidium niezgadza się na treść ułożonych rozporządzeń i uchwalonych decyzyi, wówczas może i powinno w miarę uznania wskazać ie do przedstawienia na ogólném zebraniu. Każdy poiedyńczy członek Praesidii toż samo ma prawo. Na zapadłéy in Pleno uchwale powinna wprawdzie rzecz stanąć, wolno iednakże Praesidio, ieźli wtenczas o słuszności konkluzyi ieszcze przekonaném nie iest, wstrzymać iéy wykonanie na swoią odpowiedzialność i wnieść o rozstrzygnienie do Naczelnego Prezesa, skoro zwłoka niebezpieczeństwem nie grozi i wszystkie członki Praesidii równego są zdania. Jeżeli zaś ani ieden ani drugi przypadek nie zachodzi, natenczas uchwała bez dalszéy zwłoki wykonaną bydź powinna.

4) Das Präsidium ist verpflichtet, sämmtliche Dienstangelegenheiten an das Kollegium gelangen und durch dasselbe bearbeiten zu lassen, mit Ausnahme derer, welche zu seinem besondern Geschäftskreise gehören, oder ihm höhern Orts besonders übertragen sind, oder eine ganz besondere Eile und Geheimhaltung erfordern, oder wobei sonst erhebliche Gründe obwalten; doch muß zur Verhütung widersprechender Verfügungen, dem Kollegium davon wenigstens im Allgemeinen, und wenn die Hinderungsgründe wegfallen, vollständig Nachricht mitgetheilt, auch müssen alsdann, thunlichen Falls, die Akten an dasselbe abgegeben werden.

4) Obowiązane iest Praesidium wszelkie interessa służbowe do Kollegium wprowadzać i w niém takowe obrabiać kazać, wyłączaiąc te, które do iego szczególnego zakresu działań należą, lub mu od wyższéy władzy oddzielnie poruczone zostały, albo też szczególnego sekretu lub pośpiechu wymagaią, lub względem których ważne zachodzą okoliczności. Dla zapobieżenia iednak sprzecznym rozporządzeniom, udzieloną bydź powinna Kollegio przynaymniéy ogólna, a po usunieniu zaszłych trudności, zupełna wiadomość, niemniéy akta wówczas onemuż oddane, ieżeli się to da uczynić.

5) Das Präsidium hat die Oberaufsicht über die Regierungs-Hauptkassen. Es beobachtet die ganze Geschäftsführung derselben, hält auf den richtigen Eingang der Gefälle, auf bestimmungsgemäße Verwendung der einzelnen Fonds, auf Sparsamkeit bei den Ausgaben, und Vermeidung der Etatsüberschreitungen.

5) Praesidium ma nadzór nad główną kassą Regencyiną. Dogląda całego toku iéy czynności, iest bacznèm na regularne wpływanie podatków, na użycie wedle przeznaczenia, funduszów poiedyńczych, na oszczędność przy wydatkach, i zapobiega przekroczeniom etatów.

6) Es ist befugt, den Mitgliedern und Unterbeamten des Kollegiums Urlaub zu ertheilen, jedoch zu Reisen außerhalb Landes ersteren nur auf Vier, letzteren bis auf Acht Wochen.

Die Urlaubsgesuche der Bezirksbeamten gehen durch die betreffende Abtheilung, die zu deren Bewilligung im gleichen Maaße ermächtigt wird.

Längere Urlaubsbewilligungen können nur vom Oberpräsidenten, jedoch niemals über eine halbjährige Frist, ertheilt werden.

6) Upoważnione iest udzielać urlopy członkom i niższym urzędnikom Kollegii, atoli do podróży za granicę, pierwszym na cztery tylko a ostatnim na ośm tygodni.

Wnioski urzędników powiatowych o urlopy, podaią się do właściwego wydziału, który iest mocen udzielać w równymże stósunku.

Dłuższe urlopy udzielane tylko bydź mogą przez Naczelnego Prezesa, iednakże nie dłużéy iak na pół roku.

7) Die besondere Disziplin und Aufsicht über die Unterbeamten und deren Dienstführung ist zwar zunächst Sache der Räthe, unter denen sie arbeiten. Dies entbindet das Präsidium jedoch nicht von der Pflicht der Oberaufsicht und der Rüge zu seiner Kenntniß kommender Verletzungen der Dienstpflicht.

Das Präsidium muß ferner dafür sorgen, daß überflüßige Stellen, auch wenn sie etatsmäßig sind, nicht wieder besetzt, und das Gehalt erspart werde.

7) Szczególna karność i dozór niższych urzędników i ich służbowego zachowania się, należy wprawdzie naybliżéy do Radzców, pod któremi pracuią. To iednak nie uwalnia Praesidium od obowiązku zwierzchniego dozoru i skarcenia doszłych do iego wiadomości wykroczeń służbowych.

Starać się niemniéy Praesidium powinno: aby zbyteczne posady, chociaż etatowe, po zawakowaniu, obsadzane nie były, i pensye się oszczędzały.

8) Jedes Mitglied des Präsidiums muß jährlich einen Theil des Regierungs-Bezirks bereisen, nicht nur, um sich Orts- und Personen-Kenntniß zu erwerben, sondern auch, um die Dienstführung der Unterbehörden und Departements-Räthe an Ort und Stelle zu prüfen.

Die Reisebemerkungen und Nachricht von den vorläufig getroffenen Verfügungen, müssen dem Kollegium mitgetheilt, und im Plenum desselben zum Vortrage gebracht, auch muß dem Ober-Präsidenten Abschrift davon, nebst Anzeige von dem, was darauf verfügt ist, eingereicht werden.

9) Die Verfassung des Präsidiums ist kollegialisch, und alle Beschlüsse müssen unter gemeinschaftlicher Mitwirkung sämmtlicher Mitglieder nach Stimmenmehrheit gefaßt werden. Der Präsident führt darin den Vorsitz und die Geschäftsleitung.

b) des Präsidenten.

§. 40. Der Präsident ist der Mittelpunkt der ganzen Verwaltung der Regierung. Ihm liegt es vorzüglich ob, das Allgemeine derselben im Auge zu behalten, darauf zu sehen und hinzuwirken, daß demselben nicht durch einseitige Verfügungen in einzelnen Verwaltungszweigen Eintrag geschehe; daß die Vorschriften der gegenwärtigen Instruktion überall gehörig beobachtet werden, und in der ganzen Geschäfts-Verwaltung ein reges inneres Leben herrsche. Er steht zu den Direktoren in demselben Verhältniß, als diese zu den Mitgliedern ihrer Abtheilung.

Als erstes und vorgesetztes Mitglied des Kollegii führt der Präsident den Vorsitz und die Leitung des Vortrages nicht nur im Plenum, sondern auch in den einzelnen Abtheilungen, wenn er darin anwesend ist, welches er so oft thun muß, als es seine Zeit erlaubt. Er führt die allgemeine Aufsicht über das gesammte Personal, sorgt für dessen zweckmäßige Beschäftigung und läßt überladene Beamte durch andere periodisch unterstützen. Ihm steht unter den §§. 12. und 16. gedachten Einschränkungen die Befugniß zu, Gratifikationen und außerordentliche Belohnungen zu ertheilen. Im Verhinderungsfall der Direktoren bei ihrer Amtsführung sorgt der Präsident für deren Stellver-

8) Każdy członek Praesidii zwiedzić powinien corocznie część okręgu Regencyinego, iuż to dla poznania mieyscowości i osób, iuż też dla przekonania się na mieyscu, iak władze niższe i Radzcy wydziałowi obowiązki swe wykonywaią.

Poczynione w podróży postrzeżenia i wiadomość o wydanych témczasowo rozporządzeniach, udzielone bydź powinny Kollegio, i przedstawione na ogólném zebraniu; także Naczelnemu Prezesowi podaną bydź winna kopia tego, z doniesieniem co na to postanowiono.

9) Skład Praesidii iest kollegialnym. Wszelkie uchwały następować powinny za wspólném zniesieniem się wszystkich członków, podług większości głosów. Prezydent zasiada na czele i kieruie czynnościami.

b) Prezydenta.

§. 40. Prezydent iest środkiem całéy administracyi Regencyinéy. Do niego to szczególniéy należy, mieć na oku ogół onéyże, dostrzegać i dążyć do tego, aby tenże ogół przez iednostronne rozporządzenia w poiedyńczych gałęziach administracyi żadnego nie doznał uszczerbku; aby przepisy ninieyszéy instrukcyi we wszystkiém należycie zachowane były, i żeby w całym toku działań czynny duch panował. Zostaie on względem Dyrektorów w takim stósunku, w iakim ci względem członków swoich oddziałów.

Jako pierwszy i przełożony członek Kollegii, zasiada Prezydent na czele i przewodniczy obradom nietylko na ogólném zebraniu, ale i w poiedyńczych oddziałach, będąc im przytomny, co czynić powinien, ile mu czas dozwoli. Przy nim ogólny dozór wszystkich urzędników Regencyinych; on ma staranie o stósowne onychże zatrudnienie, a przeciążonym pracą, czasowéy przez innych udziela pomocy. Jemu, z ograniczeniami pod §§. 12. i 16. wymienionemi, służy moc rozdawania gratyfikacyi i nadzwyczaynych nagród. Jeżeli Dyrektorowie w urzędowaniu swoiém

tretung, indem er ihre Geschäfte entweder selbst übernimmt, oder einen der Räthe überträgt. Er ist innerhalb der im vorigen §. bestimmten Grenzen ermächtiget, den Direktoren Urlaub zu bewilligen, und ertheilt die Konsense zu den Heirathen der Regierungs- und der übrigen, der Regierung untergeordneten Beamten.

Er beruft das Plenum, so weit nicht bestimmte Tage dazu festgesetzt sind, und ordnet außerordentliche Sitzungen an; eilige Sachen, welche jedoch nicht wichtig genug sind, um eine außerordentliche Versammlung des Kollegii zu veranlassen, kann der Präsident sich, in sofern er nicht selbst die spezielle Leitung einer Abtheilung versieht, in Gegenwart des betreffenden Direktors von dem Departementsrathe allein vortragen, und das Erforderliche darauf verfügen und abgehen lassen. Von dem Beschlusse muß aber das Kollegium am nächsten Vortragstage benachrichtigt werden. Er ordnet außerordentliche Landes- und Kassenvisitationen an, und ernennt die Kommissarien zu den Lokal- und auswärtigen Geschäften, er bestimmt, nach Rücksprache mit den Direktoren, die Gegenden des Regierungsbezirks, welche von ihnen jährlich zu bereisen sind, und bereiset selbst einen Theil des Bezirks.

Auch liegt dem Präsidenten ob, die Sorge für die pünktliche Erstattung der periodischen Berichte; für die Sammlung, Ordnung und Zusammenstellung zuverlässiger und zweckmäßiger statistischer Nachrichten; für gründliche und erschöpfende Ausarbeitung der jährlichen Verwaltungsberichte; nicht weniger für Erstattung und zweckmäßige Ausarbeitung der monatlichen Zeitungsberichte.

Bei Krankheit oder Abwesenheit des Präsidenten versieht der älteste Direktor dessen besondere Geschäfte, und tritt ganz in seine Rechte und Obliegenheiten.

c) der Direktoren.

§. 41. Die Direktoren führen die besondere Aufsicht über das Personal und den Geschäftsgang und Betrieb bei der ihnen anvertrauten Abtheilung, worin sie auch den Vorsitz führen, in sofern nicht der Präsident selbst anwesend ist. Sie haben überhaupt in Beziehung auf ihre Abtheilung alle Rechte und

przeszkodzeni, Prezydent obmyśla im wyręczycielstwo, podeymuiąc sam ich zatrudnienia lub powierzaiąc iednemu z Radzców. W granicach poprzedniczym §. zakreślonych, mocen iest udzielać urlopy Dyrektorom, i pozwolenia na ożenienie urzędnikom Regencyinym i Regencyi podwładnym.

On zwołuie ogólne zebrania, ieżeli do tego nie masz pewnych dni ustanowionych, i przeznacza nadzwyczayne posiedzenia. Pilne rzeczy, które iednak nie są dość ważne do nadzwyczaynego Kollegii zgromadzenia, mocen iest Prezydent, ieżeli sam szczególnego styru w oddziale nie prowadzi, kazać sobie w przytomności właściwego Dyrektora przez Radzcę wydziałowego przedstawić, co potrzeba, w skutek tego zadekretować i expedycyi odeyśdź dozwolić. O decyzyi iednak Kollegium na naybliższém posiedzeniu zawiadomionem bydź powinno. On naznacza nadzwyczayne śledztwa w kraiu i rewizye kass, mianuie Kommissarzy do mieyscowych i zamieyscowych czynności; on po poprzednim naradzeniu się z Dyrektorami, przeznacza okolicę okręgu Regencyinego, które oni w roku zwiedzić maią, i sam część onegoż obieżdża.

Należy także do Prezydenta staranność o punktualne zdawanie raportów peryodycznych; o zbieranie, porządkowanie i układanie niechybnych i stósownych wiadomości statystycznych; o gruntowne i doczerpane wypracowanie rocznych raportów administracyinych, niemniéy o zdawanie i należyte wypracowanie raportów miesięcznych.

W chorobie lub pod niebytność Prezydenta, wyręcza go naystarszy Dyrektor w zatrudnieniach, i wstępuie zupełnie w prawa i obowiązki iego.

c) Dyrektorów.

§. 41. Dyrektorowie maią szczególny dozór nad urzędnikami i biegiem interessów poruczonego im wydziału, któremu przodkuią w nieprzytomności Prezydenta. Słowem, maią co do swoich wydziałów wszelkie prawa i powinności, służące i zobowiązuiące Prezydenta co

Pflichten, welche dem Präsidenten über das Ganze zustehen und obliegen, und unterstützen den Präsidenten in Hinsicht der ihm übertragenen allgemeinen Aufsicht und Fürsorge. Sie müssen daher auch besonders darauf achten, daß in ihrer Abtheilung keine Sachen einseitig abgemacht werden, welche die andere Abtheilung mit angehen. Sie bestimmen, nach Rücksprache mit dem Präsidenten, die von den Räthen ihrer Abtheilung zu machenden Reisen und dabei abzumachenden Geschäfte. Sie sind verpflichtet, die ihnen vom Präsidenten bei dem Präsidium oder dem Kollegium zugeschriebenen Sachen zu bearbeiten.

ogółu, i wspieraią Prezydenta we względzie poruczonego mu ogólnego dozoru i starania. Powinni więc także szczególnie na to baczyć, aby w ich wydziałach rzeczy żadne, wydziału drugiego wespół dotyczące, iednostronnie odrabiane nie były. Oni przeznaczaią po poprzedniczéy z Prezydentem rozmowie, podróże, które Radzcy ich wydziałów odbyć, i czynności, które załatwić maią. Obowiązani są przypisane im od Prezydenta w Praesidium lub Kollegium rzeczy odrabiać.

d) sämmtlicher Räthe und Assessoren überhaupt.

§. 42. Die besondern Rechte und Pflichten der Räthe und Assessoren ergeben sich aus dem Vorstehenden von selbst. Jeder von ihnen muß den ihm angewiesenen Geschäftskreis mit Wärme und innerer Theilnahme auffassen und mit Geist, Würde, Gründlichkeit und Umsicht verfolgen, fern von Leidenschaft und persönlichen oder andern Nebenrücksichten. Es ist nicht genug, wenn sie sich blos auf die ihnen zugeschriebenen Sachen beschränken; sie müssen auch aus einem eigenen Antriebe Gegenstände, welche ihnen nöthig und nützlich scheinen, zur Sprache bringen, Sachen anregen, die in Vergessenheit zu gerathen drohen, säumige Behörden erinnern, für den baldigen Abgang der von ihnen angegebenen Verfügungen sorgen, und sich in fortwährender Kenntniß über die örtliche Lage der ihnen zugewiesenen Verwaltungsgegenstände, und die Art und Weise, wie die angegebenen Verfügungen ausgeführt werden, zu erhalten suchen; kurz, mit stets regem und treuem Eifer das Beste des Dienstes und das Wohl des Ganzen wahrnehmen und befördern.

d) wszystkich Radzców i Assessorów w ogólności.

§. 42. Szczególne prawa i obowiązki Radzców i Assessorów wypływaią same przez się z tego, co się poprzednio powiedziało. Każden z nich powinien się gorliwie i szczerze powierzonemi mu sprawami zaymować, z roztropnością, powagą, gruntownością i przezornością działać i dalekim bydź od namiętności, od osobistych i innych względów potocznych. Nie dosyć na tém, aby się na przepisanych im rzeczach ograniczali; powinni owszém, z własnego pociągu wprowadzać przedmioty, zdaiące im się bydź potrzebnemi i pożytecznemi; tudzież wzruszać rzeczy, grożące poyściem w zapomnienie; opieszałe władze napominać; baczyć na śpieszne odeyście wydanych przez nich rozporządzeń, i starać się, o ciągłą znaiomość mieyscowego położenia zawierzonych im przedmiotów administracyinych i sposobu wykonywania rozporządzeń; słowem, zawsze z żywą i wierną gorliwością przestrzegać i popierać dobro służby i powszechne.

Zu diesem Zwecke sind sie befugt, die Geschäftsführung der unter ihnen arbeitenden Beamten zu beobachten, und die nachläßigen zurecht zu weisen, und nöthigenfalls unter Mitzeichnung des Direktors bis zur Höhe von 5 Rthlr. in Ordnungsstrafen zu nehmen.

W tym celu maią prawo dozierać czynności pracuiących pod niemi urzędników, napominać opieszałych, i w razie potrzeby za wspólnym Dyrektora podpisem brać w kary porządkowe aż do 5. talarów.

Jeder Rath muß jährlich einen Theil seines Departements, die Domainenräthe aber müssen ihr ganzes Departement bereisen. Sie führen auf der Reise ein vollständiges Tagebuch, welches nach ihrer Rückkehr von dem Korreferenten zum Vortrage gebracht

Każdy Radzca winien co rok część swego wydziału, a Radzcy ekonomiczni cały wydział obiechać. Utrzymuią w ciągu podróży dokładny dziennik, któren za ich powrotem Korreferent na posiedzeniu przedstawia, i po wy-

und wenn darauf das Erforderliche verfügt ist, zu den Materialien des jährlichen Haupt-Verwaltungs-Berichts gesammelt wird.

Jeder Departements-Rath ist befugt und schuldig, schon an Ort und Stelle das Erforderliche zur Abstellung von Mängeln zu verfügen, und die Dienstführung der Kreis- und Orts-Behörden in Sachen seines Departements, so wie die Kreis- und Orts-Kassen, welche von der Regierung ressortiren, zu revidiren.

Letzteres ist insonderheit die Pflicht derjenigen Räthe, zu deren Geschäftskreise die Aufsicht über die betreffende Kreis- oder Orts-Kasse gehört.

Mängel, deren Rüge außer ihrem Geschäftskreise liegt, müssen sie gleichwohl nicht unbeachtet lassen, sondern dem Präsidium bei eigener Vertretung anzeigen.

e) der Oberforstmeister insonderheit.

§. 43. Die Verhältnisse der Oberforstmeister außer dem Kollegium, und als erste technische Forst-Beamte des Regierungs-Bezirks, bestimmt eine besondere Dienst-Instruktion, worauf sie hier verwiesen werden.

Beim Kollegium nehmen sie als Mitglieder an den Geschäften, Berathungen und Verfügungen Antheil, die in ihr Fach einschlagen, bearbeiten die ihnen darin zugetheilten Sachen und zeichnen alle in technischen Forstsachen gemachte Angaben im Konzepte.

Sie sind in Rücksicht ihrer gesammten Amtsführung der Aufsicht und Kontrolle des Präsidiums, gleich den übrigen Mitgliedern, untergeordnet.

Uebrigens gehört zu ihrer Wirksamkeit die Leitung des ganzen technischen Theils der Forstverwaltung; die Disziplin über die Forstbeamten ihres Bezirks, und die Vollziehung der forstlichen Lokal-Revisionen.

f) der Justitiarien.

§. 44. Außer den allgemeinen Pflichten der Räthe und neben der Bearbeitung der den Justitia-

daniu potrzebnych rozporządzeń, do zbioru materyałów rocznego raportu administracyinego oddaie.

Każdy Radzca wydziałowy ma prawo i obowiązek zaraz na mieyscu poczynić potrzebne rozporządzenia ku usunieniu niedokładności, i zrewidować sprawowanie służby przez władze powiatowe i mieyscowe w rzeczach swoiego wydziału, niemniéy kassy powiatowe i mieyscowe, zależące od Regencyi.

Ta ostatnia okoliczność iest mianowicie obowiązkiem tych Radzców, do których zakresu dozór nad właściwą kassą powiatową i mieyscową należy.

Niedokładności, których karcenie do zakresu ich urzędu nie należy, nie powinni przecież mimo puszczać, ale owszem pod własną odpowiedzialnością Praesidio o nich donosić.

e) Nadleśnych w szczególności.

§. 43. Stósunki Nadleśnych po za obrębem Kollegii i iako pierwszych technicznych urzędników leśnych w okręgu Regencyinym, opisane są w oddzielnéy instrukcyi służbowéy, do którey się odsyłaią.

Przy Kollegium maią iako członki udział w interessach, obradach i rozporządzeniach, wpływaiących do ich wydziału, obrabiaią poruczone im z niego rzeczy i podpisuią wszelkie koncepta w materyałach techniczno-leśnych.

We względzie całego urzędowania swoiego zoztaią pod dozorem i kontrollą Praesidii, tak iak inne członki.

Z resztą należy do nich kierunek całéy techniczney części administracyi leśnéy, karność oficyalistów leśnych ich okręgu i uskutecznianie lokalnych rewizyi leśnych.

f) Justycyaryuszów.

§. 44. Prócz ogólnych obowiązków, włożonych na Radzców, i obok obrabiania po-

rien besonders übertragenen Departements, liegt denselben, als Rechts-Konsulenten der Regierungen, ob, dahin zu sehen, daß nichts Gesetzwidriges beschlossen werde, und daß die Prozesse des Fiskus mit Gründlichkeit geführt werden. Sie haben die Prüfung der Information, welche die Mandatarien des Fiskus anzufertigen haben, und die Kontrolle derselben bei der Führung der Prozesse, allenfalls durch Einsehung ihrer Manual-Akten, zu besorgen.

wierzonych wyraźnie Justycyaryuszom wydziałów, powinnością ich iest iako prawnych doradzców Regencyi dostrzegać, żeby processa skarbowe gruntownie prowadzonemi były. Oni roztrząsaią informacye, układane przez pełnomocników skarbowych kontroluiąonychże w prowadzeniu processów, chociażby przezieraniem akt ich doręcznych.

Wenn die Justitiarien den Departements-Räthen die Umstände bemerklich machen, worauf es bei den Prozessen ihnen ankommt; so sind diese verbunden, ihnen die nöthigen Nachrichten und Thatsachen mitzutheilen, und die Quellen zu bezeichnen, woraus sie das Nähere schöpfen können.

Radzcy wydziałowi maiąc zwróconą przez Justycyaryuszów uwagę na okoliczności, na których im w processach zależy, obowiązani są, udzielić im potrzebnych wiadomości i czynów sprawdzonych, oraz wskazać zrzódło, z któregoby się bliżéy informować mogli.

Die Justitiarien sorgen für die gehörige Anfertigung vollständiger und übersichtlicher Prozeß-Tabellen, und für deren Einreichung zur bestimmten Zeit.

Justycyaryusze maią pieczę o należyte sporządzenie dokładnych i iasnych tabell processowych i podanie ich w czasie oznaczonym.

Sie haben ferner für die gehörige Form aller rechtlichen Verhandlungen des Kollegii zu sorgen, und die Kontrakte oder andere Ausfertigungen, wodurch das Kollegium Verbindlichkeiten eingeht, oder Rechte erwirbt, im Konzepte mitzuzeichnen; wobei sie zwar nicht für das Materielle, welches der Referent zunächst zu vertreten hat, wohl aber für die deutliche, bestimmte und rechtliche Fassung dieser Verhandlungen, daß aus der Verletzung rechtlicher Formen keine Rechtsstreite entstehen können, verantwortlich sind.

Daią baczenie na przyzwoitą formalność wszelkich prawnych czynności Kollegii, spółpodpisuią koncepta kontraktów, lnb innych expedycyi, przez które Kollegium zobowiązania przyimuie, lub praw nabywa; w czém wprawdzie nie są odpowiedzialnemi za materyalia, za które w naybliższéy Referent poręcę, lecz tylko za zrozumiały, wyraźny i prawny układ tychże czynności, ażeby z uchybienia formalności prawnych, zawody processowe wynikać nie mogły.

g) der Kassen-Räthe.

§. 45. Die Kassen-Räthe haben in ihrer Abtheilung die spezielle Aufsicht und Kuratel über die Haupt-Kasse und die bei derselben angestellten Beamten. Ihnen gebührt der Vorschlag bei Anstellung der letzteren und liegt die Sorge ob, für Einheit und Ordnung in der ganzen Kassen-Verwaltung, für gehörige Kautionsbestellung der Kassen-Offizianten, zweckmäßige Führung ihrer Manualien, Bücher und Kontrollen, innere und äußere Sicherheit der Kassen, Behältnisse und Bestände, Vermeidung alles Agiotirens der Kassen-Beamten, anständige und rechtliche Behandlung des Publikums von Seiten ihrer, gehörige und zweckmäßige Kassen-Revisionen, promten

g) Radzców kassowych.

§. 45. Radzcy kassowi w oddziale swoim maią szczególny dozór i kuratelę nad Kassą główną i ustanowionemi przy niéy oficyalistami. Oni proponuią kandydatów na też posady, i maią pieczę o iednostayność i porządek w całkowitéy administracyi kassowéy, o należyte wystawienie kaucyi przez oficyalistów kassowych, o przyzwoite prowadzenie manuałów, xiąg i kontroll, o wewnętrzne bezpieczeństwo kass, schowań, pieniędzy i effektów, o zapobieganie wszelkiemu lichwiarstwu urzędników kassowych, o przyzwoite i słuszne obchodzenie się ich z publi-

Eingang der Gefälle und promte Anfertigung der jährlichen Kassen-Etats und Rechnungen, überhaupt für alles, was zur soliden, rechtlichen und vorschriftsmäßigen Kassen-Verwaltung gehört. Bei den Verfügungen an die Kassen sind sie, sofern sie selbige nicht selbst angegeben haben, zwar nicht wegen der Zahlung an sich, als welche jedesmal der Dezernent zunächst zu vertreten hat, wohl aber dafür verantwortlich, daß keine Etats-Ueberschreitungen, keine Anweisungen auf unrechte Fonds erfolgen, überhaupt nichts gegen die Vorschriften der Etats-, Kassen- und Rechnungs-Verwaltung unternommen werde.

h) der geistlichen und Schul-Räthe.

§. 46. Der geistlichen und Schulräthe besondere Pflicht ist es, dafür vorzüglich zu sorgen, daß der öffentliche Schul- und geistliche Unterricht und Kultus, sowohl seinem Innern als Aeußern nach, den Vorschriften gemäß, gehörig beobachtet werde. Sie können, dem Befinden nach, Vorschläge machen, wie beides verbessert werden kann, um Religiosität und Moralität, Duldungsgeist und Annäherung zwischen den verschiedenen Glaubens-Verwandten, Bürgersinn und Theilnahme für die öffentliche Sache, Anhänglichkeit und Liebe für König, Vaterland und Verfassung, Achtung für die Gesetze zu befördern.

Sie müssen sich nicht begnügen, die ihnen zugetheilten Sachen ordentlich und gut zu bearbeiten, überhaupt nicht blos durch Vorträge im Kollegium und amtliche Erlasse, sondern auch durch persönliches Beispiel und Wirken, warmen Eifer und lebendige Thätigkeit für Verbesserung des geistlichen und Schul-Unterrichts, unter den Predigern und Schullehrern zu verbreiten suchen. Ungeachtet den geistlichen und Schul-Räthen mit obliegt, auf den Lebenswandel und die Amtsführung der Geistlichen und Schullehrer Acht zu haben, Unregelmäßigkeiten zu rügen, oder nöthigenfalls amtlich zur Sprache zu bringen; so müssen sie sich doch nicht blos als die Aufseher des geistlichen und Lehrer-Standes, sondern mehr als seine Genossen und

cznością, o należyte i stósowne odbywanie rewizyi kassowych, regularne wpływanie podatków i regularne układanie rocznych etatów i rachunków kassowych, zgoła o wszystko, co do gruntownego, prawego i zgodnego z przepisami administrowania kassy należy. Za dyspozycye do kassy, ieżeli ich sami nie wydali, nie są wprawdzie co do wypłaty odpowiedzialnemi, gdyż za to każdym razem decernent nayblizéy odpowiada, lecz ich dotyka odpowiedzialnośc za przekroczenia etatów, za assygnacye na niewłaściwe fundusze, zgoła za wszystko, coby przepisom administracyi etatowéy, kassowéy i rachunkowéy przeciwném było.

h) Radzców duchownych i szkólnych.

§. 46. Szczególnieyszym Radzców duchownych i szkólnych iest obowiązkiem, mieć o to staranie, ażeby publiczna nauka szkólna i duchowna, oraz cześć religiina, tak co do wewnętrznych iakoteż zewnętrznych stósunków wedle przepisów, należycie pielęgnowanemi były. Mogą, podług okoliczności, czynić wnioski ku poprawie obydwóch przedmiotów, dążące do rozkrzewienia religiinośći i moralności, ducha cierpiętliwości i zbliżenia między różnowiercami, cnoty obywatelskiéy i przywiązania do sprawy publicznéy, uległości i miłości ku Królowi, oyczyźnie i rządowi, poszanowania dla praw.

Nie powinni przestawać na samém porządném i dobrém wydzielonych im rzeczy odrabianiu, zgoła nie samemi tylko przedstawieniami w Kollegium i urzędowemi rozporządzeniami, ale oraz osobistym przykładem i działaniem starać się o rozszerzenie pomiędzy duchownemi i nauczycielami szczeréy gorliwości i żywéy czynności około udoskonalenia instrukcyi duchownéy i szkólnéy. Luboć należy do powinności Radzców duchownych i szkólnych, mieć baczne oko na pożycie i sprawowanie się w urzędzie duchownych i nauczycieli, ganić nieregularności lub w potrzebnym razie z urzędu takowe przedstawiać; to iednakże nie powinni się uważać iedynie za dozorców stanu duchownego i nauczyciel-

Vertraute betrachten, seine Würde zu behaupten und sein Bestes zu befördern beflissen seyn.

Es versteht sich von selbst, daß, sofern die geistlichen und Schul-Räthe als Mitglieder der Regierung handeln, sie sich in denjenigen Befugnissen halten müssen, welche den Regierungen in den geistlichen und Schul-Angelegenheiten überhaupt beigelegt sind. Sie sind überdies die Organe, deren sich das Konsistorium für besondere Angelegenheiten seines Ressorts nach näherer Bestimmung der demselben ertheilten Instruktion bedienen kann, und Mitglieder desselben mit Sitz und Stimme, wenn sie bei dem Konsistorium anwesend sind.

i) der Medizinalräthe,

§. 47. Der Medizinal-Rath bearbeitet bei den Regierungen alle in die Gesundheits- und Medizinal-Polizei einschlagende Sachen, und hat in Beziehung darauf alle Rechte, Pflichten und Verantwortlichkeiten der übrigen Departements-Räthe. Er muß die wichtigern Medizinal-Anstalten von Zeit zu Zeit revidiren, auch das beachten, was aus der Instruktion für die Medizinal-Kollegien von heute, auf ihr Anwendung findet. Er darf zwar medizinische Praxis treiben, aber nur in soweit, daß seine Amts-Geschäfte dabei nicht leiden.

k) der Bauräthe,

§. 48. Die Bau-Räthe führen die Aufsicht über das gesammte Bau-Wesen im Regierungs-Bezirke, und sorgen für die tüchtige und zweckmäßige Ausführung der öffentlichen Baue, unter möglichster Kosten-Ersparung.

Sie führen die Aufsicht über die Bau-Beamten und Aufseher der Gebäude und öffentlichen Bau-Anlagen aller Art, besonders über die Kommunikations-Anlagen.

Sie sorgen für deren gründliche, pflichtmäßige Geschäftsführung, und dürfen weder selbst Unternehmer öffentlicher Baue seyn, oder Theil an solchen Unternehmungen haben, noch gestatten, daß solches

skiego, ale bardziey za iego współuczestników i poufnych, starać się o utrzymanie iego powagi i wspierania iego dobra.

Rozumi się samo z siebie, iż działaiąc Radzcy duchowni i szkólni iako członki Regencyi, w obrębie tych prerogatyw postępować winni, które Regencyom w interessach duchownych i szkólnych w ogólności są nadane. Są oni nadto pośrednikami, których Konsystorz w powierzonych mu interessach wedle wyraźnieyszego oznaczenia udzielonéy onemuż instrukcyi używać może, a oraz członkami iego z mieyscem i głosem, gdy w Konsystorzu są obecnemi.

i) Radzców Lekarskich,

§. 47. Radzca Lekarski obrabia przy Regencyi wszelkie interessa tyczące się policyi zdrowia i lekarskiéy, maiąc w tym względzie wszelkie prawa, obowiązki i odpowiedzialności innych Radzców wydziałowych. Powinien od czasu do czasu przezierać ważnieysze instytuta lekarskie i przestrzegać to, co się do nich ściąga z instrukcyi, dla Rad lekarskich w dniu dzisieyszym wydanéy. Wolno mu wprawdzie sztukę lekarską praktykować, lecz tylko tak, iżby urzędowe iego działania na tém nie cierpiały.

k) Radzców Budowniczych,

§. 48. Radzce budowniczy maią baczenie nad całém budownictwem w okręgu Regencyinym i staraią się o trwałe i dogodne wyprowadzanie budowli publicznych, z nayoszczędnieyszym ile można kosztem.

Maią dozór nad urzędnikami budowniczymi, i dozieraczami budynków i publicznych zakładów budowniczych wszelkiego rodzaiu, mianowicie nad zakładami kommunikacyinemi.

Maią pieczę o gruntowne i sumienne obowiązków przez nich sprawowanie. Nie powinni ani sami podeymować entrepryz publicznych budowli, ani mieć w nich udziału, ani

von den übrigen Bau-Offizianten geschehe, oder daß diese sich mit Auszahlung der Baugelder befassen.

dopuszczać, iżby inni urzędnicy budowniczy oneż przedsiębrali, lub wypłatą kosztów budowy trudnić się mieli.

Sie müssen ferner alle öffentliche Bau-Anlagen, besonders auch die Domainen- und Forst-Bauten, wenn es möglich ist, jährlich einmal bereisen, die schiffbaren Flüsse aber sowohl im Frühjahr zur Beurtheilung der erforderlichen Verbesserungen, als im Herbste zur Prüfung der ausgeführten Arbeiten, befahren und über ihre Bereisung den Regierungen Bericht erstatten.

Powinni także wszelkie publiczne budowy, mianowicie zaś budowy ekonomiczne i leśne, ieźli można, raz w rok zwiedzić, spławne zaś rzeki na wiosnę dla przekonania się o potrzebnych naprawach i w iesieni dla przeyrzenia wykonanych robót obiechać i raporta z obiażdzek swoich Regencyom zdawać.

Im Kollegium liegt ihnen die Revision aller Bau-Anschläge ob, und es darf ohne ihr Vorwissen keine Veränderung an dem Bau, während dessen Ausführung, genehmigt und vorgenommen werden.

W Kollegium należy do nich rewizya wszelkich kosztorysów budowniczych i bez ich wiedzy żadna odmiana w budowie, podczas wyprowadzania onéyże, aprobowaną ani przedsiębraną bydź nie powinna.

Generalien, welche auf das Bauwesen Bezug haben, alle Sachen, welche die Einleitung, Ausführung und Abnahme der Baue, deren technische Beurtheilung, die Dienstveränderungen und Disziplin der Baubeamten, die Prüfung der Bauhandwerker, und die Maaße und Gewichte betreffen, gehören zur Bearbeitung der Bauräthe.

Ogólne budownictwa przedmioty, wszelkie rzeczy, tyczące się przedsięwzięcia, wykonania i odebrania budowli, umieiętnego onychże ocenienia, odmian służby i karności oficyalistów budowniczych, examinowania rzemieślników budowniczych, tudzież miar i wag, należą do obrabiania Radzców budowniczych.

Uebrigens sind ihre Rechte und Pflichten denen der andern Räthe gleich. Als Korreferenten sind sie für das Technische ihres Geschäftskreises verantwortlich.

Z resztą ich prawa i obowiązki są te same, iak innych Radzców. Jako korreferenci odpowiedzialnemi są za techniczną treść wydziału swego.

I) der Referendarien.

I) Referendaryuszów.

§. 49. Die Anstellung und Entlassung der Referendarien ist Sache des Präsidii.

§. 49. Ustanawianie i uwalnianie Referendaryuszów należy do Praesidium.

Um als Referendar angestellt zu werden, muß der Kandidat gute Schulkenntnisse in alten und neuern Sprachen, in Geschichte und Mathematik, in den Staatswissenschaften und deren Hülfswissenschaften, namentlich Oekonomie und Technologie, auch gründliche Kenntniß des Rechts besitzen, die gehörige Zeit auf Universitäten studirt, nachher wo möglich praktische Kenntniß von der Landwirthschaft oder einem andern Hauptgewerbe erlangt, und in sofern es seyn kann,

Chcąc bydź przyiętym na Referendaryusza, trzeba posiadać dobre wiadomości szkólne w starych i nowych iezykach, w hystoryi i matematyce, w naukach administracyi kraiowéy i należących do nich posiłkowych, mianowicie ekonomikę i technologią, niemniéy gruntowną znaiomość prawa, trzeba wprzód dostateczny czas poświęcić się naukom na akademiach, potém ieżeli można nabydź praktycznéy znaiomości gospodarstwa rólniczego lub innego iakiego głównego przemysłu, i maiąc do tego sposo-

als Auskultator bei einer Gerichtsbehörde einige Zeit gearbeitet haben.

Ueber alles dieses muß er Bescheinigungen beibringen, auch nachweisen, daß er des Vermögens sey, sich bis zu seiner Anstellung auf Gehalt, anständig zu erhalten.

Das Präsidium bestellt eine Prüfungskommission, die unter dem Vorsitz eines Direktors, aus einem Rathe von jeder Abtheilung und einem Justitiarius bestehen muß, und den Kandidaten einer strengen mündlichen und schriftlichen Prüfung unterwirft. Ihrem Berichte fügt sie die vorhin erwähnten Zeugnisse bei.

Wegen Einrichtung der Prüfungen wird die Ober-Examinations-Kommission in Berlin sich mit den Regierungs-Präsidien in nähere Verbindung setzen.

Die Sorge für die Ausbildung der Referendarien liegt im Allgemeinen dem Präsidio, welches ihnen dazu die nöthige Anleitung, Vorträge und Arbeiten geben muß, insbesondere aber den Räthen ob, welchen dieselben zugeordnet werden. Deren Pflicht ist es, den Referendarius anzuleiten und anzuhalten, sich über den Geschäftsbetrieb ihres Departements vollständig zu unterrichten, und ihn zu diesem Zwecke nicht nur an ihren Arbeiten und Kommissionsreisen Theil nehmen zu lassen, sondern ihm auch Sachen zur eigenen Bearbeitung zuzutheilen, wofür sie indeß verantwortlich bleiben, und die sie mitzeichnen müssen.

Der Referendarius ist den Räthen, unter welchen er arbeitet, Folge zu leisten verbunden, die daher auch das Recht haben, ihn zurecht zu weisen, und nach Befinden, unter Mitzeichnung des Direktors, in Ordnungsstrafe bis 5 Rthlr. zu nehmen. Von den Räthen erhält er Zeugnisse darüber, wie sie mit ihm zufrieden gewesen, und ob sie ihn in ihrem Geschäfts-Kreise für hinlänglich unterrichtet halten.

Ist der Referendar auf diese Weise mit der ganzen Verwaltung der Regierung in beiden Abthei-

bność popracować iako Auskultator przez nieiaki czas przy sądownictwie.

Wszystko to udowodnić powinien Kandydat świadectwami i wykazać maiątek, z którego aż do pozyskania płatnego urzędu utrzymać się przyzwoicie iest w stanie.

Praesidium wyznacza Kommissyą examinacyiną, która, pod przewodnictwem iednego z Dyrektorów, składać się powinna z iednego Radzcy z każdego wydziału i z iednego Justycyaryusza, a przed którą kandydat ścisły examen ustny i piśmienny odbywa. Kommissya ta dołącza do raportu swoiego wspomnione poprzednio świadectwa.

Względem urządzenia examinów porozumi się bliżéy naywyższa Kommissya examinacyina w Berlinie z Praezydyami Regencyinemi.

Starunek o wykształcenie Referendaryuszów należy w ogólności do Praesidium, które im powinno dawać potrzebną tym końcem skazówkę, rzeczy do przedstawiania i roboty, w szczególności zaś do Radzców, którym są przydani. Ich iest powinnością, prowadzić i naglić Referendaryusza do dokładnego obeznania się z biegiem interessów swego wydziału, dozwalaiąc mu tym celem nie tylko uczestnictwa w swych pracach i podróżach kommissyinych, ale oraz udzielaiąc mu rzeczy do własnego obrabiania, za które przecież są odpowiedzialnymi i one wespół podpisywać winni.

Referendaryusz obowiązany iest bydź posłusznym Radzcom, pod którymi pracuie, a którzy maią prawo napominać go i wedle uznania, za wspólnym Dyrektora podpisem, brać w karę porządkową aż do ilości 5. tal. Radzcy udzielaią mu świadectwo, ile z niego byli kontenci, i czyli go poczytuią za dostatecznie w obrębie ich działań usposobionego.

Oswoiwszy się tym sposobem Referendaryusz praktycznie z całą administracyą Re-

lungen derselben praktisch bekannt geworden; so erhält er ein Attest des Präsidiums über seine Reise zur höhern Prüfung. Mit diesem und mit den Attesten der Räthe, meldet sich derselbe sodann bei der Ober-Examinations-Kommission in Berlin.

Die Präsidien haben dahin zu sehen, daß ohne gehörige Reise und Qualifikation Niemand als Referendarius angestellt werde, oder zur höhern Prüfung sich melde.

m) der Unterbeamten bei der Regierung.

§. 50. Die Unterbeamten der Regierung sind dem Präsidium und dessen Mitgliedern, wie auch den Räthen, unter welchen sie arbeiten, als ihren Vorgesetzten, Achtung und Folgsamkeit schuldig.

Sie werden vom Kollegium mit Dienstanweisung versehen.

Schluß.

Nach vorstehender Instruktion haben sich nun sämmtliche Regierungen, dabei angestellte und untergeordnete Beamte überall pflichtmäßig zu achten.

Es ist Unser Wille, daß der den Regierungen darnach angewiesene Wirkungskreis nicht geschmälert werde, so lange Wir nicht unmittelbar selbigen zu ändern für nöthig finden, wenn es sich gleich von selbst versteht, daß die Regierungen auch in den ihrer selbstständigen Entscheidung überlassenen Fällen auf Erfordern verbunden bleiben, sich gegen die ihnen vorgesetzten Ministerien und Oberpräsidenten gehörig auszuweisen.

Wir haben zu den Regierungen das Vertrauen, daß sie ihren wichtigen Beruf überall mit Umsicht, Treue, Eifer und Fleiß erfüllen werden, und werden diejenigen Beamten, welche sich auszeichnen, gern befördern und belohnen, aber auch diejenigen ohne Nachsicht nach der Strenge der Gesetze bestrafen lassen, welche ihre Pflicht und das in sie gesetzte Vertrauen verletzen und mißbrauchen.

Gegeben Berlin, den 23sten Oktober 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

gencyi w obudwóch wydziałach, odbierze świadectwo od Praesidium z udoyrzalenia swego do wyższego examinu. Z tém i Radzców świadectwami zgłosi się następnie do naywyższéy Kommissyi examinacyinéy w Berlinie.

Praesidia dopilnuią tego, ażeby nikt bez dostatecznego usposobienia nie był ustanowionym na Referendaryusza, lub zgłaszał się do wyższego examinu.

m) Niższych urzędników przy Regencyi.

§. 50. Niższi urzędnicy winni są Praesidio i członkom onegoż, niemniéy Radzcom, pod którymi pracuią, iako przełożonym swoim, uszanowanie i posłuszeństwo.

Udzieloną sobie mieć będą od Kollegium instrukcyą służbową.

Zakończenie.

Do powyższéy instrukcyi wszystkie Regencye, ustanowieni przy nich i podwładni onymże urzędnicy we wszystkiém nayściśléy stósować się winni.

Mieć chcemy, ażeby wskazany tąż instrukcyą Regencyóm zakres działalności nie był ścieśnionym, dopóki Sami bezpośrednio nieuznamy potrzeby zmienienia onegoż; lubo samo z siebie rozumi się, iż Regencye i w materyach samowolnéy ich poruczonych decyzyi, winne są, na żądanie wytłómaczyć się należycie przełożonym im Ministeryóm i Naczelnym Prezesóm.

Pokładamy w Regencyach te zaufanie, iż ważnemu swemu powołaniu we wszystkiém przezornie, wiernie, gorliwie i pilnie zadość czynić, urzędników celuiących chętnie posuwać i nagradzać, nadwerężaiących zaś i nadużywaiących swe obowiązki i zaufanie w nich położone bezwzględnie po ukaranie wedle ostrości praw, oddawać będą.

W Berlinie, dnia 23. Października 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg.

(No. 441.) Auszug aus der Verordnung wegen verbesserter Einrichtung der Provinzial-, Polizei- und Finanz-Behörden vom 26sten Dezember 1808.

Als Beilage zu der Instruktion für die Regierungen vom 23sten Oktober 1817.

IV. Verhältniß der Regierungen in rechtlicher Beziehung.

1) Gerichtsstand und Instanzenzug bei fiskalischen Prozessen und Untersuchungen.

§. 34. Fiskus entsagt in Absicht der Civilprozesse gänzlich seinem bisherigen privilegirten Gerichtsstande, und ist daher bei demjenigen Gericht zu klagen, oder sich einzulassen verbunden, vor welches die Sache gehören würde, wenn sie blos zwischen Privatpersonen schwebte. Wird Fiskus als Beklagter in Anspruch genommen, so muß dies nur in dem Fall bei dem Obergericht geschehen, wenn der Gegenstand des Streits unter unmittelbarer Verwaltung der Regierung stehet. Dieses findet ebenfalls bei den moralischen Personen statt, die mittelbar oder unmittelbar unter Verwaltung der Regierungen stehen. Vergehungen gegen Hoheitsrechte und Landespolizeiverordnungen, imgleichen Dienstvergehungen, gehören vor das kompetente Obergericht. Wegen der lokalpolizeilichen Kontraventionen behält es einstweilen bei der bisherigen Verfassung sein Bewenden. Ueber Defraudationen landes- und grundherrlicher Nutzungen, überhaupt wegen Vergehungen gegen Finanzgesetze, sind die Untergerichte zu erkennen berechtigt, im Fall die darauf gesetzte Strafe nicht Funfzig Thaler oder eine dieser gleichgestellte Gefängnißstrafe überschreitet. Eine jede Sache, in welcher die Regierung von der ihr §. 45. nachgelassenen Befugniß Gebrauch gemacht, und eine vorläufige Resolution abgefaßt hat, gehet jedoch sogleich an das Obergericht über, wenn der Kontravenient auf förmliches rechtliches Gehör anträgt. Der weitere Instanzenzug bleibt überall der ordentliche, wie er bisher bei jedem Gericht statt gefunden hat; die Sachen gehen daher nicht mehr an das Oberrevisions-Kollegium, die Oberrevisions-Deputation, und die übrigen für die weite und dritte

(No. 441.) Wyciąg z ustawy tyczącéy się udoskonalonego urządzenia prowincyalnych władz policyinych i finansowych z dnia 26go Grudnia 1808go.

Jako dodatek do instrukcyi dla Regencyów z dnia 23go Października 1817.

IV. Stósunki Regencyów w prawnym względzie:

1) Forum i ciąg instancyi w fiskalnych sprawach i badaniach

§. 34. We względzie processów cywilnych zrzeka się Fiskus zupełnie swoiego dotychczasowego uprzywileiowanego forum. Obowiązany przeto skarżyć lub wdawać się w skargę przed tym sądem, do któregoby rzecz należała, gdyby obie strony prywatnemi były osobami. Chcąc przeciw Fiskusowi skarżyć, należy go w tym tylko razie do wyższego zapozywać sądu, gdy przedmiot sporu pod bezpośrednim Regencyi zostaie zarządem. To samo zachowuie się co do osób moralnych, pośrednio lub bezpośrednio pod zarządem Regencyi zostaiących. Wykroczenia przeciw prawom monarszym lub ustawom policyi kraiowéy, niemniéy uchybienia w obowiązkach urzędu, należą do właściwego sądu wyższego. Względem wykroczeń przeciw ustawóm policyi mieyscowéy, dotychczasowe postanowienia w mocy swoiéy pozostaią. W sprawach o defraudacye użytków rządowych i domanialnych, zgoła o wykroczenia przeciw ustawóm finansowym, mocne są niższe władze sądowe wyrokować, skoro ustanowiona na nie kara pięćdziesięciu talarów lub wyrównywaiącego onéyże więzienia nie przechodzi. Wszakże każda sprawa, w któréy Regencya korzystaiąc z udzielonego iéy w §. 45. prawa, poprzednią wydała rezolucyą, przechodzi zaraz do wyższego sądu, skoro kontrawenient o formalną rozprawę sądową wnosi. Dalsze instancyi stopniowanie pozostaie ze wszystkiém w tym porządku, iaki dotąd przy każdym sądzie miał mieysce; a tak nie odsyłaią się więcéy sprawy do Naywyższego Kollegium Rewizyinego, do Naywyższéy Deputacyi Rewizyinéy, i do innych władz do wyrokowania w drugiéy i trzeciéy instancyi w rozprawach sądowych o szczególne przed-

Instanz über Rechtsangelegenheiten von besondern Gegenständen angesetzte Spruchbehörden, als welche nach dem Publikando vom 16ten d. M. bereits aufgehoben sind.

2) Wegen Zulässigkeit von Civilklagen über Angelegenheiten des Regierungsressorts.

Im Allgemeinen.

§. 35. Ueber Gegenstände und Angelegenheiten indessen, welche nach den Gesetzen und allgemeinen Grundsätzen Unserer Staats- und Landesverfassung zur richterlichen Erörterung bisher schon nicht geeignet gewesen, kann auch fernerhin kein Prozeß zugelassen werden.

Besonders aber

A. Rücksichts der Landeshoheitssachen und einiger Spezialfälle.

§. 36. Es findet derselbe daher weder über wirkliche Majestäts- und Hoheitsrechte, noch gegen allgemeine in Gegenständen der Regierungsverwaltung ergangene Verordnungen, allgemeines Landrecht Einleitung §. 70. Th. 1. Tit. 11. §. 4. bis 10., Th. 2. Tit. 13. §. 5. bis 16. noch über die Verbindlichkeit zur Entrichtung allgemeiner Anlagen und Abgaben, denen sämmtliche Einwohner des Staats oder alle Mitglieder einer gewissen Klasse derselben nach der bestehenden Landesverfassung unterworfen sind, allgemeines Landrecht Th. 2. Tit. 14. §. 78. statt, und eben so wenig in den besondern Fällen, wo die Gesetze ihn ausdrücklich ausgeschlossen haben, wie z. B. erster Anhang zum allgemeinen Landrecht §. 61., allgemeine Gerichtsordnung Th. 1. Tit 43. §. 6.

Modifikationen.

§. 37. Jedoch versteht sich dieses nur unter den im allgemeinen Landrechte Einleitung §. 71. Th. 1. Tit. 11. §. 11. und Th. 2. Tit. 14. §. 79. festgesetzten Modifikationen; und in den dahin gehörigen Fällen soll der Weg Rechtens Niemandem versagt werden.

B. Wegen der Polizeisachen.

§. 38. Ueber polizeiliche Verfügungen der Regierungen, von welcher Gattung sie seyn mögen,

mioty ustanowioych, które według publicandum z dnia 16. m. b. zniesionemi zostały.

2) Względem dopuszczalności skarg cywilnych w przedmiotach wydziału Regencyinego dotyczących,

W ogólności.

§. 35. Co się zaś tyczy przedmiotów i interessów, które wedle ustaw i ogólnych zasad kształtu rządu i organizacyi kraiu Naszego pod rozpoznawanie sądowe dotychczas nie podpadały, i nadal rozprawa sądowa dopuszczoną bydź nie może.

W szczególności zaś:

A) co do przedmiotów monarszych i niektóryeh szczególności.

§. 36. Nie wolno tedy wszczynać rozprawy sądowéy, ani w przedmiocie istotnych praw majestatu i monarszych, ani przeciw powszechnym w materyach administracyi rządowéy zapadłym urządzeniom, (Prawo powszechne Wstęp §. 70. część 1. tyt. 11. §. 4. do 10., część 2. tyt. 13. §. 5. do 16.), ani ze strony obowiązku ponoszenia powszechnych rozkładów i danin, którym wszyscy mieszkańce kraiu lub wszystkie członki pewnéy ich klassy wedle istnącego kształtu rządowego podlegaią, (Powszechne Prawo kraiowe część 2. tyt. 14. §. 78.) ani też w szczególnych przypadkach, w których ią prawa wyraźnie wyłączyły, iak n. p. pierwszy dodatek do Powszechnego Prawa kraiowego §. 61. Powszechna Ordynacya sądowa część 1. tyt. 43. §. 6.

Określenia.

§. 37. Rozumi się to atoli iedynie tylko pod przepisanemi w Powszechnym Prawie kraiowém (Wstęp §. 71. część 1. tyt. 11. §. 11. i część 2. tyt. 14. §. 79.) określeniami, w których to przypadkack nikomu droga prawa nie ma bydź zagrodzoną.

B. Co do przedmiotów policyinych.

§. 38. W przedmiocie wydanych przez Regencyą urządzeń policyinych, iakiegokol-

stehet gleichfalls der Weg Rechtens unbedingt, sowohl über die Verpflichtung, als den Schadenersatz, Jedem offen, sobald entweder die Verfügung einer ausdrücklichen Disposition der Gesetze direkte entgegen läuft, oder die Klage auf einen speziellen Rechtstitel gegründet wird, vermöge dessen der Kläger das, der durch die Polizeiverfügung angeordneten Verbindlichkeit entgegen stehende, Recht gültig erworben zu haben behauptet. In dem letztern Fall erstreckt sich die richterliche Beurtheilung jedoch nur über die Gültigkeit des speziellen Rechtstitels an sich, und die daraus entstehenden rechtlichen Folgen. Insofern aber der spezielle Rechtstitel unbegründet befunden wird, und es auf Prüfung der Nothwendigkeit und Zweckmäßigkeit der Polizeiverfügung ankommt, tritt die Bestimmung des §. 40. ein.

wiek bydź mogą rodzaiu, równie bezwarunkowo otwarta iest każdemu droga prawa, tak co do obowiązalności, iako też co do wynagrodzenia szkody, skoro albo urządzenie wzręcz wyraźnemu prawa przepisowi iest przeciwném, lub skarga polega na szczególnym tytule prawnym, mocą którego powód twierdzi ważne nabycie prawa, sprzeciwiaiącego się obowiązkowi przez policyine urządzenie postanowionemu. W ostatnim atoli przypadku rozpoznanie sądowe rozciąga się tylko do ważności istotnéy szczególnego tytułu prawnego, i wynikaiących z niego skutków prawnych. Jeżeli zaś szczególny tytuł prawny nie okaże się ugruntowanym, i rzecz idzie o zgłębienie konieczności i dogodności urządzenia policyinego, wówczas przepis §fu 40. mocy swéy nabiera.

Modifikationen.

§. 39. Die Regierungen sind jedoch im zweiten Falle des vorigen §. gleichmäßig als nachstehend §. 42. festgesetzt worden, berechtigt, des Widerspruchs ungeachtet mit der Ausführung sofort vorzugehen, und die Exekution zu verfügen, wenn ihrem pflichtmäßigen Ermessen nach, damit ohne Nachtheil des Allgemeinen bis zur richterlichen Entscheidung nicht gewartet werden kann.

Określenia.

§. 39. W drugim iednakże przypadku poprzedniczego §fu, mocne są Regencye z równych miar iak poniż w §. 42. postanowiono, bez oglądania się na oppozycyą zaiąć się niebawnie wykonaniem i rozporządzić exekucyą, ieżeli wedle ich słusznego uznania, nie można tego bez uszczerbku dla ogółu odwlekać, dopókąd wyrok sądowy nie zapadnie.

§. 40. Wird die Klage hingegen nicht speziell auf eines der vorerwähnten beiden Fundamente (§. 38.), sondern nur auf die allgemeine bürgerliche Freiheit und die Prinzipien vom freien Genuß seines Eigenthums gegründet, so stehet den Gerichten keine Kognition über die Nothwendigkeit zum allgemeinen Besten, und die Zweckmäßigkeit der polizeilichen Anordnung zu; es wäre denn, daß eine richterliche Erörterung darüber in den Gesetzen, wie z. B. §. 8. Tit. 1. der Forstordnung für Westpreußen vom 8ten Oktober 1805. ausdrücklich nachgelassen worden. Ist solches nicht geschehen, so kann in diesem Fall niemals über die Verpflichtung zur Befolgung der Polizeiverfügung, sondern nur darüber eine rechtliche Klage gestattet werden, ob und in wie weit sonsten, jedoch unter vorausgesetzter Nothwendigkeit und Zweckmäßigkeit der Verfügung, ein Entschädigungsanspruch wegen derselben

§. 40. Jeżeli przeciwnie skarga nie będzie się wyraźnie opierać na iednéy z powyższych dwóch zasad (§. 38.), lecz iedynie na ogólnéy wolności obywatelskiéy i na prawidłach dowolnego używania swéy właściny, wówczas nie należy do władz sądowych wchodzić w rozpoznawanie konieczności urządzenia policyinego dla dobra powszechnego, lub iego dogodności, wyiąwszy, iżby prawa wyraźnie tego dopuszczały, iak n. p. §. 8. tyt. 1. porządku leśnego dla Pruss zachodnich z dnia 8 Października 1805. stanowi. Jeżeli tego prawa niezastrzegły, nie może bydź nigdy dozwoloną prawna skarga w przedmiocie obowiązku dopełnienia urządzenia policyinego, lecz tylko o to, czyli i iak daleko powód, przypuszczaiąc atoli konieczność i dogodność urządzenia, żądać może

dem Kläger nach den Gesetzen zustehe. Die richterliche Einwirkung tritt jedoch im vollen Umfange ein, wenn entweder von der höhern Polizeibehörde die Verfügung gemißbilligt worden, oder der letztern grobe Fahrlässigkeit, oder gar vorsätzliche Beeinträchtigung zum Grunde liegt. Auch ist dieser §. nur von Polizeiverfügungen für einzelne Fälle zu verstehen, nicht von solchen, durch welche etwas im Allgemeinen festgesetzt wird. Zu den letztern müssen die Regierungen jedesmal die Genehmigung der höhern Polizeibehörde haben. Ist diese aber erfolgt, so findet auch wider Polizeiverfügungen der letztern Gattung nur unter den vorher festgesetzten Modalitäten der Weg Rechtens statt.

C) In Ansehung der Finanzangelegenheiten.

§. 41. Gegen Verfügungen der Regierungen, welche sie in ihrer Eigenschaft als Finanzbehörde erlassen (§. 4.), sich mithin auf die Vermögensverwaltung des Fiskus beziehen, ist einem jeden, der seine Rechte dadurch gekränkt glaubt, der Weg Rechtens unbenommen, in sofern der Fall nicht zu den §§. 35. und 36. gemachten Ausnahmen gehört. Ein gleiches findet in Absicht der Vermögensverwaltung anderer den Regierungen untergeordneten moralischen Personen statt; und eben so stehet es unter den gedachten Modalitäten Jedem frei, sein Privatinteresse über Gegenstände der Post- und Bergwerksadministration (§. 7. und §. 11.) bei dem kompetenten Gericht geltend zu machen.

Modifikationen.

§. 42. Damit indessen durch frivole Klagen keine Verwirrung und Stockung in die Finanzverwaltung gebracht werden kann, so authorisiren Wir hiermit die Regierungen, des gegen ihre Verfügung erhobenen Widerspruchs ungeachtet,

1) alle Landes- sowohl als grundherrliche Revenüen, Abgaben und Dienste, unbeschränkt zur Leistungszeit beizutreiben, oder durch die Domainen-Pächter, Administratoren, oder dazu angesetzte Offizianten beitreiben zu lassen, jedoch mit Beobachtung der deshalb, Allgemeines Landrecht

prawnie wynagrodzenia szkody przez toż urządzenie doznanéy. Wszakże Sąd w całéy obiętości działać poczyna, skoro albo wyższa władza policyina urządzenie zganiła, lub też do tego ostatniego było powodem zbyteczne niedbalstwo lub wcale zamiar wyrządzenia krzywdy. Ninieyszy §. rozumieć także należy tylko o urządzeniach policyinych w szczególnych przypadkach, a nie o takich, któremi się rzecz iaka w powszechności stanowi. Do tych winny Regencye uzyskać zawsze wyższéy władzy policyinéy zatwierdzenie. Gdy zaś to nastąpiło, w ów czas i przeciw urządzeniom policyinym ostatniego gatunku iedynie pod oznaczonemi wyżéy warunkami droga sądowa ma mieysce.

C) Co do przedmiotów skarbowych.

§. 41. Przeciw rozporządzeniom Regencyi, wydanym przez nię, w własności władzy skarbowéy (§. 4.), a zatém ściągaiącym się do administracyi maiątku rządowego, każdemu, coby się w prawach swoich przez nie pokrzywdzonym sądził, otwarta iest droga sądowa, skoro rzecz do zastrzeżonych w §§. 35. i 36. wyiątków nie należy. Toż samo ma mieysce we względzie administracyi maiątku innych podrządnych Regencyom osób moralnych, iak również wolno każdemu pod wytkniętemi określeniami popierać w właściwym sądzie swóy prywatny interes w przedmiotach administracyi poczt i kopalni (§. 7. i §. 11.)

Określenia.

§. 42. Aby zaś administracya skarbowa nie doznała żadnego nieładu i stagnacyi przez niepotrzebne skargi, upoważniami ninieyszém Regencye, ażeby mimo zaniesionéy przeciw iéy rozporządzeniu oppozycyi:

1) wszelkie rządowe i domanialne dochody, daniny i powinności bez ograniczenia w czasie do uiszczenia oznaczonym wyexekwowały, lub przez dzierżawców rządowych, administratorów, lub ustanowionych tym końcem oficyalistów wyexekwować kazały, z zachoowaniem atoli

Th. 2. Tit. 14. §. 80. und 83., festgesetzten Modifikationen;

przepisanych w powszechném Prawie kraiowém, Cz. 2. tyt. 14. §. 80. i 83., określeń;

2) in sofern von Erfüllung der vom Fiskus mit Privatpersonen eingegangenen Verträge die Erreichung bestätigter Etats abhängt (wie vorzüglich bei Pachtungen von Domainen und Regalien der Fall ist) und die Erfüllung der kontraktmäßigen Verbindlichkeit verweigert wird, nach vorheriger summarischer Vernehmung des Weigernden, ein vorläufiges Liquidum pflichtmäßig festzusetzen, und dasselbe vom Schuldner sogleich einziehen zu lassen;

2) ażeby, skoro od dopełnienia zawartych przez Rząd z prywatnemi osobami układów, osiągnienie potwierdzonych etatów zależy, (co się szczególniéy przy dzierżawach dóbr rządowych i regaliów trafia), a dopełnienie warowanego umową obowiązku odmówioném będzie, témczasowe liquidum sumiennie ustanowiwszy, takowe od dłużnika niezwłocznie ściągnąć kazały;

3) die verpachteten, ihrer Administration unterworfenen Grundstücke und Gerechtsame unter Sequestration zu setzen, wenn die Pachtgelder rückständig bleiben, oder die Pächter schlecht wirthschaften;

3) ażeby wydzierżawione, administracyi ich podległe grunta i prawa, sekwestrowały, skoro dzierżawa zalega, lub dzierżawca źle gospodaruie;

4) die Verpflichtung der Pächter oder Nießbraucher von dergleichen Grundstücken oder Rechten, zur Räumung nach abgelaufener Pachtzeit und beendigtem Besitzrechte, auf den Grund einer summarischen Untersuchung, durch eine Resolution festzusetzen, und diese sogleich vollstrecken zu lassen. Vor beendigter Pacht- oder Besitzzeit kann aber die Exmission nicht anders als durch Urtheil und Recht festgesetzt werden und erfolgen.

4) ażeby obowiązek dzierżawców takowych gruntów lub praw, lub użytkuiących oneż, do ustąpienia z nich po upłynionym czasie dzierżawy i ukończoném prawie posiadania, na fundamencie summaryczney indagacyi, przez rezolucyą stanowiły, i téż niezwłocznie wykonywać kazały. Przed wyiściem atoli terminu dzierżawy i posiadania, nie może exmissya inaczéy iak tylko mocą wyroku sądowego, bydź ustanowioną i do skutku przywiedzioną;

5) Wenn bei andern über Gegenstände des Regierungsressorts geschlossenen Verträgen, besonders bei Kriegeslieferungen und wichtigen Entreprisen, die Erfüllung nach dem Verlangen der Regierung verweigert wird, und daraus ihrem Ermessen nach ein unwiederbringlicher Schaden sich besorgen läßt, für welchen der Weigernde dem Staate nicht würde gerecht werden können, denselben zu der von ihm verlangten Verbindlichkeit durch Zwangsmittel anzuhalten. In allen diesen Fällen sind die Regierungen berechtigt, die Sache, mit Vorbehalt des Rechts des Widersprechenden, zur Exekution bringen zu lassen. Auch wird die Bestimmung, ob solches nothwendig sey, lediglich ihrem pflichtmäßigen Ermessen

5) ażeby, gdy co do innych kontraktów o przedmioty do Regencyi należące, mianowicie w punkcie dostarczeń woiennych i ważnych entrepryz, dopełnienie warunków kontraktu wedle żądania Regencyi odmówioném będzie, a ztąd zdaniem iéy nieodwetowanéy lękać się wypada szkody, któreyby wzbraniaiący się nie był w stanie rządowi wynagrodzić, onegoż do dopełnienia wymaganego po nim obowiązku środkami przymusu zniewoliła. We wszelkich tych przypadkach mocne są Regencye, z zastrzeżeniem prawa strony opponuiącéy, rzecz do skutku przywodzić kazać. One także decyduią w miarę

überlassen. Die Gerichte sind verpflichtet, keine Hindernisse in den Weg zu legen. Es sind daher auch keine Possessorienklagen über dergleichen exekutivische Maaßregeln der Regierungen zulässig, weder gegen den Fiskus, noch gegen Korporationen oder Privatpersonen. Auch muß es bei denselben so lange verbleiben, bis die Sache im Petitorium völlig rechtskräftig entschieden ist, im Fall die betreffende Regierung nicht selbst deren Abänderung für zuträglich erachtet.

3) Konkurrenz der Regierungen bei den Civilprozessen.

§. 43. In allen fiskalischen Civilprozessen steht es den Regierungen frei:

1) nach der Analogie der allgemeinen Gerichtsordnung Th. 1. Tit. 3. §. 21. ohne daß dadurch jedoch der Gang der Instruktion aufgehalten, oder der Gegenparthei Kosten verursacht werden muß, außer dem gewöhnlichen Stellvertreter des Fiskus, noch einen andern Deputirten abzuschicken, welcher der Instruktion beiwohne, und darauf sehe, daß die Thatsachen überall richtig, deutlich und vollständig auseinandergesetzt, nichts von Erheblichkeit übergangen, und bei Aufnehmung der Beweise mit genauer und gründlicher Sorgfalt verfahren werde; sich übrigens aber in die Leitung des Verfahrens nicht mischen, oder eine Direktion desselben sich anmaßen, sondern den eigentlichen Instruenten blos kontrolliren, und sich überhaupt in den durch die allgemeine Gerichtsordnung Th. 1. Tit. 10. §. 198. vorgeschriebenen Grenzen halten muß;

2) vor Abfassung des Erkenntnisses ein schriftliches Gutachten zu den Akten zu geben, worauf, in sofern es auf besondere landespolizeiliche oder finanzielle Verhältnisse und Verfassungen, nicht aber auf bloße Rechtsfragen ankommt, von den Gerichten gebührende Rücksicht genommen, auch nach Befinden von ihnen die betreffende Regierung ersucht werden soll, einen Deputirten zu ernennen, der dem Vortrage der Sache bei dem Spruch beiwohne.

sumiennego uznania swego, czyli środek takowy iest potrzebnym lub nie. Sądy obowiązane są, żadnéy w tém nie czynić przeszkody. A zatém niewolno także wnosić skarg possessoryinych o takowe z strony Regencyi wydane środki exekucyine, ani przeciw Fiskusowi, ani przeciw korporacyóm lub prywatnym osobom. Powinny one także dopóty trwać w swoiéy mocy, dopóki sprawa in petitorio zupełnie prawodzielnie rozstrzygnioną nie zostanie, chybaby sama Regencya odmienić ie za dobre uznała.

3) Wpływ Regencyów do spraw cywilnych.

§. 43. W wszelkich cywilnych sprawach fiskalnych, wolno Regencyóm:

1) według analogii Powszechnego Porządku sądowego w cz. 1. tyt. 3. §. 21.; co iednak biegu instrukcyi wstrzymywać, lub kosztów stronie przeciwnéy sprawiać nie powinno; oprócz zwyczaynego wyręczyciela Fiskusa, wysyłać ieszcze iednego Deputowanego, któryby instrukcyi był przytomnym, i dopilnował, ażeby czyny (facta) wszędzie należycie, zrozumiale i w zupełności rozłuszczono, żadnéy ważnéy okoliczności nie pominiono i w przyięciu dowodów z ścisłą i gruntowną starannością działano; wreszcie zaś nie mięszał się w prowadzenie toku sprawy lub przywłaszczał sobie kierunek onegoż, lecz iedynie dozierał właściwego instruenta i zgoła zachował się w granicach Powszechnym Porządkiem sądowym w cz. 1. tyt. 10. §. 198. przepisanych;

2) podawać przed zapadnieniem wyroku zdanie na piśmie do akt, na które, ieśli się rzecz zasadza na szczególnych stósunkach i urządzeniach policyinych i finansowych, a nie na samych kwestyach prawnych, Sądy należyty wzgląd mieć powinny, a w miarę okoliczności rekwirować właściwą Regencyą o wyznaczenie Deputowanego, któryby przy wnoszeniu sprawy do wyroku był przytomnym.

4) Desgleichen bei Privatprozessen.

§. 44. Wenn in Prozessen zwischen Privatpersonen Gegenstände und Rechtsfragen zur Sprache kommen, welche auf Prinzipien der Landesverfassung, Staatsverwaltung, Staatswirthschaft, Polizei- und Gewerbekunde Einfluß haben, und durch klare Gesetze nicht bestimmt sind, so sind die Gerichte verpflichtet, über dergleichen Rechtsfragen von den Regierungen ein Gutachten einzuholen, und sich darnach als einem konsulativen Votum gebührend zu achten.

5) Verfahren bei Polizei- und andern Kontraventionen.

§. 45. Bei Kontraventionen gegen Finanz- und Polizei- und andere zum Ressort der Regierungen gehörige Gesetze, imgleichen bei Defraudationen landesherrlicher den Regierungen zur Verwaltung übergebenen Gefälle, und nutzbaren Regalien, sind die Regierungen berechtigt, nach einer summarischen Untersuchung die Sache durch eine Resolution zu entscheiden, auch die festgesetzte Strafe vollstrecken zu lassen, wenn der Beschuldigte nicht, binnen 10 Tagen nach Empfang der Resolution, auf förmliches rechtliches Gehör und Erkenntniß bei dem kompetenten Obergericht anträgt. Zu dem Ende muß es in der Resolution ihm auch jedesmal bekannt gemacht werden, daß er diese Befugniß habe, ihrer aber verlustig gehe, wenn er binnen 10 Tagen vom Empfange keinen Gebrauch davon mache. Geschieht aber dieses, so geben die Regierungen sogleich die Akten an das Landesjustizkollegium zur weitern rechtlichen Einleitung ab, können jedoch die nöthigen Verfügungen wegen Sicherstellung der vorläufig festgesetzten Geldstrafe treffen, wenn sie solches für nöthig erachten. Wird die von den Regierungen festgesetzte Strafe hinterher im rechtskräftigen Erkenntniß bestätigt, oder gar geschärft, so muß der Denunziat jedesmal die Kosten der vorläufigen Untersuchung tragen. Wird sie hingegen gemildert, so bleibt er, im Fall er nicht von sämmtlichen Gerichtskosten entbunden wird, nur in sofern dazu verbindlich, als von der summarischen Untersuchung bei der rechtlichen Einleitung hat Gebrauch gemacht werden können, welches das Landesjustizkollegium nach pflichtmäßigem Ermessen festsetzt. Auf die von den Regierungen mit höherer Genehmigung in Polizei- und Landesangelegenhei-

4) Podobnież do spraw prywatnych.

§. 44. Gdy w sprawach między prywatnemi osobami nasuną się materye i kwestye prawne, maiące wpływ do zasad organicznych rządu, administracyi i ekonomii kraiowéy, nauki policyinéy i technologii, a wyraźnemi prawami nie opisane, powinnością iest władz sądowych zasiągnąć zdania Regencyi w podobnych zapytaniach prawnych, i korzystać z niego przyzwoicie iako z głosu doradzczego.

5) Postępowanie przy wykroczeniach policyinych i innych.

§. 45. W przypadkach wykraczania przeciw ustawom skarbowym, policyinym i innym do zakresu Regencyi należącym, niemniéy defraudacyi rządowych administracyi Regencyinéy powierzonych dochodów i regaliów użytkowych, umocowane są Regencye, po uczynioném summarycznie wybadaniu, rzecz przez rezolucyą rozstrzygnąć, i ustanowioną karę kazać ziścić, ieżeli obwiniony, w przeciągu dni 10. po odebraniu rezolucyi, nie wniesie u właściwego wyższego Sądu o formalną sądową rozprawę i wydanie wyroku. Tym końcem oznaymioném mu bydź powinno w rezolucyi, iż mu prawo to służy, lecz że ie utraci, ieżeli w przeciągu 10. dni od odebrania onéyże korzystać z niego nie zechce. Gdy zaś to uczyni, natychmiast Regencye przesyłaią akta Władzy sądowéy do dalszego prawnego postępowania, mogą iednakże wydać stósowne rozporządzenia względem zabezpieczenia ustanowionéy tymczasowo kary pieniężnéy, ieżeli tego uznaią potrzebę. Jeżeli następnie w prawoważnym wyroku ustanowiona przez Regencye kara potwierdzoną lub wcale zostrzoną zostanie, obwiniony w każdym razie koszta témczasowego wybadania ponosić winien. Jeżeli zaś zostanie zwolnioną, wtenczas, ieżeli od wszystkich kosztów sądowych uwolnionym nie będzie, tak dalece tylko do tego iest obowiązanym, na ile indagacya summaryczna przy sądowém postępowaniu użytą bydź mogła, co sąd według sumiennego swego uznania stanowi. Na wydane przez Regencye za wyż-

ten erlassene Publikanda sind die Landesjustizkollegien bei ihren Entscheidungen in sofern Rücksicht zu nehmen verbunden, als darin keine härtere Strafe, wie in den Gesetzen, festgesetzt ist, in welchem Fall die Strafe nach diesen zu bestimmen ist.

6) Befugniß der Regierungen bei Dienstvergehungen der ihr subordinirten Offizianten.

Disziplinairsachen.

§. 46. Die Dienstdisziplin, über sämmtliche Offizianten ihres Ressorts, verbleibt den Regierungen nach wie vor. Sie sind daher auch berechtigt, Ordnungsstrafen wider sie festzusetzen und zu vollstrekken, ohne daß die Landesjustizkollegien sich darin mischen dürfen.

Dienstsuspension. Dienstentlassungen.

Auch behalten die Regierungen die Befugniß, die ihnen untergeordneten Offizianten aus gesetzlichen Ursachen von ihrem Dienst zu suspendiren. In Ansehung ihrer Entlassung behält es aber bei den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts Th. 2. Tit. 10. §. 98. bis 101. sein Verbleiben.

7) Modalitäten bei Prozessen und Untersuchungen gegen Regierungsoffizianten.

§. 47. Wenn gegen einen den Regierungen untergeordneten Offizianten Regreß- und Injurien-Klagen, aus Veranlassung seines Amts, angebracht, oder gegen Kassenbediente des Regierungs-Ressorts Geldforderungen eingeklagt werden, oder gegen Regierungsoffizianten eine fiskalische oder Kriminal-Untersuchung eingeleitet werden soll, so muß das Gericht solches sogleich von Amtswegen der betreffenden Regierung bekannt machen. Ein Gleiches muß geschehen, wenn ein Regierungsbedienter zum persönlichen Arrest gebracht werden soll; der Exekutor muß das Notifikatorium dem Amtsvorgesetzten einhändigen, zugleich aber den, welcher in Arrest gesetzt werden soll, so lange unter Observation nehmen, bis wegen Verwaltung seines Amts die nöthigen Vorkehrungen getroffen sind. Untersuchungen gegen Regierungsoffizianten über bloße Dienstvergehungen können die Gerichte nicht anders, als auf einen vorher ergangenen

szém zezwoleniem, w przedmiotach policyinych i kraiowych, urządzenia, obowiązane są władze sądowe przy wyrokowaniach swoich tak dalece mieć wzgląd, o ile w nich kara nie wyżéy iak w prawach iest postanowioną, w którym to razie według nich karę oznaczać należy.

6) Prawa Regencyów przy wykroczeniach służbowych ze strony podwładnych im officyalistów.

Sprawy karności.

§. 46. Karność służbowa zostaie odtąd iak dawniéy przy Regencyach we względzie wszystkich podrzędnych im officyalistów. A zatém mocne są, kary porządkowe przeciwko nim ustanawiać i exekwować, w co się władzom sądowym mięszać nie wolno.

Zawieszanie w urzędzie. Odprawa.

Pozostaie się także przy Regencyach moc zawieszania w urzędzie podległych im oficyalistów, prawne do tego maiąc powody. Co do ich odprawy, przepisy Powszechnego Prawa kraiowego cz. 2. tyt. 10. §. 98. do 101. w mocy swoiéy trwaią.

7) Określenia w sprawach i badaniach przeciw oficyalistom Regencyinym.

§. 47. Skoro się zdarzy, iżby przeciwko podległemu Regencyom oficyaliście zanieść miano skargę regressową i injuryiną, do któréyby urząd iego był powodem, lub zapozwać o pretensyą pienieżną urzędnika kassowego, od Regencyi zawisłego, lub wytoczyć przeciw oficyaliście Regencyinemu indagacyą fiskalną lub kryminalną, winien Sąd niezwłocznie zawiadomić o tém z urzędu właściwą Regencyą. Toż samo uczynić powinien, gdy oficyalista Regencyi do osobistego aresztu ma bydź zaprowadzonym. Exekutor powinien wręczyć uwiadomienie przełożonemu, a razem tego, co ma bydź do aresztu osadzonym, wziąść w obserwacyą na tak długo, dopóki względem sprawowania urzędu iego potrzebne rozporządzenia przedsięwziętemi nie będą. Indagacyi przeciw oficyalistóm regencyinym z powodu

Antrag der betreffenden Regierung einleiten; es wäre denn mit dem Vergehen ein solcher Exzeß verbunden, der den Thäter, auch wenn er nicht Offiziant wäre, schon der Beahndung der Gesetze schuldig macht. Soll ein Regierungsbedienter als Zeuge, Sachverständiger, oder aus einem andern Grunde außerhalb seinem Wohnorte vor Gericht erscheinen, so muß davon bei der Vorladung die betreffende Regierung, oder unmittelbar vorgesetzte Behörde desselben gleichfalls benachrichtigt werden. Auch bei Versiegelungen des Vermögens oder Nachlasses von Regierungsoffizianten, ist die betreffende Regierung zu benachrichtigen, und befugt, an denjenigen Zimmern und Behältnissen, worin Amtsakten zu vermuthen sind, ihre Siegel mit anlegen zu lassen. Bei der Entsiegelung müssen dergleichen Akten und Papiere, mit Zuziehung eines Abgeordneten der Regierung, abgesondert, und den Abgeordneten ausgehändigt, auch zu dem Ende die Entsiegelung vorzüglich beschleunigt werden. Das Vorstehende ist gleichfalls zu beobachten, wenn der Offiziant zwar an sich ein Justizbedienter, aber in anderer Rücksicht einer Regierung zugleich untergeordnet ist, und Geschäfte in Händen hat, welche zu ihrem Ressort gehören. In allen vorbenannten Fällen sind endlich den Regierungen die ergangenen Erkenntnisse von Amtswegen mitzutheilen.

iedynie przewinień służbowych, nie mogą władze sądowe przedsiębrać, iak tylko w skutek poprzedniego z strony właściwéy Regencyi wniesienia; wyiąwszy, iżby z owém przewinieniem łączyła się taka zdróżność, któraby na sprawcę, gdyby nawet oficyalistą nie był, ukaranie wedle praw ściągała. Skoro oficyalista Regencyiny czy to iako świadek, iako biegły, lub z innego iakowego powodu będzie miał stawić się przed Sądem po za mieyscem zamieszkania swego, wówczas wydaiąc doń zapozew uwiadomić o tém należy właściwą Regencyą lub przełożoną mu bezpośrednio zwierzchność. Także przy pieczętowaniu maiątku czyli pozostałości po oficyalistach Regencyinych, należy uwiadomić właściwą Regencyą, którey wolno kazać przyłożyć swe pieczęci do drzwi tych izb lub schowań, w którychby się akta urzędowe znaydować mogły. Przy zdięciu pieczęci należy podobne akta i papiery, z przybraniem Deputowanego Regencyi odosobnić, i onemuż wręczyć, oraz z powodu tego iak naybardziéy odpieczętowanie przyśpieszyć. To samo czynić należy, gdy oficyalista, acz z powołania sądowy sprawuie urząd, w innym atoli względzie zarazem Regencyi iest podległym, i ma sobie powierzone interessa, które do zakresu onéyże należą. Na koniec we wszystkiyh wyż nadmienionych przypadkach, powinny zapadłe wyroki z urzędu Regencyóm bydź kommunikowanemi.

8) Modalitäten bei Ausübung der exekutiven Gewalt der Regierungen.

§. 48. Bei Ausübung der ihnen verliehenen exekutiven Gewalt müssen die Regierungen zwar die in den Gesetzen vorgeschriebenen Grade beobachten; inzwischen sind dieselben befugt:

1) in Fällen, wo die verlangte Verpflichtung auch durch einen dritten geleistet werden kann, solches nach fruchtlos gebliebener Aufforderung des Verpflichteten, für dessen Rechnung bewirken, so wie ferner bei Lieferungen, wo es nicht gerade auf einzelne im Besitz des Verpflichteten sich befindende Stücke ankommt, die zu liefernde Gegenstände für dessen Rechnung ankaufen und

8) Określenia w spełnaniu władzy wykonawczéy przez Regencye.

§. 48. W spełnianiu powierzonéy Regencyóm władzy wykonawczéy, winny wprawdzie przestrzegać opisane prawami stopnie; upoważnionemi są iednakże: ażeby

1) w przypadkach, gdzie żądany obowiązek także przez trzecią osobę dopełnionym bydź może, takowy — po płonném zobowiązanéy osoby wezwaniu — na iéy rachunek uskutecznić, a co się tycze dostarczeń, gdzie nie idzie właśnie o rzeczy poiedyńcze w ręku zobowiązanéy osoby będące, przedmioty dostawy na iéy ra-

in beiden Fällen den Kostenbetrag von ihm exekutivisch beitreiben zu lassen.

2) Strafbefehle können die Regierungen im Wege des exekutivischen Verfahrens bis zur Summe von 100 Thalern oder vierwöchentlichem Gefängniß, erlassen und vollstrecken.

3) Militairische Exekution findet nur bei hartnäckigem Ungehorsam, oder wirklicher Widersetzlichkeit, nach fruchtlos gebliebener Civilexekution, und vorheriger Androhung statt. Auch müssen die Regierungen vorher die Genehmigung der höhern Behörde nachsuchen, oder derselben wenigstens gleichzeitig Anzeige machen, wenn bei der Sache Gefahr im Verzuge ist.

4) Kommt es bei der Exekution auf den Verkauf eines Grundstücks an, so wird selbiger zwar von dem ordentlichen Gericht, unter welchem dasselbe belegen ist, im Wege der nothwendigen Subhastation bewirkt. Die Subhastation kann aber von den Gerichten nicht verweigert werden, sobald die Verbindlichkeit des Schuldners außer Zweifel ist.

5) Der Verkauf abgepfändeter Effekten geschieht jedesmal mit Zuziehung eines Justizbedienten. Es versteht sich übrigens von selbst, daß die Regierungen die Befugniß haben, zur Sicherstellung des zu erstattenden Kostenbetrags oder der Geldstrafe die nöthigen Vorkehrungen zu treffen.

chunek zakupić i w obudwóch przypadkach cały ten wydatek przez exekucyą od niéy ściągnąć kazały.

2) Mogą Regencye w drodze exekucyinego postępowania stanowić i spełniać karę do summy 100 talarów lub cztero-tygodniowego więzienia.

3) Exekucyą woyskową pociąga tylko za sobą krnąbrne nieposłuszeństwo lub rzeczywisty opór, po bezskutecznie odbytéy exekucyi cywilnéy i nastąpioném poprzedniczo zagrożeniu. Powinny także Regencye wyiednać wprzód zatwierdzenie wyższéy władzy, lub przynaymniéy donieść iéy w rownymże czasie, skoro przewłoka niebezpieczeństwém grozi.

4) Jeżeli przy exekucyi wypada przedaż gruntu iakiego, tedy ta uskuteczniona wprawdzie bydź powinna, w drodze koniecznéy subhastacyi, przez sąd zwyczayny, pod którego jurysdykcyą grunt położony, sądy atoli nie mogą odmówić subhastacyi, skoro obowiązek dłużnika nie iest wątpliwym.

5) Przedaż zafantowanych rzeczy, nieinaczéy iak tylko w obecności przybranego urzędnika sądowego odbywać się powinna. Rozumi się wreszcie samo z siebie, iż Regencye maią prawo, użyć potrzebnych środków względem zabezpieczenia zwrócić się maiących kosztów lub kary pieniężnéy.

(No. 442.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 3ten November 1817. wegen der Geschäftsführung bei den Oberbehörden in Berlin.

Durch die Errichtung des Staatsraths ist dafür gesorgt, daß die Gesetze gehörig geprüft, Meiner Sanktion unterworfen werden. In Absicht auf die Verwaltung, ist durch die Instruktionen für die

(No. 442.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 3. Listopada 1817. względem odbywania interessów przez władze Naczelne w Berlinie.

Przez ustanowienie Rady Stanu zaradziło się potrzebie, ścisłego ustaw roztrząśnienia i podawania onychże pod Moie zatwierdzenie. Co się tycze zarządu; tego samodzielne według

Oberpräsidenten, Regierungen, Konsistorien und Medizinal-Kollegien, diesen eine Stellung gegeben, wodurch sie in Stand gesetzt werden, solche nach allgemeinen Grundsätzen und Vorschriften, unter ihrer Verantwortlichkeit, selbstständig zu führen; die Ministerien aber sind zu ihrer eigentlichen Bestimmung zurückgebracht, jene Vorschriften zu ertheilen, die Gesetze vorzubereiten und darüber zu wachen, daß sie überall befolgt werden. Um aber auch den Mängeln abzuhelfen, welche sich aus einer gar zu großen Anhäufung von Gegenständen bei einer Geschäftsabtheilung und Person ergeben haben, und es einem jeden Minister möglich zu machen, den ihm anvertrauten Geschäftszweig gründlich zu übersehen und zu leiten, dem gesammten Ministerium aber, das Ganze der Staatsverwaltung richtig zu beurtheilen und dahin zu sehen, daß der Zweck so vollkommen als möglich und mit Einheit erfüllt werde; um endlich die nöthige Kontrolle, besonders im Finanzwesen, herzustellen, habe Ich folgende Einrichtungen beschlossen:

I. Der Finanzminister wird von der Verwaltung der sämmtlichen außerordentlichen Einnahmen und Ausgaben, des Schatzes und des Staatsschuldenwesens, der Seehandhandlung, der Bank, der General-Salzdirektion, der Lotterie, der Münze und des Berg- und Hüttenwesens, entbunden. Er behält dagegen:

1) die Leitung des gewöhnlichen Staatshaushalts, mithin der Domainen und Forsten und des ganzen Steuerwesens, der General-Staatskasse und der Provinzialkassen,

2) das Handels- und Gewerbe-Departement,

3) das Land- und Wasser-Bauwesen, mithin auch den Chaussee-, Kanal- und Hafenbau, und damit einen Wirkungskreis, der vormals mehrere Minister beschäftigte, und dessen Ausfüllung einen sehr thätigen Mann erfordert.

II. Es soll ein Ministerium des Schatzes und für das Staats-Kreditwesen errichtet werden, und aus Ihnen, dem Staatskanzler, als

ogólnych prawideł i przepisów sprawowanie, powierzoném zostało Prezesom Naczelnym, Regencyom, Konsystorzom i Kollegiom medycynalnym, mocą wydanych dla nich instrukcyi, pod własną ich odpowiedzialnością: Ministeria zaś odzyskały właściwe swoie przeznaczenie, którém iest: udzielać owe przepisy, przygotowywać ustawy i czuwać nad ścisłém onychże wykonaniem. Chcąc iednak zapobiedz razem i niedostatecznościom, iakie się z zbyt wielkiego nałoku interessów w oddziale przez iednę zawiadywanym osobę okazały; pragnąc, ażeby każdy Minister miał sposobność gruntownego zaięcia się i kierowania poruczonym sobie wydziałem, ażeby całe Ministeryum mogło o ogół zarządu kraiowego należycie sądzić i wglądać w to, iżby cel z naywiększą ile można dokładnością i iednostaynością był dopełnionym; dla przywrócenia nareszcie potrzebnéy, mianowicie w przychodach kraiowych, kontrolli; postanowiłem następuiące urządzenia:

I. Minister przychodów uwolniony iest od zawiadywania wszelkiemi nadzwyczaynemi dochodami i wydatkami, skarbem i długami kraiowemi, handlem zamorskiem, bankem, główną sólną dyrekcyą, loteryą, mennicą, kopalniami i hutami. Natomiast zostawia się pod iego kierunkiem:

1) pospolite gospodarstwo kraiowe, a zatém dzierżawy i lasy skarbowe, wszelkie podatki, główna kassa rządowa i kassy prowincyalne,

2) wydział handlu, przemysłu i rzemiosł,

3) budownictwo ziemskie i wodne, a zatém i zakładanie dróg zwirowych, kanałów i portów; co stanowi obręb działania, który dawniéy kilku zatrudniał Ministrów, a który dla wydołania wszystkiemu nader czynnéy wymaga osoby.

II. Ma bydź urządzoném Ministerium skarbu i kredytu kraiowego, składaiąc się z WPana, Kanclerza Stanu, iako Naczel-

Chef, dem Staatsminister von Klewitz, als Präsidenten, und dem wirklichen Geheimen Ober Finanzrath Rother, als Direktor, bestehen. Diesem Ministerium sind die Verwaltungen der außerordentlichen Einnahmen und Ausgaben, des ganzen Staats-Schuldenwesens, der Seehandlung, der General-Salzdirektion, der Lotterie und der Münze beizulegen. Das erforderliche Raths- und Subaltern-Personal ist aus vorhandenen Beamten zu nehmen.

nika, z Ministra Stanu Klewitza, iako Prezydenta, i z rzeczywistego taynego Nadradzcy finansowego Rothera, iako Dyrektora. Ministerium to zarządzać będzie nadzwyczaynemi dochodami i wydatkami, wszelkiemi długami kraiowemi, handlem zamorskim, główną dyrekcyą sólną, loteryą i mennicą. Potrzebna liczba Radzców i subalternów wybierze się z obecnego składu urzędników.

III. Der Minister des Innern giebt das Departement für den Kultus und öffentlichen Unterricht und das damit in Verbindung stehende Medizinalwesen ab. Die Würde und Wichtigkeit der geistlichen und der Erziehungs- und Schulsachen macht es räthlich, diese einem eigenen Minister anzuvertrauen, und Ich ernenne dazu den Staatsminister Freiherrn von Altenstein. Dagegen wird dem Minister des Innern das Berg- und Hüttenwesen beigelegt, welches mit dem Privateigenthum und der Landeskultur in inniger Beziehung steht. Der Ober-Berghauptmann Gerhard bleibt demselben in den Verhältnissen, in welchen er bisher zu dem Finanzminister gewesen, vorgesetzt. Die Salzfabrikation bleibt bei dem Berg- und Hüttenwesen.

III. Minister spraw wewnętrznych odda wydział spraw religiinych, publicznéy instrukcyi i lekarski. Godność i ważność interessów duchownych, edukacyinych i szkólnych wymagaią tego, aby ie osobnemu powierzyć Ministrowi, którym Mianuię Ministra Stanu, Barona Altenstein. Na to mieysce przyda się Ministrowi spraw wewnętrznych administracya kopalni i hut, które z prywatną własnością i z kulturą kraiową w ścisłym zostaią związku. Naddozórca górnictwa Gerhard pozostaie ich zwierzchnikiem w tych samych stósunkach, w iakich był dotąd względem Ministra przychodów. Fabrykacya soli pozostaie przy wydziale kopalni i hut.

IV. Die Justizverwaltung ist in einem großen Theile der Monarchie noch nicht definitiv geordnet. Insonderheit ist in den Provinzen am Rhein noch nicht bestimmt, was von der bisherigen fremden Gesetzgebung beizubehalten sey oder nicht. Ich habe vorlängst eine Justizkommission angeordnet, die dieses für die Rheinprovinzen prüfen soll; der Gang derselben ist aber zu langsam, und es ist dringend nothwendig, daß in dieser wichtigen Angelegenheit bald eine Entscheidung erfolge. Das Allgemeine Landrecht und die Gerichtsordnung erfordern eine Revision, um beide den Veränderungen anzupassen, die seit ihrer Publikation vorgefallen sind. Alle diese Gegenstände übersteigen die Kräfte eines Mannes, der zugleich mit der gewöhnlichen Leitung des Justiz-Ministeriums beladen ist. Ich habe daher beschlossen, sie dem Staatsminister von Beyme aufzutragen und ihm zugleich Sitz und Stimme

IV. Sądownictwo w znacznéy części Monarchii nie iest ieszcze ostatecznie urządzone. Szczególniéy co do prowincyi Nadreńskich nie stanęła ieszcze decyzya, co z dotądczasowego obcego prawodawstwa ma bydź utrzymaném lub nie. Wyznaczyłem przed niedawnym czasem Kommissyą sprawiedliwości, która rzecz tę dla prowincyi Nadreńskich ma rozpoznać; bieg atoli onéyże iest za powolnym, a okoliczności nagle tego wymagaią, ażeby ważna ta sprawa śpieszno do skutku przywiedzioną była. Powszechne prawo kraiowe i ordynacya sądowa wymagaią rewizyi, dla zastósowania zaszłych od ich publikacyi odmian. Wszystkie te przedmioty przechodzą siły iednéy osoby, obarczonéy zarazem zwyczaynem Ministerstwa sprawiedliwości kierowaniem. Postano-

im Ministerium beizulegen. Vorschläge, wie jene Gegenstände zu betreiben und zu beschleunigen seyn werden, will Ich sobald als möglich vom Ministerium erwarten.

V. Bei dem Polizei-Ministerium wird nichts verändert; nur bleibt die sogenannte höhere und geheime Polizei gänzlich aufgehoben, da sie nur in den Zeiten des feindlichen Drucks und während des Krieges, ein nothwendiges Uebel war.

VI. Eben so wenig bei dem Kriegs-Ministerium.

VII. Der Minister von Klewitz behält das Amt eines Minister-Staats-Sekretairs.

VIII. Damit das gesammte Staats-Ministerium das Ganze der Verwaltung stets übersehe, soll jeder Minister verpflichtet seyn, von Zeit zu Zeit allgemeine Uebersichten der ihm anvertrauten Geschäftszweige zur Kenntniß des Ministeriums zu bringen; insonderheit aber sollen darin vorgetragen und berathen werden:

1) alle Entwürfe zu neuen Gesetzen und Abänderungen, ohne Ausnahme, bevor sie an den Staatsrath gelangen; desgleichen Anordnungen, die ein allgemeines Interesse betreffen oder in der bestehenden Verfassung Etwas verändern;

2) die Verwaltungs-Rechenschaften der Ober-Präsidenten für das abgelaufene Jahr;

3) die Verwaltungspläne derselben für das künftige Jahr;

4) die monatlichen sogenannten Zeitungsberichte der Regierungen;

5) periodische Uebersichten vom Zustande der Generalkassen;

6) die Etats der General- und Provinzial-Hauptkassen, so weit sie die laufende

wiłem więc, poruczyć ie Ministrowi Stanu Beyme z nadaniem mu krzesła i głosu w Ministerium. Oczekuię śpiesznych ile można propozycyi ze strony Ministerium względem popierania i przyśpieszenia rzeczonych czynności.

V. W Ministerium Policyi nic się nie zmienia; prócz całkowitego zniesienia tak zwanéy wyższéy i taynéy policyi, która w czasie tylko nieprzyiacielskiego ucisku i woyny potrzebném złem była.

VI. Toż samo w Ministerium woyny.

VII. Minister Klewitz piastuie na dal urząd Ministra Sekretarza Stanu.

VIII. Ażeby całe Ministerium Stanu było zawsze w posiadaniu ogółowego obrazu administracyi, powinnością każdego Ministra, ażeby od czasu do czasu zbiorowych wiadomości z powierzonego sobie oddziału udzielał Ministerio, w którém nadewszystko przedstawianemi i roztrząsanemi bydź powinny:

1) wszelkie proiekta do nowych praw i odmian, bez wyiątku, zanim do Rady Stanu przychodzą; podobnież urządzenia, powszechnego iakowego dobra dotyczące lub w obecnym kształcie Rządu odmianę iaką na celu maiące;

2) zdawania spraw z administracyi przez Naczelnych Prezesów za rok upłyniony;

3) plany ich administracyine na rok następny;

4) miesięczne tak zwane raporta gazetowe Regencyów;

5) peryodyczne wykazy stanu kass generalnych;

6) Etaty generalnych i prowincyalnych kass głównych, iak dalece się do bie-

Verwaltung betreffen; auch die Militair-Etats;

7) abweichende Ansichten zwischen den einzelnen Ministern;

8) Militair-Einrichtungen, in sofern sie das Land angehen;

9) die Vorschläge wegen Anstellung der Ober-Präsidenten, Regierungs-Präsidenten und derer der obern Justizkollegien, der Direktoren, der Ober-Forstmeister und mit diesen gleichen Rang habenden Beamten;

10) die Vorschläge zu vortragenden Räthen bei den Departements, bleiben den, diese leitenden Ministern überlassen; nur müssen sie sich, wenn es einen, in einem andern Departement angestellten, oder unter demselben stehenden Beamten trifft, mit dem Chef desselben darüber vereinigen.

Sie, der Staatskanzler und Sie, die Minister, können durch die bei ihnen angestellten Räthe, Vorträge im Ministerium halten lassen.

Wie oft das Ministerium sich versammeln müsse, wird von dem Umfange der Geschäfte abhängen.

IX. Nach einer besondern Verordnung wird eine Generalkontrolle unter Ihnen, dem Staatskanzler, als Chef, und dem wirklichen Geheimen Ober-Finanzrath Ladenberg, als Direktor, hergestellt. Das erforderliche Raths- und Subalternen-Personal ist aus den vorhandenen Beamten zu nehmen.

X. Es ist für den Kredit der Hauptbank eben so wichtig, als es für die Sicherheit der Depositen- und Pupillen-Gelder wesentlich ist, daß dieses Institut selbstständig, unabhängig und einer Kontrolle unterworfen sey. Der Minister von Klewitz soll demselben als Königlicher Kommissarius und Chef vorstehen. Eine Kuratel der Bank wird zur Kontrolle derselben bestellt. Sie

żącéy administracyi ściągaią; toż samo etaty woyskowe;

7) różniące się między poiedyńczymi Ministrami zdania;

8) urządzenia woyskowe iak dalece kraiu dotyczą;

9) propozycye względem obsadzania Naczelnych Prezesów, Prezesów Regencyinych i wyższych władz sądowych, Dyrektorów, Nadleśnych i innych wyrównywaiących tymże stopniami urzędników;

10. propozycye względem referuiących w oddziałach Ministeryalnych Radzców należą do kieruiących niemi Ministrów, których iednakże iest powinnością, ażeby gdy propozycya tycze się umieszczonego w innym oddziale, lub pod tymże zostaiącego urzędnika, znosili się w téy mierze z szefem tegoż oddziału

Kanclerz Stanu i Ministrowie używać mogą przydanych sobie Radzców do referowania rzeczy w Ministerium.

Zgromadzanie się Ministerium zależeć będzie od wielości interessów.

IX. Podług oddzielnéy ustawy przywraca się generalna kontrolla, któréy Kanclerz Stanu, Naczelnikiem, a rzeczywisty tayny Nadradzca finansowy, Ladenberg, Dyrektorem. Liczba potrzebnych Radzców i subalternów wybrać się ma z obecnego składu urzędników.

X. Równie iest ważném dla kreddytu banku głównego, iak istotném dla bezpieczeństwa dla summ depozytowych i pupilarnych, ażeby instytut ten był samodzielnym, niezawisłym i podlegał kontrolli. Minister Klewitz będzie iego Naczelnikiem z tytułem Królewskiego Kommissarza i Szefa. Curatorium banku stanowić

soll aus Ihnen, dem Staatskanzler, dem Justizminister und dem Direktor der Generalkontrolle bestehen. Die Verfassung der Hauptbank wird durch eine besondere Verordnung bestimmt.

Ich beauftrage Sie, den Staatskanzler, die Ausführung dieser Verordnung sobald als immer möglich zu besorgen und besorgen zu lassen. Eine Vermehrung des Personals darf dadurch nicht entstehen; Sie müssen vielmehr dahin sehen, daß durch eine zweckmäßige Eintheilung der vorhandenen Beamten ein jeder Geschäftszweig gehörig besetzt werde und wo möglich Ersparungen entstehen, welche bei dem erweiterten Wirkungskreise der Oberpräsidenten und Regierungen anwendbar scheinen. In sofern übrigens durch die gegenwärtige Anordnung keine Aenderung gemacht wird, bleibt es bei den vorhin ergangenen Verordnungen.

Gegeben Potsdam, den 3ten November 1817.

Friedrich Wilhelm.

An das Staats-Ministerium.

będzie kontrollę onegoż, składaiąc się z Kanclerza Stanu, z Ministra sprawiedliwości i Dyrektora głównéy kontrolli. Urządzenie banku głównego przepisane będzie osobną ustawą.

Zalecam WPanu, Kanclerzowi Stanu, nayprędsze ile można wykonanie téy ustawy w czém do kogo i przez kogo należy. Liczba urzędników nie powinna bydź przez to powiększoną; starać się WPan owszem będziesz, o należyte przez stósowny rozdział ustanowionych już urzędników obsadzenie każdego oddziału i zaprowadzenie ile można oszczędzeń, iakie się przy powiększonéy władzy Naczelnych Prezesów i Regencyi stósownemi do ułatwienia zdawać będą. Urządzenia wreszcie dawnieysze, iak dalece niniéyszą ustawą nie są zmienionemi, w mocy swoiéy pozostaią.

Dan w Poczdamiu, dnia 3. Listopada 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do Ministerium Stanu.

(No. 443.) Verordnung über die Einführung einer Generalkontrolle der Finanzen für das gesammte Etats-, Kassen- und Rechnungswesen und für die Staats-Buchhaltung. Vom 3ten November 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen. rc. rc.

Nachdem Wir beschlossen haben, zur genauen ununterbrochenen Uebersicht des gesammten Staats-Einkommens und der davon zu bestreitenden Ausgaben, so wie zu andern wichtigen Zwecken eine Generalkontrolle der Finanzen für das gesammte Etats-, Kassen- und Rechnungswesen, verbunden mit einer Staatsbuchhaltung, anzuordnen; so finden Wir für nothwendig, über die Rechte und Pflichten

(No. 443.) Ustawa względem zaprowadzenia głównéy kontrolli finansowéy dla wszelkich działań etatowych, kassowych i rachunkowych i dla buchhalteryi rządowéy. Z dnia 3. Listopada 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc.

Postanowiwszy zaprowadzenie głównéy kontrolli finansowéy dla wszelkich działań etatowych, kassowych i rachunkowych w połączeniu z buchhalteryą rządową, iuż to w zamiarze posiadania zawsze dokładnego obrazu wszelkich dochodów rządowych i opędzaiących się z nich wydatków, iuż dla innych ważnych celów, znaduiemy rzeczą potrzebną, względem praw i obowiązków téy władzy,

dieser schon sonst mit Erfolg bestandenen Behörde Folgendes festzusetzen.

1. Sämmtliche Einnahme- und Ausgabe-Etats ohne Unterschied, welche Einnahmen oder Ausgaben über oder aus Staatsfonds enthalten, sollen zur Prüfung der Generalkontrolle gelangen.

Die verfassungsmäßig zu Unserer Vollziehung zu befördernden Etats müssen vorher von der General-Kontrolle und dem treffenden Departements-Minister oder Chef kontrasignirt seyn.

Diejenigen Etats, zu deren alleinigen Vollziehung die Minister und übrigen Verwaltungsbehörden bisher berechtigt waren, müssen gleichfalls von der Generalkontrolle mit vollzogen werden.

Alle vom heutigen Tage ab erscheinenden Etats haben nur Gültigkeit, wenn solche beziehungsweise von der Generalkontrolle kontrasignirt oder mitvollzogen sind.

Die Etats der Kommunen, Institute u. s. w. sind hierunter auch begriffen, wenn solche Zuschüsse aus Staatskassen nachweisen. Die Theilnahme der Ober-Rechnungskammer bei den Etatsprüfungen findet nicht ferner statt.

§. 2. Die Generalkontrolle ist verpflichtet, bei der Revision der Etats darauf zu halten:

daß die Staatseinnahmen überall mit Umsicht, Sorgfalt und Treue verwaltet, die Ausgaben auf das Nothwendige beschränkt und im Ganzen ein völlig geregelter Staatshaushalt geführt werde.

Sollten noch Staatsfonds vorhanden seyn, über welche noch keine Etats gefertigt worden, so müssen solche sofort ausgearbeitet und in der vorgeschriebenen Art vollzogen werden.

Abänderungen in der Verwaltung, welche Einfluß auf die Einnahmen oder Ausgaben des Staats haben, müssen mittelst der Berichte der Verwaltungs-Behörden durch den Chef der Generalkontrolle zu Unserer Approbation gelangen.

która iuż dawniéy z pożytkiem istniała, następuiące wydać przepisy:

1. Wszelkie bez różnicy etaty przychodów i wydatków, gruntuiące się na funduszach publicznych pod względem percepty lub expensy, podawane bydź maią główney kontrolli do rewizyi.

Etaty wedle przepisów Naszego wymagaiące podpisu, winne bydź wprzód przez główną kontrollę i właściwego Ministra lub szefa kontrasygnowane.

Etaty, dotąd samym tylko podpisem Ministrów i innych władz administracyinych zatwierdzane, powinny także i przez główną kontrollę bydź podpisane.

Wszelkie od daty dzisieyszéy wychodzące etaty, maią tylko ważność będąc respective kontrasygnowane lub podpisane przez główną kontrollę.

Etaty gmin, instytutów i t. d. ulegaią także téy formalności, obeymuiąc przydatki posiłkowe z kass publicznych. Rewidowanie etatów i przez naywyższą izbę obrachunkową, odtąd ustaie.

2. Kontrolla główna powinna przy roztrząsaniu etatów d[illegible] na to baczenie:

ażeby dochody rządowe we wszystkiém rozsądnie, starannie i wiernie administrowane, wydatki na nieodbitych potrzebach ograniczane i w ogólności nayporządniéysze gospodarstwo rządowe prowadzaném było.

W przypadku znaydowania się ieszcze funduszów rządowych, nie maiących etatów, powinny takowe niezwłocznie bydź wygotowanemi i w przepisanym zwyż sposobie zatwierdzonemi.

Odmiany w administracyi, maiące wpływ na dochody lub wydatki rządowe, powinny bydź przy raportach władz administracyinych przez Naczelnika kontrolli główney do zatwierdzenia Naszego podawane.

Insbesondere dürfen ohne Theilnahme des Chefs der Generalkontrolle keine Domainen und Forsten oder sonstiges Staatseigenthum veräußert, keine Abgaben dauerhaft erlassen, oder deren Tarif-Sätze abgeändert, keine Staatsschulden kontrahirt, keine Ausgaben neu bewilligt, erhöhet oder sonst Veränderungen vorgenommen werden,

welche die Ueberschreitung der Etatstitel oder die Verwendung von Etatssummen zur Folge haben, die sonst zu ersparen gewesen wären.

In welchen minder wichtigen Fällen, Veränderungen der gedachten Art ohne Unsere ausdrückliche Genehmigung, jedoch nur mit Zustimmung der Generalkontrolle, zulässig sind, bleibt der besondern Instruktion vorbehalten, welche Wir der Generalkontrolle ertheilen werden.

3. Sämmtliche Ministerien und Verwaltungs-Chefs, nicht minder die Oberrechnungskammer, sind verpflichtet:

der Generalkontrolle über alles Auskunft zu geben, was dieselbe zur vollständigen Erfüllung ihrer Dienstpflichten zu wissen verlangt; auch müssen ihr zu jeder Zeit diejenigen Akten, Etats, Nachweisungen, Bücher, Rechnungen, Papiere ꝛc., nichts davon ausgenommen, sie betreffen die kurrente oder die ältere Administration, ohne Verzug mitgetheilt werden, deren Vorlegung sie verlangt.

4. Da die Generalkontrolle den Zweck ihrer Errichtung nur sehr unvollkommen erfüllen würde,

wenn sie nicht berechtigt wäre, in das Wesentliche der einzelnen Verwaltungszweige einzudringen,

so wird sie verpflichtet:

sich überall und in den dazu geeigneten, ihrer Beurtheilung überlassenen Fällen auch an Ort und Stelle von dem Gange der Administration die genauesten Kenntnisse zu verschaffen und Verbesserungen mit den Ministern gemeinschaftlich zu berathen und zu Unserer Entscheidung zu bringen; der Direktor der Generalkontrolle soll den monatlichen Kassenrevisionen bei den Generalkassen in Berlin beiwohnen und der Generalkontrolle das Recht zustehen, außerordentliche Kassen-Revisionen anzuordnen.

Nadewszystko bez przyłożenia się Naczelnika główney kontrolli dobra i lassy lub inna własność rządowa nie mogą bydź przedane, żadne podatki stale darowane lub ilości ich oznaczone taryfą zmieniane, żadne długi rządowe zaciągane, żadne daniny nowe uchwalane, podwyższane lub inne odmiany przedsiębrane,

pociągaiące za sobą przekroczenie tytułów etatowych lub użycie summ etatowych, któreby oszczędzić można było.

W iakich mniey ważnych przypadkach, dozwolone są odmiany podobnego rodzaiu bez Naszego wyraźnego zatwierdzenia, za koniecznem iednak przychyleniem się główney kontrolli, wzkaże oddzielna instrukcya, którą główney kontrolli udzielemy.

3. Wszystkie Ministeria i szefowie administracyini, niemniey naywyższa izba obrachunkowa są w obowiązku:

udzielać główney kontrolli wszelkich zażądanych przez nię wiadomości, potrzebnych onéyże w celu dokładnego dopełnienia iéy obowiązków; również każdego czasu i bez odwłoki kommunikowane iéy bydź powinny na żądanie wszelkie bez wyiątku akta, etaty, wykazy księgi, rachunki, papiery i t. d. czyli to z epoki teraźnieyszéy lub dawnieyszéy administracyi.

4. Ponieważ główna kontrolla zbyt niedokładnie tylko odpowiadałaby celowi ustanowia swoiego,

niebędąc umocowaną do wchodzenia w istotę poiedyńczych gałęzi administracyi;

obowiązkiem przeto iéy będzie:

ażeby wszędzie a w uwłaściwiaiących się do tego, rozpoznaniu iéy zostawionych przypadkach, i na mieyscu o toku administracyi nayściśléyszych zasięgała wiadomości, naradzała się wspólnie z Ministrami względem polepszeń i takowe do Naszéy przedstawiała decyzyi; Dyrektor kontrolli główney bywać ma na miesięcznych rewizyach kass głównych w Berlinie, a kontrolli główney służyć ma prawo wyznaczania nadporządkowych rewizyi kass.

Die Provinzial-, so wie die Kreis- und Lokal-Behörden sind verpflichtet: der Generalkontrolle überall die vollständigste Auskunft zu geben und ihren Aufforderungen pünktlich ein Genüge zu leisten.

5. Die Generalkontrolle soll eine Staatsbuchhalterei einrichten und über den Zustand der Finanzen genaue Uebersichten führen. Die Ministerien ꝛc. sind verpflichtet, dazu die nöthigen Extrakte und Uebersichten zu liefern. Uns selbst sind die Resultate durch die Generalkontrolle in den Perioden vorzulegen,

welche deren besondere Instruktion anordnet.

6. Unsern Staatskanzler Fürsten von Hardenberg, dem ohnedies in Gemäßheit der frühern Verordnungen wegen Einrichtung der Staatsbehörden, die Kontrolle aller Verwaltungen zusteht, ernennen Wir hiermit zum Chef der Generalkontrolle, und zum Direktor derselben Unsern Wirklichen Geheimen Ober-Finanzrath Ladenberg. Das übrige Raths- und Subalternenpersonal ist aus den vorhandenen Beamten, ohne Erhöhung des Besoldungsetats, auszuwählen.

Wir wollen, daß der Inhalt dieser Verordnung sofort zum Vollzug komme, und hoffen, daß Unsere getreuen Unterthanen in dieser erneuerten Einrichtung, in deren Folge Wir Selbst fortdauernd genaue Kenntniß von der Finanzverwaltung nehmen, einen abermaligen Beweis Unserer ununterbrochenen Fürsorge für das Beste derselben finden werden.

Urkundlich unter Unserer eigenhändigen Unterschrift und mit Beisetzung Unsers Königlichen Insiegels.

Gegeben Potsdam, den 3ten November 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Władze prowincyalne, powiatowe i mieyscowe obowiązane są udzielać główney kontrolli na każde żądanie naydokładnieyszych wiadomości i wezwań iey ściśle dopełniać.

5. Główna kontrola ma urządzić buchalteryą rządową i utrzymywać dokładne wykazy stanu finansów. Ministeria i t. d. są w obowiązku przesyłać iéy potrzebne tym końcem extrakty i wykazy. Rezultata przedstawiać Nam będzie główna kontrolla w terminach,

oddzielną iéy instrukcyą wskazanych.

6. Naszego Kanclerza państwa Xiążęcia Hardenberga, któremu i tak stósownie do dawniéyszych postanowień względem urządzenia władz kraiowych służy kontrolla wszystkich gałęzi zarządzczych, mianuiemy Naczelnikiem główney kontrolli, a Dyrektorem Naszego Rzeczywistego Taynego Nadradzcę finansowego Ladenberga. Potrzebni Radzcy i subalterni maią bydź wybrani z liczby ustanowionych iuż urzędników bez podwyższenia etatu płacy.

Mieć chcemy, ażeby ustawa ta niezwłocznie była wykonaną, i spodziewamy się, iż Nasi wierni poddani w przywróconey téy instytucyi, którey skutkiem My Sami bez przerwy ściśle w administracyą finansową wglądać będziemy, nowy dowód Naszéy nieustannéy o ich dobro pieczołowitości znaydą.

Na dowód stwierdziliśmy Naszym własnoręcznym podpisem przy wyciśnieniu Naszéy Królewskiéy pieczęci.

Dan w Poczdamiu, dnia 3. Listopada 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg.

(No. 444.) Verordnung, die Verhältnisse der Bank betreffend. Vom 3ten November 1817.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Die Bestimmungen, welche Wir in dem Finanzedikt vom 27sten Oktober 1810., und in der Verordnung vom 3ten April 1815., wegen des Verkehrs mit der Bank ertheilt haben, sind durch die inzwischen eingetretenen Begebenheiten in ihrer Ausführung verzögert worden. Es liegt in Unserer Absicht, diesem Institute eine Verfassung zu geben, welche dem Bedürfniß der Nation, in Beziehung auf den öffentlichen Kredit, auf den Geldverkehr und auf die Handels- und Gewerbverhältnisse, so wie dem Umfange der Monarchie angemessen, nach richtigen Regeln der Staatswirthschaft gegründet und zur Erhaltung des öffentlichen Vertrauens, so wie zur Beförderung des Wohlstandes Unserer getreuen Unterthanen geeignet ist. Einer solchen Maaßregel muß aber die Gründung eines festen und dauerhaften Finanzsystems, welche in den Begebenheiten der letztern Zeiten nicht zu beseitigende Schwierigkeiten fand, und womit Wir Uns jetzt besonders beschäftigen, nicht minder die Hebung der in der Sache selbst liegenden Hindernisse vorangehen. Wir behalten Uns daher vor, hierüber zu seiner Zeit das Nöthige anzuordnen; damit jedoch fortan eine kräftige, selbstständige, das Beste der Bank und ihrer Gläubiger wahrnehmende Verwaltung und eine regelmäßige Leitung aller Geschäftszweige des Instituts eintrete, und dadurch die weitern Maaßregeln zu Gunsten desselben vorbereitet werden; so haben Wir für dienlich erachtet, der Bank eine von der gewöhnlichen Finanzverwaltung unabhängige Stellung zu geben, und verordnen zu dem Ende Folgendes:

1. Die Hauptbank zu Berlin ist mit den bereits vorhandenen oder noch zu errichtenden Komtoirs von jetzt an ein für sich bestehendes, von der Verwaltung des Staatsministerii unabhängiges Institut.

2. Ein Chef, welcher zugleich die Stelle eines Königlichen Kommissarii vertritt, und wozu Wir hiermit den Staatsminister von Klewitz ernennen, mit

(No. 444.) Ustawa względem stósunków banku. Z dnia 3. Listopada 1817.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożéy Łaski Król Pruski etc. etc.

Postanowienia Nasze w edykcie finansowym z dnia 27. Października 1810. i w ustawie z dnia 3. Kwietnia 1815. względem związków z bankiem wyrzeczone, zaszłemi pod ów czas wypadkami, w wykonaniu swoiém przewłoki doznały. Zamiarem iest Naszym, nadać instytutowi temu organizacyą, odpowiadaiącą potrzebom narodu, pod względem kredytu publicznego, obrotów pieniężnych, handlu i przemysłu, niemniéy całemu Monarchii obwodowi, na gruntownych gospodarstwa kraiowego opartą prawidłach i zdolną do utrzymania publicznego zaufania, oraz do rozszerzania dobrego bytu Naszych wiernych poddanych. Takowe atoli przedsięwzięcie poprzedzone bydź powinno założeniem gruntownego i trwałego systematu finansowego, które w wypadkach ostatnich czasów nie przełamane znaydowało trudności, a którém dziś szczególniéy zaięci iesteśmy, niemniéy usunieniem przeszkód z rzeczy saméyże wynikaiących. Zastrzegamy tedy sobie wydanie w swoim czasie potrzebnego w téy mierze urządzenia; chcąc zaś odtąd zaraz zaprowadzić sprężystą, samę przez się istnącą, dobro banku i wierzycieli iego na oku maiącą administracyą, tudzież porządny kierunek wszystkich gałęzi tego instytutu, i zapewnić mu przez to przygotowanie dalszych korzystnych dlań środków; osądziliśmy za rzecz pożyteczną, nadać bankowi niezawisłe od zwyczaynéy administracyi finansowéy położenie, i tym końcem stanowiemy co następuie:

1. Bank główny Berliński z kantorami, które iuż są lub w przyszłości urządzonemi bydź mogą, iest odtąd samodzielnym, od zarządu Ministerii Stanu niezależnym instytutem.

2. Naczelnikowi, który zastępuie razem mieysce Królewskiego Kommissarza, a którym Ministra Stanu Ur. Klewitza mianuiemy,

uneingeschränkter Vollmacht, jedoch zugleich mit persönlicher Verantwortlichkeit, erhält die spezielle Leitung der Geschäfte der Bank.

3. Die Bankdirektoren und der Bank-Justiziarius sind dem Chef der Bank untergeordnet. Mit diesen und mit einem nach seiner Prüfung zu wählenden Personale wird derselbe die Geschäfte verwalten.

4. Der Chef ist verpflichtet, für die Herstellung und Einführung eines angemessenen Geschäftsganges in allen Theilen des Instituts zu sorgen.

Derselbe wird hierdurch beauftragt, unverzüglich die Grundsätze und Bestimmungen vorzuschlagen, nach welchen die dem Staate obliegenden Verpflichtungen gegen die Hauptbank und deren Gläubiger vollständig erfüllt, auch die spezielle Administration des Instituts künftig geführt werden soll, und Uns Behufs der Reorganisation des Instituts einen Entwurf zum künftigen Bankreglement zur Prüfung und weitern Bestimmung baldmöglichst vorzulegen.

5. Damit jedoch die Leitung des Instituts in Uebereinstimmung mit den bestehenden Verwaltungs-Grundsätzen geschehe, wird solches unter die allgemeine Oberaufsicht des Staats gestellt.

6. Diese Oberaufsicht führt ein aus drei Staats-Beamten bestehendes Kuratorium. Beständige Mitglieder in selbigem sind der jedesmalige Präsident Unsers Staatsraths und der Justizminister. Letzterer besonders wegen des Interesses, welches die Gerichtsbehörden bei der Bank haben.

7. Zu Mitgliedern des Kuratorii ernennen Wir hiermit für jetzt
a) den Staatskanzler Herrn Fürsten von Hardenberg,
b) den Staats- und Justizminister von Kircheisen,
c) den Direktor der Generalkontrolle, den Wirklichen Geheimen Ober-Finanzrath Ladenberg.

8. Das Kuratorium versammelt sich vierteljährlich einmal mit Zuziehung des Chefs. Dieser hält alsdann über den Zustand der Bank und alle darauf

z nieograniczoném pełnomocnictwem, ale i z osobistą oraz odpowiedzialnością, powierzony iest szczególny ster działań banku.

3. Dyrektorowie i Justycyaryusz banku są podwładnemi Naczelnika banku urzędnikami, z którémi wraz z innemi osobami, wedle rozpoznania iego wybrać się maiącemi, działać będzie.

4. Naczelnik obowiązanym iest starać się o przywrócenie i zaprowadzenie przyzwoitego trybu działania we wszystkich instytutu częściach.

Odbiera tenże zalecenie, ażeby niezwłocznie uczynił wnioski do zasad i postanowień, wedle których obowiązki rządu względem głównego banku i wierzycieli onegoż należycie bydź maią dopełnionemi, tudzież szczególna administracya instytutu w przyszłości prowadzoną, i przełożył Nam iak nayprędzéy, w celu reorganizowania onegoż, proiekt regulaminu bankowego do roztrząśnienia i dalszego postanowienia.

5. Ażeby iednak zawiadywanie bankiem odpowiadało istnącym prawidłom administracyinym, oddaie się tenże pod nadzór rządu.

6. Nadzór ten stanowi złożone z trzech urzędników Curatorium. Stałemi onegoż członkami są: każdoczesny Prezes Naszéy Rady Stanu i Minister sprawiedliwości. Ostatni mianowicie dla związków, w iakich władze sądowe z bankiem zostaią.

7. Członkami Curatorii mianuiemy na teraz:
a) Kanclerza stanu Xięcia Hardenberga,
b) Ministra stanu i sprawiedliwości Kircheisena,
c) Dyrektora kontrolli generalnéy, rzeczywistego taynego Nadradzcę finansowego Ladenberga.

8. Curatorium zbiera się co ćwierć roku raz z przybraniem Naczelnika banku. Ten przedstawia stan banku i wszystkie w związku

Bezug habende Gegenstände Vortrag, und giebt allgemeine Rechenschaft von allen seinen Operationen und Geschäftseinrichtungen.

Die Beschlüsse werden zur weitern Nachachtung protokollarisch niedergeschrieben.

Urkundlich unter Unserer eigenhändigen Unterschrift und mit Beisetzung Unsers Königlichen Insiegels.

Gegeben Potsdam, den 3ten November 1817.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

z nim będące interessa, i zdaie ogólną sprawę ze wszystkich swoich działań i toku rzeczy.

Uchwały zapisywane będą w protokuł do dalszego stósowania się.

Dla większéy wagi stwierdziliśmy to własnéy ręki Naszéy podpisem, przy wyciśnieniu Naszéy pieczęci Królewskiéy.

Działo się w Poczdamiu, dnia 3. Listopada 1817.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg.

(No. 445.) Allerhöchste Deklaration vom 15ten September 1817., betreffend die Freizügigkeits-Uebereinkunft zwischen Preußen und Frankreich.

Da in Frankreich kein Abfahrtsgeld von dem Vermögen der auswandernden Unterthanen erhoben wird, und das französische Gouvernement neuerdings erklärt hat, daß es die Ausübung des Abschoßrechts gegen Preußische Unterthanen nicht zulassen würde, indem es die frühere Abschoß-Uebereinkunft vom Jahre 1811. als anwendbar auf den jetzigen diesseitigen Länder-Bestand ansehe; so will Ich, daß die Reciprocität genau beobachtet, und in Meinen sämmtlichen Staaten weder Abschoß noch Abfahrtsgeld gegen Frankreich genommen werde. Ich überlasse Ihnen die weitere diesfällige Verfügung.

Münster, den 15ten September 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Herrn Fürsten
v. Hardenberg.

(No. 445) Naywyższa deklaracya z dnia 15. Września 1817., tycząca się układu między Prussami a Francyą względem wolnego wyprowadzania się mieszkańców.

Ponieważ we Francyi opłata gabellae emigrationis od maiątku wyprowadzaiących się zkraiu poddanych nie iest pobieraną, i rząd francuzki na nowo oświadczył, iż niedopuści wykonywania prawa abszosu względem poddanych, pruskich, przyimuiąc dawnieyszy w téy mierze układ z roku 1811. za zgodny z teraźnieyszym stanem kraiów tuteyszych; mieć przeto chcę, ażeby wzaiemność ściśle przestrzeganą i we wszystkich Moich państwach ani opłata gabellae emigrationis ani gabellae hereditariae względem Francyi pobieraną była. Poruczam WPanu dalsze stósowne rozporządzenie.

Monaster, dnia 15. Września 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xiążęcia
Hardenberga.

(No. 446.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 25sten September 1817., betreffend, daß gewisse Vergehungen auch den Verlust der zweiten Kriegs-Denkmünze nach sich ziehen sollen.

Ich veranlasse Sie hierdurch zu verfügen: daß wenn Vergehungen von Personen, welche die zweite Kriegsdenkmünze tragen, Amtsentsetzung, imgleichen Zuchthaus- oder Festungsverhaft mit Strafarbeit verbunden, zur Folge haben, das Erkenntniß, so wie Ich es schon unterm 24sten Dezember 1814. in Ansehung der ersten Kriegsdenkmünze verordnet habe, mit auf den Verlust ihrer Denkmünze gerichtet werden soll.

Berlin, den 25sten September 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Herrn Fürsten
v. Hardenberg.

(No. 446.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 25. Września 1817. stanowiący, iż pewne wykroczenia i utratę drugiego woiennego medalu pamiątkowego pociągać za sobą maią.

Upoważniam WPana do wydania decyzyi: że skoro wykroczenia osób, maiących drugi woienny medal pamiątkowy, pociągaią za sobą złożenie z urzędu, niemniéy więzienie w domu poprawy lub twierdzy połączone z robotą za karę, w zapadłym przeciwko nim wyroku, stósownie do postanowienia Mego z dnia 24. Grudnia 1814. względem pierwszego woiennego medalu pamiątkowego, także utrata ich medalu pamiątkowego ma bydź stanowioną.

Berlin, dnia 25. Września 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xiążęcia
Hardenberga.

(No. 447.) Erklärung wegen Ausdehnung der seit 1811. zwischen der Königlichen Preußischen und Herzoglich-Anhalt-Köthenschen Regierung bestehenden Freizügigkeits-Uebereinkunft auf sämmtliche Königlich-Preußische und Herzoglich-Anhalt-Köthensche Lande. Vom 28sten September 1817.

Demnach die Königlich-Preußische Regierung mit der Herzoglich-Anhalt-Köthenschen Regierung dahin übereingekommen ist, daß gegenseitig der Abschoß bei Erb- und Vermächtnißfällen, und das Abfahrtsgeld in allen denjenigen Fällen, in welchen die Auswanderungen aus den Königlich-Preußischen Landen nach den Anhalt-Köthenschen Landen, und aus diesen in jene erlaubt sind, ohne Unterschied, ob die Erhebung dem Fiskus, oder Privatberechtigten, Kommunen oder Patrimonial-Gerichten zustehe, aufhören soll; so erklären jetzt beide genannte Regierungen: daß die gedachte zwischen ihnen abgeschlossene Freizügigkeits-Uebereinkunft vom 20sten November 1811. auf sämmtliche jetzige zum deutschen Bunde gehörige und zu demselben nicht gehörige Preußische Provinzen ausgedehnt

(No. 447.) Deklaracya względem rozciągnienia na wszystkie Królewsko-Pruskie i Xiążęco-Anhalt-Köteńskie kraie, konwencyi w roku 1811. między rządem Królestwa Pruskiego a Xięstwa Anhalt-Köten względem wolnego wyprowadzania się poddanych zawartéy.

Gdy między Królewsko-Pruskim a Xiążęco Anhalt-Köteńskim rządem stanęła umowa według któréy opłata gabellae hereditariae co do spadków i zapisów, a opłata gabellae emigrationis we wszelkich tych przypadkach, w których wyprowadzanie się z kraiów Królestwa pruskiego do kraiów Xięstwa Anhalt-Köten, i z tych do tamtych iest dozwolone, komukolwiek opłaty te czy rządowi lub prywatnym osobom, gminom lub sądom patrymonialnym służą, nawzaiem ustać maią, zacém oświadczaią teraz obadwa wzmiankowane rządy: iż owa pod dniem 20. tym Listopada 1811. zawarta między niemi konwencay względem wolnego wyprowadzania się podda-

sey, und daß in allen denjenigen innerhalb der Königlich-Preußischen Staaten jetzt etwa anhängigen und künftig vorkommenden Erbschafts-, Vermächtniß- und Vermögens-Exportations-Fällen, wo die Verabfolgung nach den Herzoglich-Köthenschen Landen und in allen dergleichen Fällen, wo die Verabfolgung aus diesen nach jenen geschieht, insofern unter den erwähnten, jetzt etwa anhängigen Erbschafts-, Vermächtniß- und Vermögens-Exportationsfällen nur solche verstanden werden, in welchen der Abschoß noch nicht wirklich bezahlt worden ist, in Gemäßheit der gegenwärtigen Uebereinkunft verfahren werden soll.

Die gegenwärtige, im Namen Seiner Majestät des Königs von Preußen und Seiner Hochfürstlichen Durchlaucht zu Anhalt-Dessau, als Regierungs-Vormund des Herzogthums Köthen, zweimal gleichlautend ausgefertigte Erklärung, soll, nach erfolgter gegenseitiger Auswechselung, Kraft und Wirksamkeit haben in den gesammten Königlich-Preußischen und Herzoglich-Köthenschen Landen.

So geschehen Pyrmont, den 28sten September 1817.

(L. S.) Der Staatskanzler

C. Fürst v. Hardenberg.

nych, rozciąga się na wszystkie do Związku Niemieckiego należące i nie należące prowincye Pruskie, i że we wszystkich tych na teraz w obwodzie państw pruskich toczyć się lub w przyszłości wydarzyć mogących przypadkach spadkowych, zapisowych i wyprowadzeń maiątków do kraiów Xięstwa Köthen i nawzaiem ztamtąd do państw pruskich podług teraźnieyszéy umowy tak dalece ma bydź postąpiono, że pod wzmiankowanemi na teraz toczyć się mogącemi przypadkami spadków, zapisów i wyprowadzania maiątków, takie tylko rozumieią się, w których opłata istotnie ieszcze nienastąpiła.

Ninieysza deklaracya w imieniu Nayiaśnieyszego Króla Pruskiego i JO. Xiążęcia Anhalt-Dessau iako opiekuna rządu Xięstwa Köten, w dwóch iednozgodnych exemplarzach wygotowana, mieć będzie, po nastąpionéy zobopólnéy wymianie, dzielność i skutek we wszystkich kraiach Królestwa Pruskiego i Xięstwa Köten.

Działo się w Pyrmoncie, dnia 28. Września 1817.

(L. S.) Kanclerz Stanu

C. Xiążę Hardenberg.

(No. 448.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 11ten Oktober 1817; betreffend die Bestrafung der in Lazarethdiensten sich der Untreue schuldig machenden Militarpersonen.

Ich habe auf die Anfrage des General-Auditoriats entschieden: daß in Fällen, wo Militairpersonen in Lazarethen Dienste leisten, und sich in diesem Dienst-Verhältnisse der Untreue schuldig machen, gegen dieselben nicht nach der Verordnung vom 13ten Oktober 1813. sondern nach den Bestimmungen des Landrechts und der Kriegsartikel verfahren werden soll, und benachrichtige Sie von diesem Beschlusse.

Berlin, den 11ten Oktober 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Herrn Fürsten
von Hardenberg.

(No. 448.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 11. Października 1817. względem karania woyskowych za przeniewierstwa w usługach łazaretowych popełnione.

W skutek zapytania głównego Sądu woyskowego postanowiłem: iż woyskowi pełniąc usługi w łazaretach, dopuściwszy się tamże przeniewierstwa, nie podług urządzenia z dnia 13. Pazdziernika 1813., lecz wedle przepisów prawa kraiowego i artykułów woiennych sądzeni bydź maią, i o tém postanowieniu WPana uwiadamiam.

Berlin, dnia 11. Października 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza stanu Xiążęcia
Hardenberga.

(No. 449.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 18ten Oktober 1817., betreffend die Verpflichtung der beurlaubten Landwehr-Offiziere, während den Uebungen Dienste zu leisten.

Es ist Mir vorgetragen worden, daß sich beurlaubte Landwehr-Offiziere weigern, während den 14tägigen Uebungen, Dienste zu leisten, indem sie Abhaltungen, theils in öffentlichen, theils in eigenen Angelegenheiten vorschützen. Da es aber Mein fester Wille ist, daß das Gesetz unter allen Umständen vollständig ausgeführt werde; so gebe Ich Ihnen anheim, sämmtliche Civil-Behörden dahin zu instruiren: daß diejenigen ihrer Glieder, welche Landwehr-Offiziere sind, nur in dem Fall körperlicher Unvermögenheit, oder in einzelnen von den Ersten der Kollegien attestirten sehr dringenden Fällen von dem Eintritt bei den Uebungen befreit werden können, in der Regel aber sich unweigerlich auf geschehene Requisition der Militair-Obern zu stellen, und die übrigen Mitglieder der Behörden den Ausfall der Geschäfte zu übertragen haben. Ich werde es sehr mißfällig bemerken, wenn Behörden, welche die Wächter der Gesetze sind, durch Entziehung ihrer Mitglieder vom Dienst in der Landwehr ein böses Beispiel geben, erwarte vielmehr von ihrem guten Geiste, daß sie dem Volke durch strenge Ausführung der sie betreffenden Verpflichtungen, ein Vorbild seyn werden. Alle übrige beurlaubte Landwehr-Offiziere sind ebenfalls verbunden, sich zum Dienst zu stellen, und es finden auf sie, die für die Landwehrmänner gegebenen Bestimmungen, über Befreiung vom Eintritt, analog Anwendung, wobei Ich zugleich erkläre, daß alle Landwehr-Offiziere, die sich ohne gesetzliche Gründe beharrlich weigern, ihrer Dienstpflicht zu genügen, aus dem Offizierstande entlassen, und als Landwehrmänner eingestellt werden sollen.

Berlin, den 18ten Oktober 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Herrn Fürsten
von Hardenberg.

(No. 449.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 18. Października względem obowiązku urlopowanych oficerów z obrony kraiowéy odbywania służby podczas ćwiczeń.

Przedstawiono Mi, iż urlopowani oficerowie z obrony kraiowéy wzbraniaią się pełnić służbę w czasie 14sto-dniowych ćwiczeń, wymawiaiąc się zatrudnieniami to wpublicznych, to w własnych swoich interessach. Gdy zaś niezmienną iest wolą Moią, ażeby ustawa w téy mierze wśród wszelkich okoliczności należycie wykonaną była, zechcesz WPan zainformować wszystkie władze cywilne: iż członki ich będący oficerami w obronie kraiowéy tylko w razie fizycznéy nieudolności, lub w zbyt nagłych poiedyńczych, przez przełożonych Kollegiów zaświadczonych przypadkach, od wniyścia w szeregi podczas ćwiczeń uwolnionemi bydź mogą, zawsze zaś niewzbronnie na uczynioną przez zwierzchników woyskowych rekwizycyą, stawić się, a w zatrudnieniach swoich urzędowych przez resztę członków wyręczonemi bydź winni. Bardzo Mi nieprzyiemnó będzie dostrzedz, gdy zwierzchności, będące stróżami praw, przez uchylanie członków swoich od służby w hufcach obrony kraiowéy, zły z siebie dadzą przykład, owszem spodziewam się po ich dobrych chęciach, iż się okażą wzorem dla ludu przez ścisłe obowiązków swych pełnienie. Wszyscy inni oficerowie z obrony kraiowéy są również obowiązani stawić się do służby, a względem uwolnienia ich od tego, stósuią się do nich per analogiam przepisy tyczące się prostych żołnierzy z obrony kraiowéy, przyczém oświadczam razem, iż oficerowie z obrony kraiowéy, wzbraniaiący się stale, bez prawnych powodów, od pełnienia obowiązków służby, z grona oficerów usunięci i na prostych żołnierzy do pułków obrony kraiowéy oddani będą.

Berlin, dnia 18. Października 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xięcia
Hardenberga.

(No. 450.) Bekanntmachung, in Hinsicht der Konvention zwischen Seiner Majestät dem Könige von Preußen und dem Herrn Großherzog von Mecklenburg-Schwerin Königlichen Hoheit, wegen wechselseitiger Anhaltung und Auslieferung der Vagabunden. Vom 28sten Oktober 1817.

Seine Majestät der König von Preußen sind mit des Herrn Großherzogs von Meklenburg-Schwerin Königlichen Hoheit übereingekommen, in Hinsicht der Konvention vom 14ten November 1811., wegen wechselseitiger Anhaltung und Auslieferung der Vagabunden, folgende nähere Bestimmungen eintreten zu lassen.

1. Bei dem Transporte der einem dritten Staate angehörigen Vagabunden soll nicht der nächste Weg von dem Arretirungsorte nach dem Geburtsorte derselben, sondern nur der nächste und geradeste Weg vom Arretirungsorte des Vagabunden bis zur nächsten Grenze des Landes, welchem er anzugehören behauptet, die Entscheidung darüber abgeben: ob ein solcher Vagabunde durch das Gebiet des andern der resp. hohen kontrahirenden Theile zu transportiren, und dem gemäß von den Behörden des Letztern zu übernehmen ist.

2. Die Absendung der Vagabunden nach ihrer angeblichen Heimath soll nicht blos auf deren eigene Angabe, sondern, wenn diese nicht durch andere Gründe und durch die Verhältnisse des vorliegenden Falls unterstützt ist, nur nach vorgängiger Ausmittelung der Wahrheit und nöthigen Falls nach deshalb bei der Empfangsbehörde angestellter Erkundigung verfügt werden.

3. Bei der Bestimmung, welcher Staat einen Vagabunden zu übernehmen habe, soll es nicht allein auf den Geburtsort dieses letzteren, sondern wesentlich und vorzugsweise darauf ankommen: wo derselbe sein erweisliches letztes Domizil gehabt habe, mithin

(No. 450.) Uwiadomienie tyczące się konwencyi między N. Królem Pruskim a Jego Królewicowską Mością W. Xiążęciem Meklenburgsko-Szweryńskiem, względem nawzaiemnego imania i wydawania włoczęgów. Z dnia 28. Pażdiernika 1817.

Nayiaśnieyszy Król Pruski ułożył się z Jego Królewicowską Mością W. Xiążęciem Meklenburgsko-Szweryńskiém o następuiące bliższe oznaczenia konwencyi względem zobopólnego imania i wydawania włoczęgów pod dniem 14. Listopada 1811. zawartéy.

1. Przy transporcie włoczęgów do któregokolwiek trzeciego państwa należących, nie naybliższa droga z mieysca aresztowania do mieysca ich urodzenia, ale tylko naybliższa i nayprościeysza droga z mieysca aresztowania włoczęgi do naybliższéy granicy kraiu, do którego należyć twierdzi, stanowić będzie w téy mierze: czyli włoczęga takowy przez kray drugiego z układaiących się dostoynych dworów ma bydź transportowanym i od zwierzchności onegoż przyiętym.

2. Nie należy odsyłać włoczęgów do tych mieysc, zkąd się mienią pochodzić, iedynie w moc własnego ich zeznania, ale owszem, ieżeli to nie iest wsparte innemi powodami i stósunkami przypadku zachodzącego, trzeba wprzód przekonać się o prawdzie, zgłosiwszy się do téy zwierzchności, któréy włoczęga ma bydź wydanym.

3. Który kray przyiąć ma włoczęgę, nie tylko mieysce urodzenia iegoż, lecz istotnie i pryncypalnie ta stanowić będzie okoliczność: gdzie włoczęga niezawodnie na ostatku zamieszkał. A zatém w przyszłości obok i przed tą

soll die Bestimmung, welcher Staat den Vagabunden aufzunehmen habe, hiervon besonders, neben und vor dem von dem Geburtsorte desselben herzunehmenden Grunde künftig abhängen.

Sämmtliche Behörden werden hierdurch angewiesen, nach den vorstehenden Bestimmungen vorkommenden Falls sich genau zu achten.

Berlin, den 28sten Oktober 1817.

C. Fürst v. Hardenberg.

zasadą: zkąd włoczęga iest rodem, szczególniey od mieysca iego ostatniego zamieszkania zależyć ma decyzya: który go kray przyiąć powinien.

Wszelkie władze, gdy się podobny wydarzy przypadek, do powyższych przepisów ściśle stósować się będą.

Berlin, dnia 28. Października 1817.

C. Xiążę Hardenberg.

(No. 451.) Allerhöchste Deklaration vom 3ten September 1817., betreffend die Ertheilung des Heirathskonsenses für die geringern und resp. über 60 Jahr alten Civilbeamten.

In Betracht der in Ihrem Berichte vom 29sten Juni angeführten Umstände, habe Ich beschlossen, die Bestimmung Meiner Ordre vom 17ten Juli v. J., nach welcher in Hinsicht aller und jeder Civil-Beamten die Ertheilung des Heirathskonsenses von der bestimmten Erklärung, über die der künftigen Ehegattin bei der allgemeinen Wittwen-Verpflegungsanstalt zu versichernde Wittwen-Pension, abhängig gemacht worden, dahin zu modifiziren:

daß den geringern Civiloffizianten, namentlich den Akzisebedienten, Gerichts-, Polizei- und Amtsdienern, den Chausseewärtern und andern dergleichen in öffentlichen Stellen stehenden Personen, die nicht über 250 Rthlr. jährlicher Diensteinnahme haben, der Konsens zur Verehelichung, auch ohne den Beitritt zur Wittwenverpflegungs-Gesellschaft, gegen einen von den zu Verehelichenden gemeinschaftlich auszustellen-

(No. 451.) Naywyższa deklaracya z dnia 3go Września 1817., tycząca się udzielania konsensu na ożenienie urzędnikom cywilnym niższego rzędu i resp. przeszło 60 lat maiącym.

Zapatruiąc się na przywiedzione w raporcie WPanów z dnia 29. Czerwca okoliczności, rozporządzenie Moie z dnia 17. Lipca r. z. według którego każdy urzędnik cywilny chcąc uzyskać pozwolenie do wniyścia w związki małżeńskie, winien wprzód oświadczyć się wyraźnie, względem zabezpieczenia przyszłéy swéy żonie pensyi w powszechnym instytucie alimentacyi wdów, postanowiłem w ten odmienić sposób:

iż niższego rzędu cywilnym oficyalistom, mianowicie przy akcyzie, sądownictwie, policyi i amtach, niemniéy dozieraczom gościńców zwirowych i innym tym podobnym oficyalistom publicznym, nie maiącym nad 250. tal. rocznego z funkcyi dochodu, udzielony bydź ma konsens na ożenienie się i bez wkupna do kassy instytutu alimentacyi wdów, skoro pobrać

den Revers, daß die künftige Wittwe auf Pension aus Staatsfonds keine Ansprüche machen will, ertheilt werden soll.

Auch erkläre Ich hierdurch, zu Verhütung aller Mißdeutung Meiner Allerhöchsten Absicht:

daß denjenigen Civilbeamten, welche bei der Wittwen-Verpflegungs-Anstalt, entweder weil sie das statutenmäßige Alter von 60 Jahren, bis zu welchem der Beitritt nur statt finden kann, überschritten haben, oder weil sie ihren guten Gesundheitszustand nicht reglementsmäßig nachzuweisen vermögen, nicht aufgenommen werden können, die Einwilligung zur Verheirathung gegen Ausstellung eines Reverses von vorgedachter Art, nicht zu versagen ist.

Ich überlasse Ihnen die Bekanntmachung dieser nähern Bestimmungen in Ihren Wirkungskreisen, so wie die Fürsorge für deren Anwendung in den dazu geeigneten Fällen.

Sedan, den 3ten September 1817.

Friedrich Wilhelm.

An das Staatsministerium.

się maiące osoby wspólny wystawią rewers, iż przyszła wdowa niebędzie czyniła żadnych kroków o udzielenie iéy pensyi z funduszów publicznych.

Także dla zapobieżenia wszelkiemu mylnemu wykładowi Moiego Naywyższego zamiaru, oświadczam:

iż urzędnikom cywilnym, niemogącym do instytutu wdów bydź przyiętemi, iuż to dla przestąpienia warowanego ustawą wieku lat 60., do którego tylko wkupno iest dozwoloném, iuż też dla uniedowodnienia dobrego stanu zdrowia w sposobie regulaminem przepisanym, zezwolenie do ożenienia się, za wystawieniem powyż przepisanego rewersu, odmówionném bydź niepowinno.

Poruczam WPanom, obwieścić te bliższe postanowienia w swoich wydziałach, i starać się o przystósowanie onychże w właściwych wydarzeniach.

Sedan, dnia 3. Września 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do Ministerium Stanu.

(No. 452.) Verordnung vom 5ten Oktober 1817., wegen Verwürkung des Landwehr-Kreuzes.

Ich bestimme hiermit, daß in denen Fällen, wo bei dem stehenden Heere auf Verlust des National-Militair-Abzeichens erkannt wird, bei der Landwehr auf Verlust des Landwehr-Kreuzes erkannt werden soll; und trage dem Militair-Justiz-Departement auf, die nöthigen Bekanntmachungen danach zu erlassen.

Berlin, den 5ten Oktober 1817.

Friedrich Wilhelm.

An
das Militair-Justiz-Departement.

(No. 452.) Rozporządzenie względem utraty krzyża woyska obrony kraiowéy. Z dnia 5. Pazdziernika 1817.

Postanawiam ninieyszém, iż w tych przypadkach, w których w woysku regularném stanowi się wyrokiem utrata narodowéy oznaki woyskowéy, w woysku obrony kraiowéy stanowić się ma utrata krzyża, i zalecam wydziałowi sądu woyskowego wydania potrzebnych w téy mierze uwiadomień.

Berlin, dnia 5. Października 1817.

FRYDEYK WILHELM.

Do
Wydziału Sądu woyskowego.

(No. 453.) Verordnung vom 28sten Oktober 1817., betreffend die Ernennung eines Substituten des Präsidenten im Staatsrath.

Da nach dem §. 22. der Verordnung wegen Einführung des Staatsraths vom 20sten März d. J. feststeht, daß Ich in Behinderungsfällen des Präsidenten des Staatsraths, zu den Sitzungen desselben ein Mitglied als interimistischen Präsidenten ernenne, und der zeitige Präsident, der Staatskanzler Fürst von Hardenberg, durch eine Reise in die Rheinprovinzen abgehalten werden wird, den Sitzungen bei der bevorstehenden Eröffnung des Staatsraths persönlich beizuwohnen; so substituire Ich ihm den Staatsminister Freiherrn von Altenstein, und veranlasse zugleich den Minister-Staats-Sekretair, der im §. 27. der gedachten Verordnung wegen der dem Präsidenten zu machenden nachträglichen Vorlegung der Protokolle bei Vertretungsfällen, gegebenen Anweisung zu genügen.

Berlin, den 28sten Oktober 1817.

Friedrich Wilhelm.

An den Staatsrath.

(No. 453.) Rozporządzenie z dnia 28. Pazdziernika 1817., tyczące się mianowania Substituta Prezesa w Radzie Stanu.

Gdy w §. 22. ustawy względem zaprowadzenia Rady stanu z dnia 20. Marca r. b. postanowioném zostało, iż w razie doznania przez Prezesa Rady Stanu przeszkody, mianuię iednego z członków na tymczasowego onéyże Prezyduiącego, obecny zaś Prezes, Kanclerz stanu Xiąże Hardenberg, przeszkodzonym będzie podróżą do prowincyi Reńskich, znaydować się osobiście na posiedzeniach nadchodzącego zagaienia Rady stanu; zaczém wyznaczam zastępcą iego Ministra stanu Barona Altenstein, i zalecam Ministrowi Sekretarzowi Stanu, ażeby dopełnił przepisu §. 27. rzeczonéy ustawy względem przekładania następnie Prezesowi protokułów w przypadkach zastępstwa.

Berlin, dnia 28. Października 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do Rady Stanu.

(No. 454.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 13ten November 1817., betreffend die Veränderungen und resp. Bestätigung der Abtheilungen des Staatsraths.

Nach dem §. 9. der Verordnung wegen Einführung des Staatsraths, habe Ich Mir vorbehalten, zu Anfang eines jeden Jahres die Abtheilungen desselben zu verändern, oder zu bestätigen. Das Absterben des Bischofs Sack und die Anstellung des Freiherrn von Altenstein und des Staatsministers von Klewitz zu besondern Ministerien, veranlassen Mich, bei der Abtheilung für den Cultus und die Erziehung statt des ersteren den Hofprediger Eylert in Potsdam, statt der beiden letzteren aber in der Abtheilung für die innern Angelegenheiten, und in der für den Handel, den Staatsminister von Brockhausen zu ernennen. Uebrigens bestätige Ich die Abtheilungen wie sie sind, für das Jahr 1818.

Berlin, den 13ten November 1817.

Friedrich Wilhelm.

An den
Staatskanzler Herrn Fürsten
v. Hardenberg.

(No. 454.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 13. Listopada 1817., tyczący się odmian i resp. potwierdzenia oddziałów Rady Stanu.

Paragrafem 9tym ustawy względem zaprowadzenia Rady Stanu, zastrzegłem Sobie, na początku każdego roku odmieniać lub potwierdzać oddziały onéyże. Zeyście Biskupa Sack, tudzież powołanie do oddzielnych Ministeriów Barona Altensteina i Ministra Stanu Klewitza, powoduią Mnie, do mianowania w oddziale spraw religiinych i wychowania zamiast pierwszego, kaznodzieię Nadwórnego Eilerta w Poczdamiu, a w mieysce obydwóch ostatnich w oddziale spraw wewnętrznych i handlowych, Ministra Stanu Brockhausen. Z resztą potwierdzam oddziały na rok 1818. w obecnym układzie.

Berlin, dnia 13. Listopada 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xiążęcia
Hardenberga.

(No. 455.) Verordnung vom 2ten Dezember 1817., die Ernennung des Staatsministers von Klewitz zum Finanzminister und des wirklichen Geheimen Ober-Regierungsraths Friese zum Staatssekretair betreffend.

Ich habe den Staats- und Finanz-Minister Grafen von Bülow auf sein Ansuchen von dem Finanz-Ministerium entbunden und solches dagegen dem Staats-Minister von Klewitz übertragen, dagegen behält der Graf von Bülow das Ministerium des Handels und für die Gewerbe, desgleichen des Land- und Wasser-Bauwesens, mit Inbegriff der Hafen- und Kanal- auch Chaussee-Bauten, bleibt Mitglied des Staats-Ministeriums und des Staatsraths und soll anstatt des Staatsministers Grafen von Lottum, dem andere wichtige Geschäfte obliegen, in diesem, der Abtheilung für die Finanzen vorstehen. Hierdurch wird er desto besser im Stande seyn, die Prüfung und Vollendung einer neuen Steuer-Verfassung für die Monarchie zu verfolgen, welche die Abtheilungen für die Finanzen, das Innere, und den Handel vornehmen, und so sehr als möglich beschleunigen sollen. Die Funktionen, welche bisher dem Staats-Minister von Klewitz als Minister-Staats-Sekretair oblagen, übertrage Ich als Staats-Sekretair, dem an dessen Stelle zum Präsidenten der Bank und im Ministerium des Schatzes ernannten bisherigen wirklichen Geheimen Ober-Regierungsrath Friese.

Berlin, den 2ten Dezember 1817.

Friedrich Wilhelm.

An den Staatsrath.

(No. 455. Rozporządzenie z dnia 2. Grudnia 1817. tyczące się mianowania Ministra stanu Klewitz Ministrem przychodów, a rzeczywistego Taynego Nadradzcę Regencyinego Friese Sekretarzem Stanu.

Na prośbę Ministra Stanu i Przychodów Hrabiego Bülow uwolniłem go od Ministerstwa przychodów, i powierzyłem oneż Ministrowi stanu Klewitz, natomiast Hrabia Bülow zatrzymuie Ministerstwo handlu i przemysłu, budowli ziemskich i wodnych, łącząc w to zakładanie portów, kanałów i gościńców zwirowych, pozostaie członkiem Ministerii Stanu i Rady Stanu, w którey na mieyscu Ministra stanu Hrabiego Lottum, do innych ważnych powołanego zatrudnień, przodkować ma w oddziale przychodów. Tym sposobem będzie mógł bardziey przypilnować roztrząśnienie i ukończenie nowego układu poboru dla Monarchii, któren oddziały przychodów, spraw wewnętrznych i handlu przedsięwziąść i ile możności przyśpieszyć maią. Obowiązki dotychczasowe Ministra stanu Klewitza, iako Ministra Sekretarza Stanu, poruczam w témże znaczeniu, mianowanemu na iego mieyscu Prezydentem Banku i w Ministerstwie Skarbu, dotychczasowemu rzeczywistemu taynemu Nadradzcy Regencyinemu Friese.

Berlin, dnia 2. Grudnia 1817.

FRYDERYK WILHELM.

Do Rady Stanu.

Gesetz = Sammlung

für die

Kö... reuß... ten.

8 I

... 40r. bis

...

R P

DLA

PA... ESTW... GO.

8 1

... 401. do N...

BERLINI

...l. Taynego Na...

Die Fourag… der
Etappenbehö… gers
aus einem i… den
Magazine in… wa
entstehenden… be=
hörde sofort… ou=
rage selbst au… eht,
oder machen… be=
zirk gehörend… zig,
daß weil die… icht
geholt werden… lie=
fert werden n… dir=
ter der Detas… Fri=
bution in En… ier=
wirthen selbst… uhe
Fourage gefo… tio=
nen soll von… air=
straße beauft… pel=
cher Zeit es… em
Mindestforde… nig=
lich=Preußisc… ita=
tion eingelad… en,
daß ein zweit… enn
ihm die Prei… ogl.
Sachsen=Go… nn.
In denjenige… em
Magazine g… nde
wegen von d… iese
denselben Pr… ben
würde, wenn…

Die du… die
übrigen durch… der
Vorspanne e… rig
berechnet und… ent
baar bericht… uf=
tragenden ge… die
Form des R… gen
und einigen.

Verabreich… g

Die Tr… en=
den Truppen… und
gegen Quitt… alb
in den förml… rkt
worden.

zi… nu, w gło-
w… ć się maią-
ce… y etapowéy
y… bory w tey
m… wa natych-
m… im każdego
cz… ć furaż, al-
bo… otrzebę do-
st… dla tego, iż
z… c okręgiem
et… k maiących
sp… ęc wykom-
m… e furaż do
da… rzy iednak,
ar… łomie żąda-
ny… cyiów przez
w… arną połro-
cz… ymniey żą-
da… Królewsko-
P… być przy-
w… , gdy mu
si… zie, wyzna-
cz… a Prawo, z
cz… ka Zwierz-
ch… przypadku
g… i furaż nie
z… ość mieyś-
c… a taka, iaką
by… tawy z Ma-
ga…

…, furaziu i
P… ku poracho-
w… owiźnie za-
p… likwidacyia
ty… porozumie-
ią… osobu, któ-
ry… łożone być
m…

L… Posłańców.

d… żnych, wła-
d… echodzącego
w… szportu iest
p…